

ספר

חדושים ובאורים

נזיר

מאת

חיים שאול בלאאמור הגר"ש זללה"ה גריינימן

בני ברק

הוצאה חדשה עם הוספות

שנת תשס"ז לפ"ק

חדושים ובאורים

נזיר

א"ה, הדברים שבספר הזה נכתבו שלא בעיון כל הנורח
בעומק הסוגיות.

ב' א' מתני' האומר אהא הרי זה נזיר, בגמ'
מוקמינן לה כשהיה נזיר עובר לפניו,
ונראה דגם כשהותר הנזיר שעבר, מ"מ זה שאמר
אהא נשאר במזירותו, דכיון דבשעה שאמר אהא
היתה כונתו מבוארת דלמזירות נחזיון, הרי"ז כאלו
אמר אהיה נזיר, ואין כאן התפסקה לדעת הרמב"ן
רפ"ב דנדרים, ולא כונה להיות כמוהו לדעת
הריטב"א שם.

שם הריני כזה כו', אע"ג דהתנא כ"ל לה בהדי
הריני מסלסל ואינך, מ"מ נראה דלא דמו,
דהריני כזה בשעה שנוזר עובר לפניו, הו"ל התפסקה
בנזיר העובר וכשהותר הנזיר בטלה גם מזירותו,
וכן מתבאר בלשון הרמב"ן שם, וכן לדעת
הריטב"א דכל ואני מתפרש הריני כמוך, ה"ה
הריני כזה נמי מתפרש כן, והרי אם טעה וסבר
שהעובר לפניו נזיר הוא, ואח"כ נתברר שלא היה
נזיר הרי לא יתכן שיתפס במזירותו באמירתו הריני
כזה, וה"נ כשהותר ומיעקר עקר, כנתברר שלא
היה נזיר דמי.

ואם עברה נזירה לפניו ואמר הריני כו', והפר
לה בעלה, נראה דלא חשיב כאמר הריני
כמותיך לקמן כ"ז א' דלר"ש בטלה מזירותו, דכזה
לא מתפרש כמותיך, מיהו למ"ש תו' שם גם בואני
ס"ל דכמותיך קאמר, לפי זה יש מקום לומר דגם
בכזה כן, ואף על פי כן יש לחלק דכשנקבל מזירות
תוך כדי דיבור לחצירו, יש בזה משמעות שחפץ
להיות כמוהו, מה שאין כן באמירת כזה, ולפי זה

אפשר דגם בהריני כמותיך דקאמר ר"ש דשתיהן
מותרות, דהיינו רק כשאמרה כן תוך כדי דיבור,
ול"ע בזה.

גמ' וידות נזירות כמזירות, בנדרים ג' א' אמרינן
וידות היכא כתיב איש כי יפליא לנדור נדר
נזיר להזיר כו', והא דידות נזירי קרא, אע"ג
דכונתו ידועה, דמה שמשתמש בלשון שאינו אלא
כיד, יש בזה כאלו רמז שאין כאן רצון מוחלט,
וכ"כ מרן זללה"ה בנדרים סימן ל"ח סק"ו ע"ש.
(נדרים ג' א').

שם כדמתן במה מדליקין כו', נראה דאף דמסקינן
דלאו דוקא וזימנין מפרש ההוא דפתח ברישא
וזימנין ההוא דסליק, היינו דאין בזה כללל בטעמא
דסליק או פתח, אבל לעולם יש טעם בדבר במאי
דפתח, ונראה לפרש בכל חד טעמא, והנה בצמה
מדליקין, המחודש הוא שיש דברים שאסרו חכמים
להדליק בהן, ולכך פירש ברישא הני דאין מדליקין,
וכן בצמה טומנין שהנידון מערב שבת, הרי
המחודש הוא שיש דברים שאסרו חכמים להטמין
בהם מערב שבת, ולכך שגאוס ברישא, וכן בצמה
אשה יוצאה המחודש הוא שיש מלבושים שאסרו
ללכת בהן, ומ"מ בכל הני התחיל ברישא בהיתירא
כמו בצמה מדליקין ובמה טומנין ובמה אשה
יוצאה, כאומר מדליקין נרות בערב שבת ובאיזה
תיקנו חכמים שאין מדליקין, וכן טומנין הקדרות
מערב שבת ובאיזה אין טומנין, וכן אשה יוצאה
במלבושין ובאיזה אסרו, ולעומת זה בצמה צהמה
יוצאה החידוש הוא שיש ענין מלבושים צהמה
שאין נחשבים כמשא, לכך הקדים לפרש במה
יוצאה.

מדלא אמרינן בגמ' דלהכי כתב רחמנא שכר לר"ש, וכן נראה דענבים לחיס ויבשים לא אינטריך לאדכורי דהם בכלל זגים.

שם מ"ט דר"ש כו' ורבנן מ"ט כו', מהא דבעי ר"ש קרא דיזיר מכולם, ומשמע דמסבא אין לדבר הכרע, ולמש"כ לקמן ז' א' אפשר דהנידון הוא אם לחשוב נזיר מחרגנים כמו נזיר יום אחד דשייך בו חלות נזירות אלא שצריך תנאים נוספים, או דלא שייך בו חלות נזירות כלל דאין נזירות אלא בכל האיסורים.

שם ההוא מביעא ליה לאסור יין מצוה כיון הרשות, נראה דלאו מיימורא דמיין ושכר קדריש לה, אלא דקרא דמיין ושכר יזיר מתפרש דבא לומר כאילו היה היין והשכר איסור חפלא, ואיסור חפלא חייב אדבר מצוה כדאמר נדרים י"ג ב' שזעות כ"ה א' דנדרים חלין אדבר מצוה, ועיי"ש בתו', ומה"ט נאסר יין מצוה בכל לאוין דנזיר ולא רק בעשה דמיין ושכר יזיר, דהאי קרא רק לגויי אחי לחשוב איסורי נזיר כעין איסור חפלא, וממילא כל איסורי נזיר ציונא מן הגפן בכלל דחלין על דבר מצוה.

ד' א' אבע"א ר"ש לית ליה איסור חל על איסור כו', יעויין בתו' דהיינו לומר דאינטריך קרא דשכר לומר שאם נשבע שלא לשחות ואח"כ אמר הריני נזיר ושתה חייב שמיים, והדברים מאד סתומים בלשון הגמ', ועוד דמיין ושכר עשה הוא ואין בו מלקות, אצל למש"כ לעיל דעיקר קרא דמיין ושכר יזיר אחי לאשמועינן דיש לאיסורי נזיר חומר כמו איסור חפלא ניחא, דלפי זה ראוי לרבות מיין ושכר יזיר דחל על דבר מצוה וגם על דבר איסור, כמ"ש הר"ן נדרים י"ח א' הביאו הגרע"א ז"ל ביו"ד ס' רט"ו וכ"ה ג"כ בתשו' הרשב"א סו"ס תרט"ו כמ"ש שם דנדר חל על איסור שזעה כיון דשזעה הוא איסור גבירא ונדר איסור חפלא, [ואף אם אין נדר חל על נזלות וטריפות], אלא דלרבנן דכל איסורים חלין בכלל, אין שום חידוש באיסורי נזיר דחלין על דבר איסור, דנזיר כולל הוא איסור חרגנים ותגלחת וטומאה, לכך לא הזכירו אלא יין מצוה כיון הרשות ולא יין איסור, אצל לר"ש דאף בכלל אין איסור חל על איסור שפיר אינטריך לרבויי דחל איסור נזיר על איסור

וכן צ"ש נוטלין ומנחלין ראוי להקדים העיקר והרגיל וכדאמרו בסוגיין, וכן צמותות לצעליהן ואסורות ליצמיהן, ראוי להתחיל צמותות לצעליהן, ולא באסורות לצעליהן, וצמותות לאלו ולאלו אין מה לפרש דהיינו כל הנשים כדקמני בסיפא ושאר כל הנשים מותרות לצעליהן וליצמיהן, וכן צטעונות שמן ולבונה הם כמעט כל המנחות, וכן צטעונות הגשה, ולכן ראוי להקדימן, ובכור לנחלה ולכהן אין מה לפרש דהיינו כל הבכורים, ואע"ג דמפרש התם הני דלא חשיבי כנפלים, לענין הבא אחריהן, לרבותא הוא, אצל כל סתם בכור הוא לנחלה ולכהן, ולכן כשבא לפרש ראוי להקדים את הבכור לנחלה שהוא עיקר הבכור, אף שאינו בכור לכהן. (מדרים ב' ב').

ב' ב' ידים שאינן מוכיחות כו', נתבאר בנדרים ה' ב'.

ג' א' לר"א הקפר דאמר נזיר חוטא הוא כו', עיין מש"כ בזה בב"ק ז"א ב'.

ג' ב' מתני' הריני נזיר מן החרגנים כו' הר"ז נזיר וכל דקדוקי נזירות עליו, מש"פ תו' דבא לרבות איסור טומאה קשה טובא דמהיכי תיתי הו"א דאע"ג דקמני הר"ז נזיר מ"מ יהא מותר להטמאות, ומה ענין נזיר שמשון לכאן, ועוד דהא גם הריני נזיר מן הטומאה מיתנייא ברישא, ומשמע דגם ע"ז קאי הא דכל דקדוקי נזירות עליו, ואפשר דבא לומר דנזירות ממע קאמר דלא נפרש כנזיר דב"ש לקמן ט' א' דלר"י שם אינו אלא קונס, אצל ג"ז זמן הטומאה לא אחי שפיר, ויותר נראה דבא לומר דהוי נזיר צודאי מדאורייתא, והלכך כל דקדוקי נזירות עליו כמו כנזיר ודאי, ונפ"מ לענין ספיקות דתנן במכילתין, [ועי' לקמן ז' א' כתבנו דגם לענין כל תאחר יש כאן חידוש], וכן לענין דקדוקים שלכתחלה כמו שיגלח ציוס ל"א, ושיגלח על כל הקרבנות [עי' ר"ן נדרים י"ט סע"א], וכיו"ב. — מה ששנה התנא הא דהריני נזיר מן החרגנים צהדי כינויין, עי' מש"כ בזה לקמן י"א ב'.

גמ' ר"ש אומר אינו חייב עד שידור מכולם, היינו חרגנים וזגין ויין ותגלחת וטומאה, אצל נראה שאין צריך להזכיר שכר, שהוא בכלל יין, וכ"מ

מתני' הריני כשמשון כבן מנוח כו', נראה דעיקרה דמתני' לאפוקי מר"ש דסבירא ליה שאי אפשר להתפס כשמשון קמ"ל, ולכך נמי נקטה כבעל דלילה וכמי שעקר דלתות עזה וכו', דבאמר כשמשון וכבן מנוח אפשר לומר דעיקרו קמתפס, דנזירות שמשון נקראת על שמו, אבל כשאמר כבעל דלילה וכמי שעקר דלתות עזה וכו' מתפרש טפי דמתפס צו, ומ"מ שפיר דייקנין בגמ' למה לן כל הני דהוי סגי לומר כשמשון וכמי שעקר דלתות עזה, ועי' במאירי שפירש דכולה מתני' או או קמני וכמ"ש הרמב"ם צפ"ג הי"ד, ובגמ' כתב לגרוס קמ"ל ותו לא עי"ש, וכפשטא דלישנא דמתניתין.

מתני' נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער כו', לכאורה היה נראה דההלכה כך היתה דהכביד שערו מיקל בתער, ותלוי כבוצד, וכדכתיב גבי אבשלום כי כבד עליו וגלחו, אבל אם ליכא כובד אפילו עבר זמן י"ב חודש אינו מגלח, ולפי זה מסתבר דדוקא אבשלום גילח מע"ש לע"ש לר' יוסי, דשערו היה מעין דוגמא של מעלה כדאמר סוטה י' א', וכדכתיב בקרא ששקל מאתים שקלים באבן המלך, ובדאי הוי כובד, אבל שאר כל אדם לא חשיב כובד עכ"פ בפחות מל' יום כדחזינן גבי כהנים, ומ"מ אהני קרא דימים, שאם נזדמן כובד בפחות מכאן אינו רשאי, ולעולם איכא אינשי ששערו גדל יותר במהירות מסתם אנשים, ואפ"ה אינם מגלחים בפחות מי"ב חודש לרבי ומל' לר"ג ומשבו לר"י, וזה ניחא דגם לר"י לא הוקל דין נזיר עולם לענין תגלחת טפי מנזיר סתם, דגם גבי נזיר עולם הרי איכא מנות גדל פרע, ורק במאורע כאבשלום צוה נמנא קולא.

ועוד משכח"ל דאיכא כובד ואכתי לא מלאו הימים, צמי שהיקל בתער ושייר כדי כמה חדשים שלא יוכל להקל עוד עד מלאת י"ב חודש משעה שהיקל בתער, ואמנם יש צוה מקום עיון דזהתחיל להקל בתער והקיל כשיעור צ' חדשים ושייר כדי עשרה חדשים, למה לא יוכל למחר להמשיך להקל שערו שכבר קידש צדס, וא"כ אולי לעולם רשות צידו להקל עד כשיעור שהיה יכול להקל עם הקרבת קרבנותיו, ורק מה שמוסיף לגדול אחר כך יהא באיסור גילוח, ועי' לקמן

שבועה, והיינו דאמרין דר"ש לית ליה איסור חל על איסור וממילא אינטריך שכר לרבות דכאיסור חפלא דמי לענין דחייל על איסור שבועה, ומשמע לפי זה דמקרא דיין דחל על דבר מנזה אכתי לא שמעינן דחל על דבר איסור אע"ג דמפרשינן דקרא אחי לומר דבעין איסור חפלא חשיב דמ"מ לאו איסור חפלא ממש הוא, ויש מקום לחלק בין מנזה לאיסור.

שם דמניא ר"ש אומר כל שהוא למכות ולא אמרו כוית אלא לענין קרבן כו', לכאורה משמע דפליגי כיצד ניתנה ההלכה למשה מסיני כשיעור כוית, אבל הדבר דחוק לומר דר"ש קיבל מרבותיו דההלכה למשה מסיני ניתנה בפירוש רק לענין קרבן, וכן לענין אכילה דמנזה, ולא לענין מלקות, אע"ג דכרת וקרבן ואכילה מחד לאו נינהו, ורצון ס"ל דההלכה ניתנה סתמא דאכילה בכזית, ואפשר דגם ר"ש מודה דההלכה סתמא ניתנה דאכילה בכזית, אלא דמפרש לה דהיינו דוקא במקום שנוכר אכילה בחיוב בתורה כגון כי כל אוכל חלב וכן כי כל אוכל מחממת וכן נפש אשר תאכל כל דם, ומוה ידעינן דליכא כרת אלא בכזית וה"ה קרבן, וכן כל אכילות דמנזה כמו בערב תאכלו מנזות ואכלו את הבשר זלילה הזה, אבל במקום דכתיב לא תאכל הרי בכלל זה גם איסור אכילת כל שהוא דלא תאכל היינו שלא להתחיל לאכול, וזהו איכא מ"ד דגם איסור הנאה במשמע, ולכך ס"ל דכל שהוא למכות.

ובריטב"א מכות י"ז א' כתב בשם הר"מ דהיינו טעמא דר"ש דמלקות שהוא צמודי אחשביה לחומר איסור בכל שהוא אבל קרבן שהוא בשוגג צעי כזית לחשיבות, והנה הרי אין שוגג מתעסק, אלא כסבור שהוא שומן, ואחשביה ומכוין לאכילתו, וע"כ צ"ל דכשעושה צמרד דין הוא לחייבו בכל שהוא, וכ"כ מרן זללה"ה, ולפי זה לענין כרת ראוי לומר דמודה ר"ש דשיעורו בכל שהוא, ורק לענין קרבן שהנידון בשוגג צעי כזית, ול"מ כן, דפשטא רק למכות קאמר ולא לכרת, ועוד דאי שגגת קרבן שמה שגגה א"כ האוכל צמודי בשגגת קרבן נמי ראוי לחייבו בכל שהוא, והא ודאי בכל גווני צעי ר"ש כוית לענין קרבן.

(שבועות כ"א ב')

בדברי הירושלמי ה"צ השלים נזירותו ולא הספיק לגלח כו'.

לאשמועינן דאף אם כבר הקיל ולא הביא, דנריך להביא.

ויש להסתפק נזיר עולם שגילה כשהכזיד קודם הבאת קרבן אם לוקה.

אף ללא שרינן אלא להקל בתער ולא לגלח בתער, כמ"ש תו' והרא"ש, [ועי' לקמן, ואפשר לפי זה דישנו באיסור הקפה], מ"מ נראה שאם גילה בתער אינו לוקה, [ומיהו איסור דאורייתא אפשר דאיכא, כיון דכך נאמרה ההלכה דרק מיקל בתער], ואף לר' יונתן לקמן ל"ט ז' דכל נזיר שגילה שלא בתער אינו לוקה, דלפי זה צמה שהותר להקל, עדיין לא הותר תגלחת, מ"מ כיון דמייתי קרבן להיות יתיר להקל לא מסתבר שילקה על תגלחת. — מהא דמייתי קרבן להחמיר להקל, מוכח דלהקל מיתסר מדאורייתא עכ"פ באיסור עשה, ועי' בתו' וברא"ש לקמן שם.

תוד"ה מאי דנהי דקידוש היום דאורייתא כו', בשבועות כ' ז' כתבו א"נ אפי' הוא דרשא גמורה הא דמבצר נריך שיטעום היינו מדרבנן, נראה כונתם דמדאורייתא אין נריך כלל שיטעום לא המבצר ולא אחר, דאם כונתם דהמבצר אין נריך שיטעום מדאורייתא וסגי כשאחר יטעום, הרי זה אף מדרבנן שפיר דמי, אלא ודאי ראוי שיוכל הנזיר לקדש בעצמו מדאורייתא, מבלי שאחר יסייעו, וע"ז כתבו דשפיר דמי אף כשלא יטעום לא הוא ולא אחר מדאורייתא, וענין הכבוד סגי כשכוס בידו. (שבועות כ').

תוד"ה נזיר עולם מיקל ולא מגלח לגמרי כאצטלוס שלא גלח לגמרי שהרי נתלה בשערו, נראה כונתם דכל אדם שאינו מגלח י"צ חודש אכתי אין שערו ארוכות כשיעור שיוכל להתלוות בהם, וע"כ דאצטלוס גם כשהקיל בתער השאיר שערות ארוכות, אבל קשה דהא מ"מ דינא הוא בכל אדם דרשאי להקל ב"צ חודש, וא"כ אין נריך להשאיר שערות של י"צ חודש, וא"כ אפילו אם יקל רק חצי ארכן הרי בשנה הצאה יוכל שוב להקיל עד שיעור של ששה חדשים, ואכתי למה נתלה בשערו, ועוד דהא קרא כתב דשקלו מאתים שקלים בצאן המלך, וע"כ שהיו ארוכים ביותר, ולר' יוסי בגמ' גדלו כשיעור זה מערב שבת לערב שבת, וחזוין דנשתנה מכל אדם והיינו דמשבח ליה קרא, וכדאמרין סוטה י' א' דהוה מעין דוגמא של

וראיתי צירושלמי בסוגיין דמיציעא ליה מנה ששה חדשים ונטמא [ר"ל וגילה תגלחת טומאה], מונה עוד ששה חדשים או חזר ומונה שנים עשר חדש, משמע דמספקא ליה דשמא י"צ חודש הם זמן קבוע ואפי' גילה באמצע תגלחת טומאה או מזרע יהא רשאי עדיין לגלח בתום י"צ חודש מזמן שהיקל, [ומיהו אם גלחוהו לסטים באמצע, אפשר דדיינין ליה כגילה במזיד ומונה משעה שגלחוהו], ומשמע דאף דהטעם משום כובד מ"מ כבר נקבע זמן קבוע לכך, אבל ז"ע דלמ"ד מנ"ל לל' או מע"ש לע"ש לא מסתבר לומר כן, ולית לן לאפוש פלוגתא בכדי ולומר דלמ"ד י"צ חודש הרי הזמן עיקר, ושמא כיון דנריך להביא קרבנות כשמיקל, הרי הזמן שנקבע הוא גם קובע חיוב קרבנותיו, ונריך שיביא קרבנות כל י"צ חודש, ולפי זה אם איחר להקל עד י"ח חדש נמי היינו בעיין אם יקל שוב בעוד ששה חדשים או שימתין י"צ חודש, וז"ע.

שם הכזיד שערו מיקל בתער ומביא ג' בהמות כו', יש לעי' דהו"ל למיתני הכזיד שערו מביא ג' בהמות ומיקל בתער, דהא אינו רשאי להקל עד שיביא קרבן, וי"ל דאי הוי קתני הכי הו"ל דכשהכזיד שערו מתחייב בקרבנות אף כשאין דעתו להקל בתער, קמ"ל דרק כשמיקל בתער מביא ג' קרבנות, וכמ"ש הרא"ש ח' א', ונראה דמ"מ אף כשגילה על אחד מהן מביא שאר קרבנות, דבהבאת אחד נקבעו כולן כחובה.

ויש מקום להסתפק בעבר וגילה קודם שהביא קרבנות, שיוכל עדיין להביא קרבנותיו, ולפי זה אפשר נמי דחייב בהן, דקרבנות נזירות הם, ולא רק קרבנות להחמיר תגלחת, מדע דהא לר"ש דגילה על שלמי נדבה ינא מ"מ חייב להביא קרבנותיו, ואף דהתם זמן הוא דקגרים, ואף ממורט מביא, מ"מ י"ל דנזיר עולם נמי זמן הוא דקגרים, ואפשר דאף באין דעתו לגלח עד לאחר כ"ד חודש, דמ"מ יוכל להביא קרבנותיו בתום י"צ חודש, ועי' לקמן כתבו להסתפק בזה, [ומיהו לא יחזור ויביא קרבנות עד שיכבד לאחר שיקל], ולפי זה י"ל דקתני מיקל בתער ומביא ג' בהמות,

חוצה, ניחא צפשיטות הא דמספקא ליה דלא ליחשב כספיקו חמור מודא, כיון דכשיגלח על אחד תו אין השאר חוצה, ונמ"מ אהדר ליה רבא דגם זזה ספיקו חמור מודא כיון דתחלת מנחתו להביא שלשמן ולגלח עליהם], אלא אף למש"כ לעיל דגם בגלח על אחד מהן השאר עליו חוצה, מ"מ כיון שלא נתחייב בהן אלא מחמת שחפץ להקל בתער, לא חשיבי חוצה כ"כ, ויש מקום לומר דלא חשיב ספיקו חמור מודא היינו שאינו חפץ להכנס לספק כשמחמת הספק לא יוכל לקיים מנחתו כראוי לבתחלה, ושפיר יש לשקול חומר הלכתחלה, ונע"י מל"מ פ"ג מהלכות נזירות ה"ח שנתקשה בדברי החו"י].

נראה דמי שכבר גדלו שערותיו י"צ חודש וקיבל עכשיו עליו נזירות עולם, שלא יוכל לגלח עד עבור י"צ חודש מנזירותו, דהכבד שערו בימי נזירותו בעינן, ומ"מ כשיגיע זמנו רשאי להקל בתער אף השער שהכבד עליו קודם נזירותו.

עוד נראה פשוט דאם עיכב מלהקל עד עבור מנזירותו כ"ד חודש, דמ"מ סגי בג' בהמות ומיקל בתער, וא"כ להביא ו' בהמות, דרק חפלו להקל מחייבו בקרבנות ולא הזמן, ואפשר דאינו יכול להביא קרבנותיו אלא לאחר שכבר הכבד שערו, ואף אם נימא דקרבנותיו מחינן להקל גם שער שיגדל אח"כ ע"י זזה להלן.

ויש להסתפק הרי שהביא קרבנותיו לאחר שהכבד שערו ושהה מלהקל עד שעברו י"צ חודש נוספים מהו, ואם יצא להקל רק שערו שהיה לו בשעת קרבנותיו מסתברא דשרי, אבל אם רשאי להקל גם מה שגדל בי"צ חודש שלאחר קרבנותיו ז"ע, די"ל דשער שלא קידשו צדס אינו רשאי להקל ויטורח להביא קרבנות נוספים, אבל לפי זה לעולם יטורח להקל מיד סמוך להבאת הקרבנות, דאל"כ יש לחוש שיקל גם מה שגדל אח"כ, ויש מקום לומר דכל שהביא קרבנותיו רשאי להקל ואף אם ישמחה הרבה, ורק לאחר שהיקל שוב אינו רשאי להקל עד שיחזור ויכבד ויביא קרבנות נוספים, וע"י להלן דנראה דהדבר מפורש בירושלמי.

ירושלמי פ"א ה"ב השלים נזירותו ולא הספיק לגלח עד שעברו עליו שנים שלשה ימים ונטמא ר' מני צעי מכיון שלא קידש שערו צדס מי מתירו לגלח, נראה דמיבט

מעלה, וא"כ אין ראיה מאצטלוס לשאר אינשי, אבל עיקר הדבר אפשר שאין צריך ראיה, דלשון מיקל מתפרש שרק מיקל ולא מגלח, וכמ"ש תו' תענית י"ג א', וניחא נמי דכיון דאין גילוח זה אלא רשות כשהשערות מכבידין עליו, לכך לא הותר לגלח ולעשות הקפה, ואם נימא דכך נאמר בהלכה מיקל בתער, הנה נתחדשה הלכה נוספת מלצד שצריך להשאיר עיקרי השער, דגם אסור לגלח במספרים כי אורחיה, אלא בתער שהוא שינוי, ונראה כמיקל ולא כמסתפר, ואפשר דמהלכה זו סמכו לנהוג כן באצל כדנתיא בתענית שם ובמו"ק י"ז ב', וע"י בתוה"א להרמב"ן והוצא צ"י יו"ד סימן ש"כ.

בגמ' נ"ח ב' אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער מיתבי המעביר בית השחי ובית הערוה הר"ז לוקה הא בתער הא במספרים והא רב נמי בתער קאמר כעין תער, ומשמע דאע"ג דרב אמר מיקל מ"מ מתפרש גילוח בתער כרגיל והיינו דפרכינן והא רב נמי בתער קאמר, ולפי זה יתכן לומר דגם נזיר עולם מגלח כרגיל, ולא נתחדשה הלכה מיוחדת לגילוח בתער שאינו דרך השחמה, ורק מיקל, ולשון המשנה מיקל הוא משום דקמני הכבד, וכן צפיה"מ כתב סתם שמגלח, וכן פשטיה דקרא דאצטלוס מתפרש גילוח כי אורחיה, וכן צידד מרן זללה"ה בסימן קל"ז סק"א, ונקט כן בדעת הרמב"ם, אבל הרי אין כן דעת תו' והרא"ש, וצ"ע וע"י לקמן דכ"מ בירושלמי.

בנדרים י"ט ב' א"ל ר"ה צ"י לרבא אמר הריני נזיר עולם מאי, ויש להבין מאי קמיבעיא ליה הרי מתניתין היא הכבד שערו מיקל בתער ומביא ג' בהמות, ולמש"כ תו' בשם ר"י דבסתם נזיר היינו טעמא דספיקו חמור מודא משום שאינו יכול לגלח דעביד הקפה, וזוה חמיר טפי ממה שלא יוכל להביא חטאת, דגילוח מעיקר מנחת הנזיר, וגם כשמסתפר שלא כהלכתו דמי כעובר בקום ועשה], ניחא דהכא שמיקל בתער לא עביד הקפה שהרי אינו אלא מיקל, והיינו דקמיבעיא ליה אם מחמת הקרבנות לצד נמי חשיב ספיקו חמור מודא, אבל לפירוש קמא דמשום קרבנות לחוד הוא דחשבינן ליה ספיקו חמור מודא קשה דא"כ נזיר עולם נמי, וי"ל דנזיר עולם אין הקרבנות חוצה דאם ירצה שלא לגלח אינו מביאם, ואם נימא דביגלח על אחד מהן אין השאר עליו

ונטמא הוא ט"ס, והנידון הוא נזיר עולם שהגיע י"ב חודש והביא קרבנות כדי לגלח ושהה ז' או ג' ימים אם שרי לגלח כיון שהשער שגדל בשנים שלשה ימים הללו הוא באיסור גילוח נזיר עולם, והקרבנות לא התירוהו שהרי קדמו לו, וכמו שנסתפקנו צוה לעיל, ובקיצול הרבה נזירות לא משכח"ל נידון זה, דהתם לא מתחילה נזירות חדשה עד שיגלח לנזירות הקודמת, וכמש"כ לקמן ה' א', אבל כאן הנזירות עולם קיימת ומי מתירו לגלח, ונראה דהכי הוא מסקנא דירושלמי דאמנם אין נזיר עולם מגלח אלא בסמוך לקרבנותיו, ומשמע מכאן דנזיר עולם מגלח גילוח ממש, דאם רק מיקל הרי יכול להקל עד כשיעור שקידש בדם, ואם אמנם מגלח גילוח ממש, נריך לומר דלאחר שהביא קרבנות הרי הגילוח מזה ולא רשות, דאם רשות איך שרי להקיף, ולפי זה נתחדש נזיר עולם שבי"ב חודש רשות צידו להביא קרבנות ולסיים נזירותו ככל נזיר בגילוח, וחוזר לנזירות עולם, ועי' מש"כ לעיל ד"ה בגמ' נ"ח ז'.

שם הריני נזיר לאחר עשרים יום [נראה דנ"ל ל' יום] נזיר עולם [ונזיר] מכבר מאחר שיש צידו לגלח נזיר או מאחר שאילו נטמא ואין לו מהיכן לסתור אינו נזיר, קמייבעיא ליה בקיצול נזירות עולם לאחר ל', אם יכול לקבל מעכשיו נזירות סתם, דשמא צעינן שמהא כל נזירות ראויה גם לטומאה, וכאן אם יטמא בנזירותו לא יהא לו מהיכן להשלים הלכך לא חיילא אלא א"כ קיבל הנזירות עולם לאחר ל"ז יום, או דלא צעינן שמהא הנזירות ראויה לטומאה, ומשמע דבאמר הריני נזיר עולם לאחר כ' ונזיר מעכשיו פשיטא דלא חיילא נזירות דהשתא, ועי' בגמ' י"ד א', ונ"ע.

נראה דנזיר עולם שנטמא ומעכב טהרתו דעובר גם משום כל יחל אלא שהוא בשב ואל תעשה דהא מבטל נזירותו צימים הללו, [ובכל איסורי נזיר איכא נמי משום כל יחל כדאמר ל"ח ז'], ודוקא בנזיר לזמן אמרו נדרים ד' א' דעובר רק משום כל תאחר דנזירות טהרה, דהתם עמיד להשלים נדרו, ואינו אלא מאחר, אבל בנזיר עולם הרי מבטל נזירותו בכל רגע, ועי' ירושלמי רפ"ק דר"ה דאם לא מל בשמיני אינו עובר בנ"מ משום שלא ניתן לתשלומין, ור"ל נמי משום דמזותו בכל שעה להיות נימול, ואינו מתקן את העבר.

אבל הרמב"ם בפ"ז הי"ד כתב דלכך יטמא נזיר לזמן ולא נזיר עולם משום שזויר עולם קדושתו חמורה, ונ"ע ל"ל הא טעמא תיפ"ל משום שאינו צר השלמה, ועו"ק דצירושלמי שם איחא נמי נזיר עולם ונזיר נזירות, [ר"ל שקיבל נזירות כעפר הארץ שכל ימיו מגלח לשלשים וחוזר ומונה נזירות אחרת], אית תניי תני יטמא נזיר עולם ואית תניא תני יטמא נזיר נזירות מ"ד יטמא נזיר עולם הא נזיר נזירות לא מפני שתגלחתו מרובה מ"ד יטמא נזיר נזירות ונזיר עולם לא מפני שקרבנותיו מרובין, ואם איחא דנזיר עולם קדושתו חמורה הרי פשיטא דיגלח נזיר נזירות, ומיהו עיקר הטעמים דתגלחתו מרובה וקרבנותיו מרובין לא נתפרשו, דהא נזיר נזירות גם תגלחתו וגם קרבנותיו מרובין דמגלח כל שלשים ומביא קרבנותיו, ולכן נראה דראוי לגרום איפכא דמ"ד יטמא נזיר נזירות הא נזיר עולם לא משום שתגלחתו מרובה, ור"ל שאינו רשאי לגלח, ורק מיקל ורק ב"ב חודש הלכך קדושתו חמורה, ומ"ד יטמא נזיר עולם הא נזיר נזירות לא משום שקרבנותיו מרובין שביא כל שלשים יום קרבנותיו, ולפי זה י"ל דטעמיה דהרמב"ם מכאן משום שפסק כמ"ד יטמא נזיר נזירות, שהרי סתם דנזיר לזמן ונזיר עולם יטמא נזיר לזמן משום שזויר עולם קדושתו חמורה, ומה נמי יש ללמוד דנזיר עולם ונזיר נזירות נמי יטמא נזיר נזירות דגם הוא נזיר לזמן לענין חומר קדושתו, ובמל"מ שם נתקשה על שהרמב"ם השמיט ד"ז דנזיר עולם ונזיר נזירות, ולמש"כ הרמב"ם העתיקו, וכל טעמו מזה.

יש להסתפק נזיר עולם שנטמא אם נמי סותר את הראשונים, דכך דין הנזירות שאם נטמא הרי הימים הראשונים יפלו, או דאין דין סתירה אלא במנין הימים שנתחייב בהם דאין הימים הראשונים עולים למנינו, אבל בנזיר עולם שאין דין מנין לא שייך סתירת הראשונים, ונפ"מ לר"א ט"ז ז' דאין מביא קרבן טומאה [כפשטא דמתני' וכדעת תו'], עד שיהא לו ימים ראשונים, אם גם בנזיר עולם

מיתוסף צו קדושת נזיר דאורייתא, ושפיר היה אפשר להתפייס בו.

והא דקיס להו לחו"ל דאיכא ענין של מירות שמשון בתורה, ולא אמרינן דמשון ענין פרטי הוא שנטוה על כך, נראה דהיינו מדכתיב כי נזיר אלהים וגו' ומשמע דאיכא ענין מירות כהן, וכדפרכינן בסוגיין דמשון לאו נזיר היה והכתיב כי נזיר אלהים יהיה וגו', ונראה דגמרא גמירי להו עד דאתא משון ואסמכה אקרא, ובשטמ"ק לעיל א' במתני' דהכניד שער כחש דהא"ש בפירושו והלכות נזיר עולם ונזיר (אבשלוס) [משון כ"ג דל"ג] הלכתא גמירי לה וקראי אסמכתא בעלמא, ומסתברא דהא נמי דליתיה בשאלה כמבואר לקמן י"ד א' ובמכות כ"ג א' נמי דהכי גמירי לה, דמסתברא לית לן לחדש ענין נדר מחודש בתורה דלית ליה שאלה.

והנהי אף שלא נזכר בדברי ר' יהודה באיזה לשון קיבל עליו הנזירות משון, ושפיר יש להשמיענו עיקר הדין דנזיר משון מותר להטמאות, מ"מ קיס לגמ' דר"י ס"ל דבשון הריני נזיר משון חייל עליה נזירות, והיינו דאסיק עליה פלוגתא דר"ש, וטובא דכוותה דמתנא דפליג בספא שמעינן מאי דס"ל לת"ק, וטעמא דפלוגתאן למאי דמסקינן דכו"ע ס"ל דבעינן דבר הנדור, פירש ברא"ש בתלמוד גווי, או דס"ל דמשון קיבל עליו נזירות, או דאציו הדיר, או דמלא' ס"ל לר"י דמרבין דאפשר להתפייס בו כמו דמרבין בכור, ותירוצ' זה ז"ע דבסוגיין מנכרינן האי קרא להווא דמשון הנזיר, ועוד דלא שייך לרבות מקרא מידי דנתחדש לשעתו אחר מתן תורה, ברם לפי זה נטריך לומר דהא דפרכינן בגמ' גבי נזיר נמי הכתיב לה', דלאו דנימא דאחי לרבות נזירות משון פריך, אלא דפריך דמאי דרשם ציה, או דנידוק מזה דגם לה' דכתיב גבי נדר לאו לרצויי בכור אחי, ודוחק, אלא די"ל דבגמ' הו"מ למיפך דלית לן לאוקמיה לקרא במידי דנתחדש לשעתו אחר מתן תורה, אלא דבלא"ה לא קאי.

ויש לעי' אס פר השני דגדעון חשיב דבר הנדור, דבפשוטו לא היה יכול גדעון להקדישו דשל אציו היה, וקודם יאוש הוי, דהא לא ידע מידי, ויאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, וגם אס היה יודע מסתמא היה יכול להזיל, ואין לומר דחולין הוי

כן, ומיהו יש מקום לומר דאף אס אין דין סתירה בנזיר עולם, מ"מ כיון שלא מלאנו קרבן טומאה בתורה אלא דדאיכא ימים ראשונים לית לן לחדש בנזיר עולם שאני, דהענין דדליכא ימים ראשונים הר"י דומה לנזיר בקבר, וגם נזיר עולם בקבר אינו מציא קרבן טומאה, ומההיא צעיא דירושלמי שהבאנו לעיל בנזיר עולם שנטמא לאחר ששה חדשים אס חוזר ומגלה אחר ששה חדשים, משמע דנזיר עולם ליכא דין סתירה, דאס כשנטמא סתם הראשונים מה מקום שיהא ראוי לגלה אחר ששה חדשים, והכי מסתברא שאין הטומאה פוגמת בימים שעברו, דהא ודאי גם לאחר שנטמא ילקוהו אס שמה יין קודם שנטמא, אף אס היה הדין דבימי טומאתו אינו לוקה על יין, ואין הסתירה אלא דין שנתחייב בימים של נזירות שאין טומאה מפסיקתם, ובנזיר עולם לא שייך ענין זה.

נראה דנזיר עולם שמיקל בתער אינו משלח תחת הדוד, דתגלחתו רשות ולא אמרה תורה צוה הלכות, וגם הרי תגלחת נזיר דוקא בתער, וכ"מ באבשלוס ששקל שער, ואין ראוי לטפל בשער קדוש העומד למצותו להיות שלוח תחת הדוד, ומיהו י"ל דהתם במה קטנה כמדינה הוי דאינו משלח כדחנן מ"ה ב', דלא קרינא ציה פתח אה"מ, ומיהו פלוגתא היא התם בצרייתא.

ד' ב' ר"ש אומר האומר נזיר משון לא אחר כלום שלא מצינו בשמשון שיגאל נזירות מפיו, פשטא דשמעתתא דמודה ר"ש דאיכא נזירות משון בתורה, וכל אדם יכול לנזור בה, וכדמדכרינן בכולה גמרא נזירות משון כדבר ידוע ומוסכם ולא כדבר השנוי במחלוקת, אלא דר"ש צא לומר דלשון הריני נזיר משון מתפרש כמתפייס בשמשון, ושמשון לאו דבר הנדור הוא, וא"א להתפייס בו, דמשון לא קיבל עליו נזירות משון, ורק היה נדור מפיו המלאך, ואס היה שומה יין לא היה לוקה, הא אס היה מוציא נזירות משון מפיו היה מתחייב צדין נזירות משון, והיה אפשר להתפייס בו, ואף למ"ד דאין מתפייסין בבכור, ונימא דאף אס הקדישו בעליו אין מתפייסין בו, שאני התם דרמנא אקדשה לבכור כאילו הקדישו בעליו, ואין הקדש בעליו מוסיף בו קדושה, ולפיכך א"א להתפייס בו, אצל בשמשון שלא היה אלא מוזהר מפיו המלאך, הרי אס היה מקבל עליו נזירות היה

ע"ש, (ובשטמ"ק בסוגיין יש גם משמעות כן שכתב דהיינו טעמא דשמשון היה מותר בטומאה אע"ג דאין נזירות לחלאין לר"ש משום דלא קיבל עליו נזירות).

שם אי ר"ש האמר לא חיילא עליה נזירות כלל, ר"ל באומר הריני כשמשון, וברישא דמתני' קמני דהאומר הריני כשמשון כבן מנחם הוי נזיר שמשון, אבל סיפא דמתני' דמה צין נזיר עולם לנזיר שמשון לא קשיא, דאף לר"ש שפיר איתא נזיר שמשון בעולם וכמש"כ לעיל.

שם ור"י אמר לך בכור נמי מתפיסו בנדר הוא כו', יש לעי' נהי דבכור נמי מתפיסו בנדר הוא כיון דמנזרה להקדישו, מ"מ כיון דחטאת ואשם נמי צריכי קרא לרצויי דנקטין בפשיטות ומשמע דאף מאן דאסר לא פליג בזה, א"כ מנלן מחד קרא לרבות גם חטאת ואשם וגם בכור, הא ודאי שאני בכור מחטאת ואשם כיון דקדוש אף בלא התפסות, וי"ל דכיון דעיקר ענין ההתפסה הוא להורות על הקדש לשמים, וכמש"כ נדרים סימן ג', שפיר מסתבר לפרש קרא דלה' לרבות כל עניני הקדש ששייכים להתפסה איזו שהיא, דסו"ס כונתו ידועה על ענין הקדש, אף כשמתפיס בכור, ומ"מ אי לאו דמנזרה להקדישו לא הוה נפיק מכלל דבר האסור.

ומשמעות סוגיין דאפשר להתפיס בכור אפילו שלא להקדישו צפוי, וכדקמני סתמא בצרייתא הרי עלי בכור, וגם בגמרא לא הזכירו הא דמנזרה להקדישו אלא לפרש מה ראית לרבות בכור ומפרשין משום שיש בו ענין התפסה, אבל בעיקר רצויא דבכור לא פירשו כלום וסתמו כפירוש דבכל בכור קאמר, וכן בגמ' לא אמרו דשאני בכור שהקדישו בעליו, אלא אמרו דשאני בכור דרבי רחמנא וכדמפרשין בסוגיין. (נדרים ס"ג).

שם ור"י יוסי אמר לך נהי דמנזרה להקדישו אי לא מקדיש ליה מי לא קדוש, מלשון זה משמע דלר' יוסי אף כשהקדישו אין מתפיסין בו, ונראה לפי זה דאף למש"כ בשטמ"ק מנחות ד' ב' דבשלמים איכא איסור ליהנות משום כל יחל, נע"י מש"כ בזה בנדרים ס"א סק"ד, מ"מ בכור שהקדישו בעליו לא יהיה בו איסור הגאה משום כל יחל, דאין הקדשו מוסיף בו קדושה, ואינו אלא כהסכמה למנזרה המורה.

דהא חשבינן לחוץ צהדי מיילי דהותרו באותה לילה בתמורה כ"ח ב' ועל כרחק דהקדש הוי, ואפשר דרחמנא אקדשיה או דזיכוהו לגדעון ואיהו אקדשיה, ואפשר דאף אם קדשוהו שמים מ"מ חשיב דבר הנדור, דפשיטא דרחמנא אקדשיה כהקדש כל עולות שבתורה, ואינו ענין לדבר האסור או בכור שהוא קידוש מיוחד, ואפשר דפלוגמתן דר' יעקב ור' יוסי בבכור אם מתפיסין בו, היינו אם הוא דין הקדש מיוחד או דרחמנא אקדשיה כהקדש כל הקרבנות, והיינו דמיימי ר' יעקב מהא דמנזרה להקדישו דש"מ דחשיב דבר הנדור אף כשעדיין לא הקדישו, דכיון דמנזרה להקדישו ש"מ דגם הקדש שמים שלו הרי הוא כהקדש בני אדם, ור' יוסי דמי דמ"מ כיון שהקדשו קבוע בידי שמים לא חשיב דבר הנדור.

ודאיתאן עלה יתכן דהיינו פלוגתא דר"י ור"ש בנזירות שמשון, [אף אי תרוייהו ס"ל דאין מתפיסין בבכור], דר"י סבר דאע"ג דנתקדש מפי המלאך, מ"מ קדושת נזירות שמשון שבתורה הוא דרמי רחמנא עליה, והו"ל דבר הנדור, ור"ש סבר דכיון דסו"ס לא קיבל עליה נזירות לאו דבר הנדור הוא, ולענין אם היה שמשון חייב מלקות אם שטה יין או נתגלה, יש מקום לומר דתלוי בפלוגתא, ויש מקום לומר דלכו"ע לא לקי, אע"ג דבפר השני מסתברא דהיו לוקין על מעילתו, וצין לפמש"פ וצין לפירוש הרא"ש נחא מש"פ הרמב"ם כר"י בנזיר שמשון אע"ג דפסק שאין מתפיסין בבכור, ובכ"מ ולח"מ פ"ג הי"ג נתקשו בזה ע"ש.

ולמש"כ דמודה ר"ש דאיכא נזירות שמשון בתורה ולא נחלק אלא אם אפשר להתפיס בשמשון, יש לפרש משה"ק תו' נדרים י"ט ב' דהא ס"ל לר"ש דהאומר הריני נזיר שמשון לא אמר כלום, דהיינו משום דמשמע להו דבצרייתא דתניא נזיר שמשון נשנה לישנא דבצרייתא דידן בהוספת תיבת שמשון, והיינו הריני נזיר שמשון אם יש בכרי הזה כו', ועל זה הקשו דהא לשון זה לר"ש אין בו קבלת נזירות, ואה"ג דהו"מ לתרומי דבצרייתא צמפרש שאינו תולה בשמשון וכמ"ש הרש"ש שם, אלא דכלאו הכי תירצו שפיר, אבל מרן זללה"ה בסימן קל"ז סק"ג נטה לפרש דעתם דלר"ש ליכא נזירות שמשון כלל בתורה,

עולם חשיב ראוי לכל מצוות הנזיר, אלא דאכתי לא הגיע זמן דמלאכת הימים, וכמו בקיבל נזירות לאלף שנה דחשיב ראוי לכל מצוותיו, ה"ה בקיבל נזירות עולם.

תוד"ה שמשון וקס"ד שהמלאך היה אומר לאציו שיזירנו לכשילד כו', ע"י מש"כ בזה לקמן כ"ח ב' ד"ה מתני'.

ה' א' ר' יוסי אומר מגלח מערב שבת לערב שבת שכן מצינו צבני מלכים שמגלחים מערב שבת לערב שבת, נראה דה"ק דקרא דכתיב גבי אבשלום ויהי מקץ ימים לימים אשר יגלח יש לפרש כפשוטו כדרך שמגלחים בני מלכים בעלמא, ולא בא לחפש זמן מיוחד, והיינו שלא פירשו בגמ' טעמיה דר"י כדרך שפירשו טעמיה דר' נהוראי, דר' יוסי פירש בעצמו טעמו דמתפרש כדרך שצני מלכים מגלחים כי אורחיהו.

שם א"נ לגלוחי מן צפרא כו' איהו לא מגלח עד פניא, לכאורה היינו אם במעלי שבתא דקדם גילח צפניא, אבל אם במעלי שבתא דקדם גילח צפרא למה לא יוכל השתא נמי לגלח צפרא, ולפי דסתמא מגלחין צפניא לכך סתמו בגמ', ומש"כ הרא"ש דר"ל מחמת הקרבנות, ל"מ כן בתו' ובפשוטא דגמ'. — גם מש"כ הרא"ש דהומ"ל דאחוי מגלחין הכל והוא רק מיקל ואחוי במספרים נמי שרי ואיהו רק צמער, ז"ע דהא עיקר השאלה מאי איכא ציניה לשאר אחוי, אינה משום דנריך הצדלה ציניהם, דהיכא רמיזא שנריך להצדיל אימא דכך דינו של נזיר עולם, אלא משום דלישנא דקרא ויהי מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו, משמע דאיתר להמגלח משאר אחיו וכמש"כ בתוד"ה מאי, וע"ז הוא דשאלו כמה מאחר, ומה ענין לנו צשינוי שצורת הגילוח.

תוד"ה מ"ט וא"ת והא כהנים כו' וא"כ נילף נזיר עולם מסתם נזיר כו', לכאורה י"ל דהכא צעינן למילף שיעור כוזב דכתיב גבי אבשלום כי כבד עליו וגלחו, ומסתם נזיר ליכא למישמע שיעור כוזב, דאטו אם שיעור כוזב הוא צב' או בג' חדשים, מי לא מצי רחמנא למיהב שיעור לסתם נזיר ל' יום, והרי אף מי ששערו כבד פרוע אם קיבל נזירות הרי שיעורו ל' יום, אבל מכהנים סבירא הוא דבשעור שכבד ראוי לכל אדם

שם אלא גמרא גמירי לה, בתו' פירשו דקטלינהו והדר שלוחי שלחין, ולו"ד ז"ל היה אפשר דגמרא גמירי לה דמשון היה נוהג היתר ליטמא למתים, וכ"מ בפיה"מ, ונראה דהתו' מייאנו בזה משום לישנא דר"י שכן מצינו גבי שמשון שנטמא.

בירושלמי פ"א ה"ב איתא הריני נזיר לאחר שלשים יום ור"ל שציוס שלשים כבר יהיה נזיר שמשון, באופן שלא יוכל לגלח לנזירותו, ויותר נראה דהוא ט"ס וז"ל עשרים יום], נזיר שמשון נזיר מכבד, [ר"ל שקיבל עליו נזירות שמשון לאחר כ' יום וקיבל עליו סתם נזירות מעכשיו, וכצנעא בתלמודן י"ד א'], אר"ה מסתברא שתדחה נזירות תורה לנזירות שמשון מ"ט כן יעשה על תורת נזיר את שניירותו תורה ינאה נזירות שמשון שאינה תורה, וכבר כתב מהרי"ט בסיומן כ"ד דאין כאן נידון אם נזירות שמשון היא מן התורה, דפשיטא דדאורייתא היא, והרי הכא גופא דריש מקרא למעטה, ועוד דאם מדרבנן היא, פשיטא שלא תדחה נזירות דאורייתא ומאי קמיבעיא ליה ור"ה נמי רק מסתברא קאמר, גם אם ליכא מדאורייתא ענין נזירות שמשון מה ראו חכמים לחדש ענין כזה צשינוי מדיני התורה בנזירות, אלא כונת הירושלמי דבספרי דרשין מתורת נזיר שאם נזיר מן החרגנים לצד או ע"מ שיהיה מטמא למתים הוא נזיר לכל, והיינו דאמרין דנזירות דעלמא שניירותו תורה שלימה דהיינו בכל דיני נזיר תדחה נזירות שמשון שאינה תורה דהא שרי להטמאות, כן פירש במהרי"ט שם, ויחכן דהירושלמי ס"ל דנזירות שמשון היא הלל"מ ואין צה לאו או עשה, [אבל תלמודן לא ס"ל כן כמבואר מכות כ"ב א'], והלכך קרי לה שאינה תורה, ולכך תדחה מפני נזירות של תורה, וכן הזכיר במהרי"ט שם, אבל לכו"ע נזירות שמשון מדאורייתא היא.

ובראה דתגלחת דמצורע דוחה נזירות שמשון, ק"ו מסתם נזירות דחמירא טפי כדחזינן בירושלמי, ונדחית מפני נרעת, וכן אם אמר הריני נזיר לאחר ל' יום, ונזיר שמשון מעכשיו, נמי יגלח לנזירותו.

שם ונזיר עולם היכא כתיב, פי' בתו' היכא כתיב דמיקל צמער, ומבואר דעיקר הדבר דחלה נזירות עולם אע"ג שאינו ראוי לקרבנות ותגלחת לא נריך קרא, ונראה הטעם משום דגם נזירות

להסתפר הוא שהקפידה תורה שלא יעבוד, והיינו כוזב דקרא.

ובמשה"ק הגרע"א ז"ל, נראה דזה בכלל תירוצא דלא מסתבר למילף קדושת עולם מקדושת שעה, והיינו דשריטת דנזיר סתם הוא משום שכבר שלמה מזירתו, וכ"ה צ"ה הרא"ש בהדיא, וצריך כלל דבריו ז"ל הם העתק מתו'.

בסנהדרין כ"ב ב' כהן הדיוט אחד לשלשים יום, בסמוך ילפינן לה מנזיר, והיינו דשיעור דחשיב מגדול פרע גבי נזיר, חשיב בכלל פרע לא ישלחו דכתיב גבי כהנים, ובפשוטו היינו מתגלחת בתער או מתספורת דכעין תער, דהיינו שיעורא דילפינן מנזיר, דאדם שגילח וקיבל עליו מזירת קרינא ביה גדל פרע שער ראשו כשיגיע ל' יום, [וכן מניין מתגלחת טומאה], ולפי זה משמע מהא דקמני דכהן הדיוט מסתפר אחת ל' יום דהכהן הדיוט מסתפר כעין תער, והא דכתיב כסוס יכסמו את ראשיהם קאי רק אכהן גדול, וכדאמרין לקמן שאלו את רבי אחיה תספורת של כהן גדול כו' רבי אומר לא על חנם פיזר בן אלעשה את מעותיו אלא כדי להראות בו תספורת של כהן גדול, ואכסוס יכסמו דמפרשינן לה ראשו של זה צד עיקרו של זה קאי, וכן מפורש בחדושים הגדפסים ע"ש הר"ן צ"ס תו', וכן בפירוש הרמ"ה, וכן מפורש ברמב"ם דצ"ה מכה"מ ה"ו כתב תספורת של כהן גדול כסוגיין, ואילו צ"ה מה' ביאת מקדש הי"א כתב דכהן הדיוט מגלח משלשים לשלשים, והא דכתיב בקרא לשון רבים הוא משום דעל כל הכהנים גדולים של הדורות של בני דוד קאי, וכן כתיב התם ואלמנה וגרושה לא יקחו להם נשים אע"ג דאלמנה לא קאי אלא אכהן גדול, וכן כתיב התם וצנאם אל החצר הפנימית, ופרש"י שם דהיינו עבודת יום הכפורים, ומ"מ קים לגמ' דפרע לא ישלחו קאי נמי אכהן הדיוט, ואפשר דאסמכוה אקרא דראשיכם אל תפרעו וגו' דלפי שהם מזהירים בעלמא לא להיות פרועי ראש הוזהרו גם צעעת אצלומם, ועי' בזה בספר המצוות ל"ת קס"ג ובהשגות הרמב"ן שם, וכן צ"ה הרא"ש נדרים נ"א א' כתב דכסוס יכסמו קאי רק אכהן גדול, [אלא שסיים שם ועוד דצרישא כתיב וראשם לא יגלחו והיינו בשאר כהנים, והוכיח מזה דכסוס יכסמו קאי אכהן גדול, ואין הדברים מובנים, ואולי

צ"ל ואינו בשאר כהנים, דזה פשיטא ליה ז"ל דאין איסור גילוח שאר כהנים, (ובני אי"ש נ"י העיר דכן מוכח ממה דשרו לגלח בזמן הזה, ולא ראהו היא דאף דאיכא איסור לגלח אצל אין איסור לעבוד, דהא גם בכהן גדול לא מצינו איסור לעבוד אס גילח), וצ"ע, ומיהו בתו' הרא"ש כסוגיין כתב דאי גרסינן תספורת של כהן גדול מוכח דכהן הדיוט אינו במצוה הזאת, [ובכל הספרים שלנו כאן ובגדרים גרסינן כהן גדול], אצל סיים דמהא דכתיב ויין לא ישמו כל כהן משמע דגם האי קרא אכל כהן קאי עי"ש, וצרמ"ה כתב דהאי כסוס יכסמו קאי גם אכהן הדיוט אצל רק לעתיד לבא.

ולאחאמור הא דכהן הדיוט מסתפר אחת ל' יום, היינו כשסתפר כעין תער, אצל אס שייר מקצת צריך להקדים להסתפר בשעור ששייר, דשיעור פרע הוא ל' יום מכעין תער, וצ"ה פאות הראש היו צריכים להשאיר כדין, ואס שיעורן בכדי לכופ ראשו לעיקרו, והיינו ז' ימים כמבואר ל"ט ב', א"כ היו צריכים כל כ"ג יום לספר פאותיהן כדי שלא יהיו פרועי ראש.

בסנהדרין שם א"ל ר"פ לאצ"י אימא לא לירבו כלל כו' פרע ליהוי שלוחי לא ישלחו, יעויין בתו', והנה שיעור פרע הוא ציוס ל', דזה חשיב גידול פרע בנזיר, ויוס ל"א אינו מוסיף בשיעור פרע שכבר ראשו פרוע מיוס ל', ולפי זה צריך לפרש הא דציוס ל' לא מיתסר עדיין משום פרוע ראש, דהיינו משום שציוס שבו הגיע לשיעור פרע ראוי לו להסתפר, והלכך אין גנאי בעבודתו צו ציוס, שאין לחייבו להסתפר בשחרית, אצל ציוס ל"א היינו פרוע ראש.

ולפי זה נראה דאפשר לקיים סוגיין אף לצד פדא נזיר ה' א' דשיעור מזירות כ"ט יום, דכיון דלא אמרינן לדידיה מקצת היום ככולו, א"כ לא מיקיים גם לדידיה מצות גדל פרע אלא עם סיוס כ"ט יום ונמצא שאין לחייבו להסתפר עד יום ל', וציוס שבו ראוי לו להסתפר עדיין יש להתירו לעבוד, דעדיין אין בזה גנאי, שאין לחייבו להסתפר בתחלת היום וכמו לרצ מתנא וכמ"כ, וכן משמע דהא צרייתא היא דמסתפר אחד ל' יום ואס איתא דלצד פדא מסתפר אחד לכ"ט יום הו"ל לגמ' למיפרק עליה דצד פדא מהך צרייתא, ועוד דדרשא דפרע להוי שלוחי לא ישלחו לא יתכן לפרשו

יום ל"א מתגלגלתו, או דרך בסתם מזירות החמירו כן משום גזירה דאטו מפרש הריני נזיר שלשים יום, דאז מדאורייתא אינו מגלח עד ל"א, אבל בתגלגלת שאין כאן אמיירה כלל לא גזרו, ולפי זה אם גלחוהו ביום ז' למזירותו לא הפסיד כלום דאכתי יגלח ביום ל"א למזירותו, ועיין י"ד ז' נטמא ביום גידול שער דפליגי רב ושמואל אם סותר, ולפירוש תו' שם יום גידול שער מתפרש שגילחוהו בשני למזירותו, ויתבאר בס"ד להלן.

גמ' מנה"מ אר"מ א"ק קדוש יהיה בגמטריא תלחין הו' זר פדא אמר כנגד נזיר מורו כו', נראה דעיקר פלוגתאן במשמעותא דמתני' לקמן רפ"ג וכדמפרשי בגמ', וכל חד פירש רמז בקרא למאי דס"ל, ועי' ברא"ש דגימטריא לאו מי"ג מדות שהמורה נדרשת בהן, והנה ס"ל לרב מתנא דכיון דתנן סתם מזירות ל' יום לית לן למימר דסתם מזירות כ"ט יום וקרי לה ל' משום דלא משתרי בלא קרצנות שא"א להקריבם אלא בל', והלכך ע"כ לחדש דאיכא ענין של שלמים דלא אמרינן בהו מקצת היום ככולו ובסתם מזירות אמרינן, וזר פדא לא מסתבר ליה לחדש דאמרינן מקצת היום ככולו במזירות, ואי אמר שלמים לא אמרינן, דממ"נ אם נאמרה הלכה דמקצת היום ככולו, לאו כל כמיניה לחדש ענין של ימים שלמים, ואם בזמן שלשים יום לא אמרינן מקצת היום ככולו, ש"מ דלא אמרינן מקצת היום ככולו כלל לענין מזירות, וע"כ דסתם מזירות כ"ט יום.

שם מלמד שהמזירות חלה על מזירות, בנדרים י"ז א' אר"ה ל"ש אלא דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר כו' אבל אמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום אין חלה מזירות על מזירות, ויש לעי' הא אמרינן לקמן י"ח א' דבקיבל שתי מזירות צבת אחת מודה ר"ה דחיילי, ובמתני' הרי קתני אם אוכל בתרוייהו, ונמצא דע"י אכילתו חיילי תרוייהו צבת אחת, וא"כ אפילו אמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום חלה מזירות על מזירות, ואפשר דמתני' מתפרשא הריני נזיר מעכשיו אם אוכל ונמצא שע"י אכילתו נמי מקדימה הראשונה לחול, ואכתי קשה דמ"מ טפי ניחא לפרושי מתני' דלאו מעכשיו קאמר מלדחוקי דהריני נזיר למחר קאמר, ושמא י"ל דאף באמר הריני נזיר לכשאוכל הריני נזיר לכשאוכל נמי לא חשיב כשתי מזירות

לזר פדא אלא איום ל', דאי ביום ל' כבר מיתסר א"כ לא משכח"ל שיהא עובד צפרע, כיון שאינו מגיע לפרע אלא עם סיום יום כ"ט, ועי' בספר מרן זללה"ה סימן קל"ז סק"ז שלא כ"כ, וז"ע.

ולאחאמור נראה דהא דילפינן לר' נהוראי נזיר ה' א' דנזיר עולם מיקל בתער אחת לשלושים יום מפרע דכהנים, דהיינו שיעור כוזב, דר"ל דמיקל ביום ל', דשיעור הנקרא פרע הוא שיעור הכוזב, ומה שעדיין הותר להם לעבוד בו ביום אינו משום חסרון בשיעור פרע, דלא מנאנו שיעור פרע ביום ל"א, אלא דביום שבו הגיע לפרע עדיין אין גנאי בעבודתו, דרך עכשיו דינו להסתפר ואין לחייבו להפסיק עבודתו משום כך, אבל לענין היתר להסתפר לנזיר עולם שפיר יש להתירו כיון שכבר הגיע לשיעור פרע דהיינו שיעור כוזב, וכן מבואר בתו' נזיר שם ד"ה מ"ט שהקשו אמאי ילפינן מפרע דכהנים דילפינן ליה מנזיר ולא ילפינן מפרע דנזיר גופיה, הנה מבואר מדבריהם דכי הדדי נינהו, ומנזיר ודאי איכא למילף להתירו ביום ל', כנזיר דגילח ביום ל' יא, וה"נ אי ילפינן מכהנים.

ואין להקשות כיון דשיעור פרע הוא ל' יום מגילות בתער או כעין תער, א"כ כנזיר עולם שאינו מגלח אלא רק מיקל א"כ יוקדם לו שיעור פרע כשיעור גודל השערות שהיה צריך לשנייר בשעה שהקיל, דכיון דמיקל ע"י קרצנות, ואינו רשאי לחזור ולהקל אלא בקרצנות אחרים, הרי מן הראוי לקבוע זמנו רק לכשיתוסף בשעריו כדי כוזב, ולא לפני זה דשער הקיים בשעה שהציא הקרצנות והותר לגלח אינו עולה בחשבון, דאטו נימא שיוכל להקל רק כשיעור כמה ימים ולחזור ולהציא קרצנות בעוד כמה ימים.

מתני' סתם מזירות שלשים יום, ולקמן ל"ט א' הדר תנן לה מקמי הא דגילח או שגילחוהו ליסטים סותר ל' יום, ועי"ש בתו', ונראה דלכך חזר ושנאו התם למימר דסתירת תגלגלת הוא כסתם מזירות, והיינו כ"ט לזר פדא, ול' עם מקצת היום ככולו לרב מתנא.

ויש להסתפק אם הא דהחמירו חכמים שלא יגלח לכתחלה עד יום ל"א כדתנן לקמן ט"ז א', אם החמירו כן גם בסתירת תגלגלת שלא יגלח עד

נזירות פחות מל' יום, הרי מוסיפין להשלים הל' יום מעכשיו, ומקדימין ולא מאחרין, מ"מ נזיר האומר שיהא נזיר ביום הל"א של נזירותו, יש לחשבו כאמר בהדיא שמיום הל"א יתחיל נזירותו נוספת משם ולהלן, והלכך אף אם ישאל על נזירותו הראשונה לא תעלה שניה תחתיה, דהרי קבע זמנה מיום הל"א ולהלן, ואף דעל ידי השאלה איגלאי מילתא למפרע שהיה אפשר להתחיל הנזירות מעכשיו, מ"מ לא מלאנו דעלתה שניה בראשונה אלא כשהשניה לא חלה, אבל כשהשניה חלה ליומא אחרת, מאן לימא לן דכשנשאל על הראשונה תחול השניה בזמן אחר, [ו"ז"ע בזה], וכיון דבשעה שזר נחשב כנזיר מיום הל"א והלאה, הרי זה כאילו פירש שמקבל נזירות מיום הל"א והלאה, ולא מהני שאלה להקדימה, אבל אם נזירות חלה על נזירות כשזר שמים צבת אחת, ודינס שינהגו בזה אחר זה, הרי גם כשאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר דמיגו דמיתוסף יומא חיילא נזירות על נזירות, הרי זה כאילו הנזירות התחילה ממחר, אלא דכך הוא הדין דכשחלו שתי נזירות זו על גב זו, שינהגו בזה אחר זה, והלכך ימנה ל' מיום הל"א, אבל אם נשאל על הראשונה שפיר עלתה שניה תחתיה, דר מההוא יומא, דבאמת חיילא השניה ממחר, ולמאן דאמר איסור חל על איסור אפשר דבאמת ילקה שמים החל ממחר, דהנזירות חיילא אלא דלענין מנין אין הימים של הנזירות הראשונה עולין למנין לשניה.

ולחאמור שפיר אפשר למיתני דנזירות חלה על נזירות בהריני נזיר היום והריני נזיר למחר, דאע"ג דגם אם אין נזירות חלה על נזירות חייב למנות שמים כדאמרינן דלא בעי קרא, מ"מ איכא נפקותא בזה דנזירות חלה על נזירות גם בזה, כשנשאל על הראשונה, או אם איסור חל על איסור, ומתפרשא מתני' הכי.

והא דאמרינן בגמ' י"ח א' אילימא דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר הא קרא בעיא, היינו דא"ל קרא שינהגו פעמיים נזירות, ועדיף טפי לפרושי דרייתא בקיבל ב' נזירות צבת אחת, דבזה אשמועינן האי קרא דנריך לנהוג ב' נזירות, אבל אה"נ דאיכא לאשכוחי נפקותא גם בהריני נזיר היום הריני נזיר למחר אם נזירות חלה על נזירות או לא.

צבת אחת כיון שאמירתו בזה אחר זה ולא חשיב צת אחת אלא כשאומר הריני נזיר שתי נזירות כאחד, וכ"מ בתו' שזעוות כ"ז ב' ד"ה הכי שהקשו בקיבל ב' נזירות צבת אחת ונשאל על הראשונה למה לא נתבטלה שניה מדין נדר שהותר מקצתו הותר כולו, וכן הקשו בירושלמי נזיר פ"ד ה"ב ע"ש, ואם איתא דבאמר הריני נזיר למחר הריני נזיר למחר חשיב כשתי נזירות צבת אחת, הרי שפיר מיתוקמא בכה"ג, דלאו חד נדר הוא להיות ניתר כולו ע"י מקצתו, אלא ודאי כה"ג לאו כצבת אחת חשיב, אבל ברא"ש לקמן ב' כתב כגון שקיבל עליו שתי נזירות צבת אחת כגון דאמר הרי עלי ב' נזירות, [לשון זה לאו דוקא דעלי מתפרש הרי עלי לקבל, אלא יש לפרש דאמר הריני נזיר בשתי נזירות כאחת], או דאמר הריני נזיר הריני נזיר אם אוכל ואכל דעתה חלו עליו שתי נזירות כאחת עכ"ל, ומשמע דכיון דתלוים באכילה חשיבי כחלין צבת אחת, ושמא כיון שלא הזכיר אם אוכל אלא בסוף אחרויהו לכך חשיב כצבת אחת, משא"כ במתני' דאמר פעמיים אם אוכל, ולפי הג' שהביא הר"ן דמפרשינן בגמ' דאם אוכל דמתני' אגב שזעוה, י"ל דהא קאמר ר"ה לא שנו דאף בלא אם אוכל חיילי תרויהו אלא כשאמר הריני נזיר למחר, אבל מתני' דקתני אם אוכל שפיר דמי אף בלא אמר למחר דחיילי תרויהו צבת אחת עם אכילתו.

ובאמת לפי פשטא דגמ' לגי' דידן דר"ה מוקי למתני' דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר, קשה דהא אמרינן בגמ' לקמן י"ח א' דהא לא בעי קרא, וקרא דנזיר להזיר דבא לומר דנזירות חלה על נזירות היינו בקיבל ב' נזירות צבת אחת, וא"כ אמאי שזקיה תנא לעיקר דין דנזירות חלה על נזירות, ונקט מילתא דפשיטא בהריני נזיר למחר.

ואפשר דאף בהריני נזיר היום והריני נזיר למחר איכא נפקותא אם נזירות חלה על נזירות או לא, דאם אין נזירות חלה על נזירות הרי אמירתו הריני נזיר למחר, כאילו אמר שיהא נזיר ביום הל"א, וכיון דאין נזירות פחות מל' יום הרי ינהוג נזירות ל' יום מיום הל"א והלאה, דאף אם נימא דזעומד בא' ניסן ואומר הריני נזיר יום ל' ניסן לבד, נעשה נזיר מיד עד ל' ניסן, דכיון דאין

זנו לענין מנין, ה"נ חיילא לענין מלקות, וז"ע], וא"ת אם איתא דנזירות חלה על נזירות לחייב שמים, א"כ מנלן דנריך לנהוג נזירות ז' פעמים ל' יום, נימא דכל עיקר חידושא דקרא הוא לחייב שמים, וי"ל דמדכתביה רחמנא גבי נזירות ולא בנדרים סברא הוא שלא נחדש כאן דדיני איסור חל על איסור, אלא משום דנזירות שייך לחייבו לנהוג שמים, וגלי קרא לחייבו לנהוג שמים, אלא דממילא נמא שיש עליו שמי חיוזי נזירות אחת שבמנין ואחת שקודם המנין, ושייך גס לחייבו שמים אם איסור חל על איסור, ועי' בר"ן י"ח א' הובא להלן.

ועי' בתו' י"ז א', ומש"כ שם דבנדרים לא משכח"ל נידון נדר בתוך נדר משום דאין איסור חל על איסור, לכאורה משכח"ל בבת אחת כגון שאמר קונס ככר זה עלי למחר וחזר ואמר קונס ככר זה עלי למחר, דחילי בבת אחת, וכן אם אמר ככר זה עלי בשני קונמות, משא"כ בשבועה אם אינו אלא בדבר הרשות, י"ל דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו, ומתני' דשבקה לנדר ונקט נזירות, י"ל דניחא ליה לאשמועינן חידושא דנזירות דחייב לנהוג שמים, ונפק"ל מקרא, ואף בזה אחר זה, והר"ן י"ח א' כתב דכי היכי דאין שבועה חלה על שבועה לחייבו שמים ה"נ אין נדר חל על נדר כו' ודוקא למנות שמי נזירות חל, ומשמע דאף אי איסור חל על איסור מ"מ אין נדר חל על נדר, ודכוותה דנזירות נמי אינו חייב שמים, וז"ע בכ"ז.

ויעזיין ברש"א שכתב דכיון דמונה נזירות אחר נזירות ואין שניהם חלין בבת אחת אלא בזה אחר זה איך ילקה שמים, והרי הוא לגבי נזירות שניה כאומר הריני נזיר אחר שישלים נזירות זו ראשונה, ונראה לכיון דברי הרש"א והר"ן לכוונה אחת, דדרשא דנזירות חל על נזירות פירשו חז"ל דהיינו שחייב לנהוג שמי נזירות של ל' יום, וכיון שכן ע"כ דשניהם חלין מיד כדברי הר"ן דאל"כ איך יהיה נזיר פעם שניה בלא קבלה נוספת, ומזה נמי מוכח דאינו חייב שמים, דלא יתכן גס לחייבו שמים וגס לחייבו לנהוג שמי נזירות, וכמש"כ הרש"א דכיון דהנזירות השניה מחייבתו לנהוג נזירות אחר ל' יום איך תחייבו גס מלקות מעכשיו, ונמא דקרא דנזירות חל על

ולמש"כ ניחא משה"ק הר"ן י"ח א' דל"ל קרא לקיבל שמי נזירות בבת אחת הא הו"ל כאמר הריני נזיר ששים יום, ומירץ דקרא אחי לומר דנריך לגלח פעמיים וקרצנות פעמיים, והדבר דחוק דקרא אחי לומר דסתמא כך כוונתו, אבל למש"כ ניחא דקרא אשמועינן דשייך לקבל נזירות על נזירות, ולא אמרינן דנזיר הוא מעין עולה דלא שייך לחזור ולהקדישה לעולה, וממילא ידעינן דנריך לנהוג נזירות פעמיים, דכחזר וקיבל נזירות דמי, ואי לאו קרא לא הוי חייל כלל, ולא היה נריך לנהוג אלא ל' פעם אחת וחו לא, אף שקיבל שמים בבת אחת, דלא חלה אלא אחת, וכמו לר"ה באמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום.

ובראה דגס כוונת הר"ן כן, דבמתני' י"ז א' כתב הר"ן דהא דנזירות חלה על נזירות היינו שהנזירות השניה חלה בתוך זמן הראשונה אלא שא"ל לו למנות אותה עד שימנה את הראשונה, ואף אי קרא אחי לקיבל שמי נזירות בבת אחת נמי יש לפרש דהיינו חידושה, אלא דסבירא ליה להר"ן מסבירא דאם אי אפשר היה לקבל שמי נזירות כאחד משום שאין נזירות חלה על נזירות, דאז היה ראוי לפרש דמקבל נזירות אחת של ששים יום, שלא להוציא דבריו לבטלה, אבל אם היה אומר שחפץ בשמי נזירות של ל' שיחולו כאחד אמנם לא היה חל אלא אחת, אי לאו קרא דנזירות חלה על נזירות.

לפמש"כ הר"ן דנזירות השניה חלה בתוך זמן הראשונה ורק לענין מנין אין מונין אותה, לכאורה היה ראוי לחייבו שמים אי לאו משום דאין איסור חל על איסור, ונפ"מ לקוצרו בין רשעים גמורים כדאמר יצמות ל"ב ז', א"כ לענין להטמאות למת מזה שיהא נזיר סתם קודם, ולפי זה בקיבל שמי נזירות בבת אחת דקיי"ל דבבת אחת איסור חל על איסור יהא לוקה שמים, דגס נזירות שאינו עולה למנין היא דדיני נזירות כמו נזיר צבית הקצרות לזוקה על איסורי נזיר כדאמר נזיר י"ז א', וכן אמרו צירושלמי נזיר פ"ב ה"ט דאם התרו בו משום נזירותו בזמן נזירות זנו לוקה, [ומשמע דמשום נזירות זנו ודאי לוקה, ולכאורה אם איסור נזירות קיים היכי חיילא איסורי דנזירות זנו הרי אין איסור חל על איסור, ומה בכך שקדם לקבל נזירות זנו, אבל סו"ס בשעה שראויה לחול יש כאן איסור שקדם, ושמא כי היכי דחיילא נזירות

חוצתו הוא חוצת גברא מעין הרי עלי, והלכך אין נזירותו דוחה נזירות בנו שקדמה, ואפשר דג"ז נלמד מהאי קרא דנזירות חלה על נזירות, דמזה חזינן דנזירות לא חשיב כהרי זו, דאף כשהוא נזיר שיך למיחל עליה נזירות, והלכך חיילא נזירות דבנו, כיון דקדמה בנדרו, ולכך מניח את שלו, אצל לפי זה נטרך לומר דהא דאמר נדרים ג' ז' הניחא אי ס"ל כמ"ד אין נזירות חלה על נזירות, דתנא הוא, ופליג נמי אהך מתני', [ועי' בר"ן וברשב"א שם], ול"מ כן.

ויש לזכר בקיבל שמי נזירות ממי חלה נזירות שניה.

והנה לקמן ט"ז א' תנן מי שמר שמי נזירות כו', ונראה דסתם נזיר שמי נזירות יש לפרש דומיא דמתני' נדרים י"ז א' הריני נזיר אם אוכל הריני נזיר אם אוכל ואכל, א"ל בקיבל שמי נזירות בבת אחת כדאמרין שם בסוגיא, ולשמואל גס באמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום, ובכל הני גוויי הרי הנזיר מקבל עליו שמי הנזירות מיד, וכדחזינן שם י"ז ז' בצרייתא שאם נשאל על הראשונה עלתה שניה תחתיה, הרי שמ"ד הנזיר אפשר להתחיל נזירות השניה מיד כשנזר, ומה שנדחת הנזירות השניה עד גמר הראשונה, הוא משום שהראשונה מעכבת, ולפי זה ראוי לומר שהשניה תחול מיד כשאפשר לה לחול מזד ההלכה, והרי כתב הר"ן שהשניה חלה בעוד שהראשונה קיימת ורק לענין מנין אין מונין לה עד שתגמר הראשונה.

ולפי זה נמצינו למידין ממתניתין דתלי לה להתחלת השניה בתגלחת של הראשונה, דא"ל לשניה לחול כל זמן שלא גילח לראשונה, [דאע"ג דבכלל גילוח דמתני' גס הבאת הקרבנות כדקתני מגלח יום ל"א, מ"מ בכלל מתני' נמי גילוח ממש, ומיהו אחי י"ל דמשום גידול שער הוא, ולעולם חלה שניה עם הבאת קרבנות או קרבן דראשונה כשהותר באיסורי נזיר, ועי' להלן], ואף דקיי"ל דנזרק אחד מן הדמים הותר הנזיר לשמות יין ולהטמא למתים וכדלקמן כ"ח א' מ"ו א' ותגלחת לא מעכבת, מ"מ כיון דאיכא עליה מצות תגלחת, ומצות הנזירות היא לגדל פרע, אין מצות גידול פרע חלה כל זמן שיש עליו מצות תגלחת, ואפשר דחשיב אינו ראוי לגידול פרע וכל

נזירות מלמדנו שהנזירות חלה מעכשיו אצל אין לוקין עליה עד שיתחיל למנוחה בחוס נזירות הראשונה. — ועי' בירושלמי פ"ג ה"ב דמשמע דיכול להפריש מיד קרבנות הנזירות השניה אע"ג דבעינן שתקדום נזירותו לקרבנותיו, ומשמע דאף אם האומר הריני נזיר לאחר ל' אינו יכול להפריש קרבנותיו עד ל', מ"מ בקיבל שמי נזירות יכול להפריש קרבנות השניה מיד.

נראה דאמר הריני נזיר עולם וחזר ואמר הריני נזיר עולם, דאין נזירות חלה על נזירות, ולענין אם נשאל על הראשונה אם חיילא שניה, הנה למש"כ הר"ן בסוגיין וכ"כ תו' בשבועות דכד פרכינן לר"ה מהא דמי שמר שמי נזירות מנה את הראשונה כו' ונשאל עליה עלתה לו שניה בראשונה, הו"מ לשנויי כדרכא דגס בשבועה אף דלא חיילא שבועה על שבועה מ"מ אם נשאל על הראשונה עלתה שניה תחתיה, א"כ מצאנן דס"ל דהריני נזיר הריני נזיר דמי לשבועה על שבועה ואם נשאל על הראשונה עלתה שניה, אצל יש מקום לומר דשבועה על שבועה הרי האדם נשבע ומכוין לשבועה אלא שאינה חלה, ושפיר כד משכחא רוחא חיילא, אצל הריני נזיר הריני נזיר י"ל שלא נתכוין בשניה אלא פטומי מילי, ולא היה בדעתו שאם ישאל על הראשונה שתהא השניה קבלת נזירות נוספת, ולכך לא תירצו בגמ' כדרכא, ועי' במשכנ"י יו"ד סימן ס' שכתב ג"כ לחלק בין נזירות לשבועה דשבועה גס עד שלא נשאל על הראשונה חיילא שניה לזרוזי נפשיה וגס כתב דאיכא כל יחל עי"ש, משא"כ בהריני נזיר, ולפי זה אף אם ישאל על הראשונה לא תחול שניה, וז"ע.

בירושלמי נזיר פ"ב ה"ט פריך אמתני' דתנן י"ג ז' הריני נזיר לכשיהא לי בן ונזיר והתחיל מונה את שלו ואח"כ נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו ואח"כ משלים את שלו, ר"י בעא קומי ר"י ותקדם נזירותו לנזירות בנו לא כן אר"א בשם ר"י הר"ז עולה לאחר שלשים יום מכרה בתוך שלשים יום מכורה והקדישה קדשה, אמר לא באומר הרי זו דילמא באומר הרי עלי והאומר הרי אני באומר הרי עלי, הנה בפשוטו הריני נזיר יש לדמות להרי זו, והיינו דפריך דהיכי חיילא נזירות דבנו בשעה שהוא עומד בנזירותו, ומשני דבגוף האדם לא שיך קדושה כהרי זו, וכל

שאינו ראוי גידול פרע מעכב צו, ונממורט אחרצי מקרא בספרי, ולפי זה יהא מותר ביין בין הקרבן לתגלחת, דהשנייה עדיין לא חלה, ומנא הראשונה הותר באחד מן הדמים, אבל למ"ש הר"ן נדרים י"ז א' דנזירות שניה חלה מיד אלא לענין מניין אין מונין לה עד שתגמר הראשונה, י"ל דה"נ לענין מניין אין מונין לשניה עד לאחר תגלחת, אבל לענין איסורי נזיר שמא חיילא גם השניה מיד כשנזר, והר"ן כעין ימי נזירות שאינם עולים, וכנזר צבית הקצרות דאיסורי נזיר עליו אף שעדיין לא התחיל למנות, ובספרי זוטא ראיתי מי שאמר הריני נזיר על מנת שאגלה בין נזירות לנזירות הואיל והרשות בידו לגלה יכול תהא רשות בידו לשמות יין ת"ל ימי נזרו לא ישתה יין, ובפשוטו משמע דהיינו מי שקיבל עליו שתי נזירות דמגלה ביניהם מ"מ אסור לשמות יין, ומשמע דהיינו משנזרק אחד מן הדמים עד שעת תגלחת, וכן ברמב"ם פ"ג הי"ח כתב באמר הריני נזיר כשער ראשי דמגלה כל ל' יום ומתחיל נזירות שניה וסיים וכל תגלחת ותגלחת אינו שותה יין ולא מיטמא למתים ואם שתה או נטמא אפי' ביום התגלחת הר"ן לוקה, ומרן זללה"ה בסימן קל"ח סק"ו הקשה דמשנזרק אחד מן הדמים הותר לשמות ביין ולהטמא למתים כמש"פ בפ"ח ה"ה, וכיון שאין השניה מתחלת עד לאחר תגלחת למה יהא אסור ביין בין זריקה לתגלחת, ולמש"כ אפשר שהרמב"ם למד כן מן הספרי זוטא, או דס"ל כהר"ן דנזירות שניה חלה גם קודם תגלחת ורק לענין מניין אין מונין אלא לאחר תגלחת, אבל בר"ן שם י"ח א' משמע דלענין חיוב אין לחייב משום השניה כל זמן הראשונה, וכמש"כ לעיל, ומיהו י"ל דהיינו רק כל זמן שלוקה על הראשונה, אבל משנזרק אחד מן הדמים דהותר מחמת הראשונה, שפיר אפשר דלוקה משום השניה אף שעדיין לא התחיל למנותה כל זמן שלא גילת.

ובראה להוכיח דאין נזירות שניה מתחילה עד שיציא קרבנות הראשונה ויגלה, [דממתני' דגילת ליום שלשים מגלח את השניה כו' אין ראיה די"ל דמשום דהתגלחת סותרת], מהא דתנן ט"ו א' דנולד לו בן אחר שבעים הפסיד שבעים ור"ל עד שבעים וכפי' הרמב"ם והרא"ש שם, ובהקדים לקבל נזירות הבן דחיילא נזירותו באמצע נזירות ידיה, ודאי ראוי לומר שיחזור למנות נזירות ידיה

מיד כשאפשר, שהרי הוא באמצע מנינו, ואם איתא שאפשר להתחיל מנין הנזירות השניה קודם קרבנות הראשונה ויגלות, היה ראוי לומר דמיד שגמר מנין נזירות בנז, שישב למנות נזירות ידיה, וא"כ אם נולד הבן בנ"ט, [ולפעמים גם בנ"ז ובנ"ח], למה הפסיד כ"ט, הרי כשגמר נזירות דבנו בקכ"ט מיד התחיל להשלים נזירות ידיה, וא"כ אם נתעכב יום אחד בהצאת קרבנותיו, [כגון שחל בשבת או ברא"ה או שאר סיבות שלא נזדרז או אפילו נתעכב במזיד, ובסתמא נמי כשצא לגלה כדינו ביום ל"א כבר עלה אותו היום לנזירותו ליום ק', וראוי שיציא קרבנות שתיים ויגלה], כבר לא הפסיד כלום, שכבר השלים את היום האחד שהיה חסר לו לנזירות הק', ועכשיו יציא קרבנות שניהם ויגלה תגלחת אחת לשניהם, וכמ"ש לקמן י"ג ב' בשם הירושלמי, אלא ודאי אינו חוזר למנות לנזירותו עד שיגלה לשל בנז, ואף דאיכא מ"ד הסם דמציא רק קרבנות דבנו ומגלה ואח"כ ממתיך לגידול שער ידיה, מ"מ למ"ד מגלה תגלחת אחת לשתייהן עכ"פ מוכח דלא יתכן למנות נזירות ידיה עד שיציא קרבנות דבנו ויגלה, ולדעת תו' ל"ט ב' דאף לרבנן בגלחוהו ליסטים אחר מלאת אינו סותר אלא ז', הרי אף למ"ד מגלה וחוזר ומגלה נמי מוכח מהא דקמני דהפסיד עד שבעים, דאינו חוזר למנות נזירות ידיה עד שיציא קרבנות דבנו ויגלה, דאל"כ הרי לא הפסיד אלא שבעה.

ולדעת תו' י"ג א' דלעולם מעכב הצאת הקרבנות דנזירות צו עד שישלים נזירות ידיה ואח"כ מציא קרבנות שניהם ומגלה תגלחת אחת, נמנא מבואר דמתחיל למנות נזירות ידיה קודם הצאת הקרבנות דנזירות בנז, ונראה דלפי זה הוא הדין בכל שתי נזירות, מתחלת נזירות השניה מיד עם סיום הראשונה אף קודם הצאת הקרבנות, דלא מסתבר לומר דדוקא הכא משום שכבר הוא באמצע מנין דנזירותו דאין צוה כדי להקל על עיקר הדין אם לעולם אי אפשר להתחיל השניה קודם תגלחת הראשונה, ומ"מ מה דנקטו תו' דרשאי לכתחלה להמנע מלהציא קרבנות דבנו עד שישלים נזירות ידיה כדי שיגלה תגלחת אחת לשתייהן, הוא מחודש, דכיון דרשאי לגלה נזירות דבנו אף שהוא עדיין אסור בגילוח מחמת נזירות ידיה, מזה משמע שאין לו לדחות את קרבנותיו ויגלוהו, וכן

בא לכלל שניה הר"ז כקדמה טומאתו לזירותו, ויתכן לומר דר"א דפליג התם וסבר דמציא קרבן טומאה טעמו משום דבצת אחת חשיב לה כקדמה מזירות וזהו פליגי, אבל בעלמא גס ר"א מודה דאין מזירות שניה חלה עד שיגלה לראשונה, גס י"ל דלעולם הנגיעה בטומאה יש לה משך זמן ולעולם הוא עדיין נוגע בטומאה גס כשכבר נתבטלה מנות גילות וחלה השניה, ופליגי אס לדנו כנזר בקבר למזירות שניה, או"ד כיון דחלה ביחד עם הראשונה אלא שדין הוא לשמש בהם זא"ז לא חשיבא השניה כנזר בקבר, אף שנקבעה לשמש ברגע של הטומאה, או אפשר דפליגי אס חלה מזירות שניה בטומאה וכמו שנסתפקנו, ויחא טפי לישנא דר"י דלכלל שניה לא בא, דר"ל גס עכשיו ולא רק ברגע של הטומאה.

ולפ"מ שזדדנו במקום אחר דפליגי אס מזירות שניה חלה קודם גילות, יתכן לפרש דר"א מפרש למשנתו דחלי לה לשניה בגילות דראשונה דמשום סתירת תגלחת הוא, ולעולם מזירות שניה חלה קודם גילות דראשונה. — עיקר הגירסא בתוספתא שם נד"ל מי שזר שתי מזירות מנה ראשונה והציא קרבנותיה ונטמא עד שלא גלה כו', ומה שצינתים כבר נמחק בנזירות כח"י, דלא שייך למיתני בכאן דאסור לגלה וכו' לגירסא דלא הציא קרבנותיו כשכבר נשנה דין זה במזירות אחת לעיל סופ"ב, ומה שהגהנו והציא קרבנותיה הוא מוכרח לגירסא זו, דנטמא עד שלא גלה לא מתפרש בהדי ולא הציא קרבנותיו, וגרסינן ר' אלעזר וכמס"כ האו"ש, ומיהו אי גרסינן והציא קרבנותיו כבר אפשר לקיים גס גי' דידן דקתני דאסור לגלה ולשחות יין כו' דהיינו משום מזירות השניה, וזאת הכי קתני בנטמא עד שלא גלה דפליגי אס מציא קרבן מחמת מזירות שניה, ואפשר דפליגי אס כבר מונין לשניה, או דפליגי אס חייבין קרבן על טומאתה אף דעדיין אין מונין לה, וכמ"ס הר"ן בנדרים דכבר חיילא, וז"ע.

ה' ב' באומר שלימין, בתו' נקטו דלריך באמת שיפרש שלימין, אבל מספר ימים סתם אס גילה ציוס האחרון יא, ולו"ד ז"ל סוגיא דגמ' מתפרשא שפיר אס נפרש דכל שהזכיר מנין הימים הר"ז באומר שלימין, וזה מתיישב שפיר למסקנא ו' ב' לרב מתנא דר"א לית ליה מקצת היום ככולו

בירושלמי הוצא לקמן י"ג ב' לא אמרו אלא בנולד הבן לאחר שהשלים מזירותו דזהכרח מתעכבת תגלחתו עד סיום מזירות דבנו, וכמס"כ שם, ואפשר דבסתם שתי מזירות מודו התו' שיש לו לגלה מיד עם סיום הראשונה וכפשטא דמתני' ט"ז א', ורק בהריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר ונולד לו בן באמצע מזירותו, דבזה אס יגלה ינטרך להוסיף במזירותו יותר מששים יום, בזה ס"ל דרשאי לעכב תגלחתו, ועי' לקמן י"ג ב' דלפירוש תו' הוצרכו לחדש במתני' ט"ז א' דהפסיד עד שבעים דלפעמים יוצא ידי חובתו שתי המזירות בק'. — בירושלמי פ"ב ה"ט איתא דלעולם אין מזירות בנו חלה עליו עד שיציא קרבן ויגלה, ונראה דקאי ארישא דהריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן, ובה פשוט שלא נחבין שתחול מזירות השניה עד שיגלה לראשונה, וכן כתבו תו' י"ג א', אבל אס קיבל ב' מזירות בצת אחת, או אס אומר בהדיא שתחול מזירות שניה קודם גילות של הראשונה, לא שמענו מכאן, ובפ"ג ה"ב משמע נמי דאין השניה חלה עד שיציא קרבנות, עי"ש.

יש להסתפק מנורע אס מנות תגלחת שלו מונעתו מלהזיר, דחשיב אינו ראוי לגדל פרע, וכשם שאין מזירות שניה חלה עד שיגלה לראשונה, או"ד דלאו מינה לא מחריב בה, ומנזה אינה מחשיבתו לאינו ראוי, ועי' מס"כ לקמן ט"ז ב'.

ויש להסתפק קדש שער צדס ונטמא אס חלה מיד מזירות שניה, דהא אודא לה מנות גילות כדאמר י"ד ב', או"ד אין מזירות שניה חלה אלא בטהרה, וזה אס נימא דעד שלא גילה אין שום איסור עליו מחמת מזירות השניה עי' מס"כ בזה לעיל, דהא לית לן נפקותא לענין מנין, אלא לענין איסורי מזיר, ולכאורה כיון דאסור להזיר בקבר, לית לן למימר שתחול מזירות בשעה שהוא מתטמא, אבל יש מקום לומר דאף לפי זה כבר נקבעה המזירות, דהא רבי קרא דמזירות חלה על מזירות, והלכך כל שהוא ראוי למזירות חיילא עליה אף שאין ראוי אלא בדיעבד, וז"ע.

ולבאורה יש להוכיח מהא דתניא בתוספתא סופ"ד כנזר שתי מזירות ומנה ראשונה ונטמא עד שלא גילה דס"ל לר"י דאינו מציא קרבן טומאה שיא מכיל ראשונה ולכלל שניה לא בא, והרי כיון שנטמא אודא לה מנות גילות, וצדין הוא שצא לכלל שניה, אלא שי"ל דכיון דרק עם טומאתו

ב'ק' משום דכאמר שלימין חשיב, וניחא מה שנתקשו בזה ב'תו' שם ד"ה אמר, ובני משה נ"י העיר דלפמש"פ תו' לקמן ט"ז א' במתני' דסותר שבעים, נמנא מבואר שם דאם נז' ק' ימים סתם אס' גילח ביום ק' יא, וע"כ דלא דיינין שלימין אלא במפרש צהדיא, ואפשר דמכא הכרח זה חידשו כן, ולפי זה לפי' הרמב"ם שם דאין שום ראייה לזה, שפיר יש לקיים מסבא דכל שפירש מנין הימים הר"ז כאומר שלימין.

שם תנן מי שזר ב' נזירות כו', יעויין ב'תו' דהיינו כי קושיא קמייתא ואפשר דס"ל לגמ' דב' נזירות יש להקדים חלות השניה ככל האפשר, נעי' תו' ז' ב' ד"ה הריני דקצבל נזירות כשער ראשו מגלח ביום ל', ועי' מ"ש בזה לקמן ח' א'], וקשיא לזר פדא, ודחי דמ"מ גזרינן אטו מפרש. — ועי' מש"כ בסוגיא זו לקמן ט"ז א'.

ו' א' אלא לזר פדא ל"ל הא אמר שלשים חסר אחד אמר לך אגא נמי אהא סמכי, משמע דר"ל דמהא דגילח ביום שלשים יא לא שמעינן דשיעור נזירות כ"ט יום, דאיכא למימר משום מקצת היום ככולו וכרצ מתנא, אבל מהא דיום שלשים עולה לו מן המנין לנזירות שניה מוכח דסתם נזירות כ"ט יום, וז"ע דאף אס' סתם נזירות ל' יום ודיינין מקצת היום ככולו, כיצד יתכן דלאחר שהביא קרבנותיו וגלח והותר בכל דלא יוכל לקבל נזירות, כמו כל אדם שמקבל נזירות בחצי היום, ואפשר דזר פדא ליסגא יתירה דייק דקחני שיום שלשים עולה לו מן המנין, ולמאי איצטריך הרי פשיטא דלאחר שהותר בכל יכול לקבל נזירות, אלא דהא אחי לאשמועינן דיום שלשים עולה לו מן המנין לנזירות שניה ואינו עולה מן המנין לנזירות ראשונה, דסתם נזירות כ"ט יום, דאל"ה הול"ל שיום שלשים עולה לכאן ולכאן.

שם תנן מי שאמר הריני נזיר נטמא יום שלשים סותר את הכל בשלמא לזר מתנא ניחא כו', נראה דמתפרש דלזר מתנא ניחא אס' משום דלית ליה מקצת היום ככולו, אס' משום דלענין טומאה לא מהני מקצת היום ככולו, ולפי זה כד משנינן קסבר ר"א מקצת היום ככולו, אפשר לפרש דגם רבנן הכי ס"ל ומדאורייתא אינו סותר ומדרבנן הוא דהחמירו וכמו שהחמירו ביום ק"א, ור"א

לא החמיר כדפליג נמי בק"א, והרי רצ מתנא לא פירש מידי ואנו באים ליישב המשנה אליביה, ומנלן לחדש אליביה תרתי פלוגתא בין ר"א ורבנן חדא בסתם נזירות ופליגי מדאורייתא אס' מהני מקצת היום ככולו לענין טומאה, ועוד בנטמא ביום ק"א אס' ראוי לגזור אטו יום שלשים בסתם נזירות שאס' גילח בו יא ומיחלף ביום שלשים של מפרש נזירות שלשים יום, והרי למעוטי בפלוגתא עדיף, ושפיר י"ל דלכו"ע מהני מקצת היום ככולו מדאורייתא אף לענין טומאה, ומדרבנן הוא דפליגי, וכמו לזר פדא, ודין ק"א ודין יום ל' בסתם נזירות כי הדדי נינהו, וז"ע למה נטו מזה ב'תו' ופירשו דלר"מ פליגי ר"א ורבנן מדאורייתא אי מהני מקצת היום ככולו לענין טומאה.

שם בשלמא לזר מתנא ניחא אלא לזר פדא קשיא, הוה מצי לשנויי דגזרינן אטו שלשים יום וכמו דאמרו דמגלח ביום ל"א ולא ביום ל' מהאי טעמא, כדאמרינן לעיל ה' ב' נעשה כאומר שלימין, אלא דעיקרו סמך אהא דסיפא דגם בנטמא ביום ק"א סותר ל', ובשלמא לזר מתנא כיון דמשכחת לה סתירה מדאורייתא ביום שכשר לתגלחת, שפיר גזרו בכל יום תגלחת, אלא לזר פדא דלא משכחת לה סתירה מדאורייתא ביום שכשר לתגלחת, [אפילו בדיעבד], אס' כן אמאי גזרו ביום ק"א, וכמבואר ב'תו'.

ד' א' מתני' הריני נזיר ויום אחד הריני נזיר ושעה אחת כו' הר"ז נזיר שתיים, מבואר דהאומר הריני נזיר יום אחד או שעה אחת הר"ז נזיר וכמ"ש ב'תו', ולא אשכחן בגמ' ילפותא להכי, וגם לא אשכחן דר"ש דפליג לעיל ג' ב' בהריני נזיר מן החרגים דיפלוג נמי הכא, ויש מקום לומר דהכא מסבא אמרינן לה דכדי לקיים אמירתו להיות נזיר יום אחד או שעה אחת ע"כ יש לו לקבל נזירות שלשים דאין נזירות פחות מכך, וממילא באמירתו הריני נזיר יום אחד חשיב כמקבל נזירות שלשים, [זכר לזר היום את אשתי ולמחר אי את אשתי דלא נפקא בלא גט כדאמר נדרים כ"ט א'], ואע"ג דיש כאן אומד הדעת שאס' היה יודע שצריך למזר שלשים שלא היה נזיר כלל, מ"מ אין זה טעות אלא פתח לגדרו, ולא דמי להריני נזיר מן החרגים דהתם אין סוג נזירות כזו.

ניתן להצין דאפשר שלא הויל המוכר מחמת כך, ושפיר יש זכות ללוקח לדרוש דמים, אבל הרי משמע דיש גם זכות ללוקח לא למכור לו דרך, וכדאמרינן בטעמייהו דרבנן ב"ב ס"ד ז' אין אדם רוצה שיטול מעות ויפרת באויר, וזה צריך טעם שהרי אנו סהדי שלא היה מוכר בית החינוך אם הלוקח יעבדו מלהכנס לפנימי, וכן גם בצור ודות וכל דבר שלא מכר, ולמה לא יוכל המוכר לבטל המקח אם אין הלוקח חפץ למכור לו דרך במקח השוב, וז"ל דכיון דלא התנה הרי סמך על יושרו של הלוקח ואיהו דאפסיד אנפשיה, וז"ע בהשתנות מוסרי האדם צירידת הדורות אם עדיין ראוי לקיים דסמך על הלוקח ולא שייר לעצמו דרך בזמן שהדבר קרוב שהלוקח לא ימכור לו, גם יש לדון שכהיום הרי הליכה דרך ביתו של חצירו אינו דבר רגיל, ובדרך כלל אדם מקפיד על דריסת אחרים בציתו אף שצני אדם נכנסין ויוצאין, ולכן בדברים שאין אפשרות להגיע לשימושם אלא דרך הבית הנמכר שמא ראוי לומר דגם הם בכלל המכר, עי' רמב"ם פכ"ו ממכירה ה"ו ח' דמקום שיש מנהג אחר הולכין אחריו, וז"ע, ועי' מש"כ בב"ב ס"ד א' (ב"ב ס"א א').

שם ומודה ר"ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שא"צ ליקח לו דרך, בשו"ע חור"מ סימן רי"ד ס"ב בהגה"ה איתא בהני דא"צ ליקח לו דרך, דהיינו דוקא כשאין דרך אחרת, אבל כשיש דרך אחרת בכל ענין צריך ליקח לו דרך זו אם חפץ בה, ויש לעי' באמר חוץ מאלו דפי' רש"ס הטעם משום דהוסיף תנאי זה שלא לצורך ולטפויי מילתא אחת, אם בזה א"צ ליקח דרך גם כשיש לו דרך אחרת, דהא מ"מ הוסיף שלא לצורך, או"ד עבד אינש דמפרש גם מה שלא צריך, וכמו לרבנן דאמרינן דהוסיף חוץ מאלו בכדי.

ויש לעי' בעיקר הדבר הרי שהמוכר אומר שלא חשב כלל צענין דרך, ופירש חוץ מאלו רק לפרש שלא מכר, אם גם בזה אמרינן דא"צ ליקח לו דרך, ובפשוטו ל"מ לחלק בזה, דא"כ היה ראוי לעולם לשאול למוכר וללוקח אם לכך נתכוונו, ובסתמא מסתבר דלא לכך נתכוונו, דרובא דאינשי אם היה עולה על דעתם נידון הדרך היו מפרשים הדבר בהדיא ולא היו סומכים על הוספה דחוץ מאלו, גם לשון ומודה ר"ע ק"ק דהא אין זה

וכן משמע בנדרים ד' א' דאמרינן דנזירות חידוש הוא דכי נזר מחרטן הוי נזיר לכל ולכך אינטריך קרא לכל תאחר, ופרכינן הניחא לרבנן אלא לר"ש מאי איכא למימר, ולא אמרינן דחידוש הוא דאם נזר שעה אחת הוי נזיר ל' יום, אלמא דהא לא חשיב חידוש, דאין רק מקיימין דבריו להיות נזיר שעה אחת וזה מנריך שיהא נזיר ל' יום, נומה"ט בהריני נזיר שלשים יום ושעה אחת לקמן ז' אינו נזיר אלא ל"א יום כיון דבהכי מתקיימין שפיר דבריו להיות נזיר ל' יום ושעה אחת, ומיהו בספרי נשא ריש פרשת נזיר והוצא צילקוט שם כייל להא דנזיר שעה אחת בהדי הא דנזיר מן חרטן הוי נזיר לכל, וחשיב לתרוייהו חידוש עי"ש.

בנדרים ד' א' ועוד האי חידוש לחומרא הוא, יש לתמוה דקארי לה מאי קארי לה, ועוד דדייקינן בה הניחא למ"ד כו' אלא לר"ש מאי איכא למימר, ונראה דס"ד לומר דאינטריך ריבויי לכל תאחר בנזיר שזר רק מחרטן, דנהי דחידוש רחמנא דהוי נזיר אבל שמא לא רביי לכל תאחר, אבל בסתם נזיר פשיטא דאיכא כל תאחר דהאי חידוש לחומרא הוא, וגמ' לא ניחא ליה בהכי אם משום דג"ו פשיטא דאם אתרבי לנזירות אתרבי לכל הדינים וגם כל תאחר בכלל, אם משום דמשמע דראוי לפרש החידוש בכל טעאת נזיר ולא במאורע, ולכך פרכינן דהאי חידוש לחומרא הוא, ונתו' הקשו מהא דאמרינן עד זומם חידוש הוא אע"ג דלחומרא הוא, וז"ע דהתם על החידוש הוא דאמרינן אין לך צו אלא חידוש, ודכוותה הכא באמת אפשר לומר דכי נזר מחרטן לא ליקום בכל תאחר, וגמ' על סתם נזיר פריך, וכמש"כ. — בנזיר ג' ז' תנן דאם אמר הריני נזיר מן החרטנים כו' הר"ז נזיר וכל דקדוקי נזירות עליו, ואפשר דבא לומר דאע"ג דחידוש הוא מ"מ לבתר דילפינן מקרא דהוי נזיר הרי כל דקדוקי נזירות עליו, ואף לכל תאחר אתרבי וכן לכל חומרי נזיר, ועי"ש בתו'.

שם אמר רבא שהחזיק בדרך, א"ה, עי' מש"כ בהוריות ד' א' דהיינו שכבר ילא מביתו והסתחיל לילך אלא שהוא עדיין בתוך העיר.

ז' ב' וצריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא, אם היה הנידון רק על תשלומין בעד הדרך,

נראה דבין לרבנן דמתפרש מזירות כחול היס
ובין לרבי דמתפרש ימים כחול היס, הרי
הגדר מתפרש כאומר הריני בזירות כל ימי חיי
או הריני נזיר כל ימי חיי, ולא חשיב כקיצל עליו
זירות או מזירות כחול היס אלא שהוא אנוס כיון
שמת, דאין דעת האדם לקבל מזירות כדי לעבור
עליהם באונס, וגם בלבו ובלב כל אדם דפטומי
מילי הוא שאין בידו למזור אלא מספר ימי חיי
הבלו, ועוד דאם היה בדבריו נדר שאינו עתיד
לקיימו, היה ראוי לומר דלימים נתכוין ולא
לזירות, כדי למעט בחטאו.

מלשון המשנה הר"ז נזיר עולם ומגלח כו' משמע
דאין צריך שיחזור ויקבל מזירות כל שלשים
יום, ובאמר הריני נזיר הריני נזיר או בקיצל עליו
שמי מזירות כאחד ילפינן מקרא לעיל ה' א' דמזירות
חלה על מזירות, ועי"ש מש"כ בדברי הרשב"א
והר"ן נדרים י"ח צוה דבאמת מזירות שניה חלה
על מזירות הראשונה, ורק לענין מניין אין מונין לה
עד לאחר תגלחת הראשונה, אבל הכא הרי לא קיצל
עליו שמי מזירות ביחד, והאומר הרי עלי שמי
מזירות של ל' יום מסתברא דלאחר שמינה מזירות
אחת צריך לחזור ולקבל מזירות שניה, [וגם יכול
לדחות קבלת השניה שלא בסמוך לראשונה], וא"כ
ה"נ דכוותה, וביותר קשה דמשמע דרבי דקאמר
איזהו מגלח אחת לשלשים האומר הרי עלי מזירות
כשער ראשי, ומשמע דצוה מודה רבי לחכמים, וכי
היכי דלחכמים דקתני הר"ז נזיר עולם מתפרש
שא"ל לחזור ולקבל, ה"נ לרבי, אע"ג דלא אמר
הריני נזיר אלא הרי עלי מזירות, וז"ל דכיון דקיצל
עליו לנהוג מזירות כל ימי חייו ואינו ראוי לדחות
אף יום אחד וכמ"ש הרא"ש דהא מפסיד מזירותו
שקיצל, הלכך כה"ג הר"ז כאמר מעכשיו הריני נזיר
מיד כשתגמר מזירות, והלכך א"ל לחזור ולקבל.

כתבו דצוה דצמתניתין דמגלח אחת לשלשים יום
היינו ציוס ל', נראה דעמס ז"ל דאע"ג
דגם מי שקיצל עליו שמי מזירות כאחת תנן לקמן
ט"ז א' דמגלח ציוס ל"א, ואע"ג דמזירות שניה
כבר חלה עליו, עי' מש"כ לעיל ה' א', היינו דוקא
התם משום שיש שהות לשתי הזירות, והלכך ראוי
לנהוג כפי הראוי לכתחלה לגלח ציוס ל"א, אבל
במתני' שקיצל מזירות כחול היס, הרי אם יגלח
ציוס ל"א נמצא שצמח ל' מזירות יפסיד מזירות

מענין פלוגתתם דאטו שייך לומר ומודה ר"ע שאם
שייר לעצמו דרך דא"ל ליקח דרך, וה"נ דכוותה
דאמרינן דאמירתו חוץ מאלו היא לפרש שישאר לו
דרך, ונראה דנדון אם צריך ליקח לו דרך או לא
הוא שקול מאד, ולכך כל התיחסות יתירה לצור
ודות בשעת המכירה סגי צו להכריע שא"ל ליקח
לו דרך, והיינו ומודה ר"ע דלפי דגם הוא סובר
דאין רחוק לומר דא"ל ליקח דרך לחכמים, לכך סגי
לו בהוספה דחוץ מאלו להודות לחכמים, ואף
דבכמה דוכתי משמיעין צוה דר"ע דכל הוספה
לטפויי אחי צ"ב קל"ח צ' ובערכין י"ט א', יש
לפרש דכלל הני נמי סגי בהכרעה מועטה.

ולפי זה נראה דיש לו דרך אחרת דלכו"ע צריך
ליקח לו דרך, לא תועיל אמירת חוץ מאלו
לומר דא"ל ליקח לו דרך, דצוה אין הדבר שקול
כ"כ שהוספה זו תכריע. (צ"ב ס"ד א').

ח' א' מתני' הריני נזיר כשער ראשי כו' הרי
זה נזיר עולם ומגלח אחת לשלשים יום
רבי אומר אין זה מגלח אחת כו', פלוגתתם אם
כוננו מזירות כשער ראשו או ימים כשער ראשו
כמבואר בכו' וברא"ש, ולפוס פשטא דגמ' לעיל ז'
א' וכמ"ש הרא"ש שם דקושיא דליהוי כל פרסה
ופרסה וכל אוונא ואוונא קאי אמתני' דמכאן עד
מקום פלוני, נמצא מבואר צמ' דאם אמר על דבר
שיש לו קצבה כגון דאמר הריני נזיר כשערות
אצבעותי מודים חכמים לרבי דימים קאמר ולא
מזירות, ואפשר לפרש דבכוונת הלשון הוא
דמפלגינן בהכי, דכשאומר הריני נזיר כחול היס
דמידי דלאו צו קיצבה הוא, הרי לשון הריני נזיר
כמופסק הוא מכחול היס, ומתפרש מזירות, אבל
במידי דקצבה מתפרש הריני נזיר כנסמך לשער
אצבעותי ומתפרש על ימים, ואפשר לפרש דלעולם
בספק ראוי לומר דימים קאמר כדי למעט בזירותו
דחפשת מרובה לא חפשת, אבל במידי דלית ליה
קצבה דלאו הכי כבר יהיה נזיר לעולם, והנידון
רק אם להציא קרבנות ולגלח אחת לשלשים יום,
צוה אמרינן דמזירות קיצל עליו, דמזירות לעולם
צוה קרבנות ותגלחת חסר בשלימות המצוה, וסתם
הריני נזיר עדיף לפרש על מזירות כי אורחה
בקרבנות ותגלחת, הלכך זה מכריע לפרש דמזירות
קאמר.

מזירות להקל אם יצא עולה, דרך כשהנידון אם חל עליו מזירות אמרינן דספק מזירות להקל, ולא כשחל צדאי וספק אם הגיע זמן שהקרנן יתיר.

אבל צירושלמי ה"ב אימתא בדברי רבי אין זה מגלה אחת לשלשים יום אלא אחת ל"ב חודש, ומבואר דרבי משוי ליה כנזיר עולם, דכיון שחלה עזמו במנין שאינו קצוב הר"ז כאמר הרניי נזיר עולם, ולפי זה מבואר בסוגיין דסתם מזירות ונזיר עולם חדא נינהו, והלכך בספק נזיר סתם ספק נזיר עולם לא אמרינן ספק מזירות להקל אף אם יצא קרבן נדבה בסוף ל', ויש נפקותא בזה לדינא אף למאי דלא קיי"ל כרבי, באומר הרניי נזיר ל' יום אם יש בכרי הזה מאה כור, והרניי נזיר עולם אם אין בו, ונאצד הכרי, אם דיינינן ספק מזירות להקל לאחר שנהג מזירות ל' יום והציא קרבן עולה ספק למזירותו ספק נדבה.

בדעת הרמב"ם פ"ג הי"ז י"ח שפסק בכשער ראשי כרבנן דמגלה כל ל' יום ופסק במלא הקופה דהוי נזיר עולם ומגלה כל י"ב חודש, יעויין במל"מ שם, ויש להוסיף דנראה בפיה"מ דלשון המשנה במלא הקופה דנזיר כל ימיו מתפרש במוחלט דהוי נזיר עולם, ודלא כמ"ש חו' דלרבנן מתפרש שמגלה כל ל' יום, וכ"מ מהא דלא קתני כלישנא דרישא הר"ז נזיר עולם ומגלה אחת לשלשים יום, ולפי זה נמצא דמתני' רישא וסיפא רבנן, דכמנין ימות החמה נמי רבנן היא ורבי פליג, ומצינא דמלא הקופה רבי, וכל כי האי היה ראוי לפרש, ולכן אית לן למימר דכולה מתניתין ר' יהודה היא וברישא דכשער ראשי פליג עליה דרבי דכשער ראשי דמי למנין וכמ"ש המל"מ, ובמצינא דמלא הקופה ס"ל כרבי, ואפשר דאיכא רבנן דפליגי עליה דרבי גם בזה וכ"ה צירושלמי דתני עלה מגלה אחד לשלשים יום ע"ש, וגמ' מעיקרא מקמי דקיס ליה לחלק בין כמנין ללא אמר כמנין הוי ס"ל דכשער ראשי וכמלא הקופה כי הדדי נינהו, וע"כ הא דמלא הקופה כרבי, ורבנן דרישא פליגי, והיינו דאיתו הא דרבי דכשער ראשי להא דמלא הקופה, לומר דר"י כרבי ס"ל אף בכשער ראשי, אבל למסקנא דמונה שאני, הרי גם כשער ראשי שאני דכמונה חשיב, וכולה מתני' ר"י היא ובכשער ובמנין פליג עליה דרבי, ובמלא הקופה מודה ליה.

אחת, הלכך עדיף שיגלה ביום ל' דינא דדיעבד דע"ז יוסיף מזירות אחת בכל ל' מזירות, אבל הרא"ש כתב דמגלה ביום ל"א, וצ"ע.

שם רבי אומר אין זה מגלה אחת לשלשים יום, פי' הרא"ש דהו"ל נזיר לעולם ואינו מגלה לעולם, דהא קיבל עליו ימים של מזירות כשער ראשו וכו' והו"ל כקיבל עליו מזירות של אלף שנה, ולפי זה הו"ל לרבי למימר אין זה מגלה ותו לא דהא אינו מגלה כלל, וצ"ל דאגב דבעי לסיימי ואיזהו מגלה אחת לשלשים נקט נמי ברישא אין זה מגלה אחת לשלשים, אבל צירושלמי מבואר דלרבי מגלה אחת ל"ב חודש, ומבואר דהוא נזיר עולם ולא נזיר לעולם, עי' להלן.

כתב הרא"ש בגמ' בזה דאמרינן דר' יהודה כרבי ס"ל, דמכאן מוכח דלרבי אינו מגלה כל ימיו דאל"כ פקע מיניה מזירות דקשואין, ולכאורה אין מקום להסתפק אליבא דרבי אלא אם הוי נזיר עולם או נזיר לעולם, וכמו שהזכיר הרא"ש לעיל, ולפי זה צריך לפרש דהרא"ש מוכיח דהוי נזיר לעולם, דאם הוי נזיר עולם הרי כשהכביד שערו ומציא קרבנות פקע מיניה מזירות דקשואין, ואע"ג דאינו מגלה אלא מיקל, הא תגלחת אינה מעכבת, אבל קשה דגם בנזיר לעולם אם הציא עולתו צדין הוא שתפקע מיניה מזירות דקשואין, דגילת על אחד מהן יצא, וכשנזרק אחד מן הדמים הותר ציין ובטומאה, ואין לחלק בין אם חייב להציא לצין אם מציא בספק נדבה, דגם בנזיר עולם אינו חייב להציא אלא לכשיצא להקל, וצריך לחלק דמ"מ הקרבנות הם ודאי קרבנות נזיר או דנזיר עולם או דקשואין, משא"כ לצד דהספק הוא בנזיר לעולם הרי הקרבן ספק נדבה סתם, ואכתי צריך יישוב דמה בכך שהקרנן נדבה מ"מ הרי הותר ממזירות דקשואין או דצנא, ועל ספק חרדל ראוי לומר דספק מזירות להקל, וי"ל דמזירות סתם ומזירות עולם הם שני סוגי מזירות, ואף דמחייבין ליה מספק לנהוג מזירות שלשים יום ממ"מ, מ"מ לגבי מזירות עולם דיינינן ספק מזירות להקל, והלכך כשיציא קרבן דין הוא שיהא יתיר, כיון דמזירות קשואין הותר, משא"כ אם הנידון הוא על מזירות לעולם הרי חד ציקתא הוא עם מזירות סתם, וכיון דמחייבין ליה ממ"מ לנהוג מזירות ל' יום, [לר"י אי כרבי ס"ל], תו לא דיינינן ליה השתא ספק

הואיל ויש צו לרבע ד"א על ד"א חייב צמוזה עכ"ל, וכונתו מבוארת כמ"ס הט"ז או"ח סימן תרל"ד דר"ל שיש צמזכו כדי לעשות מרובע ד"א על ד"א בשוה, שאין האורך משלים לרוחב, והיינו שסיים אע"פ שהוא עגול או בעל חמש זוויות, שא"צ שיהיו לו זוויות, וכש"כ שאם היה ארכו יתר על רחבו ויש לו זוויות, [ואם היה כונתו דסגי בד"א על ד"א בתשבורת היה ראוי לומר אע"פ שאין צמזכו ד'], ובפ"ג דעירובין ה"ב כתב ג"כ כלשון הזה היה חלון עגול אם יש צו כדי לרבע צו ד"א על ד"א הרי הוא כמרובע, הרי צהדיא דיש צו כדי לרבע ר"ל להכניס צו רבוע כזה, וכן כתב מרן זללה"ה ציו"ד סימן קס"ט סק"ד ה' דהעיקר בכל שיעור ד"א על ד"א דצית, שאין האורך משלים לרוחב.

שור"ע יו"ד סימן רפ"ו סי"ג צית שאין צו ד"א על ד"א כו' ואם יש צו כדי לרבע כו' אע"פ שארכו יתר על רחבו כו', עי' מש"כ לעיל דנראה עיקר כדעת הט"ז דגם הרמב"ם מלך ד"א על ד"א ממש, [ועי' עירובין פ"ח ב'], ויש לדקדק שהמחבר שינה לשון הרמב"ם שהרמב"ם כתב אע"פ שהוא עגול או בעל חמש זוויות ואז"ל שאם היה ארכו יתר על רחבו כו', והמחבר התחיל אע"פ שארכו יתר על רחבו, ושינוי לשון זה יש צו יתיר משמעות דלא כהט"ז, ונראה דכונתו לדקדק ממש"כ שאם היה ארכו יתר על רחבו, דאין צריך ד"א על ד"א, דאם לא כן הרי בארכו יתר על רחבו יש ממש ד"א על ד"א מרובעות אלא שיש קצת יתיר באורך, ולמאי אינטריך לאשמועינן, ולפיכך הקדים צבא זו לדיוקי דד"א על ד"א בתשבורת קאמר, ועי' בט"ז באו"ח סימן תרל"ד סק"ב שישב הדברים, ואמנם מהאי טעמא כתב הרמב"ם ואז"ל.

(הלכות מוזה סימן ז' סק"ד, ועי"ש בסק"ח).

שם דיגון כו' אינו מטמא בנגעים, לא יתכן לפרש שמי קירות כמין גאס דא"כ לאו צית הוא כיון שפרוץ משמי רוחות, ופירש רש"ב"ס צ"ב קס"ד ב' דר"ל שמי פינות, שהצית עשוי כקשת עם היתר ויש שמי פינות בקצוות היתר, ומיהו צכה"ג י"ל דמיקרי נמי שמי קירות דכל הקשת נחשב ככותל אחד והיתר ככותל נוסף, (דהא בקרא דילפינן מיניה דבעי ד' כתיב קירות, ולא כתיב פנות, אלא דהא צהא תליא), ונראה דד' קירות כקשת אינו מטמא בנגעים עכ"פ בזמן שיש צין

ובירושלמי ה"ב איתא אר"ז בסתם חלוקין מה נן קיימין אם באומר מלא שערי כל עמא מודוי שמגלה לאחר י"ב חודש אם באומר כמנין שערות ראשי כל עמא מודי שמגלה אחד לשלשים יום אלא כי נן קיימין באומר כשיער רבי אומר מלא ראשי ורבנן אמרין באומר כמנין שערות ראשי, והרי הדברים מבוארים דבמלא הקופה מודים חכמים דמתני' לרבי דהוי נזיר עולם ומגלה כל י"ב חודש, ובכשער פליגי, אלא דהא דמסיק דבכמנין מודה רבי הרי תלמודן פליגי.

בירושלמי ה"ד איתא אמתני' דמלא הקופה אר"מ מטילין אותו לחומרין בתחלה רואין אותה כאילו מלאה אחרונין ואח"כ רמונים כו' ואח"כ חרדל, נראה דר"ל דשולחין אותו ואם אומר לא לכך נתכוונתי פותרין אותו כדין סתם נדרין להחמיר ופירושן להקל, אח"כ ראיתי שכ"ה בתוספתא פ"א עי"ש בנוסחאות כת"י דקאי אמלא הקופה, ומיהו מסתימת סוגיין משמע דלעולם הוי נזיר עולם.

ח' ב' הריני נזיר כמנין ימות החמה כו', יש לעי' הרי אם נתכוין לנזירות אחת היה ראוי שיאמר הריני נזיר שנת חמה או שנת לבנה ולשון כמנין או כימות משמע דנזירות טובא קאמר, ונראה מזה דטעמיה דרבי משום דלשון נזיר לא משמע ליה אלא נזירות אחת, והר"ז כאילו אמר הריני נזיר נזירות אחת כמנין ימות החמה דע"כ איהו דחיק ומוקי אנפשיה, ולפי זה נראה דחכמים דפליגי עליה וסברי דלשון נזיר מתפרש נמי אנזירות טובא, לדידהו ע"כ להכריע מחמת לשון כמנין או כימות דטובא נזירות קאמר, והלכך אף דאית ליה קינותא ולא מפסקי מהדדי מ"מ אמרינן דנזירות טובא קאמר ולא דמי למכאן עד מקום פלוני, וניחא מה שנתקשה בזה המל"מ בפ"ג מה"נ הי"ח עי"ש, וכבר כתב מרן זללה"ה בסימן קל"ח סק"ג בעין זה.

שם ת"ר צית עגול דיגון כו', אע"ג דילפינן לה מקיר קירות, מ"מ שמעינן מינה דסתם צית הוא מרובע, וכן גזי סוכה ס"ל לאחרים בסוכה ז' ב' דעגולה פסולה לפי שאין לה זוויות, והרמב"ם בהלכות מוזה פ"ו ה"ב כתב דצית שיש צו כדי לרבע ד"א על ד"א בשוה אע"פ שהוא עגול או בעל חמש זוויות ואז"ל שאם היה ארכו יתר על רחבו

וללה"ה ליו"ד סימן קמ"ג סק"ה דאף למזירות
שמסון מהני תנאי, וכ"ה בספר אבן עזר רובל להב"י
סימן קע"ו.

ט' ב' ואמאי הדך דיה כו' לדכריו דחזקיה כו',
יעוין ברמב"ם פ"ו ממע"ה"ק ה"ט שלא
חילק בין שעורים לעדשים, וכבר נתקשה בזה
בכ"מ, ובאמת לשון הגמרא ור"י אמר אפי' מן
העדשים משמע שהוא דבר קיים להלכה, ולא שהוא
הערה לקיים ס"ד דחזקיה, ואפשר דמסבירא אין
להכריע דבעדשים לא טעי שהרי באומר שטעה
איירינן וכדאמרינן אילו הייתי יודע שאין נודרין כך
לא הייתי נודר כך אלא כך, וא"כ מ"ל שעורים
ומ"ל עדשים, אלא דמ"מ י"ל דכיון דרובא דעלמא
לא טעי בעדשים אין כאן לשון נדר כלל כיון
שמספרש בדברי הבאי, ואף שהוא טעה מ"מ אין
כאן לשון נדר, אבל גם חזקיה וגם ר"י לא ס"ל
להכריע כן מסבירא, אלא מדוקיא דמתני', והנה
חזקיה נקט דמלישנא דמתני' דקתני שעורים אית
לן לדיוקי למעוטי עדשים, וטעמיה משום דס"ל
דאי הוי קתני מתני' עדשים הוי מפרשינן לה משום
תפוס לשון ראשון ולכך נקט התנא שעורים
לאשמועינן דמשום דטעי הוא, ואם איתא דבעדשים
נמי טעי, א"כ אכתי הדרא קושיא לדוכתא ליתני
עדשים, ואי לא דוקא או דדומיא דאינך דקמח
ולבונה צעי למינקט דאשכחן קרבן כוותיהו, א"כ
תו הו"ל לחזקיה למיקם במילתיה דמשום תפוס
לשון ראשון הוא ומ"מ נקט שעורים, אלא ודאי
חזקיה ס"ל דלית לן למימר דנקט שעורים וה"ה
עדשים, ומדייק ממתני' דבעדשים לא אמרינן
דטעי, אבל ר"י ס"ל דהתנא לא נקט שעורים
לאשמועינן דמשום דטעי הוא, דאף בשעורים איכא
לפרושי דמשום תפוס לשון ראשון הוא ולא מיבעיא
עדשים אלא אפילו שעורים, אלא דממילא פשיטא
לן כיון דלא אדכרו הכא פלוגתא דב"ש וב"ה ע"כ
לא שייכי בפלוגתייהו, ומשום דטעי הוא, ואפי' הוי
קתני עדשים הוי מפרשינן לה משום דטעי דאף
בעדשים טעי, אלא דטפי ניחא למינקט שעורים
דנדע דמשום דטעי הוא טפי מאילו הוי נקט
עדשים, ולעולם אף בעדשים איכא למימר דטעי,
ועי' בספר מרן זללה"ה למנחות, וז"ע.

היתר לקשת יותר מאשר בין רגלי הקשת, דהא אי
מרבנן ליה לגג הקשת הו"ל י"צ כתלים, ומסתברא
דשיעור כותל אין פחות מד' טפחים, ולכן ד'
קירות שאינם מחוברים בקרנותיהם ואין בין כותל
לכותל ד' טפחים, ועשה שם כתלים באלכסון
לחצרים, מטמא צננעים, דכיון דאין כתלים הללו
ד' טפחים לאו שם כותל עלייהו, והרי עד שלא
סתם הפירלות שפיר הוי חשיב בית בד' כתלים,
ויש להסתפק אם עשה חיבור הקרנות בעיגול מהו,
דאפשר דעיגול קטן כי האי לא חשיב לבטל מהן
שם ד' קירות, ולא חשיב בית עגול, עוד יש
להסתפק אם היה בקרנות ד' טפחים ועשה בהם
פתחים באלכסון, אם הפתחים חשיבי כקירות.
(נגעים ס"י סק"ה).

הריני נזיר

ט' א' גמ' וב"ש לטעמייהו דאמרי אין שאלה
בהקדש וכיון דאין שאלה בהקדש אין
שאלה במזירות, אע"ג דבהקדש אמרינן נדרים ע"ח
א' דלית להו גזירה שוה דזה הדבר, וא"כ במזירות
דאיתקש לנדרים כדאמר נדרים ג' א' לענין הפרת
האז והבעל א"כ ה"ה לענין הפרת חכם, ואלא
מסתבר דב"ש פליגי וס"ל דאין האז והבעל מפירין
מזירות ולא מקיש, והרי טעמא דב"ש משום הקדש
טעות וצבעל ואז לאו משום טעות הוא, וגם הרי
בהכרח איתקשו להדדי כדכתיב נדר מזיר, וטובא
ילפינן מהך היקישא ולא מסתבר דב"ש פליגי
אכולהו, ז"ל דקים להו לב"ש מסבירא לחלק, והרי
גם בשבועה ס"ל לב"ש דאין שאלה כדאמר נדרים
כ"ח א' אע"ג דשבועה ונדרים צדד פרשה נשנו,
ולא יחל דברו אחריויהו כתיב, ואי הא דאין שאלה
בשבועה ומזירות לב"ש אינו אלא מדרבנן ניחא
בפשיטות, ול"ע בזה כעת.

והנה נדרי מזה כנדרי הקדש ואינטריך לגזירה
שוה דזה הדבר, דהא נדרי מזה ליתנהו
בפ' מטות, ויש לעי' אי גם להפרת האז והבעל
אינטריך להך גזירה שוה, ולב"ש לית להו, [בגוגא
דהוי צינו לצינה או שיש צהן עיניו נפש, או
להרמב"ם צאב, ומיהו לא קי"ל כוותיה].

נראה דאף לב"ש דאין שאלה בהקדש ובשבועה
מ"מ תנאי מהני, וכן מצאנו בספר מרן

אבל לזאת דקיימא לן בכל הגדרים נדר שהותר מקצתו הותר כולו, הרי אף לר"ש כד איתשיל מיין או מטומאה בטל כל הנזירות, דאכתי עדיף טובא מסתם נדר של ימים או אנשים שזירוף כולם נעשה רק מחמת הנזיר, מה שאין כן בנזירות דרחמנא זירף כל האיסורים בו, והלכך פשיטא הוא וא"ס להשמיענו.

מש"כ הראב"ד שם דגם במציעתא נהי דאסור לרבנן, מ"מ אם בא להשאל מחמת שסבר שזויר מותר ביין שפיר חשיב פתח להחירו, הוא דבר פשוט ומקויים בסברא, ואין לנו לחדש דהרמב"ם פליג בזה, והראב"ד להוסיף בא ולא לחלוק, ומ"ש הכ"מ שם דהרמב"ם חולק וטעמו משום דנזיר מחרצנים הוי נזיר לכל, לא נתפרש, דמה בכך הרי מ"מ שפיר יש כאן פתח, וכבר כתב מרן זללה"ה בסימן קל"ח סק"ו דאין כאן מחלוקת.

גמ' וריב"ל אמר לך האי ע"מ כחוך דמי, נראה דלריב"ל לא שייך לשמש כאן בלשון מתנה על מה שכתוב בתורה, דאין כאן לשון תנאי, מלה"ד לאומר לאשה הרי את מקודשת ע"מ שלא תהיי מקודשת, דה"נ ענין נזיר פירושו איסור ציוצא מן הגפן וטומאה ותגלחת, וכשאומר הריני מקבל עלי שלשה איסורים אלו ע"מ שאהיה מותר בשנים מהם אין כאן ענין תנאי אלא כחוך דמי, שאינו מקבל עליו איסור יין וטומאה, ולא דמי למקדש ע"מ שאין עלי שאר כסות ועונה, דדברים אלו הם פרטים נוספים הנגרמים ע"י הקדושין, ודכוותה בנזיר אם היה מתנה להיות מותר במשרת ענבים או לספקף שתי שערות, ובזה ניחא דמיייתין תניא כוותיה דרבינא מהא דקרי לה בצרייתא מתנה על מה שכתוב בתורה, ואף אי צרייתא כרבנן נמי מוכח דלא כריב"ל, אבל בתו' כתבו דגם בע"מ שאין לך עלי שכ"ו שייך לומר דחוך הוי, ונמשמע דגם בחוך קאמר ר"י דבדבר שבממון תנאו קיים, וז"ע בזה, ולפי זה ז"ל דצרייתא דתניא כוותיה דרבינא ע"כ כר"ש אחיא דלרבנן הו"ל למימר משום דנזיר מן התגלחת הוי נזיר לכל, וברא"ש כתב דהו"ל לאשמועינן בחוך וכש"כ בע"מ, אבל א"כ גם במתני' איכא לאקשווי הכי לריב"ל, אבל י"ל דאם איתא דלר"ש אינו נזיר אע"ג דגם לדידה מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, לא הו"ל לתנא לשמש בטעם זה.

י"א א' מתני' יודע אני שיש נזירות אבל אני יודע שהנזיר אסור ביין הר"ז אסור, נראה דמתתני' לעיל ג' ב' דהנזיר מן החרצנים הר"ז נזיר ליכא למישמע כשאינו יודע שהנזיר אסור ביין, דהתם מתפרש שידע שהנזיר אסור בכל איסורי נזיר אלא שהוא חפץ לנזור רק מן החרצנים, אבל כשאינו יודע יש מקום לומר דהוי טעות, והיינו דאשמועינן, ומיהו לזאת דידעינן דלא חשיב טעות, אכתי צריכין לטעמא דקמי' בנזיר מאחד מהן, דקו"ס לא נזיר להיות אסור ביין.

לאוקימתא צתרייתא דטעמא דסיפא דשרי משום נדרי אונסין, וצרימז"ס פ"א הט"ו איתא נדרי שגגות, יש לפרש החילוק בין מציעתא לסיפא, דצתרייתא פתיכי בדעתו שיש הלכות בנזירות שאינם ידועים לו, ואעפ"כ הוא מקבל עליו נזירות, והלכך אף שסבור שזויר מותר ביין, ואם היה יודע שהוא אסור לא היה נזיר, מ"מ כשלא שאל לזכר ונזיר הסכים בדעתו להיות מסור להלכה במצב הזה, וקבעו חכמים שאין כאן טעות לזבל הנזירות, משא"כ בסיפא שידע הלכות נזירות וקבע בדעתו שחכמים יתירו לו לפי שא"א לו בלא יין או טומאה, בזה חשיב שפיר טעות, שבהחלט אין בדעתו לקבל נזירות כלל אם יאסר ביין או בטומאה, שהרי חייו תלויים בזה, ובאמת שיש לדמות ד"ו טפי לנדרי שגגות מלנדרי אונסין וכמ"ש הרמב"ם, וס"ל דמה שאמרו בגמ' אונסין ל"ד, וז"ע בראב"ד שם, ונע"י ברא"ש מה שנדחק ליישב הא דחשיב ליה נדרי אונסים, ואף במש"כ שנזיר לאחר זמן, אכתי לא דמי להדירו חבירו שיאכל אצלו דהתם נדר בתנאי וצריך שיהא קיום התנאי ברצון ולא באונס, משא"כ הכא דסתם קבע זמן ואין ענין באונס שאירע תוך הזמן. — ובל"ק אמנם לא חשבינן לה כנדרי שגגות ואונסין, והוי דינו כמו צתרייתא.

הרמב"ם בפ"א הי"ד ט"ו הביא רק אוקימתא דנדרי אונסים, ולא הביא אוקימתא דהנידון בשנשאל והתירו לו רק יין או טומאה, עי' להלן, אע"ג דמסתברא דהני לישני לא פליגי לענין דינא, ונראה דס"ל דכל הנידון באיתשיל מיין לחוד אם הותר הכל, היינו רק עד שלא בא ר"ע ולימד דנדר שהותר מקצתו הותר כולו, דמ"מ בנזירות כד איתשיל והותר ביין הרי הותר הכל לרבנן, דהכל חד,

תורה שאפשר לעשותו על תנאי, וא"כ אף בלא תנאי דבני גד ובני ראובן לא היינו יודעים לחדש ענין תנאי במילתא דלימא בשליחות, ועי' מש"כ בחו"כ כחובות נ"ו א' בדברי המו' דכל ענין תנאי לא היינו יודעים לולא תנאי דבני גד ובני ראובן, והדירה קושיין לדוכתה מנלן דבמילתא דבינו לבין עצמו מהני תנאי, וזריך לפרש דבמידי דבינו לבין ידעין מסבירא דאפשר לעשותו על תנאי, דשפיר גומר בדעתו כפי תנאו.

ואפשר עוד דהא מילתא דלימא בשליחות ליתא בתנאי הוא אף בתנאי אס, [והרי להרבה פוסקים כל דיני תנאי הם רק בתנאי אס ולא בתנאי דמעכשיו], וזה ודאי דנדרים אימנהו בתנאי אס, דהרבה מקראות בתורה ובנביאים מפורשים בנדרים בתנאי אס כדכתיב וידר יעקב נדר וגו' [ובמדרש ילפינן מינה מדכתיב לאמר שזו תקנה לדורות] וכן בנביאים זיהושע וציפחא ובחנה, וממילא ילפינן דאיתא בתנאי, ולא מחלקין ואיתא אף בתנאי דמעכשיו, ונזירות כנדר לכל מילי.

ואפשר עוד דנדרים ונזירות מדאימנהו בשאלה, אימנהו נמי בתנאי.

ובהפלאה הוצא בכת"ס אה"ע ח"צ ס"ז כתב דמילתא דדבור שאתי ושפיר איתיה בתנאי אף דלימא בשליחות, דעיקר הטעם הוא דהמעשה אלים טובא ואין בכח התנאי לבטל, ולמש"פ בקדושין סי"ג סק"ג דעיקר הענין בתנאי הוא החידוש דאפשר לעשות המעשה על הספק, יש לפרש דדוקא במעשה ותנאי אמרינן דכיון דא"א בתנאי הרי התנאי בטל והמעשה קיים אבל במידי דדיבור לא אלים דיבור קמא מדיבור התנאי, ולכך א"א לבטל התנאי, אבל לפי זה אכתי קשה דנימא דהדיבור קמא בטיל דא"א לעשותו בתנאי, ולבטל התנאי הרי א"א, וע"כ לומר דמידי דנעשין בדיבור שאתי ואפשר לעשותם בתנאי.

ובנדרים אפשר לומר עוד דכיון דאיסור חפלא הוא, הרי"ו כמכר וכהקדש וחשיב איתא בשליחות ולכך איתא בתנאי, ואפשר דגם בנזירות אהני היקישא דהוקש לנדרים למימר דאיתא בתנאי, אף דאינו איסור חפלא.

ועוד י"ל דבנדרים דכל עיקר האיסור הוא שלא יחל דברו, לא שייך כאן דיני מעשה בתנאי, שאין לנו אלא שימור מונא פיו, ובמונא פיו ודאי

ונראה דגם רבינא מודה בעיקר הדבר לריב"ל, אלא דס"ל דכיון דהנזיר שימש בלשון על מנת, הרי החשיב לקבלת הנזירות עיקר, ולחזן מיין וטומאה החשיב כתנאי, וככה"ג גם ר"ש מודה דהוי נזיר, דמקיימין העיקר ומבטלינן לתנאי, כדין מתנה על מה שכתוב בתורה, והיינו דנקטה ברייתא האי טעמא לאשמועינן דמודה זה ר"ש, ויש לעי' בשלמא לרבינא היינו דאחי מתני' לאשמועינן דבלשון תנאי מודה ר"ש אלא לריב"ל הרי תנן לעיל ג' ב' דנזיר מן המרננים הוי נזיר, ואם לאשמועינן פלוגתא דר"ש הרי סגי במציעתא, וז"ל דהיה מקום לומר דתנאי עדיף מחזן, דתנאי מילתא אחרייתא היא ואינו נוגד כ"כ את עיקר הנזירות, [עי' גיטין פ"ב א'], ולכך גם לרבנן לא יהא נזיר דמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים, קמ"ל, ומ"מ בצרייתא לא הו"ל לתנא למיתני טעמא דמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, אס איתא דלר"ש אינו נזיר, אע"ג דגם לדידה מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, ועי' ברמב"ם פ"א הי"ג שכתב טעמא דמתנה על מה שכתוב בתורה אע"ג דפסק שם הי"ד כרבנן, ועי"ש בלח"מ, ואפשר עוד דמהא דפליג ר"ש במציעתא דא"י שהנזיר אסור ציין, לא הוי ידעין דפליג ברישא כשיודע ומתנה, לכך תני רישא.

תוד"ה דהוי וא"ת תיפ"ל דנזירות א"א לקיים ע"י שליח כו', משה"ק הגרע"א ז"ל דמאי עדיפותא, ל"ק אלא על מה שקבעו המו' קושיאם בכאן, אבל הרי יכולה מכילתין אשכחן נזירות בתנאי ושפיר ראוי לפרש, גם יתכן דאם לא היה שייך ענין תנאי בנזירות כמו בחליצה, דהיה מודה רבינא דיש לפרש דחזן קאמר.

בא"ד וי"ל אחרי שאחרים יכולים להביא קרבנות תחתיו נחשב כאילו כל המעשה יכול לעשות ע"י שליח, כתב הרמב"ן ב"צ קכ"ו ב' דה"ט דיש תנאי בנזיר אע"ג דלימא בשליחות, משום דכל דיני תנאי הם רק במעשה הנוגע גם לאחרים, אבל דבר שאינו אלא בינו לבין עצמו לא בעינן דיני התנאי, ולענין תנאי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה הדבר מובן דכיון דלא דמי לתנאי בני גד ובני ראובן לא גמרינן מהתם, ובלא גזירת הכתוב לא הוי מצרכינן כל אלו, אבל ענין ליתא בשליחות ליתא בתנאי בפשוטו היינו דבעינן כזה לא חידשה

דהאיס מדיר את בנו זנויר, חשיב איתיה בשליחות.
(קדושין ס"ג סק"ו).

בא"ד וי"ל דמשמעות לשונו כו' מתלל תליא וקאי כו', עיקר תירוץ דלא נתכוין כלל שיהא נזיר ויגלח צצית חוניו, דלכך שיגלח צצית חוניו אינו מקבל עליו נזירות כלל אלא לצעורי בעלמא, אבל מש"כ דמתלל תלי צריך ביאור, וכנראה משמע להו דהא דאמרינן התם יגלח במקדש היינו מבלי שיחזור ויקבל עליו נזירות ע"מ לגלח במקדש, ולכך פירשו דהא דאמר שאגלח צצית חוניו, היינו שיוכל גם לגלח צצית חוניו, ומתפרש שהנזירות תהיה תלויה ועומדת, אבל מסתבר דלא סגי במה שחליט בזמן הבאת קרבנותיו, וצריך שבשעת הנהגת הנזירות כבר יהיה מוחלט בדעתו אם יגלח במקדש, וי"ע.

נראה דהא דקאמר יגלח במקדש היינו שיתחיל נזירותו על מנת לגלח במקדש, וכ"מ בתו' כתובות נ"ו א', דלאחר שנהג נזירות אדעתא לגלח צצית חוניו לא מסתבר שיוכל על נזירות כזו לגלח במקדש, דלאו נזיר הוא כלל, וי"ע בלשון התו' דמשמע כאילו אמרינן איגלאי מילתא למפרע שאם בא לגלח במקדש היה נזיר מעיקרא. (מנחות ק"ט).

במנחות ק"ט א' הרי עלי עולה יקריבנה במקדש ואם הקריבה צצית חוניו לא יא, הך משנה שאין צריכה היא דפשיטא דאם הקריבה בחוץ ענוש כרת ולא יא, אלא משום דקבעי למיתני סיפא שאקריבנה צצית חוניו, נקט הך רישא, ונראה עוד דמתני' מתפרשא במי שטועה וחושב דגם צצית חוניו מנזה קעבד, וכ"ה בתו' כתובות נ"ו א', דאל"ה לא הוי מחייבין ליה להקריב במקדש כשנתכוין להקריב בחוץ, והיינו נמי דקתני רישא דאם הקריבה צצית חוניו לא יא, מכלל דהמקריב שם סבר דמנזה קעבד.

ובראה דגם בזמן היתר הצמות ואמר הרי עלי עולה להקריבה במשכן והקריבה בצמה דלא יא, דהא דינה להקריב במשכן כדתנן זבחים קי"ב ב', ולמה יפטר כשלא עשה כפי נדרו, ובמתני' התם תנן דאם הקריבה בצמה פטור, ולא קתני יא.

עוד שם הרי עלי עולה שאקריבנה צצית חוניו יקריבנה במקדש כו', נראה דאירי דהאי גברא לשמים נתכוין, וכסבור מנזה קעבד, ויש

שייך כל תנאי שהוא, שזהו מה שהוציא מפיו, וזהו לא נאמר הלכות, ורק שנתחדשה הלכה לשמור דברו, ואין דברו אלא בתנאו, [ואף אי יש מעילה בקונמות מ"מ שורש הדבר לא יחל דברו], וזו נראה כונת מרן זללה"ה בזה"ע סימן נ"ו סק"ג, ויתכן אולי דהיקשא דנזירות לנדריס אהני שיהא תנאי גם בנזירות, אע"ג דהתם כמקדיש גופו חשיב.

ובריטב"א כתובות ע"ד א' כתב דה"ט דאיתא תנאי בנזירות לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלה, ונהי דפליגי חכמים אר"ט היינו היכא דנתקיים מיתה תנאו, אבל בלא נתקיים מודו דלאו הפלה היא, וקשה דא"כ מאי פריך נזיר ס"ב א' לרבנן כי יפליא ל"ל, הא שפיר אינטריך לאשמועינן דיש תנאי בנזירות, אף דליתא בשליחות.

ועוד י"ל דהא דאין שליחות בנזירות הוא משום שאין זו מעשה אלא דיבור ולא מימסר לשליח, וא"כ אדרבה כיון דמעשה קלישתא הוא דין הוא דליהני ציה תנאי, ולא דמי לחליצה דמעשה אלימסתא היא ומ"מ אימעט משליחות, ומיהו עיקר הדבר דאין שליחות בנזירות ובנדריס ובהקדש נתקשה בזה הגרע"א ו"ל גיטין ל"ב מנלן, [ועי"ש שכתב דמשום מילי לא מימסרן לשליח לית כאן, ול"ע בזה בעת, ומה שהביא שם מגמרא תמורה י' א' דשוו שליח לאקדושי, לא נתפרש, דהתם השליח מקדיש משל עצמו לכפרת המשלח, וכל מה דדיינינן הוא אם יוכל להקדיש של המשלח], ונראה הטעם משום דכל ענין הקדש ונדריס ונזירות הוא לשמור מנזא פיו, ומזה נתחדש דאמירה לגביה כמסירה דמי, וענין זה של מנזא שפתיך תשמור הוא כעין מנזה שבגופו ולא שייך לחייבו לשמור מנזא פיו של שלומו, ולפי טעם זה אין חילוק בטעם דליתא בשליחות של חליצה לטעם ליתא בשליחות דנזיר דתרוייהו משום שהוא כעין מנזה שבגופו.

ובתו' כתבו דכיון דאחרים יכולים להביא קרבנותיו חשיב איתיה בשליחות, ובפשוטו הדברים נ"ע, דמה בכך הא אין כאן שליחות להעשות נזיר, ואפשר כונתם דזה מוכיח דהא דאין שליחות בנזירות, הוא מטעם אחר, שאינו מחייב שליח תנאי, דבחליצה ליכא שליחות בשום פרט מן המנזה, וי"ע, ולו"ד היה אפשר אולי לומר דכיון

בין במקדש], ויגלח במקדש היינו שיחזור ויקבל מזירות על מנת לגלח במקדש, אבל קבלה קמייטא לאו קבלה היא, ואם גלח בבית חונוי בטעותו דמנא עבד, שוב לא חייבוהו לקבל מזירות ולגלח במקדש, וכ"כ תו' כתובות נ"ו א' דאירי בסבור שיש מנא בבית חונוי.

י"א ב' סיפא דנדר מכולהו ואיתשיל מחדא, נראה דהאומר רגלה של זו עולה, למ"ד פשטה קדושה בכולה תמורה י"א ב', או בדבר שהנשמה תלויה בו לכו"ע התם, ונשאל על הקדש הרגל, דפקע כל ההקדש, אף קודם שזא ר"ע ולימד דנדר שהותר מקצתו הותר כולו נדרים ס"ו א', דהכא כהותר כולו דמי, כי קמיבעיא לי אם נשאל על הקדש כולה ולא על הקדש הרגל מהו, מי אמרינן סו"ס ע"י הקדשו הוקדשה כולה והו"ל נדר שהותר מקצתו הותר כולו, או"ד כעין הקדש בזה אחר זה דמי, [ואינו אלא כעין בזה אחר זה אבל ע"כ ח"ל צבת אחת מדדיינין קדושין ז' בקדושי אשה לומר פשטה, עי' בחדושי הגרע"א ז"ל תמורה שם], והרי הרגל נשארה בקדושה, וממילא שוב פשטה בכולה ולא הועיל היתירו כלום. — אם מתחלה הקדישה כולה, ואח"כ נשאל על רגלה, נראה דהיינו דין נדר שהותר מקצתו הותר כולו.

וכן במזירות אם אמר הריני מזיר ונשאל על יום אחד הו"ל נדר שהותר מקצתו הותר כולו, ואפשר דגם עד שלא בא ר"ע ולימד נמי, דכיון דאין מזירות פחות משלשים יום, הרי ע"כ הותר כולו, ואם אמר הריני מזיר יום אחד ואח"כ נשאל על אותו יום פשיטא דהותר הכל אף קודם שזא ר"ע ולימד, דכהותר כולו דמי, אבל אם נשאל על שאר הימים ולא על אותו היום, בזה יש לדון אם אמרינן הותר מקצתו הותר כולו, דכנוי שלשים דמי, או"ד עיקר נדרו על יום אחד ומחמתו נתחייב בלי עי' מש"כ לעיל ז' א', והלכך לא הותר עדיין אותו היום וממילא לא הותר כלום, ומסתברא דכסתם מזיר דמי והותר הכל, דכיון דלא יתכן מזירות יום אחד הרי האומר הריני מזיר יום אחד כאומר הריני מזיר ל'. — האומר הריני מזיר ל"א יום ונשאל על היום האחרון, הרי"ז בדין נדר שהותר מקצתו הותר כולו.

לדנו כהקדש עולה להקריבה צבמה בזמן שסבור שהצמות מותרות, ואיגלאי מילתא שהם אסורות, דלכתחלה ראוי לו להקריבה במקדש, ומיהו כיון שלא נתחייב לטרוח להביאה למקדש הלכך אין כאן חיוב גמור ואם הקריבה בבית חונוי יאל, ולרצא מסתברא דאף אם לא הקדישה יאל, דהקריבה בבית חונוי לא עדיפא מלא הקריבה כלל, כיון שאינה קדושה לרצא, וכמו במזירות דאין מזירות מזירות בזמן שחושב לגלח בבית חונוי, וה"נ כשהקדישה להקריבה בבית חונוי אינה קדושה לרצא, ולכך אין חייבין עליה בחוץ, ואפ"ה יאל, וא"כ ה"נ כשלא הקדישה, אלא דכל זמן שלא הקדישה מחייבין ליה מדרבנן להביאה ולהקדישה שיקריבנה בפנים, וכדקתני יקריבנה במקדש, יגלח במקדש, כיון דכשאמר הרי עלי היה לבו לשמים, אבל אין כאן חיוב מעיקר הדין, אבל לרצ המנונא אפשר דלא יאל כל זמן שלא הקדישה, דמסתבר דהאומר הרי עלי להקדיש עולה שלא אחייב באחריותה ובטורח הקרבתה, דנמי חשיב נדר, וה"נ דכוותה כיון דלרצ המנונא גם כשמקדישה להקריבה בבית חונוי קדושה למקדש וחייבין עליה משום שחוטאי חוץ, ונ"ע בזה, אבל אם האדם יודע דבית חונוי יש בו משום שחוטאי חוץ ואמר הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חונוי לאו כלום ואינו חייב מאומה, דנדרי עבירה אסור לקיימם, וה"נ תניא בתוספתא סופ"ב דחולין והוצאה בתו' שם מ"א ב' אר"ש ומה אם אמר הרי עלי עולה לשוחטה בעבר הירדן שמה עולה היא, ואף דר"ש קאמר לה, מ"מ בזה ליכא מאן דפליג עליה.

עוד שם רש"א אין זו עולה, פירשו בתו' חולין מ"א ב' דר"ש לטעמיה מנחות ק"ג א' דפוטרי בלא התנדב כדרך המתנדבין, וה"נ אף דלבו לשמים מ"מ פטור מכלום, ולא מחייבין ליה להקדיש עולה, וכן במזיר לא מחייבין ליה לנהוג מזירות.

עוד שם הריני מזיר כו' שאגלח בבית חונוי יגלח במקדש ואם גלח בבית חונוי יאל כו', גם בכאן יש לפרש כמש"כ לעיל דאירי בשסבור דמנא קעבד, [ובזמן היתר הצמות אם קרבנות מזיר קריבין צבמה עי' זבחים קי"ז א' ב' תמורה י"ד ב' היה הדין דאם אמר שיגלח במקדש, אם גילח צבמה לא יאל, ובאמר שיגלח צבמה יאל בין צבמה

הם והרי חרצנים משמש כעין יד לזירות, וכדחזינן דגם לענין שאלה משהתירוהו לחרצנים הותר בכל. שם תנא קמני התירו חכמים ואת אמרת לריבין שאלה לחכמים, ורצ אסי סבר דה"ק התירו בלא פתח וחרטה ומיהו בעי התרת חכם, ובתו' כתבו דאף לר"א אינו אלא מדרבנן, ועיין בתו' הרא"ש. (מדרים כ"א ז' וע"ש).

מתני' הריני נזיר ועלי לגלח נזיר כו', נראה דנזיר שלא הביא קרבנותיו אינו עובר בכל יחל, אע"ג דבכל איסורי נזיר איכא נמי משום כל יחל כדאמר ל"ח ז' נדרים ג' ז', דחיוז הקרבנות אינם מחמת נדרו, אלא דכן הוא מדיני נזיר, וכמו החטאת דלא שייך לנדבו, דאל"כ היה ראוי לחייב שהנזיר יביא קרבנותיו בעצמו ולא יוכל להתכפר במה שאחרים מפרישין לו, וכמו שכשנאמר עלי לגלח נזיר, חייב לעשות כן, ה"נ כשאמר הריני נזיר, אם בכלל זה חיוז קרבנות, ה"ו כאלו אמר על עצמו שעליו לגלחו, אלא ודאי אין חיוז הקרבנות מחמת נדרו, ונראה דהיינו דילפינן מקרא דמלכד אשר תשיג ידו תמורה י' א' דמתכפר בשל אחרים, הא לא"ה הו' דרשינן מקרבנו דאינו מתכפר אלא משל עצמו, אע"ג דבכל הקרבנות אדם מתכפר בשל אחרים כגון חטאת ואשם, וגם בחטאת כתיב קרבנו ציזקרא ד', דבנזיר שאני דהו"א דבכלל נדרו נמי הבאת קרבנותיו, ועי' בזבחים קי"ז ז' דנחלקו אם קרבנות נזיר חשיבי נדבה לענין להקרב צבמת יחיד, ועי"ש בפרש"י שאין חיוזם מחמת נדרו, ובמסקנא שם הנידון רק בעולה ושלמים אבל חטאת לכו"ע אין קרב צבמה, ועי' חולין מ"א ז'.

והנה הא דכשאמר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר אינו יכול לפטור עצמו מחובת הגילוח ע"י קרבנות עצמו, הוא משום דכשאמר עלי לגלח נזיר היתה הכונה בנוסף על חיוז קרבנותיו, ויש לעי' הרי שקדם לומר עלי לגלח נזיר מהו שיוכל לומר אחר כך הריני נזיר על מנת לגלח מנדרי לגלח נזיר, ומנאמי הדבר מפורש בירושלמי בסוגיין דכהאי גוונא שפיר מביא קרבנות עצמו, ונע"י תו' ביצה כ' א' ד"ה נזיר, ומשמע התם אפילו בזמן סתם אח"כ שפיר דמי, ואין לריבין שיפרש על מנת לגלח מנדרי הקודם, ולפי זה מסתברא דאף אם ידור צבת אחת בזירות ובגילוח נזיר דנמי יוכל להפטור בשל עצמו, דגם צבת אחת לית לן למימר

שם לרבנן דאמרי אפילו לא נזר אלא מאחת מהן הו' נזיר כי מתשיל מחדא מינייהו אשתרי לר"ש דאמר עד שיזיר מכולם כו' עד דמתשיל מכולהו כו', נראה דאם בא להשאל על כל זירותו צבתה שיש לו רק על איסור היין או על איסור הטומאה דשפיר דמי דחשיב צבתי פתח על כל נדרו, והכא איירי שהחכם לא התיר לו אלא היין או הטומאה, ואין כאן דין נדר שהותר מקצתו הותר כולו, שלא נאמר אלא צבתה שכל הנדר חל גם עליו, אבל הכא צבא להתיר מקצת מאיסורי הנדר, וכאלו בא להתיר הלאו ושישאר איסור עשה דלא שייך ענין זה, וה"נ לא יתכן להתיר רק יין או רק טומאה, והלכך לרבנן שנתחדשה הלכה דהנזיר מן היין לצד או מן הטומאה לצד הו' נזיר לכל מילי, הרי דיינינן לאיסור היין או הטומאה כיד לזירות, והלכך גם אם החכם התיר רק איסור היין או הטומאה חשיב כאלו התיר כל איסור הזירות, והרי אם קיבל את הזירות רק בלשון הריני נזיר מן היין או הריני נזיר מן הטומאה, והתיר לו היין או הטומאה בדיון הוא שתותר כל הזירות שהרי זהו לשון קבלתו, וה"נ בנזיר סתם והתיר לו היין או הטומאה, נמי חשיב כהתיר כל הזירות, אבל לר"ש דגלי קרא עד שיזיר מכולן, ה"נ לא סגי בהתרת אחד, עד שיתיר כולן.

מן האמור נראה דלרבנן דנזיר מן החרצנים הו' נזיר, הרי הענין כעין יד לזירות וחשיב כנזר מן הכל, ואפשר דהענין דרבי רחמנא מיין ושכר יזיר לומר דיש ענין בזירות מכל מיין ומיין שמפורשים בקרא, והלכך מי שנזר מן החרצנים יש לדמותו למי שנזר יום אחד, שקיבל על עצמו חלק שלם מן הזירות שכדי לקיימו יש הכרח בדיניס הנוספים של הזירות וכמס"כ לעיל ז' א' בטעמא דמי שנזר יום אחד הו' נזיר שלשים, וה"נ כדי לקיים זירותו מן החרצנים יש לקיים כל שאר דיני זירות, או דחידש רחמנא דמקצת זירות מחייב כל הזירות וכעין רגלה של זו עולה, ולכל הטעמים ניחא מה ששנאה התנא למתני' דחרצנים לעיל ג' ז' בזהדי כינויין וידות, לומר דהוי כוותיהו, ואע"ג דבכונתו לא דמיין דהנזיר מן החרצנים לא נתכוין להאסר צוגין ובתגלחת וטומאה, משא"כ בכינויין וידות דנתכוין לסתם זירות, מ"מ לענין דינא שוין

למתכפר, ללא ילא יד"ת, דהר"ז כנתן מעות או בהמות לנזיר שיקדישם בעצמו.

ובראיה דהאומר הרי עלי עולה אינו יכול ללכת יד"ת בקרבן שאחר יפריש בשבילו, אם זכות המקדיש יהא לאותו אחר, דכלל הרי עלי עולה גם שיהא הוא המקדיש, ועי' מנחות ע"ג ב' וברש"י זכחים ו' א' ד"ה המקדיש.

גמ' א"ל רבא הכי השתא אלא"צ רישא נריכא כו', לפי זה איפשיטא דואני לאו אכוליה דיבורא משמע, אבל לכאורה אכתי לא איפשיטא אי אחתלת דיבורו משמע או אסיפא, דנהי דכי אמר ואני ועלי לגלח נזיר מתפרש הך ואני אחתלת דבורו, אבל אם אמר רק ואני אכתי לא שמענו, אבל פשטא דשמעתא דאמרין ש"מ ואני על תחלת דיבורא משמע מתפרש דקאי כן למסקנא, דרהבדר"י לא שאל לרבא אלא דשמא אכוליה מילתא קאי, ועי' השיבו רבא, אבל אי אפלגא קאי היינו ארישא, דאל"כ הול"ל ואני והריני נזיר, וכ"ה ברמב"ם פ"ח הי"ט, ומ"מ נראה דאם אמר הראשון עלי לגלח נזיר והריני נזיר, ושמע חבירו ואמר ואני, דכה"ג אסיפא קאי, דלעולם ראוי לומר דהואני קאי אדסמין ליה, ורק בהריני נזיר ועלי לגלח נזיר, דקבלת הנזירות הוא עיקר והרגיל בזה, ועלי לגלח נזיר הוא ענין מחודש בזה אמרין דאחתלת דיבורו קאי, וכן באמר הראשון הריני נזיר ל' יום ונזיר ק' יום ושמע חבירו ואמר ואני, נמי מסתברא דאסיפא קאי, או שמא בכה"ג דתרווייהו נזירות שמא אכוליה קאי, אבל צירושלמי משמע דאף באמר הריני נזיר ק' יום ושמע חבירו ואמר ואני, דאין חבירו נזיר אלא ל' יום, דואני אהריני נזיר קאי ולא אק' יום, והדבר נ"ע.

אמר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ועלי לנהוג נזירות, נראה דגם חייב לגלח נזיר דכה"ג מתפרש ואני אסיפא.

י"ב א' אסור בכל הנשים שבעולם חזקה שלית עושה שליחותו כו', בזה דחזקה שלית עושה שליחותו לצד לא סגי לאסור, כמבואר מהא דפריך ליה ר"ל מקן סתומה שפרח ממנה גוזל כו' והתם צידוע שעשה שליחותו ואפ"ה מותר, וגם אפילו כשאי אפשר לברר, וא"כ יש בכלל חידושו דר"י גם דשליח עושה שליחותו, וגם

שנתכוין להתחייב לגלח מלכד נזירותו, וא"ת א"כ מאי קמיבעיא בגמ' אם ואני אכולה מילתא קאי, והא אי קאי אכולה מילתא נמצא שנתחייב בשניהם בבת אחת ודין הוא שיוכל לגלח את עצמו, ובמתני' קתני ואם לאו מגלחין נזירים אחרים, וי"ל דכשאמר ואני הרי הוא כמו הנודר הראשון, וכיון שהוא נתחייב לגלח נזיר מלכד נזירות עצמו, הרי גם האומר ואני מתחייב כן.

שם אם היו פקחים מגלחין זא"ז כו', נראה דאף רשאים להתנות שאינו מביא קרבנות חבירו אלא"כ חבירו יביא קרבנותיו, דחיוז הנדר כלגלח נזיר הוא שיהא לו זכות מקדיש בקרבנות נזיר, והרי יש לו זכות מקדיש, ולא עוד אלא ראובן האומר הרי עלי לגלח נזיר, רשאי לבקש מן הנזיר שישלם לו אם ישמע לו, דמנחתו להיות בדין מקדיש שפיר יקיים אף שקיבל שכרו, ולחסוך לנזיר דמי קרבנותיו לא נתחייב שאין זה נדרי מנוה.

חידושא דמתני' הוא דהאומר הריני נזיר יכול לפטור עצמו בקרבנות שיקדיש אחר בשבילו, ואף כשאמר הריני נזיר ועלי לגלח נזיר, נמי אין בכלל זה שיהא חייב לגלח משל עצמו, ועוד דאף במגלחין זא"ז נמי יוצאין יד"ת, אע"ג דדמי כאילו כל אחד גילה לעצמו שהרי הם כגומלין זא"ז, ולא דמי למש"כ דהנודר לגלח נזיר רשאי לקבל דמיו מהנזיר, דהתם מתנה הוא דקיהיב ליה הנזיר, שהרי אינו חייב לתת לו מאומה, משא"כ הכא שחייב גם הוא לגלח נזיר, ונמצא ששילם לו כל שכרו.

ובראיה דמשהפריש דמי קרבנותיו של חבירו ילא יד"ת, דאין לומר דלריך שצפועל יקריב קרבנותיו, דאם הנזירים חפצים בעצמם להקדיש קרבנותיהם מה יעשה, ועי' ערכין כ"א, [ומיהו יכול לקבל נזירות ויגלח לעצמו וכמ"ש לעיל מן הירושלמי, אבל אין לנו לחייבו בכך], ומיהו אפשר דהאומר חטאתו של פלוני עלי אין דעתו אלא שבאמת ישמע הקרבן שיפריש לחטאתו של פלוני, ואם פלוני חפץ להקדיש בעצמו הרי הוא פטור, שלא נתחייב להפריש למותר ולא היה בדעתו להתחייב אלא א"כ יחפון המתכפר בכך.

עוד נראה שאם יפריש לכפרת חבירו הנזיר כדרך שמוסר לנזיר שגם זכות המקדיש יהיה

א', ומיהו לפמש"פ הראשונים ז"ל שם דהאי הימניה היינו שנחכין שיהא לגירושין אם השליש ישקר ויאמר לגירושין, אין ראהי משם לנד"ד כשאין אנו יודעים אם אמנס עשה שליחותו], ולכאורה כשהיא גם מודה לדברי השליח משמע ודאי שהמשלח מתחייב בכל, ואפשר דמזה יש ללמוד דאף כשמכחישתו, ע"כ על המשלח להאמין לשליח, אף ללא דמי דנהי דהימניה כשהיא תודה לדבריו, אבל לא הימניה כשהיא תכחישנו, וז"ע.

ובעיקר סברת הימניה שכתב הריב"ש בנאן ז"ע דלא מנאנו ענין הימניה אלא בג' גווני, א. בהפקיד אכלו ממון או שטר כי הדין דסנהדרין ל"א, דכיון דכידו של השליש לעשות בממון כרזונו, ע"כ האמינו המפקיד לענין ממון זה, והרי השליש נאמן מחמת שהדבר בידו ועדיף ממנו וכיו"ב, וגם המפקיד ע"כ הסכים למחול ולנהוג כדברי השליש, ב. בגט בגיטין ס"ד א' שהפקידו ביד שליח שהשליש היה שליח לקבלה, או שיכול למוסרו לאשה, וזוהי אמרינן דכיון שביד השליש לשמש בגט לראיה בעדים על גירושין, אם יאמר שקיבלו לגירושין או שיחננו לאשה לשם גירושין, הרי הסכים שאם השליש ישמש בו לגירושין שיהא לגירושין, ג. מנאנו בע"א שאומר לו שאשתו זינתה דאי מהימן ליה כבי תרי חייב להוציאה כדאמר קדושין ס"ו א' והענין דהו"ל שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא כיון שהדברים מאומתים בלבו, אבל בנד"ד שרק עשאו שליח, ולדעת הרמב"ם פ"ג מאישות א"י לעשותו בפני עדים], ועכשיו שהשליח אומר שקידשה והיא מכחישתו והבעל מסתפק בלבו למי להאמין, מה שי"ך כאן הימניה שחייב להאמין לשליח, הלא שויה אנפשיה ליכא כאן, וגם בידו להכחיש שעשאו שליח, וגם לא אסיק אדעתיה להאמינו כשיוכחש, וגם כשהיא מודה, אם הבעל בלבו מסופק, מה יועיל הימניה, אפילו אם התנה עמו להאמינו, היכן מצינו סוג הימניה כזה, וז"ע.

בראיה דככלל חידוש התורה בקצוע הוא דלא דיינינן דין רוב צמה שהאדם הולך לקראת התערובות ומקוה לפגוש את המרובה, [עי' מש"כ בחולין ס"ב סק"ו בסוגיא דיומא פ"ד ב' ובסי"א סק"ג בסברת קצוע], והלכך כל תערובת שהמועט לא נתבטל, אם משום שהוא ניכר במקומו, אם משום חשיבותו, א"א ליטול מן התערובת על סמך

דכשהאי גוונא לא אזלינן בתר רובא ואסרינן לכולהו, ובפשוטו לא איירי ר"י בהלכות צירורין כיצד להוציא מן הספק, ורק אשמועינן דבספק כולן אסורות, והיינו דיש להחמיר לחשבן בקצוע ולא למיזל בתר רובא.

ודעת הרמב"ן גיטין ס"ד, דאמנס אם הקרובות אומרות שלא נתקדשו הרי היא מותרת, [כלומר זו שחפץ לקחתה], ור' יוחנן עד שלא אמרו איירי, והר"ן בגיטין שם כתב דלשון הגמ' אסור בכל הנשים שבעולם לא משמע שבשאלה הן מותרות, ואמנס אם נישאו מצוהר בר"ן שם דאף לדעת תו' היא מותרת], ולפיכך הסכים לדעת תו' דקנסא הוא, וכבר כתב הרמב"ן שהדבר דוחק רב דלמה זה יקנסוהו וכי היה לו לחוש שהשליח ימות, ועוד דלמה קנסו בגזול שפרח וכי מי שלא שמר קינו ראוי לקונסו, ויש להוסיף דמנין קים ליה לר"ל דאם ר"י קנס המשלח שליח לקדש אשה סתם, דה"נ ראוי לקנס מי שלא שמר קינו, עד דפריך ליה מינה.

ובאמת דדברי תו' צריכין תלמוד, דהא לית לן לפרש איסורא דר' יוחנן טפי מאילו היה השליח קיים לפנינו ואומר שקידש פלונית, דהא ר"י רק קאמר שיש לנו להחזיק דהשליח עשה שליחותו ומדלא ידעינן הרי כולן אסורות, אבל ודאי בגוונא שאילו היה השליח קיים ואומר שקידש לזו נמי היה מותר בקרובותיה, הרי פשיטא דלא בא ר"י לחדש איסור צוה, ובפשוטו כשהשליח קיים ואומר שקידשה לזו [בפני עדים ומתו או הלכו למדינת הים] והיא מכחישתו והיא מוחזקת בחזקת פנויה, דאין השליח נאמן לאסור המשלח בקרובותיה, דאין ע"א נאמן להוציא אשה מחזקת פנויה, וא"כ כש"כ השתא שהשליח מת ואין אנו יודעים אם קידש ולמי קידש, דודאי כל אשה שאומרת לא נתקדשתי והיא בחזקת פנויה, דיש להחמיר בקרובותיה, וע"כ דר"י לא איירי בצירורים המתירים, ולא בא אלא לומר דכלא צירור כולן אסורות מספק, ונראה מוכח מדברי תו' והר"ן דכשהשליח אומר שקידש פלונית אפילו היא מכחישתו והיא בחזקת פנויה מ"מ המשלח יאסר בקרובותיה, אח"כ ראיתי שכ"ה צריב"ש סימן פ"ב והוצא בצ"י אה"ע סימן ל"ה דהאי דינא, [ועי"ש צריב"ש שכתב ראהי לזה מדין הימניה בגיטין ס"ד

אלא כונתם דלא אמרינן כמחצה על מחצה דמי שלא יוכל המיעוט להתבטל, וכ"ה בלשונם בגיטין שם, דכשהנידון לבטלו לא אמרינן כמחצה על מחצה דמי, ושפיר מתבטל, והלכך שרי מדאורייתא, ומדרבנן קנסו שלא יתבטל, וכיון שלא נתבטל שפיר חשיב כמחצה על מחצה לאסור כולו, והיינו דלא דיינינן רוב כהאי גוונא לומר שיפגוש את הרוב וכמש"כ לעיל. — ושיעור דצריהס בסוגיין כך הוא דתחלה כתבו דמותר בכל הנשים מכה רוב, והקשו דהא קבוע כמחצה על מחצה דמי וליכא רוב, ותירצו דבתערוצת לא אמרינן כמחצה על מחצה דמי ושפיר מתבטל, וה"נ הכא שפיר אזלינן בחר רוב, ומיהו הכא אף אם לא נתבטלה מ"מ שרי וכמ"ש להלן.

מה דנקטו תו' דשרי מן הדין בכל הנשים, אינו משום שהאשה האסורה נתבטלה ברוב, דהא זו שנתקדשה יודעת וגם העדים יודעים וסממא גם הקרובות יודעות, ולא שייך ביטול, גם לא גריעא מכל בעלי חיים שאינם מתבטלים, אלא הטעם דחזקה שלית עושה שליחותו אינה חזקה גמורה בכאן כיון דאין ביד השליח לעשות שליחותו אלא בהסכמת האשה, והלכך כיון דכל הנשים היו בחזקת מותרות לו, וגם עכשיו רוב הנשים ודאי מותרות לו, לית לן למיסר כל העולם מכה ספק, עי' בדצריהס גיטין ס"ד א' ס"ה א', אלא קנס הוא שקנסו חכמים, ויש גם להוסיף דאין ודאי שהיתה למתקדשת קרובה שנאסרה על המקדש ע"י הקדושין.

אבל דעת הרמב"ן בגיטין דחזקה שלית עושה שליחותו חזקה גמורה היא גם בשליח לקדושין, ומן הדין אסור בכל הנשים ולאו משום קנס, וכן מבואר בר"ן גיטין שם דלהרמב"ן אסור מן הדין, ויש לדון אי מיתסר מדאורייתא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ורהיטת הדברים דאין איסורו אלא מדרבנן, וכמו שנוכר בלשון הרמב"ן בזה דהקרובות נאמנות משום דחששא בעלמא הוא, ויש לדעת מ"ט לא מיתסר מדאורייתא מדין קבוע, דעיקרו שאין לשמש בכה רוב לומר שיפגוש את הרוב, וא"כ כל שיש איסור ראוי לאסור כל המסופקים, ומה בכך שאין האיסור ניכר, אם לא נתבטל, ואפשר דכאן יש ספק אם יש איסור, שהרי אפשר שהאשה שקידש לא היו לה אחיות פנויות,

שיפגוש את הרוב, והלכך בזבחים שנחערבו דבעלי חיים אינם בטלים שפיר אמרינן זבחים ע"ג א' דא"ל למשוך חד דהו"ל קבוע, ואם הא דאינם בטלים הוא מדאורייתא הר"ז קבוע דאורייתא, ואם מדאורייתא בטלים ומדרבנן הוא דאינו בטל יש כאן משום קבוע מדרבנן. — הא דצריה או חתיכה הראויה להתכבד או דבר שבמנין, אינם בטלים, עיניו שמשום חשיבותם אמרו חכמים שאינם נהפכים להיות היתר ע"י תערובת, וכיון שאינם ניתרים, ממילא אוסרים תערובתן.

ובתו' הרא"ש סנהדרין פ' ב' כתב דלא אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי אלא היכא דיכר מקום קביעותו כגון תשע חנויות כו' אבל היכא דאינו ניכר מקום קביעותו לא אמרינן כמחצה על מחצה דמי דאי לא תימא הכי כל איסורי דאורייתא דאמרינן יבש ביבש חד בתרי בטל נימא קבוע כמחצה על מחצה דמי עכ"ל, ויש לפרש דה"נ קאמר דלא אמרינן כמחצה על מחצה דמי אלא לענין שאין לתלות שנפגוש את המרובה, אבל שפיר בתערובת המועט מתבטל ברוב אף שהוא קבוע, ולפי דלשון כל קבוע כמחצה על מחצה דמי יש בו כאילו משמעות שהמועט הוא כמחצה ולכך אינו מתבטל, לזה פירש דכשהוא בתערובת והנידון לבטלו שפיר מתבטל ולא אמרינן דכמחצה דמי שלא יוכל להתבטל, אבל כל שהוא בתערובת ולא נתבטל כגון בעלי חיים וכיו"צ שפיר נחשב כמחצה על מחצה כמבואר בזבחים ע"ג א' כמש"כ לעיל, וכן מבואר ברמב"ן חולין ז"ה א', וכן ברש"א שם וצתה"א, וכן בר"ן שם, וכ"ה בתו' חולין שם ד"ה ספיקו, ומש"כ שם דעיקר הטעם אינו משום קבוע אלא משום דבעלי חיים לא בטלי, ר"ל דהא דהוא קבוע אינו סיבה שלא יתבטל דבאינו ניכר שפיר מתבטל, ורק בזמן שאינו מתבטל חל דין קבוע לדונו כמחצה על מחצה, ועי' רש"א ע"ז ע"ד הוצא בחולין סי"א סק"ג.

ובן יש לפרש כונת תו' כאן ובגיטין ס"ד א' שכתבו דלכך לא מיתסר מדאורייתא בכל הנשים מדין קבוע כמחצה על מחצה דמי, לפי דלא אמרינן כמחצה על מחצה דמי אלא בזמן שהאיסור ניכר לעצמו וכן היתר, אבל כשאין האיסור ניכר לעצמו לא אמרינן קבוע, ובפשוטו תמוה דהא בזבחים שם אמרינן קבוע בכל הזבחים שנחערבו,

משום ספק נחל איתן צדין קצוע, דכיון דלא ידעינן היכן נחל איתן ליכא למימר כל קצוע כמחצה על מחצה דמי, צריך לפרש דהיינו נמי מטעם ציטול, ואע"ג דקרקע אינה בטלה כדחתן תרומות פ"ט מ"ה ערלה פ"א מ"ו, מדרבנן הוא, [ע"י גיטין נ"ד ב'], ובספק על כל העולם לא החמירו, אח"כ ראינו ש"כ צ"מ במחלת הקונטרס, אבל ז"ע דכל כי האי הו"ל לפרש, ושם ס"ל דלאו כלל הוא דקרקע אינה בטלה, ובידולי תרומה וערלה הוא דהחמירו.

ויש לע"י ר"ל דאוצהיה לר"י ממנתי דקן סתומה, אמאי הוי ניחא ליה לדידיה, והא התם צקן ליכא לכל הני טעמי שכתבנו בין לפירוש חו' בין לפי הרמב"ן, שהרי התם ודאי נתערב הקן האסור, ואפשר דהוי ס"ל דגזולות לעולם חשיב פירש, וכן אשה כיון דניידי חשיב פירש, וכדחזינן דאהדר ליה ר"י דאשה הדרא לניחותא, א"נ שם הוי ס"ל דהגזולות בטלים ככל תערוכת יבש ציבש, ואע"ג דצריה לא בטיל, אינו אלא מדרבנן, ובנתערב בכל העולם לא גזרו, וה"נ אשה כיון דלא ידוע נמי בטלה. (חולין ס"א סק"ב).

שם קן סתומה שפרח ממנה גזול לאויר כו' יקח זוג לשני, כבר כתבנו בחו"צ קנים ס"א סק"ה דחידושא דמתני' הוא דאפשר ליקח זוג לשני שיתחבר עמו כאלו הופרשו יחד, ועשיית האחד מקצע את חבירו, ושכן ראוי לעשות להביא קן סתום לכהן ושיפרשם בעשייתו, ע"ש טעמא דמילתא, א"נ כמש"כ עוד שם דאם יקריב את הקיים לחטאת עד שלא יפריש לו זוג, הרי יכול שם עולה על הנאצד ועלול המוצאו לבא לידי תקלה, משא"כ לאחר לקיחת זוג לשני, הרי ישאר הגזול הנאצד צדין מותר קינים דלגדצה וכיון דאין מקייצין צו הר"ז כאבוד, ולמיתה אזיל, וז"ע בחו' כאן ובקנים שכתבו דה"ה דהו"מ למיתני צקן מפורשת, ומה שיך למיתני צקן מפורשת, אטו שיך למיתני המפריש חטאתו ואצדה יציא אחרת, גם לפי הטעם שהביא הרא"ש דהחידוש הוא דאצדת או מיתת האחד אינו חשיב דיחוי לאחרים, גם הוא אינו חידוש אלא כשהופרשו יחד כסתומים, אבל המפריש חטאת ועולה מה מקום לדון אם מיתת האחד דוחה את השני, וכי מה להם ענין זה לזה, וגם כסתומות כתבנו שם דפשיטא הוא,

וכן שאר העריות, גם י"ל דחזקת פנויה של הקרובות מועיל גם לה מעיקר הדין כלומר שכשצא לקדש אשה שקרובותיה פנויות אין לחוש שמה אחת נתקדשה, ומש"כ הרמב"ן דלא מהני חזקתן כיון שאין צאות לפנינו, לחומרא הוא, גם י"ל דכל אשה יודעת קרובותיה, ואם אחותה או אמה נתקדשה יודעת מי קידשן, ותדע שזה שצא לקדשה הוא קרוב שלה, וכששומתה ג"ז חשיב צירור, אבל בחו"ד סימן ק"י סק"ג נקט בפשיטות דלדעת הרמב"ן אסור מדאורייתא, ובפמ"ג שם ס"ק י"ד נסתפק אם הוא דאורייתא או דרבנן.

ולאחמור לא מנאנו בדברי החו' דקצוע שאינו ניכר אינו נידון צדין קצוע גם כשלא נתבטל, וראוי לקיים הדברים כפשטה דסוגיא דזבחים דגם כשהקצוע אינו ניכר מ"מ כיון שלא נתבטל הרי הוא צדין קצוע, וכטעמא שכתבנו דכל שאין שום מעשה מצד הרוב, לא דיינינן דין רוב לומר שיפגשו את הרוב, וכן הוכיח בבית מאיר מדברי החו' מנחות כ"ג א' הוצא בחו"צ חולין ס"א סק"ג.

ובין מבואר בשטמ"ק מנחות כ"ג א' אות ט' בשם חו"מ שהקשו שם צהא דשחוטת אינה צטילה צנבלה, והיינו שאם יש שתי חתיכות צנבלה ואחת שחוטת ונגע באחת מהן חולין, והא בכתובות ט"ו א' מבואר דבט' שרצים ונפרדע אחת אי לאו דהוי קצוע היה טמא ודאי דאזלינן בחר רובא, והכא לא שיך קצוע כיון שאין הקצוע ניכר, ותירצו וי"ל דהתם ה"ט משום דמין בשאינו מינו בטל ומיעוטא כמאן דלימא דמי אבל במין במינו דלא בטלי הוי כמחצה על מחצה עכ"ל, והדברים סתומין דהא בכתובות איירי בשרצים ונפרדע הניכרים וספק באיזה מהן נגע, ועל כרחך כונתם דהא דאמרין דבקצוע שאינו ניכר לא דיינינן דין קצוע, היינו בזמן שהאיסור מתבטל, ולר' יהודה דסוגיא דמנחות אזלא אליביה, משכחת לה במין בשאינו מינו שאינם ניכרים, אבל במין במינו לר"י דאינו בטל שפיר דיינינן דין קצוע אע"ג שאינו ניכר, והנה הדברים מפורשים דהא דצאינו ניכר לא דיינינן קצוע אינו אלא בנתבטל, וכדמוכחא סוגיא דזבחים ע"ג א' דבזבחים שנתערבו צהם פסולים שאינם בטלים אי אפשר ליטול מהם משום דהוי קצוע.

ומה שהביא הפר"ח סימן ק"י ס"ק י"ג מספר הכריתות דלכך לא נאסר כל העולם צוריעה

וגם נדר לחלקו בשנה זו, ועי' במחנ"א זה' שצעות ס"ד, ובשו"ע יו"ד סימן רכ"ח סמ"א.

תור"ה מ"ט וא"ת דהא מעשים בכל יום שהאשה אומרת לחזרתה כו', מלשונם משמע דכונתם שאין מה שצידה ללוש מועיל שמוכל לעשות שליח והוכיחו זה מהא דאין אדם יכול לומר לסופר שיכתוב גט ליצמתו לכשיכנסנה יגרשנה, והא דלעולם נוהגין לעשות שליח ללוש ולהפריש חלה ה"ט משום שגם עכשיו יכול הצעלים להפריש צדק ולהתנות שמהא חלה על העיסה שחלוש אח"כ ולכך יכול הוא גם לעשות שליח, משא"כ ביצמתו שאינו יכול לתת לה עכשיו גט שתתגרש לאחר שייצמה [דזה פשיטא להו דבזה אין מועיל סברת צידו, דלא שייך כן באיסורים, שוב הראוני שבתו יצמות נ"ב ב' כתבו בהדיא דלמ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכול לכתוב גט אף לאשה דעלמא לכשיכנסנה, וזו באמת קושית הגרע"א ז"ל כאן דיועיל אף שיגרשנה עכשיו, ואפשר דלמ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם נתחדשו כל דיני התורה אף בדבר שלא בא לעולם וחשיב לשמה אף גבי גט, אבל למ"ד אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, אף דמה שצידו מקנה מ"מ אין מועיל סברא זו באיסורים וז"ע], הלכך גם אינו יכול לזוות עכשיו לסופר שיכתוב, אבל ז"ע דהתם הנידון שיכתוב הסופר קודם שייצמה ומשום שאין כאן לשמה דלא שייך לשמה בזמן שאין עדיין אשה היכולה להתגרש בעולם, והרי אף ככתב לשם אשה זו שלא בציווי הצעל חשיב שלא לשמה, גם מש"כ משום דיכול להפריש מעיסה אחרת ז"ע אס אין לו עיסה מאי איכא למימר, ועוד הקשה הגרע"א ז"ל ציו"ד סו"ס שכ"ח למה לא נקטו בפשוטו דיכולה לומר קמח זה לכשיהיה נילוש יהא חלה על השאר, והקשה כן גם בלשון הגמרא, ואפשר דכונתם לאו דוקא ולשון הגמ' נקטו, אבל באמת הוא הדין צאין לה עיסה ומשום דיכולה להתנות על הקמח שיהא חלה לכשיהא נילוש, ובעיקר קושייתם לפי מה שנתבאר בחו"ב תרומות ס"ד דמהני גילוי דעת ניחא בלא"ה דאף דהוי דבר שלא בא לעולם חשיב גילוי דעת, ואפשר דקושטא דמילתא קמפרשי דאף מדין שליחות שפיר דמי, (ואפשר דנפ"מ לענין חזרה בלב ול"ע בזה וז"ע), וכן בכה"ת המוצא צ"י סימן שכ"ז כתב בזה

וכנראה דעת תו' דרישא דמתני' אין זה שום חידוש, ואינה אלא כהקדמה לפרט בין הקריבות. (קנים ס"ב סק"א).

שם ואע"פ שהיתה לה אחות ונתגרשה כו', נראה דהיינו עיקר חידושיה דרבא, דצליכא לכולהו פשיטא, ולמסקנא מתפרש דאשמועינן שא"א לעשות שליח לקדש אשה לכשתתגרש.

שם בשלמא בתראה איכא קדמאה קמיה כו', אע"ג דאכתי חסר לקדמאה ל' יום שינהג נזירותה, מ"מ מעכשיו כבר יכול להפריש קרבנותיו עצורו, וכדאמר צירושלמי פ"ב ה"ט שיקדוש נזרו לקרבנו לא שיקדוש קרבנו לנזרו, משמע דלא נתמעט אלא שלא יקדים קרבנו לנזרו דס"ד כיון שצידו לקבל נזירות, שיהא נמי ראוי להקדים קרבנו, קמ"ל, אבל משנזר שפיר מפריש קרבנותיו, ועי' צירושלמי ה"ה.

שם אלא קדמאה מי איכא בתראה קמיה, אע"ג דיש לחלק דבקידושין עושה אותו שליח בהתיחסות לנשים הקיימות, ויש מקום לומר דבסתמא אין דעתו על העמידות להתגרש או להוולד, משא"כ בעלי לגלח נזיר שרק מקבל עליו להיות מקדיש לקרבן נזיר, והרי העמידים וההויס בשוה אצלו שאינו מתחסם לנשים, מ"מ כיון דלקושטא דמילתא גם בנשים אין לו שום טעם שלא לחפון את אלו שיגרשו, וא"כ אין זה אלא משום דסתמא מתפרש על הקיימים עכשיו, וא"כ גם בעלי לגלח נזיר כן.

לבאורה משמע דהאומר הרי עלי לגלח נזיר שכבר נזר, ואח"כ כבר הביאו כולם קרבנותיהם, דאין לחייבו להביא קרבנות נזירות אלו שזנזו אח"כ, ולא אמרינן דעיקר נדרו מתנה לגזרה להיות מקדיש קרבנות נזיר, ומה שזכר באלו שכבר נזרו אינו אלא כלכתחלה, דא"כ לא דמי לשליח דקדושין, ומיהו י"ל דמ"מ מהא דשרינן לו לכתחלה לגלח בתראה דייקנין, ולכאורה יש נפקותא בזה במי שנדר להקריב עולה בשנה זו ועברה השנה אס יש לחייבו עדיין להקריבה, ושמה גם אס נדר לחלק אלף זו לצדקה בשנה זו ועברה השנה אס יש לחייבו אעפ"כ לתת את האלף זו לצדקה, ומיהו בצדקה מסתברא דאין הזמן אלא כפרט נוסף, וחשיב כנדר לצדקה אלף זו בשתם,

טעם צידו אע"ג דס"ל דסגי בגילוי דעת שהרי כתב דאפשר ליתן רשות אף על פירות שעדיין אינן ברשותו, ומ"מ ז"ע שלא הזכירו כלל סברא זו. (תרומות ס"ד סק"י וע"ש).

י"ב ב' טעמא דאמר רחמנא אישה יקימנו כו' קס"ד כי אמר ר' יאשיה אליצא דרבנן כו', יעויין בתו' דניחא ליה לאותובי גם מר' יאשיה אע"ג דמר' יונתן הו"מ לאותובי בהדיא, ואפשר דמר' יונתן ליכא לאותובי, דהא עיקר פלוגתתן היא אם אפשר להפר ע"י שליח, ורק ר' יאשיה נקט לה בגוונא דלעתיד, ויש מקום לומר דמה"ט קאמר ר' יונתן מצינו בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו, ולא אמר הרי הן מופרין, משום דבאמת לא קאי אאפטרופוס דרישא, ורק אשמועינן עיקר הדין דלא דריש אישה יפרנו למעט שליח, ואפשר להפר ע"י שליח, והיינו לאחר שנדרה, והלכך רק מר' יאשיה מוכיחין.

שם האומר לאשתו כו' יהו קיימין לא אמר כלום, הרא"ש בנדרים פירש דהו"ל קיום בטעות, ונראה דר"ל דקיום הוא דבר בלתי נכון והלכך כשאמר שרונה לקיים אמרינן דמיד הדך ביה, ונקבע בן שורש ההלכה דכל דבר שאינו ראוי לאדם לעשותו אמרינן שאין הודעתו על העתיד כלום, אבל לא יתכן לפרש דהטעם הוא משום שמא תדור נדר שיחפון לבטלו, דא"כ כי אמר נדר שתדורי על דבר פלוני יהא קיים דין הוא שיהא קיים וא"כ בא לכל הקמה ודין הוא דכה"ג ליהני הפרה אפילו לרבנן, וזה ודאי ל"מ כן, אלא לרבנן בשום ענין אינו יכול להפר נדר קודם שנדרה, וכן לשון המשנה מתפרש בפשוטו דהקמה לעולם ליחא קודם הנדר, ועוד דאי הטעם דליחיה בהקמה הוא טעם פרטי משום שאין דעתו שלימה א"כ בהפרה דלא שייך האי טעמא דין הוא דליחיה בכל גווני דהא בעיקר הדבר ליחיה בהקמה אף קודם שנדר, אלא ודאי יש לפרש כמש"כ אף שלשונו ז"ל דחוק לפי זה, (עי' בלשונו כאן ובנדרים ע"ב ב'), ועי' בגליון מהרש"א ציו"ד סימן רל"ד סכ"ח ומשה"ק מסנ"ד נראה דל"ק דהתם חשיב קיום בלבד לאחר שנדרה. והר"ן שם כתב דלא מצינו הקמה אלא בזה לכלל איסור, ואפשר עוד דמילאין בנדר שייך גם קודם הנדר, לא מיבעיא אי לר"א לא חיילי כלל אלא אפילו אי חיילי ובטילי נמי מ"מ המילאין קיים

גם קודם שנדרה אלא שאינו יכול למנוע עשיית הנדר אלא שמצטלו מיד כשחל, אבל קיום לא שייך ענינו אלא בנדר שנעשה, אבל קודם שנעשה הנדר לא שייך ענין קיום כלל, וממילא אין קיומו כלום, כיון דבשעה שאומר אינו שייך כלל, ואמירתו היא רק לדבר שיוצא אח"כ, וזה לא מצינו שתועיל אמירה מוקדמת. (נדרים ע"ה א').

שם קסבר דלמא משתלינא כו', יעויין בתו' וברא"ש, ולכאורה הדברים דחוקים דמ"מ יכול להפר עכשיו בפניה מה שתדור מעת שילך עד שישוב, אבל נראה דהרי עיקר כונת הברייתא הוא לאשמועינן דין הפרה ע"י שליח, ומשום שאין הדבר צהוה דלעולם מיד כששומע נוח לו לומר מופר לך מלומר לשליח הפר לה, לכך הוצרך התנא למינקט בגוונא דאפטרופוס בלעתיד דכה"ג הוא דאינצטריך להפר ע"י שליח, ושפיר נקט לה בכה"ג אף דהדבר אינו מצינו כ"כ, דבאמת יכול בעצמו לומר מעכשיו כל נדרים שתדורי משאלך עד שאשוב יהיו מופרין, מ"מ אם אירע שנוח לו לומר לאפטרופוס ואמר לו כל נדרים כו' יכול יהיו מופרין כו'.

תוד"ה דלמא אבל קשה דלימא לה השתא כל נדרים כו', לו"ד ז"ל היה נראה דאין רצונו להפר כל הנדרים ממש, שיש נדרים שחפץ בהם והוא משאיר הדבר לשקול דעתו של האפטרופוס, אלא שאומר לו שמרשהו להפר כל הנדרים והוא כבר יעשה צוה כפי ראות עיניו, ולכך אם יפר מהשתא צריך הוא לחשב איזה יחפון להפר ואיזה לא, והיינו דאמרינן דילמא משתלינא או רתחנא או מטרידנא שאין שעתו פנויה עכשיו לפרט את כל האפשרויות ולשפוט עליהם. (נדרים ע"ג א').

מתני' הרי עלי לגלח חצי נזיר כו', מש"כ תו' דהא דשמע חצירו נקט בכדי דחוק טובא, דלמה זה שנאו התנא, אבל באמת לפמש"פ תו' דטעמא דר"מ משום תפוס לשון ראשון, הרי איכא חידושא רבא בזה דשמע חצירו ואמר ואני, דהא אמירתו ואני אכוליה דיבורא דקמא קאי ולא אלשון ראשון בלחוד, [ומה שהוסיף ועלי לגלח חצי נזיר הרי אמרינן לעיל י"א ב' דאינו אלא אגב רישא, ואיכא לפרושי מתני' באמירת ואני לחוד], ולא שייך גביה טעמא דתפוס לשון ראשון, ואפ"ה אמרינן

נזיר עלי או חזי נזיר לגלח דככל הני אפשר דמודה ר"מ דמגלח חזי נזיר, כיון שלא הקדים לשון הרי עלי, אבל אין כאן הטעם משום תפוס לשון ראשון, אלא משום דמפרשין לשונו כאילו אמר קרבנות חזי נזיר, וי"ע.

יעויין בתוד"ה כי וקשה אמאי קאמר האי לישנא כו' לימא להדיא כו', ונראה כונתם דהא במתני' קאמר חזי נזיר ויש לדמותו לאומר קרבנות חזי נזיר עלי, ואמאי לא מפרשין דהיינו טעמיה דר"מ, ותירצו דלישנא דמתני' עלי לגלח חזי נזיר יכול להתפרש חזי קרבנות נזיר.

מתני' הריני נזיר לכשיהיה לי בן ונולד לו בן הר"ז נזיר, בגמ' פרכין מאי למימרא, ולכאורה יש כאן חידוש דאע"ג דאכתי ספק נפל הוא, מ"מ לא אמרינן דלא מחית נפשיה לספיקא ולא נחזין להיות נזיר עד לאחר ל' יום, אלא הרי הוא נזיר ודאי מיד כשנולד, ואפי' לר"י דכרי, וגם מגלח אע"ג דעביד הקפה אם נטמא תוך ל', ואפשר דגם בנפל מן הגג תוך ל', מחזיקין ליה בבר קיימא ומגלח בסוף ל', וי"ל דהא דמתחיל הנזירות מיד פשיטא הוא, דלכשיהיה לי בן מתפרש מיד כשנולד, והא דמחזיקין לה בתורת ודאי לאו ממתינתין דהכא איכא למישמע לה, דשפיר י"ל דהר"ז נזיר מספק קאמר, אלא משום דלעולם אזלינן בתר רוב ורובא בני קיימא נינהו.

שם נולד לו בת טומטום כו', פירשו בתו' וזר"ש דאף לר"ש אינו נוהג נזירות מספק בטומטום משום דלא נחזין לטומטום, ויש לעי' בצינזי מבחון מאי, ובנקרע ונמצא זכר נראה דאינו נזיר דאם אימא שהוא נזיר הרי היה ראוי שיהא נזיר מיד כשנולד, דהא הוא קיבל עליו נזירות מיד כשנולד, הבן אף שרק לאחר ל' ידעו אם הוא בן קיימא, ודכוותה אם כשיקרע וימצא זכר צריך לנהוג נזירות, הרי צריך לנהוג נזירות מיד כשנולד, והא ודאי לא יתכן שהרי שנינו דנולד טומטום אינו נזיר, ולא משמע לומר דככה"ג יתחיל נזירותו לכשיקרע, ועי' לקמן.

תוד"ה הפילה או שמת צמעי אמו כו', משמע דלר"ש אף צמת צמעי אמו צריך להתנות, והדבר תימא דהא אמר כשיהיה לי בן, ולא היה לו בן אפי' שעה אחת, והרי לכו"ע אינו מתחיל נזירות קודם שנולד אפילו בידוע שכבר כלו חדשיו,

דנחזין להיות כמו הראשון והלכך מגלח נזיר שלם, ומיהו יש מקום עיון אם צאמת כונת הגמ' בכאן משום תפוס לשון ראשון וכמ"ס להלן.

גמ' וכי פליגי בלישנא דמתני' פליגי ר"מ סבר כיון דאמר הרי עלי איחייב אכוליה קרבן נזירות וכי קאמר חזי נזירות לאו כל כמיניה כו', לשון זה משמע דמשום תפוס לשון ראשון קאמרינן וכמ"ס בתו', אבל הדבר צ"ע דהכא לא דמי לשאר דוכתי דאמרינן תפוס לשון ראשון, דבתמורת עולה ותמורת שלמים הרי בידוע שחפץ תמורת עולה אלא שצא להוסיף גם תמורת שלמים, ושפיר יתכן לומר שיש יתרון לרצון הראשון, וכן צמנחה מן השעורים הרי רצונו להתחייב מנחה ואם אמר הרי עלי מנחה ותו לא כבר יש כאן התחייבות צמנחה וכשהוסיף מן השעורים הרי יש כאן רצון נוסף הנוגד את רצונו צמנחה, וכן בהריני נזיר מן הגרוגרות הרי הוא חפץ בענין נזירות אלא שכסבור או רוצה מן הגרוגרות, ושפיר יש מקום לתפוס רצונו הראשון, אבל הכא כשאומר הרי עלי לגלח חזי נזיר מעולם לא היה כאן שום רצון על גילוח נזיר שלם, ואף אם יש איזה משמעות בלשונו מ"מ אין כאן פיו ולבו שוין, וגם כשאמר הרי עלי לגלח, בידוע שעדיין עומד בצאמנע דיבורו, וגם אם כונתו לנזיר שלם אכתי ראוי להוסיף תיבת נזיר, ומה מקום כאן לתפוס לשון ראשון שאיננו, ובפרט נגד סיוס דבריו, וגם צעלמא כי האי לישנא דרבא כל היכא דאמר חזי קרבנות נזיר כו' קרבנות חזי נזיר כו' מתפרש דכי פליגי בלשון הממונע בין הני תרי לישני דהיינו בין חזי קרבנות נזיר לבין קרבנות חזי נזיר, ולא בנידון נדדי דתפוס לשון ראשון, ובאמת בלשון המשנה הרי עלי לגלח חזי נזיר יתן להתפרש גם כאילו אמר הרי עלי להביא קרבנות חזי נזיר, וגם כאילו אמר הרי עלי להביא חזי קרבנות נזיר, ויתכן לפרש כן כונת הסוגיא ומה שאמרו כיון דאמר הרי עלי איחייב אכוליה קרבן נזירות וכי קאמר חזי נזירות לאו כל כמיניה, היינו לומר דמפרשין כאילו אמר הרי עלי להביא קרבנות נזירות לחזי נזיר דלגלח פירשו להביא קרבנות נזירות, ויש כאן עדיפות לפרש שמתחייב בכל הקרבנות, מכעין תפוס לשון ראשון שהקדים בלשונו התחייבותו לקרבנות, וכלפי זה שימשו בלשון נדר ופתחו עמו לרבנן, ולאפוקי אם אמר לגלח חזי

ו"ל דכונתם או שמת במעי אמו וזה לכו"ע אינו נזיר, ומש"כ ובגמ' מוקי לה כר"י, לא קאי אלא כשנולד ואין ידוע אם נפל הוא או בן קיימא, ועי' רש"ש, אח"כ ראינו בקרן אורה שכבר כתב כמש"כ עי"ש. — הפילה דמתני' ר"ל שנולד חי ומת תוך ל', וכ"ה בתוספתא פ"ג ה"ד, אבל נולד מת אינו נזיר לכו"ע, ולא מנאנו חשש שמא הו"א ראשו חי, אבל מרן זללה"ה בסימן קל"ח סק"ו לא כ"כ עי"ש וי"ע.

י"ג א' מאן קמני לה ר"י דכרי הוא, וכן קאמר נמי ר"י לקמן ל"ב ב' בהרתיע לאחוריו דאינו נזיר, ויש להסתפק אם הוחזר הכרי שנגנב או דלאחר שהרתיע לאחוריו פגשו וידע שנתקיימו דבריו אם חייב לנהוג נזירות, דאפשר דרק אם נתברר ספיקו כפי מה שחש שיתברר בזה הסכים לקבל נזירות, וקצת משמע כן, [ולפי זה בטומטום לא ינהוג נזירות אף כשיקרה עי' לעיל], ועי' מש"כ לקמן ל"ב ב'.

שם בעא מיניה ר' אבא מר"ה הריני נזיר לכשיהיה לי בן והפילה אשתו והפריש קרבן וחזרה וילדה מהו כו', הנידון הוא לפי מה שפי' תו', אם התאוס מוכיח שגם זה שהפילה היה בן קיימא, וי"ע דא"כ היה ראוי לקבוע הספק בחזרה וילדה נקבה, אם חייב לנהוג נזירות לר"י, מחמת שזה שהפילה היה זכר, וכן לר"ש לא ינטרך לקבל נזירות נדבה, ולמה לן למינקט באירע שהפריש קרבן עד שלא חזרה וילדה, ולענין גיזה ועבודה, [שו"ר שכבר הקשה בן הגרע"א ז"ל בתוספותיו], ושמא י"ל דכשהתאוס זכר חשיבא טפי הוכחה על הוכר שהפילה שגם הוא כמוהו, מבתאוס נקבה, וקמ"ל דגם בזה מספקא ליה, ודוחק, ועו"ק שלא פירשו בגמ' שהנידון אם הוא הוכחה מן השני שגם הראשון בן קיימא, וגם קשה מה הספק בזה, דאין נראה שיסתפקו חז"ל במציאות הדברים, וגם אם הדבר הוכחה כעין רוצא נמי אית לן למיזל בתר רוצא כמו בכל התורה, ועוד שלא פירשו בגמ' דאיירי שחזרה וילדה ב' ציוס, דאל"כ הרי פשיטא דלא שייך הוכחה דגם ציוס קודם כלו חדשיו, ועוד דבגמ' אמרו דלר"ש ליכא למיבעיא, ומשמע דלא מספקין אלא שיהא קדוש מספק ולא בודאי, ואם חשיבא הוכחה למה לא יוקדש בודאי, עי' בהגה"ה שבתו'.

ויתכן לפרש דמיבעיא לגמ' אליבא דר"י דאמרינן דלא מחית נפשיה לספיקא אם משום שספיקו חמור מודא או שאר סיבות, אם אירע גוונא שאין לו שום הפסק אם יחית נפשיה לספיקא, אם בכה"ג אמרינן דמחית, או דלא פלוג ולעולם לא מחית נפשיה לספיקא, והיינו בכה"ג שכשנולד הבן ע"כ חייב הוא לנהוג נזירות מספק שמא הוא בן קיימא, והתחיל לנהוג נזירותו והפריש קרבן, ואח"כ נולד לו הבן השני תוך ימי נזירותו ואח"כ מת הראשון תוך ל', והשתא לא הפסיד כלום במה שנהוג נזירות מספק על הבן הראשון, דהא הימים שעברו ממילא היה חייב לנהוג נזירות, והקרצנות שהפריש יכול לשמש בהם לנזירות של הבן השני, דהא אם הראשון אינו בן קיימא הרי הם חולין, ואם הוא בן קיימא הרי כל נזירותו מחמת הראשון, ונמנא שאין לו הפסק אם יסכים שהקדש הראשון של הקרצנות לבן הספק נפל ישאר הקדש מכה ספק, והיינו דקמיבעיא ליה אם בכה"ג אמרינן לא מחית נפשיה לספיקא ונשארים הקרצנות קדושים מספק או דגם בכה"ג אמרינן לא מחית נפשיה לספיקא ויהיו הקרצנות חולין עד שיחזור ויקדישם, ולפירוש זה לא מנאנו בגמ' נידון אם נולד בן קיימא ב' ציוס הוי הוכחה לתאוס שנולד לפניו שגם הוא בן קיימא, דגמ' מצי איירי בנולד השני שלא ב' ציוס, ונראה דלפי זה לית לן לחדש דתאוס מוכיח על חזירו דכלו לו חדשיו, ונפ"מ דלינא לענין אצלות, עי' בש"ך יו"ד סימן שע"ד סק"ט ובגליון הגרע"א ז"ל שם.

הא דאמרו בגמ' והפילה אשתו והפריש קרבן, אין הכונה שהפריש הקרבן לאחר שהבן מת, דכה"ג ודאי לאו כלום הוא לר"י דהא אינו חייב קרבן, וגם לא איירינן במי שטעה והפריש קרבן בטעות, אלא ר"ל שהפריש קרבן לאחר שנולד הבן, ואח"כ מת הבן ואיגלאי מילתא דספק נפל הואי, ולפי שלא רצו להאריך ולומר שנולד הבן ואח"כ מת בתוך ל', לכך נקטו והפילה.

והרמב"ם בפ"ט הי"ג כתב האומר הריני נזיר כשיהיה לי בן והפריש קרבן והפילה אשתו וחזרה וילדה הרי הקרצנות ספק ואסורין בגיזה ועבודה, הנה סתם ז"ל כלשון הגמ' ולא פירש טעם הספק, ומש"כ והפריש קרבן והפילה אשתו נראה דר"ל ונולד לו בן והפריש קרבן ואח"כ

אחטאת אף שעדיין לא השלים מזירותו, דפשטא משמע שגלחוהו קודם שהשלים מזירותו, וזנויר י"ג א' נמי מציעא לן באמר הריני נזיר לכשיהיה לי בן והפילה והפריש קרבן וחזרה וילדה כו' ועי"ש במו', וברא"ש שם כתב דגם קודם שקיבל מזירות יכול להפריש, וכבר תמה צוה בקרן אורה שם, וברמב"ם פ"ט ממזירות הי"ג העתיק שהפריש הקרבנות קודם שהפילה ועי"ש במל"מ, ומבואר דיכול להפריש הקרבנות אף קודם שהתחיל הנזירות, ואף ש"ל דהיינו רק עולה ושלמים דבאין בנדבה מ"מ סמימת הדברים משמע דגם חטאת בכלל, וז"ל דכיון דמזירות הוא נדר שאדם מתחייב בו הלכך כל החיובים שבאים מחמת נדרו בכלל חיוב הנזירות, וכאלו קרבנות הנזירות גם נתחייב בנדרו, ולכן יכול להפרישם, אף שעדיין חסר קיום הנזירות בפועל כדי שיוכל להקריבם, אבל מעוברת שהפרישה חטאת ללידתה הרי הוא חולין, כדין מי שאינו חייב חטאת, שוב הראני בני י"ד נ"י זירושלמי נזיר פ"ג ה"ב תני ר"ח קרבנו לה' על נזיר שיקדוש נזיר לקרבנו ולא שיקדוש קרבנו לנזיר, ומשמע דאי לאו קרא היה אפשר להפריש קרבנות מזירות קודם קבלת הנזירות ומשמע דאף חטאת היה יכול להפריש, וע"כ דנזיר כיון שכולו נדר שאני וכמש"כ. (עד כאן).

שם בעא מיניה בן רחומי מאביו הריני נזיר לכשיהא לי בן ושמע חבירו ואמר ואני כו', דעת הרמב"ם בפ"ב ה"ה דלא מספקין כלל שמה חבירו נתכוין לכשיהא לעצמו בן, דאין בני אדם משחין בענין הזה, ולפעמים הנזיר הוא זקן שאינו ראוי לבנים, א"כ שכבר יש לו הרבה בנים, ולכן אין לנו לדון אלא אם נתכוין ואני כמון להיות נזיר לכשיוולד לך בן, או דקיבל עליו סתם מזירות מעכשיו, וקאי ואני רק אחתלת דבורו שאמר הריני נזיר, ומסקינן את"ל אגופיה משמע והיינו שקיבל עליו מזירות מיד, ופסק ז"ל כהאי את"ל, והדר מיבעיא לן בראובן שאמר לשמעון הריני נזיר כשיהיה לך בן ושמע לוי ואמר ואני ומיבעיא לן נמי אם נתכוין לוי לקבל על עצמו מזירות מיד, כן יש לפרש לפי לשון הגמ' אנפשיה קאמר, והיינו דומיא דאגופיה דלעיל לפירוש הרמב"ם, אבל יתכן לפרש דהכא לא מספקין אלא אם נתכוין להיות נזיר כשיהיה בן לשמעון, דכי היכי דראובן קיבל

מת הבן תוך ל', והיינו והפילה, דאם הפריש קרבן עד שלא נולד פשיטא דלאו כלום הוא וכדאיתא זירושלמי פ"ב ה"ט ובשאר דוכתי דלריך שיקדים מזירותו לקרבנו, וכן נמי בפשוטו דלא שייך להפריש חטאת מי שאינו מחוייב חטאת, ואף שדעתו להתחייב, וכן שלמי מזיר, ודברי הרא"ש ז"ל בפירושו כאן ז"ע וכמש"כ במו"ב מעילה י"ב א' עי"ש, והלכך ממילא מובן דהפריש קרבן היינו לאחר שנולד, ולא רצה לשנות כלשון המשנה והפילה אשמו והפריש קרבן, דזה היה מתפרש דלאחר שהפילה והיינו שכבר מת הולד הפריש הקרבן, וזהו ליכא ספיקא דאין הקרבן קדוש, כיון שהקדישו בזמן פטור, לכך הקדים לכתוב והפריש קרבן קודם והפילה, ובמל"מ נקט בדעת הרמב"ם שהפריש הקרבן עד שלא נולד הבן, ונתקשה צוה. ורענן פירוש האיבעיא אם היה דעתו ז"ל כפירוש המו' היה מפרש דאיידי שחזרה וילדה בו ביום, וגם היה מפרש טעם הספק, אבל אם פירש ז"ל כמש"כ שפיר יש לקיים ההלכה כלשונה אלא שיש להוסיף שנולד הבן השני תוך ל', וסתם ז"ל כיון שסתמו בגמ' וכדרכו, וכיון דמתפרש בתאומים הרי סתמא דמילתא דחזרה וילדה בסמוך ללידה ראשונה, ועי' במאירי.

שם הריני נזיר לכשיהיה לי בן והפילה אשמו והפריש קרבן כו', א"ה ראיתי להעתיק כאן מש"כ במעילה י"ב א' אם אפשר להפריש קרבנות נזיר לפני שהתחיל מזירותו.

הא דאפשר להקדיש מחוסר זמן בצעלים, נראה דנלמד מהא דאפשר להקדיש מחוסר זמן בגופו, וזה נלמד מבכור כדאמר תמורה י"ט ב', ויש לעי' התייג יולדת תוך מלאת וכן זב בתוך הנקיים, שכבר נגמר החיוב של קרבנם ורק שהם מחוסרים זמן להקריבם, צוה שפיר אמרינן דאפשר להקדיש מחוסר זמן, אבל דנזיר שעדיין לא השלים מזירותו מנלן שיכול להקדיש קרבנותיו, הרי מה שאינו יכול להקדיש הקרבן כשאינו מחויב כדמניא נדרים ו' א' הוא מסביר דלא שייך שתחול קדושת חטאת כשעדיין אין חיוב חטאת, וא"כ ה"נ דנזיר כיון שעדיין לא השלים מזירותו צדין הוא שלא יוכל להקדישם, דעדיין לאו זר חיובא הוא, וזנויר כ"ח ב' תנן גלח או שגלחוהו קרוביו היתה לו צהמה מופרשת החטאת תמות כו', ומשמע דחיילא קדושה

הנזירות מיד כשילד ולא לאחר ל', ואין לחלק בזה בין ר"ט ורבנן], וכן יש לפרש כונתם לקמן ל"ד א', [ובעיקר קושיהם שם הנה נזירים י"ט ב' פירשו דרך ברייתא דנזיר שמשון מוקמינן התם כר"י משום ר"ט ולא ברייתא דנזיר סתם, וכ"כ שם הרשב"א, ועי' מש"כ נזירים ס"ו סק"ג].

י"ג ב' מתני' הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן כו' משלים את שלו כו', נראה דאף אם יתנה תחלה שחפץ שיוכל לקבל נזירות בנו באמצע נזירותו דלא אמר כלום, ולאז משום דמיד עם קבלת נזירותו פשטה בכל הימים, אלא משום דאין אדם יכול לקבל נזירות שתהא צדין אינה עולה ואינה מפסקת, דאע"ג שאם נטמא או נזטרע הרי הימים אינם עולים, זהו מהלכות נזירות, אבל א"א לאדם לקבל נזירות כזו, והלכך כשצא להתנות שיוכל לקבל נזירות באמצע נזירותו, הרי הוא חפץ שימים אלו ישמשו לנזירותו ולא יעלו לו למנין וזה דבר שאי אפשר, וכש"כ שא"א שהימים הללו לא יהיה נזיר בהם כלל, דאין נזירות בהפסקה, [פרט בעצד], ורק כשהקדים לקבל נזירות דבנו בזה כך דין הנזירות כשנפגשת עם נזירות שקדמה.

שם הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר כו' ומונה את של בנו ואח"כ משלים את שלו, אף אם מגלח בסוף נזירותו בנו שייך למיתני ואח"כ משלים את שלו, אע"ג דלא סגי בהכי דהא צריך להמתין ל' מתגלחת דבנו, דמ"מ איכא נפקותא בנזירות מרובה, וכן בנזיר ממורט דליכא תגלחת, וכן נפ"מ אם זה ימי גידול שער או עיקר נזירות לענין אם נטמא לרב דאינו סותר, וכן אפשר דנטמא בטומאה שאין הנזיר מגלח עליה דעולה לגידול שער ואינו עולה לנזירות, עי' מש"כ לקמן י"ד ב', ולפי זה ראוי לקיים הדברים כפשטן דבסיוס כל נזירות מציא קרבנותיו ומגלח, ואין נזירות שניה מתחלת עד שיציא קרבנות ויגלח לראשונה, ולית לן לחדש דאיכא גוונא דמונין שתי נזירות בלא הפסקה דקרבנות וגילוח ציניהם, ומגלח תגלחת אחת על תרי הנזירות שצריכים שני קרבנות, וזו נראה דעת הרמב"ם בפ"ד מה"נ ה"ג ד' ה' שהעתיק מתני' כגורתה בזהדי מתני' ט"ו א', ופירשה דסותר עד שצעים מחמת גילוח דבנו.

אבל דעת תו' דלשון המשנה ואח"כ משלים את שלו מתפרש דסגי בהשלמה זו, וע"כ דאינו

נזירות בהולד בן לשמעון ה"נ נחבין לו, ולא דמי לרישא דכשיהיה לי בן קאמר, וכ"מ בלשון הרמב"ם שם בה"ז שכתב שמא לא נחבין אלא להיות נזיר כמותו, או"ד ה"ק רחימנא ליה כוותך, ור"ל דה"ק ואני גם מנפה סיהיה בן לשמעון, אבל לא נחבין להיות נזיר, והכי מסקינן באת"ל דמשום כיסופא הוא דקאמר, ומספקינן כשראובן אמר כן שלא צפני שמעון דליכא טעמא דכיסופא, וכבר נתפרשו הדברים במל"מ שם.

והראב"ד ז"ל שם פירש דבכל תלתא איבעיא הרי הנידון אם נחבין כשיהיה בן לעצמו או סיהיה בן לזה שהנודר קאמר, וק"ק דבשלמא צבעיא קמייטא שהנודר קיבל נזירותו אם יהיה לו בן, שפיר אמרינן דואני נמי מתפרש אם יהיה בן לעצמו, אבל בתרתי בתרייתא שהנודר קיבל נזירותו אם יהיה בן לפלוני, היכי משמע דואני אם יהיה בן לעצמו, הרי פשטא משמע דואני כמותך קאמר.

נראה דבזקן או סריס פשיטא דואני כמותך קאמר, ובקמייטא כשיהיה בן לנודר ובצתרייתא כשיהיה בן לאותו פלוני שאמר הנודר. **מזה** דלא שילינן ליה למאי נחבין, משמע דקיס לגמי' דיש הכרע בלשונו, ולא יועיל מה שנחבין בלבו.

תוד"ה לר"י אבל לא ר"ל ר"י דהפלאה הוא דא"כ אפי' היה הולד בן קיימא אינו נזיר כיון דבשעת הנדר לא היה הולד בעולם, נראה דמודה ר"ט דהריני נזיר לאחר כ' יום דהוי נזיר ואין כאן חסרון הפלאה, וכן נמי אם אמר הריני נזיר לכשירדו גשמים, דאע"ג דאינו יודע מתי תתחיל נזירותו מ"מ שפיר גמר בדעתו והפליא להיות נזיר מתי שירדו, וכיון שחלות הנזירות בשעה שירדו הרי הדבר מופלא, ודוקא כשמקבל נזירות עכשיו על הספק בזה ס"ל לר"ט דאין אדם נעשה נזיר בספק והלכך אין כאן קבלת נזירות, ולפי זה יש לפרש כונתם או משום שאין הדבר ברור סיהיה לו בן, והלכך הרי הוא מסופק עכשיו אם אמנם קיבל נזירות או לא, או דכונתם משום שנדרו הוא להתחיל נזירות עם לדת הבן אע"ג שבאותה שעה לעולם הדבר ספק שמא נפל הוא, ואילו היה אומר לאחר לידת הבן הריני נזיר אם אינו נפל הרי דין הוא שלא יהיה נזיר לר"ט דאין כאן הפלאה, וכש"כ כשאמר לכשיהיה לי בן, וילעולם כונתו לנהוג

ק"ל, וגם עיקר הדבר דאפשר בזמן אחד לקיים ב' נזירות כמש"כ אם נולד הבן זיוס הראשון הוא מחודש הרצה], ועוד הקילו לגלח זיוס ק' אם נזירות דבנו הושלמה עד ק', וגם ליטא דמתני' שאין תגלחת פחות מל' קשה לפי זה, וגם דברי הירושלמי דהפסיד י' והפסיד כ' פשוטים לפירוש הרמב"ם והרא"ש. — [ועי' מש"כ לעיל ה' א' בדעת תו'].

ולפי' הרמב"ם והרא"ש נראה לעולם אינו ראוי לעכב קרבנותיו ותגלחתו כדי לעשות תגלחת אחת על שני קרבנות, והא דאמרו בירושלמי שלהי פרקין השלים נזירותו ולא הספיק לגלח עד שנוול הבן מגלח תגלחת אחת לשתייהם הפריש קרבנותיו ולא הספיק לגלח עד שנוול הבן תמן אמרין מגלח תגלחת אחת על שתייהן ר' יוחנן אמר מגלח וחוזר ומגלח, נראה דה"ק דאם הביא קרבנותיו ולא הספיק לגלח עד שנוול הבן, וחל עליו איסור גילוח, ועד כאן לא שריין לגלח על נזירות דבנו בתוך נזירות ידיה, אלא כשקדם לקבל נזירות דבריה, דבזה כך דינו שאין נזירות מונע מלקיים מצוות נזירות שקדמה לה, אבל כשקדם לקבל נזירות דבנו, והוא נולד קודם שגילח על שלו, אינו ראוי לגלח עד שיגמור נזירות דבנו, וכשיגמור נזירות דבנו ויגלח עליה כבר ממילא תעלה תגלחת זו גם לנזירות ידיה, דגם אם גלחוהו ליסטים אחר הבאת קרבנותיו אינו חוזר ומגלח, [כן נראה], ולא שייך תגלחת נוספת, אבל אם רק הפריש קרבנותיו ולא הביאם עדיין ונולד לו בנו, בזה ס"ל לר"י שיעכב מלהביאם עד שיגמור נזירות דבנו ויגלח, ויהא דינו כגלחוהו ליסטים קודם הבאת קרבנותיו דימתין ז' או ל', עי' ל"ט ב' בתו', ואח"כ יביא קרבנותיו ויגלח, ומשמע התם דטעמיה דר"י שא"א בתגלחת אחת לצאת יד"ח שתי מצוות של תגלחת, כדאמר התם דרבנן פליגי אר"ש, ונמצא מפסיד מצוה אחת, ולכך כל שאפשר לעשות שתי תגלחות יש לעשות כן, וכעת ראיתי בירושלמי פ"ט ה"ב דמשמע דהפריש קרבנותיו היינו שהביאם, ולפי זה יש לגרוס צרישא הפריש קרבנותיו ובסיפא רק השלים נזירותו, ובני א"ש נ"י העיר דצירושלמי שם ז"ל צרישא דאינו סותר ומתפרש אמנם דהשלים היינו שהביא קרבנותיו והפריש היינו שלא הביאם, ותמן אמרין דגם בזה מביא קרבנותיו

מגלח בסיום נזירות דבריה, ומ"מ עולין הימים לנזירות ידיה, ומה נמצא מצוה דאפשר למנות שני נזירות ולהביא קרבנות שניהם בסוף ולגלח גילוח אחד עליהם, [ועי' בירושלמי שלהי פירקין הוצא לקמן דס"ל לר"י שאין מגלחין תגלחת אחת על שתי נזירות], וא"כ לא נתפרשה מתני' ט"ו א' דמאי נפ"מ אם נולד קודם שבעים או לאחר שבעים לעולם יכול למנות ק"ל ואח"כ להביא קרבנות שניהם ולגלח, וזה הכריחם ז"ל לחדש דאם נזירות דבריה נגמרת עד ק' ידיה הרי הוא יוצא יד"ח שניהם בק', וז"ל דכונתם דאמרין דלכך נתכוין מתחלה, וכמש"כ בד"ה או"ד ע"ש, [ועי' מרדכי פ"ג דמו"ק הוצא צהגר"א יו"ד סימן רל"ט סק"ל], גם בזה דיוס שבעים עולה לכאן ולכאן ט"ו א' הוצרכו לדחוק דמתירין לו לגלח זיוס ק' משום ששלמו הל' דבנו, וג"ז חימא מה הוצרכו לזה, ומה סברא היא שמועיל נזירות דבנו להפחית מק' שלו, וכבר תמה בזה הרא"ש, ובשטמ"ק צ"י הרא"ש נטה שם מפי' תו' ופירש דמגלח בתשלום נזירות דבנו וחוזר ומגלח בתשלום מאה ידיה וכפי' הרמב"ם, ולפי זה היה צריך לפרש גם במתני' דמשלים את שלו היינו אחר גילוח דשל בנו, ובמתני' לא כ"כ אלא אליבא דרב דנטמא בימי גידול שער אינו סותר, ובאמת כי היכי דלרב שייך למיקרי השלמה משום נפ"מ דטומאה, הרי גם לכו"ע איכא נפ"מ בנזירות מרובה ועוד וכמש"כ לעיל, וגם אם לרב מגלח על כל נזירות לית לן למישוי פלוגתא דאמוראי בזה, ונראה דאה"נ דכונת הרא"ש לרב, וה"ה לכו"ע, ונמצאנו למידין דהרא"ש קאי בשיטת הרמב"ם. — ובאמת בדעת תו' ז"ע מה ראו על ככה דמשום ליטא דמשלים את שלו דלא ראו לפרש דמשלים רק נזירותו ואמנם יצטרך להוסיף משום גידול שער, חידשו כולי האי דנזירות מועטת מגלח תגלחת אחת על שני קרבנות, אע"ג דמן הדין מותר לגלח באמצע נזירות ידיה כשהקדים לקבל דבנו, ובנזירות מרובה אמנם מגלח וחוזר ומגלח, וכן במתני' ט"ו א' אם נזירות דבנו תושלם עד ע' צדין הוא שיגלח ויחזור ויגלח, ועוד דכשאומר הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר, וימנין דמתכוין שיעלו זה בזה והיינו אם יולד הבן עד ע' ואז לא ימנה אלא ק', וימנין מונה כל אחד לחוד, וימנה

דאשכחן נזירות לאלף שנה דחיילא כמ"ש הרמב"ם פ"ג הי"א אע"ג שלא יוכל לסיימה, שאני התם דמ"מ יהוג זה ל' יום משא"כ הכא, אבל למש"כ דהנידון דנזירות אינה מונעת נזירות ניחא.

ונראה דלכך מיאנו התו' לפרש דהנידון בעיקר חלות הנזירות, משום דאין לחלק בין נזיר לאחר כ', לנזיר לכשילד הבן, וכן אין לחלק בין אית ליה גידול שער לבסוף ללית ליה, כשהנידון בעיקר חלות הנזירות, וכן דנזירות שמשון אין ראוי לנזירות סתם לחול כשאי אפשר יהיה לנהוג זה אלא כ' יום, ולכך פירשו סוגיין לענין כונת הנוזר, אבל פירושם בכמשה בשבועה בדרך דחוק טובא, ופשטא משמע כמו שנראה ברמב"ם פ"ד ה"י שהנידון כשמקבל נזירות יום אחד לפני מיתתו, ובזה ע"כ הנידון בעיקר החלות, ודכוותה משמע נמי באינך בעי, וי"ע.

מש"כ הרמב"ם בפ"ו ה"ה נטמא ביום שלאחריו שהוא יום שראוי לגדל שער או גלח אחר מלאת הר"ז אינו סותר כלום כו', ז"ע מאי גלח אחר מלאת דקאמר, דבפשוטו מתפרש דהיינו יום הבאת קרבנותיו, דהיינו יום ק"א בקיבל ק', וכמ"ש בה"ד נטמא אחר יום מלאת שהוא יום הבאת קרבנות טהרה, ועוד דאם כונתו ביום ק"ב לא היה צריך לכתוב אחר מלאת כלל, דאז גלח ממילא מתפרש בהאי יום דאיידין ביה, ואם כן הרי הדבר תימא דהא תנן מ"ו ב' גילח על הזבח ונמנא פסול תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו, ופסקה רבנו בפ"ח ה"ח ט' ופירש שם בהי"א דכל מקום שאמרו תגלחתו פסולה הרי הוא כמו שנתגלח בתוך ימי נזירותו שקותר שלשים, ואף אם נדחק דגלח אחר מלאת היינו אחר יום הבאת קרבנותיו, נמי עדיין קשה דנמנא זבח פסול מתפרש גם אם אחר להציאו ביום ק"ב, ולפי מש"פ הרמב"ם דבגלחתו ליסטים סותר יותר מאלו היה מתחיל מתחלה, אולי יתכן דעל זה הנוסף קאמר שאינו סותר כלום, אבל כשיעור גידול פרע לעולם סותר, וי"ע, אח"כ ראיתי באור שמח שכתב דז"ל אילו גלח אחר מלאת, ור"ל דאז היה יום זה ראוי לגדל שער, וניכרין דברי אמת, וכ"מ ממה שסיים אע"פ שעדיין לא גלח, וכ"ה בדפוס רומי.

י"ד א' ואת"ל חילי אמר הריני נזיר לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר עולם מהו כו', בתו'

קודם גילוח דבנו ותעלה תגלחת דבנו גם לנזירות ידיה. — ומהא דלא אשכחן בירושלמי תגלחת אחת על שתי נזירות אלא בהשלים נזירותו ואח"כ נולד הבן, נמי מוכח כדעת הרמב"ם והרא"ש דאינו חוזר למנות לנזירותו עד שיגלח על של בנו.

גמ' בעי רבא אמר הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו מאה יום מהו כו', לשון הגמ' לא חיילין וחיילין מתפרש בפשוטו דהנידון אם הנזירות מאה חלה או לא, לפי שאין לה אלא עשרים יום, ולא דמי להריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר ונולד הבן לאחר כ' דמ"מ נזירותו חלה אף דאיגלאי מילתא דלאחר כ' קדמה נזירות הבן, דכל שאין נזירות קבועה בזמן שפיר חיילא נזירות, והרי מי שקיבל נזירות והפריש קרבנותיו ומת בו ביום, לא אמרינן דאיגלאי מילתא דלא היה לו אלא יום אחד ואין נזירות פחות מל', כיון דשבועה שקיבל נזירות היה אפשר לנהוג נזירות ל' יום, ואפי' טריפה ביום אחרון של י"ב חודש למ"ד טריפה אינה חיה שפיר מקבל נזירות וחלה, אבל כשקיימת נזירות לאחר כ' גרע, ונאפשר דאם אמר הריני נזיר לאחר עשרים יום אם תלד אשתי זכר, ונזיר מאה יום מעכשיו, דנמי היינו בכלל בעיין דכל שקבע נזירות לאחר כ' יום אף שקבעה בתנאי, י"ל דאם נתקיים התנאי לא חלה נזירות המאה].

ובמיהו הא דמחלקין בין נזירות מועטת לנזירות מרובה דאית לה גידול שער לבסוף, צריך ביאור לפי טעם זה, דהא כל הנידון משום שאין כאן אלא כ' יום לנזירות זו, וא"כ כך לי נזירות מרובה כמו נזירות מועטת, דסו"ס אין כאן אלא כ' יום פנויים לנזירות, ונראה דבכלל הספק הוא דשמא אין נזירות מונעת נזירות, וכעין דאר"י י"ד א' חדא נזירות אריכתא היא, וכדאמרו בירושלמי דהתרו בו משום נזירותו בזמן נזירות בנו דלוקה, ובסברא זו יש עדיפותא דנזירות מרובה שאין הנזירות מקלקלתה ועדיין יש לה גידול שער לבסוף, משא"כ בנזירות מועטת דהנזירות הקודמת תגרוס לסתירתה ע"י התגלחת.

ובמטעם זה ניחא הא דמיבעיא לן נמי דנזיר שמשון לאחר כ' ונזיר סתם מעכשיו, אע"ג דבאמת לעולם לא יוכל להשלים נזירות הסתם ולגלח, והיה ראוי לדונה לנזירות הסתם כאינה ראויה למנאות הנזיר ואינה צדין שמתחיל, וי"א

דא"ה"נ דמיתסר אצל מלקות ליכא כמו צנזירות על נזירות שאינו לוקה מחמת השניה, והאיבעיא היא אם חלה ממש לחייבו מלקות או לא, ודוחק, גם לא מאלו דאינו חייב מלקות מחמת השניה צנזירות על נזירות אלא כשחייב מחמת הראשונה, אצל זכאן שאינו חייב מחמת הראשונה למה לא יתחייב מחמת השניה אם חיילא, וי"ל דכיון דעכשיו אינו נזיר, הרי קבלתו הנזירות מתיחסת לשעה זו אם א"א שתחול עכשיו נזירות ממש כדינה למנין, ודאי לא נתכוין לקבל עכשיו איסורי נזירות כמו צנזירות על נזירות, וממילא גם לא יתחייב לנהוג נזירות מחמת קבלה זו לאחר הנזירות שלאחר כ', דכל דלא חיילא בשעת קבלתו חו לא חיילא, וי"ד לנזירות על נזירות דע"כ כל קבלתו היא לנהוג נזירות נוספת.

וכן צביע דנזיר עולם נמי לזד דלא חיילא, לא יתחייב להיות נזיר עולם גם לא לאחר גמר הנזירות שלאחר כ', דכל שבשעת קבלתו לא חיילא, חו לא חיילא, [כ"ז] לזד דבעיית הגמ' בעיקר החלות וכדמשמע ברמב"ם ודלא כדעת חו"א, והרי צביע דנזיר סתם ונזיר שמשון ע"כ דאי לא חיילא היינו דלא חיילא כלל הנזירות סתם, וה"נ דכוותה.

שם אמר כמשה צבעה באדר מאי, פי' חו' דחוק דלא מאלו שקיבלו ישראל נזירות עד שנתלה אמירתו בזה, ועוד דהא כמשה אמר ולא כשרא, אצל ברמב"ם מבואר שפירש דהיינו אם אמר שמקבל נזירות ביום שהוא כמשה צבעה באדר, שכן כתב בחר כל הני בעיות בפ"ד ה"י מי שאמר הרי אני נזיר יום אחד לפני מיתתי הרי"ז אסור לשמות יין להטמא ולגלח לעולם, ומסידור דין זה לאחר הצעיות שבסוגיין הדבר מובן שפירש כן הך צביע דכמשה צבעה באדר, והנידון משום שנתלה נזיר בזמן שאי אפשר שיהא לו שלשים יום, ופסק לחומרא, אצל אין לפרש אם משה עצמו היה יכול לקבל נזירות צבעה באדר כיון שידע שיסתלק בו ביום, דא"כ אין נפקותא בהך צביע אלא אם יודמן מי שידע יום פטירתו ול"מ כן, גם ככה"ג נראה דשפיר יכול לקבל נזירות כדין כל טריפה שמקבל שפיר נזירות בסוף י"ב חודש אף למ"ד טריפה אינה חיה, וכל הנידון כשתלה נזיר בזמן פטירתו.

שם נטמא בימי בנו רי"א סותר ר"ל אמר אינו סותר כו', נראה דאם היה הדין דטומאה אחר מלאת נמי סותר, דהיה מודה ר"ל דנטמא

כתבו דא"ל חיילי היינו נמי צנזירות מועטת, וגם לפמ"ש"כ לפרש סוגיין דבעיקר החלות קמיבעיא ליה נמי אם צנזירות מועטת לא חיילא כש"כ צנזיר עולם, ואפשר דמכאן קים לגמ' דרצא אף צנזירות מועטת מספקא ליה, מדקאמר דא"ל חיילי, ויש לעי' לפי זה דאם איתא דלזד דנזירות מועטת לא חיילא לא קמיבעיא לן צנזיר עולם, וכן נמי צנזירות שמשון לא קמיבעיא לן, דהך צביע נמי באת"ל דנזירות עולם חיילא הוא דקמיבעיא ליה, א"כ איפשרו כולו צעין מצרייתא דפשטינן לקמייתא, דהא כי היכי דדייקין מדרצא דמדקמיבעיא ליה צנזירות מרובה מכלל דנזירות מועטת לא חיילא, ה"נ איכא לדיוקי מצרייתא דפשטינן מינה לנזירות מרובה דחיילא, דמכלל דנזירות מועטת לא חיילא, ובגמ' אמרין דפשוט מינייהו קדמייתא, ומשמע דאינך צעיי לא איפשרו, וי"ל דמצרייתא ליכא למיפשט דניחא ליה לתנא למיתני שהכ' יום עלו לו, ומשלים פ', מלמיתני שנוהג בהן נזירות ואח"כ חוזר ומונה ל' מחמת תגלחת דנזירות דלאחר עשרים, משא"כ רצא דמיבעיא ליה היה ראוי לפרש דגם צנזירות מועטת מספקא ליה, ומיהו הרמב"ם בפ"ד ה"ו ז' חילק בין נזירות מרובה למועטת, וכנראה מפרש דא"ל חיילי לא קאי אלא אצנזירות מרובה, אצל נזירות מועטת פשטינן מצרייתא כדבעינן למיפשט מרצא דלא חיילא, אלא דפסק שנוהג שניהם זא"ז חו שלאחר כ' באחרונה, ולא נתפרש מ"ש מהריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר דמקדים של בנו, וי"ע.

אי מפרשין צעיי דגמ' בעיקר החלות ולא דעתו, ויחכן לפרש הספק צנזירות מועטת שלא יחול כלל מה שאמר ומעכשיו נזיר סתם, ולא ינטרף לנהוג נזירות מחמתה גם לא לאחר הנזירות שלאחר כ', אצל יש לעי' דמי גרע מאילו אמר הריני נזיר כשכבר הגיע יום כ' דחיילא נזירות על נזירות, וחייב לחזור ולנהוג נזירות אחר גמר הראשונה, וה"נ דכוותה, ולכן יש לפרש הספק אם מתחיל הנזירות עכשיו או לאחר גמר זו שלאחר כ', אצל גם בזה יש מקום עיון, דהא צנזירות על נזירות מיתסר גם מחמת השניה אף שהראשונה קיימת כמבואר ברש"א ור"ן נדרים י"ז דהיינו פירושא דנזירות חלה על נזירות, וא"כ ה"נ ליתסר מעכשיו מיהא כמו צנזירות על נזירות, ונטרף לפרש

דבנו נסתרת ככל מזירות שאירע זה טומאה, ונזירותו הרי מדמינן לה לטומאה דימי זרעמו, דנמי אס היא סותרת הרי מזירות זו נסתרה, ככל מזירות דעלמא, והרי לפנינו שתי מזירות שכל אחת אירע זה טומאה שסותרת.

הא דקיס לחז"ל דבאמר הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר דמפסיק מזירותו בלדת הבן, י"ל דהוא מסביר דכיון דקדש לקבל מזירות הבן דין הוא שתפסיק, והא דמונה מזירותו לחז"ל דהפסק מזירות בנזיר, י"ל דהוא נמי מסביר דכיון זרעו או טומאה שאין הנזיר מגלה עליה, או טומאה שמגלה עליה בליכא ימים ראשונים לר"א, דאינס עולין לנזירותו ואינס מפסיקין, וה"ל נזירות בנזיר, והרי איסורי נזיר שמחמת מזירותו קיימים נמי בזמן נזירות בנזיר, וכמש"כ לעיל, וגדולה מזו אשכחן בעצד שמונה מזירות לחז"ל אף כשבאמצע כשכפהו רבו נחטלו ממנו דיני נזיר ע"י מש"כ לקמן ס"ב ב'.

— נמצאו בזה עוד דברים —

שם חדא מזירות אריכתא היא כו' מזירות ידיה לחוד כו', לא מצאנו שום ילפותא לדין זה דנוהג מזירות בנזיר באמצע מזירותו, ומשמע דקיס להו לחז"ל כן מסביר, והנה עיקר הדבר שיש להקדים לנהוג מזירות הבן קודם לנזירותו כיון שקדמה קבלתו שפיר י"ל דהוא מסביר, אבל הא דמפסיק מזירותו בנזירות בנזיר ונמצא נוהג מזירותו לחז"ל לקבלתו לית לן למימר כן מסביר, ובשלמא לדעת תו' דאינו מגלה לנזירות בנזיר ונמצא דגם מזירותו רכופה, אלא שהוסיף באמצע מזירות בנזיר, אכתי י"ל נמי דמסביר אמרינן לה דנזירות אינה מפסקת בנזירות, אבל לדעת הרמב"ם והרא"ש דמגלה לנזירות בנזיר ומ"מ מצטרפת מזירותו של קודם מזירות בנזיר לנזירותו אחריה ונעשה מזירות של מאה יום, לכאורה קרא בעי לומר דכה"ג חשיב כנזירות של מאה יום, ואפשר דכיון דאין כאן פעולה הסותרת לנזירות המאה אלא התגלחת דנזירות בנזיר, ותגלחת אינה סותרת אלא ל', ול' הרי הוא צריך באמת להשלים אחר מזירות בנזיר, הרי יש לקיים הדברים מסביר, ואפשר דאם אמר סתם הרי עלי לנהוג מזירות של מאה יום ולא קבע זמנה מעכשיו, דאמנם מורינן ליה שיתחיל זה לאחר שילד הבן וינהוג מזירות בנזיר, כדי שלא יטרוך לגלה באמצע מזירותו, אבל כשקבל מזירות המאה

דימי בנזיר סותר גם את שלו, דגם בזמן מזירות בנזיר אכתי איתא לנזירות ידיה עכ"פ דדין אחר מלאת, דכיון שהתחיל מזירות ידיה, ע"כ הוא בכל איסורי נזיר עד שיציא קרבנותיו, והכי איתא בירושלמי פ"ב ה"ט דהתרו בו בשעת מזירות בנזיר משום מזירותו ה"ל לוקה, ואף דר' יוחנן קאמר לה התם, מ"מ נראה דאף לר"ל כן, ואף אס נימא דכיון דדיינינן לנזירות בנזיר כקדמה, הרי א"א לחול איסורי נזיר מחמת מזירות ידיה דאין איסור חל על איסור, [אף שאין נראה כן דכיון דכבר נהג מזירות ידיה עד שלא חלה מזירות בנזיר, הרי בשעת חלות מזירות בנזיר כבר קיים איסור מזירות ידיה ועכ"פ כחלין בבת אחת מיהא יש לחשב], מ"מ לענין טומאה אס היתה סותרת גם אחר מלאת היה דין שתספור, אבל כיון דטומאה לאחר מלאת אינה סותרת ס"ל לר"ל דלגבי מזירות ידיה יש לדון עכשיו כאחר מלאת, דאף שהוא עדיין בתוך ימי נזיר, מ"מ מזירות בנזיר שקדמה הפקיעה מזירות דמנין ידיה, והרי מזירות ידיה עכשיו דדין אחר מלאת שאין טומאה סותרת, ור"י סביר דכיון דעדיין בתוך מלאת דנזירות ידיה קאי, ואיסורי נזיר דמחמת מזירות ידיה נמי קיימין, הרי דינו כחוד מלאת, אע"ג דנזירות בנזיר או זרעמו מונעין מלמנות ימי מזירותו, והא דאמרינן חדא מזירות אריכתא היא, ר"ל דבזמן שזירות בנזיר היא הגורמת להפסקת מנין הנזירות שלו, טפי מסביר לומר דגם מזירות ידיה בחומרתה קאי להחשב כחוד מלאת כיון דכל דיני מזירות דמנין עליו, משא"כ בהפסק דמחמת זרעמו.

ולאחזקו הרי הטומאה סותרת מזירות ידיה משום שנפגשת זה דדין חוד מלאת, ולא צגריא דסותרת מזירות בנזיר, ואס נימא דצריך ימים ראשונים כר"א, יש להצריך ימים ראשונים לנזירותו כדי שתסתר, ויש להצריך ימים ראשונים לנזירות בנזיר כדי שתסתר, ואס יש לאחד ואין לשני הרי נסתה רק זה שיש לו ימים ראשונים, [אלא דצירושלמי משמע דסגי בצירוף ימים ראשונים דתרווייהו, ע"י פ"ג ה"ה], דכל חד נפגש עם הטומאה וסותר מזירותו ללא קשר עם השני, וכן ראוי להצריך שני קרבנות טומאה, אלא דכיון דלא יצאה שעה הראויה להציא קרבן הרי הוא מציא קרבן אחד על טומאות הרבה, ותדע דהא מזירות

מעכשיו, הרי הוא יוצא יד"ח אף שמגלה תגלחת מצוה דבנו באמצע, ואפשר דלהני נמי הא דאשכחן דלרעת וטומאה שאין הנזיר מגלה דאינס עולים ואינס סותרים, ודכוותה אמרינן דנזירות בנו נמי אינה מפסקת.

והנה מדר"ל שמעינן שאין הטעם דטומאה סותרת משום דבעינן ימי הנזירות רזופין, דא"כ אמאי אין טומאה בימי בנו סותרת לנזירותו, הרי סו"ס נזירותו מופסקת בטומאה, וכן בנטמא בימי נרעתו, וגם ר"י לא קאמר אלא משום דחדא נזירות אריכתא היא הא לא"ה לא היתה הטומאה סותרת, אלא הטעם דטומאה הפוגעת בנזירות פוגמתה, וכשאירעה בזמן נרעת או בנזירות בנו ס"ל לר"ל דלא פגמה בנזירותו.

ואפשר דרב דאמר לקמן ט"ו א' דיום שבעים עולה לכאן ולכאן והיינו משום דכשנולד הבן דיינינן לגבי נזירותו כנשלם היום וכמש"כ לקמן ט"ו א', דה"ה נמי דס"ל הכא כר"ל, וז"ע בזה.

י"ד ב' נטמא בימי נרעתו כו', נראה דנטמא בטומאה שאין הנזיר מגלה וחזר ונטמא בטומאה שהנזיר מגלה דמודה ר"ל שהוא סותר, [ועי' להלן דלדעת הרמב"ם יש הוכחה לזה], דאין סבירא דמה שהקדים להטמאות בטומאה קלה יגרוס קולא בטומאה חמורה הבאה אחריו, וגם אם איתא דאף בטומאה שאין הנזיר מגלה פליגי היה ראוי למינקט פלוגתתם בזה שהוא יותר בזה, אלא"כ נימא דלא הוי ידעינן דר"י גם בנרעתו קאמר דסותר, וא"כ מוכח דבטומאה הדבר יותר קרוב שיהא סותר ותו לית לן מהיכן לומר דר"ל גם בטומאה וטומאה פליגי, וטעמא דנרעתו שאני הוא משום דהא דימי נרעתו אינס עולים הוא משום דאינתק שערו למצות תגלחת דמזורה, ומ"מ אינס מפסיקים שיהא סותר את הקודמים, דכל דיני נזירות עליו גם בימי נרעתו, וס"ל לר"ל דבמצב זה אין טומאה מפסקת בנזירות. — ולכאורה כי היכי דפליגי לענין סתירה, ה"נ פליגי לענין תגלחת וקרצן טומאה, דלר"י ודאי מביא, ולר"ל מסתברא דאינו מביא, אם כי אין לזה הכרח, דאפשר דמודה דמביא, ומ"מ אינו סותר, ואם נימא דלר"ל אינו מביא קרצן טומאה, א"כ יש להוכיח דנטמא בטומאה שאין הנזיר מגלה שאני מנרעתו, דהא

לדעת הרמב"ם בפ"ו מנזירות ה"ח נזיר בקצר דמתני' ט"ז ב' היינו טומאה שאין הנזיר מגלה עליה, ומשמע דדוקא בנזיר בקצר אמרינן דאפי' נטמא אח"כ בטומאה שהנזיר מגלה אינו מביא קרצן טומאה, דהיינו אינו מביא קרצן טומאה דמתני' שם, אבל אם נזיר בטהרה ואח"כ נטמא בטומאה שאין הנזיר מגלה וחזר ונטמא בטומאה שהנזיר מגלה מביא קרצן טומאה.

כתב מרן זללה"ה בזה"ע סימן ק"מ ס"ק י"ח דאף בנטהר מנרעתו ולא נטהר מטומאתו אינו סותר לר"ל, ונראה טעמו ז"ל דכיון דטומאה זו כבר חילא גם על נזירותו ולא גרמה לסתור, אינו בדין שע"י שטהר מנרעתו תסתר נזירותו, ולפי זה גם בנזירות בנו אם היה הנידון באשה והפר לה בעלה את נזירות בנה לאחר שנטמאה דמיגז גיז, נמי לא תסתר נזירות דידה ע"י טומאתה, ולו"ד ז"ל יש בזה מקום לדון, דכיון דהשתא אין כאן אלא נזירות דידה והיא טמאה בטומאה שהנזיר מגלה עליה איך יתכן שלא תסתר, ומה בכך דבשעה שנטמאה התיחסה הטומאה לנזירות דבנה ולא סתרה נזירות דידה, וה"נ בנטהר מנרעתו, ולפמש"כ לקמן י"ז ב' דנזיר בקצר אינו סותר את הקודמין כשם שאינו טעון תגלחת ופריס, י"ל דהכא שהטומאה כבר קיימת ואינה סותרת, ועכשיו עם סילוק הנרעת או נזירות דבנה הרי הטומאה והנזירות באין כאחד, שידון כנזיר בקצר ולא כנזיר שנטמא, ואף דלא דמי, אבל כיון דכבר אשכחן טומאה שאינה סותרת, י"ל דה"נ הך טומאה, והכי מסתברא, וז"ע.

שם וזריכא דאי אתמר בהך קמייטא בזה"ה אר"י סותר כו', אפשר דהוי מצי נמי למימר איפכא דבהך קמייטא קאמר ר"ל דנזירות דבריה לחוד, אבל בימי נרעתו נזירות דידה הוא, וכמו שהזכרנו סבירא זו לקמן ט"ו א', אלא לפי שהזכירו בגמ' בטעמיה דר"י משום דחדא נזירות אריכתא היא, והאי טעמא לא שייך בנרעתו, לכך נקטו בגמ' הך טעמא.

שם נטמא ביום גידול שער רב אמר אינו סותר כו', בשטמ"ק בשם תו' הרא"ש הקשה דמי גרע מיום ק"א דסותר מדרבנן כיון שהוא יום תגלחת ומיחלף ביום שלשים דסתם נזירות, וכש"כ הכא דעדיין לא הגיע ליום תגלחת, ומירץ דאה"נ

אבל הדבר דחוק שיהיו שוין בגמ' אינו קוטר בדבר דתנן במתני' דקוטר, ושיסמכו דאנן נפרש דכאן מדרבנן וכאן מדאורייתא, וזכרנו דבמתני' ט"ז א' כייל התנא סמירה דאורייתא וסמירה דרבנן, ולא חילק ביניהם, ושנה סתם קוטר, ולכן היה נראה לפרש דיום גידול שער צא לומר שאין ציוס הזה אלא משום גידול שער, והיינו שאינו לא יום ל' ולא יום ל"א, [אם גם צו נטמא קוטר], אלא שהוא יום גידול שער, וקאמר רב דאינו קוטר אף מדרבנן, דכאחר מלאת דיינין ליה, ואפשר נמי דימי גידול שער היה מתפרש נמי בגלחוהו ליסטים אחר מלאת דקוטר ל' כדחנן מ"ו צ' גלח על הזבח ונמצא פסול תגלחתו פסולה ושנו בתוספתא דקוטר ל', והיה מתפרש דגם בימי גידול שער אלו ס"ל לשמואל דקוטר וצאמת אין הדין כן דכאחר מלאת דיינין ליה והתגלחת לא התמירה צדינו, לכך נקטו יום גידול שער דמתפרש יום שצריך להשלים לגידול שער דל' מעיקר מצות הניזירות, ואף לר"א, ולא ימים שצריכים גידול שער שיהיו ראויים לתגלחת.

והנה בפשוטו פלוגתא דרב ושמואל היא אם ימי גידול שער חשיבי כחך מלאת, או כאחר מלאת, כיון שכבר מנה ל' יום צניירותו ורק משום גידול שער עדיין לא השלים, ויש לעי' לפי זה מה ענין זה לפלוגתא דר"י ור"ל בנטמא צניירות צנו כדאמרין אפי' לר"י כו' אפי' לר"ל כו', הא התם הנידון אם חדא צניירות היא או דניירות ידיה לחוד ודצריה לחוד, וי"ל דהתם נמי א"א שהטומאה תסתור צניירותו אלא"כ הטומאה נפגשת צניירותו, ופלוגתתם היא בקדושת צניירות ידיה צומן צניירות דצנו אם חשבינן לה כחך מלאת שהרי הוא עדיין חך מלאת צניירותו, או דניירות דצנו מפקיעה כח צניירות ידיה, ולא חשיבא אלא כאחר מלאת, דר"י סבר דכיון דכח צניירות דצנו הוא אשר גורם להפקיע צניירות ידיה, הרי שם צניירות אחת היא, והרי כח צניירות ידיה דגם גורמת לכל איסורי נזיר, [דמשקיבל אדם צניירות א"א שיותר עד שיציא קרבנותיו, וכדאמר צירושלמי דאם התרו צו משום צניירותו צומן צניירות צנו נמי לוקה עי' פ"צ ה"ט], חמורה כבתוך מלאת אף שאינה עולה למנינו, והלכך הטומאה קוטר, ור"ל סבר דכיון דעכשיו מופקעת צניירות ידיה, מו אין כאן איסורי נזיר

דקוטר מדרבנן, והכא הנידון אם קוטר מדאורייתא, ולפי זה יתכן דגם גלחוהו ליסטים ציוס ל"צ דיסתור מדרבנן, [עי' להלן דאין נראה כן], אע"ג דעד שלא גלחוהו אם נטמא אינו קוטר, דיש לחלק בין אם הוא ראוי להציא קרבנותיו, לבין כשעדיין טעון גידול שער].

והנה אם נפרש יום גידול שער דהיינו דלכא אלא יום אחד לגידול שער וכדנקטו בתו', והיינו בגלחוהו צשני לצניירותו, נמצא דיום גידול שער לצר פדא הוא יום השלשים לצניירותו, ויש לפרש דלכך נקטו בגמ' צכה"ג כדי שיהיה מוצן דהנידון צסתירה דאורייתא, דהא יום שלשים תנן במתני' ט"ז א' דאם נטמא קוטר, וע"כ דצכאן הנידון מדאורייתא והתם במתני' הסמירה מדרבנן ואינו מציא קרבן טומאה, וכן לצר מתנא הנידון ציוס ל"א דנמי לדעת תו' ו' א' קוטר מדרבנן אף כשאינו יום גידול שער, וע"כ הנידון צכאן צסתירה דאורייתא, אבל צזה יש מקום עיון דלצר מתנא מסתברא דגם ציוס גידול שער אמרינן מקצת היום ככולו, וא"כ כשנטמא ציוס ל"א שהוא יום האחרון לגידול שער, מסתברא דאינו צדין שיסתור מדאורייתא, ואף לדעת תו' דלצבנן דר"א נטמא ציוס ל' קוטר מדאורייתא אף דאית להו מקצת היום ככולו, דהתם יומא קגריס ויש מקום לומר דכל זמן שלא הציא קרבנותיו יסתור, אבל לענין תגלחת כשקגי במקצת היום אין לנו ענין ציותר מן היום, ולכן היה נראה דלצר מתנא לית לן לפרש דהנידון ציוס האחרון של הגידול שער, ולפי זה ק"ק למה נקטו בגמ' ציוס גידול שער ולא נקטו צימי גידול שער, כיון דצומן דאיכא רק יום גידול שער צאמת לא פליגי.

ויתכן לומר דלשון יום גידול שער מתפרש יום שהוא צדין יום גידול שער, ולשון צימי גידול שער מתפרש צומן שהימים הם ימי גידול שער, וזה כולל גם היום האחרון של גידול שער שאף שדינן צו מקצת היום ככולו, ולכך נקטו ציוס גידול שער לצפוקי היום האחרון, וזה לצר מתנא, ולצר פדא יתכן דנקטו יום לומר דאדרבה הנידון ציוס האחרון וכשהוא יום השלשים, כדי שיוצן שהנידון צסתירה דאורייתא, [מש"כ תו' דנקטו יום משום דמשכח"ל דליכא אלא יום הוא דחוק דמ"מ עדיף למינקט ימי].

לומר דלר"ך לגלח לזירות בנו אע"פ שהוא באמצע זירותו, ואע"פ שמגלח מ"מ מנזרפים הימים של זירותו שלפני זירות בנו עם הימים שאחר זירות בנו להשלים המאה, אלא שר"ך שישאר כדי גידול שער בסוף.

גמ' אמר רב יום שצעים עולה לכאן ולכאן, נידון מקצת היום ככולו בעלמא הוא בזמן שכל היום עדיין לפנינו וראוי לכל מזותו וטרם אירעו בו שום מאורעות, ודיינינן אס כונת התורה לכל היום או דסגי במקצתו, ויש בזה שתי דרגות, כגון בזה קטנה דלר"כ שימור זיום המחרת או זבה גדולה זיום השביעי, דאי לא אמרינן מקצת היום ככולו, אין טבילתן מועילה עד לאחר שעבר יום השימור או השביעי, ואס טבילו ושמשו חייבין בקרבן אפילו לא חזרו לראות, אבל אס אמרינן מקצת היום ככולו, יכולין לטבול זיום ואס לא יסתרו יהיו טהורים למפרע, דמקצת היום ככולו, וכבר חשיב שימור וכן קרינן בה וספרה לה שבעת ימים, ודכוותה בזירות יכולים להציא קרבנותיהם זיום ל' דקרינן ביה זיום מלאת, וכשיצאו אמנס תפקע זירותם, דבקרבנות תליא רחמנא, ומיהו כל כמה שלא הציאו קרבנס, הרי הם כבאמצע זירותם, ואס יטמאו יסתרו הכל, וכדס"ל לר"בן אליצא דרב מתנא לעיל ה' ז', ואפשר גס לומר מקצת היום ככולו ממש ואף אס יראו אח"כ כבר לא יסתרו, דכבר נגמרו השבעה, ודכוותה גבי זירות אף אס יטמאו זיום ל' לא יסתרו, והיינו כר"א אליצא דרב מתנא ו' ז'.

אבל בנידון דידן דהיינו בשצעים לא שייך לדון מקצת היום ככולו עד שלא נולד הבן, דבימים אמצעיים של זירות לא שייך מקצת היום ככולו, וכל הנידון הוא רק אחר שנולד הבן דנמצא שצא ליטול מזירותו לזירות בנו, ואשכחן כה"ג בזירות שא"א לחשוב במנין אלא תחלת היום, כגון שנטמא ולר"א דיום אחד אינו סותר, דיום זה עולה לו תחלתו לזירותו אף שסופו טמא ואינו עולה, וכמבואר י"ט א' ביצא ונכנס כמ"ש תו' שם, ושם ז' הריני נזיר מאה יום ונטמא בתחלת מאה יכול יהא סותר כו', וכן משכח"ל לדידן בנזטרע או בנטמא בטומאה שאין הנזיר מגלח עליה, ובאופן זה לא שייך נידון מקצת היום ככולו, שהרי עד שלא נטמא היה צדין דלר"ך כל היום דבאמצע

מחמת זירות ידיה אלא כאחר מלאת, ואין טומאה סותרת, וכיון דפלוגתאס היא אס זירות ידיה בזמן זירות דבנו (או זרעתו), חשיבא כחך מלאת או כאחר מלאת, שפיר מדמינן להו פלוגתא דרב ושמואל אס ימי גידול שער חשבינן כחך מלאת או כאחר מלאת.

ובראה דככלל מימרא דרב דאינו סותר, דאינו מציא קרבן טומאה, ושהימי טומאה עולין לו לימי גידול שער, דסתם אינו סותר מתפרש שאינו מוסף במנין, וע"כ שאינו מגלח תגלחת טומאה, וגס לא אשכחן ימים שאינם עולין לגידול שער, דכל דליכא מזות תגלחת טומאה על השער, הרי הוא ראוי לתגלחת הטהרה, וכן לשמואל בנטמא בטומאה שאין הנזיר מגלח עליה הרי הימים עולין לגידול שער, ורק בנטמא בטומאה שהנזיר מגלח עליה דסותר לשמואל ומציא קרבן טומאה והרי הוא מגלח תגלחת טומאה הלכך ר"ך ימים אחרים לתגלחת הטהרה.

ולאהאמור נמצא מבואר דדרב ושמואל דלאחר מלאת אין טומאה סותרת ואין מציא קרבן טומאה, וכדעת תו' דב"ז לכו"ע ליכא סתירה, דהא לא דנו אלא בימי גידול שער.

הא דלר"ח הכל מודים שאס קידש שער בדם אין לו תקנה למזות גילות, אפלוגתא דרב ושמואל קאי כמס"כ תו', ולרבותא דרב דאע"ג דאין טומאה מפסקת בימי גידול שער, וכן לשמואל נמי בנטמא אחר מלאת כשכבר השלים גידול שער, דממתין עד שנטהר ומציא קרבנותיו ומגלח, דמ"מ אס נטמא אחר שקידש שער בדם הרי הטומאה מפסקת מזות גילות, דכל שכבר היה ראוי לתגלחת טהרה ונטמא הר"ז נדחה ממזותו, ואינו חוזר ונראה, ואין לומר לרבותא דשמואל דאע"ג דנטמא זיום גידול שער סותר, מ"מ בנטמא אחר שקידש שער בדם אינו סותר קרבנותיו וכ"מ בתו', דהא היינו מתני' מ"ז א', וק"ק דהיה ראוי לקבוע הך מימרא דר"ח אמתני' דלקמן מ"ז א' ולפרש דאע"ג דאמרי חכמים יציא שאר קרבנותיו ויטהר מ"מ הפסיד מזות גילות.

ט"ו א' מתני' עד שצעים לא הפסיד כלום לאחר שצעים סותר כו', עיקר חידושא דמתני' לפירוש הרמב"ם והרא"ש הוא

הוא שגם סוף היום יעלה לנזירותו, ולא דמי לימים שמתחלקים, דאע"ג דאין נזירות פחות מל' יום, אבל אפשר לחלק ט"ו לנזירותו ואח"כ ל' לנזירותו בנו ואח"כ ישרים, אבל יום אחד א"א לחלקו, והלכך אזלינן בחד תחלתו, ולפי זה אף לא תחיל נזירותו בנו לשום דין עד למחר, וז"ע בזה], ורק למ"ד דמקצת היום ככולו אף לענין סתיירה דשומרת יום, ודכוותה גם לנזירות לענין טומאה דנעטמא ביום ל' לא יסתור וכר"א לעיל ו' ב', לדידה ס"ל לרב דנזירותו בנו מפסקת לנזירותו בנאמנע היום, דסגי לו המקצת לנזירותו דמקצתו ככולו, ולכך המותר עולה לבנו, אבל אין לומר איפכא דלעולם נזירותו בנו קודמת ואי לית לן מקצת היום ככולו הרי כל היום עולה רק לנזירותו בנו, דא"כ נולד לו בן ביום ע"א אחאי הפסיד, הרי יגלה ביום ק"א כאילו לא נולד הבן ואח"כ ימנה ל', אלא ודאי אס לית לן מקצת היום ככולו הרי כל היום עולה רק לנזירותו, וכדנקטו במו' בפשיטות דלחנא דמתני' היום עולה לנזירותו ולא לבנו.

אבל קשה דהא תנן י"ג ב' נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו, ובאמנע היום עדיין לא עלה לו היום לנזירותו, והרי הדבר כמפורש דיום לידתו בנו נמנה לבנו, כמו כל נזירות שמתחלת גם באמנע היום, ואין חידושו של רב אלא שעולה גם לנזירותו ובה הוא דאיתותב, וכ"ה צירושלמי פשיטא שסוף היום עולה לו בכולו תחלת היום מהו שיעלה לו ככולו, [ועי' להלן בציאור המשך הירושלמי], והיינו דפשיטא שסוף היום עולה לבנו ככולו, תחלת היום מהו שיעלה לו לנזירותו ככולו, וכן בסברא דכשם שנולד לו בן באמנע נזירותו מניח את שלו ומונה את של בנו, אע"ג דבעלמא לא מנאנו נזירות לחנאין ה"נ בו ביום, ועוד דאם חידושו דרב דמונה לשל בנו מה ענין זה למקצת היום ככולו, הרי לעולם מתחילין נזירות באמנע היום, ואי קשיא א"ה אחאי הפסיד י"ל דמתני' הכי מתפרשא נולד לו בן עד שבעים ר"ל עד שמנה שבעים לנזירותו, ובכלל זה אף כשנולד הבן ביום ע"א, דאכתי לא מנה לנזירותו אלא שבעים, דתחלת יום ע"א אכתי לא עלה לנזירותו עד גמר היום, לא הפסיד כלום לאחר שבעים כלומר לאחר שמנה לנזירותו שבעים ואחת הרי"ו סותר עד שבעים, ולא הוי מצי למיתני נולד לו בן עד ע"א

נזירות אין דין של מקצת היום, וכשנעמא שוב לא שייך כאן נידון מקצת היום אלא כאילו שהיום נתקצר וכל הראוי ממנו לשמש לנזירות טהרה לעלות מן המנין הרי הוא משמש, ודין הוא דסגי בהכי, וכמו במקצת נזירות סמוך לשקיעת החמה דעולה לו אותו היום אף שלא היה אלא שעה אחת, וכן בטמא שזר ושביעי שלו עולה מן המנין משבטל, ואף דהתם סוף היום והכא תחלת היום לית לן לחלק בהכי מדנפשינן, [ועי' ירושלמי], ואף אמנע היום דדין הוא שיעלה כגון שזר סמוך לשקיעת החמה ומיד נעמא בטומאה שאין הנזיר מגלה, ולר"א אף בטומאה שהנזיר מגלה, דרגע שאחר נזירותו דדין הוא שיעלה לו ליומו, ודייניס אלו אפשר לקיימם בין אם דיינינן בעלמא מקצת היום ככולו ובין אם לא, ומש"כ מו' פסחים פ"א א' דבאמנע היום לא אמרינן מקצת היום ככולו, היינו לענין שימור, דגם מה שכתבו דסגי בסוף היום חידוש גדול הוא, דבפשוטו כל שמטמא מכאן ולהבא לא יתכן לחשב כשימור, ורק תחלת היום אפשר לומר דסגי בו לשימור, והלכך ודאי הו' דלא לוסוף עלה לומר דאמנע היום יחשב כשימור, אבל במנין ימי נזירות כל שהיה בטהרה שעה אחת שפיר עולה לו אותו יום מן המנין, ואף אי בעלמא לא אמרינן מקצת היום ככולו.

ולדאמור ניתן לקיים מימרא דרב אף למאן דלית ליה מקצת היום ככולו, דהכא כיון דחיילא נזירות דבנו ע"כ ניתק חלק זה של היום מנזירותו, ודמי לנעמא בטומאה שאין הנזיר מגלה עליה או שננטרע, דסגי במקצת היום שעד הטומאה למיסק למינא, [ועי' להלן דלא דמי לטומאה וזרעת, דהתם כל היום עולה לנזירותו אלא דמקצתו בטהרה ומקצתו בטומאה ושפיר סגי במקצתו בטהרה לעלות למנין, אבל כשמקצתו קיים ונחשב לנזירות אחרת ע"כ למיחי מדין מקצת היום ככולו, ועוד דתחלת היום כבר בידוע שאם יולד הבן יהא סוף היום שלו], ורק לבתר דאיתותב רב ממתני' וע"כ דכתנאי אמרה לשמעתיא מסקינן דסבר כר"י דאמרינן מקצת היום ככולו בשומרת יום כנגד יום גם דלא נסחור למפרע, ונראה דלפי זה אמרינן דהא דהקדים לקבל נזירות דבנו לא אליס כולי האי עד שיפסיק נזירותו באמנע היום כשנולד הבן, דכיון דתחלת היום עלה לנזירותו דדין

דט"ס הוא וז"ל הדא אמרה שאין תחלת היום עולה לו ככולו, והיינו כחלמודן דמשמע אפילו מקצת אחר שבעים והיינו ביום ע"א, ואם איתא שתחלת היום עולה לו הרי מתפרש כשנולד הבן ביום ע"א, דהוי ע"א למנין מזירותו כשנולד הבן, ואיך קתני דסותר, הרי יום ע"א עולה לבנו ויגלה ביום ק"א ואינו מפסיד כלום, אלא ודאי אין תחלת היום עולה לו, ומתפרש לאחר שבעים כשעלה לו למזירותו ע"א, דהיינו כשנגמר יום ע"א, ואז שפיר הפסיד, דמתפרש שנולד הבן בע"ב דהא רק בסוף ע"א עלה לו ע"א למזירותו, וכמו שנתבאר.

ובני משה נ"י העיר דאפשר לקיים גירסת הירושלמי, וס"ל כרב, וכ"ה בפ"ג ה"ה דתחלת היום עולה לו וסוף היום לבנו, ומייתי ראייה מלשון סותר דמשמע דאף שנולד בע"א סותר וע"כ דכבר עלה יום ע"א למזירותו ולכך שיך לומר סותר, והירושלמי לא חש לקושי הבבלי, דס"ל דלכך שנה התנא בסיפא סותר ולא קתני הפסיד, משום דבאמת ביום ע"א לא הפסיד עדיין, אבל מ"מ סתרו דיטרכך לחזור ולמנות לי רזופין למזירותו.

יש להסתפק לרב נולד לו בן ביום ק' אם יכול להביא קרבנותיו בו ביום מדאורייתא, ומסתברא דלא.

אמר הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר ונולד לו בן יום ל' ואח"כ נטמא לר"י דנטמא בימי בנו סותר, יש להסתפק אם לרב דינו כנטמא אחר מלאת למזירותו, ומיהו כל נזיר שנטרע ביום ל' ואח"כ נטמא [לר"י י"ד ב'] דינו כנטמא ביום ל' דסותר הכל לרבנן ט"ז א', דזרעו אינה מפקעת מזירותו אע"ג שאינו עולה, [ואף לר"ל שם דנטמא בימי זרעו אינו סותר מ"מ יום זה י"ל דאינו עולה לו אף לר"ל], אבל בימי בנו לרב שמה כנשלמה מזירותו דמי, וז"ע. (כל מש"כ בסוגיא הוא ע"פ פירוש הרא"ש והרמב"ם).

בראיה דלרב אף אמצע היום עולה למזירותו, כגון שאמר הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר ונולד לו בן בו ביום, דעולה היום גם למזירותו, ולמאי דאיתותב רב והיינו דאינו עולה למזירותו, רק למזירות בנו, נמי מ"מ הוי נזיר ואם נטמא קודם שנולד לו בנו נמי מביא קרבן טומאה, דאף שאין היום נמנה למזירותו מ"מ הוי נזיר ככל נזיר דעלמא, דמזירות שקיבל מזירות דבת מנין היא, ומה

לא הפסיד דהוי מתפרש עד שמנה לעצמו ע"א, וזה אינו דכה"ג הפסיד את יום הע"א, אבל לרב דמקצת היום כבר עולה למזירותו א"כ היה ראוי למיתני עד ע"א לא הפסיד, דאם נולד הבן באמצע ע"א לא הפסיד אע"פ שכבר מנה לעצמו ע"א, כיון שסוף היום עולה לבנו, וכש"כ דלא יתכן למיתני אחר שבעים סותר דהא ודאי מתפרש שנולד ביום ע"א ובזה לא הפסיד כלום, והו"ל למיתני אחר אחר וגם עד ע"א איתגורי מיתגר.

ולפי זה הדבר מובן הא דתליין לדרב דין מקצת היום ככולו דר"י, דאע"ג דנטמא בסוף היום בטומאה שאין הנזיר מגלה הרי אותו היום עולה למזירותו אף למאן דלית ליה מקצת היום ככולו, וכן לר"א דלכ"כ ימים ראשונים אף בטומאה שהנזיר מגלה, היינו משום שכל היום עבר במזירותו ומקצתו בטהרה ומקצתו בטומאה, ושפיר סגי במקצת הטהרה לעלות למנין, אבל כשמקצת היום דהיינו סופו קיים ונחשב למזירות אחרת, ובתחלת היום צידוע שאם יולד הבן יהא סופו למזירות האחרת, בזה לא יתכן להחשיב את תחלת היום למזירותו, אלא"כ נידון מקצת היום ככולו כר"י דהיינו דאף לענין סתירה כשתראה בו ביום כבר לא תסתור, וגם לדידיה חידוש הוא שחידשו רב.

ובראיה גם דמודה רב בנטמא ביום ל' או ק' דסותר הכל כדתנן ט"ז א' ולא אמרינן לענין זה מקצת היום ככולו, דמ"מ עדיין תוך מלאת הוא, ודלא כר"א במתני' שם, דלא משמע דרב כר"א ס"ל, ודוקא שנולד הבן דבזה סוף היום כאילו פרח והלך לו בזה אהני סברא דמקצת היום ככולו לומר דעלה תחלת היום למנין מזירותו, אבל כ"ז שלא נולד הבן הרי כל היום תוך מלאת דמזירותו, ולפי זה גם בר פדא ו' ב' דלית ליה מקצת היום ככולו במזירות, אף לא להביא קרבנותיו ביום האחרון, מצי סבר כרב, דמ"מ כשסוף היום עולה לבנו שאני. — ויש מקום לדון בנטמא לאחר לידת הבן לרב אם סותר את שלו לר"ל דנטמא בימי בנו אינו סותר את שלו, דשמה באותו יום מיגרע גרע, אבל אין נראה לחלק בכך, וג"ז בכלל בימי בנו דר"ל.

בירושלמי בסוגיין מסיק ולא מתניתא היא לאחר שבעים סותר שבעים לא אפילו מקצת הדא אמרה שתחלת היום עולה לו ככולו, ונראה

שאין שעה זו עולה לו למנין אינו גורע מחשיבות הנזירות.

אמר הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר ונולד לו בן ביום ל', אם קדם והקריב קרבנותיו עד שלא נולד הבן, הרי זה השלים נזירותו ושאר היום עולה לבנו, אף למאי דאיתותב רב, דכה"ג כיון דדין הוא שיהא היום עולה לשניהם, שהרי כל אדם לאחר שהקריב קרבנותיו ביום ל' יכול לחזור ולקבל נזירות בו ביום, ה"נ השתא אין נזירות בנו מונעת מלחשוב תחלת היום לנזירותו, אבל אם לא הביא קרבנותיו עד שנולד הבן, הרי חור דינו כעומד בכ"ט לנזירותו למאי דאיתותב רב, דיום ל' לא עלה לו.

הרמב"ם בפ"ד ה"ד העתיק לשון המשנה שלא הפסיד כלום, ונראה דסמך על זה דמשמע גם שלא הרוית, ולמדנו שאין יום שבעים עולה לבאן ולכאן, וכן דה"ג שם העתיק לשון המשנה דנולד לו בן פוסק את שלו ומונה את של בנו, והיינו דיום זה שנולד עולה לבנו, ושם דה"ה כתב כיצד נולד הבן ביום שמונים כו' ונמצא מפסיד מקודם הולד עשרה ימים כו', הנה חשב גם את היום שמונים בתוך ההפסד אע"ג שכשנולד הבן ביום שמונים עדיין לא עלה לו היום שמונים לנזירותו, והוא כלשון הירושלמי בסוגיא.

גמ' אלא צדין הוא דלא ליתני עד שבעים כו', ר"ל דרישא דמתני' דעד שבעים לא הפסיד אין זה שום חידוש ולא שנאה התנא אלא משום דבעי למיתני אחר שבעים סותר, לכך נאות להתחיל דעד שבעים אינו מפסיד, והלכך ליכא למיפרך דליתני דאיתגורי מיתגר, דהתנא לא עסיק לאשמועינן דין נולד עד שבעים.

שם א"ה מאי איריא דתני נולד עד שבעים כו', ר"ל דאם לא הוי קתני במתני' אלא סיפא דלאחר שבעים היה אפשר לפרש אחר אחר, אבל כיון דקתני רישא עד שבעים וסיפא לאחר שבעים ע"כ אחר ממש קאמר.

ירושלמי פ"ב ה"ט ר"י צעא קומי ר"י ותקדם נזירותו לנזירות בנו לא כן אר"א צעס ר"י הר"ז עולה לאחר שלשים יום מכרה בתוך שלשים יום מכורה והקדישה קדשה אמר לא באומר הרי זו דלמא באומר הרי עלי והאומר הרי אני באומר הרי עלי, מהא דפריך ותקדם נזירותו לנזירות בנו, ולא פריך דכיכד נוהג

נזירותו בהפסקה, משמע דהא ל"ק ליה, דה"נ אשכחן בנזירות ימים שאינם עולים, אלא דקשיא ליה דתקדום נזירותו כאומר הר"ז עולה לאחר ל' ומעכשיו שלמים דהוי שלמים, ומשני דענין נזירות אינו קדושת הגוף ולא הוקדש גוף האדם לנזירות, רק שיש עליו מצות נזירות כחובת גזרה, והלכך כל שקדם להתחייב אפילו לאחר ל' הרי הוא קיים, ואין מצות נזירותו של עכשיו דוחה מה שקדם להתחייב, [ומ"מ שפיר מתפיסין בנזירות כדתנן כ' ב' ואני, דמ"מ חל עליו דיני נזיר].

ולפי זה נראה דאם היה הדין לנזירות שקיבל חייב לנהוג רזופין דוקא, דלא היה חל אמירתו הריני נזיר כשכבר קדם להתחייב בנזירות בנו תוך ימי נזירותו, והיה צריך לנהוג נזירותו אחר נזירות בנו, ודכוותה ביום שנולד הבן אם א"א שיעלה היום לשניהם, היה ראוי שיעלה היום לבנו, אלא"כ קיבל נזירותו תוך כדי דיבור לנזירות בנו דכה"ג יש לדון דאפשר דניחא ליה שיעלה לו תחלת היום לנזירותו ולא תתחיל נזירותו עד למחר, כ"כ בשטמ"ק ט"ו א' ליישב מתני' למאי דאיתותב רב ע"ש, ועי' לעיל.

ירושלמי פ"ג ה"ה שצ"א צעי יום אחד לנזירותו ויום אחד לנזירותו בנו מהו שיטפרו כו' אם כשנולד בנו היום ומחר נכנס כו', לכאורה ע"כ כרב ס"ל דעולה לבאן ולכאן והלכך לא משכח"ל אלא כנולד בין השמשות, אבל אם עולה רק לו או רק לבנו שפיר משכח"ל הידון אם מצטרפין, וס"ל לגמ' דמ"מ בו ביום לא קרינא ביה ימים ראשונים אף שנחשב לשניהם ונמצא יש כאן יום לזה ויום לזה, ור' אבין אמר דאף בו ביום יש לדון דיחשב כימים ראשונים כיון דסו"ס עולה לשני ימים.

תוד"ה אומר, נחבאר לעיל ה' א', י"ג ב'.

ט"ו ב' והתניא ר' יוסי אומר זב צעל שמי ראיות כו', רהיטת הסוגיא בפסחים פ"א א' דרבנן פליגי עליה דר' יוסי וסברי דאם שחטו וזרקו על זב צעל שמי ראיות בשביעי שלו או על שומרת יום כנגד יום בשני שלה ואח"כ ראו דחייבין לעשות פסח שני, למאי דקיי"ל דמטמאין למפרע מדאורייתא כסתם מתני' נדה ע"ב א', וטומאת התהום דזיבה לכו"ע לא מרצה, אבל הרמב"ם בפ"ו מק"פ ה"ג פסק דפטורין מלעשות

ליה לפרש ולא לסמוך אהא דסתם נזירות שלשים יום, וא"כ היה ראוי להיות דינו כסתם נזירות דגילת ביום ל' יא, קמ"ל דמ"מ כיון שפירש בהדיא ל' יום אזלינן בתר דיבורו, ולבר פדא הדבר פשוט, ולרב מתנא נמי אם נפרש דכל שהזכיר מנין ימים הו"ל כאומר שלימין, וכדמשמע ברמב"ם פ"ד ה"א ב', [וממש"כ שם שיום ל' עולה לו אף למנין נזירות שניה, משמע דעולה לו גם לראשונה, והיינו כרב מתנא], וא"כ איירי מתני' בלא פירש שלימין ואפילו הכי אמרינן דנחכוין לשלימין, והכא בשלשים גם לפירוש תו' אין צריך שיזכיר שלימין, כיון דהוי סגי ליה למימר סתם הריני נזיר, וכמ"ש תו' ה' ב' ד"ה תנן. — ונראה דכל מה דאמרינן בסתם נזיר דמגלה רק ביום ל"א צין לבר פדא וצין לרב מתנא דהיינו אטו היכא שפירש שלשים, דהוא משום שהדבר מצוי צמי שחפץ לקבל סתם נזירות דמפרש בהדיא ל' יום, והלכך קצונו דין סתם נזירות לכתחלה כצמפרש.

שם וזו עדות העיד ר' פפייס על מי שזמר שמי נזירות שאם גילת את הראשונה יום שלשים ומגלה את השניה ליום ששים כו' שיום של שלשים עולה לו מן המנין, פשטות הלשון משמע דהא דאם גילת את הראשונה יום שלשים יא אינו מעדותו אלא הוא כדבר ידוע, ועדותו היא דאם גילת את הראשונה יום שלשים ואת השניה ליום ששים חסר אחד יא, ולרב מתנא מתפרש שפיר דהיה ידוע דחד מקצת היום ככולו אמרינן, וצא להעיד דיום ל' עולה לכאן ולכאן וכדלעיל ו' א', אצל לבר פדא קשה דאם היה ידוע דגילת ליום שלשים יא משום דסתם נזירות כ"ט, א"כ פשיטא דגם אם גילת את השניה לששים חסר אחד יא, ודוחק לפרש דהיה ידוע דגילת ליום שלשים יא אם משום דסתם נזירות כ"ט אם משום דמקצת היום ככולו, והיה פשוט דאם משום מקצת היום ככולו אין להחיר בשמי נזירות שיהא עולה לכאן ולכאן, ואשמועינן ר' פפייס דאף בשמי נזירות שפיר דמי משום דסתם נזירות כ"ט ויום ל' עולה לשניה כדסמיך עלה צר פדא, דכיון דקושטא הוא לבר פדא דאין דין מקצת היום ככולו צמירות למה נימא דהיו מסופקים בזה, וגם דהו"ס ל' דאף אי מקצת היום ככולו מ"מ אינו עולה לכאן ולכאן,

פסח שני, וכבר תמה בדבריו מרן זללה"ה צאו"ח סימן קכ"ד לדף פ"א, ובלקוטי הלכות כתב דהרמב"ם יסבור דהותרה טומאת התהום דזיבה וכמו שהזכירו בגמ' נזיר ט"ו ב' בחד לישנא בטעמא דר"י, וכ"מ ברמב"ם פ"ו מגזירות הי"ח שכתב דלא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד למעוטי הרוג, ולא הזכיר כלל למעוטי טומאת התהום דזיבה, עי"ש ברבצ"ד ובלח"מ, אצל מ"מ פשטא דסוגיא דלא מרצה אטומאת התהום דזיבה, וצ"ע, ועי' בספר מרן זללה"ה וצ"ס ס"א סק"ד. (וצ"ס ס"א סק"ה).

מי שאמר

ט"ז א' מתני' מי שאמר הריני נזיר מגלה יום שלשים ואחד ואם גילת ליום שלשים יא הריני נזיר שלשים יום אם גילת ליום שלשים לא יא, נראה דסמכן התנא כדי לפרש דלכך אמרו דהריני נזיר סתם מגלה ליום שלשים ואחד, משום דבהריני נזיר שלשים יום אם גילת ליום שלשים לא יא, ולפי דרגילות הוא צמי שמצקש לידור סתם נזירות שמפרש שלשים יום, לכך השוו חכמים נזיר סתם לנזיר שלשים יום, וזה צין לבר פדא וצין לרב מתנא.

וכן בסיפא שנה הריני נזיר נטמא יום שלשים סותר את הכל, וחזר ושנה הריני נזיר שלשים יום נטמא יום שלשים סותר את הכל, כדי לפרש דהא דסותר את הכל צמיר סתם הוא אטו נזיר שלשים יום, דמן הדין צמיר סתם אינו סותר צנטמא ביום שלשים, אם משום דסתם נזירות כ"ט כבר פדא אם משום דמקצת היום ככולו כבר מתנא, וכדי שנדע דהך סתירה צמיר סתם אינה אלא מדרבנן, ואין לומר דנשנה רק לומר דמודה צה ר"א, דא"כ הו"ל למיתני ומודה ר"א צאמר הריני נזיר שלשים יום דסותר את הכל, דהא מדר"א סליק, אלא ודאי לרבנן נמי איצטריך, וכן לשון סותר את הכל לרבנן הוא, דאילו לר"א יום מלאת הוא ואינו סותר אלא סתם נזירות ולא שלשים שלמים.

שם הריני נזיר שלשים יום אם גילת ליום שלשים לא יא, יש בזה חידוש דאע"ג דקרוצ הדבר שלא נחכוין הנזיר אלא לסתם נזירות, אלא דניחא

קרבן טומאה, אפשר לפרש משום דנזיר בקצר אימעיט מקרבן טומאה מקרא דוטמא ראש נזרו כדאמר י"ח א', הלכך סבא הוא דכד מיטע רחמנא דליכא ימים ראשונים, היינו דדמי לנזיר בקצר, ולכך נתמעט נמי מקרבן.

ולבאורה מהא דמבואר ט"ו א' דקרא דוטמא ראש נזרו איירי אחר מלאת דמתפרש שזרו תלוי לו בראשו, בתגלחתו וקרבנותיו, מוכח דהאי קרא איירי גם אחר מלאת, והיינו קרא דקרבנות טומאה, ומשמע דליכא קרבנות טומאה בנטמא אחר מלאת.

ובן סוגיא דגמ' ל"ט ז' מתפרשת שפיר אם איכא קרבנות טומאה אחר מלאת, דהתם דייקנין מר"א דמתני' דס"ל דאינו סותר אלא שצעה דשיעור שער הראוי לתגלחת הוא מה שגדל בשצעה ימים, והלכך גלחוהו ליסטים אחר מלאת ושיירו זו כדי לכוף ראשו לעיקרו דהוא שיעור הגדל זו ימים, אינו סותר, ובפשוטו קשה טובא היכי שמעינן לה מדר"א דאיירי בשצעה ימי טומאה לפירוש תו', ועי"ש בתו' שנדחקו צוה טובא, אבל אם נימא דליכא קרבנות טומאה אחר מלאת, אפשר לפרש דאע"ג דכולה מתני' בסתירת טומאה איירי ולא בסתירת תגלחת, מ"מ הא דאר"א אינו סותר אלא שצעה יתכן לפרש דשצעה מלבד ימי טומאה קאמר, והכי איתא בזהדיא בתוספתא פ"ב, והיינו משום דתגלחת דקרבנות טומאה סותרת, וצריך להמתין עוד שצעה ימים לגידול שער שיהא ראוי לתגלחת הטוהרה, וכלפי שצא לחלוק על דברי חכמים ולומר דאינו סותר כלל, הזכיר דמ"מ יש כאן סתירת תגלחת של ז' ימים, והשתא אחי שפיר דמיייתין מהך דר"א דשיעור שער הראוי לתגלחת הוא הגדל בשצעה ימים.

אבל הדבר זר להכניס בכלל מתני' נידון דסתירת תגלחת, דכולה מתני' בסתירת טומאה היא, ועוד דלא יתכן למיתני סתם סותר שצעה, צומן שהדבר תלוי אם יגלה בשצעי, שאם אחר תגלחתו הרי הוא סותר שצעה מתגלחתו, ואם הוא ממורט אינו סותר כלל, ואין שום רמז צמתני' דסתירת תגלחת איירי, וגם בגמ' בדוכתה לא פירשו כלום אלא קסבר ר"א כל אחר מלאת ז' סותר וצמתני' ט"ז ז' נזכר כדבר פשוט דקרא דימים ראשונים דממעט סתירה ממעט נמי קרבנות טומאה,

ונראה דלכ"פ יש לפרש דגם הא דגילח את הראשונה יום שלשים יאל הוא מכלל עדותו דר"פ, וה"ק שאם גילה את הראשונה יום שלשים יאל ומגלח את השניה יום ששים, ואפשר דאף לרב מתנא מתפרש כן.

שם הריני נזיר נטמא יום שלשים סותר את הכל כו', פירשו בתו' דלבר פדא האי סתירה מדרבנן גזירה אטו היכא דאמר שלשים, [ועי' לעיל דהטעם משום דרגילות הוא צמזקשים לנזור סתם נזירות שמפרשים שלשים יום], ואינו מציא קרבן טומאה, ולפי זה אם באמת פירש שלשים יום אין תועלת בסתירה בלא קרבנות טומאה, ויש לפרש דע"י שהוא סותר יאל לשאל על קרבנות טומאה ומתוך כך יתברר אם פירש שלשים יום או לא.

והנה פשוט להו לרבותנו ז"ל דאחר מלאת ליכא קרבן טומאה, וכן משמע מהא דצמתני' לקמן ז' קאמר ר"א לא צו ביום שנאמר והימים הראשונים יפלו עד שיהו לו ימים ראשונים, ובפשוטו דקאי אהא דקאמר ת"ק ומציא קרבן טומאה, וכן פירשו בתו', חזינן דמהא דמיעט רחמנא דליכא סתירה צדליכא ימים ראשונים שמעינן נמי דליכא קרבן טומאה, אלמא דסתירה וקרבן טומאה כי הדדי נינהו, וכיון דאחר מלאת אינו סותר, וכדפרכינן בפשיטות ו' א' ממתניתין לבר פדא, א"כ ה"ה דליכא קרבן טומאה בנטמא אחר מלאת, וכן מהא דפשיטא לגמ' דנטמא אחר מלאת אינו סותר ולא פירשו מנלן, נמי משמע דליכא נמי קרבן טומאה, והיה פשוט לגמ' דפרשה דטומאה דנזיר לא איירי באחר מלאת, אבל אם איתא דליכא קרבן טומאה היה ראוי לפרש מנלן דאימעט מסתירה.

ויש לדחות דלכו"ע והימים הראשונים יפלו משמע דאיירי בתוך מלאת, דלאחר מלאת הרי כל הימים נופלים ולא שייך למיקרינהו ראשונים, ועד כאן לא פליגי חכמים עליה דר"א י"ט ז' אלא בנטמא ביום ק' דר"א צעי שיהיו שני ימים אחרונים, ולחכמים גם ביום אחרון סותר את הכל, דלא דרשי מכלל דליכא אחרונים, אבל אחר מלאת לכו"ע לא שייך למיקרי ראשונים לכל ימי הנזירות, ומזה פשיטא לגמ' דליכא סתירה צטומאה דלאחר מלאת, ואין מזה ראיה לענין קרבן, והא דר"א ממעט מהאי קרא צדליכא ראשונים אף אין מציא

בעודו במנין מזירותו דשייך למיכתב והימים הראשונים ולא בלאחר מלאת.

מש"פ תו' דשצעה דר"א היינו הימי טומאה, אף דלשון סתירה יתכן לקיימו כיון דסו"ס מוסיק שצעה ימים באיסורי הנזיר, אבל כולו מכילתין מתפרש לשון סותר חוץ מימי הטומאה, וגם ילפותא דיליף ר"א מזה ל"ט ז' אינו מובן, וגם הדבר מפורש בתוספתא דמלכד ימי טומאה קאמר, וצירושלמי בפ"ג ה"ג אמרינן דר"א יליף ממאורע דבין תגלחת לתגלחת שצעה, ומפורש דהנידון בשיעור שער למנות תגלחת, וי"ע.

שם הריני נזיר שלשים יום נטמא יום שלשים סותר את הכל, שנה התנא דין זה ציני פלוגתא דר"א ורבנן לומר דזוה לא פליגי וכדאמרינן בגמ' דלא פליגי ר"א דאמר שלימין, ויש לעי' הרי לישנא דסותר את הכל מתפרש דלר"ך לחזור ולמנות ל' שלימין, ולרבנן ודאי כן הוא, ואילו לר"א דינו כדין נטמא ציוס ק' דהיינו יום מלאת דיהיבין ליה תורת נזיר והיינו כ"ט לבר פדא ול' עם דין דמקצת היום ככולו לרב מתנא, וא"כ אכתי פליגי, ואם היינו אומרים דלר"א בנטמא ציוס מלאת אע"ג שאינו סותר דליכא אחרונים מ"מ אותו היום לא עלה לו, והלכך גם בנטמא ציוס ק' סותר שלשים שלימים ולרב מתנא אף בעינן מקצת היום דל"א ניחא, אבל ל"מ כן, וי"ל דכיון דלכתחלה לעולם מגלח ציוס ל"א הלכך לא חש התנא למיסתם נמי גם אליבא דר"א דסותר את הכל, אע"ג דליכא נפקותא לענין דיעבד בגילח ציוס ל'.

ט"ז ב' מתני' מי שזר והוא צבית הקצרות אפי' היה שם ל' יום אין עולין לו מן המנין כו', מש"כ תו' דהא דאין עולין לו מן המנין אין זו חידוש כיון דאפילו מנה בטהרה ונטמא סותר כש"כ שאין עולין לו כשנטמא מעיקרא, ועיקר החידוש שאין מביא קרבן טומאה, ז"ע דא"כ לא הו"ל לתנא למיתני אפילו היה שם ל' יום, דאין צוה שום ענין לגבי קרבן, גם מה שדנו ק"ו מנזר בטהרה ונטמא איכא למיפריך דמה לנזיר בטהרה שכן מביא קרבן טומאה ומגלח, והרי אינתיק שערו לתגלחת טומאה, משא"כ צנור בטומאה דשערו ראוי לתגלחת טהרה, ועוד דצנור בטהרה שפיר נתייב צנורות טהרה של שיעור מזירותו, אבל כשנזר בטומאה י"ל דתחלת חיובו מזירות בטומאה,

נעכ"פ לפירוש תו' דציה"ק טומאה שהנזיר מגלח עליה היא, ודכוותה יש גם לפרש הא דאר"א י"ט ז' מכלל דאיכא אחרונים דממעט נמי יום ק' מקרבן טומאה, אלא דר"ל דקרא דזאת תורת הנזיר דתן לו תורת נזיר אהדריה נמי לקרבן טומאה, ועכ"פ משמע דלאחר מלאת ליכא קרבן טומאה, ועל"ס סתירת הדבר בגמ' בזמן דלענין סתירה נזכר כדבר פשוט דליכא אחר מלאת, הרי הוא כמפורש דגם קרבן טומאה ליכא, וגם ממה שלא הזכירו בגמ' בסתירת ק"א לרבנן ולר"א שמהא כאן סתירת תגלחת מחמת תגלחת טומאה מדאורייתא, נמי משמע דאין כאן אלא סתירת טומאה, ואם הייתה פלוגתא ר"א ורבנן במתני' בשיעור סתירת תגלחת, מי שני ליה לתנא למיתני גילח אחר מלאת סותר שלשים רא"א אינו סותר אלא שצעה, אלא ודאי מתני' לאו בסתירת תגלחת איירי, אלא דמ"מ שמעינן מינה לענין סתירת תגלחת לר"א וכדלהלן.

וסוגיא דגמ' ל"ט ז' יש לפרש דפשיטא לגמ' דר"א ס"ל דסתירת תגלחת אחר מלאת אינה אלא שצעה, דאל"כ מה ראה ר"א לצדות שיעור סתירה של שצעה ימים דלא אשכחן דכוותה בדאורייתא כלל, [ופשיטא לגמ' דר"א שצעה מלכד ימי טומאה קאמר וכדאיתא בתוספתא], וע"כ דר"א ס"ל דאשכחן סתירת שצעה בתגלחת דלאחר מלאת מדאורייתא, ולכך כשהוצרכו חכמים לגזור סתירת טומאה ציוס ק"א, דבלא"ה לא דמיא לסתירה דאורייתא דהא ליכא קרבנות טומאה, ס"ל לר"א דסגי למיגזר שצעה, והיינו לישנא דגמ' קסבר ר"א כל אחר מלאת שצעה סותר, כלומר דס"ל דכל אחר מלאת סגי למיגזר שיסחור רק שצעה, וכדמתפרש לישנא דגמ' ט"ז ז' דהיינו טעמיה דר"א, וגם הלשון כולל בין סתירת טומאה ובין סתירת תגלחת, ורבנן בתרוייהו פליגי, דגם בתגלחת דאחר מלאת סברי דסותר ל' וכדאיתא בתוספתא פ"ד דגילח על הזבח ונמנא פסול דתגלחתו פסולה וסותר שלשים יום, ולכך לא מנא לאוקמי לברייתא דגלחיהו ליסטים ושיירו צו כדי לכופ אינו סותר אלא כר"א, דאף אי איירי בל"ב או בל"ג לא מצי איתא כרבנן.

וקרא דוטמא ראש נזרו יש לפרש דריצויא הוא דאיכא איסור והפסד בטומאה גם לאחר מלאת, אבל תגלחת וקרבנות וסתירה לא איירי אלא

של ימי טומאה אחד, דלא הוי חייל, ואף בלא טעמא שאינו ראוי לתגלחת וקרצנות טהרה, אלא משום דענין מזירות שחידשה תורה הוא מזירות טהרה, וכשנטמא עדיין נשאר בהלכות הנזיר, וכעין אחר מלאת וכיו"ב, אבל לא שייך מזירות רק של טומאה, וכמו דלא שייך מזירות של אחר מלאת לחוד, והלכך טמא שנזר לר' יוחנן דחיילא מזירותיה הוא משום שעמיד להטהר ולנהוג מזירות טהרה, והלכך דיינין לטומאתו עכשיו כדין נזיר טהור שנטמא, ור"ל ס"ל דאי אפשר להתחיל מזירות של טומאה, כשם שאי אפשר לנהוג מזירות רק של טומאה, והלכך לא חיילא, ומ"מ משמע דחלות מסוימת של תורת נזיר חלה עליו גם בטומאה, דבגדרים ד' א' אמרינן דלר"ל עובר בכל תאחר דמזירות כשנזר צבית הקצרות, וצמו' שם ג' ב' כתבו דאם אמר הרי עלי לנהוג מזירות לא חשיב באיחורו ככל תאחר דמזירות אלא ככל תאחר דנדרים, וא"כ מצויר דכשנזר צבית הקצרות הרי חיוצו לנהוג אח"כ מזירות טהרה הוא מדין חיוצי מזירות, ואע"ג דלר"ל לחזור ולקבל, וע"כ דיש חלות תורת נזיר מסוימת גם כשנזר בטומאה, ומיהו עדיין אינו נזיר ממש מדשיין גציה כל תאחר, והיינו שלא יאחר מלקבל.

וריתכן דלאחר שקיבל מזירות בטהרה אמרינן דכבר היה נזיר משעת קבלתו המזירות צבית הקצרות, דמזירות דטומאה נטפלת למזירות דטהרה, (וכעין זכר לדבר הנטפלים לשם מלפניו), ואפשר דאם הפריש קרצנות דמזירות צעודו טמא דקדשי ולא חשיב כהקדים קרצנו למזר, וכן אפשר דנפ"מ באשה שהפר לה בעלה בעודה טמאה, דתו לא תחול עליה מזירות דטהרה אם תקבל המזירות טהרה כהמשך למזירות דטומאה, ואף אם נימא דלא סגי בהפרה זו וכן לא יוקדשו הקרצנות, אכתי אפשר דצאמר הריני נזיר כשיהיה לי בן ונולד הבן בימי טומאתו, דבזה כיון שכבר לא יטריך לחזור ולקבל כשיטהר דהא כבר מקובל ועומד הוא משנולד הבן, דבזה כבר יוכל להפריש קרצנותיו אף צעודו דטומאתו, ושמוא אף תועיל הפרה, ואפשר עוד דנפ"מ צאמר הריני נזיר צבית הקצרות ונזיר כשיהיה לי בן, ונולד הבן בימי טומאתו, דמ"מ כשיטהר יקדים לנהוג מזירותו קודם למזירות בנו, דחשיב כהקדים לקבל מזירותו.

[ומסתפקנא בטמא שנזר אם מנזה קעציד, דהא סו"ס גם בטומאתו כל דיני מזירות עליו, או דמ"מ כיון דנזיר שנטמא עובר בלאו אין ראוי לקבל מזירות בטומאה, ולפי זה מנזרע שפיר קעציד מנזה אם מקבל מזירות דאע"ג דאין הימים עולין לו, וצ"ע], ומאן לימא לן דאין עולין לו מן המנין, ופשוטא דמתני' נראה דהיינו דאמי לאשמועינן דאף כנזר צבית הקצרות דתחלת קבלתו על מזירות בטומאה עכ"פ בתחלתה, ואע"ג דאינו חייב בקרצנות ותגלחת, אפ"ה אין עולין לו מן המנין, ולענין זה נאות לשנות אפילו היה שם כל משך המזירות דהיינו ל' יום, אף שאין בזה חידוש מיוחד טפי מבזיוס אחד, ואפשר דהיה מקום לומר דיש ענין לקבל מזירות של טומאה כיון שכל דיני מזירות עליו, וגם בזה נאמרה ההלכה דאין מזירות פחות מל' יום, וקמ"ל דאפי' שהיה ל' יום אין עולין לו מן המנין, דאין מזירות בטומאה לחוד, ואף שנתכוין מתחלה רק להיות נזיר טמא.

גם יש חידוש בזה דאין עולין לו מן המנין, דמשמעותו דלמנין הוא דאין עולין, הא לכל שאר דיני מזירות הרי הוא כנזיר דעלמא, וכדאיתותב ר"ל.

שם יצא ונכנס עולין לו מן המנין כו', למאי דמפרשינן לה ביצא והזה ושנה וטבל, משמע צמו' לקמן י"ט א' דעיקר החידוש הוא דאפילו חזר ונכנס צו ביום נמי עלה לו מן המנין מקצת אמנע היום, ולפי זה מתפרשא מתני' הכי יצא והזה ושנה וטבל אפי' חזר ונכנס צו ביום כבר עלה לו מן המנין מקצת היום והלכך מביא קרבן טומאה, וממילא מובן דמקצת היום חזר ונתבטל מדין והימים הראשונים יפלו, וכן אשמועינן נמי דחיילא מזירות טהרה אטבצו"י דמת, ועוד אשמועינן דאע"ג דתחלת קבלת המזירות היתה בטומאה, מ"מ כשנטהר וחזר ונטמא מביא קרבן טומאה, ועי' מש"כ לקמן י"ז א'.

בגמ' ור"ל אמר אין מזירות חלה עליו אי הדר ואמר חיילא עליה כו', נזיר טהור שנטמא כל דיני מזירות עליו, וכדתנן מ"ב א' אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת, וכנראה קים לחז"ל כן מסבירא דאע"ג דימי הטומאה לא סלקי למנינא מ"מ כל תורת מזירות עליו, ומ"מ נראה דאי הוי משכח"ל קבלת מזירות

מדלא מסקינן בתיוצתא לל"ק וגם לא אמרינן אלא אמר מזב"א, משמע דל"ק לא איתותב, וכן בגמ' נדרים ד' א' מייחנן לל"ק והדר אמרינן ועוד האמר מזב"א כו', ומשמע דאיתא נמי לל"ק, ונראה דהיינו משום דשפיר איכא לשנויי כמש"כ תו' דבהדר וקיצל קאמר דעולה לו מן המנין, וכן אם נדייק הא לענין איסורי נזיר זה זה שוין וכדדייקין ללישנא דמזב"א, נמי איכא לשנויי כדמשנינן התם דבקלקולא לא קמיירי וכמ"ש תו', אלא לפי דגמ' נקט טפי לעיקר כמזב"א, לכך לא פירשו לתרץ לל"ק, ולאסקינן מזב"א אמר כחירון נוסף.

שם אמר מזב"א מיחל כ"ע לא פליגי דחילא כי פליגי למלקי כו', בתו' פירשו דרק לענין טומאה פליגי אם לקי, אבל אין ותגלחת מודה ר"ל דלקי, וכנראה פירשו כן משום דקשיא להו טעמיה דר"ל, דכיון דמודה דחילא מה מקום שלא ילקה, לכך פירשו דס"ל דקרא דוטמא ראש נזיר דממעט ליה מקרבן ממעט ליה נמי ממלקות, [ועי' בירושלמי], ומהא דאיתותב ר"ל מזב"א דמי שהיה טמא ונזיר ולא דחין ציוצא ונכנס כמו לל"ק, שפירשו תו' דהיינו משום דמשמע דטומאה ותגלחת ויין שוין, אין הכרע, דאפשר לפרש כמש"כ לעיל דכיון דחילא ע"כ צריכתא כפשטה דבעודו טמא איירי, ולו"ד ז"ל נראה כדעת הר"ן נדרים ד' א', וכן במאירי שם וכאן, דלר"ל גם איתגלחת ויין לא לקי, וטעמיה כמו לל"ק דליכא נזירות רק של טומאה, אלא דדאיכא נזירות טהרה הרי גם נזירות טומאה נטפלת לה, אבל כל עוד שלא היתה נזירות טהרה, אין לחייבו על איסורי נזיר בנזירות טומאה, ורק דלהאי לישנא מודה ר"ל דחילא ואין צריך שיחזור ויאמר לכשיטהר, ואפשר דמ"מ מיהא מיתסר מדאורייתא באיסורי נזיר גם בעודו בטומאתו, דלאחר שיטהר נימא דאיגלאי מילתא דנזירות הטומאה היתה טפלה לנזירות הטהרה, או דגם מתחלה חילא לענין איסור כעין נזירות על נזירות, [כמ"ש הרשב"א נדרים י"ז נתבאר לעיל ה' א' דאסור בכל איסורי נזיר גם מחמת נזירות שניה אבל אין לוקה], או דרק מדרבנן מיתסר, וקרוצ הדבר דגם לל"ק מיתסר מדרבנן.

דעת הרמב"ם צפ"ו מה"נ ה"ח ט' י', דצית הקצרות דמתני' היינו טומאה שאין הנזיר

וא"ת ולר"ל ל"ל לקמן י"ז א' קרא דוטמא ראש נזיר לומר דנזיר צקצר אין טעון צפרים ותגלחת, ותיפ"ל דבכלל אין חל עליו נזירות, וי"ל דר"ל נמי לצמר הכ דרשא הוא דקאמר דלא חל, א"נ בלא"ה איתותב שפיר.

י"ז א' ה"ב ע ציוצא ונכנס, נראה דר"ל ס"ל דמילתא דפשיטא היא דלא שייך שתחול נזירות בטומאה, ולכך לא חש התנא למיסתם מי שהיה טמא ונזיר, דכו"ע ידעי דהכוונה היא לכשיטהר, והחידוש הוא דאע"ג דקבלת הנזירות היתה בטומאה, וגם לר"ל חילא בקבלתו צמדה מסוימת כדחשבנין לה כל תאחר דנזירות ולא נדרים, וכמש"כ לעיל, [ומיהו לא חילא ממעט דא"כ לא הוי כל תאחר כמבואר בנדרים שם], ולכשיטהר אין צריך קבלה מחודשת אלא מעין הסכמה וכמ"ש תו', אפ"ה כשנטהר חשיב נזיר גמור לכל מילי, וגם במתני' איכא חידוש זה ציוצא ונכנס, וכמש"כ לעיל, ומיהו במתני' דקתני יוצא ונכנס יש גם חידוש דחילא נזירות בטב"י וגם דסגי במקצת אמצע היום להחשב כהתחיל נזירות דטהרה, אבל כאן צב"א לא נזכר יצא ונכנס, ומ"מ קושטא הוא דגם תנא דצריכתא איירי נמי בשביעי קודם הערב שמש, והיינו שסתמו בגמ' ציוצא ונכנס, אבל עיקר החידוש דצריכתא יש לפרש אע"ג שקיצל הנזירות בטומאה, וגם ציוצא לחוד יש חידוש.

ולאחאמור יש לפרש דהיינו טעמא דללישנא דמזב"א לא דחין להך צריכתא ציוצא ונכנס, דהיינו משום דכיון דחילא נזירות בטומאה, לא יתכן שהתנא יסתום מי שהיה טמא ונזיר כשהכוונה רק לאחר שנטהר, דהא ראוי להשמיענו דינו קודם שנטהר כיון דחילא נזירות, וע"כ מתפרש כפשוטו דבעודו בטומאתו קאמר, ועוד דרישא דצריכתא דקתני דאסור הרי קושטא הוא אף בעודו בטומאתו, וממילא גם סיפא דסופג את הארבעים יש לפרש נמי בעודו בטומאתו, ואין צורך למ"ש תו' דמשום דיש להשוות נטמא לגלח ושתה פרכינן, וצ"ל נדרים ד' א' מבואר דמזב"א גם על תגלחת ויין קאמר שאינו לוקה לר"ל, ולפי זה ע"כ לפרש כמש"כ.

שם ואי ס"ד לא חילא אמאי עולה לו מן המנין אמר מזב"א מיחל כו"ע ל"פ דחילא כו',

מגלה עליה, ולפי זה אשמועינן מתני' חידוש גדול
 בהא דאין עולין לו מן המנין, דהא מקרא לא
 שמענו אלא טומאה הסותרת והיינו שהנזיר מגלה
 עליה, וגם אשמועינן דאף אם חזר ונטמא בחור
 ימי טומאתו בטומאה שהנזיר מגלה נמי אינו מביא
 קרבן טומאה כיון דתחלת נזירתו בטומאה, ועדיין
 לא ספר בטערה מגין נזירות, ומה מוכח דטומאה
 שאין הנזיר מגלה עליה נמי טומאתה מדאורייתא,
 מדאדני למיפטר מקרבן טומאה, ואריך לדחוק
 בלשון הרמב"ם פ"ג מטו"מ ה"ג [ובפ"ב הט"ו]
 דמש"כ דאינו דין תורה ר"ל המפורש בתורה, אבל
 מ"מ הוי מדאורייתא, וכן מוכח נמי ממ"ש פ"ה
 מנזירות הט"ו דנזיר שנטמא בטומאה שאין הנזיר
 מגלה נמי לוקה עי"ש, ולפי דרכו ז"ל דקצר היינו
 טומאה שאין הנזיר מגלה מפורש הדבר בגמ' י"ו
 א' בצעיא דנזיר צבית הקצרות אם לריך שהיה
 למלקות, וז"ל דקים לגמ' למידרש מוטמא ראש
 נזיר למעט נמי מי שזר בטומאה מן המת שאין
 הנזיר מגלה עליה ללא יביא קרבן כשנטמא
 בטומאה שהנזיר מגלה, אע"ג דוטמא ראש נזיר
 בטומאה שהנזיר מגלה כדכתיב בסיפ' דקרא,
 ואע"ג דטומאה אחרת לא מימעטא מהאי קרא,
 מ"מ טומאה מן המת מימעטא אף שאין הנזיר
 מגלה עליה, ולפירוש הרמב"ם אחי שפיר הא
 דקתני במתני' דינא ונכנס עולה לו מן המנין,
 דבאמת עולה כיון דהנידון בטומאה שאין הנזיר
 מגלה דאינו סותר, ובעיא דרב אשי לענין תגלחת
 יש לפרש בחזר ונטמא בטומאה שניזר מגלה, ומה
 שקשה לדעת הרמב"ם הוא דסתם צית הקצרות
 כשהמזוזר בטומאה דאורייתא הר"ז טומאה שהנזיר
 מגלה עליה, ועי' מש"כ בזה מרן זללה"ה דנזיר
 סימן קל"ט סק"ה ובגליונות הגר"ח ז"ל בה'
 טו"מ.

ריש להסתפק אם יש לקיים דינו של הרמב"ם ז"ל לפירוש חו', דהיינו אם יש דין מזיר בקבר למזיר שגור בשעה שהוא טמא בטומאה שאין המזיר מגלה עליה, לענין דאף אם יתטמא עכשיו בטומאה שהמזיר מגלה עליה, לא יביא קרבן טומאה, וכן יש לדון במאורע שגור, אם למהיב ליה דין מזיר בקבר, די"ל דאע"ג דרבנן לא צעו ימים ראשונים, אבל מ"מ צעו שכבר יתחיל מנין המזירות, וכל שלא עלו למנין לא קרינא ביה וטמא ראש נזר, ומיהו

כשנטמא צוומאָה שהנזיר מגלח עליה אפי' לאחר שפירש ממטמאיו, אכתי הוא צדיק, ואם נזיר דינו כנזיר בקצר, וכדעניא צבוגיין מי שהיה טמא ונזיר אסור לגלח כו' והיינו דין נזיר בקצר כדמייטין לה אפלוגמא דר"י ור"ל, [וזה אף אם נימא דגם אם נזיר בקצר היה מביא קרבן טומאה, מ"מ טמא שפירש ממטמאיו ונזיר לא יביא, כיון שלא נטמא משקיבל נזירותו], וכן לענין ביאת מקדש הרי כל זמן טומאתו הוא צדיק כטמא צוומאָה שחייבין עליה על ביאת מקדש.

ומסתברא דכיון דקרא דטומא ראש נזרו איירי
בטהור שימיו עולין לו, דיט למעט
מהאי קרא כל נזיר שאין ימיו עולין לו ולא רק
נזיר בקבר, והלכך אם טמא בטומאה שאין הנזיר
מגלה עליה אין ימיו עולין לו מדאורייתא הרי גם
הוא כנזיר בקבר אם הזיר, ואף כשיטמא בטומאה
שהנזיר מגלה לא יצא קרבן טומאה, וכן מפורע
שנזר צימי חלוטו, וכן בגמ' י"ז ב' מצואר דימי
חלוטו גרע מנזיר בקבר.

ולפי זה מתני' דמי שמר והוא צבית הקצרות יס
לפרש דכילל גם טומאה שהמזר מגלח עליה
וגם טומאה שאין המזר מגלח עליה, ונקטו אין
עולין לו מן המנין לרבותא בטומאה שאינו מגלח
עליה, ונקטו אינו מביא קרבן טומאה בנטמא
בטומאה שהמזר מגלח עליה, וכן ביצא ונכנס אם
נכנס לטומאה שאין המזר מגלח עליה עולין לו מן
המנין, ואם נטמא בטומאה שהמזר מגלח עליה
מביא קרבן טומאה.

שם צבי ר"א מזיר בקצר צבי שהייה למלקות כו',
נראה דלפי דהענין צמיר הוא נמי דאין
נשהות הקדושה במקום הטומאה, והיינו דומיא
דמקדש, לכך קמייצעיא ליה דשמא שיעור אחד
למטרייהו, ובאת"ל דלר"ך שהייה למלקות קמייצעיא
ליה כמ"ש חו'. — אפשר דלדד דחלה עצמו באויר
עזרה אפי' שהה פטור, דלפי זה שיעור השתחואה
יש לו ענין גם באפשרות השתחואה, דלא שייך
להר"ך כן צמיר, וממילא יש לחייב צמיר אף בלא
שיעור שהייה, וז"ע. — מהא דשביק וצין במחנה
לויה, ומאורעין במחנה ישראל, ומייצעיא ליה צמיר,
משמע דוצין ומאורעין במחנותיהם פשיטא ליה
דצבו שהייה, ומיהו שמא ס"ל דלית בהו מלקות
עי' פסחים ס"ו, וז"ע. (שנועות י"ז א').

והלכך גם לר"א איצטריך קרא דוטמא ראש נזרו למעט נזיר בקצר מתגלחת, כדמסקינן לקמן דגם תגלחת מימעטא מהאי קרא, ובתר הכי אמנס גס מוהימס הראשונים יפלו נמעט גס תגלחת, כיון דכבר חזינן בנזיר בקצר תגלחת וקרצנות שוין, ואפשר גס דאי לאו מיעוטא דנזיר בקצר, הוי מפרשינן מיעוטא דוהימס הראשונים רק לענין סתירה וכדעת הרמב"ם ולא לענין קרצנות, ורק לאחר שנתמעט נזיר בקצר מן הכל, מפרשינן נמי למיעוטא דימס הראשונים דכוותה.

ועוד נראה דגם אם היינו ממעטים מדרשא דוהימס הראשונים יפלו דגם תגלחת ליכא, אכתי הוי דרשינן ק"ו דבריימא י"ח א' לחייב נזיר בקצר בתגלחת וקרצנות, ולא הוי דחינן דדליכא ימים ראשונים יוכיח, דהוי אמרינן דגזירת הכתוב הוא בטהור ונטמא, אבל טמא מתחלתו גרע טפי, וק"ו הוא להצריכו תגלחת ופריס.

שם מה טעם קאמר מה טעם אינו מציא קרבן טומאה משום דלא צעי גלוסי, נראה דר"ל דלא מייבעיא קאמר לא מייבעיא דאינו מגלח אלא אף קרבן טומאה לא מיימי, ולפי דאיכא סברא להך גיסא ולהך גיסא, דאיכא למימר דאע"ג דלא מיימי קרבן משום שלא טימא נזירות טהרה, מ"מ גילוח צעי דא"א שתחול גדל פרע דנזיר טהור על שער נזיר טמא, ולכך דייקין קרבן הוא דלא מיימי אבל גלוסי צעי וכדמסקא ליה לר"א, ואיכא למימר לאידך גיסא דקרא דוטמא ראש נזרו גזי גילוח כתיב, וגם קרצנות למיחל נזירות טהרה אהו כדאמר שבעות ל"ז א' וכש"כ שיש להצריכס בטמא שזר, לכך אמרינן דלא מייבעיא שאינו מגלח אלא אף אינו מציא קרצנות.

שם ימי חלוטו מנין כו' שכן מבטל בהן את הקודמין כו', הא דלא יליף מטומאה שאין הנזיר מגלח עליה דאין עולין, י"ל דהלל"מ היא ואין דנין ק"ו מהלכה, ועוד דאיכא למימר טומאה צו וזה יוכיח שעולין.

מה שחירו מו' דלכך א"א למילף שימי חלוטו יסתרו את הקודמין משום דדרשינן כי טמא נזרו טומאה סותרת ואין דבר אחר סותר, [לכאורה ק"ק דבשלמא יין ותגלחת שפיר מימעטו מלשון טמא, אבל ימי חלוטו גס הוא טמא איקרי ומאן יימר דמימעט מלשון טמא], ז"ע דבעלמא כה"ג

י"ז ב' כי גמירין שהייה צבית המקדש כו', בשבעות י"ז א' צעי ר"א נזיר בקצר צעי שהייה כו' או דילמא באונס גמירי שהייה כו', ולכאורה הך באונס ר"ל בגוונא שאין לחייב על הטומאה, והנידון רק על השהייה, והוא הדין בטמא שנכנס בשוגג לצבית המקדש והתרו בו ללאת, וכן בנזיר צבית הקצרות, והא דנקטו בנזיר י"ז ב' בנכנס בשידה חיצה ומגדל וחזירו פרע עליו את המעזיבה, משום דניחא למינקט כשתחלת החטא הוא השהייה, אבל במו' הרא"ש בנזיר שם דקדק מהא דאמרינן הכא דבאונס גמירי שהייה, דהיינו דוקא באונס ולא בנכנס בשוגג, וז"ע דהא אף במזיד איבעיא ליה לר"א אי גמירי שהייה, ומנלן לומר דשוגג נמי בכלל צעיא זו, ובמו' ד"ה לריך כתבו צעיא דרבא בנטמא בשוגג. (שבעות י"ז א').

שם צעי ר"א נזר והוא צבית הקצרות טעון גילוח כו', נראה דמסקא ליה לר"א דשמא מצות גילוח היא בכל גווני, כי לא ינוח מצות גידול פרע על שער של נזירות טומאה, והלכך אף בנזיר בקצר וכן בליכא ימים ראשונים לר"א איכא נמי מצות גילוח בשצעי, ובחער, ואם שיר שתי שערות לא עשה כלום, (דאם ליכא מצות גילוח הרי איכא איסור גילוח, וכדאמרינן בסוגיין לעיל דאם גילח סופג את הארבעים), והנה ידע ר"א דנזיר בקצר מימעט מקרא דוטמא ראש נזר, אלא דמסקא ליה אם אימעט רק מקרצנות או גס מתגלחת, ואע"ג דתגלחת סמך טפי לקרא דוטמא ראש נזרו מקרצנות, וכמו שהקשה הגרע"א ז"ל, מ"מ מספקא ליה על תגלחת משום די"ל דשער טמא אינו ראוי למצות גדל פרע דנזירות טהרה, וכמש"כ, ואילו קרצנות סברא הוא לחלק בין טהור שנטמא דחטא וריך כפרה, לבין טמא שזר דאין כאן חטא, ושמא אף מצוה קעציד, ומ"מ בגמ' י"ח א' עבדינן ק"ו מנזיר שנטמא לטמא שזר לענין פריס, דאיכא נמי סברא דקרצנות כי היכי דליחול עליה נזירות טהרה הוא כדאמר שבעות ל"ז א', ולגד זה ק"ו הוא.

ונראה לפי זה דמילפותא דר"א מוהימס הראשונים יפלו ליכא למילף דליכא תגלחת טומאה דליכא ימים הראשונים, דבההוא קרא לא כתיב תגלחת, ומסברא הא מספקא ליה לרב אשי דתגלחת לא תליא בקרצנות טומאה,

מתפרש בפשוטו דראוי למנות גדל פרע, ואין זו מנות תגלחת, ושמה לשון הצריחתא ששערו ראוי לתגלחת משמע ליה לתגלחת דמנחה, ולא שאינו מנוע מלהשאר עם הגדל פרע דמזירות טהרה.

י"ח א' מאן תנא הא דת"ר אין צין טמא שזור כו' אר"ח רבי היא כו', נראה דהיה מקום לומר דלא מצי אחיא כרבי, דמסבירא אין לנו לחדש דחיילא מזירות טהרה אטבויי דטומאה שהזר מגלח עליה, ודוקא לריבוי דדריש וקדש את ראשו ציוס ההוא ציוס תגלחתו דגלי קרא דחיילא מזירות טהרה אטבויי, אית לן למימר הכי, ולפי זה היה ראוי לפרש הכי דצריחתא דרק לענין להציא קרבן טומאה קאמר, וה"ק דטמא שזור שביעי שלו עולה לו מן המנין ואם חזר ונטמא מציא קרבן טומאה, אבל נזיר טהור שנטמא אין שביעי שלו עולה לו מן המנין לענין שאם יחזור ויטמא יציא קרבן טומאה נוסף, אלא דסגי בקרבן אחד, והיינו דקמ"ל ר"ח דצריחתא רבי היא, ומסבירא אמרינן דחיילא מזירות טהרה אטבויי.

שם והא דתנן נזיר שנטמא טומאות הרבה אינו מציא אלא קרבן אחד כו', לא נתפרש מנין למדו חז"ל ד"ז, ובכריתות ט' מיייתין קראי לכולהו שמציאין קרבן אחד על עצירות הרבה פרט לנזיר, ובשטמ"ק שם הציא בשם תו' בשם רש"י דנזיר כל שלא יאחז שעה הראויה להציא קרבן חשיב הכל טומאה אריכתא, והדברים ז"ע שלא אמרו בגמ' טומאה אריכתא אלא כל זמן שעדיין לא התחילה מזירות טהרה, וזוהי הדבר מובן דלא מצינו קרבן בנזיר טמא שחזר ונטמא, אע"ג שהוא בלאו דתנן מ"ב א', ואע"פ שמאריך זמן טומאתו, ורק בנזיר טהור שנטמא כדכתיב וטמא ראש נזיר איכא חיוב קרבן, והלכך כל זמן שלא התחיל למנות מזירות טהרה לא שיך לחייבו קרבן טומאה כשנטמא, אבל הרי מוקמינן למתני' כריבוי דמזירות טהרה חיילא משביעי, וזוהי לא חשיב טומאה אריכתא, ולמ"ד לילה לאו מחוסר זמן היה אפשר אולי לומר דטבויי כיון שעדיין לא נגמרה טהרתו, אע"ג דכבר מונה מזירות טהרה, מ"מ לא מצינו קרבן טומאה אלא בנזיר טהור לגמרי שנטמא ולא בטבויי, אבל למ"ד לילה מחוסר זמן, א"כ גם כשנטמא צליל ח' אינו מציא קרבן טומאה, אע"ג שהוא כבר טהור גמור, וכבר התחיל במנין דמזירות טהרה.

שפיר ילפינן מיהא דאין עולין, ובתור הכי אמרינן יכול אף יסחור ת"ל כי טמא נזיר, אבל אין זו סיבה שלא ילף גם דאין עולין, וי"ל דהא דסותר את הקודמין הוא משום דבעינן רזופין וכדמשמע נדה ס"ח ב', והיינו דכיון דימי הטומאה אינם עולין הרי ממילא הם סותרים, והלכך ימי חלוטו שנתמעטו מלסחור ראוי לפרש דבכלל מיעוט זה לומר דהם עולין, ומדוקדק לשון הגמ' תאמר בימי חלוטו שאינו מבטל את הקודמין לפיכך עולין לו מן המנין.

שם אמרת ומה נזיר בקצר ששערו ראוי לתגלחת כו', הקשה הגרע"א ו"ל אכתי איכא למיפרך מה לקצר שכן סותר את הקודמין בזמן דאיכא קודמין, וכש"כ אי הא דנזיר בקצר אין עולין הוא משום דחזינן דסותר כמ"ש תו' ט"ז ב' ד"ה ואפי', ונראה דכי היכי דממעטינן לקמן י"ח א' נזיר בקצר מתגלחת ויפרין אע"ג שהיה ראוי לרבות מק"ו, משום דכתיב וטמא ראש נזיר צמי שהיה טהור ונטמא הכתוב מדבר ולפטור את הנזיר בקצר, חזינן דגזירת הכתוב הוא אע"ג דהוא ק"ו, ה"נ איכא למעוטי מהאי קרא דנזיר בקצר אינו סותר את הקודמין, [וכעין דאשכחן לר"א דדליכא ימים ראשונים], והיינו שאין לו חומרא זו, ואף דלא משכח"ל קודמין בנזיר בקצר, מ"מ אילו הוי משכח"ל לא היה סותר, ואפשר גם דמשכח"ל באמר הריני נזיר כשאטמא, ונזיר מעכשיו, דכשנטמא חלה עליו מזירות אחרת כמזירות בנו, והוי כנזר בקצר, דלא תסחור מזירות עצמו אפילו לר"י דנטמא צמי בנו סותר גם שלו, דכיון דבשניה הו"ל כנזר בקצר אין נזיר בקצר סותר את הקודמין, [ובמקו"א כתבנו דגם לר"י עיקר דיני הסתירה תלויים במזירות הבן, ואף למאי דמצינו ביירושלמי ה"ה דאין הדבר כן, מ"מ בגוונא דבמזירות בנו הו"ל כנזיר בקצר י"ל דגרע טפי, וז"ע], ומ"מ לא מסתבר לגמ' למעט גם שתהא מזירות בקצר עולה, דפשטיה דקרא דוכי ימות מת עליו וגו' דלא שיך מזירות בטומאה כלל, וסבירא הוא דבמה שהכתוב מדבר בטהור ונטמא, לא אחי למעוטי שיהא נזיר בקצר עולה.

שם מאי לאו תגלחת טומאה כו', ז"ע מה סבירא היא זו הרי לעולם תגלחת טומאה היא המונעת מלעלות מן המנין, ובתגלחת טהרה

ובשטמ"ק כריתות שם בשם הרא"ש כתב דאפשר דילפינן לה מזה תורת הנזיר כדילפינן ההם נמי גבי סוטה ומאורע ויולדת מזה תורת, אבל סיים דמ"מ אחת תימא למה לא פירשו כן בגמ' כדפירשו באינך, ויש להוסיף דזאת תורת דכולהו קאי על סדר מנותן הרגיל, ודכוותה נזיר אם הוא דרשינן מזה תורת על נזיר טהור הוא אחי שפיר, אבל הרי נזיר שנטמא איירינן ובפשוטו זאת תורת לאו אהא קאי, אלא"כ באם אינו ענין, וז"ע.

ויעזיין בשטמ"ק שם במה שהביא מפרש"י וז"ל הא דלא נריך קרא לומר דחייב קרבן אחד על עצירות הרבה נזיר כמו דנריך במאורע ויולדת ובשפחה ובמקנה משום דמסבירא נפקא דאי נטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי בין לרבי ובין לריב"ז אינו חייב אלא קרבן אחד דהא דנריך קרא גבי יולדת דפטורה בקרבן אחד תוך מלאת היינו משום דאלידה קפיד רחמנא אבל גבי נזיר לא נריך קרא דכיון דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי כולה טומאה אריכתא היא כיון דלא יא' לשעה הראויה להביא קרבן כדמפרש תלמודא עכ"ל, הנה פתח במאורע ויולדת ושפחה ומקנה וסיים ליישב רק יולדת משום דאלידה קפיד רחמנא, נראה דעתו ז"ל דכל חיוב קרבן שלא יא' לשעה הראויה לקרבן פשיטא לגמ' מסבירא דסגי בקרבן אחד, דזה דמי להעלם אחד בשאר עצירות, דה"נ לא יא' לשעה הראויה לקרבן, וכדאמרינן נמי כריתות ח' א' ב' שראה ג' ראיות בליל ח' דמביא קרבן אחד למ"ד לילה מחוסר זמן, ולא בעינן קרא לזה, וגמ' נקט לה כדבר פשוט וידוע, ואמרינן נמי דבדין הוא דהו"ל למיתניא בהדי המביאין קרבן אחד על עצירות הרבה אלא דלא פסיקא ליה ע"ש, ופרש"י שם דהו"ל למיתניא כי היכי דקחני נזיר שנטמא טומאות הרבה, והנה דקדק ז"ל לדמותו לנזיר, ולא לאחריני, והא דנריך קרא בשפחה הוא משום דהתם אף בהפסיק בידיעה בינתיים ויא' שעה הראויה לקרבן אפ"ה סגי בקרבן אחד, וכן במקנה ע"י אנשים הרבה כל קינוי וסחירה צפ"ע ראוי לחייב קרבן, וחשיב כיצא לשעה הראויה לקרבן, ואפ"ה סגי בקרבן אחד, וכן במאורע נמי מתפרש דכל שלא הביא אשמו אם חזר ונתנגע מביא קרבן אחד אף שיצא לשעה

הראויה לקרבן, וכדאיתא בתוספתא פ"ט דנגעים, וכן ברמב"ם פ"ה ממחור"כ ה"ח, ועי' בשטמ"ק ט' ב' אות ג', ועי' בספר מרן זללה"ה לנגעים סימן ד' ס"ק ט"ו, והלכך כל הני ניחא דנריכי קראי דסגי בקרבן אחד, ורק מיולדת איכא לאקשווי דלא יא' לשעה הראויה להביא קרבן ואפ"ה בעינן קרא דסגי בקרבן אחד, ולזה כתב דשאני יולדת דאלידה קפיד רחמנא, ור"ל דהיה מקום לומר דעל כל ודל חייב רחמנא קרבן, דלא דמי לעצירות דסגי בכפרה אחת, לכך אינטריך קרא דגם ביולדת סגי בקרבן אחד, אבל נזיר לא נריך קרא כיון דלא יא' לשעה הראויה להביא קרבן, ומש"כ טומאה אריכתא היא, לישנא בעלמא הוא, ואינו ענין לטומאה אריכתא דאמרינן בגמ' לרבי, ומש"כ כדמפרש תלמודא היינו מאי דאמרינן בסוגיין ובכריתות ט' ב' לריב"ז בנטמא ב' וחזר ונטמא ב' דכיון דלא יא' שעה הראויה להביא זה קרבן אינו חייב אלא קרבן אחד, ור"ל דבזה פירשו בגמ' מנלן נזיר.

שם מאן תנא אר"ח ריב"ז כו', אינטריך לאשמועינן משום דהיה מקום לומר דלריב"ז באמת חייב על כל אחת ואחת דלא אשכחן קרא נזיר דמביא קרבן אחד, ומחני' רבי היא, ואע"ג דטומאה אריכתא היא, ור"ל דבטומאה שניה לא קרינא ביה וטומא ראש נזיר, שלא טימא אלא טמא, אפילו הכי חשיב ליה קרבן אחד על עצירות הרבה כיון דטומאה שניה נמי מזהר עליה, וגם מארכת ימי טומאתו, וסו"ס גם היא מטמאתו, קמ"ל.

שם ומשכחת לה כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי כו', בפשוטו נקט וחזר ונטמא בשביעי כי היכי דליהוי ג' טומאות דלשון טומאות הרבה שצמשה לא מתפרש על שנים, וכדאמרינן גבי זבה בתו"כ ימים שנים רבים שלשה, וה"נ טומאות שנים הרבה שלשה, אח"כ ראיתי שכ"כ רש"י בכריתות ב' ב' ד' והגרע"א ז"ל נתקשה בזה.

י"ח ב' גופא נטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי כו', לפמש"פ תו' דר"א כריב"ז ס"ל ומ"מ ליכא חיוב קרבן בטומאה שניה משום דליכא ימים ראשונים, לפי זה הא דקתני אינו מביא אלא קרבן אחד היינו על הראשונה והאחרונה, אבל על השניה ליכא חיוב, א"נ ה"נ קאמר אינו מביא אלא

הכי אמרי דהציא חטאתו ונטמא והציא חטאתו ונטמא מציא קרבן עכאו"א, ופשתא היינו שנטמא ציוס שהציא חטאתו, גם פשתא דגמ' דר"א ס"ל כרבי כדאמרינן ציוס הוא אע"פ שלא הביא קרבנותיו, ומ"מ בנטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני מציא קרבן עכאו"א.

הרמב"ם בפ"ו הי"ב פסק כחכמים, וז"ע דחוקיה ור' יוחנן חגיגה ט' א' כריתות ח' א' ס"ל כרבי או כריצר"י, וכן סתמא דמתני' שם ט' א' כריצר"י, ואפשר לומר דסתמא בדוכתא עדיפא ומתני' דלקמן מ"ט ב' כחכמים כדמסקינן נ"ד א', אבל ז"ע דליכא למימר דחוקיה ור"י אליבא דרבי וריצר"י פליגי, דהא נידון אי לילה מחו"ז הוא פלוגתא דתנאי, ומה מקום שיחלקו כיצד ס"ל לרבי וריצר"י דדין לילה מחו"ז דלא איירו זה כלל, וכן בכריתות ח' א' אמרינן אחידך דר' יוחנן דלדברי האומר מחו"ז קאמר, משמע דהך מימרא איהו גופיה הכי ס"ל, ואם חוקיה ור"י פסקי הילכתא כרבי או כריצר"י, אין לפסוק כסתמא, בפרט דכריתות איכא סתמא כריצר"י, וזה סייעמא למש"כ בחו"ז חגיגה שם דהרמב"ם מפרש פלוגתא דחוקיה ור"י לענין ראייה ולא לענין נזיר עי"ש, ועי' בספר מרן זללה"ה סימן קל"ט סק"ה.

שם אמר לך ההוא אע"פ שלא הביא עולתו, אפשר דר"י בנו של ריב"ז לשיטתיה בפסחים נ"ט א' דמצינו עולה המכשרת במזרע, ולכך שפיר אינטריך קרא בנזיר שאינה מעבדת, ורבנן לטעמייהו דלא מצינו עולה מכשרת וממילא דורון הוא, (מנחות ד' א' מחוץ הדברים וע"ש).

שם ורבנן עולה לא צעי מיעוטא דורון בעלמא הוא, עי' מש"כ בזבחים ס"א סק"ד.

י"ט א' מאי קסבר אי קסבר בעל מיעוק עקר חטאת העוף נמי לא לייחתי, עי' מש"כ בחו"ז כריתות ח' א' כ"ו ב' בשם מרן זללה"ה דחטאת העוף הבא על הספק הוא קרבן ודאי, וחייבין עליו משום זרות ומחוסר בגדים, ורק לענין נודע חלוק דינו מאשם תלוי, ויש להציא ראייה לזה מהא דאמרינן בסוגיין דהאשה שנדרה בנזיר ונטמאה ואח"כ הפר לה בעלה דאי מיעוק עקר מציאה חטאת העוף משום דחטאת על הספק

קרבן אחד משום דהשנייה פטורה והראשונה והשלישית סגי בקרבן אחד דלא יראה בשעה הראויה לקרבן, וגם לפי מאי דנקט הגרע"א ז"ל בקושימו דגם השלישית אין לה ימים ראשונים, נמי ל"ק ליטנא דאינו מציא אלא קרבן אחד כמ"ש מרן זללה"ה בסימן קל"ט סק"ו, דשפיר מתפרש לשון זה גם בדליכא אלא חיוב אחד, ואינו ענין לקרבן אחד על טומאות הרבה דלעיל, דהתם ע"כ לפרש בגוונא שכל טומאה מחייבת קרבן, והדבר מוכח בלשון חכמים דאמרו קרבן אחד על הכל, אע"ג דלדיהו הכל טומאה אריכתא, ואין חיוב קרבן אלא על הראשונה.

לר"א בדליכא ימים ראשונים משמע בחו' לעיל ט"ז ב' ד"ה ר"א דאף אינו מגלח, ולפי זה בנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי מגלח על הראשונה ועל האחרונה ואינו מגלח על האמצעית.

מה דנקטו חו' בפשיטות דלר"א דצעי ימים ראשונים, הרי אף בטומאה שניה צעינן ימים ראשונים, ולא סגי צימם הראשונים שנפלו מחמת טומאה הראשונה, לו"ד ז"ל היה מקום לדון בזה, די"ל דקרא דימים ראשונים לא בא למעט אלא נזירות שלא היה לה בטהרה כלל ימים ראשונים, דדמי לנזיר בקרבן, אבל כל שהיו ימים ראשונים של נזירות בטהרה אף שנפלו מן המניין מחמת טומאה, מ"מ טומאה נוספת פוגמת גם בהם שאילו לא נפלו מחמת הראשונה היו נופלים מחמת זו, ובקרבן אורה דקדק כן ממ"ש הרמב"ם פ"ו הט"ז דאם נטמא אחר שהציא חטאתו חייב בקרבנות, אע"ג דהרמב"ם פסק דצעינן ימים ראשונים, ומיהו י"ל דשפיר שנה הרמב"ם עיקר הדין ומיתוקמא בנטמא כמה ימים אחר הבאת החטאת, (או בנטמא וחזר ונטמא כמ"ש הגרע"א ז"ל בגמ' דמנטרפין), אבל באמת לדעת הרמב"ם פ"ו ה"ו דרק בנטמא ציוס השלישי סותר, א"כ לא יועיל חירוק החו' דר"א ס"ל כריצר"י דמיום השביעי מתחלל נזירות טהרה, דמ"מ אכתי ליכא אלא ב' ימים, וע"כ דסגי בזה שהיו ימים ראשונים קודם טומאה קמייתא, ומיהו הרי דעת הרמב"ם דקרבן מייתי אף בליכא ימים ראשונים ורק לענין סתירה צעי ימים ראשונים, ואפשר דמקורו ז"ל דאיכא קרבן הוא אמנם מסוגיין, (גם לפמש"פ הרמב"ם כר"א דצעי ימים ראשונים ראוי לומר דגם חכמים הכי ס"ל ואפילו

שם א"ל ר"כ ור"א לרב מ"ט לא מפרשת לן כהלין מילי, נראה דר"ל מימרא דשמואל דבהזו ושנה וטבל איירי, ומשמע דאינהו סבור דאף בלא הזה ושנה עולין לו מן המנין, ואפשר דטעמם כדאמר צירושלמי בסוגין דהתורה קראת לפורש מן הקצר טהור דכתיב ואחרי טהרתו שבעת ימים יספרו לו, ואפשר דהיינו רק לענין לחייבו קרבן טומאה כשחזר ונכנס, ולכך רק לשמואל פרישין אלא נכנס הוא דעולין כו', דלדידו הו' ניחא דלענין מנין בלא חזר ונכנס באמת אין עולין כיון שלא הזה ושנה וטבל, ומיהו כ"ז צנוז בקצר דאינו מביא קרבן טומאה, אבל כשנחתיב קרבן טומאה פשיטא דעד שלא יטהר אין עולין לו לשום ענין.

שם אמר עולא לא אר"א אלא בטמא שזר כו', נראה דמשום דטעמא דגזירת הכתוב להזריק ימים ראשונים ראוי לפרש דבתחלת נזירותו לא קפיד רחמנא כולי האי אס נטמא דעדיין לא הורגל בטהרה, או משום דעדיין לא פגם בשיעור חסוב של נזירות, דכל יום מוסיף קדושה, וטעמים הללו יש להם יתרון צנוז בטומאה דעדיין לא פרש מטומאה כ"כ, וגם הראשון לנזירותו הוא כשהוא טבוי, [דבטמא שזר לכו"ע שביעי עולה לו מן המנין], והלכך דייק עולא דממה ששנה התנא דינו דר"א בטמא שזר משמע דרק בטמא שזר קאמר לה, דכיון דגזירת הכתוב דימים ראשונים חידוש הוא אית לן למעט בחידוש, ואפשר דעולא נמי אקרא דכי טמא נזיר סמיך.

י"ט ב' איתביה אביי הריני נזיר מאה יום כו', נקט לה צנוז מאה משום דבעי לאסוקי נטמא בצוק מאה יכול יהא סותר, והיינו בשלמים, דליכא טעמא דמקצת היום ככולו.

שם נטמא ציום מאה חסר אחת יכול לא יהא סותר כו', אי בעינן דנפקין תרין ומתחילין תלתא, מתפרש שפיר דס"ד דה"נ בצוק דהיינו אחרונים ניבעי תלתא, ומסיק שפיר דבאחרונים שפיר מיקרי אחרונים אף בתרי, וכמש"כ להלן טעמא דמילתא, אבל הרי אביי לא פשיט ליה לר"פ מהך ברייתא דמותיב מינה הכא, ויש לפרש דאף אי בתחלה סגי בנפק חד ומתחילין תרין, היינו משום דסו"ס יש כאן שני ימים שנופלים ושפיר

שזיערה עצמה מן היין, אבל בלא נטמאה לא מייתה חטאת בהמה דדוקא חטאת העוף דקילא דאחיא על הספק אחיא נמי בכה"ג, ואם נימא דחטאת העוף הבא על הספק אינו אלא ספק קרבן ורק הקילה תורה להביאה, א"כ איך ניליף מזה להביא חטאת העוף בהפר לה בעלה דהשתא ידעינן שמעולם לא היתה נזירה, אבל אם הוא קרבן ודאי שנתחדש על מצב של ספק ניחא דבשעה שזיערה עצמה מן היין חטאת באמת על הספק ומצב זה לא נשתנה ע"י הפרת הצעל, דסוף סוף בשעה שזרה זיערה עצמה מן היין, וולא דמי להותר ע"י חכם דהתם על ידי פתח וחרטה כטעות חשיב, וכנודע שלא חטא דמי, משא"כ כאן שהכל תלוי בידו של צעל, וכיון שמצב זה נשאר קיים ראוי הוא לכפרה של חטאת העוף הבא על הספק, ולא דמי לכל ספק לידה שנודע שלא ילדה דהתם איגלאי מילתא למפרע שלא היה מצב המחייב קרבן, דכל ידיעה של עכשו היתה ראויה להודיע אחמול בשעת מעשה, משא"כ הפרת הצעל שהוא מחודש בהחלט והמצב של קודם הפרתו הוא מצב מוחלט. — ונראה דאינה נאכלת כדין חטאת העוף הבא על הספק.

ומהא נמי מוכח דאף באינה מחוסרת הכשר איכא לדין חטאת העוף הבא על הספק, דהאי איתמא אינה מחוסרת הכשר דהא איגלאי מילתא דמעולם לא הויא נזירה, ומ"מ מביאה חטאת העוף, ולמדנו מזה דהא דתנן ואין השאר עליה חובה, דחובה הוא דליכא אבל רשאי להביא, ומש"כ רש"י דצדוקת החירו ז"ע, וכן בטהרות איתנייא בהדי ספיקות שהקילו בהם חכמים, והיינו שאינה מחויבת להביא, אבל רשות איכא, וז"ע, ועי' מש"כ לקמן כ"ט א'. (כריעות ח' א').

שם אלא נכנס הוא דעולין לו מן המנין כו', נראה דקשיא ליה דהו"ל למיתני ילא עולין לו מן המנין נכנס מביא קרבן טומאה, ומ"ט ערבינהו, ומשני לאשמועינן דאפי' חזר ונכנס צו ציום עולין לו מן המנין אותה שעה ומביא קרבן טומאה, ויש צוה חידוש דטבויי חשיב כטהור למיחל עליה נזירות טהרה וכמ"ש תו' י"ז א' ד"ה אין, וגם דשעה של אמצע היום דיינינן צה מקצת היום ככולו דקדמני דעולה מן המנין.

ולפי זה כד דרשין ראשונים מכלל דאיכא אחרונים, אין לחייב אלא שיהיו שני ימים אחרונים דהיינו ז"ט וק' כדאיתא בצרייתא, ול"ק משה"ק תו' דליצני תלתא דכיון דלענין יפלו סגי בתרי ה"ג באחרונים סגי בתרי, וכשנמא ז"ט שפיר חשיב דאיכא תרי, דמה שעבר מקצת הז"ט אין בזה ענין, דמ"מ אכתי ז' ימים לפנינו, משא"כ בראשונים דבעינן שיפלו וזה אפשר דאין מתפרש אלא כשכבר עברו.

שם ח"ל יפלו כתיב כו', לפי גירסא דידן דאי כתב רחמנא ימים ולא כתב יפלו הו"א עד דנפקין תרין ועיילין תלתא, מבוחר דפשיט ליה דנפק חד ומתחילין תרין, ויש לפרש יפלו כתיב וכל היכא דנפלין תרין שפיר דמי, ונפק חד ומתחילין תרין שפיר מיקיים יפלו, דהא כבר מנה שני ימים עד שלא נטמא, ולגירסת הז"ח וזו כנראה גי' הרמב"ם דאי לא כתב יפלו הו"א דנפק חד ועיילין תרין, יש לפרש דה"ק יפלו כתיב ומשמע דכבר עלו השני ימים ועכשיו יפלו, והיינו דנפקין תרין ועיילין תלתא.

מתני' מעשה בהילני המלכה כו' ובסוף שבע שנים נטמאת כו', נראה דהאי מעשה לאו ז"ה קאמרי לה דהא הורוה ז"ה קתני, ומאי שיך להציא מעשה שהם הורו כדצריהם, אלא תנא דמתני' קאמר לה, ואחי לאשמועינן דמתמרין בזירות דא"י כבחוק מלאת דסותר את הכל, ולדעת תו' והרמב"ם דאף קרבן טומאה ליכא בטומאה דאחר מלאת, א"כ ה"ג לא היה קרבן טומאה, ומ"מ לענין סתירה החמירו לסתור הכל.

ור"י דקאמר לא היתה מזירה אלא י"ד שנה, ומסקינן דבשלא נטמאת ואליצא דז"ה, יש מקום לפרש לפי זה דאחי לפלוגי ולומר דלא החמירו לענין טומאה למיחשב מזירות דא"י כחוק מלאת, דהילני המלכה לא איירי בנטמאת, ולא נהגה מזירות אלא י"ד שנה, וממילא לא שמעינן מהתם דין נטמאת, אבל לפי זה הו"מ למימר בנטמאת ואליצא דז"ה, ומדלא אמרינן הכי ש"מ דמודה ר"י דהחמירו לחשבא כחוק מלאת לענין סתירה, אבל לפי זה לא אחי לאשמועינן מידי אלא מעשה כי"ד הוי, ושמא קיס לגמ' דלא בא אלא לומר דליכא ראייה לדין סתירה דלא איירי בנטמאת,

קרינא בזה והימים הראשונים יפלו, אבל בדרשא דמכלל דאיכא אחרונים ראוי לפרש דאכתי איכא עליו למנות שני ימים, וזה אינו אמת בנטמא ז"ט דאם אינו סותר הרי יום ז"ט כבר עלה לו, וכמו בנטמא בראשון לר"א דעלה לו כיון שאינו סותר, ונמא דאין לו אחרונים, ומפרש דאפילו הכי כיון שעדיין לא נגמר יום הז"ט שפיר חשיב דאיכא אחרונים.

הרמב"ם זפ"ו ה"ו פסק כר"א דבעי ימים ראשונים, והוא משום דר"פ ואב"י ורבא שקלו וטרו אליציה, וגם סתמא דגמ' עבד צריכותא בפסוקים אליציה, וכן עולה איירי אליציה, וכבר כ"כ זכ"מ שם, אבל באחרונים לא פסק כוותיה, כיון דסתם מתני' ט"ז א' דלא כוותיה דקתני נטמא ביום ק' סותר את הכל, וס"ל ז"ל דהני תרתי דרשות לא תליא הא בזה, וכבר כ"כ בלח"מ שם.

שם ח"ל ר"פ לאב"י הלן ימים דקאמרינן דנפק חד ומתחילין תרין כו', נראה דמשום דפשיטא דלישנא והימים הראשונים יפלו מתפרש דקאי בשלישי וקאמר דהראשונים יפלו, ולא דקאי בשני וקאמר עליה דהימים הראשונים יפלו משום דמקצתו כבר עלה למנין הימים, ואע"ג דעדיין מקצתו לפניו וגם זו הוי סגי להחשב כיום, ומ"מ כיון דימים משמע שנים ומיקיים שפיר גם כשעומד בשני ונטמא בו הלכך מספקא ליה.

ובראה דאף אי מפרשינן דנפקין תרין ומתחילין תלתא, ואשר לפי זה נטמא בשני אינו סותר, מ"מ לא בעינן שיסתור שלשה ימים, דימים סתם הם תרי, אלא דבעינן שהטומאה תהא לאחר שני הימים, ואמנם בסתמא בכה"ג איכא תלתא יומי, אבל לא דבעינן תלתא יומי, ונפ"מ בנטמא ביום השני בטומאה שאין הנזיר מגלח וביום השלישי נטמא בטומאה שהנזיר מגלח, דלענין סתירה אין כאן אלא שני ימים שהרי השלישי לא עלה למנין, אבל יש כאן שני ימים שלמים כיון שהטומאה שהנזיר מגלח אירעה בשלישי, ושפיר חשיב דנפקין תרין ומתחילין תלתא, ומה שהקשו תו' דנפשוט ממתני' דקתני לא זו ביום ומשמע דלמחרת שפיר סותר י"ל דשפיר נקט לשון לא זו ביום לומר דבעי תרי, ולא חש להזכיר דבעי שני שלם, וזו נראה כונת תו'.

וממילא יש מקום להסתפק אם גזרו לחשבה כחוק מלאת, ודוחק.

כ' א' איבעיא להו בשנטמאת ואליבא דב"ש או"ד בשלא נטמאת כו', ממתיני דאירי אליבא דב"ה ליכא למישמע דגם לב"ש דמקילין דסגי בל' יום נמי חשבינן לה כחוק מלאת לענין סתירה דטומאה, ולפי זה אי ר"י בנטמאת ואליבא דב"ש נמנא דאשמועינן תרתי, חדא דב"ד שבאותו הדור ס"ל הלכתא כב"ש, ועוד דגם לב"ש דין השלשים יום כחוק מלאת לענין סתירה, נואי בשלא נטמאת ואליבא דב"ה לא אשמועינן מידי אלא מעשה כיצד הוי, וכמש"כ לעיל.

ולפי זה יתכן לפרש לפי גירסא דידן דמייית תנ"ה מדרשא דנטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר, דמוכחין דע"כ הא דר"י כב"ה, דלב"ש יש לפרש הא דסגי בשלשים יום דחשבינן ליה כאילו נטמא ביום מלאת, כלומר דנזירות דח"ל עולה לו אלא דחשיב כנטמא ביום מלאת, וכש"כ אם נטמא ביום השלשים של א"י דודאי יש לדנו כנטמא ביום מלאת, ופשטא משמע דכמו לב"ה נטמאה בסוף השבע שנים, ה"נ לב"ש אם אליביהו קאמר ר"י איירי נמי שנטמאה בסוף השלשים, וכדפרכין י"ד שנה ושלשים יום מיבעי ליה, וא"כ לא יתכן להצריכה לנהוג נזירות עוד שבע שנים, דבנטמא ביום מלאת הרי קאמר ר"א דהוא מתלמידי ב"ש דסגי בשלשים יום, וע"כ דר"י לב"ה, ובפיה"מ משמע דמפרש דר"י כב"ה ובנטמאת ואפילו הכי א"צ לנהוג נזירות אלא י"ד שנה ול' יום, דנטמא ביום מלאת א"צ אלא ל' יום, ונטמאה בסוף שבע שנים דא"י והוסיפה ל' יום, ותנא דמתני' לא חשיב אלא שנים שלימות, אבל צ"ע היכי גרים בגמ', ועי' ירושלמי.

מתני' מי שהיו שתי כיתי עדים מעידות אותו כו', א"ה ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"ב סנהדרין.

סנהדרין ל"א א' תניא ארשב"א לא נחלקו ב"ש וב"ה על שתי כיתי עדים שאחת אומרת מאתים כו', היינו לאפוקי ממתני' נזיר כ' א' דאיתא התם דבשתי כיתי עדים נחלקו אחת אומרת שני שמים ואחת אומרת שני חמש, ויש לעי' ומ"ט דב"ש לתנא דנזיר, דס"ל דאף

בשתי כיתי עדים נחלקה העדות ואין כאן נזירות, ואמאי, הרי אף אי מכחשי אהדדי לגמרי נמי דין הוא דליהוי נזיר שמים, דאף אי כת אחת פסולה כדין שתי כיתי עדים המכחישים זא"ז, מ"מ כששתי הכחות מעידים וצגוונא דליכא משום נמנא אחד מהן קרוב או פסול כגון שמעידים על שני חיוזים שונים, או שאר גווני, עי' תו"ל, הרי ממ"נ כת אחת כשירה, ויש כאן עדים גמורים, ואיך אפשר לפטרו מכלום, ואפי' לר"ח שבועות מ"ז ב' דאמר בהדי סהדי שקרי ל"ל, היינו כשכל אחת מעידה בפ"ע, אבל כששניהם מעידים על חיוז ראובן לשמעון, איך אפשר לפטרו, וצ"ל דס"ל לב"ש דכה"ג הו"ל עדות שאי אתה יכול להזימה, וכדאיתא בירושלמי יצמות פ"א ה"ה בספיקות, ואף דבברייתא דרשב"א משמע דלח"ק נחלקו אף במנה ומאתים, ובממון הרי לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה כמש"כ האחרונים וצ"ל, י"ל כמש"כ בחו"ב ב"ק ע"ה ב' דרך בא"י בחקירות הקילו בממון דלא בעי עדות שאתה יכול להזימה, אבל גווני אחריני לא, וה"נ דכוותה, א"נ אף בלא דין עדות שאתה יכול להזימה, ס"ל לב"ש דבעינן שידעו ב"ד על פי איזה עדים נחקר הדין, א"נ דכל כה"ג חיישין שמה שניהם משקרים, דעל כל מעשה יש עדים המכחישים, עי' תו' יצמות ק"ח א' ד"ה ומכחישות, וזה עיקר, ועי' בירושלמי פ"ה ה"ב ובנזיר שם, ובמ"ש להלן.

בסנהדרין שם על מה נחלקו על כת אחת כו' אימר דאמר רשב"א היכא דיש בכלל מאתיים מנה כו' ל"צ לדמי, פרש"י שזה אומר שהודה דמי חבית של יין וז"א שהודה דמי חבית של שמן, ור"ל שלא הזכיר בהודאתו סכום מעות, דא"כ היינו מאתיים ומנה, אלא הודה שחייב לו דמי חבית של יין, וז"א שהודה שחייב לו דמי חבית של שמן, ודכוותה במאתים ומנה איירי נמי שנתן לו צבת אחת את כל המעות וז"א שהיה מנה וז"א שהיה מאתיים, ולא איירי צגוונא שהלוא לו מנה וחזר והלוא עוד מנה דנמנא שעל המנה הראשון לא מכחשי אהדדי כלל, וכן בנזיר קיבל צבת אחת שמים או חמש, ואפשר דצגוונא שקיבל נזירות אחת וחזר וקיבל עוד ועוד, וכן במעות כה"ג, דאף ב"ש מודו דיש בכלל מאתיים מנה, ובירושלמי בנזיר וכן ביצמות פט"ו ה"ה פליגי בזה רב ור"י עי"ש,

וצירושלמי בסוגיין הגי' מהפכת, ועי' בתלמודן
נזיר כ' א' וכתו' שם.

והנה לפמש"כ בחו"ב סנהדרין ל' ב' דמנה שחור
ומנה לבן איירי כשדמיהן שוין, א"כ מבואר
בסוגיין דאף כשיין ושמין דמיהן שוין נמי היינו
פלוגתא, והנידון כיון שמכחישים זא"ז בכתב החיוב
אף שהן שוין בחיוב, אם חשיבא הכחשה לפסול
עדות, וולפי זה ה"ה כשהאומר שהודה לו מנה
הלואה וז"א שהודה לו מנה נזיקין, אלא דכה"ג
שגם המנה נזכר י"ל דחו לא קפדי לשמוע הסבה,
דהכחשה בצדיקות כה"ג אף בד"מ י"ל דלא
מכשרינן, וה"ט דב"ש, והא דנקט רשב"א במנה
ומאחיס הוא לרבותא דב"ה דאף כזה אמרי דיש
בכלל מאחיס מנה, א"נ שמא ב"ש נמי לא פליגי
אלא במאחיס ומנה, אבל בדמיהן שוה מודו, והא
דאמרין דנהרדעי אמרי כרשב"א, הוא משום
דלמנא דמתני' דנזיר אף לב"ה בכת אחת בכל גווני
נחלקה העדות.

עוד שם על מה נחלקו על כת אחת שבש"א
נחלקה עדות, יש לעי' לפי מאי דמפרשין
השתא דמנה ומאחיס כמכחישים בצדיקות דמי, א"כ
מ"ט דב"ש אטו לית להו להא דר"י דמכחישים
בצדיקות כשרין בד"מ, והא ודאי לא משמע דהא
דר"י פלוגתא דתנאי היא, וע"כ ז"ל דמודו ב"ש
דבארנקי שחורה וארנקי לבנה מנטרפין, אלא דס"ל
דמנה ומאחיס גרע, וקשה לפי זה דא"כ כיון דמנה
ומאחיס עדיפי משחור ולבן וכמו שהוכחו תו'
לרבא, א"כ מנ"ל לנהרדעי דאף בשחור ולבן
מנטרפין, הרי למעוטי בפלוגתא עדיף, ואית לן
למימר דע"כ ל"פ ב"ה אב"ש אלא במנה ומאחיס,
אבל לא במנה שחור ומנה לבן, וי"ל דרבא הוא
דס"ל דמנה שחור ולבן גרע ממנה ומאחיס, אבל
נהרדעי ס"ל דכי הדדי נינהו.

הרמב"ם בפ"ג מנזירות ה"ט העתיק מתני'
דנזיר כ' א' כלשונה בב' כיתי עדים,
וכבר נתקשה בלח"מ שם דלמאי דקיי"ל כרשב"א,
והוא כר"י בנו של ריב"ז בנזיר שם, הו"ל לשנות
ד"ז בכת אחת, והתומים בס"ל סק"ז, וכן הגרע"א
ז"ל בתשו' ספ"ז, כתבו לתרץ דרך בד"מ מכשרינן
הכחשה בצדיקות, ולא בנזירות דהוא מילתא
דאיסורא ולית ביה משום נעילת דלת, אבל לפי זה
ז"ל דר"י בנו של ריב"ז פליג וס"ל דגם בנזיר לא

בעי דו"ת, והדבר דחוק למישוי פלוגתא דתנאי
בהא, אף דבעדות נשים אשכחן פלוגתא דתנאי
שלהי יבמות], ושמא מאחיס ומנה ואף דמי יין
ושמן, יש לדמות למונה ומפרט נזירות אחת ואחת,
ובזה הוא דס"ל לב"ה דאף בכת אחת יש בכלל
חמש שמים עי' ירושלמי נזיר שם וביבמות פט"ו
ה"ה, אבל בקיבל בכת אחת שמים או חמש בזה
בכת אחת נחלקה עדות, ודברי הרמב"ם בזה
נזירות שם מתפרשי בקיבל בכת אחת, ולכן שנאו
בשתי כיתי עדים, ודין מפרט לא הזכיר כלל
בנזירות, ובזה ניחא דמתני' דנזיר קיימא להלכה,
וכמו שנשנית נמי בעדיות.

יש לדון לת"ק דרשב"א דס"ל דבכת אחת במנה
ומאחיס אין מנטרפין, ופלוגתאן בב' כיתי
עדים, אם ס"ל דמנה ומאחיס חשיבא הכחשה
גמורה וכמו יין ושמן, ואפילו הכי ס"ל לב"ה דבב'
כיתי עדים אמרינן דיש בכלל מאחיס מנה, ודכוותה
ביין ושמן [אף שלא לדמי], יוכל לגבות הפחות,
והא דפליגי במאחיס ומנה או בשמים וחמש
בנזירות, הוא לדיוקי דאף כה"ג בכת אחת אין
מנטרפין, א"נ לרבותא דב"ש דאף בשמים וחמש
נחלקה העדות, או"ד דדוקא בשמים וחמש ס"ל
לב"ה דיש בכלל חמש שמים, וכסברא דחשבינן לה
בצדיקות לזרף בכת אחת, אבל ביין ושמן אף בב'
כיתות ס"ל לב"ה דנחלקה העדות, ואף למאי
דקיי"ל כרשב"א, מ"מ ביין ושמן לא אשכחן דפליג
את"ק, והדבר בפלוגתא צירושלמי פ"ה ה"ב ובנזיר
שם וביבמות פט"ו ה"ה, עי' להלן.

ביבמות קי"ז ב' מתני' אחת אומרת מת ואחת
אומרת נהרג ר"מ אומר
הואיל ומכחישות זא"ז הרי אלו לא ינשאו, מבואר
דכה"ג חשיבא הכחשה הפוסלת, דהכחשה בצדיקות
יש להכשיר למאי דקיי"ל דעדות אשה לא בעי
דרישה וחקירה, וא"כ יש לדמות לממון דקיי"ל
סנהדרין ל' ב' דעדות המכחשת זא"ז בצדיקות
כשרה בד"מ, וע"כ דמת ונהרג דמי לחקירות, [עי'
רמב"ם פ"ב מה' עדות ה"א דבמה הרגו חשיב
חקירות, וועי"ש בב"מ ולח"מ, ולכאורה כאן מוכח
דאיכא חקירות מלבד הו' וכדעת הרמב"ם], ומ"מ
אין מזה ראיה למת ונהרג, דיש לחלק דהכא לית
לן נפקותא אלא אם הוא קיים או לא, ואע"ג
דעיקר עדותן אינו אלא שכבר אינו בחיים, ולית

מהן מחזקין לגאמנת, אלא אף אם מתה אחת מהן עד שלא פסקו ב"ד, נמי אין מחזקין לחזרתה].

עוד שם במשנה ר"י ור"ש אומרים הואיל זו וזו מודות שאין קיים ינשא, מלשון מודות היה נראה לכאורה דר"ל דהכחשה דמת ונהרג לא חשיבא אלא כהכחשה בצדיקות, וכיון דבעיקר העדות שתיבה מודות שאינו קיים ינשא, אכל לפי זה נמצא דמחלוקת תנאים היא אם כה"ג חשיבא הכחשה בצדיקות או כהכחשה בעיקר העדות, והיה ראוי להביא הכ' מתני' בסוגיא דסנהדרין ל"א, ועוד דא"כ ליכא למידק מדבריהם כלום לדין אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת, דשפיר י"ל דגם לדידהו הכחשת זרה הוי הכחשה, ושאיני הכא דלא מכחשי אלא בצדיקות, ואיך אמרינן בגמ' במחלוקת שנוי ור"י ור"ש היא, אלא ודאי מודו לר"מ דמת ונהרג חשיבא הכחשה גמורה בעיקר העדות, ואפילו הכי ס"ל דינשאו, והטעם יש לפרש משום דס"ל דגם בהכחשת יין ושמן חשיב מיהא דאיכא ע"א, דבכל גווני פליגי ב"ה ולית להו נחלקה העדות, וטעמא דאין זרה מעידה לחזרתה ליכא הכא כיון ששתיבה מעידות שאינו קיים, א"נ בעדים נחלקה העדות, ושאיני זרה דהכחשת זרה לאו הכחשה היא, ושתי הסברות צירושלמי.

ולכאורה יש להוכיח דבעד אומר מת ועד אומר נהרג לא תנשא אף לר"י ור"ש, מהא דא"ר"א במחלוקת שנוי ור"י ור"ש היא, ובשלמא אם בע"א אומר מת וע"א אומר נהרג לא תנשא אף לר"י ור"ש, ורק בצרות תנשא, שפיר שמעינן מדבריהם דהכחשת זרה לאו הכחשה היא, ודכוותה אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת, תנשא זו שאומרת מת, אע"ג דעד אומר מת ועד אומר לא מת לא תנשא, אכל אם גם בעד אומר מת ועד אומר נהרג תנשא לר"י ור"ש, א"כ איך אפשר למישמע מדבריהם דאחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת דתנשא האומרת מת, הרי לא למדנו מדבריהם שום קולא זרה טפי מצעד, ובעד הרי לא תנשא, אח"כ ראיתי שכבר כ"כ בצבאגרא ס"י סק"מ ע"ש, ואפשר דאף אי בעד אומר מת ועד אומר נהרג תנשא, מ"מ באחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג אין להחזיר, לפי דבעד שפיר אמרינן דחד מינייהו קושטא קאמר וסגי בהכי להחזיר, ומשא"כ בצרות דאין זרה מעידה לחזרתה, ולכן

לן כלל נפקותא כי"ד אירעה מיתתו, אפילו הכי חשיב מת ונהרג דבר עיקרי, ובעדים כה"ג נחלקה עדותו, ויש בזה נפקותא אף למאי דקיי"ל כר"י ור"ש, ואף אם נימא דגם בעדים ס"ל כן, דמ"מ לענין נחלה אין נכנסין לנחלה ע"פ ע"א כדאמר כתובות ק"ז א', [ועי' חו"מ סימן רפ"ד ס"א בגליון הגרע"א ז"ל], וא"כ ע"א אומר מת וע"א אומר נהרג, אין נכנסין לנחלה, דחשיב מכחישינן זא"ז, ואין כאן ב' עדים, ואע"ג דדמי חבית יין ודמי חבית שמן חשיב הכחשה בצדיקות ומנטרפין, כדאמר סנהדרין ל"א א', יש לחלק דבמיתה והריגה לא עידי אינשי דטעו, משא"כ ביין ושמן, לא שם על לבו אלא כמה הוא חייב בודאי, ולפי זה נראה דאם נחלקו בעדות אשה כמה הרגו אם בסייף או בארין, לא חשיבא הכחשה אף לדעת הרמב"ם הנ"ל, דהא עיקר העדות הוא שהוא איננו בחיים, ול"ד לעדות על רציחה דעיקר העדות כי"ד הרגו, ולפי זה י"ל דבעדות אשה אף בנחלקין בין הרג לחנק ינטרפו, וז"ע בזה, וכ"ז אם נימא דר"מ ס"ל כרשב"א סנהדרין ל"א א' דבכת אחת נחלקו, אכל אי ס"ל כסתמא דמתני' דנזיר, שפיר י"ל דמת ונהרג לא גרע מדמי יין ושמן, וכיון דבכת אחת אין מנטרפין, י"ל דא"א להתיר בעדות אשה, דהא אין זרה מעידה לחזרתה, ומיהו הכא דשתיבה אומרות מת עדיף, עי' להלן.

וטעמא דר"מ מפורש בדבריו דמשום דמכחישינן זא"ז, וכן מבואר בגמ' דהא דפרקינן דליפלו נמי ברישא, ואם נימא דב' כיתי עדים המכחישים זא"ז ביין ושמן, נחלקה עדותן אף לב"ה עי' לעיל, ודכוותה בכת אחת אף ע"א לא חשיב, א"כ ניחא בפשוטו דדכוותה הכא כיון דחשבינן לה הכחשה כיון ושמן, א"כ אין כאן אף ע"א, אכל אם נימא דלב"ה יש בכלל יין שמן, והיינו דאף דמכחישינן זא"ז, מ"מ חשבינן דכת אחת יש כאן, א"כ דכוותה הכא יש כאן עדות אחת מהן, אלא יש לפרש דמ"מ לא שרינן להו, כיון דאין זרה מעידה לחזרתה, ואע"ג דהכא ליכא לטעמא דרואה להכשילה שהרי כל אחת מעידה לעצמה, מ"מ לא פלוג, [ונראה דאין הטעם משום דשתיבה שוות ואם באנו להתיר יש להתיר שתיבה, ואז בהכרח אחת ניתרת בעדות חזרתה, כיון דרק אחת

ע"כ דהכחשה נרה לאו הכחשה היא כלל, והלכך כל אחת ניתרת בעדותה כאילו ליכא דמכחיש לה, ושפיר מוכח מזה דגם אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת דלא חשיבא הכחשה ותנשא האומרת מת, ודוחק, ומ"מ אף לפי זה כיון דנצרות קרוב יותר להחיר צמת ונהרג מצע"א, דנצרות לא חשיבא הכחשה, א"כ מנלן צאמת דר"י ור"ש מתירין אף צעד ועד, שו"ר בתשו' הגרע"א ז"ל סימן פ"ו שכבר הקשה כן, ועי"ש שכתב דאליבא דר"א מודה הרא"ש דבעדים לא מכשרי ר"י ור"ש צמת ונהרג מכח קושיתנו דלעיל, ורק אליבא דר"י קאמר, והדבר דחוק למישוי פלוגתא דאמוראי בזה ללא הכרח.

ובירושלמי נחלקו אם פלוגתא דצ"ש וצ"ה היא רק צמונה והיינו שקיבל נזירות אחת ואחת ואלו אומרים שמונה רק עד שחם ואלו אומרים שמונה חמש, אבל כולל והיינו שנחלקו אם אמר שחם או אמר חמש בזה לכו"ע נחלקה העדות והכי ס"ל לר"י שם, ורב סבר איפכא דכולל נחלקו אבל צמונה לכו"ע יש בכלל חמש שחם, ואמרינן דחיליה דרב ממתני' דהואיל וזו וזו מודות שאין קיים ינשאו, וס"ל לרב דאם בעדים כה"ג לא תנשא, אין להקל בנצרות, וש"מ דאף בכלל נחלקו דמת ונהרג דמי לכלל, ולא ס"ל הא דא"ר לומר דבעדים מודו ר"י ור"ש לר"מ, ולפי זה למאי דמבואר סנהדרין ל"א א' דאף בדמי חבית יין ודמי חבית שמן ס"ל לצ"ה דיש בכלל דמי יין דמי שמן, הרי מוכרע דקיי"ל כרב, וכן מנה שחור ומנה לבן יש לדמות לכלל, [ועי"ש בירושלמי דמשמע דאף ארנקי לבנה מדמי לכלל], ובאמת דגם סוגיא דנזיר דמסקא אמרי צמערבא אין הכחשה צמונה, והוא לפרושי מימרא דרב, ובירושלמי מבואר דלרב דנחלקו בכלל לא נחלקו צמונה, ראוי לפרש דהן הן הדברים דצמונה גם צ"ש מודו, ופלוגתא בכלל, וא"כ גם מזה מוכח דקיי"ל כרב, וכבר כתב מרן זללה"ה באה"ע סכ"ג סק"ה טעמים אלו בדעת הרא"ש דפסק דגם בעדים מת ונהרג תנשא, דע"א מיהא איכא, ועי' בפ"ת אה"ע סי"ז ס"ק מ"ח, שהביא הרבה אחרונים ז"ל שכבר דנו בכ"ז.

מסברא היה נראה דמת ונהרג יש לדמות למנה שחור ומנה לבן, ודמי יין ושמן, ולמאי דקיי"ל כנהרדעי אין זו הכחשה, ובעדים אף

מצטרפין למיהוי תרי סהדי, וסוגיא דיצמות איכא לאוקמי דלא אולא אליבא דרשב"א, דהא מתני' דנזיר שנאה פלוגתאן בשני כמות, ודכוותה איכא לפרושי מתני' דיצמות, וא"כ מנה שחור ומנה לבן אין מצטרפין, ומ"מ צמת ונהרג אף צמת אחת תנשא, דכיון דסגי בע"א, הר"ז כשתי כמות דקיי"ל כצ"ה, אלא הכא בנצרות לא סגי צמה שיש בכלל מאתים מנה, דאין נרה מעידה לחצירתה, והלכך א"א להחירין אלא בצירוף טעמא דהכחשה דנרה לאו הכחשה היא, והיינו דקאמר ר"א דרישא ר"י ור"ש היא דס"ל דהכחשה דנרה לאו הכחשה היא, ולר' יוחנן בלא מת גם ר"מ מודה דלאו הכחשה היא, ולפי זה צעד אומר מת ועד אומר נהרג לכו"ע תנשא, דהא קיי"ל כצ"ה וכז' כתי עדים דמי דהא סגי בע"א, וכש"כ למאי דקיי"ל כרשב"א דלפי זה אף מצטרפין למיהוי כת אחת, וכן בנצרות אף אי הכחשה דנרה הוי הכחשה נמי מת ונהרג לאו הכחשה היא דכדיקת חשיב, [ועי' במאירי שכתב דדר"י ור"ש דכש"כ צעד אומר מת ועד אומר נהרג דתנשא], ויעיין בראב"ן דמסיק נמי דגם בעדים מת ונהרג תנשא, אלא דפירש הטעם משום דר"י ור"ש כרשב"א ס"ל, וצ"ע דלפי זה איך קאמר ר"א דרישא ר"י ור"ש היא, הרי בלא מת לא שייך טעמא דרשב"א.

ולפי הירושלמי ע"כ לומר דמת ונהרג כיון ושמן דמי, וקמיפלגי רב ור' יוחנן ור' לומר אי צב' כתי עדים [דהכא צ' עדים כב' כתי עדים דמי כיון דסגי בע"א], אמרינן ציין ושמן דיש בכלל דמי שמן דמי יין, לפי צ"ה, וכמו שנתבאר הנידון בסנהדרין סימן ז' ס"ק י"ב, ועיין בבית מאיר אה"ע ז' סימן י"ז סוף ס"ט.

ולענין הלכה באחד אומר מת ואחד אומר נהרג הוי פלוגתא דרבוותא דהרא"ש והראב"ן והטור והמאירי מקילין, ולעומתם הרמב"ן העתיק הירושלמי דמודו ר"י ור"ש בעדים ולא העיר כלום, והתו' רי"ד וריא"ז כתבו כן לדינא, וכ"נ דעת הגר"א, וכבר כתב כן הגו"צ בחנינא סימן נ"ו והגרע"א ז"ל סימן פ"ז עי"ש, ובכלל פלוגתא זו גם עד אומר יין ועד אומר שמן אם מחייבים שצוה, וכן בשנים אומרים יין ושנים אומרים שמן אם מחייבים דמי יין, כלומר דהסוברים לאחד אומר מת ואחד אומר נהרג לא תנשא, לדידהו ציין ושמן

כולם. — ואין להקשות אי ואני כמוך מתפרש א"כ אף בואני לחוד ליפלוג ר"ש ולימא דאף בהפר הבעל בטלה גם השנייה ואמאי קאמר רק באמרה הריני כמותיך, כבר פירשו תו' לקמן כ"ז א' בשם הר"פ דבאמרת ר"ש בואני לחוד פליג, דואני לחוד נמי כאמר הריני כמותיך חשיב, א"נ אע"ג דואני מתפרש ואני כמותיך היינו רק לענין התפסה, אבל לא לענין שאם אח"כ יפר לה בעלה אינה מקבלת עכשיו נזירות כלל, דליכא תנאי בדבריה, אבל כשאמרה בהדיא ואני כמותיך מפרשינן דדקדקה לפרש דכמותיך ממש ואם יפר בעלך איני מקבלת כלל, ע"י תו' שם, וזו כונת הרמב"ן בסמוך שהביא פלוגתא דר"ש וחילק ז"ל בין אמרה ואני כמותיך לאמרה קתם ואני.

והנה לא מנאנו דהותר הראשון הותרו כולם אלא בהתפסה דאמר כפלוני, א"נ ואני דמתפרש נמי הכי ואני כמוך, אבל בלא התפסה לא משכח"ל שיהיו תלויים בראשון, ואע"ג שעיקר הלשון אמר הראשון וכשנשאל איגלאי מילתא דלשונו לאו כלום הוא וא"כ אין כאן לשון נדר בשני, אין בכך כלום, דכשהיה השני במצב שכשאמר ואני כונתו ידועה דואני נזיר קאמר הו"ל כאומר ואני נזיר ממש ואינו תלוי בראשון כלל, וכמו אהא בשניזר עובר לפניו, וכן משמע נדרים כ"ו ב' דלא משכח"ל הותר הראשון או האמצעי הותרו שלאחריהם אלא בשתלואן זה בזה ואמר פלוני כפלוני, דאי משכח"ל גוונא דמחמת הלשון שתלוי בראשון נמי הותרו האחרים כשנשאל הראשון, הו"ל לגמרא לאוקמי מתני' בהכי, דהא במתני' לא רמיזא כלל שאמר כפלוני, אלא ודאי לא משכח"ל, ולפי זה נראה דהאומר סלע זה לזדקה והדין, דקיי"ל לתומרא דלזדקה קאמר, דאפילו נשאל על הראשונה מ"מ השניה לזדקה שאין כאן התפסה ולא תנאי שמהא השניה כראשונה, וחשיב והדין דיבור גמור בשעה שאמרו דכו"ע ידעי דלזדקה קאמר ולא איכפת לן מה שחזר ונשאל על הראשונה, דדיבור והדין בפ"ע הו' דיבור גמור כאילו אמר והדין לזדקה, וכן בקידושין אי אמר לאשה הרי את מקודשת לי ואמר לחצירתה ואת, אי יש יד לקידושין, אפילו איגלאי מילתא דהו' טעות בראשונה מ"מ השניה מקודשת, ואם לא בדבר שצטעה שעושה הדבר טעות גרע, דמאן לימא דטעה דילמא ידע ולא נתכוין לקידושין

אף ב' כיתי עדים אין מחייבין אף לא שצוה, אבל הסוברים דמת ונהרג תנשא, אכתי אין הכרח לידהוה אם ציין ושמן מחייבין, די"ל דלתלמודן מת ונהרג דמי לדמי יין ושמן, והיינו דהסמ"ע בחו"מ ס"ל סק"ט כתב דציין ושמן אף שצוה א"ל, אע"ג דבאה"ע ס"ז ס"ט פסק המחבר דצמת ונהרג תנשא, ועי' צמה שציין הפ"ת בחו"מ שם. (סנהדרין ס"ז סק"ז).

מי שאמר

כ' ב' מתני' הותר הראשון הותרו כולם, כתב הרמב"ן בהלכותיו רפ"ב דנדרים דהא דתנן מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני הרי"ז נזיר מדין התפסה הוא דהא אמרינן שאם הותר הראשון הותרו כולם, וכונתו ז"ל מבוארת דואני יתכן להתפרש ואני נזיר ואופן זה דינו ממש כאומר אהא דהו' נזיר, בשניזר עובר לפניו, ובפשוטו דאפי' נשאל אח"כ הנזיר שעבר מ"מ השני הו' נזיר, דאין נזירות השני תלויה בראשון כלל, אלא דכשניזר עובר סגי באמירת אהא לחוד דהו' כאמר אהא נזיר, וה"נ הכא כשאומר ואני בתוך כדי דיבור לאמירת חבירו הריני נזיר הו' כאומר ואני נזיר, ולפי זה ראוי להיות דאפילו נשאל הראשון והותר מ"מ האחרונים נזירים, ומדקמני הותר הראשון הותרו כולם למדנו דואני מתפרש אף אני כמוך, דכן מתפרש לשון בג"א כשמוסיף על דברי חבירו ואומר ואני מתפרש כונתו ואני כמוך, והיינו התפסה, ולכך משהותר הראשון הותרו כולם, ולמדנו דליכא התפסה בנזירות, וחזר ז"ל ודקדק שמה נפרש ואני נזיר כמוך, וממילא אין ראיה דמהני התפסה, דבאומר הריני נזיר כמוך אף רש"י מודה דמהני דהא פירש הנדר ואח"כ תלואו בדבר הנדור, ומ"מ הותר הראשון הותרו כולם, כיון דאמר כמוך, דהו"ל כאמר הריני נזיר כפלוני שאינו נזיר דלאו כלום קאמר, וכן צנדר אם אמר הריני שלא אוכל כיום פלוני ואינו נדור באותו היום, לא אמר כלום, וכתב ז"ל דא"ל לפרש כן דאי ואני מתפרש אנזירות א"כ מנ"ל להוסיף כמוך, הניחא אי עיקר ואני פירשו שאומר ואני כמוך, שפיר, אלא אי ואני אנזירות קאי מנ"ל להוסיף תנאי בדבריו דכמוך קאמר דאי יותר הראשון יותר

כלל וממילא אין כאן קידושין, דאפילו טעה, הוי דברים שבלב, משא"כ בנדרים דבשעה שעשה הנדר הנדר חל. (מדרים סימן ד' סק"ז).

שם הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר כו', טעמא דמילתא כדמסקינן הכא ובנדרים ע' א' משום דחשיב כהקמה, ויש לעי' הרי שלא ידע בעלה שזה כהקמה מאי, ולכאורה משמע מכאן דכל דגלי דעתיה דהוי נישא ליה בנדרה חשיב הקמה אף כשלא ידע שזה כהקמה, וכמ"ש בשו"ע סימן רל"ד סכ"ז בשם תשו' הרשב"א דהקים בלשון הקמה חשיב הקמה גם כשלא ידע שזה לשון של הקמה, ובזהגר"א שם ס"ק נ"א הניח הדבר בנ"ע.

גמ' וכמה תוך כדי דיבור כו', ממש"כ תו' ב"ק ע"ג ב' ד"ה כי דטעמא דתוך כדי דיבור כדיבור דמי, משום דילמא מתרמי הרב לגבי תלמיד בזמן גמר מקח שיוכל לתת לו שלו, משמע דמיד ממש לכו"ע יכול לחזור בו, וזה מן הדין, וכן דאי תוך כדי דיבור כדיבור דמי, הרי יכול לחזור בו לאחר שיעור זה מיד, ואין צריך שיחזור בו בתוך שיעור זה, וכן מצאנו בדבריהם בד"ה אמר, ולכאורה צהי תוך כדי דיבור לאו כדיבור דמי, כגון קידושין וגירושין ומגדף, הרי גם מיד ממש אינו יכול לחזור בו, וגם משמע דמדאוריתא הוא, דבמגדף לענין למקטליה נאמר, אף דבעלמא בשיעור מיד חוזר מדאורייתא ועי' ב"ש אה"ע סמ"ט סק"ג, דגם בקדושין הוי קדושין מדאוריתא אפי' חזר בו, ועי' בתו' נדרים פ"ז א' כתבו דשיעור תוך כדי דיבור מדאוריתא הוא, וברשב"ס ב"ב ק"ל א' כתב דהא דבקדושין א"י לחזור בתוך כדי דיבור הוא לחומרא, ומשמע נמי דס"ל דבעלמא תוך כדי דיבור כדיבור מדאוריתא, ובקדושין אמרו רבנן להחמיר, אבל במגדף וע"ז בפשוטו לענין חיוב מיתה נאמר, ולכאורה במקח אם התנו קודם המקח שלא יוכלו לחזור בתוך כדי דיבור הרי ראוי שיהא התנאי קיים, (ולאו מדין תנאי שע"מ כן מכרו, דאם יכולים לחזור הרי גם את התנאי דין הוא שיוכלו לבטל), דאפשר לעשות מקח כזה, ואם אמנם כן, שפיר י"ל דתיקנו חכמים דקדושין וגירושין יעשו באופן הזה שלא יוכלו לחזור בזה, ושם מדאוריתא אינם יכולים לחזור, ושמא שייך ענין זה אף במגדף, ול"ע. (ב"ק ע"ג א').

כ"א א' איבעיא להו חד בנדרה מיתפס או"ד בקמא מתפסי כו', יש לעי' אם כשמוכין למיתפס בנדרה, למה לא יועיל, וצין לדעת הרמב"ן רפ"ב בנדרים דהוא מדין התפסה כמו הריני כזה, וצין לדעת הריטב"א שם דהוא מדין ידות, אין לחלק בין קמא לתנינא, דכיון דהוא מקבל נזירות, הרי האומר אחריו ואני חשיב כמתפס או כידות, ואם הנידון אם כונת השלישי להתפס בשני או בראשון, לכאורה הדבר מסור ללב, וזימנין דהשלישי גמר בלבו לומר ואני עד שלא אמר השני, ובזה"ג ודאי כונתו למיתפס בקמא, וכן אם אין דעתו קרובה כלל לשני, וזימנין דכונתו רק לשני, ומהיכי תיתי לקבוע הלכה בזה מבלי לדון בדעתו, ומפשיטותא דפשטינן משמע דאפילו אמר השלישי ואני בתוך כדי דיבור לקמא נמי כשהותר השני הותר השלישי, ולא מספקינן דשמא נתכוין למיתפס בקמא, דסתמא קתני ומתפרש אף כהותר השני דהוי השלישי תוך כדי דיבור לקמא.

ונראה דשנים שאמרו זא"ז הריני נזיר ואמר שלישי ואני, פשיטא דבנדרה מיתפס, ואף אם נתכוין לקמא הוי דברים שבלב, דכשם שאם אמר קמא הריני נזיר והריני כשמשון ואמר אחד אחריו ואני דמתפרש אמאי דאמר כשמשון, ה"ג בשנים שאמר הראשון הריני נזיר ואמר השני הריני כשמשון ואמר השלישי ואני מתפרש כנדרה, והלכך אף באמרו הריני נזיר נמי בחר בנדרה מתפסינן ליה, והכא משום דלשון ואני לא משמע מידי אלא בצירוף הריני נזיר דאמר קמא, וכל האומרים ואני איירי כששמעו אמירת הראשון הריני נזיר, הלכך מיבעיא לן דאפשר דבחר קמא אית לן לאתפוסינהו. שם למאי נפ"מ לאתפוסי ומיזל כו', וא"ת אמאי לא קאמר נפ"מ גם כשכולן תוך כדי דיבור, כשהותר השני אם הותר השלישי, ובצרייתא דפשטינן מינה, וי"ל דרבותא קמ"ל, דאם בקמא מיתפסי, הרי גם האומרים אחר כדי דיבור, נמי אמרינן דלקמא נתכוונו ואין בדבריהם כלום, ולא אמרינן דכיון דבנדרה מנא מיתפסי ובקמא לא מנא אית לן למימר דלנדרה נתכוונו.

מהא דמיבעיא לן לעיל י"ג א' באמר הריני נזיר כשיהיה לי בן ושמע חזירו ואמר ואני [או ועלין], שמעינן לדעת הרמב"ן דואני היינו התפסה, דגם כשעדיין אינו נזיר, שייך להתפס בו בזה שנתחייב להיות נזיר, וטעמא דגם כשהוא נזיר

דלריכה כפרה אף אי מיעקר עקר אלא בהפרת בעל, דאיהי בחטאה קיימא, אלא דהבעל החירה בע"כ, וזוה דריכה כפרה, אכל נשאל לחכם בפתח או חרטה והתירו, כטעות ממש דמי ואין כאן חטא שצריך כפרה דהו"ל כנמנע מיין בלא נזירות, ולכך אף לר"א הקפר תנא ותרעה בעדר, [עי' תו' כ"ב א' ד"ה מר שהזכירו לחלק בין מיעקר עקר דבעל למיעקר עקר דחכם].

בסיפא דהך מתניחין קתני נמי דעולה תקרב עולה ושלמים תקרב שלמים, ולמאי דמפרשין דלענין חטאת הו"ל כחטאת שמתו בעליה, י"ל דה"נ לענין עולה ושלמים נמי דיינין כמתו בעליה דיציאו יורשין, ואפשר דאף אי לא ס"ל כר"א הקפר, מ"מ עולה ושלמים קרבינ דכיון דידעה שאפשר שבעלה יפר לה, נחתא לספיקא וגמרה ומקדישה, עי' מ"ש חו"ב כריתות ס"ב ס"ק י"ב.

ובתו' לקמן כ"ד א' ד"ה והעולה הקשו לר' ישמעאל י"ח ז' דעולה לאו דורון היא אמאי קריבה, ותירצו דעולת נזיר טהור גם לר' ישמעאל דורון היא, ומשמע דס"ל דעולת נזיר טמא לר' ישמעאל אינה קריבה אף בקדמה והפרישה, וז"ע מנין קים להו ז"ל כן, דבגמ' י"ט א' לא אמרו אלא שאינה מביאה עוה"ע, אכל בהפרישה מסתברא דמקריבין אותה, דלא גרע מאשה שהציאה חטאתה ומתה דיציאו יורשין עולתה, והרי לא מנאנו בהפרת בעל בזהמה ידיה דתנא ותרעה בעדר, וז"ע.

גם מאי דמשמע מדבריהם ממש"כ דעולת נזיר טהור דורון היא, דהכשר ודורון חד מילתא היא, דבמנחות ד' ז' חשבינן לעולת נזיר כהכשר, ולפי זה עולת העוף דנזיר טמא יש לחשוב לר' ישמעאל כמכפר וכן מבואר בלשונם ז"ל, ז"ע, דאם עולת העוף דנזיר טמא כמכפר אמאי לא תביא עוה"ע כדרך שמציאה חטאת העוף כיון דלריכה כפרה, ולו"ד ז"ל היה נראה דעולת העוף דנזיר טמא כהכשר חשיבא, והכשר אין להביא לאחר הפרה, שאין צורך להכשיר לנזירות טהרה, והא דעולה תקרב עולה משום דקדמה והפרישה, ועוה"ע נמי אם קדמה והפרישה תקרב.

כ"ב א' ואי ס"ד בעל מיגו גיזו תייתי נמי עולת העוף, ר"ל אי ס"ל דיש קרבן

מעכשיו אינו אלא איסור גזרה, וכדאמר בירושלמי פ"ב ה"ט דאינו אלא כהרי עלי, [הוצא לעיל ט"ו א' עי"ש], וענין זה שפיר נחפס בו גם על העתיד.

כ"א ב' איבעיא להו בעל מיעקר עקר או"ד מיגו גיזו למאי נפ"מ לאשה שנדרה בנזיר ושמעה חזירתה ואמרה ואני כו', כבר כתבו תו' דהו"מ למימר נפ"מ אי סופגת את הארבעים לאחר הפרה על יין וטומאה דקודם הפרה, כמבואר לקמן בסוגיין דאי מיגו גיזו לקי, אלא דינחא ליה למינקט נפ"מ דפשיט לה בסוף מזרייתא.

שם אי מתשיל אהקמתו מני מיפר ואי לא לא מני מיפר, נראה דבמה שישאל על אמירתו ואני לא סגי לבטל ההקס, דהא קיי"ל נדרים ע"ט א' דהקמה בלב סגי, וא"כ אי חשבינן לאמירתו ואני כהקמה, יש לחשוב כקדם והקיס בלבו קודם אמירתו ואני, דהא ענין ההקמה הוא שחפץ בנדרה, וכשאומר ואני הרי הוא משמש בנדרה לצורך נדרו, והר"ז כחפץ בנדרה בשעה זו, ואפשר דכל מה שהזכירו בגמ' ככאן אי מתשיל אהקמתו, דלכאורה אין לזה ענין בסוגיין, הוא לומר דצריך שישאל על הקמתו ולא סגי במה שישאל על נדרו. **ברם** כשנשאל על הקמתו, אם עי"ז בהכרח שגם נדרו יבטל, בזה יש מקום לדון, ולכאורה אם איתא דיש אפשרות שיהא נדרו קיים מבלי שהקיס נדרה, א"כ אמאי חשבינן לאמירתו ואני כהקמה, אלא ודאי א"א שיהא נדרו קיים אא"כ הקיס נדרה, ולפי זה נראה דכשנשאל להשאל על ההקס צריך שישאל בכלל זה גם על נדרו, דאם אינו מתחרט על אמירתו ואני, הרי גם אינו מתחרט על ההקס.

שם ואי ס"ד בעל מיעקר עקר תיפוק לחולין כו' לעולם אימא לך בעל מיעקר עקר וה"ט כו', כבר נתקשו בתו' בסוגיין ולקמן ל"א ז' מ"ש מהא דתנן התם דנשאל לחכם והותר היתה לו בזהמה מופרשת תנא ותרעה בעדר, ותירצו דסוגיין רק לר"א הקפר, ומתני' דהתם כרבנן, א"נ דנשאל לחכם דהתם לאו היינו התרת חכם, ותדע דהא ז"ש איירו התם ולצ"ש אין שאלה בנזירות כדאמר ט' א', אלא ר"ל שהחכם התירו בלא פתח וחרטה אלא שהיה טעות בלשונו או בזווגתו, משא"כ הכא בהפרת בעל, ולו"ד ז"ל אפשר דעד כאן לא אמרין

לחצי נזירות, דאל"ה אף חטאת העוף לא תביא, עי' נדרים פ"ג א'.

שם ה"נ והא מני ר"א הקפד כו', ע"כ שיש ענין מדאורייתא להביא את החטאת העוף דאל"כ לא היו חכמים מתקנים סתם להביא חולין למוזבח, ויתכן דאם נשר חטאת העוף בקדירה בשעה שבעלה הפך שיהא נאכל אף אי מיעקר עקר, שכבר הוחלט הקרבן בשעתו, ואף אם אינו נאכל, מ"מ אם יש קרבן לחצי נזירות ונימא דחטאת העוף לכפרה לחוד נמי אחי ואף בדליכא למיחל עליה נזירות טהרה, תו י"ל דאף לאחר הפרה יש להביא, דמ"מ חטאה בספק, ואף דלא מנינו חטאת העוף בספק חטא, דלאו אשם תלוי הוא, מ"מ הכא עדיף דכודאי חטא הוא חשיב בשעתו, וס"ל לגמ' דכה"ג יש להביא חטאת העוף וכדין הבא על הספק דאינו נאכל, ואע"ג דבעלמא כשמביאין חטאת העוף הבא על הספק מביא נמי עוה"ע ומתנה בנדבה, כמ"ש רש"י ערכין ח' ב', הכא האי עולה מכשיר הוא ולא אחי לאחר הפרה לר' ישמעאל י"ח ב'.

שם ש"מ בעל מיגו גיז, כבר נתקשו בזה' אמאי לא פירשו בגמ' ליישב סתירת הברייתות, ועי' בפירוש הרא"ש, ונראה דסמכו בגמ' אסוגיא דנדרים פ"ג א' דמבואר שם דאף אי מיגו גיז מ"מ אין קרבן לחצי נזירות, ובדין הוא דחטאת העוף נמי לא תייתי אלא משום דקילא דאחיא על הספק וכר"א הקפד, ובסוגיין הכי קאמריין דאי ס"ד מיגו גיז ומה"ט מביאה חטאת העוף משום דיש קרבן לחצי נזירות א"כ עוה"ע נמי תייתי.

בנדרים פ"ג א' דלמא מן יין דאית לה נערה הפר לה מן חרצן ומן זג לא הפר לה כו' ותספוג את הארבעים, מש"פ הר"ן דהו"ל לתנא לאשמועינן הך דינא דאף לאחר הפרה דיין אכתי לקיף על חרצן זוג, קשה דהתנא הכא אחי לאשמועינן דין דהפרה לא צעי דעתה ודין דזריכה כפרה כשלא ידעה מן ההפרה, ולר"י לוקה מכת מרדות, ומה שייך לשאל דלישמועינן דינא דהפרה במקצת אם מועילה לכולה, בזמן דלא איירי בהכי, ופשטא משמע דאטומאה הוא דקשיא ליה דס"ל השתא דלית לה נערה, ונקטו חרצן זוג לרבותא דאף אינהו אסירי אע"ג דבכלל יוצא מן הגפן נינהו ויין הותר, ומה דהדר הקשו בגמ' בזה להלן יתבאר שם בס"ד.

עוד שם א"ל אביי הא קרבן לחצי נזירות איכא כו', בפשוטו אינו מובן מאי דיוק הוא זה, ונראה דאביי ס"ל דאף אם איכא נזירות לחצאין ובעל שהפך איסור יין אכתי איסור חרצנים וחגים וטומאה במקומו עומד, מ"מ פשיטא דקרבנות נזיר ליכא בכה"ג, דלא נאמרו קרבנות נזיר אלא בנזיר שכל ג' איסורי נזיר קיימין בו, וכדכתיב ואחר ישטה הנזיר יין, אצל נזיר שמקצת איסורי נזיר כבר הותרו לו אין קרבנות לחצי נזיר, והיינו דקשיא ליה ארז יוסף דלמה הוצרך לתרץ דאין נזירות לחצאין, והיינו דבהיתר יין הותר הכל לגמרי, הרי סגי בהא דאין חיוצ קרבנות לחצי נזירות, וממילא ליכא מלקות דאין מלקות אלא בנזירות שיש בה קרבן, והלכך אף אם נשאר באיסור טומאה וחרצנים מ"מ מלקות ליכא בזה, והלכך אף אם ס"ל לר"י לקושטא דמילתא דאין נזירות לחצאין, מ"מ הו"ל להזכיר דאין קרבן לחצי נזירות דבזה כבר נתיישבה מתני', והיה יכול להוסיף דגם אין נזירות לחצאין ואפי' איסורא ליכא, והיינו דפריך ליה אביי ומסיק מרובה, ומסתברא דרז יוסף מודה לאביי בעיקר הדבר, אלא שלא חש לפרש דין הקרבנות, ופירש קושטא דמילתא דכל הנזירות הותר.

עוד שם ואי אמרת אין קרבן לחצי נזירות אמאי מביאה חטאת העוף, אע"ג דגם לאחר שהפך לה בעלה סופגת את הארבעים על יין וטומאה שקודם ההפרה כדאמר נזיר כ"א ב', ודכוותה ראו שתביא קרבן על טומאה שנטמאה קודם הפרה, וכדפריך באמת נזיר כ"ב א' דאי מיגו גיז עוה"ע נמי תייתי, וכולה סוגיין ס"ל דמיגו גיז כמש"כ הראשונים ו"ל פ"ב ב' דמה"ט הוא דלא דיינינן כאן נדר שהותר מקצתו הותר כולו בהפכת המתענה, י"ל דסוגיין ס"ל כדאמר שצעות ל"ז א' דקרבנות טומאה דנזיר הם כי היכי דתיחול עליה נזירות בטהרה, והלכך לאחר הפרה דליכא נזירות דטהרה, אף קרבן טומאה דמעיקרא לא מיייתי אי ליכא קרבן לחצי נזירות.

עוד שם ואלא מאי יש קרבן לחצי נזירות שלש בהמות צעי לאחוי כו', ר"ל והא פשיטא דאשה שהפר לה בעלה אינה מביאה קרבנות טהרה כדתנן נזיר כ"ד א' כ"ח א', ושם מבואר דאף בהפר לה אחר מלאת נמי אינה מביאה דהא פליגי דם ביום, והו"מ לשנויי דיש לחלק בין קרבנות

טומאה לקרבנות טהרה, דקרבנות טהרה ציוס מלאת ימי נזרו כתב רחמנא, ועדיין לא מלאו, [ואף בזרה מ' יום והפר לה לאחר ל' נמי לא קרינא זה מלאת ימי נזרו], ומשום שבעלה הפר לה לא יוקדם חיוב הקרבנות, משא"כ בקרבנות טומאה דעיקר חיובם חל בזמן שנטמאה ושייך לומר דאף שאח"כ הפר לה בעלה מ"מ ישאר חיובם, אלא דקושטא קמסיק דאין קרבן לחצי נזירות גם בקרבנות טומאה.

עוד שם אימצייה האשה שגדרה נזיר ונטמאת כו' ואי אמרת מפר למתענה כו' מטומאת מת דלית לה זערא לא הפר לה כו', כבר הקשו בתו' ובר"ן אמאי לא משני אין נזירות לחצאין, ומה שפירשו דכיון דאשכחן נזירות שמשון בלא איסור טומאה שמה שייך נזירות רק לאיסור טומאה, גם כבר הקשו אמאי לא פריך אמתינין דלעיל דהפר לה בעלה כו' ומטמאה למתים אינה סופגת את הארבעים, דקתני בהדיא דהותרה להטמאות, ואפשר דהכא לטעמיה דאב"י פריך דס"ל דבהא דאין קרבן לחצאין סגי לתרואי לדר"י דאין מפר לשאין מתענה, וכמו שפירשנו לעיל, וע"ז פריך דבקרבן טומאה דעיקר חלות החיוב הוא על הטומאה, וכיון דמיגו גי' היה ראוי לומר דחיוב הקרבנות במקומו עומד, אלא דאמרין דהקרבנות משמשין נמי כי היכי דליחול עליה נזירות טהרה, וכיון דהפר ליכא נזירות טהרה, ובה ס"ל לגמ' דאם עדיין נשאר איסור להטמאות למת, אף אי אין ע"ז מלקות, משום דאין קרבנות לחצי נזירות, מ"מ סגי בהכי להציא קרבנות טומאה דימשו נמי למיחל עליה נזירות טהרה אם איתא דעדיין איכא איסור להטמאות, ואה"נ דלרב יוסף ואב"י נמי מודה ליה דאין נזירות לחצאין ואין שום איסור טומאה באמת ניחא, אבל השתא לטעמיה דאב"י דסגי בהא דאין קרבנות לחצאין מותצין.

ולענין הלכה היה נראה דראוי לקיים סוגיא דנדרים דלא מלאנו מאן דפליג החם אב"י דאין קרבן לחצי נזירות, וכן אמרו שם דאי יש קרבן לחצי נזירות ג' בהמות צעי לאתויי ור"ל וזה נסתר מכמה משניות וכמש"כ לעיל, וסוגיין נמי בהכי מיתוקמא וכמש"כ, וכ"מ שזועות ל"ז א', אבל הרמב"ם כתב בפ"ט מנזירות הי"א דהאשה שגדרה נזיר ונטמאה והפר לה בעלה

מציאה קרבן טומאה, וסתמו כפירושו דמציאה כל הקרבנות וגאכלין, והיינו כסוגיין דפרכין עוה"ע נמי תייתי וה"ה אשם וכמ"ס תו', וכמ"ס במל"מ שם, וקיי"ל מיגו גי' וכמ"ס הרמב"ם בפ"ב מנדרים הי"ט דאף לאחר הפרה לוקה על מה שעברה קודם הפרה וצ"ע, ומ"ס הרמב"ם בפ"ג מנדרים הי"ב שאין האב והבעל מתיר כמו החכם אלא עוקר הגדר מתחלתו ומפירו, ר"ל שענין הפרה הוא שאין הבעל חפץ בנדר מתחלתו והרי הוא מבטלו מעיקרו, אבל אין הפרתו מועילה אלא מכאן ולהבא, ולאפוקי שאם אומר שעכשיו מתחרט על שגדרה אבל מעיקרא הוי ניחא ליה כמו בפתח וחרטה בחכם, אין זו הפרה, [ועי' להלן], דהפרה הוא רק שאינו חפץ בו מתחלתו, וכן צריך לפרש כונת הכ"מ, וכן מבואר בש"ך סימן רל"ד ס"ק ס"ד, ועי' מל"מ, ובפיה"מ סוף"י מנדרים, ומפרש כן סוגיא דנדרים ע"ז ב' חכם שאמר בלשון בעל כו' החכם מתיר ואין בעל מתיר כו' בעל מפר ואין חכם מפר כו', וממה שלא הציאו הך ברייתות למיפשט דבעל מיגו גי' משמע כפי' הרמב"ם דלא איירו אלא בלשון הבעל והחכם, ולא בתולדות הפרתו.

הא דמצינא לן נדרים ע' א' אמר לה קיים ליכי שעה ומופר ליכי לאחר שעה אי חשיב קיום, לכאורה איתא אי מיגו גי', דלפי זה שפיר ישאר הקיום לשעה, אבל אי מיעקר עקר הרי בזה שחושב להפר אחר שעה הרי הוא חושב גם לעקור את הקיום לשעה, דכיון דנעקר הגדר מעיקרו אין מה לקיים, ונמצא דקיומו לשעה הוא שטר ושזרו עמו, ולא מסתבר דקיום כזה יהא קיום שלא יוכל להפר, וצ"ע.

יש להסתפק קיום לשעבר אי חשיב קיום, כגון שכששמע נדרה אומר שחפץ בקיומו עד שעה זו ומעכשיו חפץ להפר, מי אמרינן צעין קיום בשעה שמקיימו, אבל מה שמקיימו עכשיו על לשעבר לאו כלום הוא, דהא בשעה זו הוא חפץ בהפרתו, או"ד ג"ז קיום הוא כיון שסו"ס יש שעה שחפץ בנדרה, ולכאורה אם מיגו גי' הרי לעולם אינו בעלים על העבר, ואף אם חפץ לבטלו הרי הוא נשאר בקיומו, וא"כ אין קיומו מוסיף בו כלום, אבל אי מיעקר עקר דנמצא דעכשיו צידו להפר גם את העבר, לפי זה י"ל דאם חפץ לקיימו

חשיב קיום, ומיהו הרי אי מיעקר עקר לא סגי בקיום לשעה לפמש"כ לעיל.

ומהא דחשבינן בסוגיא כ"א ז' כ"ב ז' אמירת הצעל ואני כקיום לגדרה, אע"ג דלענין שיוכל להתפס סגי ליה במה שהיה הנדר קיים בעבר, כמצואר נדרים ע"ה ז' דאי מיחל חלין ובעלין אפשר להתפס בהן, [עיי"ש בר"ן, וברא"ש בתירוץ שני, ותירוץ קמא ז"ע], אין להוכיח דקיום דלשעבר נמי חשיב קיום, ד"ל דסתמא חשיב כקיום גם לעתיד, מדע דהא אמרינן נדרים ע' א' דאף אי בקיום לשעה יכול עדיין להפר, מ"מ באמר ואני אינו יכול להפר דכמאן דאמר קיים ליכי לעולם דמי, הרי דאע"ג דסגי ליה בקיום לשעה להתפס בואני ויכול להפר, מ"מ בסתמא מחזקינן ליה כקיים לעולם, וה"נ בסתמא מחזקינן ליה כמקיים בזהו ולא רק לשעבר, וז"ע.

תוד"ה ת"ש דר"ש אמר אם אמרה כו', נראה דנ"ל ר"ש אומר, והוא התחלת דיבור חדש.

בא"ד וגם ת"ק מודה ליה כו', אין לזה הכרח, ובפשוטו מדתני לה בלשון יחיד משמע דרבנן פליגי, וכ"ה בצדק הבית בשם ר"י הובא בש"ך סימן רכ"ט ס"ק י"ב דאף באמרה ואני כמותך אינה ניתנת בהפרת הראשונה, ולהאמור דברי הדק הבית מצוארין שהוצרך להציא דברי ר"י לומר דפליגי רבנן עליה דר"ש וקיי"ל כוותייהו, ול"ק מה שהקשה הש"ך שם, ועי' רמב"ם פרק י"ג מנדרים הט"ו ובמל"מ שם. (נדריס ס"ג סק"ז).

כ"ב ב' מר זוטרא צריה דרב מרי אמר היינו דרמז"ח דבעי רמי בר חמא הרי עלי כבשר זבח שלמים מהו כו', יש להסתפק אי בעיקרו קמתפס היינו בשלמים זה קודם זריקה או בשלמים דעלמא, ובסמוך יבואר.

שם מר זוטרא צריה דרב מרי אמר היינו דרמז"ח כו', עי' תו', ולפוס פשטא דמילתא משמע דמר זוטרא צריה דר"מ קאי אהא דאחינן למיפשט בעיין מהא דתניא האשה שנדרה בזיר ושמעה חצירתה ואמרה ואני וצא בעלה של ראשונה והפר לה היא מותרת וחצירתה אסורה ואמרינן ש"מ בעל מיגז גיזי ואתא מר זוטרא צריה דר"מ למימר

לעולם אימא לך מיעקר עקר והיינו טעמא דחצירתה אסורה משום דבעיקרו קמתפס, כלומר בזירות דעלמא, ומתני' דקתני הותר הראשון הותרו כולן סברה צנינא קמתפס, ופליגי מתני' וצרייתא צבעיא דרמז"ח, וצין בעל וצין חכם מיעקר קעקרי, ולתנא דצרייתא אף בהפר חכם לראשון כולם אסורים, ואין צוה אפשי פלוגתא דהא מצרייתא דמציאה חטאת העוף ואינה מציאה עולת העוף מוכחין דבעל מיעקר עקר ומנא מחלוקת הצרייתות אי בעל מיעקר עקר או מיגז גיזי, וקאמר מר זוטרא דמאן לימא לן דצבכי פליגי דילמא לכו"ע בעל מיעקר עקר ותנאי דצרייתא לא פליגי כלל, ומתני' וצרייתא פליגי אי בעיקרא קמתפס או צנינא מתפס.

ולפי זה בעיקרו קמתפס היינו שלמים דעלמא וזירות דעלמא ולכך אף אי מיעקר עקר כולם אסורים, והיינו דפרכין מי דמי התם כיון דאמר הרי עלי כבשר זבח שלמים אע"ג דלאחר שנזרק דמו מצי אכיל ליה בחוץ מיקדש קדיש אבל הכא אי ס"ד צנינא קא מתפס הא הפר לה בעלה, כלומר דהתם בשלמים אף אי צנינא קמתפס יש כאן בשר הקדוש בקדושת שלמים ושייך לומר בעיקרא קמתפס בקדושה שהיתה צבשר זה קודם זריקה, אבל הכא אי צנינא קמתפס הרי לא היה כאן נזירות כלל מעולם ומה שייך לומר בעיקרא קמתפס, והוא הדין דהו"מ למימר בפשוטו דבעיקרו קמתפס היינו נמי צבשר זה בקדושה שלפני זריקה אבל לא מצינו בעיקרו קמתפס בשלמים דעלמא, אלא דאלומי קא מאלים לפירכא דאף אם היה מקום לומר בעיקרו קמתפס בשלמים דעלמא היינו נמי דוקא כשמתפס צבשר הקדוש בקדושת שלמים אבל הכא דידעינן עכשיו שלא היתה נזירה מעולם לא שייך כלל להתפס זה אף לא על כונת נזירות דעלמא, הלכך אם איתא דבעל מיעקר עקר ע"כ דחצירתה נמי שריא.

ולמאי דמסקינן איכא דאמרי היינו דרמז"ח ודאי, והיינו דאי בעיקרו קא מתפס הותר הראשון לא הותרו כולם אף בהפרת חכם, א"כ איפשיטא לה צעיא דרמז"ח ממתני' דקתני הותרו כולן וש"מ דצנינא קמתפס, ולמאי דקיי"ל בעל מיגז גיזי אף צרייתא דחצירתה אסורה מתפרשא שפיר אף אי צנינא קמתפס.

בואני כמותיך דשתיק מותרות, דהיינו משום דחזירתה קיבלה לנזירותה בתנאי שלא יפר בעלה לראשונה, ואם כן הכי נמי דכוותה שלא קיבל נזירות אם יפר לאשתו, ואמאי אינו רשאי לקיים תנאו ויתבטל נדרו מעיקרא, ומאי לא יחל דברו איכא הכא כמ"ש תו'.

ולו"ד ז"ל היה אפשר לפרש דהכא בתמורה הריני נזירה בעיקבין לאחר שהפר לה בעלה, ולשון בעקבין כמו לאי לך בעקבי האן, כלומר הריני הולכת בעקבותיך, והרי מבואר בנדרים ע"ה ב' דאפשר להתפס אף בנדר שכבר הופר, כדאמרינן התם דאי לר"א בהפר עד שלא נדרה מיחל חלין ובטלין הרי אם אתפס אחריתא בהדין נדרא הרי הוא אסור, ומיבעיא ליה הכא בתמורה הריני נזירה בעקבותיך אם בעיקרו קמתפס והיינו במקמי דליפר לה בעלה, או דבכולה מילתא ושריא, ופריך דבשלמא אם אינו מתפס בעיקרה אחר הפרה, שפיר חשבינן אמירתו ואני כהקמה ושוב אינו יכול להפר, אבל אם איתא דמפרשין דבעיקרו קמתפס, אם כן באמר ואני נמי נימא דבעיקרו קמתפס, ויוכל להפר, דהא כיון שיכול להתפס בנדרה גם לאחר שהפר לה, אם כן אין לחשוב אמירתו ואני כהקמה, ובאמת הוה מצי לאקשווי דגם אם בעקבין אכולה מילתא מתפרש מ"מ כיון דאפשר להתפס בעיקרו גם לאחר הפרה כמבואר בנדרים שם, אם כן אמאי חשבינן לאמירת ואני כהקמה, אלא דכיון דלא נתפרש בהדיא בצרייתא דאפשר להתפס לאחר הפרה, והשתא בצעיין הוא דאמרינן לה, לכך פירשו לה אליבא דבעיין, ומשני דאף שיכול להתפס בעיקרה מ"מ כשאמר ואני חשיב כהקמה, [ועי' לעיל ד"ה ומהא], וכיון דהתפס קודם הפרה שוב אינו יכול להפר, ומיהו אם קדם להפר ואחר כך התפס בעיקרה שפיר מתפס, ולענין הקמה הו"ל כהקים לאחר הפרה.

שם ורמינהו הריני נזיר ואת ואמרה אמן שניהם אסורין כו', גם בבאן קשה לפירוש תו' למה לא יוכל להפר בזמן שתלה נדרו בנדרה, וכי אינו רשאי לידור בתנאי שצידו ואח"כ לבחור אם לקיים התנאי או לא, ומה ענין זה לבל יחל דברו שאינו מיחל לעצמו, גם קשה דלעיל משמע דמסקינן דמיגזי גיז, והכא צעינן לפרושי בצרייתא דמיעקר עקר, ואם נימא דלעיל מסקינן לה כתנאי, ודינא

ונראה דזו כונת הרמב"ן ברפ"ז דנדרים שכתב דקיי"ל בהיתרא קמתפס משום דבנזיר איפשטא בעיא דרמב"ם הכי, והיינו כמ"כ דדין הותר הראשון הותרו כולם אינו אלא אי בהיתרא קמתפס, ובר"ן נדרים י"ג א' וברפ"ג דשבויות פירש סוגיין בע"א והוצרך לפרש כונת הרמב"ן לסוגיא דנזיר כ"א א' דמסקינן דחד בחזריה מתפס, וכבר כתב הר"ן עצמו בשבויות שם דאין משם ראיה, ולמ"כ דברי הרמב"ן מבוארין, גם בלא"ה כיון דהרמב"ן כתב בפשיטות דבנזיר איפשטא בעיא דרמב"ם ע"כ כונתו לסוגיין דשקלינן וטרינן בזה דרמב"ם.

הא דאמר נדרים ע"ה ב' דאי לא חלין כלל אי אתפס בזה לא כלום הוא, מצי איתא אף למר זוטרא בריה דר"מ ואף אי בעיקרו קא מתפס דשאני התם דשעיה שנודרת כבר ידוע הציטול, ולא שייך כלל בעיקרו קמתפס, כיון שאין כאן נדר כלל, ואף בנדר בטעות שנודע הטעות לאחר שהתפסו בו, י"ל דלא שייך בעיקרו קמתפס, כיון שמה שחשבונו שיש כאן נדר היה בלתי נכון, משא"כ בהתרת חכם אף שעוקר למפרע מ"מ כ"ז שלא עקר היה נדר באמת, ועי' ברא"ש ור"ן שם.

ויש לעי' בזה דפסקו הפוסקים דבעל מיגזי גיז, דהא למסקנא אין ראיה מבצירתא דחזירתה אסורה דהא איכא לפרושי טעמא משום דבעיקרא קמתפס ואח"כ קמה לה ראיה קמייחא דמיעקר עקר מבצירתא דמציאה חטאת העוף ואינה מציאה עולת העוף, וי"ל דסוגיא דנדרים ס"ט ב' צעי רבה קיים ליכי היום מהו כו' מוכחא דבעל מיגזי גיז, וכן שם ע"ז ב' אר"י חכם שאמר בלשון בעל כו'. (סז).

שם אמרה לה הריני נזירה בעיקבין מהו כו' והלכך הוא דלא מצי מיפר כו', לפירוש תו' קשה מה ענין ואני לבעיא דבעיקבין, הלא הנידון הוא רק בפירוש עקבין, ומה שמירצו תו' דבעל כיון דמצי מיפר יש לדמות ואני דיליה לעקבין, דחוק, ועוד קשה מאי פריך ליפר לה לדידה ולוקים ידידה, הרי כבר פרכינן הכי לעיל אי מיגזי גיז ומשנינן דהו"ל קיום, ומאי הדר פרכינן לה הכא ומשנינן נמי כדמעיקרא, ועוד קשה דאמרינן דאי בכולה מילתא מתפס ניחא דהוא לא מצי מיפר, ואמאי הרי פירשו תו' לעיל א' לר"ש דאמר

ונקט נלייה שזו המלאכה האחרונה, ולכך פריך בפשיטות נהי ללא עבד מצוה מן המוצחר פסח מיהא קעבד, דאף שאכלו לשם אכילה גסה אבל נתכוין גם לשם מצוה.

שם מי דמי אן קאמרינן חדא דרך כו' אלא משל ללוט כו', לכאורה סתמא דגמ' קאמר לה ור"ל איתוב, וז"ע.

כ"ג ב' ארנב"י גדולה עבירה לשמה כו', לכאורה ברכת יעל היא על שהרגה לסיסרא וסיכנה בעצמה להצלת ישראל, ולשם כך גם הוצרכה לעבירה, אבל היכן מצינו שהעבירה גדולה, ונראה דממה שהזכיר הכתוב ענין העבירה משמע שגם על זה נחזרכה מנשים צאה, וש"מ דגדולה עבירה לשמה כו'.

שם איני והאר"י א"ר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפי' שלא לשמה כו', מבואר דבהך מימרא נחבאר דשלא לשמה כלשמה דמי, וכן בערכין ט"ז ז' אמרינן נמי דאי ענוה לשמה עדיפא ה"ה דשלא לשמה נמי עדיפא ומייתני מהא דלעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפי' שלא לשמה כו', ור"ך פירוש היכי משמע, ונראה דהא ודאי איירינן במי שחפץ לעסוק בתורה ובמצוות לשמה, אלא שמגדל היצר אין צידו להתגבר נגדו אלא בצירוף השלא לשמה, וא"כ קשה מאי רבותיה דרב, אטו הו"א די שב בטל, הרי הוא מקיים המצוות בזונה זו, ולכן יש להצין דעיקר מימרא דרב היא שיעסוק בתורה ובמצוות אפי' שלא לשמה באותו יתרון וחשיבות כמו בלשמה, ואם מצוה זו קודמת לחבירתה, אף כשהיא שלא לשמה וחבירתה לשמה נמי קודמת, והא דמסיים שבסכר מ"ב קרבנות כו' הוא ראיה לחשיבות של מצוה שלא לשמה, אבל אין מזה ראיה דשקולה כמצוה לשמה, וזה מסביר קאמר לה.

כ"ד א' זכתה וקדמתה ארבעה דורות לישראל, כ"ה צ"ק וכ"י לפי הפשט, ותיבת למלכות ט"ס.

מתני' ועולה תקרב עולה, עי' מש"כ לעיל כ"א ז', וראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"ב כריתות. כריתות כ"ג ז' רא"א יקרב שאם אינו צא על חטא זה הרי הוא צא על חטא אחר, היינו לאמרו לו כדאמרינן בגמ', וכש"כ לר"א דמתנגדין

דמתני' דמיפר את שלה ושלן קיים הוא רק משום דמיגז גיז, א"כ ל"ל לשבשי צרייתא כר"י, או לאוקמי שלא בגוונא דמתני' כאב"י, בזמן דאפשר לפרש דפליגי אי מיגז גיז או מיעקר עקר דבלא"ה הו' פלוגתא דתנאי.

ולפי מאי דקיי"ל דהקמה בלב הו' הקמה, אפשר לפרש דס"ל לגמ' דצרייתא דשניהם אסורים, [דמשמע דבא לומר שאין הצעל יכול להפר, דאל"ה פשיטא דשניהם אסורים, ולא הו"ל למיתני אלא סיפא דאם לאו שניהם מותרים, וזה גם לפירוש חו' מתפרש כן], הטעם משום דכשתולה נדרו בנדרה ומצדק ממנה לידור הרי מיד כשנודרת חשיב קיום מצדו, דחשיב כהסכים לו בלבו לאחר שנדרה, ושוב אינו יכול להפר, והיינו דקשיא ליה ממתני' דמיפר את שלה, ומתוך רצ יהודה דשניהם אסורים דצרייתא אגב סיפא דשניהם מותרים, ולא אחי למעוטי דאינו יכול להפר, דכה"ג לא חשיב כקיום כיון דלא ידוע לנו על רצונו בנדרה אלא עד שלא נדרה, ואף נדרה תוך כדי דיבור לאמירתו ואת [והיינו דקתני ואמרה אמן ולא קתני ואמרה הריני גם נזירה], ובסתמא לא מחזקינן דהדר ביה תוך כדי דיבור, מ"מ לא חשיב קיום, [ואפשר דרצון שכלב לא חשיב קיום, עד שישתמש בנדרה לומר ואני או שיחשוב ממש שמקיימו, ואת"ל דרצון כקיום, י"ל דהכא לאחר נדרה אף רצון שלו לא חשיב כמבורר, כיון דרק עד שלא נדרה ידענו בחפצו בו], ואב"י קאמר דלעולם אימא לך דחשיב קיום, ומתני' כגון שלא בקשה להזיר, רק שאלה אם גם רצונה בכך.

ולפמ"ש"פ שפיר אפשר לקיים דברי חו' כ"א ז' ד"ה אלא דהצעל יכול להפר נדרי אשתו אף כשנדרו תלוי בנדרה, ואינו ענין למה שאינו מפר נדרי עצמו, כיון שאין הפרתו אלא בנדרה, ודלא כמו בסוגיין וכ' ז' ד"ה הריני, ובאמת דצריהם ז"ל מוכרעים בסבירא דמה בכך ששימש בנדרה לומר ואני מ"מ השתא מיפר את שלה, וכן בתלה נדרו בנדרה, והרי כשיותר יתחשב כאילו לא נדר מעולם ולא כאילו נדר והותר, ובמל"מ פ"ב מהלכות נזירות ה"ד נתקשה על דצריהם מסוגיין, ולמש"כ מיושב.

כ"ג א' משל לשני בנ"א שאלו פסחיהם כו', נראה דר"ל שעשו פסחיהם כהלכה,

קריצה ואשם רועה או מתה, גם אין נראה לומר דדעתו בשעת הפרשתו שאם יודע קודם זריקה דמפרישו מעתה לנדבה וכל שנודע אמרינן איגלאי מילתא דבשעת שחיטה לנדבה קיימא וכאילו נשחט לנדבה, דלא מסתבר כן כלל, ובשעת שחיטה הרי חייב הוא באשם חובה.

ובתו' נזיר כ"ד א' ד"ה והעולה מצואר דאי עולת נזיר לאו דורון היא, האשה שהפרישה עולתה ואח"כ היפר לה בעלה אין עולתה קריצה אף אי מיעקר עקר, ולכאורה ז"ע מנין קים להו ז"ל כן, הא מהא דס"ל לר"י נזיר י"ט א' דהאשה שנדרה בזמיר ונטמאה והפר לה בעלה אינה מביאה עולתה לא למדנו אלא שאינה חייבת להפרישה ולהביאה כיון דמיעקר עקר, ודוקא חטאת העוף מביאה דכיון דבא על הספק בא נמי על חטא זה שזיערה עצמה מן היין אף שנעקר מניירותה, אבל אם הפרישה י"ל דקריצה, דבשעת הפרשה דעתה שאם יפר לה בעלה תקרב נדבה, כדאמרינן נמי לקושטא דמילתא דאף אי בעל מיעקר עקר קריצה עולתה, ולא דמי לנשאלה לחכם דתנן דיוצא לחולין וכמש"כ לעיל, וכן נמי בא"ת ס"ל לר"א דיקרב נדבה מה"ט וכמשנ"ת, ואי בעל מיגו גיזי אולי היה מקום לומר דכיון דחלה על הצהמה בהחלט קדושת עולה שאינה דורון, לא יתכן להפכה לדון לאחר מכאן, אף שאין נראה כן, אבל הרי דברייהם לר' ישמעאל דמצואר י"ט א' דסבר מיעקר עקר, [אם לא דנימא דברייתא דמייתי התם לאו ר' ישמעאל היא אלא דהאי תנא סבר כוותיה דר"י דלאו דורון הוא ואיהו סבר דמיעקר עקר, אבל ל"מ כן, וגם אי למ"ד מיעקר עקר אחיא מתני' שפיר כר' ישמעאל א"כ אין מקום לקושיאם], וז"ל דקושטא קמפרישי דעולת נזיר טהור לכו"ע דורון הוא, ויותר נראה דס"ל להמו' דהא דאמרינן עולה תקרב עולה אף אי מיעקר עקר ה"ט משום דמדרבנן עשאוהו לענין זה כאילו מיגו גיזי כיון שאינו טעות ממש אלא שחלויה בדעתו של בעל, ואף דבגמרא כ"א ב' גבי חטאת אמרו טעמא משום דכיון דלריכה כפרה דמיא לחטאת שמתו בעליה, ולא אמרו סתם דעשאוהו כאילו מיגו גיזי, י"ל דלהמית החטאת לא היו החכמים מתקנים אי לאו משום דלריכה כפרה, אבל להקריב העולה בקל תיקנו כן חכמים, א"נ כי היכי דמשום דלריכה

דיבא צחורת נדבה, ודוקא באשם תלוי דמתחלה בא על ספק אמרינן האי סברא דגמיר ומקדיש כיון דבשעת הפרשה הוא מסופק שמא לא חטא, ואינו חייב בקרבן זה ועוד יתודע לו, אבל נזיר שהפריש עולתו ושלמיו ונשאל או נודע לו שטעה ואינו נזיר הרי הכל חולין כדתנן נזיר ל"א ב', ואע"ג דעולה ושלמים באים בנדבה, דכיון דבשעת הפרשה לא היה לו שום ספק, לא גמיר להקדיש אלא אם הוא חייב, ואע"ג דבא"ת נמי כל זמן שאינו יודע הוא חייב א"ת צודאי, מ"מ כיון שעיקרו על ספק ואפשר שיתודע לו הרי הוא נחית לספיקא וגמיר ומקדיש, משא"כ בשאלה היה לו שום ספק בשעת הפרשה הוי הקדש טעות.

ובן הא דתנן נזיר כ"ד א' דאשה שהפרישה בהמתה משלה ואח"כ היפר לה בעלה דעולה תקרב עולה, אי מיגו גיזי ניחא, אבל בגמרא שם כ"א ב' מצואר דאף אי מיעקר עקר קיימא מתני', יש נמי לומר דכיון דידועת שאפשר שבעלה יפר נחמא לספיקא וגמירה ומקדישה, [ע"י להלן טעם אחר], אבל נשאל לחכם לא נחית לספיקא וחשיב טעות גמור ולכך תנא לחולין.

והנה מודה ר"א דהפריש שני אשמות תלויין לאחריות ונתכפר באחד מהן דהשני צדין מותר, ואילו נזיר שהפריש שתי עולות לאחריות ונתכפר באחד מהן נראה דהשני קרב, חזינן מזה דאע"ג דלר"א אשם בא בנדבה מ"מ אשם שבחובה יש לו דינים מיוחדים ואינו נהפך מעצמו להיות נדבה, ולפי זה נראה דטעמיה דר"א הוא כעין סברת ר"מ דכיון דהפרשת א"ת הוא בספק נחית הוא בשעת הפרשתו לדון באם יתודע לו, וכיון דבא בנדבה מסתבר ליה לר"א דגמיר ומקדיש לנדבה, ואף לרבנן דסברי דגמיר ומקדיש והוי מותר אשם וירעה, היינו משום דס"ל שאינו בא בנדבה, אבל אם היו סוברים דבא בנדבה י"ל דהווי מודו לר"א דגמיר ומקדיש לנדבה.

ולאמור נראה דהא דתנן אם משנשחט נודע לו הדם ישפך הוא אף לר"א, [ובשטמ"ק נסתפק בזה], דכיון דנשחט לשם אשם שבחובה כבר הוקצע דינו לכך ואינו נהפך לנדבה, ולא דמי לעולה דמצואר נזיר כ"ח ב' דאף לאחר שנשחט לשם חובה יכול לזרוק הדם לשם נדבה, דהא חזינן דעולה שאני מאשם דעולה שהפריש לאחריות

מסבאר, אבל בקדוה"ג שיתקדשו הקנים קדוה"ג בספק חטאת ספק עולה הוא דבר מחודש, ושמא באמת נדייק מזה דגם הקנים אין מתקדשין קדוה"ג, ומ"מ מתפרשים בעשיית כהן והקדשתן קדוה"ג והקרבנות באין כאחד, [עיי' מש"כ בחו"ב שבעות י"ב ז' אם אפשר להציא קרבן שיתקדש קדוה"ג רק עם שחיטתו].

ובתו"י יומא שם פשוט להו דגם מי שחייב חטאת ועולה [כמדומה דראוי לומר חטאת ושלמים ח"נ עולה ושלמים, דהא חטאת נקבה ועולה זכר, ולא משמע בדמים קאמרי], והפריש שני כבשים ואמר אלו לחובתי דנתקדשו ואין צידו לפרשם אלא בעשיית כהן, ואם ענין סתומין נלמד מהלל"מ דנזיר, היה ראוי שלא ללמוד מזה לשאר קרבנות שאין שם סבה אחת המחייבת, כדמחלקינן לקמן כ"ו א' לענין שאינו יכול להציא קרבן אחד מכל הדמים עיי"ש בחו"ב, וכן שאם ממ לא יפלו לנדבה, ומשמע מזה דמסבאר פשוט להו ז"ל דאפשר להפריש קרבן לחיובו ויפרשנו הכהן אם לעולה אם לשלמים, וז"ע.

ובראיין הדברים דענין סתומים מפורש בקרא דזב דכתיב יקח לו שתי תרים או שני בני יונה וגו' ונתנם אל הכהן ועשה אחת הכהן אחד חטאת והאחד עולה וגו', הרי מפורש שלקחן סתומים דלקיחה דקרא היינו שמקדישם, והכהן מפרשם, [ואינו ענין לדר"ח יומא מ"א א', דהתם בא לומר דלאחר שהבעלים לקחן סתם והכהן מפרשם היינו פשטיה דקרא], וגם לא נמחייב הוצ לקחתן כאחד, ונמצא שיכול להפריש פרידה אחת ושהכהן יפרשנה לחטאת או לעולה, ופשטיה דקרא שהם מתקדשים בלקיחתן קדוה"ג ככל הקרבנות, שהרי הכהן רק עושה אותם חטאת ועולה ואינו מוסיף בהקדשתן, ולא מצינו שעושים חטאת או עולה אלא כשהם כבר קדושים קדושת הגוף, ונמצא מפורש בקרא שאפשר להקדיש סתומין, וכש"כ דמעו' אפשר להפריש סתומים, ומהא דלמדנו בקנים פ"א מ"ב דאפשר ליקח שלשה קנים לשלשה חיוצים שונים ושהכהן יפרשם לחיובם ולחטאת ועולה וכמש"כ בחו"ב קנים ס"א סק"א, מבואר דקים לחו"ל דאם אפשר להקדיש פרידה ספק לחטאת ספק לעולה, ה"נ אפשר להפריש פרידה לחטאת, או ללידה או

כפרה נקבע דין החטאת כחטאת שמתו בעליה, מו בגלל זה גם העולה והשלמים נחשבים כקרבנות מוחלטים וכאילו מיגו גיין, שהרי כבר נעשה חטא הנזירות המחייב קרבנות, וזה נראה יותר דמירוח הגמרא לגבי חטאת כולל יישוב גם לעולה ושלמים, וכאילו אמר כיון דלריכה כפרה הר"ז כאילו היתה נזירה ומתו בעליה והיינו מיגו גיין, וממילא החטאת תמות והעולה תקרב, ושפיר הקשו תו' דאי עולת נזיר לאו דורון לא יתכן להקריבה עכשו לנדבה כיון דמעיקרא לא הוקדשה לכך.

כ"ז כתבנו על פי לשון תו' דעולה לאו דורון הוא ולא קריבה כי הפר לה בעלה, דמשמע לכאורה דאף שהפרישה העולה ואינה יוצאה לחולין אפילו הכי אינה קריבה, דעולה דלאו דורון אינה נעקרת להיות דורון, אבל אין נראה כן, דודאי כל שניתקה ממנומה שפיר ראוייה להקרב לדורון, ויש לפרש דאי לאו דורון הוא הרי היא יוצאה לחולין אי מיעקר עקר, ולכן אינה קריבה. (כריעות כ"ג).

שם היו לה מעות סתומין כו', הא דאשכחן נזיר דין מעות סתומין שיכול להציא בכולן קרבן אחד, ויכול להציא כל הקרבנות, ואסורין בהנאה ואין מועלין בהן מפני שיכולים להציא בכולן שלמים, יש להסתפק אם מסבאר קים להו לחו"ל דאדם יכול להקדיש הקדש כזה, או שזה נלמד מההלל"מ שניתנה דמת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה, מכלל דיכול להפריש מעות סתומין, ולר"ל לקמן כ"ה א' דיליף מקרא דמותר סתומין לנדבה, י"ל דמהאי קרא שמעינן דאיכא מעות סתומין.

וביומא מ"א א' מבואר דאפשר להפריש קן סתום, ולאחר הפרשה אין הבעלים יכולים לפרש איזה לחטאת ואיזה לעולה, ואין מתפרשים אלא בעשיית כהן, ופשטא משמע דהקן מתקדש קדוה"ג, אם כי אין לזה הכרח, דבגמ' שם מבואר דאף אם הפריש דמים נמי אין ציד הבעלים לפרשם, וא"כ אף אם אין הקן קדוש אלא קדושת דמים נמי אין ציד הבעלים לפרשם, מ"מ פשטא משמע דאין כאן הקדש מעין זכר לדמיו, אלא שהקן קדוש קדוה"ג, ויש כאן מחודש דקרבן מתקדש קדוה"ג בספק חטאת ספק עולה, ואם כל ענין סתומין נלמד מהלל"מ, שפיר י"ל דלמדו מזה גם לקרבן עצמו, אבל אם כל ענין סתומין הוא מסבאר, התייגה בקדושת דמים שפיר קיימו כן

ומייהו בקינין מנינו שנתחדשה בתורה קדושה מיוחדת בתערוכת וכמש"כ לקמן כ"ו ז', וכן בשני שעירי יוהכ"פ, ואפשר דה"נ נזיר כיון שהנזירות היא הגורמת לכולן, שייך להקדיש דמים לחיוב הנזירות והם קדושים בתערוכת, ומתנאי הקדושה שיכול להביא בכולן קרבן אחד, [וכן בקינין נמי אס' רבה מביא בדמיהן אחד], ועי' בתו' נזיר כ"ו א' ד"ה ולאפוקי ואפשר דכוונתם כמש"כ, והשחא נחא מתני' דלא נהנין ולא מועלין מדאורייתא מפני שראויין לבא כולן שלמים, דנמצא שיש במעות קדושה האוסרת בהנאה דמי שלמים, וכמו שזידדו בתו' נזיר כ"ד ז' דגם במעות איכא איסור הנאה דאורייתא, וכן אין בהן מעילה מהאי טעמא, ולא יאזו לחולין שקדושת התערוכת היא קדושה מוחלטת דיינים אלו.

ובסוגיא דנזיר התם אמרינן שלא נאמרה ההלכה במעות סתומין דמי חטאת מעורב בהן שיפלו לנדבה, אלא בנזיר וקינין ולא במי שמחויב חטאת ועולה והפריש דמים לחובתו, והתם ליה"מ אולי, ונראה דהיינו שלא נאמרה ההלכה אלא על קדושת התערוכת שנתחדשה באלו, והוא דין בקדושה זו דכיון דכולן יכולין לבא עולה או חטאת וכן שלמים, הרי בתערוכת זו נאמרה ההלכה דיפלו לנדבה, וממילא לא שייך ענין זה במי שמחויב חטאת ועולה דהתם דמי חטאת ועולה מעורבין, [ומדאורייתא בכה"ג אוליין בתר רובא].

והא דאמרינן התם כ"ו ז' דבאמר אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי דדמי חטאת ילכו ליה"מ והשאר חזי עולה וחזי שלמים, ומשמע לכאורה דבכה"ג דיינינן המעות כחזי עולה וחזי שלמים שנתערבו, ואפילו הכי אמרינן התם דבאמר אלו לעולה והשאר לשאר נזירותי דהשאר יפלו לנדבה, הרי דאף בקדושה רגילה של שני סוגים המעורבים נמי אמרינן יפלו לנדבה, נראה דהתם נמי הקדושה היא בתערוכת כנזיר וקינין, אלא דגם בקדושה בתערוכת כשמת ראוי לחלק הדמים חלק כחלק, דנאי דבחייו היה יכול להביא בכולן אחד אבל כשמת ראוי לחלקן בשוה, ואילו היו דמי חטאת לנדבה היו תמיד מחלקין מעות סתומים חלק כחלק, ואין מפסיד מה שיש דמי עולה מעורבין בהן בשביל לשמש בחלק שלמים, וכן איפכא, דכיון דכולן להקרבה כשם שיכול לחלקן מחיים כך גם

לזיבה ושהכהן יפרשנה, ואפשר גם דכש"כ הוא, וממילא גם יכול להפריש שלשה קנים סתומים לשלשה חיוכים והכהן יפרשם לחיוכם ולחטאת ולעולה, ואפשר דלחיוכם גם ציד הצעלים לפרשם אחר לקיחתן, דדרשא דר"ח לא מיעטה אלא שאין ציד הצעלים לפרשם לחטאת ולעולה, וז"ע בזה. (קנים ס"א סק"ז).

כ"ד ב' המפריש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין מפני שהן ראויין כו', א"ה ראיתי להעתיק כאן מ"ש בזה בחו"צ מעילה. לכאורה בעלמא המיחד מעות לחטאת ועולה ושלמים ומתנה שיהא גם רשאי להביא בכולן אחד מהן, תלוי בדין ברירה, דאי יש ברירה הוקדשו והעמיד יצרר באיזו קדושה, ואי אין ברירה לא קדשי כלל, ולא שייך לומר דקדושת שלמים ודאי יש בהם שהיא הקלה שכולן וקדושת עולה וחטאת בספק דשלמים סוג מיוחד של קדושה הוא ואינו מענין עולה וחטאת, והרי אינו יוצא לחולין כדאמר פסחים כ"ו ז', ואילו חטאת ועולה דמיהן נפקי לחולין ע"י מעילה, ואף אס' נימא דענין נדר שייך גם בברירה ונתחייב לקיים נדרו לשמש במעות אלו לקרבנותיו ואינו רשאי להוציאן לחולין, מ"מ במעות עצמן לא שייך שתחול קדושה עליהן, כיון שאין ידוע איזו קדושה, ולמ"ד אין ברירה הרי לא חייב כלל.

ובשלא התנה שיוכל להביא מכל המעות רק קרבן אחד, בזה הדמים מעורבין שיש בהן דמי חטאת ודמי עולה ודמי שלמים, ואפשר היה לומר שיש לכל אחד שליש מן המעות, אלא דסתמא דמילתא אין דמי כולן שוה וכשהפריש המעות לחובתו סתמא דעמו כפי שיזדמן, ונמצא שיש כאן קצת שלא נתפרש, ובנזיר כ"ו א' תניא במי שהיה חייב חטאת ועולה והפריש מעות לחובתו שלא יביא בכולן עולה או חטאת אלא יביא בהמה לחטאת ויאמר כל מעות החטאת שבכאן מחוללין עליה, וכן יביא בהמה לעולה ויאמר כל מעות העולה שבכאן יהיו מחוללין על בהמה זו, כן פירשו בתו' שם, [ועי' רמב"ם וראב"ד סוף"ה מפסח"מ], ומשמע שאינו אומר חזי המעות של חטאת על זו וחזיין של עולה על זו, דיש כאן חלק שלא נתפרש, דסתמא לא נתכוין לחלקן בשוה ממש, וז"ע.

פרוטות לשאר הקרצנות, ולכך דינם כסתומים, משא"כ לחובתי דלריך לשלש המעות לשלש הקרצנות, וז"ע.

תוד"ה יפלו והכי איבעי ליה למימר מת יפלו לנדבה כו', י"ל דכיון דבעי למיתני דין מפורשים החליל כסתומים, ועוד דסתומים כולל גם חטאת ושלמים לחוד, כמבואר לקמן כ"ו ב' דיפלו לנדבה, ועי' מש"כ במעילה י"א א' (הועמק לעיל).

בא"ד וכן מוכח מההיא דלקמן אלו לחטאתי כו' ומשמע משום דאמר השאר לשאר כו' אבל אמר והשאר לזירותי כו', ז"ע דהתם מתפרש דלאחר שהניח מעות סתומין נטל מקצתן ואמר אלו לחטאתי והשאר לשאר זירותי, [דאם בא עכשיו ליחד המעות הול"ל אלו לחטאתי ואלו לעולתי ושלמי, א"נ ואלו לשאר זירותי, ומדקאמר והשאר מוכח דבמעות שכבר יחדו איירן], וזהו הלשון הנאות על כונה זו, ואין סגנון הלשון לומר והשאר לזירותי, כיון שגם החטאת חלק מזירותו, וגם כשאמר והשאר לשאר זירותי נמי מסתבר דיכול עדיין להביא זכולן קרבן אחד, דלא נתכוין אלא להוציא החטאת מציניהן והשאר כדקאי קאי, [וכדקמני סיפא באלו לעולתי והשאר לשאר זירותי דיפלו לנדבה, ולדעת הרמב"ם והראב"ד אין נופלין לנדבה אלא כשיכול להביא זכולן קרבן אחד כמש"כ לקמן כ"ו א'], ומ"מ בזה מחלקין להו לעולה ושלמים בשוה, כיון שיד שניהם שוה, וכשם שהיה יכול להביא רק עולה כך היה יכול להביא גם רק שלמים, וכנראה דהתו' לא פירשו דאיירי בהקדים להפריש מעות סתומין, וז"ע דלפי זה גם ליכא ראייה לרבא דבנפלה דמי חטאת מציניהן הרי הן כמפורשין, אלא רק דכשמעולם לא היה דמי חטאת ציניהן הרי הם כמפורשים.

הפריש מעות לקינו ומת, תניא בזמיר כ"ו א' דיפלו לנדבה, וטעמא דלא חשבינן להו כנתעברו בהן מעות חטאת שמתו בעליה, הוא משום דיכולין לבא כולן עולה, ויש לעי' הפריש קינו ומת אי דיינינן להן כדין המעות ויפלו לנדבה, ולמ"ש תו' דמקייצין בעוף שדינו לנדבה ה"נ יקייצו בהן את המזבח, או"ד בעופות לא קרינא בהו שיכולין לבא כולן עולות ופתיכי בהו חטאת טפי,

לאחר מיתה, אלא דכיון דדמי חטאת למיתה והם נתעברו והיה יכול להביא זכולן חטאת, יש בזה סברא להפסיד הכל, ונמצא שהיו צריכים להוליד הכל ליה"מ, ובזה נתחדשה ההלכה דכל התערוצת אילו לנדבה, ועדיין צריך עיון וזירור בסוגיא דנזיר כ"ז.

והא דקמני במתני' מת והיו לו מעות סתומין ולא קמני סתמא מת יפלו לנדבה ונתקשו בזה בתו' נזיר כ"ה א', י"ל דאי הוי קמני סתמא מת יפלו לנדבה, היה מקום לומר דאף בהקריצ חטאתו והפריש מעות לשאר קרצנותיו דנמי יפלו לנדבה, דסתמא קמני המפריש מעות לזירותו, ולא הוי ידעינן שאין זה אלא כשדמי חטאת מעורב בהן כדאמר נזיר כ"ו א' שאם נפלה דמי חטאת מציניהם הרי הם כמפורשים, [ונפלה נראה דהיינו שהקריצ או הפריש חטאתו אם מדמים אלו אם מדמים אחרים], לכך קמני היו לו מעות סתומים, דסתם מעות סתומים היינו שכל קרצנות הנזירות מעורבים בהם. (מעילה י"א).

כ"ה א' והלא דמי חטאת מעורבין בהן כו', משה"ק תו' דלישני מפני שיכול להביא זכולן שלמים, ז"ע דאין בזה כדי ליישב, דהא מ"מ כיון שיכולים להביא כל אחד מן הקרצנות, הרי יד שלשתן שוה, וכיון שמשותף כאן גם חטאת דדינו למיתה אחתי קשה אמאי אמרינן דיפלו לנדבה, והרי בנפלה חטאת מציניהם מביא חזיו עולה וחזיו שלמים כדלקמן כ"ו ב', חזינן דחשבינן לכולן כשותפין בשוה, ועוד דהא קמני התם דמועלין זכולן, ומוכח דאע"ג דמחיים אין מועלין מפני שיכול להביא זכולן שלמים, מ"מ בזה הוחלט מחצה לעולה ומועלין, וכמו שהזכירו תו' חילוק זה, וא"כ שפיר פריך דלמה ילכו לנדבה הלא דמי חטאת מעורבין בהן, דבמיתתו הוחלטו לכך, ולפי זה אין צורך לחדש דאיכא גוונא שא"א להביא זכולן קרבן אחד ונמצא חטאת מעורב בהן ממש ואפילו הכי יפלו לנדבה כמו שחידשו תו' לחלק בין לחובתי לקרצנות זירותי, והדבר ז"מ למה הוזכרו לכך, ולחדש חילוק זה בהלכה למשה מסיני לר"י ובקראי לר"ל, וגם מהו החילוק, ואפשר דקרצנות זירותי מתפרש כמו לזירותי אלא שהוסיף שיהא לכל הקרצנות משהו מן המעות הללו, והלכך יכול לקנות קרבן אחד מרוב המעות ולשייר כמה

ועיקר דבריהם דמקלין צעוה"ע של נדבה קשים
טובא וכמס"כ בחו"צ שבעות י"צ ב'.

— מתוך מכתב —

א. מההלכה שמעות סתומין יפלו לנדבה, לא שיך
ללמוד הלכות הקדשת סתומים, דההלכה ניתנה
על אופני הקדש הידועים, ואם ליכא הקדש סתומין
אלא בגוונא שיכולים לבא כולן שלמים ואינן, הרי
יש לפרש שעל זה באה ההלכה, דודאי א"א לומר
דמילתא דפשיטא הוא מסביר דבמת ילכו לנדבה,
שהרי דמי חטאת ושלמים מעורבין בהם, ואף
למס"כ תו' נזיר כ"ד ב' דהא דפריך הסם והא
דמי חטאת מעורבין בהן, לא פריך אגווי דיכול
להביא ככולן שלמים, היינו דא"א למיפריך בקושיא
עומדת, דשפיר י"ל דחכמים קצונו כן, כיון דגם
אפשר להביא ככולן עולה, אבל לא נתכוונו לומר
דמילתא דפשיטא היא ולא אינטריין הילכתא לזה,
וגם בלא"ה אין זו המדה לומר דמעות סתומין
לנדבה, ומה נבין לחדש הקדש סתומין, דמסביר
היינו אומרים דליכא הקדש כזה, ולכן לא שיך
לומר דהא דידעינן דאפשר לערב קנין ולהקדישן
לכמה חובות שונים, הוא נלמד מדין זה דסתומין
לנדבה.

ב. דאפשר להקדיש קן מצלי לפרש איזה לחטאת
ואיזה לעולה, והם מתקדשים קדוה"ג, נלמד
מקרא דזב דיקח לו שתי תרים וגו' ועשה אחת
הכהן וגו', ולקחה זו היינו הקדש קדוה"ג, שאין
חסר אלא עשיית הכהן, וה"ה פרידה אחת נמי
מתקדשת לספק חטאת ספק עולה, דלא מנאנו בזב
שיתחייב ליקחן כאחת.

הדברים הקשים בהגה"ה שבתו' נזיר כ"ד כ"ה
כ"ו רבים המה, ואם אמנם הדברים
שייכים למי מצעלי התו', הרי שהתו' וכן הרא"ש
שם לא הביאום לביהמ"ד, א. כל מקדיש מעות
לזירותו לא יקפיד על לשונו כלל ועיקר אם לומר
לזירותי או לקרבנות זירותי, וכפי שמוזמן בלשונו
כן יקדישם, וכינא יתכן לומר שאם אמר לקרבנות
זירותי נתכוין דוקא לחלקם. ב. ואם כשאומר
לקרבנות זירותי נתכוין לחלקם, כינא יכנס זה לדין
מעות סתומין, הרי אם יאמר שליש מעות לחטאת
ושליש לעולה ושליש לשלמים יחשבו כמפורשים,
וכשאומר לקרבנות זירותי וגם חייב לחלקם, חשיבי
סתומים, וגם כיון דבאמר לזירותי דיכול להביא

ודיינין להו כנתערבו בחטאת המטה וימותו, ובתו'
נזיר כ"ו א' מצויר דגם בהפריש קן ומת דאולי
לנדבה עי"ש, ובני משה נ"י הקשה מהא דמתן
קנים פ"א מ"ב דעולה שנתערבה בחובה אין כשר
אלא כמנין עולות שזבחה, והא לעולם חטאת
העוף קודמת, וא"כ יש לפרש דין המשנה לאחר
שכבר הביא חטאת העוף ממקום אחר, ואם איתא
דעופות כמעות, הרי דין קן החובה עכשיו לנדבה,
וא"כ הרי יכול להקריב את כל החובה אחת לחובתו
ואחת לנדבה לדעת תו' דמקלין צעופות שדינן
לנדבה, אלא ודאי מוכח מזה חדא מתרתי או דאין
מקלין צעולת העוף אפי' עוף שדינו לנדבה, או
דקן שהופרש חשיב כיש צו חטאת בודאי,
וכשנתכפרו צעלים באתר אינו קרב, והלכך אין כשר
אלא כמנין עולות שזבחה, [והא ל"ק דכיון
דדיינין לקן חובה עכשיו כנתערב צו חטאת
שנתכפרו צעליו באתר, א"כ כינא יכול לברור אחת
לחובתו, הלא לא מנאנו דין סתומין דמהני ברירה
אלא כששניהם כשרים להקריבה, לאו קושיא היא
דרכ לאחר שהזכירה אחת לעולה נקבעת השנייה
בדין חטאת שנתכפרו צעליה באתר, אבל עד שלא
הזכירה משמשת כאחריות לעולה, ואם מתה אחת
שפיר לוקח השנייה לעולתו, הלכך שפיר צורר לו
אחת], ומיהו אכתי אפשר דבהפריש קן ומת דאולי
לנדבה, אבל לא נתכפר באתר, גזירה אחר כפרה
אטו לפני כפרה עי' שבעות י"צ א'.

וכן יש להקשות מהא דתניא בתוספתא סופ"ד
דכריתות דהפריש קן והעשיר ימותו, שאין
לעוף פדיון, ואם איתא דדין הקן כמעות דבמת
אזיל לנדבה, ה"נ בהעשיר אם עשיר שהביא קרבן
עני לא יא' יש לדנו כמו מת שיהא דין לנדבה,
ולדעת תו' שפיר יכול להקריבין לקיין המזבח, אלא
ודאי מוכח מזה או דאין מקלין צעופות אף כשדינן
לנדבה, או דדין הקן כיש צו חטאת והו"ל תערובת
דחטאת שנתכפרו צעלים באתר, ומהא דקמני
טעמא משום דאין לעוף פדיון, משמע דאם היה
לעוף פדיון שפיר היו פודין אותו, וע"כ דדינן
לנדבה, ומוכח דאין מקלין צעופות בכל ענין,
ומיהו י"ל דאם היה לעוף פדיון היה יכול ליקח
דמיהן חטאת בהמה, אבל מחוורתא דמילתא
שהתו' לא נודמנה להם התוספתא בגירסא שלפנינו,

דאין כאן הפסד להקדש, דאס לא נרשהו לעשות
כן הרי ישחדל למלא שמי בהמות בערך שוה, ושוז
לא ירויח הקדש, הלכך יש להחזיר, וז"ע צוה.

יעויין בתו' במש"כ לחלק מנזירות דיכול ליקח
בכל המעות קרבן אחד, ונראה דמהלכות
הקדש הוא דבר שלא יתכן שיוכל אדם להקדיש
מעות שיהיו קדושים במוחלט, ושיוכל לשמש בהן
לחטאת ולעולה ולשלמים, דאין קדושה חלה אלא
עם היחוד למזבח, אם חטאת או עולה או שלמים,
וכשם שא"א להקדיש בהמה שמוקדש קדושת הגוף
או עולה או שלמים, [אלא א"כ הדבר תלוי בתנאי
דלעמיד ויתבאר למפרע], ה"נ המעות, אבל
בנזירות מלאנו ענין במעות סתומים שיכול להביא
בכולן קרבן שירצה, והמעות כבר נתקדשו, שהרי
במת נופלין לנדבה, וכן צנפלה שלמים מביניהם
מועלין בהן כדאיחא בתוספתא פ"ק דמעילה, הרי
שהמעות קדושים אף שעדיין בידו לשנותן מקרבן
לקרבן, ויש לפרש דשייך הקדש למזבח הנזירות,
[וכדאשכחן נמי ענין בנדר לגלח נזיר], והוא הקדש
במוחלט למזבח זו, ואוסר כחומר שצשלשתן, כדחנן
מעילה י"א א' דהמפריש מעות לנזירות לא נהנין,
ומסתבר דהוא מדאורייתא אם איסור הנאה בשלמים
מחיים הוא מדאורייתא, וכן אשכחן בקנינים יומא
מ"א א' דאין מתפרשין אלא או בלקיחת צעלים
או בעשיית כהן, הרי דאס לקחן הצעלים סתם שז
אין בידו לפרשן, דכבר נתקדשו קדושת הגוף,
ומסתברא דגם חייבין עליהם בחוק, עי' יומא ס"ב
ב' דדין שני שעירים עד שלא הגריל עליהם, וחזינן
דשייך קדושת הגוף אף שעדיין יכול לעשותן או
חטאת או עולה, והוא ג"כ משום דכיון דמזבח
אחת הן שייך הקדש למזבח זו, ולכאורה ה"נ
בקרבנות מזורע כן, ויתקדשו המעות לקדושת
קרבנות מזורע, אבל בשני חיוצים שונים כמו
בסוגיין חטאת ועולה לא יתכן שיוקדשו המעות עד
שיתפרשו לשם איזו קדושה, והלכך גם לא יתכן
שיוכל לקנות מהם שניהם שלא בשוה, דא"כ חלק
מן המעות משתנה מזה לזה, אלא ודאי כמש"כ
דבסתמא נתקדשו המעות מחצה לזה ומחצה לזה,
ועי' בתוספתא פ"ק דמעילה דמועלין במעות הללו,
ומבאר דקדושתן במוחלט ולא בצרירה.

ונראה דבקנין נמי אין מתקדשין קדושת הגוף
אלא כשצאין מחיוב אחד, אבל אם נשאר

בכולן שלמים נמי איצטרך לאשמועין דיפלו לנדבה
וכמש"כ לעיל, א"כ מנלן דגם כשאינו יכול להביא
בכולן שלמים יפלו לנדבה, בין אי הלכה היא בנזיר
ובין אם הוא מקרא. ג. בפשוטו גם כשהפריש
שלשה קנים לשלשה חובות ועשה הכהן מהם ג'
חטאות, נקבעו הנותרים לעולות, והיינו פשטא
דסוגיא יומא מ"א, וגם כשבתחלת הקדשו היה יכול
להביא בכולן שלמים או עולה, מ"מ משהביא
שלמים נקבע המותר שלא לשלמים, וה"נ בקנינים
יש לקיים הגמ' כפשטה דמתחלה היה יכול להביא
בכולן חטאת, אבל כשהעשיר לאחר הפרשת
החטאת, אינו יכול להביא במותר המעות חטאת,
כיון שכבר הוחלטו לעולה, וכמה מן הדוחק לאוקמי
דוקא באמר לקרבנות נזירות, ושלא היה יכול
מעולם להביא בכולן חטאת, וכן ברייתא דנזיר ושאר
חייבי קניין שבתורה כו' יש לאוקמי דוקא כשאמר
לזרעתי ולזיבתי ולא כשאמר לקרבנות זרעתי או
לקרבנות יזבתי, וכן מתניתין דמעילה דיכול להביא
בכולן שלמים, ד. אם אפשר להפריש קנים באופן
שעשיית האחד לחטאת לא תקבע את השני לעולה,
מי זה אמר דכל מפריש סתם כונתו שעשיית האחד
תקבע את השני, ולמה נימא שכן רזון המקדיש
כשאין לו צוה שום יתרון רק שממעט באפשרויותיו.

(קנים ס"א סק"ד).

כ"ו א' מי שהיה מחוייב חטאת ואמר הרי עלי
עולה והפריש מעות ואמר הרי אלו
לחובתי רצה להביא בהן חטאת בהמה לא יביא כו',
יעויין בתו' דנריך להביא ב' בהמות אחת לחטאת
ואחת לעולה ולומר כל מעות החטאת יהיו מחוללין
על בהמה זו וכל מעות העולה על זו, ונראה
דהמעות נתקדשו חזיין בקדושת חטאת וחזיין
בקדושת עולה, דבאמירתו לחובתי שניהם שוין וזכו
בשותפות, ואם מעל בהן יוסיף חומש חזיו לחטאת
וחזיו לעולה, כדאמר מעילה ט' ב' דעד שלא קרבה
חטאתו מוסיף החומש לחטאתו, מיהו אפשר דאם
בא להוציא כל המעות בשמי בהמות ואין שתייהן
שוות בערכן, דרשאי לומר דכל מעות החטאת יהיו
מחוללין על זו ושל עולה על זה, אע"ג דנמצא
מחלל אחד מהן על יותר משויו ואחד מהן על
פחות משויו, ואע"ג דאין רשאי לכתחלה לחלל שוה
מנה על פחות ממנה, הכא שאני דאמדינן דעתו
דלכתחלה היה חפץ בקר, וע"מ כן הקדישן, וכיון

חייב חטאת מזיזה זו ועולה מזיזה אחרת והפריש קן, אין מתקדישין קדושת הגוף עד שיפרש איזה חטאת ואיזה עולה, וכן במעות כה"ג, אלא בזמנות יכול להקדישן מחנה לזה ומחנה לזה.

אבל הרמז"ס צפ"ה מפסה"מ הי"ג גרס בסוגיין רצה להביא בהן חטאת בהמה יציא עולת בהמה יציא, ומשמע דאפשר להקדיש הקדש כזה בעלמא, דהא משמע דקדושים במוחלט מדקחני דבמת ילכו לים המלח, אלמא דדמי חטאת מעורבין בהן, וכן מהא דמייחין לה בסוגיין לומר וחייבי קניין דדמו ליה ולאפוקי מהא דתניא כו', משמע דהנידון בקדושת הגוף דכוותה ומ"מ אין נופלין לנדבה, וכן מוכח מהא דבמוספתא דמעילה מסיק דמועלין בהן, אלמא דקדושים מדאורייתא מעכשיו, וז"ע היכן מצינו הקדש כזה, גם קשה כיון דאיחא הקדש כזה בעלמא והוא בדין מפורשים דילכו לים המלח, א"כ בהפריש מעות לקניין סתם, למה לא נסתפק דנחכוין להקדישם כדן הקדש מעות לחטאתו ועולתו דילכו לים המלח במת, ולא לנדבה, ולא משמע דאתאי הילכתא לומר דקניין ע"כ הם מתקדישים כדן קניין, וז"ע.

והראב"ד שם כתב לגרוס כג' דידן, וכתב דמוכח כן מהא דקחני דבמת ילכו לים המלח, ואם יכול להביא בכולן עולה אמאי ילכו לים המלח, נראה דעמו ז"ל דכל ענין מעות סתומים תלוי בזה שאין שם דמי חטאת בצירור, והיינו שיכול להביא בכולן שלמים או עולה, וכן נראה כונת הרמז"ס שם הי"ב שכתב בהפריש מעות לקניין סתם ומת דיפלו לנדבה משום שכולן ראויין לצא עולה, ואין הכונה דעולה גורמת שילכו לנדבה, דהא גם בסתומים שנפלה עולה מציניהם אמריין לקמן ב' דיפלו לנדבה, אלא ר"ל שאין בהן דמי חטאת במוחלט שהרי ראויין כולן לצא עולה, וכל שאין בודאי דמי חטאת, הרי יפלו לנדבה, וזה דלא כדעת תו' כ"ה א' ד"ה יפלו, ובאמת דפשטא דשמעתתא הכי ריהטא דכל שיכול להביא בכל המעות קרבן אחד היינו מעות סתומין.

משכ"ב בתו' בחירון קמא דבאמר לחובתי גם בקניין אינו יכול להביא בכולן קרבן אחד, לכאורה הוא נסתר מתוספתא דמעילה פ"א דקחני התם דבכל חייבי קניין אם הפרישו מעות ואמרו

הרי אלו לחובתי יכולין להביא בכולן חטאת או עולה, וא"ת ע"כ משבשחא היא דהא רב אשי אמר בסוגיין דלחובתי כמפורשין, י"ל שמה לא אמר ר"א אלא בזמירות דהלשון הרגיל הוא לומר לזמירות, וכששינה ואמר לחובתי דיינין להו כמפורשין, משא"כ בקניין דאין רגילות לומר לזיבתי או לזידתי וסתמא דלישנא אמרי לחובתי, והלכך דיינין להו כסתומין, וכן ז"ל בדעת הרמז"ס שפסק צפ"ט מנזירות ה"ד דבאמר לחובתי הו"ל כמפורשין, וצפ"ד מה' מעילה ה"ד כתב בהפריש מעות לקניין ואמר הרי אלו לחובתי ומת דיפלו לנדבה, אלמא דדיין כסתומין, ועי' משכ"ב לקמן ב' בדברי הרמז"ס.

שם מת והיו לו מעות סתומים ילכו לים המלח, במה שדקדקו בתו' דלא הול"ל אלא מת ילכו לים המלח, י"ל דצא לרזוי כל כה"ג שיש חיובי קרבנות שונים ואחד מהם חטאת והפריש מעות לחובתו דילכו לים המלח, וזה כולל גם חטאת ושלמים, וגם כשהחיוב עולה או שלמים אינו מחמת נדר, וגם נרמז בזה דנפלה דמי חטאת מציניהם אינו בדין זה, ואי הו קחני סתם מת ילכו לים המלח היה מקום לטעות בזה ולומר דאף בנפלה דמי חטאת מציניהם נמי ילכו לים המלח, ומה"ט נראה דנקט נמי בצרייתא דלעיל בחייבי קניין שבתורה שהפרישו מעות לקנייהם כו' מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה, ולא קחני סתם מת יפלו לנדבה, וכבר כתבנו כן במעילה י"א א' במתני' שם (הועתק לעיל).

שם אר"א הא דאמרת מפורשין לא כו' אלא אפי' אמר אלו לחובתי הרי הן כמפורשין, למשכ"ב לעיל בדעת הראב"ד והרמז"ס דעיקר דין סתומין תלוי אם אפשר להביא בכל המעות קרבן אחד, דבמעות שאפשר להביא מהן חטאת ואפשר להביא מהן קרבן אחר, בזה ניתנה הלכה לדון המעות כמות חטאת דאזיל לנדבה, הרי בכלל חידושא דרב אשי דבאמר לחובתי אינו יכול להביא מכולן קרבן אחד וצריך שישלש המעות לשלש הקרבנות, ולכך דיין כמפורשין, ואף באמר אלו לחטאתי ולעולתי ולשלמי היה מקום לומר שיוכל להביא בכולן קרבן אחד, דבמה שהזכיר שם הקרבנות לית לן לומר דנחכוין טפי מלקצען סתם לזמירות, והיינו דקמ"ל דיין כמפורשין ויש לכל קרבן שלש המעות, דכל

ט"ס ויש לגרוס כסוגיין], יש לפרש משום דמתא איירינן, והלכך נקבעו המעות כמו שהיו מיועדין בסתמא, וכמו שהזכירו תו' סברא זו כ"ד ז' ד"ה יפלו.

ולאמור נמצינו למידין דלאחר שהפריש מעות סתומין לזירותו עדיין זידו לפרשן ולעשותן מפורשין, וגם בתו' פירשו דנפלה דמי חטאת מציניהן שהפריש קצת מן הזכור ואמר אלו לחטאת והשאר כו', [אף שלא פירשו כן באלו לחטאתי שבצרייתא], ויש לעי' ומ"ש מקינין דמבואר יומא מ"א א' דלאחר שהפריש המעות לקינו סתם, שוב אין זידו לפרש אלו לחטאת ואלו לעולה, ושמא משום דבקינין משכח"ל סתומין גם בקדושת הגוף כגון שהפריש הקינין עצמן בסתם דנתקדשו קדושת הגוף ויתפרשו בעשיית כהן [עי' מ"ש לעיל א'], וזוה סברא הוא שאין זיד הצעלים לפרשן שכבר יצאו מרשותו, וגם ילפינן לה מקראי ביומא שם, וכיון שנתחדש בהן דין מיוחד דקדושת הגוף בתערובת שאין זיד הצעלים לפרשן, [עי' לקמן די"ל דלא אשכחן דכוותה בשאר קרבנות], הלכך דין המעות כדין הקינין אם מדרבנן אם מדאורייתא, [עי' שטמ"ק כריתות כ"ח א' אות י"ב] צ"ש הרא"ש שנתקשה מנין קיס לגמ' דאף דמי קינין אין זיד הצעלים לפרשן, משא"כ בזירות דלא משכח"ל בקדושת הגוף אלא בקדושת דמים, שפיר זיד הצעלים לפרשן, א"נ שמא שאני זירות דשלמים ציניהם וקק"ל ממון צעלים, ואף לרבנן דריה"ג מ"מ הבשר נאכל לצעלים, ולפי זה נפלה דמי שלמים מציניהם כבר לא יוכל לפרש אלו לחטאת ואלו לעולה, וז"ע כי באמת אין הכרע לחלק בין קינין לזירות, ונפלה דמי חטאת יתפרש כשקנה כבשה לחטאת מן המעות הסתומות, וצרייתא דאלו לחטאתי והשאר כו' יתפרש במיוחד עכשיו המעות בתחלה, וכדמשמע בתו' וברמב"ם וכן בתוספתא פ"ק דמעילה, ומסייעין לרבא רק דמעות סתומין דעולה ושלמים לא אולי לנדבה, והא פשיטא לגמ' דנפלה דמי חטאת יש לדון כאילו לא היה שם דמי חטאת מעולם, ולפי זה גם מעות סתומין דזירות אין מתפרשין אלא או בלקיחה או בעשייה, וז"ע.

בתו"י יומא שם וכן בתו' הרא"ש וצריטב"א שם כתבו דמהא דפרכין התם מצרייתא דקמני

ענין מפורשין היינו שהמעות נתפרשו לשם מה הוקדשו.

יש מקום לדון האומר הרי עלי לגלח נזיר ואח"כ הפריש מעות לחובתו של פלוני, אם גם זה דין כמפורשין, דיש מקום לומר דכל שאינו מחויב הרי יש לפרש לעולם דהפרשתו לענין הזירות בכללותו, וכן יש מקום לדון גם כשמפריש בעצמו לחובתו אלא שהוא עדיין קודם מלאת, אם חשבינן להו כמפורשין אע"ג דחויב קרבנות אכתי ליכא.

שם אמר רבא הא דאמרן מעות סתומין יפלו לנדבה אם נפלה דמי חטאת מציניהם הרי הן כמפורשין, יש בזה שני חידושים, חדא דאין דין יפלו לנדבה אלא בעוד כח חטאת מעורב בהן, ועוד דהמותר נידון מחצה על מחצה, וא"א להקריב מכולן עולה או שלמים, ועיקר הדברים מסברא, דכיון דמותר שלמים לשלמים ומותר עולה לעולה, ורק מותר חטאת לנדבה, א"כ יש לפרש דהא דנאמרה הלכה במעות סתומין לנדבה אולי, הוא משום כח חטאת שציניהן, דכיון דהמעות יכולין לשמש לחטאת הלכך יהצינן להו דין מותר חטאת וכמ"ש תו', אבל כשנפלה חטאת מציניהן אין שום סיבה שהמעות ילכו לנדבה, וכיון דמת ויד עולה ושלמים שוין בהן, סברא הוא שידונו שוה בשוה. — והך נפלה יתכן לפרש שכבר הקריב חטאתו, או שלקח מן הדמים כבשה לחטאת, ואפשר דסגי כשייחד מקצת מן המעות הסתומין לחטאת, וסגי בהכי למיחשב כליכא דמי חטאת דנשאר עי' להלן.

כ"ו ב' תניא כוותיה דרבא אלו לחטאתי והשאר לשאר זירותי כו', כבר כתבנו לעיל כ"ה

א' דלשון והשאר מוכיח דאיירי במעות סתומין שכבר הפרישן לזירותו, ועכשיו צא להבדיל ציניהן ונטל מקצת ואמר אלו לחטאתי והשאר לשאר זירותי, כלומר שהשאר ישאר כדין מעות סתומין כשהיו, והיינו דמסייעין מהכא לרבא דנפלה דמי חטאת מציניהן הרי הן כמפורשין, דהכא איירי כשהיה דמי חטאת ציניהן ועכשיו נפלה, והא דיציא בשאר חציו עולה וחציו שלמים ולא אמרינן דיכול גם להציא בכולן שלמים או עולה, וכדחזינן נמי מהא דמועלין בכולן, ואם היה יכול להציא בכולן שלמים הרי תנן מעילה י"א א' דאין בהן מעילה, [ובתוספתא פ"א דמעילה איתא דרצה יציא בכולן עולה יציא שלמים יציא ומועלין בכולן כו', והוא

קדושת הגוף בספק לעזאזל, אח"כ ראיתי בספר מרן זללה"ה או"ח סימן קכ"ח סק"ב שכבר נתקשה בהיה דיומא עי"ש, וז"ע.

שם אמר ר"ה א"ר לא שנו אלא מעות אבל בהמה הרי היא כמפורשת, יעויין בתו' דהיינו כשהפריש בהמה שאינה ראויה לקרבנות מזיר, ומ"מ חל עליה קדושת הגוף כדין מפרש נקבה לאשם ואשמועינן דדינה כמפורשת ואם מת תמות הבהמה, ולא תרעה שיפלו דמי' לגדבה, דדיינינן כדמי חטאת מעורבין זה ולא כסתומא, והטעם פירשו משום דלריך שהייה עד שיפול זה מוס וחיישינן שמא פירש על אחת מהן לחטאת, וכגון שהפריש שלש בהמות, ומיהו אף באחת נמי חיישינן שמא פירשה אח"כ, והדבר דחוק דלא הזכירו בגמ' כלל טעמא דחששא דשהייה עי' כ"ו א' תוד"ה וכי, ולו"ד ז"ל היה אפשר לפרש דכיון דחל על הבהמה קדושת הגוף מחמת כל שלשת קרבנות הנזיר דדיינינן לה כהופרשה לשלשתן, הרי כולן כבר משותפים זה בהחלט, ולא דמי לסתומין דיכול להציא בכולן אחד מן הקרבנות, והרי כל קרבן רק בספק צמעות הללו, דהכא כולן משותפין זה בודאי, ולכך דינה כמפורשין, [ואפשר דאף אם הציא חטאת אחרת אח"כ ונתכפר זה, דלא יחשב כנפלה דמי חטאת מביניהן, דקדושת הגוף שגרמה זה החטאת נשארת זה לעולם, והו"ל כחטאת שכיפרו בעליה באחרת, וז"ע בזה], ואפשר דבאמת כשהוממה לא יוכל להציא בדמי' קרבן אחד, אלא יטרכך לשלש המעות לשלשת הקרבנות.

ומיהו נסבא ובקואר של קורות ע"כ טעמא אחרינא איכא זהו, ורהיטת הגמ' דחד טעמא בכולהו וכדאמר רש"א לר"פ מ"ט דרבנן דאמרי מעות ולא בהמה ולא נסבא כו', ולכן נראה לפרש דחידוש דמעוה סתומין דאע"ג שהפרישן לשלשת הקרבנות מ"מ לא חשבינן להו כדמי שלשתן, לא נאמר אלא צמעות שהפרשת המעות נעשה בקדר הקרבת הקרבנות, כלומר שהאדם לא נתכוין בהקדשת המעות ענין מיוחד, אלא שיחד המעות לקנות בהן קרבנותיו שמהא המצוה מזומנת לפניו, (וכעין זכר לדבר דמותר למכור פירות שביעית צמעות אע"ג דלאכלה אמר רחמנא, דאין מעות אלא כאמצעי ולא כתכלית), וזה אמרינן דהמעוה הוקדשו למצוה הנזירות ועדיין הרשות

דבמקום שלא קידש הגורל קידש השם מוכח דלאו דוקא בקינין אלא ה"ה בכל הקרבנות אין ציד הצעלים לפרש הסתומים, ולו"ד ז"ל נראה דהתם בקדושת הגוף איירינן, דומיא דשני שעירי יוהכ"פ דקודם הגרלה כבר קדושים קדושת הגוף, וקדושת הגוף מוחלטת בתערובת כשעדיין צריך לפרשן באמת לא אשכחן אלא בקינים, שנתחדש בהם מקרא דמתפרשים בעשיית כהן, וע"כ שכבר הם בקדושת הגוף קודם עשייה, דאין עשייה בקדושת דמים, אבל בשאר קרבנות א"א שיוקדשו קדושת הגוף אלא עם שם הקרבן, וראובן שנדר עולה ושלמים והפריש שני כבשים לחוצותו אינם מתקדשים קדושת הגוף עד שיפרש איזה עולה ואיזה שלמים, ואח"ל דקדשי היינו רק מדין ברירה ויתברר למפרע, וכן צמעות שהפריש שני כבשים ולא פירש איזה לאשם ואיזה לעולה לא יתקדשו קדושת הגוף, והלכך לא מיתוקמא ברייתא דבמקום שלא קידש הגורל קידש השם אלא בקינין, [וטעמא דקינין שאני י"ל משום דכקרבן אחד נינהו, שהרי צטומא מתקדש וקדשיו הם באים תחת חטאת בהמה, וכמ"ש ברמב"ן שם בשם הא"ע שהעולה היא האימורין עי"ש], ואף אם באנו ללמוד מקינין לקרבנות בהמה, לא שייך ללמוד אלא בשני קרבנות הצאין מחיוב אחד כמו שני כבשים דמזרע, [וכמ"ש תו' כ"ו א' חילוק זה], אבל מה דנקטו בתו"י יומא שם דאף בשני נדרים שייך להקדיש בתערובת קדושת הגוף ולפרש אח"כ, הוא קשה טובא, ועי' מש"כ לעיל א', ועי' בתו' זבחים ס"ו א' ד"ה חטאת העוף דמשמע דבאמת לא משכח"ל קדושת הגוף שחלוייה בעשיית כהן אלא בקינין, ועי"ש בשטמ"ק, ועי' במאירי יומא שם שכתב ג"כ דרך בקינין איתא לדרי"ח עי"ש, ועי' בתו"כ ריש שבעות שנתקשינו בהא דאמר יומא ס"ב ב' דחייבין על שני השעירים בחוץ עד שלא הגריל עליהם משום שראויים לשעיר הנעשה בחוץ, דכ"ל יתכן שחול קדושת הגוף עליהם בספק פנימיים ספק חיצוניים, הרי אין קדושת הגוף אלא עם שם הקרבן, ואפשר דחוצות יוהכ"פ כחוצות מזירות דשייך להקדיש כל קרבנות היום ויתקדשו כדין סתומין לקדושת היום, ואח"כ יצורר כל אחד לקרבנו, ואפשר דכל חלות קדושת הגוף על השעירים קודם הגרלה אינו אלא מכא זה של סתומין למצוה היום, דכלא"ה לא שייך לחול

צידו להציא מהן רק קרבן אחד או כולן כפי שזדמן, אבל כשייחד סוחר של קורות לקרבנותיו, צוה אין לחשוב הדבר כעוסק בהצאת קרבנותיו, דאדרבה זה יעבדו מלהציא קרבנותיו עד שימצא מי שיקנה הסוחר, או שהוא יחללו על הצהמה שיקנה, וכש"כ צהמה תמימה שאינה ראויה לקרבנות הנזירות, שיטריך להמתין עד שתומס ויחללנה על הצהמות שיקריב, והלכך הרי הפרשתו הסוחר או הנסכא כהקדש גמור לקרבנות הנזירות, ואפשר שהוא כעין משכון להצטמת הצאתם, וצוה לא נאמרה ההלכה דמעו סתומין, והרי הסוחר קדוש בקדושת שלשת הקרבנות שליש לכל קרבן, ואם מת הרי דמי חטאת מעורבין בו וילכו לים המלח, [ומסתברא דאף אם יאמר שחפץ להקדיש הנסכא או הסוחר צדין סתומין דלא יועיל, דלא נאמרה ההלכה דסתומין אלא צמעות], ומ"ד דנסכא נמי הוי סתומין טעמו דנסכא דמי למעות דאיכא דוצני צנסכא, וכן צהמה צע"מ שכיח להחליפה צתמימה, והלכך חזינן ליה כעוסק צהן להציא קרבנותיו ולא כמקדישן הקדש מיוחד.

ולאחאמור ניחא שפיר הא דפרכינן דנימא נמי מעות ולא עופות, דכשכבר קנה עופות לא יהא להם דין סתומין דהיינו כספק אם יש צהן חטאת, אלא כהערובות, ואם מת ימותו, צמה שקנה שחי עופות הר"י כקציע שיהא אחד לחטאת ואחד לעולה, וגם לכאורה לא משכח"ל שיציא שניהם חטאת, דאם עשה אחד חטאת ונפסל, לא יוכל לשמש צחצירו לחטאת, כמבואר יומא מ"א צ' צקנה חד פרידה שכבר נקציע דין המותר לעולה, וכש"כ צפרידין עצמן, ודין סתומין צהא חליא לדעת הרמב"ם והראצ"ד עי' לעיל כ"ו א', ומדר"ח איכא למישמע דעד שלא פירשן הכהן צעשייתן אין להם דין מפורשים אלא דין סתומין, ואם ימות, הן עצמם יקריצו עולות כדין מותר חטאת כדין סתומין, שו"ר שאין הדין כן, ותוריס סתומין שמתו צעליהן ימותו כדאיתא צתוספתא סופ"ד דכרימות דהפריש תוריס והעשיר ימותו לפי שאין לעוף פדיון, ואיטריך להאי טעמא צהעשיר שלא יוכל לקנות צדמיהן צהמה, אבל צמת ימותו כדין חטאת המתה שנתערבה צעולה], אלמא דלא דיינינן להו כמעו סתומין, כיון דע"כ אחד חטאת, ולפי זה יש לפרש דפריך אלא מעמה מעות ולא

עופות שלא תחול עליהם קדושת הגוף כלל, כדין דתורת סתומין לא נאמר צהן, ממילא קדושתן צספק עולה ספק חטאת ולא יתכן שתחול עליהם קדושת הגוף, וצדין הוא שיוכלו הצעלים לפרשן אחר לקיחה, ומדאינן מתפרשין ש"מ דתורת סתומין עליהם וקדשי קדושת הגוף צדין סתומין, אלמא דלא אמרינן מעות ולא עופות, אבל צתוד"ה וכ"ת נקטו דהפריש תורין ומת אזלי לנדבה עי"ש, וצני משה נ"י העיר ד"ל דמדאורייתא גם עופות צדין סתומין, והא דימותו משום דגזרינן אטו לפני צפרה.

והדר אל"ל ר"פ דתקשה מדרשצ"ג לר"ח דהא דרשצ"ג דהציא שלש צהמות ולא פירש, מתפרש דאפילו אמר צהדיא דחפץ שצהמות ישארו צדין מעו סתומין, ואם יוממו שיוכל להציא צדמיהן קרבן אחד נמי לא מהני, והרי הם צדין מפורשין, וכשהם תמימים צריך להקריבם, ואם הוממו הרי דמי כל אחד מהן ישמש לקרבן שהיה ראוי לו, [ומסתברא דאף אם הציא שלש חליס שנתקדשו כולם צדין שלמים וכשהוממו אין יכול להציא צדמיהם חטאת או עולה, וכן אם הציא שני פריס ואיל נמי חשיב האיל כמפורש לשלמים, והפריס ישמשו רק לחטאת ועולה], וחזינן דכל שהפריש הראוי לקרבן מתקדש לקרבן כמפורשין, וא"כ דכוותה צקינן כשהפריש שחי עופות דין הוא שיוקדשו כמפורשין כהערובות ולא יהא להם דין סתומין, ומסקינן דגלי קרא צקינן דרק צעשיית כהן מתפרשים ועד עשייתו הם צדין סתומין דהיינו קדושה מוחלטת דסתומין כספק חטאת ולא כודאי כהערובות, ולכך לא אמרינן מעות ולא עופות, ולא דמי לדרשצ"ג דהתם כל אחד מיוחד לקרבנו, ואינו יכול לשמש לקרבן אחר, משא"כ צקינן דכל פרידה ראויה גם לחטאת וגם לעולה.

משה"ק תו' דאי צהמה הראויה לקרבנות דנזירות קאמר, א"כ היינו דרשצ"ג לקמן כ"ז א' דהציא ג' צהמות ולא פירש דהראויה לחטאת תקרב חטאת כו', י"ל דמדרשצ"ג לא שמעינן אלא דאע"ג דהצעלים לא פירשו מ"מ רשות ציד הכהן לפרשם ולהקריבם, אבל אם מתו הצעלים עד שלא נעשה צהם דבר אחי לא שמעינן אם דינס כמפורשים או כסתומים ושפיר אשמועינן רצ דדינס כמפורשים והראויה לחטאת תמות

והראויה לעולה תקרב עולה ושלמים תקרב שלמים, וזירושלמי בסוגיין מבואר דבקרבות הראוים לזירות קאמר רב דכמפורשים חשיב, ואם הפריש שור נחלקו אמוראים האם הם דינו כמפורשין או כסתומים.

שם דא"ר ח' אין קנין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן כו' ולקח ועשה כו', נראה דמדכתיב בקרא שמביאה שתי תורים או שני בני יונה ועשה הכהן אחד חטאת ואחד עולה, למדנו שיש קדושת הגוף בתערובת עד לעשיית כהן, ולא אמרינן דבעשיית כהן איגלאי מילתא למפרע דהאי חטאת והאי עולה, אלא עד שעת עשיית קדוש בהחלט בקדושת תערובת, ואי לאו דכתיב ולקחה הוי אמרינן שאף בשעת לקיחה א"א לקבוע, ומדכתיב ולקחה ילפינן דבשעת לקיחה אפשר להקדישן כמפורשין זה לחטאת וזה לעולה, אבל אם לקחן סתם ונתקדשו בקדושת קן סתומה שוב אין ראות לבעלים ליחדן, שכבר יצאו מראות הבעלים לראות גבוה שהרי נתקדשו קדושת הגוף, ורק בעשיית כהן מתפרשות.

והגה לא מנאלו ענין כזה [בקרבת עזמון], אלא בקיינן שנתחדשה בהן הלכה בקדושת הגוף בהיותן סתומין, ודכוותה בשני שעירי יוהכ"פ שגם מתקדישין קדושת הגוף בתערובת קודם הגרלה, אבל בשאר קרבות לא שייך ענין קדושה בתערובת, ואם הקדיש שני כבשים אחד לעולה ואחד לשלמים ולא פירש הרי כל אחד ספק וכשיבחר [אם התנה בכך], הרי איגלאי מילתא למפרע דמתחלת הקדשן זה עולה וזה שלמים, וז"ע בתו"י יומא מ"א ד"ה והא דלא משמע כן. (יומא מ"א א').

תוד"ה אבל בהמה וא"ת סו"ס קשה דמ"ש תמימים דהכא כו', אפשר דשאני נסקים דלית בהו קדושת הגוף בקדושת פה, הלכך לא שייך בהו מגו, שהרי אין צידו להקדישן קדושת הגוף בפיו, משא"כ נקבה לאשם, דשפיר חיילא קדושת הגוף דאשם בלא כ"ש אלא בהקדש פיו. (שבועות י"ח).

רמב"ם פ"ט מנזירות ה"א הפריש מעות סתומין לנזירותו והותירו יפלו המותרות לנדבה, מה שצ"ן בכ"מ משנה פ"ד דנזיר ז"ע דהחם בהפר לה בעלה איירי, דחשיב כמתו הבעלים כדאמר כ"א ב', אבל הכא במותר עסקינן, ומקורו

ממתני' דשקלים פ"ג ה"ד מותר נזיר לנדבה, וזירושלמי שם נחלקו אם היינו דוקא בקרבה חטאתו בסוף דהו"ל מותר חטאת לנדבה כדחנן האם, או דאף בקרב שלמים בסוף, ומסתמך דברי רבנו מבואר דאף בקרב שלמים בסוף הלכה היא בנזיר דמותר סתומין שלו לנדבה, [ולכאורה בזה ידוע שיש במעות מותר על שלשת הקרבות, אין כ"כ סברא לתלות המותר בנקבה או בקרב אחרון].

בשקלים פ"ג ה"ד מותר קיני זבים קיני זבות כו' מותרן נדבה זה הכלל כל שהוא בא לשם חטאת ומשום אשמה מותרן נדבה, סתם מותר במעות איירי, וגם הרי אין מקייצין בעופות, ונדבה היינו קייצין המזבח, ור"ל והיינו שנתנו מעות לאחר הקרבת הקן, ומ"מ נראה דבעופות עצמן נמי הדין כן דמותרן נדבה כגון הפריש שלשה פריצין לקינו, ונתכפר בשנים הרי השלישי שמותר קנים לנדבה איל, וכיון דאין מקייצין בעוף, ימות, ולמה שצידדו בתו' נזיר כ"ז א' דהא דאין מקייצין בעוף היינו שאין קונים עופות, אבל אם נזדמנו עופות שדינם לנדבה מקייצין אותן, וכ"כ יומא מ"א ב' ובשטמ"ק כריתות כ"ח א' בהשמות, ה"נ יקריבו המותר לקייצין המזבח.

ומשמע דגם אם הקדים להקריב החטאת כדינו ואינתקו המעות לעולה, אפילו הכי מותרן לאחר הקרבת העולה נדבה, ולא קרינא בהו מותר עולה לעולה, וכן משמע מהא דבגמ' גבי מותר נזיר לנדבה נחלקו אם גם בהקריב שלמים לבסוף מותרן נדבה, ואילו הכא לא נחלקו, [שוב העיר בני אי"ש נ"י דיש לפרש דגם בנזיר כל שקרבו ג' הקרבות ונשאר מותר, הרי לכו"ע מותרן נדבה, ואפי' הקריב השלמים בסוף, ופלוגתא דירושלמי הוא בהקריב חטאתו ומת אם המותר נדבה או שלמים, וזה מיקרי קרבו שלמים בסוף, והיינו נפלה דמי חטאת מצנייהם בנזיר כ"ו א', ומייתי ברייתא דמיייתין האם, ובה ניחא סמימת הרמב"ם דמותר נזיר לנדבה בפ"ט מנזירות ה"א אע"ג דזירושלמי מסייעין לר"ח דוהוא שקרבה חטאתו לבסוף מצרייתא דתניא כוותיה דרבא בנזיר שם, וכבר כתבנו בנזיר שם דמותר שנתן לאחר שהקריב כל הקרבות אין סברא שיהא נפ"מ מי קרב לבסוף, ונתקשינו זירושלמי, ולמ"ש מיושב, וכן עיקר], ויש להסתפק הקריב חטאת ואח"כ הפריש

לחטאת או לעולה והשאר לנזירותו, ולא איירי במעות סתומין שצא לפרשן כמש"כ לעיל, ומ"מ דין השאר כסתומין כדקמני בה"ז דילכו לנדבה, ובה"ז דליכא חטאת צניייהו יציא צחצחין עולה וצחצחין שלמים.

פ"ד מה' מעילה ה"ג אמר אלו לחטאתי והשאר לנזירותי אם נהנה בכל השאר מעל כו' וכן אם אמר אלו לעולתי והשאר לנזירותי ונהנה בכל מעל כו', דברי רבנו מתפרשים כשהנזיר חי וכדקמני בחר הכי וכי"צ יעשה יקח שלש בהמות כו', ולפי זה ז"ע אחאי מעל כשהנהגה בכולן, הרי דין השאר כמעות סתומין, וכמ"ש בפ"ט מנזירות ה"ז דבמת ילכו לנדבה, ובסתומין הרי אין מעילה כיון שיכולין לצא כולן שלמים, וצברייתא דקמני דמועלין בכולן איירי כשמת דבזה הוחלטו המעות חצין לעולה או כולן לנדבה, ושמת צריך לדחוק גם כונת רבנו במת, ולא פירש כיון שלא נתפרש בגמ', עי' תו'.

שם ומועלין במקנתו, יעויין בכ"מ שנתקשה בטעמו, ולכאורה י"ל משום דאזלינן בחר רובא, וחטאת ועולה רובא נינהו, עי' שלהי מעילה.

תניא בחוספתא פ"ג דכריתות ופסקה הרמב"ם בפ"ג משגגות ה"ד ה' ו' דהמציא חטאת על שני חטאים תרעה עד שיפול זה מוס ויציא דמי חציה לחטא זה ודמי חציה לחטא השני, וכן שנים שהציאו חטאת אחת על שני חטאיהם תרעה עד שיפול זה מוס ויציא זה חטאתו דמי חציה וזה חטאתו דמי חציה, ונראה דבשני אלו לא חייל קדושת הגוף על הבהמה דלא מנאנו חטאת אחת על שני חטאים וכש"כ לשני אנשים, ואין זה אלא קדושת דמים, אלא דמ"מ כיון דאין זה מוס אינה נפדית, דגם הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף ואינו נפדה, הלכך הכא אף דלא חייל קדושת הגוף מ"מ אינו נפדה עד שיפול זו מוס.

עוד שם הביא שתי חטאות על שני חטאים זו תשחט לשם חטא האחד והשניה לשם החטא השני, ואם יש צריכה שפיר מתקדשין קדושת הגוף כל אחת לשם החטא שעתידיה להקרב עליו, אבל אם אין צריכה לכאורה אין ראוי שתחול קדושת הגוף על אחת מהן דא"ל להקדיש חטאת בלי זיקה לחטא המחייבו, ולפי זה יתפרש שעם הקרבתו על חטא ידוע מתקדש קדושת הגוף, אבל הכ"מ בשם

מעות לעולתו ונותר מהן, אם גם זה מיקרי מותר קנים לנדבה אזיל, דגם עולת העוף דחייבי קנים קרינא בזה שהם באים משום חטא ומשום אשמה, דכחיוצ החטאת כן חיוצ העולה, או"ד לא אמרו דאזיל לנדבה אלא בדפתיכי ביה חטאת אבל מעות שהופרשו רק לעולה הרי הם צדין מותר עולה לעולה, והכי מסתברא. (קנים ס"א סק"ד).

רמב"ם פ"ט מנזירות ה"ב המפריש מעות מפורשין לנזירותו והותירו כו' ומותר החטאת יולכס ליה"מ, גם בזה ציין הכ"מ למתני' דפ"ד, וג"ו ז"ע דהתם לאו במותר איירי אלא בהפר לה בעלה, אבל במותר ראוי שיהא דין חטאת נזיר כדין כל החטאות דמותרן נדבה כדחתן התם בשקלים ופסקה רבנו בפ"ה מפסח"מ ה"ט, ולא נתפרש מקור רבנו שכתב דיוליכס ליה"מ, וצחו"כ ויקרא פרשה י"ב פרק כ"א אימא בהדיא דמותר קרבנות נזיר נמי לנדבה, וז"ע.

שם ה"ד אבל אם אמר אלו לחובתי הרי הן כמפורשין ואז"ל אם אמר אלו לעולתי כו', מש"כ בלח"מ דעת רבנו דבמפורשין צתערובת אינו מוליד ליה"מ אלא שליש המעות, ז"ע דלא מנאנו פדיון לדמי חטאת ההולכים ליה"מ וכיון שהן מעורבין ע"כ ילך הכל ליה"מ, וכדאמרו בגמ' כ"ו א' בזה מחויצ חטאת ואמר הרי עלי עולה והפריש מעות לחובתו ומת דילך הכל ליה"מ ופסקה רבנו בפ"ה מפסח"מ ה"ג, ורבנו כאן סתם כלשון הגמ' דלא קמני אלא דהרי הם כמפורשין, ולא פירש דין מפורשין צתערובת כיון שלא נתפרש בגמ', אבל הוא נלמד מההוא דסופ"ה מפסח"מ. — כבר כתבנו בגמ' כ"ו א' צסתירת דברי רבנו בפ"ד ממעילה ה"ד שכתב דבהפריש מעות לקנין ואמר אלו לחובתי ומת דיפלו לנדבה, ומצואר דדיין כסתומין, והוא מתוספתא פ"ק דמעילה, וע"כ לחלק בין נזיר לקניין דקניין אחד קרבן חשיב וכשאמר אלו לחובתי לא חשיב כמפרש, דתחלת לקיחתו צתערובת, ולווקח קרבן אחד דמי, משא"כ בקרבנות נזיר.

שם ה"ה אע"פ שאמר זה לחטאתי כו', ז"ע ליישב פירוש זה בסוגיית הגמ' ובהא דפריך אלא מעתה מעות ולא עופות כו'.

שם ה"ו ז', היינו צרייתא כ"ו ב', ומשמע דרבנו מפרש לה במפריש צתחלה מקנת מעות

הרי"ק שם כתב דמקריבם סתם לשם שני החטאים, ומשמע דמתקדשים שפיר קדושת הגוף כה"ג וענין קניין סתומין ע"י לעיל, אבל גם לפי זה הדבר תימא שיהא אפשר גם להקריבן סתומין דלא אשכחן כה"ג, וטפי עדיף לומר דמתפרשין בעשיית כהן כמו קניין וכמ"ש תו"י יומא מ"א א' הוצא לעיל, ואינו ענין לצריכה, ועי' במפרש לקח טוב לקניין סופ"ק בהקדמתו חמש הקדמות, וז"ע.

כ"ז ב' מאי לאו אפי' בעלת מוס כו', אע"ג דמתני' בזהמה מופרשת איירי והא פשיטא דבהמת בע"מ מפורשת לא גריעא ממועות מפורשות, ועד כאן לא דייגין בזהמה בעלת מוס אלא דאפילו סתומה תחשז כמפורשת בתערובת וכסבא דנסכא וסוואר של קורות שכתבנו לעיל, י"ל דהכא עיקר דיוקא מהא דברישא קמני מעות סתומין ובסיפא קמני בזהמה מפורשת ולא קמני במעות מפורשין ובמתני' כ"ד א', ומוה בעי לדיוקי דבזהמה לא משכח"ל סתומין ואף בע"מ כמפורשת דמי, ולפי זה מתני' הכי תתפרש שמגלה על מעות סתומין של אביו, אבל לא על זהמה אפי' בעלת מוס ואפילו סתומה, ואם היתה מפורשת החטאת תמות כו', וממילא מובן שאם היתה סתומה דדייגין לה כמפורשת בתערובת, דכולן ימותו.

תוד"ה שהרי ויש לחלק דהתם מיירי שלא היה חייב שתייהם כו' אבל הכא שנתחייב שתייהם הוי עקירה יותר, נראה כונתם דהכא כיון שהבעלים ראו להתכפר זו על הדם והוא חייב גם חטאת דם והשוחט שחט במחשבה זו חשיב עקירה משם חטאת חלב, וא"א להתכפר זו על החלב שלא לרצונו אע"פ שנשאר בעיקרו חטאת חלב, והוא כעין שלא נתכוין לשם מצוה, ואף אי מצוות א"צ כונה מ"מ אם נתכוין שלא לנאת לא ינא, וה"נ הרי נתכוין שלא לשם חטאת חלב, ולפי זה האשה שהפרישה עולת יולדת ונמלכה והקריבתה לשם עולת נדבה, לא ינאה ידי חובתה וחייבת להביא עולת יולדת אחרת, [ועי' כריתות ז' א' באומר לא יתכפר לי חטאתי], ומיהו צוה י"ל דבעולה כיון דלא כתיב על חטאתו באמת אפשר לשנותה לאחר הפרשה ואז באמת הוי עולת נדבה. (ובחס ט' ב').

תוד"ה ה"ג ואע"ג שהמעות היו מפורשים כו', עי' מש"כ לקמן ל' ב'.

כ"ח א' מאי לאו אפי' בעלת מוס כו', אע"ג דכבר דחינן לעיל לראיה דרז המנוגא כה"ג, מ"מ הדר רבא ופריך מהך ברייתא, משום דהכא קמני שמגלה על מעות סתומים ולא על מפורשים, ועל זהמה אינו מגלה, ומשמע דאף על זהמה דמי לסתומה והיינו בעלת מוס, אינו מגלה. **מתני'** נזרק עליה אחד מן הדמים א"י להפר, מצואר דעד שלא נזרק יכול להפר אף לאחר שחיטה, וכדמוכח נמי מר"ע, ואע"ג דמיד עומד לזרוק ותהיה מותרת ביין, מ"מ גם שעה מועטת זו חשיב עינוי וכמ"ש תו', ואפשר לפי זה דלר"ע דאף קודם זריקה א"י להפר משום דחייש להפסק קדשים, דהיינו דוקא לעומת שעה מועטת זו, דלא חשיב עינוי, דכל אדם ראוי לו להמנע כמה רגעים מיין כדי שלא להפסיד קדשים, אבל אם לאחר המעשים כולן, מודה דיכול להפר, וז"ע. — ומ"מ יש מקום להסתפק אם נדרה שלא לשמות יין כמה רגעים אם חשיב נדרי עינוי נפש, דיי"ל דדוקא הכא שכבר מנועה מיין ל' יום הלכך כל רגע נוסף חשיב עינוי.

יעויין בתו' ור"א ששנתפקו אם היפר דדיעבד לאחר שחיטה אם מופר לר"ע, וכתב הרא"ש דפשיטא משמע דא"י להפר דר"ע ות"ק שוין, אבל א"כ תימא שאם נטמאת תביא קרבן טומאה, ור"ל דאין כח ציד חכמים לעקור אלא בשז ואל תעשה, והכא משכח"ל קום ועשה, ומשמע מדבריו ו"ל דבנטמאת לאחר מלאת איכא קרבן טומאה וזה דלא כדעת תו' והרמב"ם, וכ"כ גם הרא"ש ט"ז א', וכבר העיר צוה בקרן אורה, ולפ"מ שכתבו תו' ד"ה נזרק דאם היפר לה בעלה לאחר שנזרק אחד מן הדמים אינה מביאה שאר הקרבנות, י"ל דה"נ אם עדיין חייבת קרבן טומאה דשוב אינה מביאה, ולפי זה אפשר לפרש כוונת הרא"ש בכה"ג, ולעולם ליכא ק"ט אחר מלאת, וכן אפשר בנטמאת ציום ל' לרז מתנא.

שם דד"א בתגלחת הטהרה אבל בתגלחת הטומאה יפר כו', הרבה יש לתמוה מה ענין תגלחת הטומאה בכלן, הרי בכל המשניות עד כאן כבר למדנו דבעל מפר מזירות אשתו, ותגלחת הטומאה היינו באמצע הנזירות ופשיטא דמפר, והרי בנזרק עליה אחד מן הדמים דקמני אינו יכול להפר כבר מצואר דעד שלא נזרק מפר, ושמא היה מקום

בתורת נזירות קאי, ואהניא ההפרה לסלק הנזירות לגמרי, י"ל דתו אינו מציא, אבל הרי גם בגילח על אחת משלשתן מציא שאר קרבנותיו, אע"ג שכבר אין עליו שום דין נזירות, ויכול להציאן מכאן ועד עשר שנים, ואם הוא משכח"ל הפרה גם לאחר גילוח היה ראוי לומר דאעפ"כ יציא שאר קרבנותיו, וא"כ השתא נמי שעדיין לא גילח, מה גרמה ההפרה לענין שאר הקרבנות, ומסתברא דמציא, אבל לעיל א' בתוד"ה נזיר כתבו דנזיר אחד מן הדמים אינו יכול להפר לענין לפטור מתגלחת ומשאר קרבנות, ומשמע דלר"מ דיפר מהניא ההפרה לפטור משאר קרבנות וז"ע.

שם אלא הצ"ע כגון ששחט חטאת ברישא כו', אף למש"כ לקמן מ"ה א' דדעת הרמב"ם דלכו"ע לעולם חטאת ברישא, נמי ניחא לישנא דהכא במאי עסקינן, דהא ר"ע קאמר אפילו נשחטה אחת מכל הבהמות, ולשון זה מתפרש איזו בהמה שתהיה, ואשר משו"ה פרכינן בפשיטות דזירוק דמה שלא לשמה ויתיר בשר באכילה, וע"ז אמרינן שאין הדבר כן ור"ל רק כשנשחטה החטאת ברישא, ושפיר יש לשמש בלשון הצ"ע.

שם כדתנן אם גילח על אחת משלשתן יאל, ז"ע למאי ענין הביאו להך מתניחין הכא, הרי דנזיר אחד מן הדמים שרי בטומאה ויין כבר מבואר ברישא דמתני', ומהא דגילח על אחת משלשתן יאל ליכא למישמע דשרי בטומאה ויין, וכדחזינן דבעינן גזירה שוה דאחר אחר למעשה יחידי, וגם אם היה הדין דגילח על אחת משלשתן לא יאל, נמי אפשר לקיים דלאחר מעשה יחידי שרי בטומאה ויין, ותגלחת יעשה אחר שלשתן, ונראה דאין סברא לומר שיהא אסור בגילוח ויהא עדיין במצות גדל פרע, ומ"מ יהא מותר בטומאה ויין, דאם עדיין קיים אסור תגלחת הרי הוא עדיין בנזירותו, ורק איפכא יתכן שיהא מותר בתגלחת ועדיין יהא אסור בטומאה ויין, והלכך אם לא הוא דרשינן היקשא דגילח על אחת משלשתן יאל לא הוי דרשינן אחר אחר למעשה יחידי, ולא הוי שרינן טומאה ויין אלא לאחר תגלחת או עכ"פ לאחר שהותר בתגלחת, ולכך אייתו הכא הא דגילח על אחת משלשתן יאל דמשום כך גם שרינן טומאה ויין לאחר אחת משלשתן מדרשא דאחר אחר, וכ"כ מרן זללה"ה בסימן קמ"א סק"ד.

לומר דאם אחר קרבנות טומאה לרבי ולריב"ז דאין מעכבין מלמנות נזירות טהרה, א"נ זהביא חטאתו לרבנן או אף אשמו לר"י י"ח ז', דכשיציא מותר קרבנות הטומאה לאחר מלאת ימי נזירות טהרה שיתירו גם הם איסורי נזיר, והרי ר"ש ס"ל לקמן מ"ו ז' דגילח על שלמי נדבה יאל, והיינו דאשמועינן מתני' דדוקא נזיר אחד מן הדמים דתגלחת הטהרה אינו יכול להפר, אבל נזיר אחד מן הדמים דתגלחת הטומאה יפר, והיינו בנזיר הדם אחר מלאת, ויתכן עוד דגם קרבנות נזיר טמא יש להקריב בעודו בנזירותו, ואם ישלים נזירות טהרה ויציא קרבנותיו תו לא יוכל להציאם, ולפי זה אפשר דאינו יכול להציא קרבנות טהרה עד שלא יציא חטאתו ואשמו של נזירות טומאה, ואם כנים הדברים יתכן לפרש ג"ו בכלל מתני' דבקרבנות הטומאה לעולם עדיין יכול להפר, דלא יתכן להציאם אלא בזמן שעדיין איסורי נזיר עליה, וע"י לקמן ג"ו א' תוד"ה וסופרין, וז"ע.

שם שהוא יכול לומר א"א באשה מנוולת, לשון ניוול על מניעת יין קשה מאד, ומסתברא דגם איסור גילוח יש לחשוב כעניו, ולפי זה אפשר לפרש אשה מנוולת מחמת איסור גילוח, ואגב דנקטו לשון זה במשנה לענין גילוח שימשו בגמ' בלשון זה גם על מניעת יין.

כ"ח ב' משום הפסד קדשים, מבואר דכשפיר קודם זריקה א"א לזרוק הדם לשם קרבן נזיר, ומוכח מזה דאף שכבר נשלמה נזירותו ונתחייב בקרבנות מ"מ אם עכשיו פקעה הנזירות א"א להקריב הקרבנות, ואפשר דהטעם משום דנריך שיהא הנזיר קיים בשעת הקרבת קרבנותיו, וכשפקעה נזירותו כמתו הצעלים דמי, כדאמר לעיל כ"א ז' דהו"ל כחטאת שמתו בעליה, ושמא יתפרש לפי זה קרא דציא אותו ופרש"י שיציא את ענמו, ובפשוטו נריך פירוש, ולמש"כ י"ל דאחי לאשמועינן שצריך שיהא בתורת נזיר בשעת הצאת קרבנותיו].

ויש להסתפק לר"מ דתגלחת הטהרה נמי יפר, אם הפר לאחר שהקריב אחד מן הקרבנות וכבר הותר בכל, אם מציא שאר קרבנותיו, דאף עד שלא הביאם כבר פקעה נזירותו, ואין ההפרה מוסיפה, או"ד כיון דלענין מצות גילוח עדיין

מתנ"י הא"ש מדיר את בנו בנזיר כו', יש לעי' אם מדירו גם בנזיר שמשון ובנזיר עולם, ואח"ל דמדירו נמצא משכח"ל נזיר שמשון ונזיר עולם לזמן, דהא כד יגדל תחבטל נזירותו, [ובתו' ד' ז' ד"ה שמשון משמע דס"ל דאפשר לאצו להזיר], וכן יש לדון אם יכול להדיר בנו בנזיר בדליכא ל' יום עד שיגדל, מי חשבינן ליה כמדירו בנזירות פחות מל' יום, או"ד כיון דמדירו כל מה שיכול שפיר דמי, וכמו הנזיר נזירות יום אחד לפני מיתתו, וגם הכא עדיף דשמה לא יביא ז' שערות תוך ל', וכן יש לדון אם יביא קרבנות כשהגדיל תוך ל'.

שם גילח או שגילחוהו קרוביו כו', מש"כ תו' דדוקא כשמיתו מיד כששמעו אבל אם שמעו ושחקו שוב אין מוחין, נראה דהיינו רק על קרוביו, אבל הוא עצמו לא מלאנו ששתיקת קטן תחייבו על העתיד, והרי לפירוש תו' בא"נ כל ההדירה היא שיאמר הבן בעצמו הריני נזיר, ואפילו הכי יכול למחות אח"כ.

לא נתפרש מה מדת הקורבה של הקרובים שיכולים למחות, ושמה רק היותר קרובים שישנם.

יש לעי' אמאי לא מוכיחין בנדרים פ"ג א' ממתינתין דאין קרבן לחצי נזירות, דהא מיתו קרוביו לאחר שכבר התחיל בנזירות וכבר הופרשו קרבנותיו, ומתאחס הרי מיגז גיז, כדחזינן דהקרבות בקדושתן, ואי יש קרבן לחצי נזירות אמאי לא יקרבו, ושמה משום דאיכא למידחי כר"ל דהכל מדרבנן, ולא תיקנו בחצי נזירות, א"נ שמה מיעקר עקרי וכיון דלריכה כפרה כו' כדלעיל כ"א ז'.

כ"ט א' כדי לחנכו במצוות, הרבה יש לתמוה מה ראו חכמים על ככה להחיר חולין בעזרה ונבלת עוף והקפה משום חינוך במצוה דרשות כנזירות, והרי לר"א הקפר דנזיר חוטא ודאי לא מסתבר שחכמים יתקנו לחנכו להחטיו, ואם לדידיה ע"כ הלכה היא, דלא משתמיט דאיכא תנא דפליג אהא דהאז מדיר את בנו בנזיר ועוצדא דר"ג לקמן ז', מנ"ל לר"ל דאיכא מאן דפליג עליה.

שם קסבר איש חייב לחנך בנו במצוות ואין האשה חייבת לחנך את בנה כו' בתו אינו חייב לחנכה

כו', נראה דאין כאן נידון בחינוך שישמור מצוות לכשיגדיל, דזה גם אשה חייבת וגם בתו חייב לחנכה, וזה חיוז דאורייתא כדכתיב למען אשר ילדה את בניו ואת בתיה אחריו ושמרו וגו', וגם הוא דבר המוצן מאליו בזכות התורה, ובכאן הנידון אם חייב לחנכו שיעשה המצוות בעודו קטן וזה חיוז דרבנן כדאמרין בסוגיין ואחי חינוך דרבנן כו', וזה מחלקינן דאשה אינה חייבת ובתו אינו חייב לחנכה, ובמ"א סימן שמ"ג הביא דבילקוט אמור משמע דגם בתו חייב לחנכה וכן העיר ע"ז בזה רענן שם, ושם הנידון דאורייתא דמקשה התם למה איצטריך למיכתב דמטמא לבנו ולבתו והלא ק"ו מאחיו ואחותו שאינו חייב בהם במצוות ומטמא להם כש"כ בנו ובתו שהוא חייב בהם במצוות ע"ש, והתם הכונה על ענין החינוך לשמור מצוות לכשיגדילו, וגם כשגדלו להשתדל עמהם שיקיימו, [וכיו"ז מצינו בפ"ד ידיים מ"ז עבדי ואמתי שאני חייב בהן במצוות, והתם נמי הכונה שחייב להשתדל שיקיימו, בהיות הדבר צידו, ואינו מצות חינוך], וזה אמנם גם באשה וגם בבת, והכא הנידון במצוות חינוך דרבנן כמו שאמרו סוכה מ"ב א' היודע לשמור חפלין לוקח לו חפלין כו' היודע לנענע כו', וזה ליכא באשה ולא בבת, דלא מלאנו מאן דפליג אר"ל בזה.

שם מניין לחטאת העוף שהיא צאה על הספק כו' ומה זכר מביא על הספק אף נקבה מביאה על הספק, דרשא גמורה היא כדמוכח לעיל י"ט א' דאמרין דאף אי בעל מיעקר עקר מ"מ אם נטמאה מביאה חטאת העוף דכיון דקיל דאחי על ספק אחי נמי בכה"ג על שצער עצמו מן היין, אבל נזיר טהור לא מייחי בהמה אע"ג שצער עצמו מן היין דבהמה לא קילא דלא אשכחן דאחיא על ספק, וכמ"ש תו' שם ד"ה המזער, והא דאיצטריך קרא להכי ולא אמרינן מסבירא דתביא להחירה בקדשים דהא אין כאן איסור שאין למוצח אלא דמה וכמ"ש רש"י תמורה ל"ד א' נראה דהוא משום דלא אשכחן קרבן על ספק, ויש מקום לומר דכיון דבשעת כל עבודתו הוא ספק חולין אינו מרצה דבעינן עבודה דהחלט לשם קרבן, א"נ שמה הוי ס"ד דבעי ידיעה כשאר חטאת, ואי אף במליקה איכא משום חולין בעזרה איצטריך נמי להחיר איסור זה.

בתוד"ה ה"ג כתבו דהא דאמרין דמאן דס"ל דהאיש מדיר את בנו נזיר אינו אלא לחנכו במצוות ס"ל דאין שחיטה לעוף מן החמורה ולכן כי נטמא מביא חטאת העוף ואכיל כהן מליקה, ופירשו בתו' חולין כ' א' דלכך לא היו טריפה דקסבר כמ"ד דמחזיר סימנים אחורי העורף, ויש לעי' לפי זה איך יפרש לקרא דכל נבלה וטריפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים, דמשמע דכהנים הוא דלא אכלו, ופירשו בגמ' מנחות מ"ה א' דאחי לאשמועינן רבותא דאע"ג דאשחרי מליקה לכהנים אפילו הכי לא יאכלו נבלה וטריפה, ופירשו בתו' חולין כ' א' דלמ"ד אין שחיטה לעוף מן החמורה אינטריך משום דאשחרי טריפה לכהנים במליקה, והשתא אי ס"ל דמחזיר סימנים אחורי העורף א"כ גם טריפה לא אשחרי לגבייהו, וז"ל דס"ל כמ"ד במנחות התם דאליהו עמיד לדורשה, שו"ר ברמב"ן חולין כ"ז ב' ומבואר דמפרש דמ"ד כדי לחנכו במצוות ס"ל כמ"ד חולין י"ט ב', דאף מחזיר ורשאי שלא להחזיר, ונמצא שהותרה טריפה לגבייהו, ובחטאת העוף של הקטן יחזירו הסימנים. (חולין כ"ז ב').

כ"ט ב' מאי שני איסורין לאו איסור נבלה וחז"ע, בכריתות כ"ו ב' פירש"י דמשום חולין בעזרה ליכא דמליקה לאו שחיטה היא, וכן דדין דכיון דאי חולין היא הו"ל לה נבלה והמנבל בעזרה מותר כמש"פ הרמב"ם פ"ב משחיטה, והאחרונים ז"ל נתקשו מהא דנזיר כ"ט ב', ולא קושיא היא דהתם ה"ק שאם תאמר שהחמורה המירה לאכול חטאת העוף הבאה על הספק אף לזד שהיא חולין א"כ הותר כאן איסור נבלה וחולין בעזרה, דכיון דמליקתה היתה מתירתה בתורת חולין, ודאי יש כאן חולין בעזרה, כמו אי אין שחיטה לעוף מה"ת, דודאי כל מיטה המתרת לאכילה אסורה בעזרה, אבל לקושטא דמילתא דאסורה באכילה ודאי אין כאן חולין בעזרה דהו"ל נוחר ומעקר, וסוגיין מכרעת כן דהא אמרינן דצדין הוא דמוותר בהנאה, וז"ע בתו' נזיר שלא כתבו כן. (כריתות ס"ט סק"ח).

ל' א' מחני' האיש מגלה על נזירות אביו כו' מעות סתומים כו', נראה דאף בנפלה

והנה חטאת העוף הבא על הספק הוא קרבן רק מספק ואינו באשם תלוי, שלא מצינו חטאת העוף על הספק בתורה רק ילפינן דמציאין בספק, וזה מוכח דהא באשם תלוי סברי רבנן דצנודע עד שלא נשחט ירעה, ובחטאת העוף לכו"ע תנא לחולין, ואמרינן נמי בכריתות כ"ו דצנודע שלא ילדה אחר מליקה צדין הוא דמוותר בהנאה, ואילו א"ת צנודע אחר שחיטה לכ"ע הו"י קדשים פסולין כמש"כ תו' שם כ"ד ב', וכ"מ ברש"י פסחים כ"ח א' דעל נותר של חטאת העוף הבא על הספק אין חייבין, דפירש דרק מאשם תלוי פרכינן לר"י, וכן ברש"י כריתות ח' א' ד"ה ואין כתב דקושיא התירו להביא ספק מליקת חולין, ואם הוא קרבן ודאי שחידשה תורה לא שייך בקושי התירו, אבל אם הוא קרבן בספק שפיר אמרינן שהחמורה המירה מדוחק להביא ספק מליקת חולין, וכן מהא דאמר הכא דאסורה באכילה משום חולין בעזרה מוכח נמי דאינו קרבן צנודע אלא הוא ספק חולין, ותניא נמי בתוספתא דזבחים הובאה בראש"ד פ"ח ממעה"ק ה"י דהשוחט חטאת העוף בחוץ חייב אשם תלוי, ואילו באשם תלוי חייב חטאת, הרי דחטאת העוף אינו קרבן צנודע, והא דמסיק הכא דאינו נאכל משום דאיכא תרתי ה"נ קאמר דיכול יהא נאכל כלומר שיהא קרבן צנודע אסור לא דהא איכא חולין בעזרה ומליקה, ואינו אלא הזכרת האיסור וכדמסיק דמדברנן קאמר, ועיקר הדבר דפשוט ליה דליכא למילף אלא דבא על ספק ולא שיהא קרבן צנודע דלא אשכחן חטאת צנודע מוחלט מחמת ספק, וגם לא אשכחן דקרבן בספק מתיר בקדשים בזמן דבעי קרבן ודאי, ולהחזיר בקדשים הרי לא שייך למילף מא"ת, ואף אי סבר יש שחיטה לעוף מן החמורה וחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא נמי לאו דיחוי גמור הוא דאי חידשה תורה סוג קרבן חטאת בספק למה שלא יהא נאכל כיון שהוא קרבן צנודע, אלא סיומא דמילתא היא דאינו נאכל לפי שאינו קרבן צנודע, ויש זו משום חולין בעזרה ומליקה, אבל מרן זללה"ה בספר נגעים סימן י"ג נקט דחטאת העוף הוא קרבן ודאי וחייבין עליו משום זרות ומחז"צ צנודע, וז"ע מכל הנ"ל, ועי' לעיל י"ט א' כתבו לסייע דעתו ז"ל. (כריתות כ"ו ב').

שם צעי רצא זכור ופשוט כו' ואת"ל ירושה היא ולפוס מאי דשקיל מגלח כו', לכאורה מעיקרא פשיטא ליה דהזכור שקיל פי שנים במעות הסתומים, אבל אם יוכל ליקח מהן שני שליש קרבנותיו מספקא ליה, דשמא בזכות הקרבה לא שקיל פי שנים, והלכך אף דשקיל פי שנים במעות מ"מ לא יוכל ליקח ממעות הללו אלא כדי מחצית קרבנותיו, ואהני ליה מה דשקיל פי שנים מן המעות, שיוכל ליקח קרבן יותר טוב ויפה, והדר מיבעיא ליה דשמא אף לא שקיל פי שנים במעות הללו, דבמעות הקדש לית דין פי שנים, אף שמגלחין עליהם, והלכך אף במעות לא שקיל פי שנים, וז"ע צתו' שלא פירשו כן.

שם צעי ר"א אציו נזיר טהור כו', יעויין צתו' דמיבעיא ליה אם יוכל להציא קרבנות טהרה ממעות שהפריש אציו לקרבנות טומאה דמזירות, וכן איפכא, וז"ע דמזיר עצמו נמי נראה שאינו יכול לשנות ולהציא קרבנות טהרה ממעות שהפריש לקרבנות טומאה או איפכא, ומהיכי תיתי שבנו יוכל לשנות, ועוד נראה דאף בששניהם טמאים לא יוכל הבן להציא קרבנות טומאה ממעות שהפריש אציו לקרבנות טומאה, דרק בקרבנות טהרה שהם במזות קבלת המזירות חידשה תורה דמגלח על מזירות אציו, אבל קרבנות טומאה יש לדמות לקרבנות שאר עצירות דאין הבן יכול לשמש במה שהפריש אציו לקרבנותיו, וא"כ כש"כ שאין לגלח מזירות טהרה על מעות שהפריש אציו לקרבנות טומאה או איפכא, ובעיא דר"א יש לפרש כמ"ש תו' בא"נ דמיבעיא ליה לגלח מזירות טהרה במעות סתומים של מזירות טהרה, אם הבן יכול לגלח על מעות שהפריש אציו, בזמן שאציו לא נטמא במזירותיו והוא נטמא או איפכא, די"ל דרק כשנזירותו שוה בכל נאמרה ההלכה, ולפי זה אפשר דאף בליכא קרבן טומאה כגון שאחד מהן נזיר והוא בבית הקברות נמי קמיבעיא ליה.

ואם נימא דר"א ס"ל כמ"ד דאינו מגלח על מזירות אציו אלא כשהפריש אציו המעות בזמן ששניהם היו נזירים, ניחא טפי דיש מקום להזריך שיהיו שניהם נזירים טהורים או טמאים באותה שעה. — וכן לשון הגמ' לעיל צעי רבה יש לו שני בנים נזירים כו' משמע נמי קצת שהבנים היו נזירים עד שלא מת, [עיי' תו'], וכן הא דס"ד

דמי חטאת מזיניהם מגלח על הסתומים הנשארים, דאע"ג דאין דינם לנדבה כדאמר כ"ו ז', מ"מ תורת סתומים עליהם, ויכול להציא מכולם עולה או שלמים, מיהו יש להסתפק אם מת אציו לאחר שכבר הקריב אחד מקרבנותיו מהו, דאם הקריב החטאת לכאורה יש להקריב עולתו ושלמיו כדין האשה שהציאה חטאתה ומתה יציאו יורשין עולתה, וכיון דדינן להקריב לאציו לא מסתבר שיוכל הבן לגלח עליהם, ואם כן הרי גם אם הקדים להקריב עולתו ומת, אע"ג דבזה דין המעות הסתומים לנדבה, מ"מ י"ל דתו אינו מגלח עליהם, כיון דאציו השלים מזירותו מדין דנזרק אחד מן הדמים הותר.

וכן אם הקריב הבן אחד מן הקרבנות ואח"כ מת אציו, נמי י"ל דכבר אינו יכול להציא ממעות אציו שאר קרבנותיו, וז"ע צה.

שם ואמר הריני מזיר על מנת שאגלח כו' מי שהיה הוא ואציו נזירים כו', יתכן דהטעם שיגלח רק בקיבל מזירות ע"מ כן, הוא משום דכשקיבל סתם מזירות כבר נתחייב לגלח על קרבנות עצמו, ושוב אינו יכול לפטור עצמו בשל אציו, והטעם שיגלח רק שהוא ואציו נזירים, משום דכשמת אציו והבן אינו נזיר כבר הוחלטו המעות לנדבה, ולאו כל כמיניה לקבל מזירות ולהוציא מנדבה.

ל' ב' או"ד ירושה גמירין לה ופלגא הוי, יש להסתפק לפי זה אם יוכל אחד ליטול בחלקו את הכל ולגלח על כולו, או דכיון דמדין ירושה אין לו אלא פלגא, לא מצי לגלח אלא על פלגא.

יש להסתפק הניח אציו מעות כדי ששה קרבנות אם יכולין שני בניו לגלח עליהם, או"ד א"א לגלח אלא על ג' קרבנות, והמותר כבר הוחלט לנדבה כדין מותר נזיר, והא פשיטא שלא יוכל בן אחד לקבל ב' מזירות ולגלחן על מעות אציו, דעס גילוח מזירות אחת כבר נקבע הנשאר כדין מותר, ואת"ל שאין יכולין לגלח אלא על ג' קרבנות, אחתי חיצעי לך כשחלקו המעות, אם מאן דקדס וגלח עליהם זכה, או"ד דכל חד לא מצי מגלח אלא פלגא דג' קרבנות, והמותר יהא כדין מותר נזיר, והכי מסתברא.

לעיל כ"ז ז' שיאל צמעות שהפריש אציו על חטא קל או חמור, אע"ג דנזירות אינו יואל בשל אציו אלא בסתומים ולא צמפורשים, וכבר נתקשו צוה צמו' שם ד"ה ה"ג, נמי ניחא טפי אס צשעת הפרשת המעות כבר חטאו שניהם, דלפי זה יש מקום לחשוב הפרשת דמי החטאת כמופרש לשניהם וכעין סתומין.

בירושלמי שלחי פרקין מיבעיא ליה הוא נזיר אחת וצנו נזיר שמים, ונראה דר"ל אס הצן יכול ליטול מעות סתומין של אציו מנזירות אחת ולחלקן על שתי נזירות שלו, דשמה אין להשמש צהם אלא לנזירות אחת, וה"ה כשאציו נזיר שמים והוא נזיר אחת או שמים, נמי יש להסתפק אס יוכל ליטול מחצה מזו ומחצה מזו ולשמש צהם לנזירות אחת, ויהא עזמו אינו יכול ליטול מעות שהפריש לנזירות זו ולשמש צהם לנזירות השניה, כדין הפריש על חלב שאכל אמש לא יביא על חלב שאכל היום, אבל אין נראה לפרש דמיבעיא ליה כשאציו נזיר ל' יום והוא נזיר ס' יום, דלא מסתבר שיהא צוה חילוק, והרי לא נסתפקו בתלמודן אלא צנויר עולם ונזיר סתם.

בית שמאי

מתני' צ"ש אומרים הקדש טעות הקדש כו', אף לאוקימתא דרב פפא קושטא הוא דצ"ש סברי הקדש טעות הקדש, כדמוכחין ל"א צ' ממתני' דהיו מהלכין בדרך ואחד צא כנגדן, ולפי זה נראה דהיינו דקמני מתני' הכא דצ"ש הקדש טעות הקדש, ור"ל הקדש טעות ממש, ואע"ג דבכ"ז דמסיק התם טעמא אחרינא הוא לר"פ ובהקדש צמתחין דיינין ליה, מ"מ כיון דקושטא הוא דצ"ש סברי הקדש טעות הקדש, הרי מסתברא דהא דמפרשי ראשון לכשיאל ראשון, היינו לטעמייהו דהקדש טעות הקדש, דכי היכי דאחמור רחמנא דהקדש טעות הקדש, ה"נ אית לן לאחמורי צדאטעייה לדיצורא קמא, ולכך שייך למיתני לשון כיאל גס צוה, אבל הקדש טעות הקדש דקמני מתפרש גס צהקדש טעות ממש.

ויש לעי' צמ"ש תו' ל"ג א' ד"ה אר"פ דהא דאמרין לעיל ט' דלצ"ש אין שאלה צהקדש לא אחיא כר"פ, ואמאי והא גס לר"פ ע"כ ס"ל לצ"ש דהקדש טעות הקדש, וכן צ"ע צירושלמי

צסוגיין וצתרומות פ"ג ה"ד דאמרין דלר' יוסי מתני' צמתחין לומר צרומה ואמר מעשר עולה ואמר שלמים אחיא אף כצ"ש, ור' יוסי נראה דהיינו כר"פ צסוגיין, ומשמע דלדידיה לית להו לצ"ש הקדש טעות הקדש, ואמאי הא צמתני' דהיו מהלכין בדרך מוכח דלצ"ש הקדש טעות הקדש.

ועוד יש לתמוה אמאי צאמת הוי נזיר כשאמר הריני נזיר שזה פלוני ונצברר שאינו פלוני, ומה ענין זה להקדש טעות הרי אין כאן טעות אלא נזירות צתנאי, וגס צתמורה אס המזיר צתנאי ולא נתקיים התנאי אינו צדין שמהא תמורה, דהאי לאו שוגג הוא, וכדאמרין צסוגיין הרי"ז תחת זה לחאי היום דלא הוי תמורה עד חצי היום, וצמו' ל"ג א' ד"ה ת"ש כצצו דשאני התם דא"א לפרש צצורו צענין אחר דצהדיא אחר חצי היום, משא"כ צשחור ולצן, והצצרים צריכים פירוש מ"ש, ועוד צצאמר הריני נזיר שזה פלוני הרי נמי ליכא לפרושי צענין אחר, ואמאי הוי נזיר כשאין זה פלוני, ועו"ק דאס איתא דלפי מאי דמוכח צמתנין דהריני נזיר שזה פלוני דצברי צ"ש הקדש טעות הוי הקדש, ניתן לפרש צמתני' דשור שחור שיאל צמיתי ראשון ויאל לצן דלצ"ש הלצן הקדש, א"כ אמאי נדו ר"פ ואציי מזה ופירש ר"פ דהשחור קדוש ואציי פירש דקאים צטיהרא, ואמאי לא קיימו צמתני' כפשטה דקאי צצפרא והלצן הקדש משום דגס כה"ג הקדש טעות הקדש, ולא דמי לתמורה צחאי היום כמו צכצצו תו'.

ונראה דצאמר הריני נזיר שזה פלוני קרוב הדצר לומר צנתחין לקצל נזירות צלא שום תנאי, דהא הוא צטוח צלצו שזה פלוני וא"כ גמר צלצו לקצל נזירות, ומה לו ענין להצמות נזירותו רק אס אינו טועה, ולכך ס"ל לצ"ש דצאמת לאו תנאי הוא, ואומר כן רק להצטיח את אמירתו שזה פלוני, [עי' לקמן ל"ג א' מש"כ לפרש צהא דאצין], ומ"מ אס לאו דהקדש טעות הוי הקדש, א"א היה צתחול נזירות צלשון זה כיון שצצברר שאינו אותו פלוני, והיינו דמוכחין מזה דצברי צ"ש הקדש טעות הוי הקדש, ויש לדמות טעות זה לטעות דקאי צטיהרא דאציי, דאע"ג דאמר שור שחור מ"מ נעשה הלצן הקדש, דמפרשין דאמירתו שחור היא כאילו אמר ומסתמא הוא השחור, וה"נ דכוותה, דמסתמא הוא אותו פלוני, אבל אינו תנאי, ולפי זה אין ראיה

התמורה, שזה כולל כלפי מעלה שנותן וחוזר ומבקש להחזיר.

והא דילפי צ"ש מכאן דהקדש טעות הוא הקדש בדאמר נזיר ל"א א', אע"ג דהכא רחמנא אקדשה משום שחטא בבקשתו להמיר, וחטא בשוגג חטא הוא וכמש"כ, י"ל דס"ל לצ"ש דהא דהתמורה קודש הוא מחמת רצון הממיר להקדישה, ע"י רש"י תמורה ט' ב' דתמורה כהקדש שני חשיב, ומבואר דהממיר כמחלל ומקדיש חשיב, ומשום זה היה ראוי לומר דאע"ג דחטא בשוגג באיסור דלא ימיר, מ"מ לא תוקדש התמורה דלענין להקדישה הו"ל הקדש טעות, ומדרבי רחמנא יהיה קודש אף בשוגג ש"מ דהקדש טעות הוא הקדש בעלמא, וצ"ה סברי דלא ילפינן תחלת הקדש מסוף הקדש, והיינו משום דתמורה רחמנא אקדשה בצירוף רצונו להמיר.

הא דקאמר ריב"ר צמחני ולא עשה שוגג כמזיד במוקדשין, הוא לאפוקי מצ"ש, ומסבירא הוא ידיעינן דשוגג חשיב טעות, וה"ק אע"ג דעשה שוגג כמזיד בתמורה, מ"מ לא אמרינן מזה דגם במוקדשין כן, וצ"ע בפיה"מ שכתב דאין חולק על ריב"ר, ושמא ר"ל דרבנן דמתני' לא פליגי עליה אע"ג שגשגה בלשון יחיד, ומיהו באומר מותר כתב הרמב"ם בפ"א מאיסורי מוצא ה"ג דגם במקדיש בע"מ חל ההקדש, וכבר השיגו הראב"ד מסוגיין.

עוד שם כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים, נראה דהיינו דנעשה תמורת שלמים, דמה שחשב א"א שיהיה בלא דיבור דאין תמורה במחשבה, ונראה דהיינו דוקא במתכוין להמיר, ולא חשבינן לטעות כ"כ מה שהחליף בין עולה לשלמים, כיון דאין מעשיו מועילים להוציא לחולין, והקדשתו לזו היא בעצירה, אבל אם נתכוין לומר הר"ז עולה וטעה ואמר הר"ז תמורת עולה, לא חל כלל, כדין אחיל מלוליה בעלמא דבעינן פיו ולבו שוין, והרי לא נתכוין לתמורה. — וק"ק כיון דבקרר דיהיה לא נרמו באיזו שגגה איירי, וכיון דאפשר לאוקמי באומר מותר מנלן לרבות אחיל מלוליה, וע"י צירושלמי נזיר פ"ה ה"א דנחלקו חזקיה ור"י צדין בא לומר חולין ואמר עולה, וצ"ע.

הרמב"ם בפ"א מה' תמורה ה"ב פסק בבסבור עולה ואמר שלמים לזוקה, אבל כסבור מותר להמיר והמיר אינו לזוקה, ונראה טעמו ז"ל

מהך מחני' לדין נתכוין לומר עולה ואמר שלמים אם בטעות כזה ס"ל לצ"ש דהוי הקדש, והיינו דאמרינן צירושלמי דמתני' דתרומות פ"ג מ"א אחיל אף כצ"ש, והיינו אי מפרשינן למתני' דשור שחור כר"פ או כאצ"י, אבל אי מפרשינן למתני' דשור שחור דקאי בצפרא והלצן הקדש, א"כ כש"כ בנתכוין לומר תרומה ואמר מעשר עולה ואמר שלמים דקדוש, והיינו ר' ירמיה דירושלמי, ומיהו קשה דמתני' אי לאו כר"פ ואצ"י הרי דמיא להר"ז תמורה בחצי היום, דליכא למ"ד דקדוש, ולכן אפשר לפרש דר' ירמיה נמי מוקי למתני' כר"פ או כאצ"י אלא דס"ל דשוגג דתמורה היינו נתכוין לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים, וכיון דצ"ש ילפי תחלת הקדש מסוף הקדש, א"כ אף בנתכוין לומר חולין ואמר הקדש דין הוא דיוקדש, ולפי זה פליגי אמתני' דתרומות, ור' יוסי ס"ל שוגג דתרומה באומר מותר וכיו"ב, אבל נתכוין לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים לא קדשה אף בתמורה, ודכוותה נתכוין לומר תרומה ואמר מעשר עולה ואמר שלמים לא אמר כלום.

בתמורה י"ז א' אמר חזקיה כסבור שהוא מותר להמיר כו', יעויין גירסת הספרים בשטמ"ק דגבי קדשים לא לקי כגון דהקדיש בע"מ כסבור שמותר להקדישו אינו קדוש ולא עבר על לאו דמקדיש בע"מ, ולמדנו מכאן דטעות בדין עושה מקח טעות, ואם זכה חמץ מן ההפקר בפסח כסבור שהוא מותר, הר"ז לא זכה, ואפשר דאף במקח וממכר כן, ואם קנה חמץ מן העכו"ם בפסח כסבור שהוא מותר, נמי בטל מקחו, דאף שיש כאן בעל דבר נוסף ואין הענין בינו לבין עצמו, מ"מ חשיב טעות לבטל המקח.

והנה בתמורה ראוי לדון אם לחשוב תמורה כמקדיש בע"מ או כעושה מו"מ, ותחבטל המעשה מחמת טעות באיסור וממילא יתבטל גם האיסור, או באיסור להמיר באיסור לקלל וכיו"ב דגם בשוגג חשיב מעשה עצירה, וממילא יש מקום לומר דגם על זה נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קודש, וכיון שהדבר שקול אף בלא קרא, שפיר מרבינן ליה מקרא דיהיה לרבות שוגג כמזיד דדיינינן השגגה כמו באיסור מקלל וכיו"ב, וטעמא דמילתא משום דהבקשה להמיר היא איסור

דסברי ב"ש הקדש טעות הקדש, דלית לן למימר דהני אמוראי לא קים להו מאי דמוכח מהך מתני', ויש לפרש דלישנא דמתני' קשיא ליה דפתח בהקדש טעות וסיים בהקדש בכונה אלא דאטעייה לדיבורי, ומסיק דהא"ג, ותנא להאי אטעייה לדיבורא קמא קרי ליה הקדש טעות, ולמש"כ לעיל באמת ב"ש לטעמייהו דהקדש טעות הקדש, וי"ע.

שם והתנן מי שנדר נזיר ונשאל לחכמים והתירו היתה לו זהמה מופרשת תנא ותרעה בעדר כו', מהא דהזהמה תנא ותרעה בעדר לכאורה ליכא ראייה לדין הקדש טעות, דגם ב"ש מודו דמי שאינו נזיר אינו יכול להפריש חטאת ושלמים דנזירות כיון שאינו מחוייב בדבר, וכמבואר נדרים ו' א', ואין לפרש דמזירותו פריך דאמאי התירו נזירותו אף אם קיבלה בלשון גרוע דמ"מ לא גרע מהקדש טעות, דלשון המשנה ל"מ כן דהא קאמרי ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שתנא ותרעה בעדר, ומשמע דמזה הוא דמוכח להקדש טעות, ועוד דלא הזכירו בגמ' כלל לשונו בקבלת הנזירות שהוא הטעות, לכך נריך לפרש דאף עולה משמע ליה דתנא ותרעה בעדר אע"ג דבאה נדבה, וע"ז פריך דליקדש מדין הקדש טעות, ועי' מש"כ לקמן ל"ב א'.

שם אלא ב"ה הוא דקטעו סברי טעמייהו דב"ש כו', יש לעי' והא הא דאנן לא טעינן אינו מגמרא אלא מסברא, דגם אם הקדש טעות הוא הקדש אכתי לא יתכן שיוקדש הלבן וכדפרכו בגמ' דדמי לתמורה בחצי היום, וא"כ איך יתכן דב"ה יטעו בזה, וי"ל דב"ה לא הוו ידעי טעמא דב"ש, והכי קאמרי להו דאי משום הקדש טעות הרי מלכד דלא שייך הכא הקדש טעות דדמי לתמורה בחצי היום, הרי גם מודיתו דהקדש טעות לאו הקדש הוא, ולמסקנא בלא"ה לא קאי האי טעמא, דהא קושטא הוא דסברי ב"ש הקדש טעות הוא הקדש כדחזינן במתני' דהוי מהלכין בדרך, וע"ז שפיר פרכי להו ב"ה, ולמש"כ לעיל הרי גם הא דס"ל הכא דמפרשינן דשחור שיצא ראשון קאמר, אף דפשטא דלישניה ל"מ הכי, הוא משום דס"ל הקדש טעות הוא הקדש, ומשום כך אקדמי' תנא למיתני דב"ש סברי הקדש טעות הוא הקדש.

שם ואמרי להון ב"ש לאו משום הקדש בטעות הוא כו', ג"ז לא קאי לקושטא דמילתא

דנריך התראה למלקות, ולא משכח"ל באומר מותר, אבל בכסבור עולה ואמר שלמים שפיר מתרין צו שלא ימיר וכשמקבל התראה וממיר שפיר לוקה אפילו טעה צין עולה לשלמים, דלא חשיב טעות כ"כ.

עוד שם רי"א באומר תנא זו ותכנס זו כו', סתם תמורה כונת הממיר שתנא הראשונה לחולין, וכמבואר ה' ב' דאי לאו קרא דוהיה הוא ותמורתו וגו' הוי אמרינן דתנא זו ותכנס זו, וכן לעיל ט' א' אמרינן דלא יחליפנו הכי מתפרש, ועי' מ"ש בתמורה ט' א', ויש לפרש דהכא הכי קאמרינן דאף אם יאמר הממיר שאינו ממיר אלא"כ תנא זו ותכנס זו, אפילו הכי תחשב תמורה אף שלא נתקיים תנאו, והיינו שוגג, ואי לאו יהיה, לא הוי ידעינן לה, דהוי מפרשינן דרק בסתם ממיר אמר רחמנא והיה הוא ותמורתו וגו' ולא במתנה בהדיא שתנא זו, קמ"ל, ומיהו הא דמסיק גבי קדשים דסבור דנפל בהם מוס נאכלין בלא פדיון, לא דמי כ"כ דהאי אומר מותר הוא, וי"ע.

יעריין בשטמ"ק שכתב דכל הני אמוראי מודו חד לתצריה ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, וי"ל דמשמע להו דכל ענייני שוגג יש לרבות מקרא דיהיה, דלא מסתבר לומר דכל הני גווני שקולין הן ויצאו כולן.

ל"א א' אר"פ לכך נאמר ראשון לכשיצא ראשון, במקום וממכר כה"ג ודאי מתפרש אם יצא ראשון, וכשלא יצא השחור ראשון אין לו כלום, דאם נתכוין על הראשון שצשחורים הול"ל שור שחור ראשון שיצא מביתי, ולשון שיצא מביתי ראשון מתפרש אם יצא ראשון, אלא דב"ש לטעמייהו דהקדש טעות הקדש, וכיון דהיה ראוי לומר אם יצא שור שחור מביתי ראשון הרי הוא הקדש, ואיהו לא אמר אם יצא, הרי יש כאן נטייה בלשונו שהוא מקדיש בודאי, והלכך מפרשינן דשור שחור ראשון שיצא קאמר, וכמקדישו בכונה, אבל לפי שהלשון אינו נאות על כונה זו, לכך שייך הדבר להקדש טעות וכמש"כ לעיל.

שם א"ל רבא מזבנינן לר"א האי הקדש בטעות הוא הקדש בכונה הוא כו', נראה דראוי לפרש הך קושיא אף למאי דאמרינן לקמן ב' דמתמני' דהוי מהלכין בדרך ואחד בא כנגדן מוכח

דינר של זהב, ואנו באים לומר דלא נתכוין דוקא שחור או זהב, וה"ה לזן ושל כסף אף שלא אמרם, בזה אמרינן דמ"מ לא נתכוין אלא על כיוצא בהן או פחות מהן ולא על יותר מהן, ואין בכלל שחור או זהב אלא הגרוע מהן ולא העדיף מהן, אבל כשציקש לומר של כסף ואמר של זהב, כיון דמרבין שוגג שפיר ג"ז בכלל דהא אמר של זהב, ומרבין למיזל בתר פיו אף כשאינו שוה עס לזו, וז"ע בזה.

ויעזיין בתו' ל"ג ב' ד"ה אלא בזה דאיטריך כל הני צדי, דשור שחור איטריך לאשמועינן דשחור ולזן כי הדדי נינהו, [כ"ג כונתם], וגם אשמועינן דבשזין לא קפיד, וזהב וכסף לאשמועינן דאיפכא לא, משום דבעין רעה מקדיש, ויין ושמן אשמועינן דבגלילא אזלינן לפי מאי דהוא בגלילא וחשבינן לשמן כגרוע אע"ג דבכל המקומות שמן עדיף.

תוד"ה אמרו וק"ק מ"ש מאשה שהפר כו', עי' מש"כ לעיל כ"א ב'.

ל"ב א' ח"ר ירמיה מדב"ש נשמע לדב"ה לאו אמרי צ"ש הקדש בטעות הוי הקדש כיון דאיגלאי מילתא דלאו שפיר נזר כו' אע"ג דאמרי תמורה בטעות הויא תמורה כו' אבל היכא דמתעקר עיקר הקדש אימתער נמי תמורה, הרבה יש לתמוה מה מקום היה לומר דתמורת חולין תהא תמורה דאיטריך למילף לה מדב"ש דאינה תמורה, ובשלמא דב"ש היה מקום לומר דעולה שהפריש לנזירותו תהא עולת נדבה אף כשנתזרר שאינו נזיר, כדין הקדש טעות, דקו"ס הקדישה לעולה ועולה באה נדבה, ומדמדודו ב"ש דתנא ותראה בעדר שמעינן דהקדש טעות לאו הקדש, אבל מחטאת נזיר ושלמי נזיר ליכא לאוכוחי מידי, דכיון דנתזרר דלאו נזיר הוא לא יתכן שיוקדש חטאת נזיר ושלמי נזיר בשבילו, וכמש"כ לעיל ל"א ח', אבל בתמורה דא"א שמוקדש אלא בתמורת קרבן שלו ולא בתמורת חולין, מה מקום היה לדון דנתזרר שאין בהמת הקדש כלל דמ"מ תמורתה תהא קודש דאיטריך למילף מדב"ש, [והגרע"א ו"ל הקשה איפכא דע"כ לית להו לב"ה האי סברא גבי תמורה, ואף כשנשאל ס"ל דהתמורה קדושה, דאל"כ מאי מקשו לב"ש הא אינהו גופייהו לא ילפי בתמורה שמהא התמורה קדושה כשנשאל,

דבאמת סברי צ"ש הקדש טעות הקדש, וקיימא מתני' כפשטה דהשיבו להם צ"ש ממעשר בהמה. בראה דלר"פ יש לפרש דלכך תני במתני' תלמא גווי, חדא בשזין דסתם שחור ולזן שומתן שוה, וחדא בזהב ועלה של כסף דאף בזה אמרי צ"ש דלכשינא ראשון קאמר ומתקדש של זהב לכשינא ראשון, ואף אי צעין רעה מקדיש, ויין ושמן נקט שלא בגלילא דשמן עדיף, ואף אי צעין יפה מקדיש אין מתקדש אלא של יין לכשתנא ראשונה.

ל"א ב' אביי אמר לא קס"ד דקאים צנפרא אלא הצ"ע דקאים צטיהרא כו', נראה דשורש החילוק בין קאים צנפרא לקאים צטיהרא, הוא דלעולם אם כונתו להקדישו רק לשחור ורק אם ינא ראשון היה ראוי לומר בלשון אם כגון שור שחור יהא הקדש אם ינא מציתי ראשון, אלא דמ"מ גם כשלא אמר אם כיון שאמר שינא מציתי ראשון אפשר לדחוקי ולומר דאם ינא ראשון קאמר, וזה בזמן שהנידון על העתיד דבשעה שאומר עדיין לא ידוע ושמא באמת ינא ראשון, אבל כשאומר לשעבר בזה לשון אם הוא לעיכובא, דכשלא אמר אם ינא ראשון, יש כאן משמעות דמקדיש בכל ענין, ומה שמוכר שינא ראשון אינו אלא כמנחש שכן היה.

שם קס"ד כי מקדיש צעין רעה מקדיש כו', במסקנא נמי הכי קאי, והא דקאמר קס"ד, משום דבתר הכי צעי למימר ואלא מאי צעין יפה מקדיש כו', ונראה דאף מאן דסבר בעלמא מקדיש צעין יפה מקדיש מצי סבר הכא דבעין רעה מקדיש, דכשאמר דינר של כסף אין לנו לומר דהסכים להקדיש של זהב, ואף שלא התנה בהדיא אם ינא ראשון ומשמע דמקדיש בכל ענין כמש"כ לעיל, היינו דדכותה או פחות אבל לא יותר. ויש להסתפק בתמורה מהו כגון שרצה להמיר על בהמה קטנה וטעה ואמר על הגדולה, אם גם בזה מרבין שוגג כמוזד, ולכאורה צ"ש ילפי מתמורה להקדש ואם בתמורה אף בכה"ג חייל, ראוי לומר דאף בהקדש כן, וכיון דמסקינן דבעין רעה מקדיש ואין דעתו על היותר טוב ראוי לומר דאף בתמורה כן.

אבל יש מקום לומר דעד כאן לא אמרינן דאין דעתו על היפה, אלא כשאמר שור שחור או

דהשיצו לז"ש משמיני וי"צ אמאי לא הכריחו דע"כ שאני מעשר שאינו קדוש בכוונה.

ל"ב ב' מתני' וזו טעות טעה נחוס המדי כו', בשו"ע יו"ד סימן רכ"ח ס"ג אע"פ שאין פותחין בנוול פותחין בתנאי נולד כגון מי שנדר במיר קודם שחרב הבית וחרב אין פותחין לו לומר אילו ידעת שיחרב הבית כלום היית נודר אבל פותחין לומר אילו בא אדם בשעת הנדר והיה משקר ואומר שזאתה שעה חרב הבית כלום היית נודר, והוא לשון הטור והסמ"ג והמרדכי, ומאד הדבר תימא מה חילוק יש באיזה לשון אנו אומרים לו, הא סו"ס נולד הוא ואינו עושה טעות, וגם לפי זה נפל כל ענין אין פותחין בנוול צריא דלעולם פותחין בנוול כלשון אם היה משקר, וגם מאי ראייה מיימי ר"א מהא דא"ל קוב"ה למשה כי מתו כל וגו' הא י"ל דפתח ליה כלשון אילו היה אדם משקר ואומר לך שצעת הנדר כבר מתו, ועוד דלמה כשאומרים אילו היית יודע שיחרב לא חשיב פתח, כמבואר במשנה דטעה נחוס המדי ומכ"א דהו נזירים והרי בכלל זה כש"כ אם היו אומרים לו זאתה שעה שכבר נחרב, ויש כאן שפיר פתח, ועוד דמשמע דחכמים דפליגי אנחוס המדי אמרו דאלו שנדרו עד שלא חרב הבית הוו נזירים כדקתני במתני', ואם איתא הול"ל דיש לשאול הפתח כלשון אחר, ועוד דמאי לשון תנאי נולד, [וימתן ליישב קצת לומר דכל שצעת הנדר הוא ראוי להסתפק שמא כבר אירע הנוול ובאופן זה הרי ודאי אינו נודר, א"כ כי היכי דבספק לשעבר אינו נודר ה"נ בספק להבא, ורק כשצעת נדרו הוא בטוח שלא אירע כלום אז אמרינן דאינו חושש לנוול וגמר ונדר בכל ענין, אבל עדיין קשה לפי זה הא דחלקו חכמים ואמרו דמי שגזר עד שלא חרב הבית הוי נזיר אע"ג דצעת נזירותם היו בגולה ולא ידעו אם עדיין לא חרב הבית, וכן הא דמשה הרי לא ידע אם מתו דתן ואצירם או לא בשעה שנשבע, והתו' והרא"ש פירשו דה"ק אילו היו מיעצים לכס צעת הנדר שלא מדורו שמא יחרב הבית, ואם אומרים שהיו נמנעים או שהיו מתנים שאם יחרב לא יהיו נזירים אז חשיב שפיר פתח, שאין כאן פתח בנוול אלא כלשעבר שאם היו נותנים אל לבם לחוש לחורבן לא היו נזירים, ולפירוש זה הכל מיושב דשפיר קרי ליה תנאי נולד

והדבר תימא דכ"ל אפשר לומר שמהא התמורה קדושה כשנמצא שהמיר בחולין, ומשה"ק מצ"ה, למש"כ דהתם מעולה פריך ניחא דהא שפיר באה נדבה].

וע"כ ז"ל דהיה מקום לומר דבכלל ריבויא דיהיה דתמורת טעות הויא תמורה, דגם לא תועיל שאלה להמיר התמורה, אף שהשאלה אינה על התמורה אלא על זו שציקש להמירה, ואף שחומר זו שציקש להמירה מ"מ התמורה תשאר בקדושתה כפי מה שהיתה קודם השאלה, ויהא זה בכלל גזירת הכתוב דתמורת טעות הוי תמורה, וכן מבואר בלשון הגמ' שלא היה הנידון לז"ה כמו לז"ש דדאיגלאי מילתא דלאו שפיר נזר, דהיינו שקיבל נזירותו כלשון שאין בו נזירות וכמש"פ תו', אלא לז"ה הנידון היכא דמיתעקר עיקר הקדש דאיתעקר נמי תמורה, והיינו כשנשאל על הקדשו, דהיכא דצעתה שהמיר כבר היתה בהמת חולין, פשיטא דלאו תמורה היא ולא אינטריין לדיוקי מצ"ש, וגם כה"ג לז"ש נמי פשיטא, ולא אינטריין למתני' אלא לעולם נזיר דבאה נדבה, וא"ת אם הנידון רק בשאלה, היכי מוכחינן מצ"ש דלית להו שאלה והנידון לדידהו רק בקיבל נזירות כלשון שאין בו נזירות, וי"ל דמ"מ שמעינן שפיר דלא דיינינן הקדש טעות אלא במה שהוא מקדיש, ולא בטעות שקדם להקדשו, כמו בנזירות שהנזירות טעות ומחמת זה הקדשו לקרננות בטעות, וה"נ בתמורה לז"ה לא דיינינן תמורה בטעות כשהטעות צבהמה שצא להמירה ולא צבהמה שעושה אותה תמורה.

שם ואשתיקו צ"ה לימרו להון מה למעשר שכן אינו קדוש בכוונה, יש לדקדק אמאי לא מקשה אצ"ש דלימרו לנפשיהו מה למעשר שכן אינו קדוש בכוונה, וזה עדיף דהא צ"ה השיצו משמיני וי"צ ואין קושיא אם הו"מ נמי למימר פירכא נוספת וכמ"ש תו' דהיינו טעמיה דר"ג, אבל מצ"ש קשיא גם לר"ג, וי"ל דצ"ש עיקר טעמייהו דילפי מתמורה כדלעיל ל"א א', ורק מייתו סייעתא דאשכחן נמי גבי מעשר דקדוש בטעות, ותו נילף תחלת הקדש מסוף הקדש מתמורה, אבל ממעשר ודאי א"א למילף וכדפרכי צ"ה, והלכך ל"ק להו דמה למעשר שכן אינו קדוש בכוונה, דמ"מ יש להסתיע קצת ממעשר למילף תחלת הקדש מסוף הקדש בתמורה, אבל צ"ה

שם צמסנה היו מהלכין צדק כו' הריני נזיר שזה פלוני כו', כפי ההוה הרגילות לומר איפכא, שכדי לאמת דבריו הוא אומר שם אין האמת אתו הרי הוא נזיר, [וכ"מ צמס"ס פ"צ מניירות ה"ח וצפיה"מ, וכבר נתקשו בזה מקו' הגמ' מי שלא נתקיימו דבריו אמאי הוי נזיר עי' צמל"מ, וכן קשה מלישנא דר"ש יאמר אם היה כדברי הרי אני נזיר חובה], אבל לא הו"מ למיתני צכה"ג, דבזה אף לב"ש אינו נזיר מי שנתקיימו דבריו, דכיון דלא רצה לקבל מירות ורק כדי לאמת את דבריו קיבל מירות צמנא, לא יתכן לחייבו צניירות אם לא נתקיים הצמנא, ואפשר דלצ"ה אף זה שטעה נמי לא יחא נזיר דכנדרי שגגות דמי, ועי' בזה צמרהי"ט סימן כ"ה, וצדעת הרמב"ם.

שם הריני נזיר שאחד מכס נזיר כו', ואין זה נכון צודאי, דהא לב"ש שניהם נזירים, ולר"ט אף אחד מהן אינו נזיר, ומ"מ לב"ה הוי נזיר דהא אחד מן הראשונים נתקיימו דבריו, וממילא גם דבריו נתקיימו.

שם שאין אחד מכס נזיר כו', צמו' פירשו דר"ל שאחד מכס אינו נזיר והיינו ממש כמו שלפניו שאמר שאחד מכס נזיר, וצ"ע אמאי לא שנה התנא שאחד מכס אינו נזיר ושנה שאין אחד מכס נזיר דמתפרש כפשוטו הלשון שאין אף אחד מהם נזיר, ועוד דמה יתרון לשנות דין שנים שאומרים אותו הדבר אלא צשינוי לשון, והא דלא נקט לשון שאין שניכס נזירים, הוא משום דכיון שהוצרך לשנות שאחד מכס נזיר, ניחא למינקט צהאי לישנא גופיה שאין אחד מכס נזיר, ועוד דלמה ישמיט התנא דין האומר שאין שניהם נזירים בזמן ששנה דין שניהם נזירים ודין אחד מהן נזיר, וצמו' הוכרחו לכך משום דאל"כ יהיה הרביעי נזיר לר"ט כיון דהשנים הראשונים אינם נזירים, ומה"ט נמי לא שנה התנא דין האומר אם אין שניהם נזירים, וכמש"כ צד"ה ור"ט, אבל צפי' הרא"ש כתב דהאומר שאין אחד מכס נזיר דין הוא דליהוי נזיר לר"ט דשנים הראשונים אינם נזירים, ודחה דאין צקיאין צדר"ט ולא חשיב הפלאה, ומצואר דפירש שאין אחד מכס נזיר דהיינו ששניכס אינם נזירים וכמש"כ, ולפי' הרא"ש ניחא מה שהשאירו צקושיא ל"ג א' ד"ה ראה אמאי לא שנה גבי כו' שאין כולכם נזירים. — צעיקר פלוגמת הרא"ש וצמו', לכאורה כל

כלומר אם היו מתנים לחוש לנולד ולפרש שלא יהיו נזירים צאופן זה, ולא כו"ע פורשין מספק, והיינו שאמרו חכמים דאופן שגורו עד שלא חרב הבית הוו נזירים, וכן משה רבנו ע"ה לא היה פורש מספק שמה ימותו שאין לחוש לנולד, ואפשר דלאו כל נולד פותחים צספיקו וכמש"כ צחו"צ נדרים ס"ד צ' צסס הלבוש דאפילו אומר שהיה נמנע מספק אמרינן שאינו אמת, ודוקא צחורצן הבית שהיו יודעים שיחרב אלא שלא ידעו צהי יומא צדמסיק צגמרא, בזה אמרינן דפותחין צמנאי נולד צבאמת ראוי לחוש ולהתנות, ואע"ג דחשצינ ליה כנולד לענין פתח מ"מ לענין לחוש צספיקו להחנות צשאומר שהיה פורש מהימנינן ליה ולא חשצינ ליה כשאר נולד, וכן כל כיו"צ.

ולפירוש צו' והרא"ש פשיטא שאין לדש כפי' הסמ"ג לומר שפותחין כנולד צלשון צילו היה צנ"א משקר וכו', וא"כ ודאי פליגי אדין זה, ותימא על הטור שהעתיק פי' סמ"ג כיון שהרא"ש חולק, (ואולי לא היה צו' הרא"ש על נזיר לפניו ז"ל), וכן הרמב"ם שלא הביא הק' מימרא דרבא היינו נמי משום שפירש כפי' צו' והרא"ש, וסמך על מש"כ שפותחין כל דבר שאילו היה שמו על לבו היה נמנע או היה מתנה עליו, א"ג לפי שאינו אלא צחורצן הבית לפי שידעו שיחרב, ואין לנו כיו"צ, לפיכך לא הביא דין זה, אבל אם היה מפרש כהסמ"ג ודאי היה מביא דין זה, וכיון שלא נתצברה לנו דעת הטור, וצו' והרא"ש חולקים, וכ"נ דעת הרמב"ם, הלכך למעשה קשה להקל.

עוד צשו"ע שם ס"צ אין פותחין אלא צדבר ההוה ורגיל דשכיח טובא כו', צנזיר ל"צ צ' מצואר דחורצן הבית חשיב נולד אפילו ידעו צבאומה שנה יחרב כיון שלא ידעו צהי יומא, ואפשר דאין ללמוד מזה לשאר דברים כיו"צ, דשאני חרבן הבית שאדם מרחיקו מלחשוב צו וגם תקוותיו מרובות שלא יחרב צמהרה ועדיין ישלים מירותו צעודו קיים, ולכך חשיב נולד דצשעת נדרו גמר ונזר צסתמא על סמך תקוותיו, משא"כ צשאר דברים כל צצודאי יקרה השנה אף שאין היום ידוע אפשר דחשיב נולד מצוי, וצ"ע, [וע"ע צמש"כ צנדרים סימן ז' צאורק].

שנו ב"ה דין זה כאן ובלשון סתום, ועו"ק דלפי פשטות הלשון דקיבל נזירות בכל גווי א"כ מה חידוש הוא, ולמה לא שנו ב"ה בלא חזר ואמר, דמי שנתקיימו דבריו הוא נזיר.

ואפשר לפרש דהאי דאמר א"נ לאו פלוני הוא איהוי נזיר, בלא קבלת נזירות חדשה היא, אלא דמפרש כונתו דבמה שאמר הריני נזיר שזה פלוני לא נתכוין בתנאי שזה פלוני, דהא בלבו היה בטוח שזה פלוני וא"כ נתכוין לקבל נזירות בודאי, ותלה נזירותו שזה פלוני כדי לאמת את דבריו שזה פלוני, אבל א"נ לאו פלוני הוא נמי נתכוין להיות נזיר, והרי בתנאי גמור אף לב"ש אינו צדין שיהיה נזיר כשלל נתקיים התנאי, וכדאמרין ל"א א' לענין תמורה נמי, וה"ה בשור שחור שינא ראשון, אלא הכא שאני משום שאין לו סבה להטיל תנאי בנזירותו בזמן שהוא בטוח בלבו שהוא מקבל נזירות בודאי וכמ"כ לעיל ל' ב', והלכך אף שבלשונו הטיל תנאי אהני הא דהקדש טעות הוא הקדש לבטל תנאו, וקאמר אצ"י דאף לב"ה דהקדש טעות לאו הקדש מ"מ כשאומר שלא נתכוין לשם תנאי שפיר הוא נזיר, והיינו דקאמרי ב"ה דאינו נזיר זה שלא נתקיים תנאו, אלא במי שאינו מקיים דבריו הראשונים ואומר שנתכוין לנזר בכל גווי, וזוה שנתקיים תנאו לא איירו ב"ה ופשיטא דהוי נזיר, ולפי זה יש לפרש דדברי ר"ט וכן הא דהרמיה לאחוריו לא קיימי אלא הכל הני צדי שנתפרשו במתני' ברישא, אבל לא אלא נתקיימו דבריו דב"ה, דבזה אף לר"ט הוי נזיר, וכן בהרמיה לאחוריו, ועי' במל"מ פ"צ מנזירות ה"ח.

תוד"ה אר"פ, עיין מש"כ לעיל ל' ב'.

תוד"ה ת"ש, עיין מש"כ לעיל ל' ב'.

ל"ג ב' תוד"ה אלא והשתא נראה שיש לעשות צריכות בזהך תלמא כו', עי' מש"כ בזה לעיל ל"א ב' ד"ה ויעויין.

ל"ד א' מתני' ראה את הכוי כו', שנה התנא לשון יחיד לאשמועינן דבחד גברא נמי משכח"ל שית כדאמרין בגמ', ומוה מוכח דאין בכל הני שית, תרתי שוין, דהא לא איירי מתני' בקיבל שתי נזירות באותו תנאי, דא"כ טובא משכח"ל, וע"כ דהריני נזיר שאין זה חיה והריני נזיר שזה בהמה לאו חדא מילתא נינהו, וכן הריני

שהנודר אינו בטוח בודאי, אינו נזיר לר"ט כדמוכח מתני' דהאומר שזה פלוני סבור כמעט בודאי שהאמת אתו ואפילו הכי אינו נזיר, ודכוותה כשאמר הריני נזיר שאין אחד מכס נזיר מתפרש שאינו בטוח בזה יותר מהאומר שזה פלוני, דכולהו גווי מתפרשא בדומין זל"ז, וא"כ אינו נזיר לר"ט. שם הרמיה לאחוריו אינו נזיר, יעויין לעיל י"ג א' צדדנו דאף אם יפגשנו אח"כ לאותו פלוני ויתברר שהיה כדבריו לא יהיה נזיר, דדעתו בקבלת הנזירות אם יתברר כפי מה שעכשיו עומד להתברר, וכל שלא יתברר כן לא מחית נפשיה לספיקא, דסתמא גם בהרמיה לאחוריו עדיין יש באפשרותם לברר, ומ"מ נראה דאם הם ירמיעו לאחוריהם מודה ר"י דיש להם לנהוג נזירות מספק, דלא מסתבר שיהא צידם לבטל קבלתם ע"י שיתעלמו מלברר, ומ"מ אם נאנסו להרמיה, מסתבר דפטורים לר"י, דמה לי נגנז הכרי מ"ל נגנז הנודר. — אם קיבלו נזירותם לאחר שנתע לאחוריו, נראה דמודה ר"י דהו ספק נזירים, דהא בהדיא אמתו נפשיהו לספיקא, והיינו מתני' דכוי וכמ"ש לקמן ל"ד א'. תוד"ה ואם ונראה דאפי' ב"ש מודו בזה דלא הוי נזיר, נראה דמשמע להו ז"ל כן ממה ששנה התנא דין זה באמצע פלוגמיהו דב"ש וב"ה בהקדש טעות, ומשמע מזה דבזה לא איפלגו, אבל הדבר קשה דהא אף לדין לא שרינן אלא ע"י התרת חכם וכמ"ש תו', ולב"ש דהקדש טעות הקדש אין שאלה בהקדש, ואין לומר בלא כל הפתחים שוין, ואיכא דשרו אף לב"ש, דא"כ מאי פריך נדרים ע"ח א' לב"ש ל"ל זה הדבר גצי שחטי חוץ, לימא דאיטריך לומר דיש שאלה בהקדש ע"י פתח כי הך דנגנזה בהמתו, אלא ודאי לב"ש ליכא כלל שאלה בהקדש.

ל"ג א' אצ"י אמר כגון דאמר א"נ לאו פלוני הוא איהוי נזיר ומאי לא נתקיימו דבריו לא נתקיימו דבריו הראשונים אלא דבריו אחרונים, בתו' פירשו דאשמועינן דמצי דבר ביה תוך כדי דיבור, והדבר תימא דהא אין כאן חזרה אלא שמוסיף דמקבל נזירות אף אם לאו פלוני הוא, ודבריו הראשונים נמי קיימים, ועוד דאי בדהדר ביה מה לשון הוא מי שלא נתקיימו דבריו, בזמן שדבריו האחרונים צריכים להתקיים, ועוד דמה חידוש הוא דתוך כדי דיבור כדיבור דמי, וגם למה

נמי פ"צ דבכורים מי"א הכותב חיתו וזהממו לבנו
לא כתב לו את הכוי ואם אמר הריני נזיר שזה
חיה או זהמה הרי הוא נזיר, הרי זהדיא דסבר
לה כר"א דלא מעייל אינש נפשיה לספיקא ומ"מ
אם אמר הריני נזיר שזה חיה הוי נזיר מספק,
דהא זהדיא עייל נפשיה להאי ספיקא, ובר"ש
ורא"ש שם נתקשו בזה, ונ"ע מאי קשיא להו ז"ל,
ברם כד עיינת זה שפיר קשיא להו ז"ל, דנהי דיש
לחלק בין המקדיש חיתו וזהממו לבין הקדיש כוי
זה אם הוא חיה או זהמה, אבל אכתי מה בין זה
לבין אמר הריני נזיר שזה פלוני והרתיע לאחוריו
דלמ"ד לא מעייל אינש נפשיה לספיקא אינו נזיר,
וה"נ אמר על הכוי הריני נזיר שזה חיה כסבור
דאיכא למיקם עלה דמילתא, ואח"כ נתברר דליכא
למיקם עלה דמילתא והר"ז כהרתיע לאחוריו ואמאי
הוי נזיר, ואפשר דמילתא דתליא בסברא לעולם
ראוי להסתפק שישאר הדבר בספק והו"ל לפרש
דלא מחית נפשיה לספיקא, וכשלא פירש ע"כ נחית
לספיקא, משא"כ בהרתיע לאחוריו דלא הו"ל
לאסוקי אדעתיה שירתיע לאחוריו ולכן לא פירש
דלא מחית נפשיה לספיקא, ובאמת אם לאחר
שהרתיע לאחוריו נזר אם זה פלוני וכסבור שיכירנו
או שירוך אחריו, ולא הכירו, י"ל דהוי נזיר, דכה"ג
הו"ל למיחש שלא יתברר הדבר, והו"ל לפרש
דבספק לא נזר, וכל שלא פירש ע"כ מחית נפשיה
לספיקא, ועי' ברמב"ם פ"ב מנזירות ה"י דדעתו
דבכוי הוי ודאי נזיר, עי"ש. (נדרים ס"ו סק"א).

גמ' ותניא אידך תשע נזירות כו' ונזירות הכל
עלי, יש להבין מאי אחי לאשמועינן, הרי
פשיטא דאם ראה תשע נזירים ואמר נזירות הכל
עלי, דיש לו לנהוג תשע נזירות, ונראה מזה דאם
אמר ראובן הריני נזיר שהבא כנגדנו הוא יהודה
ואמר שמעון הריני נזיר שהבא כנגדנו הוא לוי,
ואמרו כן לאחר שהרתיע לאחוריו, דחייבין שניהם
גם ראובן וגם שמעון לנהוג נזירות מספק, ואם
יאמר אדם נזירות שניהם עלי לא יטורך לנהוג אלא
נזירות אחת, דגם ראובן ושמעון יכולים לפטור
עצמן בקרבן אחד, ויתנו שיהא לזה שהאמת אמתו,
והלכך דיינינן להו לגבי האומר נזירות שניהם עלי
כאילו אחד מהם נזיר, ורק מספק נוהגים שניהם
נזירות, והיינו דאשמועינן דהכא לא אמרינן
דהאומרים הריני נזיר שזה חיה והריני נזיר שאינו

נזיר שזה חיה והריני נזיר שאין זה זהמה נמי לאו
חד מילתא נינהו, דשזה חיה או זהמה מתפרש על
זד השלימות, ואין זה חיה ואין זה זהמה מתפרש
שאין זה חיה וזהמה גמורה אבל אכתי אין זה
המין השני, ונ"ע בתו' ל"ג א' ד"ה ראה שלא
פירשו כן, וגם קשה מה ענין לתנא לשנות פעמיים
אותו תנאי בשתי לשונות.

ובראה דמתני' מתפרשא דכולן ספק נזירים
וכמש"כ תו', ולפי מש"כ לעיל ל"ב ז'
בשם הרא"ש דשאין אחד מכס נזיר מתפרש דאף
אחד מכס אינו נזיר, הרי הדבר מוכח ממתניתין
דמדקתני דגם האומר הריני נזיר שאין אחד מכס
נזיר הוי נזיר, ע"כ מוכח שיש ספק שאין אף אחד
מזיניהן נזיר, וע"כ דספיקות נינהו, ומיהו יתכן
נמי שכולן נזירים באמת, כדחזינן דהאומר הריני
נזיר שכולכם נזירים הוי נזיר, ולכאורה משמע
שכולכם נזירים בודאי, אבל לא יתכן, דהא זהני
כולכם איתא נמי האומר שאחד מכס נזיר והאומר
שאין אחד מכס נזיר והני תרתי לא יתכן שיהיו
נזירים בודאי לפירוש הרא"ש, וע"כ שכולכם נזירים
מספק קאמר.

ברם מה דנקטו תו' דמתני' ר"ש היא דמחית
אינש נפשיה לספיקא, אבל לר"י דלא מחית,
אין אחד מהם נזיר, ז"ע מה מכריחנו לכך, הלא
לא מנאנו דר"י ס"ל דלא מחית אינש נפשיה
לספיקא, אלא בזמן שגזר בתנאי שעומד להתברר
ואח"כ נתחדש שא"א לברר, כמו בכרי שנגנז או
בהרתיע לאחריו, אבל מי שגזר ע"מ שהיה בכרי
שנגנז מאה כור, או ע"מ שזה פלוני לאחר
שהרתיע לאחוריו, דזהדיא אחית נפשיה לספיקא,
מהיכי תיתי נימא דכה"ג לא הוי נזיר לר"י, וה"נ
דכוותה, דכוי צידוע שאין ספיקו עומד להתברר,
וממה שפסק הרמב"ם למתני' בפ"ב ה"י אע"ג
דפסק כר"י, שם ה"ט, אין ראיה, דברמב"ם משמע
דבמתני' הרי כולם ודאי נזירים.

בראה דאם אמר הרי כוי זה הקדש אם הוא חיה
או אם הוא זהמה, דקדוש לכו"ע מספק,
שהרי צפירוש אחית נפשיה לספיקא דהאי כוי,
והיינו מתני' ראה את הכוי ואמר הריני נזיר שזה
חיה כו' הרי כולן נזירין, והיינו ספק נזירים לז"ה
כמש"פ הרא"ש, ולא אשכחן מאן דפליג בהא,
[ומניהו בתו' ל"ג א' פירשו דאיתא כר"ש], ותנן

חיה דרך אחד מהם נזיר מן הדין ורק מכח ספק נוהגים שניהם, אלא יש כאן שתי נזירות, וכדחזינו דמשכח"ל אחד גברא שית, דחייב לנהוג נזירות אחת על אמירתו הריני נזיר שזה חיה, ונזירות נוספת על אמירתו הריני נזיר שאינה חיה, כאילו שניהם אמת, מיהו קשה דאכתי תשע היכי משכח"ל, דנראה דאם ששה נזרו כשית דמתני', ואמר אחד הריני נזיר שאחד מכס נזיר וחזר ואמר הריני נזיר שאין אחד מכס נזיר, דלא ינטרך לנהוג אלא נזירות אחת, דרך תנאי אחד אמת, ושמה נימא דהיינו דאשמועינן דכשאמר נזירות הכל עלי, הרי קיבל על עצמו לנהוג כמנהגם והיינו ט' נזירות אע"ג שיש בהם ממ"ג, דכשם שהם נריכים לנהוג מספק כל הט', כך גם הוא קיבל, והיינו עיקר חידושא דברייתא, וז"ע.

תוד"ה אלא, נתבאר לעיל י"ג א' בתוד"ה לר"י.

שלשה מינין

ל"ו א' המקפה של תרומה והשום והשמן של חולין כו', לפרש"י בפסחים מ"ד א' נראה דאיידי דין כשהשום מרוסק ואינו ניכר, דומיא דשמן שמעורב בכל המקפה ואינו ניכר לעצמו, [דהא לא קתני שהוא קף], ודין כשיש חתיכות שום שניכרות, וסתמא דמילתא כן הוא, דרוב השום נידך ונתערב, ויש גם חתיכות שעדיין ניכרות לעצמן, ולכך קתני במקצתן, ואשמועינן רישא דאפי' נגע בחתיכת שום אפילו הכי נטמא כל המקפה ואף שלא נגע במקפה כגון שהיתה חתיכת השום נפה מלמעלה, דכשהשום מועט הרי נטפל למקפה ודינו כדין המקפה, ואף שאם הוציא השום מן המקפה, לא יפסל בטב"י, דהא חולין שבלעו טעם של תרומה אינן נפסלין בטב"י כמ"ש הר"ש פ"ג מ"ג דטב"י, מ"מ כשהוא בתוך המקפה הרי הוא נפסל וגם פוסל כל המקפה עמו, [וכשנפסל, נראה דאף כשיוציאו ישאר בפסולו], דחלק מן המקפה חשיב, וכן אם נגע טב"י במקפה נפסל גם השום, כ"ג דהא קתני פסל את כולן ומשמע דגם השום שבעין נפסל.

ובסיפא אשמועינן דאף שכל המקפה דין תרומה עליו מכח טעם כעיקר, אפילו הכי אינו נפסל בטב"י, ומ"מ מקום מגעו נפסל ואף כשהשמן והשום אינם ניכרים במקום נגיעתו, והיינו

דפרכינן מה נשתנה מקום נגיעתו מכל המקפה, הרי גם במקום נגיעתו אין כאן אלא טעם כעיקר שהרי בטלי להו תכלין צרוב, ומשני רבנ"ח דהשום והשמן אף שאינם ניכרים אפילו הכי אינם בטלים הואיל וזר לוקה עליהם בזוית, [ולא שייך לומר דמשום טעם כעיקר קאמר, אף להסוברים דלוקה על זוית מן התערובת, דא"כ כל המקפה נמי וכמש"כ], וחשיבי כאילו הם צעין ולכך נפסלים בטב"י, ובעינן לפרושי משום דהיתר מצטרף לאיסור, ואף כשהאיסור מועט ואינו ניכר, ואף דליכא טעם כעיקר כגון שנתערבו בלא ציטול, וחזינן דהאיסור אינו מתבטל ולכך שייך לפסלו בנגיעה, ואף שאין נפסל כל השום והשמן, היינו משום שאינם חיבור זל"ז דהמקפה מפסיקן, אבל השום והשמן שצמקום נגיעה שפיר נפסלין, דכבעין חשיבי, ודחינן דאינם מתבטלים משום דזוית בכדי אכילת פרס דאורייתא, [ואין להקשות אמאי לא סגי במה שהשום והשמן אינם מתבטלים מחמת טעם כעיקר, ואף אם נריך לאכול טעם זוית, דסו"ס כיון שלא נתבטלו שפיר נפסלים, דכיון שאם לא היו מתבטלים ולא היו נותנים טעם היו מתבטלים, נמצא דעכשיו מה שאינם מתבטלים הוא רק מחמת נתינת טעם, וא"כ אין לחשדם כבעין אלא כטעם שהבעין נתבטל, ובטעם הרי כל המקפה שזה, ומיהו גם י"ל דגמ' השתא ס"ל דטעם כעיקר דרבנן].

ואפשר דמתני' ר"ע דס"ל בטב"י פ"ג מ"ה בירק שנתבטל בשמן של תרומה ונגע בו טב"י דלא פסל אלא מקום מגעו, אבל לראב"י איש ברתותא שם דפסל כולו, ה"נ הכא נפסל כל המקפה דהשמן שכולו חיבור זל"ז ונפסל, וממילא נפסל הכל, ואפשר דהכא גם ראב"י א"צ מודה דהתם ירק שהוא גוף אחד מיחזי כחוכא למיפסל מקצתו, משא"כ במקפה, א"נ שמן שגוף אחד, הוי טפי חיבור זל"ז משמן שצמקפה. — וממשנה זו תשובה לקו' תו' לפרש"י מהא דעיסה מדומעת דחזינן דלא פליגי אלא אם כולה נפסלת או דכולה אינה נפסלת, ולא מחלקינן בין מקום מגעו לשאר, דהא דמתני' דירק שצטלו בשמן של תרומה מחלקינן לר"ע בין מקום מגעו לשאר, וע"כ הטעם כמש"כ הר"ש דמתני' בטב"י פ"ג מ"ג בשם התוספתא דיש לחלק בין מין צמינו למין בשאינו

מינו, ועיי"ש מה שחירץ גם משה"ק מסיפא דמתני'. — כ"ז לפי מה שנקטנו דירק שנתבשל בשמן ש"ת איירי בקלח אחד, אבל כבר כתבנו בטב"י (הועתק להלן) שאין הדבר כן, ועיי"ש.

ור"ת מפרש בשם ששמן צעין, וקושיה הגמ' על שום דלית ציה כביצה, ואע"ג דאם נגע צו ראשון שפיר חשיב הוא והמקפה כחד ויש צו כביצה, מ"מ לגבי טב"י דהמקפה אינו נפסל, הרי ליכא בשום כביצה שאין המקפה מנטרף עמו, ואע"ג דמקבל טומאה מדרבנן, ס"ל לגמ' דלענין טומאה דרבנן ראוי היה לומר שהשום מתבטל למקפה, והנה לא פירשו טעמא אמאי יש לשום התרומה שניכר לעצמו להתבטל, וכנראה דלאו מסבא קאמרי לה, אלא שלפי גירסתם בגמ' מקום מגעו אמאי פסול הא לית ציה כביצה, הוכרחו לפרש כן, וכמדומה דראוי לומר דבגמ' לא גרסינן אלא מקום מגעו אמאי פסולה ותו לא וכמו שהוא בזויר, והא דבטלי תבלין ברוב או דליכא כביצה הוא גליונות שנוספו לפרש, ותדע דבר"ח בפסחים נמי הגירסא כמו בזויר], ואפשר דלפי דמעיאר הדין הרי המקפה והשום חד, ואם נגע ראשון בשום נטמא כל המקפה, ומפני זה היה ראוי לחכמים לטהר השום כשנגע צו טב"י, דלא ליטעו לומר דהשום כדבר צפ"ע הוא, ואף אם נגע צו ראשון לא נטמא המקפה, ועיי"ש משנין דכיון דהשום תורת תרומה עליו לענין היתר מנטרף לאיסור, או לענין כזית בכדי אכילת פרס, הלכך לא ראו חכמים לומר שהוא בטל אגב המקפה לענין טב"י, ולכך נפסל מדרבנן כדין פחות מכביצה דעלמא.

ויש לעי' לפירוש ר"ת אמאי לא אמרינן הואיל וזר לוקה עליהם כזית משום טעם כעיקר, ואף דגם על המקפה לחוד לוקה אף שאינו נפסל בטב"י, מ"מ לענין דרבנן לא יקילו שיתבטל אגב מקפה, שפיר סגי בהכי, דכיון שחייבים עליו והוא צעין למה זה יקילו רבנן שלא יטמא, ומה עדיפות צמה שיכול להנטרף בכדי אכילת פרס עם חתיכות נוספות של שום, על זה שהוא מנטרף לכזית עם המקפה, [לדעת ר"ת שצרא"ש פ"ו דחולין סימן ל"א דבטעם כעיקר חייבים על כזית מן התערובת], וי"ל דגמ' השתא אולא אי טעם כעיקר דרבנן.

ובתו' הר"פ בפסחים כתב דדעת ר"ת דמשמע לגמ' דמקום מגעו נפסל מדאורייתא ולכך פריך דהא לית ציה כביצה וכ"ה בתו' כאן, וצ"ע דהא שום ירק הוא ותרומתו מדרבנן, וממילא ע"כ טומאתו נמי דרבנן, ועו"ק היכי משמע דהוא מדאורייתא, ועו"ק דא"כ מאי משני הואיל וזר לוקה עליו כזית, ומה צריך אבל אכתי פחות מכביצה הוא, ואף אם נדחוק לומר דכיון דהיתר מנטרף לאיסור, הלכך מנטרף הוא נמי לחשבו כביצה אף שההיתר נשאר בטרתו, אבל אכתי קשה מה מהני הא דכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, דמה זה ענין לעשותו כאילו היה כביצה, וכבר הק' כן בתו' הר"פ, אבל מה שחירץ משום שההיתר מועיל לעשותו דרך אכילה, הלכך מועיל נמי לחשבו כביצה, דחוק טובא דמה ענין זל"ו, וכבר סימנו בתו' שזה מגומגם.

הא דאמרינן כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא היא, קשה לפיר"ת, דכיון דעל שום שצעין דיינינן, איך אפשר שלא יהיה דאורייתא, והא לכו"ע זירוף אכילה בכדי אכילת פרס, ומה צריך שאלו גם היתר בינתיים, ומש"כ בתו' כאן וכן בתו' הר"פ בפסחים שאם ליקט השום צפ"ע ואכלו אין דרך אכילה צריך ופטור, הוא דבר קשה, דמה צריך שאלו רגילים לאכלו כך, סו"ס אבל דבר הראוי לאכילה, ואף אי לא חשיב דרך אכילה נמי עדיין לא נתיישב, דמה שצריך למקפה כדי שיחשב דרך אכילה לשום, אין זו סיבה לבטל השום, שלא יפסל בטב"י, והרי השום כאילו הוא כזית צעין צפ"ע ואוכלו דרך אכילה בכדי אכילת פרס עם המקפה, וכל הנידון כזית בכדי אכילת פרס שייך בתערובת שאין האיסור ניכר ואפשר לומר שנתבטל, אבל כאן שהשום ניכר ואוכלו כדרך אכילה עם המקפה ויש צו כזית בכדי אכילת פרס מה מקום יש לפטורו. (חולין סי"ג סק"ו).

ל"ו ב' ואכילת פרס דאורייתא היא כו', אי טעם כעיקר דרבנן, אפשר לומר דמ"מ דאכילת פרס בכדי אכילת פרס הוא דאורייתא, ואע"ג דאי טעם כעיקר דרבנן אין לנו מקור לחלק בין מין צמינו למין צשאינו מינו, ומין צמינו הרי ברובא בטל, י"ל דמוקמינן למשרת לכזית בכדי אכילת פרס, א"נ כזית בכדי אכילת פרס הלל"מ

דההלכה דכזית בכדי אכילת פרס דנה בהלכות דרך אכילה].

ומיהו גם אי כזית בכדי אכילת פרס הוא גם במין במינו, וכן אי אין לוקין על טעם כעיקר, ועל כזית בכדי אכילת פרס לוקין, דלפי זה ניחא דבעינן להלכה דכזית בכדי אכילת פרס, אבל אכתי הא דפרכינן מכותח ומדוכות הו"מ נמי למיפריך מדין טעם כעיקר, וז"ל דהא"נ אלא לפי דאיידין בכזית בכדי אכילת פרס לכך פריך מזה, ומיהו בכותח אכתי קשה דמאי משני דליכא כזית בכדי אכילת פרס, אבל אכתי תיפ"ל משום טעם כעיקר, ולדעת הרז"ה דכותח ליכא טעם כעיקר ניחא, וכן לדעת הרמב"ן דבעי טעם כזית בכדי אכילת פרס נמי ניחא, ד"ל דכותח ליכא גם טעם כזית חמץ בכדי אכילת פרס דטבול, ומשום חזי שיעור י"ל דמיתסר אמנם מדאורייתא, ורבנן רק מעונש פטרי, אבל להסבירים דבעי טעם כעיקר לקי על כזית מן התערובת ואף בליכא כזית בכדי אכילת פרס קשה א"כ אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותח, ואפשר דטעם כעיקר לא פסיקא ליה לאזיי, דאפשר דפלוגמא דתנאי היא, דמאן דליף ממשרת המל"א, שמה לא יליף לטעם כעיקר, או דליכא דס"ל דליכא למילף מנזיר, וכדחזינן דאזיי גופיה בחולין ק"ח א' מהדר לדיוקי ממתני' דהתם דטעם כעיקר דאורייתא, ורבא דחי ליה, אלמא דאין הדבר ברור אי טעם כעיקר דאורייתא, ושפיר י"ל דרבנן דפליגי עליה דר"א בכותח לית להו טעם כעיקר מדאורייתא, וכמו שפירש רש"י בשלהי סוגיין, וכן בזבחים ע"ח א' נמי דיינינן אי טעם כעיקר דאורייתא, אבל כזית בכדי אכילת פרס אי הוי דאורייתא משמע דלכו"ע היא וליכא דפליגי עליה, ולכך איתביה אביי כל הני תיובתא.

ואפשר לומר דגם אם טעם כעיקר דאורייתא, וגם לוקין על טעם כזית בכדי אכילת פרס, דמ"מ אינטריך להלכה דכזית בכדי אכילת פרס בתערובת גם במין בשאינו מינו, לומר דאינו בטל וחשיב כבעין, ונפ"מ לענין כזית מזה דיוצא זו יד"ח בעיסת חטים ואורז, אם נימא דטעם כעיקר לא סגי לזה, וכן נפ"מ לענין להפסל בטבול, דטעם כעיקר הרי אינו גורם להפסל בטבול, אבל מדין כזית בכדי אכילת פרס הרי השמן המעורב נפסל בטבול, דמורת תרומה עליו,

במין בשאינו מינו, א"נ כיון דאשכחן טעם כעיקר בנזיר ובקדשים, חזינן דיש ענין בטעמא, חו אמרינן מסבירא דבאיכא כזית טעמו וממשו בכדי אכילת פרס דין הוא שלא יתבטל מין בשאינו מינו, ולדעת הרמב"ם בפט"ו ממ"א דטעם כעיקר דרבנן וכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, ע"כ יש לפרש כאחת מן הדרכים שזכרנו, ובפ"ה מה' מזירות ה"ה הזכיר הרמב"ם דכזית בכדי אכילת פרס ילפינן ממשרת.

אבל אי טעם כעיקר דאורייתא וחייבין על טעם כזית בכדי אכילת פרס, נריך פירוש א"כ מה זה דאמרינן כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, הלא זהו טעם כעיקר, ואף דליכא כזית בכדי אכילת פרס חסור מדאורייתא מדין ח"ש, ואם ישלים לכזית מן האיסור ענמו יהיה חייב, או אם יאכל במהירות בגונגא דלא בטלה דעתו, ולפי מה שזידד הר"ש בפ"ב דטבול דאף במין במינו אמרינן דכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, והכריח כן מקושא דקופות, [דחירון החו' דחוק טובא דמהיכי תיתי בעינן לפרושי גם במין בשאינו מינו, דבאופן הרגיל לא שייך ביה תערובת, אלא בקמח], ניחא ד"ל דלענין זה נאמרה ההלכה דכזית בכדי אכילת פרס וכן אם נימא דעל טעם כעיקר אין לוקין אף דמיתסר מדאורייתא וכמו שדן בזה הר"ש שם, נמי ניחא דאינטריך הלכה דכזית בכדי אכילת פרס לענין מלקות, והיינו מימרא דר"י ע"ז ס"ו, אבל מה שזכר בר"ש שם לפרש דאי כזית בכדי אכילת פרס לאו דאורייתא נריך שיאכל כזית איסור צבת אחת, ואז חייב מדאורייתא, צ"ע מהיכי תיתי לן חידוש כזה שלא מצאנוהו בכל איסורין שבתורה, ומה בכך שהוא בתערובת, אבל כיון שאינו מתבטל שפיר יש לחייב כשאוכלו בכדי אכילת פרס, וגם איך האכילה צבת אחת מבטלת את חסרון התערובת, ועי' בתו' ד"ה וכזית שכתבו ג"כ בדברים האלה, [ושם הזכירו לפי שאם ילקט את האיסור בכדי אכילת פרס ויאכלנו נמי יהא פטור, וז"ע למה חשיב כה"ג שלא כדרך אכילה, אטו בעינן מלאכת מחשבת, הרי הוא אוכל מאכל הראוי לאכילה, ול"ד לכותח שאוכל דבר שנעשה רק לטבול, ועוד דאף אי במלקט הוי שלא כדרך אכילה אבל כשאוכלו בתערובת למה אינו דרך אכילה, ולמה לא יתחייב בכדי אכילת פרס, ולמה כשאוכל צבת אחת הרבה חשיב דרך אכילה, וגם לא משמע

מינו עסקינן דטעמו וממשו דאורייתא, ואף דלכא
כזית בכדי אכילת פרס לדעת רמב"ן, כפשטא
דסוגיא דזבחים ע"ת, אלא דחסר שיעורא, וזוה
מחדשין דהיתר מצטרף לאיסור, ואילו נידון נוקשה
הוא אם סוג זה של חמץ נמי אסרה תורה, ומה
שייך לומר דזה כש"כ מזה.

ונראה מזה דעת התו' והרמב"ן דאין דין היתר
מצטרף לאיסור, אלא במעורבין האיסור
וההיתר, וחיודש המורה בזה דבכ"ג ההיתר עצמו
נעשה איסור, ולא שהוא כנותן חשיבות שיעור
אכילה לאיסור המועט, והלכך אין חילוק אם בכל
איסורין נמי אין האיסור בטל אף דלכא כזית
בכדי אכילת פרס וכדעת הרמב"ן, או דלכא
כזית בכדי אכילת פרס חשיב טעמו ולא ממשו אף
בשאר איסורין וכדעת הרמב"ם, דלמרווייהו בחמץ
בפסח לר"א נמחדשה הלכה דההיתר נעשה איסור,
אף דלכא כזית בכדי אכילת פרס כל דלכא
טעמא, [ומיהו לדעת הרמב"ם אין הדבר ברור עי'
כ"מ פ"א מחו"מ ה"ו, ואפשר דאף לר"א בעי
דוקא שיהא כזית בכדי אכילת פרס שיהא טעמו
וממשו], ולפי זה אפשר להבין נידון נוקשה שהוא
חסרון באיכות החמץ, ונידון המל"א שהוא חסרון
בכמות החמץ בתערובת זו, דשייך לדון בהן הי
מינייהו קדים לרבותו מקרא דכל, דמרווייהו חומרא
דחמץ גורם לרבותן דאף חמץ גרוע אם מחמת
חסרון כמות אם מחמת חסרון איכות אסרה תורה,
וגם שייך לומר דכל מרצה למרווייהו דריצה הכל,
והיינו מתניחין דקתני תרווייהו, וכיון דבזרייתא
דר"מ לא קתני אלא נוקשה ובזרייתא דר"א לא
קתני אלא תערובת, לכך נחלקו הי מינייהו קדים
לרבותו וזוה תליא כמאן מיתוקמא מתניחין.

ולפ"מ ש"פ יש מקום לדון דלר"א אף באכל פרס
מן התערובת והיה זו כזית חמץ
דמ"מ יהא פטור מכרת, ואע"ג דבכל איסורים
כה"ג חשיב כאכל גוף האיסור, דשאי הכא
שנמחדש לאו מיוחד על תערובת חמץ וההיתר
מצטרף לאיסור, הלכך דייגינן ליה כאכל הרבה זיתי
איסור של לאו, ולא כאכל זית של איסור כרת,
דכיון דאחשביה רחמנא לאיסור מיוחד על
התערובת, תו אינתיק ליה מדין טעמו וממשו דכל
המורה, ומיהו אין לזה הכרע וספיר י"ל דדרשא
דכל לאחמורי אחי ולא להקל, וכל שחייבין עליו

וכן אפשר דלענין חיוב כרת לא מצינן למילף מנזיר
ואיך לטעם כעיקר, אבל מדין כזית בכדי אכילת
פרס חשיב כבעין גם לענין כרת, [אי לא מימעט
מקרא דכי כל אוכל חמץ פסחים מ"ג א'], וכן
אפשר דנפ"מ לענין לחשוב עליו מחשבת חול"ו
וחוץ למקומו בקדשים, דעל טעם כעיקר אפשר
ללא מהני מחשבה אף ביש זו טעם כזית, משא"כ
מדין כזית בכדי אכילת פרס חשיב כבעין, וכן
אפשר דלכא כל יראה בטעם כעיקר, אבל בכזית
בכדי אכילת פרס דחשיב כבעין ודאי איכא צ"י.

ובמקור דין זה דכזית בכדי אכילת פרס בתערובת,
לא נמצא, ואפשר לומר דלכתר דידעין
טעם כעיקר, תו אמרינן מסבירא דמין בשאינו מינו
שאינו בטל, הרי כשיש זו כזית בכדי אכילת פרס
חשיב כבעין, ואפשר דהלל"מ היא, ולגד דטעם
כעיקר דרבנן ז"ל דבהלכה דכזית בכדי אכילת פרס
נאמר לחלק בין מין במינו למין בשאינו מינו, ולפי
זה יש ליישב משה"ק תו' בפסחים בהא דפרכין
מקופות אע"ג דבסתמא מתפרש התם במין במינו,
די"ל דאזי דנסתפק גם כעיקר הדין דכזית בכדי
אכילת פרס ס"ד דאי כזית בכדי אכילת פרס
דאורייתא, דאף במין במינו כן, והרי בכל מצ"מ
פרכין זבחים ע"ח ב' דנימא רואין אם היה אינו
מינו אם היה נותן טעם, וגם מסקינן תנאי היא
ע"ש בתו' ובשטמ"ק, א"כ כש"כ דבהלכה דכזית
בכדי אכילת פרס די"ל דאף במצ"מ היא, ורצ דימי
אהדר ליה דגם לפי זה ל"ק דתרומה בזמן הזה
דרבנן, ואה"נ דהו"מ למימר נמי דגם כזית בכדי
אכילת פרס לא נאמר אלא במין בשאינו מינו,
וכדקיי"ל בעלמא דמין במינו ברובא בכל גווני ואף
באיכא כזית בכדי אכילת פרס, וגם י"ל כמש"כ
תו' דאף במין בשאינו מינו משכח"ל תערובת,
ואשמועינן דאף בזה אמרינן שאני אומר בתרומה
בזמן הזה, ועי' מש"כ בפסחים מ"ה א' ס"ק ט"ז.

(חולין סי"ג סק"ו).

שם אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דרבי אלעזר
בכותח הבבלי, א"ה ראיתי להעתיק מש"כ
בזה בפסחים מ"ג א'. פסחים מ"ג א' וכש"כ חמץ
דגן גמור ע"י תערובת כו' וכש"כ נוקשה בעיני'
כו', לריך להבין מה ענין זל"ו, הרי בחד"ג ע"י
תערובת, הנידון אם היתר מצטרף לאיסור,
דהמיעוט חמץ לכו"ע אינו בטל, דהא במין בשאינו

כרת בשאר איסורין ה"ה בחמץ, ורק נחחדש לאו בדליכא כרת, ולכאורה הכי מסתברא טפי. — [וכן נראה דאכל חצי זית תערובת וחצי זית בעין דמטריפין ללאו לר"א, דמשום דאיכא כרת לא גרע ושפיר מטריפין לתערובת ללאו].

אבל קשה דאם איתא דמודה ר"א דבאכל פרס והיה זו כזית איסור דחייב כרת, א"כ ע"כ דהא דקאמר על עירובו בלאו לא איירי אלא באכל כזית מן התערובת, ובזה הוא דפליגי רבנן ואמרי על עירובו ולא כלום, אבל באכל פרס לא איירי לא ר"א ולא רבנן, וא"כ מאי פרכינן מ"ד א' ואי כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, א"ה אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכוחה הבבלי, ופי' בחו' נזיר ל"ז ב' דמשמע ליה דרבנן פטרי אף באכל פרס שיש בו כזית חמץ, ואי ר"א בכה"ג מחייב כרת, א"כ הרי ע"כ דלא איירי בהכי, וממילא גם רבנן לא איירו בהכי, ובאכל רק כזית הרי שפיר פליגי רבנן עליה דר"א, אלא ודאי לר"א אף באכל כל הפרס אינו אלא בלאו וע"ז קאמרי רבנן דפטור, ועי' במנחת ברוך סימן נ"א שהביא מהפר"ח כעין זה והשיג עליו, אבל לפמ"ש"כ ליתא להשגתו, ולכאורה ראייה אלימתא היא לדעת הרמב"ם, אי פסק כר"א, וי"ל דאח"כ דלמאי דס"ד דכוחה הבבלי יש בו כזית בכדי אכילת פרס, דאמנם היה מוכח דס"ל לר"א דאף באכל פרס אינו אלא בלאו, דבכל ענין דאכל לכוחה הבבלי וחזיריו קאמר דאינו אלא בלאו, וע"ז פרכינן דא"ה מ"ט דרבנן דפטרי, והא דלר"א אינו אלא בלאו ל"ק כ"כ די"ל כמ"ש"כ לעיל דתערובת חמץ נתקיי' רחמנא להמל"א וללאו, ולית זיה כרת, וגם קושיא דמ"ט דרבנן עדיפא ואלומא טובא, אבל למאי דמסקינן דכוחה לית זיה כזית בכדי אכילת פרס, חו' אין ראייה דלר"א אף באכל כזית איסור ליכא כרת, ושפיר אית לן למימר דחמץ לא גרע משאר איסורין דחייבין עליהם בתערובת בכדי אכילת פרס כאילו היו בעין, ולא קאמר דאינו אלא בלאו אלא באכל רק כזית מן התערובת, דקרא לאחמורי אחי ולא להקל. (פסחים מ"ג א').

שם איתבייה שמי קופות כו', עי' מש"כ לעיל ד"ה ומקור.

ל"ז א' משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים כו', עי' מש"כ לקמן

בסוף הסוגיא דז"ה דעת הרמב"ם במה ששינה הרמב"ם לשון הצרייתא וכתב ששרה פתו ציין.

שם משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים כו', מלאנו בסוגיין ד' ילפותות לטעם כעיקר, משרת, ובשר בחלב, וגיעולי מדין, וחטאת, ורהיטת הדברים דליכא נפקותא צין הילפותות, אלא לענין היתר מטריפין לאיסור אם ילפינן מחטאת, ועי' חו' פסחים מ"ה א' ד"ה ורבנן דבנזיר ל"ז ב' ילפי רבנן טעם כעיקר מחטאת.

והנהגה על כרחך דבכלל טעם כעיקר דההיתר שבלע טעם האיסור נהפך להיות כגוף האיסור ובכזית ממנו חייבים, [אלא דאפשר שצריך טעם של כזית איסור, עי' להלן], דאף אם נימא דממשרת לא שמעינן לה, דנימא דגם מיץ מן הענבים מתערב במים, וכן צבצר בחלב נימא דגויה"כ הוא שהצטרף והחלב עצמו נעשים גוף האיסור, אבל אם ילפינן מגיעולי מדין, ונימא דחצי שיעור מותר מן התורה, הרי על כרחך לומר דהטעם שנבלע בכזית דינו ככזית, דאל"כ לעולם אינו אלא חצי שיעור, ונמלא לפ"ז דג' חידושים נחחדשו בטעם כעיקר, א. דטעם האיסור לחוד נמי אסור אף בלא שום ממנו מן האיסור, ב. דאף שהוא בלוע בדבר היתר אינו מתבטל, כמו שמתבטל מין במינו, [דשפיר משכח"ל טעם גם בלא ציטול כגון שמוץ טעם האיסור בפיו, או שצישל הרבה איסור במעט מים], ג. דההיתר שקיבל טעם האיסור נהפך לאיסור, וכזית ממנו נחשב ככזית לענין האיסור.

ודעת הרמב"ן במלחמות בפסחים דלריך שיהא טעם כזית מן האיסור, כלומר דלריך שיהא בהיתר שאוכל טעם מן האיסור כאילו נתערב כזית ממנו של האיסור, ואם נתערב טעם כזית בכדי שיעור פרס, אינו חייב עד שיאכל את כל הפרס, בלא עדיף טעם מגוף האיסור דלריך שיאכל כזית ממנו, וה"ל צריך שיאכל טעם כזית, ומ"מ נראה דאף לפ"ז משכח"ל חיוצא ע"י פחות מכזית איסור, דכזית איסור שנתן טעם אכתי נשאר באיסורו כל זמן שיש בו טעם, עי' עוקצין פ"ג מ"ד השבט משנתן טעמו בקדרה אין זו משום תרומה ואינו מטמא טו"א, הא שאר מינים במילתיהו קיימי, וא"כ אם שרה חצי זית ענבים בחצי זית מים, [אם נימא דיש בחצי זית ליתן טעם חצי זית, ואם לאו נטריך להוסיף קצת], ואכל הענבים עם המים,

ליה היתר מנטרף לאיסור, ולכך צריך שיהא ציין ענמו כזית, הנה מבואר דנטעם כעיקר צריך שיאכל כזית מטעם האיסור, וכדעת הרמב"ן והר"ן.

ובר"ש שם כתב דכזית שמן של תרומה שנתן טעם במקפה של חמשים זיתים וזא זר ואכל חצי המקפה דפשיטא דלא לקי שלא אכל אלא חצי זית של שמן והו"ל כחצי זית של תרומה כו' דאטו מי מיחייב בחצי זית הנבלע יותר מכשהוא בעין כו', והנה ע"כ משכח"ל חיובא בחצי זית, בענבים ששרה במים ושחה המים ואכל הענבים וכמש"כ לעיל, וכן בכל טעם כעיקר שהעיקר נשאר באיסורו ושפיר מנטרף עם הטעם, וע"כ כונת הר"ש בעירוב דלא שלא נחחדש טעם מחוץ לעיקר, אלא שתערובת העיקר נותן הטעם.

והא דתערובת לח בלח אין לחייב בפחות מכשיעור איסור אפי' יש בו בנותן טעם, מבואר נמי בחולין נ"ח א' בפלגא דזיתא דתרבא דנפל דזיקולא דבישרא, דאמרינן דחצי שיעור אסור מה"ת, ומבואר דלא משכח"ל ביה חיובא, אף כשיאכלנו עם ההיתר ואף שיש בו בנותן טעם, והיינו משום שהחלב נימוח.

ויש לעי' בזה דאמר חולין ק"ח ב' למאי דס"ד דס"ל לרב דגדי אסרה תורה ולא חלב דא"כ אמאי אמר רב דאס דישל חצי זית בשר בחצי זית חלב ואכלן דלוקה, ומאי קשיא ליה הרי שפיר י"ל דלוקה משום טעם כעיקר, דלאחר שנאסר הבשר הרי הוא נותן טעם בחלב, ואם נתן טעם של חצי זית הרי דין הוא דילקה לכו"ע דבכה"ג לכו"ע מנטרפין לבזית וכמש"כ לעיל, ואפשר לומר דחצי זית בשר אינו נותן טעם כחצי זית צעין, ואין צעין טעם חצי זית וכמשנ"ת לעיל, אבל א"כ אכתי החלב אסור כדין חצי שיעור, ואיך אמרינן גדי אסרה תורה ולא חלב, הרי לעולם גם החלב אסור כדין חצי שיעור מיהא אלא דכיון דאמרינן גדי אסרה תורה ולא חלב הרי בכלל זה שהחלב אינו נאסר גם ע"י פליטת הבשר לאחר שנאסר, והטעם פשוט דכד אמרינן גדי אסרה תורה ולא חלב הרי הכונה שלא אסרה תורה אלא אכילת הבשר בטעם חלב, והיינו שהבשר עיקר ורוב וטעם חלב מעורב בו, אבל טעם בשר שנחערב בחלב אינו נאסר, וא"כ אף הטעם שהבשר פולט לאחר שכבר בלע מן החלב, נמי הותר בתוך החלב כדין אפשר לסוחטו,

נמנא שאכל כזית איסור, וכן בכל שאר איסורים, ואף דאין היתר מנטרף לאיסור, דהכא ככולו איסור דיינינן ליה, (ואין בכך תימה, דהא בתפח שפיר י"ל דכולו איסור ע"י מנחות נ"ד א' ב', וטעם היוצא ע"י ביטול וכיו"צ עדיף).

והר"ן בחידושיו בפסחים כתב לסייע דבעי טעם כזית מהא דאמרינן בסוגיין דילמא מיין לחודי' וכ"ת מיין לחודיה מאי למימרא הא קמ"ל דאע"ג דתערובת כו', ואם איתא דע"י טעם כעיקר חייבין על כזית אף שאין בו טעם כזית, א"כ אמאי קאמר מיין לחוד, הרי שפיר מנטרף הפת כיון שיש בו טעם יין, וגם לפ"ז יש בזה חידוש דהפת מנטרף, ולא צריכין למימר דקמ"ל אע"ג דתערובת, ויש להוסיף דיותר מזה יש לדייק מהא דמוכחין דאית ליה לר"ע היתר מנטרף לאיסור, מהא דקאמר בצרייתא נזיר ששרה פתו ציין ואכל כזית מפת ומיין חייב, והיכי מוכח מזה, הא אף אי לית ליה היתר מנטרף לאיסור, נמי יש לחייבו משום טעם כעיקר, וע"כ מוכח מכאן דבטעם כעיקר אינו חייב אלא באכל טעם כזית, וכאן שנשרה הפת ציין לא נחחדש כאן טעם נוסף מלבד הטעם שציין, וממילא ליכא כזית טעם אא"כ אכל כזית יין ממש.

ובירושלמי פ"ו דנזיר ה"א והוצא בצעה"מ כאן וברמב"ן חולין נ"ט, הדבר מפורש כדברי הרמב"ן דאיתא החס אמר ר' זעירא כל נותני טעם אין לוקין עליהן עד שיטעום טעם ממשו של איסור ונזיר אפי' לא טעם טעם ממשו של איסור אמר רבצ"מ כל נותני טעמים אין איסור והיתר מנטרפין והנזיר איסור והיתר מנטרפין מתניתא מסייעה לדין ומתניתא מסייעה לדין מתניתא מסייעה לר"ז כזית יין שנפל לקדרה ואכל ממנה כזית פטור עד שיאכל כולה על דעתו דרבצ"מ מכיון שאכל ממנה כזית יהא חייב, ע"כ, הנה מבואר בזהדיא דבטעם כעיקר אין חייבין עד שיאכל כזית מטעם האיסור, ורק אי היתר מנטרף לאיסור אפשר לחייב על כזית, שו"ר שכבר הביא הירושלמי הזה בר"ש פ"ב דטב"י מ"ג והוכיח מזה כדברי הרמב"ן.

וכן איתא החס בזה דא"ע דאפי' שרה פתו ציין ויש בה כדי לנרף כזית חייב, אר"ח והוא דשרייה בכזית יין, ומשמע דס"ל כדס"ד בסוגיין דר"ע לית

דמחניתין מתפרשא בקלח אחד של ירק שצטלו בשמן של תרומה, ואין כאן שמן אלא מעט הטופח ע"פ הירק, ויעי' להלן דהדרי זין, ואע"ג דטעם כעיקר לא מהני להיות נפסל בטבויי כמ"ש הר"ש לעיל פ"ב מ"ג, ז"ל דשמן שאני שהוא כבעין, והלכך אף שהירק אינו נפסל כיון שהוא חולין, מ"מ השמן שבו נפסל, ופליגי אס כולו נפסל דכל השמן שבו כמחזור או דלא נפסל אלא מקום מגעו, אבל לשון הר"ש דקסבר שמן מכשיר ומחבר ור"ע סבר שמן אינו מחבר וקאי כל קלח וקלח באפי נפשיה, משמע שפירש דאיירי בכמה קלחים של ירק שנתצטלו בשמן של תרומה, ויש כאן שמן בעין, ולראב"י א"צ נפסלו כולם בנגיעת אחת, וכ"מ ברא"ש, וקשה דהא תנן פסל את כולו, וא"כ את כולו מיבעיא ליה, ור"ע נמי הול"ל לא פסל אלא אותו שנגע בו, ולהלן נתפרש. (טבויי ס"ב סק"ה).

טבויי פ"ג מ"ה ירק של חולין שצטלו בשמן של תרומה ונגע בו טבויי ראב"י איש ברתותא אומר משום ר"י פסל את כולו [במשניות איתא כולה], רע"א משמו לא פסל אלא מקום מגעו, לעיל נקטנו לפרש דבקלח אחד איירי מדקמי פסל את כולו ולא קמי את כולו, ומדקמי לא פסל אלא מקום מגעו ולא קמי אלא אותו קלח, ושכתי וראיתי דטעותא היא דאין הדבר כן ולא מצאנו שטבול יוס יגע בקלח ולא יפסול אלא המקום שנגע בו ולא את כל הקלח, ולעיל במ"ב פסל את הקלח שכנגדו כולו, ולא רק את חלק הקלח שכנגד נגיעתו, וגם סתם ירק מתפרש על תבשיל של ירק ובו קלחים הרבה כדלעיל במ"ב, והא דקמי את כולו ולא קמי את כולו הוא משום דכלל כולן בשם ירק, וכן במ"ב קמי וצ"ה טרופה נחונה על גביו, אף שיש שם קלחים הרבה, והא דקמי לא פסל אלא מקום מגעו ולא קמי אלא אותו קלח, הוא משום דהירקות חסוכים לחתיכות וזימנין שנוגע בכמה חתיכות בנגיעה אחת, וכדקמי נמי לעיל פ"ב מ"ג שנגע טבויי במקצתן לא פסל אלא במקום מגעו, הרי שנגע בכמה חתיכות, וקמי מקום מגעו, וכבר כתבנו שם דבר"ש ורא"ש מפורש דאיירי בקלחים הרבה.

ולפ"ז מתפרש דעדיין קיים השמן בשולי הקדרה, וכן מצואר בר"ש ורא"ש דהנידון אס השמן מחבר לקלחים, ואיירי שהטבול יוס נגע

דטעם שזר שצחלב לא אסרה תורה, [ג"כ, שו"ר בר"ן בסוגיא דאפשר לסוחטו שהצ"א כן בשם הרמב"ן והשיג ע"ז עיי"ש], ומש"כ תו' שם בד"ה גדי דבשר מרובה וחלב מועט גם החלב נאסר, היינו כשמרובה טעם ושמנונית הבשר שצחלב מטעם החלב עצמו, והר"ז נידון כבשר שיש בו טעם חלב, דדינו כגדי, ומיהו בתוד"ה אמאי ל"מ כן, ועי' בספר מרן זללה"ה לטבויי ס"ג סק"ה. (חולין ס"ג סק"ה).

טבויי פ"ג מ"ה ירק של חולין שצטלו בשמן של תרומה ונגע בו טבויי ראב"י א"צ אומר משום ר"י פסל את כולו ר"ע אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו, פשטא משמע דאיירי בירק אחד, ואין שמן טופח על פניו, ופליגי אס כל הירק נפסל או שלא נפסל אלא מקום נגיעתו והרי הוא קולפו והשאר מותר, וטעמייהו יש לפרש דבאמת הרי חולין הנאסרים כדין תרומה מחמת טעם כעיקר שנבלע בהם, אינם נפסלים בטבויי כמ"ש הר"ש לעיל פ"ב מ"ג, דלענין חומר טומאתן לא נאמרה הלכה דטעם כעיקר, אלא דהשמן שנתצטל בהם בלוע בתוכו, ויש לדון אס כל נגיעה בירק מיחשבה כנגיעה בכל השמן שבו, והשמן הרי הוא תרומה, וממילא נפסל כל הירק, או דהשמן שבלוע בירק אינו חיבור זל"ז, ולכך לא פסלינן אלא מקום מגעו, דרק השמן שצמקו מגעו נפסל, (ואינו ענין להא דפ"ב מ"ד דכל מקום שהילך השמן פסל, דהתם איירי שהשמן ניכר וכמ"ש הר"ש שם, וגם במקפה וחמיטה אינו בלוע אלא מעורב, משא"כ הכא דבשעת נגיעה כבר אינו בעין אלא בלוע בירק), ולפ"ז אפשר דשמן של תרומה דוקא, משום דשמנוניתו ניכרת, אבל אס בישל ביין או במי פירות של תרומה י"ל דאף מקום מגעו לא פסל, דמה שנבלע בירק דינו כירק וכטעם בעלמא, דאינו נפסל בטבויי, וז"ע בר"ש דמשמע דגם לר"ע נפסל כל הקלח, ופלוגתתם בשאר הקלחים, וכן עיקר וכמ"ש בטבויי ס"ג סק"ה, ועי' בספר מרן זללה"ה לטבויי ס"ג סק"כ. (חולין ס"ג סק"ו).

טבויי פ"ג מ"ה ירק של חולין שצטלו בשמן של תרומה ונגע בו טבויי ראב"י איש ברתותא אומר משום ר"י פסל את כולו ר"ע אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו, לעיל נקטנו

ובשר בחלב חידוש הוא ואף בליכא נותן טעם, ועי' חו"צ פסחים מ"ה א' ס"ק י"ח באורכו. (שס).

ל"ז ב' יליף מגיעולי עובדי כוכבים דאמר רחמנא כל דבר אשר יבא בשר כו', אפשר דאף כלי שתשמישו ע"י האור דין הוא שיהא נותר בהגעלה, דהא גם בהגעלה פולט טעם, שהרי אוסר אם ביטלו בו, וכיון שפולט טעם הרי הטעם מתבטל בששים ע"י ההגעלה, ואף אם נשאר מעט טעם שנפלט רק ע"י ליבון, מ"מ הרי הוא מועט ופגום וכבר נתבטל בהגעלה ואינו אוסר, ומה שהצריך הכתוב ליבון הוא גזירת הכתוב, וזהו דאמי קרא לאשמועינן, ומ"מ שפיר צעיק למילף מיניה טעם כעיקר, כדאמר פסחים מ"ד ב' ולא אמרינן דגיעולי מדין חידוש הוא, דעיקר האיסור אינו חידוש, ורק מה שהחמירה תורה להצריך ליבון זהו חידוש, ואפשר דאם ביטלו בכלי לאחר הגעלה קודם ליבון דמותר, דרק למצוה הצריך הכתוב ליבון, הלכך שפיר ילפינן טעם כעיקר מגיעולי מדין, ואפשר דאין חיוב זה אלא בכלי מדין, אבל לדורות מדאורייתא הלוקח כלי מן העכו"ם אף שדרכו באור סגי ליה בהגעלה, ומדרכנן הוא להצריכו ליבון, ואפשר דילפינן מכלי מדין לדורות, ואפשר עוד דבכלי מדין נצטוו ללבוש ולהגעילם אף שאין דעתם לשמש בהם עד שיפגם טעמם, דאף אי לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא, היינו אם עבר ונשתמש בהם, אבל מצות הליבון וההגעלה היתה מצוה חיובית בכלי מדין, והיינו שחידש הכתוב, ומ"מ שפיר ילפינן מינה טעם כעיקר דכל חיובים אלו שנתחדשו הוא מפני שהטעם שבהם כעיקר. (פסחים ל' ב' סק"י).

שם לר"ע השתא י"ל היתר מנטרף לאיסור איסור לאיסור מצעיא א"ל היתר לאיסור צבת אחת איסור לאיסור אפילו בזה אחר זה, הרבה יש לתמוה דקארי לה מאי קארי לה ומאי ס"ד דרז אשי דפריך, ולמש"כ לעיל א' דלמאי דמוקמינן משרת להיתר מנטרף לאיסור מתפרש ששרה פתו ציין ושמה מותר היין [דהא כתיב לא ישמה], ואכל הפת השרוי ציין, והכל מנטרפין לכזית, לפ"ז נראה דאף בשתה היין בפני עצמו ואח"כ אכל הפת השרוי ציין דנמי מנטרפין, דסתמא דמילתא שתייה ואכילה בזה אחר זה, וא"כ יתכן לומר דרז אשי הוי סבר דאם איסורי מזר אין מנטרפין בזה אחר

בקלח או בקלחים במקום שאין עליהם שמן טופח להטפית, דאם לא כן היה נטמא כל השמן גם לר"ע, [אם השמן שמתפח על פני הירק אינו צדין קטפרס], וס"ל לראב"י איש ברמותא דזה דומה למקפה של תרומה ושמן של חולין דתנן לעיל פ"ב מ"ג שאם נגע טבול יום במקפתן פסל את כולן, דאע"ג דלא מהני טעם כעיקר לענין להפסל בטבול יום, מ"מ כשהשמן במקפה הרי הוא והמקפה כחד, וה"נ ס"ל לראב"י איש ברמותא דהירק שנשמן כאילו הוא והשמן חד ונפסלין בטבול יום.

ור"ע סבר דלא דמי לשום שצמקפה דהתם סוף השום להתמעך ולהפך לחלק מן המקפה, ולכך גם טרם שנתמעך דינו כהמקפה, משא"כ ירק בשמן סוף הירק להתקיים בפ"ע, ומ"מ גם אין דינו כירק שזלע טעם תרומה, דלא מיפסל בטבול"י מדין טעם כעיקר, כמ"ש הר"ש פ"ב מ"ג, וכמבואר לעיל במ"ד דעיסה שנדמעה או שנתחממה בשאור של תרומה אינה נפסלת בטבול"י, דהכא שהוא בתוך השמן גרע, והלכך מקום מגעו נפסל, והיינו הקלחים שנגע בהם. (טבול"י ס"ג סק"ה).

שם בגמ' לר"ע דקא מוקים ליה להאי וכל משרת להיתר מנטרף לאיסור ליתן טעם כעיקר מנ"ל כו', בתו' פירשו דפריך משום דטפי מסתבר לרבות טעם כעיקר מלרבות היתר מנטרף לאיסור, וכ"ה בצעה"מ בפסחים, ואפשר להוסיף דגם משמעותיה דקרא הוא לטעם כעיקר דהא כתיב וכל משרת ענבים לא ישמה, ואי להיתר מנטרף לאיסור הרי מתפרש צפת ששרה ציין והו"ל למיכתב לא יאכל, והשתא דמתפרש בהיתר מנטרף לאיסור צריך לאוקמי כגון ששתה היין ואכל הפת ושניהם מנטרפים, [ובירושלמי מזר פ"ו ה"א איתא ששרה ענבים במים ושרה בהן פתו, אבל לפ"ז הול"ל לא יאכל, וז"ע]. (חולין ס"ג סק"ח).

שם ורצנן מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא, בתו' פסחים מ"ד ב' ד"ה ורצנן חימא לרשב"א המינח לרצא אלא לאציי כו', לכאורה י"ל דודאי איכא סברא למימר דבשר בחלב חידוש הוא, ולמיסר אף בדליכא נותן טעם, אלא דלכתר דילפינן טעם כעיקר ממשרת, חזינן דיט ענין בטעם, חו אמרינן מסברא דגם בבשר בחלב צעי נותן טעם, אבל אי לא משרת הוי אמרינן דאין ענין בטעם

אומרים דהפת שיעורו בזכות והיין צרביעית ומ"מ
מנטרפים חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה, לפ"ז
היה אפשר לומר דהיינו טעמיה דרב אשי דס"ל
דלפ"ז הפת והיין לא עדיפי מחרזנים וחגים, וכיון
דמנטרפי גם כזה אחר זה כמש"כ דאכילה ושתייה
בזה אחר זה, א"כ ה"ה כל איסורי נזיר, ול"ל קרא
דמחרזנים ועד זג, ורב כהנא דחה דכיון דתרווייהו
יין שפיר מנטרפין, ואין ללמוד מזה לחרזנים וחגים,
ול"ע בכ"ז כעת. (סע).

דעת הרמב"ם בפט"ו ממ"א וצפ"ה מהלכות
נזירות נראה דמפרש הא דאר"י ע"ז ס"ז
א' כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וזהו כוונת
בכדי אכילת פרס, דר"ל דלא מיקרי טעמו וממשו
אז"כ יש בתערוכת כוונת בכדי אכילת פרס, ורק
בכה"ג אסור ולוקין, אבל אם אין כוונת בכדי אכילת
פרס חשיב טעמו ולא ממשו ואין לוקין עליו, וכן
אע"פ שיש שם מן האיסור צעין בתערוכת, ומשמע
מדבריו בהלכות נזירות דטעמו וממשו נלמד מקרא
דמשרת, שהרי שניה לשון הצרייתא דפסחים מ"ד
ב' דהתם מרבינן ממשרת טעם כעיקר כגון ששרה
ענבים במים, והרמב"ם כתב ששרה פתו ציין, וע"כ
צ"ל דס"ל דהיינו דאחי ר' יוחנן לאשמועינן דלא
מרבינן טעם כעיקר אלא דדאיכא כוונת בכדי אכילת
פרס, [ומשמע מדברי הרמב"ם דבעי נמי שיהא
ממשות האיסור, ולא סגי בטעם לחוד, אם כי לענין
איסור מתבאר מדבריו בהלכות מ"א שם הלכה י"ח
י"ט ל' ל"א דגם טעם לחוד אסור, אבל לענין
חיוב הזכיר תמיד כוונת בכדי אכילת פרס בתערוכת,
וזה לא מתפרש אטעם לחוד], וגם זה נריך ריבוי
כמבואר בפסחים שם דאמרינן דאיטריין לר"ע
לאשמועינן אף דדאיכא כוונת יין, דאע"ג דתערוכת,
ועל כרחק דידע ר' יוחנן דאיכא תנא דפליג
אצרייתא דמוקי למשרת בשרה ענבים במים,
ומוקים לה בשרה פתו ציין, וכן הא דדיינין
בפסחים מ"ד א' אי כוונת בכדי אכילת פרס
דאורייתא, היינו נמי דטעם כעיקר צליכא כוונת בכדי
אכילת פרס פשיטא דלא הוי דאורייתא, ורק דדאיכא
כוונת בכדי אכילת פרס דיינין, ואע"ג דאז"י אמר
חולין ק"ח א' דטעמו ולא ממשו דאורייתא, ואילו
בפסחים שם שאל אי כוונת בכדי אכילת פרס
דאורייתא, יש לפרש דלכתר דשמע מרבא קיבלה,
א"נ מבשר בחלב לא יליף אלא איסורא בעלמא,

זה, דכש"כ דהיתר המנטרף לאיסור אינו צדין
שינטרף בזה אחר זה, והוי לן למימר דהפת לא
ינטרף עם היין ששתה, ורב כהנא השיב דכיון
דהפת שריו ציין הרי הוא כיון, ושפיר מנטרף עם
היין, ולא דמי לחרזנים וחגים בזה אחר זה, א"נ
י"ל דמחרזנים ועד זג משמע ליה באכילה אחת,
ופריך דמיפ"ל משום היתר מנטרף לאיסור, ודחי
ליה דשפיר מתפרש קרא בזה אחר זה, א"נ י"ל
דמהא דאיטריין לקרא לאשמועינן דאיסורי נזיר
מנטרפין זה עם זה, יש קצת משמעות דהיתר אין
מנטרף, וכיון דאפשר לאוקמי משרת לטעם כעיקר,
שפיר קשיא ליה דהיה ראוי להכריע כן, ולא
לאוקמיה להיתר מנטרף לאיסור, ור"כ דחי ליה
דקרא דמנטרפין לענין בזה אחר זה וליכא
משמעות מזה לענין צבת אחת אי היתר מנטרף
לאיסור. — ונראה דגם לרבנן דלית להו היתר
מנטרף לאיסור, מ"מ מוקמי להא דמנטרפין ע"ז
גם בזה אחר זה, דעיקרא דקרא לומר דכולם כמין
אחד. (חולין ס"ג סק"ח).

יש לעי' למשנה ראשונה ל"ד ב' דשיעור יין
צרביעית, אם גם יין הנזבל בפת שיעורו
צרביעית, או דכיון דהשתא אוכל הוא, שיעורו
בכוונת, ואפשר שיש לחלק בזה צין אם חיוצו משום
טעם כעיקר דלפ"ז דינו כיון, לצין אם חיוצו משום
היתר מנטרף לאיסור, דלפ"ז י"ל דשיעורו כוונת
כאוכל, ויש נמי פנים לומר איפכא, דכשחיוצו משום
היתר מנטרף לאיסור הרי הוא טפל לאיסור,
ושיעורו כשיעור האיסור, אבל אם חיוצו משום
טעם כעיקר י"ל דהשתא פת הוא ושיעורו בכוונת,
ולמש"כ דלר"ע דהיתר מנטרף לאיסור ע"כ
מתפרש קרא דגם שותה היין כדכתיב לא ישמה
וגם אוכל הפת, א"כ משמע דהפת והיין מנטרפים,
ואם אין שיעורן שיה דין הוא שלא ינטרפו, דנראה
דענבים ויין אין מנטרפין למשנה ראשונה, [ועי'
מעילה י"ז א' יומא פ"א א'], וא"כ משמע דגם
הפת דינו כיון ולמשנה ראשונה משלים לצרביעית,
ומש"כ הרמב"ם בפ"ה מה' נזירות ה"ה דשיעורו
צרביעית גם כשהוא בלוע בפת, היינו לשיטתיה
דטעם כעיקר דרבנן ולא אמרינן היתר מנטרף
לאיסור, דלפ"ז חיוצו על היין כאילו היה בפ"ע,
אבל מה שנסתפקנו הוא לנזיר דטעם כעיקר או
היתר מנטרף לאיסור דאורייתא. — ואם היינו

הוא שיהא ראוי כל יום מימי הנזירות לגזוז מה שמחוסף בשערו באותו יום, דלעולם גידול פרע מתקיים בשער הקמוך לבשר, ואין לנו ענין במה שיש בשערו יותר על גידול פרע, והיה ראוי לפרש מלות גידול פרע שיהא האדם בתמונה זו, אם בשער שלפני הנזירות, גם ללא תוספת שער מימי הנזירות, או בשער שמימי הנזירות, אבל אין ענין בשער הגדל בימי הנזירות.

ולפי זה יתכן לומר דהוי מפרשין גדל פרע דקרא דעיקרו שישארו מן השערות חלק ששה בראשו בכל משך נזירותו, וע"כ דסגי בכל שהו, דמגולח שקיבל נזירות הרי רק המשהו הראשון ישארו בראשו בכל משך נזירותו, ולפי"ז יתכן דלאחר שגדל שערו כשיעור לכוף ראשו לעיקרו דבזה כבר יוכל לקיים גם מלות גילוח, ראוי אמנם כל נזיר לגזוז מה שנוסף על זה במשך נזירותו, וגדל פרע דקרא מתפרש עשה שלא יגלח ל' יום כדי שלא יגלח השער ששה ל' יום, אבל ללקט במלקט ורהיטני ולהשאיר כדי לכוף ראשי, והיינו דאמרין דאי מלעיל רבי כל ששיירו זו כדי לכוף שפיר דמי, ומה שאמרו דאי מלתחת רבי נזירות הא שקלי, ולא אמרו דאי מלתחת רבי הרי ראוי לפרש דגדל פרע הוא גם שיעור בשער שכולו גדל בנזירותו, הוא לרווחא דמילתא דאף למאי דמפרשין השתא גדל פרע דקרא, נמי סותר, דנזירות הא שקליה.

ולאמור הרי למאי דמסקין קושטא דמילתא דמלתחת רבי, מפרשין גדל פרע דקרא כפשטי' דבעי שער שגדל ל' יום בקדושת הנזירות כשיעור פרע, והיינו דאמרין מ"ד א' בעינן גידול שער, ורק אי הוי מלעיל רבי הוי מפרשין כונת המצוה בענין אחר.

ונראה עוד דעיקר סוגיין קיימא אצרייתא דמיייתין לקמן ב' דגלחוהו ליסטים ושיירו זו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר, דכשנאזו הך צרייתא אמרו דהניחא אי מלעיל רבי אפשר לומר דלפי"ז אין המצוה אלא במשהו ששהו בראשו כל ה' יום וסגי בהכי כשאפשר לקיים מלות תגלחת, אבל אי מלתחת רבי קשה, ונמצא לפי"ז דאף אי מלעיל רבי לא אמרו כן בסוגיא בדבר מוחלט אלא כאפשרות, וסוגיא דגמ' מוכיח כן דכשהוכיחו דמלתחת רבי הקשו ואלא הא דתניא,

ובכזית בכדי אכילת פרס דיינינן לענין מלקות, ואע"ג דבפסחים שם דיינינן כזית בכדי אכילת פרס אף אי משרת להיתר מנטרף לאיסור, ומבואר דאף בלא קרא אפשר לומר דכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, מ"מ לר' יוחנן ולמאי דפסק הרמב"ם דלא אמרינן היתר מנטרף לאיסור בנזיר, שפיר מקיימין משרת לכזית בכדי אכילת פרס, וכדחזינן דשרה פתו ביין הוי חידוש, אף ביש כזית ביין לחוד. (פסחים מ"ה א' ס"ק כ"ז).

תוד"ה מגיעולי עובדי כוכבים כו' ותיירך דבכולהו כלי מדין הנריך הכתוב כו', ר"ל דמגיעולי מדין ילפינן לכל איסורין, ולא מחלקינן למימר דרק מאיסור כרת או לאו הנריך הכתוב הגעלה, ושפיר ילפינן אף לאיסורי נזיר אף שיש היתר לאיסורו ואינו איסור עולם. (שם).

ל"ח א' והאיכא מקוה, א"ה, עי' מש"כ בפסחים י"ז ב' אם רביעית דמקוה נפסלת בריבוי שאובין מדאורייתא. ואם יש יתרון במקוה של מ"ס יותר מברביעית, ודין טבילת כלים במעיין אם מטהר בכ"ש.

תוד"ה בר ואמר רבי דמ"מ רביעית דמעין כו', עי' מש"כ בזה בפסחים י"ז ב'.

ל"ט א' מתני' גילח או שגלחוהו לסטים סותר ל' יום, יש לדקדק דבטומאה לעיל ט"ז א' לא קתני נטמא או שטימאוהו ליסטים, ומ"ש הכא דאינטריך לאשמועינן דגם בגילח באונס סותר, ואפשר משום דבטומאה כתיב בקרא בפתע פתאום דמשמע באונס כדאמר כריתות ט' א', לכך לא אינטריך לאשמועינן, משא"כ בגילח, ויותר נראה משום דבגילוח אינו סותר אלא בגילח באופן האסור, אבל לר' יונתן לקמן ב' דאין איסור בשאר המעצירין הרי אם גילח בשאר המעצירין אינו סותר, [ועי' להלן], והלכך היה מקום לומר דגם בגילח באונס לא יסתור, לכך תני לה.

שם איבעיא להו האי מוזה מלתחת רבי כו' אא"א מלעיל רבי מאי דאקדיש הא קאים, יש לתמוה דמה בכך הא מ"מ רחמנא אמר גדל פרע שער ראשו, ואין פרע פחות מל'.

והנה אי הוי קושטא דמלעיל רבי, היה ראוי לפרש כל מלות גדל פרע בענין אחר, דאדם הנזיר בשעה שיש בראשו גידול פרע של ל' יום, צדין

ואינו קוטר אלא צרוב ראשו וצמער, ורק צדר"ח דאמר כן גם לענין ללקות הוכרחו בגמ' לפרש דכעין תער קאמר, [ומיהו ק"ק לפ"ז אמאי דחקו בגמ' לפרש לצדר"ח כעין תער, ולא פירשו דתער ממש קאמר ולא קאי אלא אסתירה וכמו בצרייתא], אלא שצתו' שם פירשו גם בצרייתא דכעין תער קאמר, ודצריהם ז"ע דהא צדר"ח כתבו דסותר אף שלא כעין תער כל שלא שייר כדי לכוף, ודוחק לומר דגם בצרייתא לא קאי וצמער אלא ארישא, וז"ע.

ירושלמי פ"ו ה"ג תמן תנין שלשה מגלחין כו' אר"א מתניתא צנויר טמא אצל צנויר טהור כיון שגילח רוב ראשו אפי' שלא בתער יא' כו' נזיר טהור מגלח לאחר זריקה כיון שקדש שער [כ"ג דל"ג] מזרו בדם כנשור הוא, נראה דר"ל דלשון המשנה וכולן שגילחו שלא בתער או ששיירו שתי שערות לא עשו כלום משמע שעדיין יש להם תקנה דכלא עשו דמי ועדיין אפשר לעשות, וכמו בשיירו שתי שערות דודאי כן הוא, ולכן מפרש דצנויר טמא קאמר דצנויר שלא בתער יש לו תקנה להמתין ז' עד שיצמח שעריו ויחזור ויגלח בתער, משא"כ צנויר טהור שכבר שלמה נזירותו כשנזרק אחד מן הדמים, וכשגילח שלא בתער ביטל מצות גילוח, ולא יועיל לגדל שער עכשיו אחר נזירותו, דשער נזיר צעין, והלכך צנויר טהור היה ראוי למיתני דהפסיד מצות גילוח ולא לשון לא עשה כלום, ווגם לפי הגי' שלפנינו כך מתפרש דכיון שקידש שלמה נזירותו בדם כנשור הוא אלא שנראה יותר לגרוס כמ"ש, [ומיהו בגמ' דידן מ' א' דאמרין בשלמא גבי נזיר כתיב תער לא יעבור וגו', משמע דמפרשי למתני' צנויר טהור, וכן לפירוש תו' ס"א א' מיצביא ליה לרמז"ח אם נזיר טמא מגלח בתער, ומשמע דמפרשי למתני' צנויר טהור, וכן בגמ' מ"א א' מתקיף לה ריב"ח האי צנויר טמא כתיב.

ויעדיין בתוספות הגרע"א ז"ל צנדה פ"ט מ"ז שכתב בשם הרמ"ע מפאנו דלכך שנו שם צמנה לא עשה ולא כלום ואילו צמנה דידן דשלשה מגלחין שנו לא עשה כלום, משום דהתם בצמנים שמעצירין על הכתם היה מקום לומר דצמנה שלא כסדרן שוב לא יועיל להעצירן כסדרן, לכך אשמועינן דלא עשה ולא כלום שלא

דמתפרש בצרייתא ידועה שדנו בה ועכשו חזרה להיות קשה, וכן לא היה מקום להאריך בספק אי מלעיל או מלמח אחר שהדבר מוכרע מנסיין הצביעה, אלא דכל זה מדוחק הקושי שבצרייתא, [ולנהגיל תורה פירשו כל הני הוכחות שיש לדחותם ורק מסקרתא וסבי הדבר מוכרע], ולפ"ז שפיר י"ל דגם אם היה מלעיל רבי נמי הוי הדרינן ומפרשים קרא דמ"מ יש ענין גם בגודל השערות כפשטא דגדל פרע, אלא דגמ' לא רצה להאריך בזה כיון דהדבר ברור דמלמח רבי.

ל"ט ב' ומני ר"א היא דאמר כל אחר מלמח כו', נחבאר לעיל ט"ז א'.

שם חלש מירט סיפסק כל שהוא מנין ת"ל כו' מירט חלש סיפסק כ"ש פטור והכתיב קדוש יהיה כו', יעוי' צמו' דאף עשה דקדוש יהיה גדל פרע ליתא, ונראה דלכו"ע נזיר ששמה סם הגורם לנשירת השער לא עבר לא בלאו ולא בעשה, ודינו כנעשה ממורט דאינו קוטר ואינו מגלח, דאף אם נתרבו כל המעצירין היינו מעצירין העושים פעולתם בשער להעצירו, ואפילו סך נשא, לפי מה שכתב הרמב"ם פ"ה הי"ב דעובר בעשה, אצל פעולה שאינה בשער אף שגורמת לזיכא גידול שער לאו כלום היא והר"ז כנעשה ממורט, ואף כשעמיד שעריו לחזור ולצמות אינו חייב להמתין לקיים גדל פרע ותגלחת, דאין לך אלא שעתו, ולר' יונתן דגם בכל המעצירין לזיכא עשה, הרי דינס כנעשה ממורט ואינו קוטר, דאם היה קוטר מדין גדל פרע היה ראוי לאסור להעציר המעצירין מדין גדל פרע, [ומיהו אכתי יתכן דקוטר מדין דבעי ראוי לתגלחת, וכמו דקוטר ז' לר"א אחר מלמח], דאע"ג דעשה מעשה צידים לבטל גידול פרע, מ"מ כיון שאין אזהרה על מעשה זה, הר"ז כשתה סם המעציר השער ואינו קוטר, וגדולה מזו מצאו צירושלמי בפירקין ה"ג דאף שנתרבו כל המעצירין ללאו, אפ"ה לכך יא' תער ללמד שאין קוטר אלא תער, כלומר דלא חשיב ציטול גידול פרע שמחייב סתירה, אלא כשעשה בשער גילוח שעמיד לעשותו בסוף הנזירות, אצל כל שאר פעולות המעצירות השער חשיב כנעשה ממורט ואינו קוטר אף לא שצעה, כדאמרו שם צירושלמי דרק צנויר טמא קוטרין כל המעצירין שצעה, ולא צטהור, וגם בסוגיין לקמן מ' א' יתכן לפרש כן בצרייתא דקמני

ונראה הענין דכשיש שערות פרע מרובות זראשו, אף שיש גם הרבה שערות שאין בהם אלא כדי לכוף חשיב ראוי למצות תגלחת דאכתי קרינא ביה גדל פרע, ואף שהשערות שאין בהם אלא כדי לכוף מרובות על אלו שיש בהם שיעור פרע, מ"מ כל שאינם מרובים אלא צמעת הרי הם נטפלים לארוכות ואינו סותר, אבל אם הם רוצה דמיינכר נראה דחשיב ככולו וסותר, ואפשר דבעינן נמי שהשערות שאין בהם אלא כדי לכוף לא יהיו במקום אחד אלא מפוזרות בין הארוכות, ובעינן תער גם כה"ג סותר.

ואפשר שיש מקום לומר דחלישה ומירוט וסיפסוף שלא כעין תער לא חשיב כגילוח אלא כנעשה ממורט, ואינו סותר, ולא דמי לתער ומספרים ומלקט ורהיטי דבהם אף שלא כעין תער חשיב כגילוח, ולפ"ז מתפרש צרייתא כפשטה דבעי כעין תער דוקא, וסוגיא דלעיל ל"ט איירי בגילוח אם בתער אם במספריים וסותר אף בהשאר כדי לכוף, וצדכ"ח למאי דמתפרש כעין תער אפשר לפרש כמ"ש ח' דלא קאי אלא אללקות, או דאיירי במירוט ואינך וקאי גם אסתירה, ועדיין לכל הפירושים לא ילאנו מידי עמסום.

מ"א א' כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה, עי' מש"כ ביבמות ד' א'.

מ"א ב' יכול ליקטו במלקט כו', עי' מש"כ במכות כ"א א'.

תוד"ה השתא ומיהו צריך לזהר שלא ליטול פאת הראש אפילו במספרים כו', יעוי' בתו' שזעזעו צ' צ' ד"ה חייב, וזמה שדן שם הגרע"א ז"ל לאסור סריקת פאות הראש לדעת תו', י"ל דבאסור הקפה הרי הצורה הנעשית ע"י ההקפה זהו שורש האיסור, וכדדיינינן בהקפת כל הראש, והלכך אף למאי דקיי"ל דהקפת כל הראש שמה הקפה, מ"מ הענין הוא שישאר המקום פנוי משערות, והיינו טעמיה דהרמב"ם שכתב צוה שיעור דמי' שערות, דבהכי לא חשיבא הקפה, והלכך אין לאסור סריקה בשעה שאין הצורה משתנית כלל עי"ז, והא דתניא בתוספתא שהציא הסמ"ג דבשמי שערות חייב משום מקיף, יש לפרש

קלקל ועדיין יכול להעצירן כסדרן, אבל צמחתי' פשיטא שלא קלקל ולכך קחני לא עשה כלום, וצ"ע דמנ"ל שלא הפסיד מצות גילוח בזמיר טמא ומצורע ולויים כמו בזמיר טהור, ואמאי לא איצטריך לאשמועינן דאכתי מהני אם יחזור ויגלה, אבל בפשטו נראה אדרבה דכאן אי אפשר למיתני שלא עשה ולא כלום, משום שבאמת קלקל וצריך להמתין עד שיחזור ויצמח שערו שיכול לחזור ולגלה, ובזמיר טהור באמת קלקל ואין לו תקנה שכבר הפסיד מצות גילוח, משא"כ התם שיכול מיד להעצירן כסדרן, ובאמת צשייר שמי שערות היה אפשר למיתני לא עשה ולא כלום אלא דכיון דכילל ליה בהדי שלא בתער לכך שנה לא עשה כלום, [ובגמ' דידן מ' א' איתא לא עשה ולא כלום].

מ' א' והכתיב תער לא יעבור על ראשו כו', יש לפרש דכיון דרבי אמר אינו צריך והיינו דאף אם איצטריך תער לגופיה נמי שמעינן דגלוח דטהרה בתער, א"כ למאי איצטריך תער לגופיה, דהא היינו אין צריך דקאמר רבי, [ועיקרו דלאשמועינן רק דגילוח טהרה בתער לא הו"ל למיכתביה לתער הכא וכמ"ש חו'], ומשני לעבור עליו בשני לאוין ופי' בשטמ"ק בשם שיטה דהיינו שאם חלש אחת ציד וגי' אחת בתער חייב שמים, ומ"ש צפי' הרא"ש וכן בתו' דבגילוח בתער לצד חייב שמים קשה דאין כאן שני לאוין אחת, ומ"ש הרא"ש דדמי לענבים לחים ויבשים נמי קשה דהתם לא יאכל קאי אחרוייהו, אבל הכא אין כאן שני לאוין אחת.

שם אלא אימא כעין תער חנ"ה כו' אינו סותר אלא ברוב ראשו ובתער, בתו' פירשו דבעינן תער לא קאי אסתירה אלא אמלקות והיינו משום דסותר אף כששייר כדי לכוף כדפשוט לגמ' לעיל ל"ט א' צ', ולא יתכן לומר סוגיות חלוקות בכה"ג שהדבר פשוט בצרייתא ובגמ' ללא נידון, [עי' לח"מ פ"ה הי"א], אבל הדבר דחוק בלישנא דר"ח וציותר בצרייתא דאף אי גרסינן מירט סיפסוף כ"ש חייב מ"מ ובתער מתפרש דקאי על סתירה, והרא"ש באמת פירש גם צדכ"ח דהא דבעינן תער קאי גם אסתירה, ובשטמ"ק בתוספותיו ל"ט א' כתב לחלק דברוב ראשו אינו סותר אלא בכעין תער אבל בכל ראשו סותר אף צשייר כדי לכוף, והדברים צריכים יישוב היכן מצינו לחלק בין רובו לכולו,

דהיינו כשנשארו מעט ותלישת השתי שערות ניכרת ומוסיפה צורת ההקפה, עי' צ"י סימן קפ"א, ועי' בתשובות חת"ס יו"ד סי' קל"ט וק"מ בזה. (שנעות ב' צ').

מ"ב א' אר"א בריה דר"א זאת אומרת רובו ככולו מדאורייתא כו' יגלחנו כו', קבעו בגמ' הך מימרא הכא לפרושי דמיגלחנו ילפינן דבעינן כולו ולכך שתי שערות מעכבות, ומהלכה למשה מסיני ידעינן דשערה אחת אינה מעכבת ושתיים מעכבות כמ"ש תו' מ' א', ועי' פריך ריב"ח דהך קרא בנזיר טמא כתיב ומתני' בנזיר טהור מתפרשא, ולא קאי אדרב אחא בריה דר"א, דאיהו שפיר מני לדייק דרובו ככולו מדאורייתא מנזיר טמא כמו מנזיר טהור, וגם ריב"ח קדים טובא לר"א בריה דר"א וכמ"ש בטה"ד, [ושם נתקשה בזה].

שם מכדי נזיר טמא דבתער מנלן מנזיר טהור יליף כו', לא נחפרש היכי ילפינן לה, ולפי' תו' רמב"ח מספקא ליה לקמן ס"א א' אם נזיר טמא צעי תער, וקצת משמע דהיקישא הוא מדפריך דיליף נמי נזיר טהור מנזיר טמא לענין שתי שערות.

שם צעי אצ"י נזיר שגלח ושייר ב' שערות זמח ראשו וחזר וגילחן מהו מי מעכבי או לא, מלשון מי מעכבי משמע שאם חזר וגילח עכשיו כל ראשו דקיים מצות תגלחת, ולא קמיבעיא ליה אלא אי סגי בגילוח השתי שערות לבד, אף שראשו מלא שער, ולכאורה כל השער שגדל לאחר שהותר הנזיר בכל איסורי נזיר אינו צדין שיהא צו מצות גילוח, [ועי' לעיל ל"ט ב' דכ"מ בירושלמי, אם כי בתו' שם ל"מ כן], וא"כ אף אם יגלח עכשיו כל ראשו בנשא ואח"כ יגלח השתי שערות נמי צדין הוא שיקיים מצות תגלחת, ואם יקדים לגלח השתי שערות י"ל דאף אם יוסיף לגלח כל ראשו לא יקיים תו מצות תגלחת, דבשעה שגילח השתי שערות לא הוי חשיב גילוח כיון דכל ראשו מלא שער, ומה שיגלח עכשיו שאר ראשו אינו צדין שיועיל על השערות שכבר גילח, אצל לשון מי מעכבי ל"מ כן, וי"ל דכל שבא לגלח כל ראשו הרי שפיר חשיב גילוח אף שתי שערות הראשונות, וי"ע לפ"ז אם יגלח שער כל ראשו בנשא לאחר שגילח השתי שערות בתער, אם ג"ז שפיר דמי, וכמו בקדם וגילח בנשא דמסתבר דשפיר דמי.

ובירושלמי פ"ו ה"ג איתא את אמר בנזיר טהור רוב ראשו מעכב צו גילח שלישי לא הספיק לגלחו עד שגדל כולו מגלח השאר ודיו או צריך לגלח את כולו, ולכאורה היינו צעיא דאצ"י אלא דהירושלמי ס"ל דמתני' דכולן שגילחו ושיירו שתי שערות לא עשו כלום בנזיר טמא איירי, אצל נזיר טהור סגי ברובו, ומיבעיא ליה בגילח שלישי וחזר וזמח אם סגי כשיגלח עכשיו עוד שלישי או דצריך שיגלח עכשיו רוב ראשו ממה שנשאר.

מתני' נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת, מלשון זה משמע דעל כל שתייה ושתייה חייב מלקות אלא שאינו לוקה אלא אחת, ומוכח כמ"ש תו' מכות כ' ב' דבהתחיל צעצירה חוץ כדי דיבור להתראה חייב גם על עצירה שעשאה לאחר כדי דיבור מן ההתראה, ולכך אפשר לחייבו גם על השתייה שבסוף היום, דאל"ה הו"ל לתנא למימר אינו חייב אלא על הראשונה.

דיבא דמתני' חידוש הוא דאע"ג דכל כזית או רביעית הוא חטא לעצמו אפילו הכי אין לוקין אלא אחת על כולם, ולאפוקי ממאי דבעינן למימר חולין פ"ב ב' דסומכוס משום ר"מ מחייב שתיים היום, וה"ה הכא דיחייב על כל רביעית ורביעית, וטעמא דמילתא כתבנו בזכריות ס"ג סק"ה משום שהחטא השני קלוש קצת וכהמשך החטא הראשון הוא ולא כחטא חדש, [ובחולין פ"ב ב' מדמינן העלם אחד בשוגג לענין חטאת, ומוזד בחדא התראה לענין מלקות עי"ש], ויש להסתפק בחזר לריב"ז דאין צריך התראה מתי יתחלקו לענין מלקות, שיחשב כחטא חדש, ויתכן לומר דבהפסק כדי דיבור, דבע"ה כה"ג בטלה לה התראה קמיימא, כבר חשיב בחזר כחטא חדש, ויותר נראה דצריך הפסק טפי, ובמידה דאכילה יטריך הפסק כדי אכילת פרס, ובשאר מילי שהם כדי לגמור את כולה בזמן שהוא יותר מכדי דיבור, ויתכן גם דצריך שיהא נמלק, דכל שדעמו להמשיך בחטא חשיב לעולם כהמשך החטא הראשון, וי"ע.

(מכות כ"ה).

שם אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה כו', בחולין פ"ב ב' מיייתין לה צהאי לישנא אמרו לו אל תשתה והוא שותה אל תשתה והוא שותה, וכ"ה צרא"ש מכות כ"א, והיינו הך דכשהוא עוסק בשתייה ואמרו לו אל תשתה אל תשתה נמצא

מ"מ הוא עדיין מוזהר על הטומאה וכדמוקמינן לה לקמן ב', ונקט גילוח לרבותא דאע"ג שכגילה רוב ראשו כבר סתר נזירותו אפ"ה עדיין לוקה אם הוסיף לגלח. (מכות כ"א).

מ"ב ב' כאן צחיבורין כאן שלא צחיבורין כו', מסקנת הסוגיא לפי' תו' דרבה ואצ"י סברי דצחיבורין דליכא הוספת טומאה אין איסור והיינו צרייתא דלהחלו, ושלא צחיבורין לעולם אסור דהא איכא הוספת טומאה, והיינו מתניתין, וצחיבורין אין חילוק אם אח"כ נוגע בעוד מת או שנכנס לאוהל המת לעולם אינו חייב כיון שאין כאן הוספת טומאה, וקרא דלא יבא ולא יטמא היינו בשבאו שניהם צבת אחת ולעבור עליו בשני לאוין, ומשכח"ל בשנכנס קדם שמת, או שנכנס צמידה חיה ומגדל ופרע את המעזיבה, ורז יוסף סבר דלעולם חייב בטומאה אחר טומאה ואף צחיבורין אף שאין כאן הוספת טומאה, ונראה דילפינן לה מלא יבא ולא יטמא ומפרשין לה בפשוטו אף שכבר נטמא קדם ביאתו מ"מ חייב משום ביאה וה"ה לטומאה אחר טומאה, ונאפשר דמהכא אמנס דייק רב יוסף דאף צחיבורין אסור דהא משנכנס מקצתו כבר נטמא ועדיין הוא צחיבור ואפ"ה חייב על לא יבא כשנכנס כולו, (דלא ניחא ליה לר"י לפרש דוקא בשבאו שניהם צב"א), א"נ מסבירא לא ניחא ליה למימר דצחיבורין חשיב תוספת טומאה, ולפיכך מכיון דתנן במתניתין דחייב על כל אחת ואחת דייק רב יוסף דלעולם חייב בטומאה אחר טומאה], וצרייתא דלהחלו לא קיי"ל כוותה דמתניתין פליגא. — ולכאורה היה נראה דדוקא הוסיפו לו מת אחר חייב אבל בהוסיף נגיעה צמת שהוא נוגע בו [כגון שנגע בו בידו אחת והוסיף לנגוע אף בשניה] פטור אף לרב יוסף, אבל ל"מ כן דהא צביאה לעולם צמת אחד הוא ואפ"ה חייב משום לא יבא אף שכבר נטמא בו בכניסת מקצתו, ולא משמע לומר דגזירת הכתוב הוא דוקא צביאה שריצתה תורה לאו דלא יבא, ואולי יש לחלק בין טומאת אוהל לנגיעה לומר דנכנס כולו לאוהל מיקרי הוספה, משא"כ אם הוסיף לנגוע באצבע יתירה לא חשיב הוספה, (ול"מ לומר דאף לר"י אינו חייב צלא יבא אלא צבאו צב"א כדמוקמינן לה לרבה), וז"ע.

נמי ששמה בין התראה להתראה והו"ל אל תשמה והוא שותה אל תשמה והוא שותה, אלא דנפ"מ אם התרו בו בשניה כשהוא עדיין עוסק ברביעית הראשון, אם התראה זו מועילה לחייבו על הרביעית השני, דסתמא כשאומר אל תשמה אל תשמה לא גמר רביעית בין התראה להתראה.

מש"כ צפיה"מ מכות שם דאם התרו בו קודם שתייתו שיתחייב על כל רביעית דחייב על כל רביעית, נראה דתצריה לגזיזה בהלכות מזירות פ"ה ה"י והי"ג שהעתיק המשנה כצורתה דצריך התראה על כל רביעית ורביעית ועל כל שער ושער, ולעולם כד אמרינן דבהתראה אחת לוקה אחת היינו כשהתרו בו שילקה על כל אכילה ואכילה, דאל"כ אין כאן התראה, ועי' בחולין פ"ב א' ב' דבשחטה ואת צת צתה ואח"כ שחט צתה לוקה ארבעים משום דהוי התראה אחת אע"ג דהתרו בו שיתחייב שתיים דאל"כ לא הוי פליג סומכוס, ומה שהביא ז"ל מירושלמי והוא צמילתין פ"ו ה"ד שם איתא רק שאם אמרו לו משהתחיל באיסור שיתחייב על כל כזית וכזית או רביעית ורביעית דמקבל התראה צוה, אבל לא נזכר דצמית לוקה עשרה, ויתכן דבא לומר כמש"כ תו' מכות כ' ב' דכל שהתחיל בעצירה תוך כדי דיבור סגי וחשיבא התראה תוך כדי דיבור גם על אכילה אחרונה, א"נ שמא ס"ל לגמ' התם כדבעינן למימר בחולין שם אליבא דסומכוס דגם בהתראה אחת לוקה שתיים, ווגם לענין קרבן כן דבהעלם אחד נמי חייב שתיים, ולא קיי"ל כן, ומיהו פשטא משמע דאמתני' קאי, ויותר נראה דאחי לאשמועינן שאם התרה בו בשעה שאינו עומד לעבור לא חשיבא התראה וקבלת התראה, והיינו דקאמר דאם בשעה שהיה שותה של מים או אוכל שחוטא אמר לו שאם תשמה היין או תאכל הנזילה תתחייב מלקות לא חשיבא התראה, כיון דבאותה שעה לא עמד לאכול את האיסור, ולכן אפי' נמלך לאכלו תוך כדי דיבור להתראה לא חשיבא התראה, ולפי שכבר עוסק באכילת האיסור, הרי מן הראוי שהמתרה יפרש לו שעל כל כזית הוא מתחייב, והיינו לשון התראתו, וחשיבא התראה, אבל לעולם אימא לך שאינו לוקה אלא אחת. (מכות כ"א).

שם היה מגלח כו' היה מטמא למתים כו', נקט טומאה לרבותא דאע"פ שכבר נטמא וסתר,

אצל אס פירש וחזר ונגע שפיר יש לחייבו, ולפיכך מתניתין דמחייבא בנטמא וחזר ונטמא היינו דוקא בפירש וברייתא הא איירי בלא פירש, ולפי"ז למסקנא טומאה בחיבורין דרבנן, ומ"מ לענין נזיר יש חילוק בין בחיבורין ללא בחיבורין, לענין דאורייתא, ולפי"ז ראובן הנוגע בשמיעון הנוגע בלוי שנוגע במת י"ל דאף מדרבנן אינו טמא טומאת ו', דלא אשכחן שגזרו חכמים בזה, וכן נראה דלית לן לדש, ובחיבורין גזרו וחיבורי חיבורין לא גזרו, ולענין דינא נראה דגם לפרש"י קיי"ל כהך אוקימתא, [לא נחבאר בדברי רש"י אי מפרש דאבי קאמר לה אי רב יוסף, אצל למש"כ לעיל לז' האופנים קיי"ל כהך אוקימתא], ונראה דלפרש"י יש לפרש דהא דאמר ע"ז ל"ז ב' דטומאה בחיבורין דאורייתא לא קאי במסקנא, ובכלל דברי רבא לא תיתלו בוקי סריקי כו' גם דטומאה בחיבורין דרבנן, וגמ' סמיך אדברי רבא ולפיכך לא הקשו מהא דר' ינאי.

בשבועות י"ז א' תוד"ה נזיר וי"ל דהא דפטר ליה כשהושיטו לו מת אחר היינו בלא הספיק להשליך כו', ר"ל דעיקר הנידון התם אס לחייבו על המת שהושיטו לו, ואי קשיא מחייבו משום המת שעל כפיפו אין זו קושיא דמצי איירי בשלא הספיק להשליכו, וי"ל עוד דאיירי בשהוא מת שמותר לו לטמאות לו כגון במת מזוה, א"נ בשלא התרו בו על המת שעל כפיפו, והנה למדנו דאף שנטמא למת בהיתר אסור לשהות בגגיתו בו, דלא קמיבעיא ליה לר"א אלא אי בעי שיעור השתחויה אצל איסור שהייה פשוט ליה, אלו דבריהם ז"ל, ויש לעי' דבמסכת שמחות דמיתו קמי התם עד שהוא עומד בתוך הקבר מקבל מאחרים וקוצר, פירש הר"ז לא יטמא, הרי דכל זמן שלא פירש מטמא אף לאחרים, וצריך לומר דהתם כל זמן שעדיין אינו יכול לפרוש קאמר, והיינו בשעדיין צריך הוא לעמוד ולהתעסק בקבורת קרובו שעדיין לא נסתם הגולל, אצל משאינו צריך לעמוד בתוך הקבר הר"ז חייב לפרוש ואסור ליטמא. — קצ"ע הא דלא מיייתי גמ' בנזיר מ"ב ב' פלוגתא דר"ע ור"ט דבמס' שמחות.

שו"ע יו"ד סימן שע"ג ס"ז בהגה"ה ודוקא לאחר שפירש ממתו כו' כ"כ הרמב"ן והרא"ש, ומפורש כן במס' שמחות, ועי' במע"מ

ונראה דקיי"ל כרבה ואביי דרבים נינהו לגביה דרב יוסף, [דהילכתא כרבה לגבי ר"י לא שיך הכא כיון דאיפלגו איך אמר ר"ה, וכמש"כ הרא"ש פ"ב דשבת סימן כ"ג בשם הר"י], ועוד דסוגיין כוותיהו ולרב יוסף צריך לשבש הברייתא, וכן לקמן מ"ג א' אמרו דלהחלו אינטריך למעוטי מי שמחולל ועומד, והיינו כרבה, ולפי"ז קיי"ל דבחיבורין אין איסור כיון שאינו מוסיף טומאה כלל, אצל שלא בחיבורין אסור, וכן הנכנס לאהל המת אינו חייב אלא משום לא יטמא אצל אינו חייב משום לא יבא שכבר נתחלל בציאת מקצתו, ומיהו צבאו צב"א כגון שנכנס כשהוא חי או שפרע המעוזה חייב שמים, ולענין טומאה קיי"ל דבחיבורין דאורייתא וטמא טומאת ו', וחיבורי חיבורין אינו אלא מדרבנן, [היינו אדם באדם שבגמ'], לתרומה וקדשים, [כ"נ דקיי"ל, אף למש"כ תו' לפרש הא דע"ז ל"ז ב' דשרי דהיינו אדם באדם, מ"מ הא מסיק רבא לא תיתלו בוקי סריקי כו', ולפי"ז לא למדנו היתר לזה, וכש"כ לפרש"י שם, והרי ריב"ז ור' ינאי גמי הכי ס"ל לתרומה וקדשים אסור, ומשמע דס"ל שכן ההלכה ולא הותר מעולם].

והרא"ש פירש דרב יוסף הוא דקאמר כאן בחיבורין כו', ולפי זה רבה סבר דאף שלא בחיבורין אינו חייב שמים בחיבורין לא הוי הוספת טומאה, ודחי מתניתין מקמי ברייתא, ורב יוסף סבר דבחיבורין אמנם פטור אצל שלא בחיבורין חייב הוספה וחייב והיינו מתניתין, וצ"ע לפי"ז הא דקאמר ר"ה בנזיר שבצית הקצרות דמשמע דהיינו בחיבורין, וצריך לדחוק דבשאינו עומד כבר על הקבר עסקינן אלא שכבר ירד ממנו, שו"ר במהרש"א נדה נ"ז א' שכבר העיר בזה עי"ש, ואף לפירוש הרא"ש נראה דקיי"ל כרב יוסף דמשמע דאבי קיבלה מיניה וגם מתניתין אחיא כהילכתא אליבא, [וגם איכא דסבר אליבא דר' יוחנן דהלכה כסתם משנה (דאמוראי נינהו אליבא דר"י)], וכן כתב הרא"ש בעצמו בהלכות טומאה סימן ו', עי"ש.

ודעת רש"י דהא דמשני כאן בחיבורי אדם באדם כו' ר"ל נהי שאין הנוגע באדם הנוגע במת טמא ו' מדאורייתא, אצל מ"מ אדם הנוגע במת לא שיך לחייבו אס באותה שעה נוגע בעוד מת,

סק"א], וצפירוש התורה צפ' מטות כתב דטומאה בחיבורין מדרבנן היא בחיבורי כלים זממ כמו שאמרו בפרק ג' מינין, משמע דהוי גריס בסוגיין כאן בחיבורי כלים זממ כאן בחיבורי אדם זממ, והיינו לומר דחיבורי אדם הוי חיבור מדאורייתא אבל חיבורי כלים [שאינן של מתכת דהרמב"ן כר"מ ס"ל וכמו שכתב שם בזה"ל], אינו חיבור אלא מדרבנן, ועי' בחידושי צפ"צ דב"ב, משמע קצת שלא הכריע בעיקר דין חיבורין אי מדאורייתא אי מדרבנן. (אהלות ס' א' ועי"ש באורק).

מ"ד א' מתני' שהיוצא מן הגפן לא הותר מכללו וטומאה ותגלחת הותרו מכללן בתגלחת מזה וזממ מזה, נראה מוכח מכאן דאם הוי מזדמן גוונא שא"ל לנזיר לקצור את המת מזה אלא"כ ישתה יין, דלא הוי שרי, דאל"כ אין כאן חומר ציוצא מן הגפן דהא גם יוצא מן הגפן מותר זממ מזה, ומה שאין הדבר מזדמן כל כך בזה אינו גורם חומרה, וקשה מכאן למש"כ תו' ברכות כ' א' ד"ה שוא"ת דכל לאו שאינו שוה בכל או שישנו בשאלה אפשר למילף שנדחה מפני מת מזה מכהן ונזיר, וכבר האריך הרמב"ן בזה"ל לתמוך בפרש"י בברכות שם דכיון דליפנין מקרא להחיר לכהן ונזיר להטמאות למת מזה, הרי זה כאילו לא נאסרו מעולם להטמאות למת מזה, וכמו כהן הדיוט לקרובים המותרים, והלכך לא שייך למילף מינייהו להחיר איסורים משום כבוד הצריות, ולפי"ז מתפרש מתניתין שפיר דטומאה הותרה מכללה זממ מזה, משא"כ יוצא מן הגפן, ומשה"ק תו' שם כבר יישב הרמב"ן.

ולבאורה משריותא דכהן הדיוט זממ מזה, הנלמד בתורה כהנים מקרא דבעמיו, ליכא למילף להחיר שאר איסורין שאינם שוין בכל משום כבוד הצריות, דכיון דהותר בקרובים שפיר י"ל דמת מזה בקרובים שווייה רחמנא וכמו שהזכיר רש"י שם, ורק מכהן גדול ונזיר דלא אשכחן זהו שום שריותא, שייך לומר דע"כ שריותא דמת מזה משום כבוד הצריות, והוא הדין שאר איסורים דכוותיהו דהיינו שאינם שוים בכל או שישנן בשאלה, אבל זממ לאחר דמנאנו בתריותו שהותרו ראוי להשוותם, ואם ככהן הדיוט הותרה כמו קרובים ראוי לפרש כן גם בכה"ג ונזיר, או איפכא דאם בכה"ג ונזיר דחוייה משום כבוד

על הרא"ש, וכבר הזכירו הש"ך, ויש כאן לפרש דדוקא בעוד שהוא אינו יכול לפרוש ממתו או מותר לטמאות אף לאחרים, אבל כשכבר גמר לקצור את מתו אינו רשאי תו להטמאות אף למתו וכש"כ למת אחר וחייב לפרוש מיד, וכמשנ"ת מסוגי' דשבוטות הנ"ל וכמש"כ תו', [וכן הביא הרמב"ן בזה"ל סוף דיני הכהנים, דאינו רשאי לטמאות אלא עד שיקטום הגולל ומיהו כתב שם דכל זמן שלא נקטם הגולל מותר לטמאות אף שלא לנזיר, ולפי"ז אפשר שאינו חייב למהר לנקטם, ורשאי לשהות ולקבל מאחרים, וי"ע בזה].

גמ' כאן בחיבורי אדם באדם כאן בחיבורי אדם זממ, מדלא משני כאן בחיבורי אדם זממ כאן בחיבורי כלים זממ, משמע דאף כלים זממ הוי חיבור מדאורייתא, ואע"ג דחרב הרי הוא כחלל ולעולם הכלים הוו אצי אצות הטומאה מ"מ משכח"ל בכלים שאינן ממתכת, לדעת ר"ת דחרב הרי הוא כחלל אינו אלא זממכת, ולדעת הסוברים דאף בשאר כלים אמרינן חרב הרי הוא כחלל משכח"ל בחיבורי כלים בכלים, ואף אם נימא דאין דין חיבורין מדאורייתא אלא בחיבור למת, ולא בחיבור לדבר אחר, אבל אכתי מדרבנן י"ל דגזרו אחיבורי שאר דברים נמי, וכן אף לדעת ר"ת יש לדקדק דאף בחיבור לכלים שנגעו זממ יש דין חיבורין מדאורייתא דאל"ה הו"ל לשנויי דהתם בחיבורי אדם לכלים שנגעו זממ והכא בחיבורי אדם זממ, אלא משמע דאף חיבור לכלים שנגעו זממ [בשהם אצי אצות הטומאה] הוי מדאורייתא, ולפי"ז תו מבואר דאף כלים חשיבי חיבור, ומיהו אין הדקדוקים הללו מכריעין, ואפשר דמסתבר ליה טפי לומר דרבנן גזרו בחיבורי חיבורין דאדם עצמו מלומר שגזרו בחיבורי כלים אטו אדם, א"נ הו"מ נמי לשנויי הכי אלא דבלא"ה משני לה שפיר, א"נ שמא הוי ידע הש"ס דמימרה דר' ינאי אחיבורי אדם איתנייא.

והרמב"ן בזה"ל העתיק הטעם דבחיבורין אין איסור לטמא ושלל בחיבורין חייב משום שמוסיף טומאה לענין הנוגע זו שיטמא ז' משום טומאה בחיבורין, והביא גם דצירושלמי אמר ר"ע טעם זה, ולפי"ז משמע דמפרש דאף למסקנא דסוגיין טומאה בחיבורין הוי דאורייתא, [וזה כפי' תו' והרא"ש דלא כפרש"י עי' תו"צ אהלות ס"א

הצריח דגס זכ"ד כן, דהא חזינן בגמ' ר"פ כה"ג מ"ז א' דדיינין זכהן ונזיר שפגעו זמת מלוא מי מהן יטמא, ואם אימא דכהן הדיוט זמת מלוא כמו ז' קרובים הוא, א"כ פשיטא דיש לטמא כהן הדיוט ולא נזיר, [אף אם ז' קרובים הוא רק רשות], אם אימא דנזיר דחוי' הוא, ובאמת דקצת משמע מזה דתרוייהו דחוי' נינהו וכדעת תו' בצרכות שם, דאם בתרוייהו הותרה היה ראוי לומר דיטמא מי שירצה.

ונראה דשפיר ראוי לומר מסבירא דאף שהחירה תורה מת מלוא זכהן ונזיר, מ"מ אינו אלא כדחוי' משום כבוד הצריח, דודאי טעמא שהקילה תורה זמת מלוא הוא משום כבוד הצריח, וזה מחייב לדון כדחוי', ומש"כ רש"י בצרכות שם דכטומאת קרובים דמי, ר"ל דכשאררה תורה טומאה לכהן ונזיר ופירשה תורה שריותא זמת מלוא, אף שאינו אלא כדחוי' דזיל בתר טעמא, מ"מ הר"ז כאילו לא נאמר עליהם איסור טומאה, ולא שייך ללמוד מזה להחיר שאר איסורים משום כבוד הצריח, משא"כ אם ההולך לשחוט פסחו ולמול את בנו ואמרה תורה להטמאות, מזה שפיר אפשר ללמוד דה"ה שאר מצוות אם נזדמנו ג"כ נדחין משום כבוד הצריח, וזוהי נחישצו משה"ק תו' שם על פרש"י.

ובמשה"ק לפי' תו' מהא דחשבינן לחומרא זיוא' מן הגפן שלא הותר מכללו, ולפי' תו' הרי ראוי להחיר גם לשמות יין משום כבוד הצריח, אפשר לומר דקרא דמזין ושכר יזיר הבא לאסור יין מלוא כיון הרשות, מתפרש גם במלוא שיש זה כבוד הצריח, דכל יין מלוא במשמע, והלכך אף אם ילפינן להחיר שאר איסורים שישנן בשאלה משום כבוד הצריח מ"מ אין בכלל זה היוא' מן הגפן.

שם צעין גידול שער והא ליכא כו' מידי הוא טעמא אלא משום גידול שער כו', מצויר דפשוט לגמ' דגידול שער מעכב, ונראה דהוא משום דלא גרע גידול שער מקרבנות, דגידול שער היא מלוא בקום ועשה ממצוות הנזיר, ומלוא עיקרית שנחשדש זה גם מצות גילוח ושילוח תחת הדוד של שלמים, וכן מצות הגילוח בנטמא, וכ"ז מלמדנו דמצות גידול שער היא מעיקרי הנזירות.

ובפשוטו היה ראוי לומר דצעי גידול פרע של כל משך הנזירות, ואם נדר מאה יום צנזירות יטריך גידול פרע של מאה יום, כדכתיב עד מלאת הימים וגו' קדוש יהיה גדל פרע וגו', ויתכן לומר דרק מקרא דכי טמא נזרו ילפינן דטומאה סותרת הכל ואין תגלחת סותרת את הכל, כדאמרינן לעיל, אבל בגמ' לא הקשו דתגלחת תסתור הכל משום דצעינן גידול שער, אלא משום דנילף ק"ו מטומאה, ומשמע דאי לאו ק"ו ניחא, וכן רהיטת הדברים דאף לכתחלה אין ענין שיסתור כל הימים בתגלחת, ואם רק ממיטוטא דכי טמא נזרו, אכתי היה מקום לומר שיהא ענין שיגדל פרע כפי אשר הזיר, ואפשר דפרע דקרא משמע דסגי בשיעור פרע, דהא כתיב עד מלאת הימים אשר יזיר והיינו אפילו יותר מל', והיה ראוי לסיים קדוש יהיה גדל שער ראשו, דהא פרע אינו אלא שלשים כדכתיב ופרע לא ישלחו, אלא משמע דלעולם סגי בגידול פרע אף כשהזיר יותר מזה, ומ"מ אי לאו כי טמא נזרו הוי ילפינן בק"ו דתגלחת תסתור הכל והוי מוקמינן פרע לדרשא אחרייתא.

אין להקשות דאי סגי בגידול פרע של ל' גם צנזירות מרובה, אמאי לא תסגי אם היה הגידול פרע בתחילת הנזירות כגון אם נזר מ' יום וגילחוהו בל"ז שכבר קיים גידול פרע וגם לר"א דאחר מלאת אינו סותר אלא ז' כדלעיל ל"ט ב' ולפי' תו' שם אפשר דאף לרבנן כן, מ"מ פשיטא דלא סגי בגידול פרע בתחלתו, דגידול פרע שצטוק הנזירות שליחותא דכולה נזירות קעציד, אבל גידול פרע שבתחלה לא שייך ליחסו לימי הנזירות העתידים, וגם סבירא הוא להצריך גידול פרע לקראת מצות גילוח.

מ"ה א' מתני' תגלחת הטהרה כיצד היה מציא ג' צהמות חטאת עולה ושלמים ושוחט את השלמים ומגלח עליהם דר"י רא"א לא היה מגלח אלא על החטאת שהחטאת קודמת בכל מקום, בתו' פירשו דלר"י מקדים את השלמים, והדבר קשה דפשטיה דקרא מקדים החטאת והעולה לשלמים כדכתיב ועשה את חטאתו ואת עלתו ואת האיל יעשה זבח שלמים וגו', וגם בכל התורה חטאת קודמת כדאמר ר"א, ועוד דא"כ משמע דלעולם מגלח מיד אחר השלמים לר"י

החטאת, אבל אם הקדים השלמים לחטאת אינו מגלח עד שיביא החטאת, ונראה דמודה נמי שאם הביא החטאת ולא הביא השלמים דאינו מגלח עד שיביא השלמים, דפשטיה דקרא דהגילוח על השלמים הוא, והרי משלח שערו תחת דוד השלמים, אלא דכלפי דאר"י שהגילוח רק על השלמים אמר ר"א דלא היה מגלח אלא על החטאת, אבל אם הביא החטאת והשלמים ועדיין לא הביא העולה מותר לגלח לכחלה אף לר"א, דאין הגילוח אלא על החטאת והשלמים, ובדיעבד לכו"ע אם גילח על אחד משלשתן יא, ולכחלה לכו"ע מציאן כסדרן חטאת עולה ושלמים ואח"כ מגלח, ומיהו קשה דהא עולה נמי קודמת לשלמים, וא"כ כי היכי דס"ל לר"א דמגלח על החטאת מחמת קדימתו, ה"נ ראוי לומר על העולה.

בתו' מנחות ה' א' ד"ה גילח על אחד משלשתן יא כתבו ואפי' לרבנן דלא שרו לשחות יין עד שיביא חטאתו, נראה כונתם לרבנן דר"ש במתני' מ"ה ז' דאין הנזיר מותר ציין אלא אחר המעשים כולן, [ומה דנקטו חטאתו ל"ד ור"ל גם חטאתו דלא סגי בחד], דמסתברא דלא פליגי אמתני' דמעילה י"א א' דעולתו ושלמיו של הנזיר קרצין לאחר מיתה, וא"כ תקשה לדידהו דאשכחן הכשר קבוע דאחי לאחר מיתה, לזה פירשו דגם הנך רבנן מודו דאם גילח על אחד משלשתן יא, וע"כ דהא דלא שרו ציין אלא אחר כל המעשים הוא דין מחודש מחמת המעשים, הנלמד מהאי קרא דואחר ישתה הנזיר יין, אבל מהלכות נזירותו כבר הותר בזריקת אחד מן הדמים ואין צו שום לאו, דאם איתא דלא הותרו עדיין איסורי נזיר לא היה יוצא אם גילח על אחד משלשתן, דהא גילח בעודו נזיר, דמסתברא להשוות איסורי נזיר להדדי, ואם ציין וטומאה עדיין באיסורי נזיר קאי ה"ה בחגלחת, ואף הנך רבנן דהיינו ר"א משמע דמודו בהך מתני' דאם גילח על אחד משלשתן יא, [וכ"מ ממה שחזר ושנה התנא במתני' מ"ו ז' הא דגילח על אחד משלשתן יא, מקמי ששנה הא דר"א דנזרק א' מהדמים ונטמא סותר, ומשמע דהיינו לומר דצרישא מונה], והלכך גם לדידהו חשיבי עולה ושלמים דנזיר מכשיר שאינו קבוע דע"י החטאת לצד כבר הוכשר הנזיר, א"נ כיון דלענין הכשר חגלחת הו"ל מכשיר שאינו קבוע, מסתבר

ולישנא דמתני' דאם גילח על אחד משלשתן יא משמע דלעולם מגלח אחר שלשתן, וכ"מ בנדרים ד' ז' דחידושא דגילח על אחד משלשתן יא, היינו שא"ל שלשתן, דאל"כ לא מנאנו צוה קולא אלא בשלמים ולא באינך, אבל בספרי זוטא מפורש כדעת תו' דר"י יליף מקרא דואת האיל יעשה וגו' להקדימו ראשון, וכ"מ בירושלמי בסוגיין, ומשמע לפ"ז דמקדיש תחלה החטאת והעולה והשלמים כדמנן זכחים פ"ט דגם בהקדשה חטאת קודם, והיינו מתני' דמביא ג' בהמות, אבל גזירת הכתוב הוא להקדים עשיית השלמים, וקרא דועשה את חטאתו וגו' מתפרש רק אהקדשה, ולפ"ז צריך לפרש סוגיא דנדרים שם דס"ד דגילח על הראשון דלא יחא תו כל תאחר על האחרים, וצ"ע. — לפי' תו' נראה דלא פליג ר"א אלא שהחטאת קודם, ואף דסתמא מגלח לאחר העולה והשלמים כפשטיה דקרא וגם שיוכל לשלח שערו תחת הדוד של השלמים, מ"מ קרי ליה ר"א דאינו מגלח אלא על החטאת, כיון דהחטאת התירו לגלח, דאם גילח על אחד יא, והוא הראשון.

אבל דעת הרמב"ם בפ"ח ה"ז דשוחט החטאת תחלה ואח"כ העולה ואח"כ השלמים, והיינו דס"ל דאף לר"י כן, וכמ"ש בלח"מ שם, [וכן מבואר בפירוש הרא"ש כ"ח ז' דרישא דקתני היה מביא ג' בהמות חטאת כו' היינו דכך הוא סדר הקרבתן, אבל כאן פירש כפירוש תו'], ונראה לפ"ז דלכו"ע הסדר תחלה שמביא החטאת ואח"כ העולה ואח"כ השלמים ומגלח על השלמים, אלא דר"י אחי למימר דעיקר מצות הגילוח היא על השלמים, ואם אירע שהקדים השלמים הרי הוא מגלח מיד ואין צריך להמתין לחטאת ולעולה, וכדדריש וגלח הנזיר פתח אהל מועד דר"ל בשעה שמקריב השלמים דכתיב ציה פתח אהל"מ, והיינו דקאמר ושוחט את השלמים ומגלח עליהם, דהגילוח על השלמים הוא, והיינו דילפינן זכחים נ"ה א' בהיקשא משלמים דאם גילח על א' משלשתן יא, משום דאם גילח על השלמים יא נפק"ל מקרא דוגלח הנזיר פתח אהל"מ, אלא דבסתמא הוא גם אחר החטאת והעולה מפני שכן הוא סדר הקרבתם, ור"א פליג וס"ל דמצות חגלחת גם על החטאת היא אלא לפי שהיא קודמת בכל מקום לא הוצרך הכתוב להזכירה דכיון דמגלח אחר השלמים הרי הוא גם אחר

ישאר עליו איסור גילוח, והלכך לעולם קודם תנופה
כבר הותר בגילוח אף אם תנופה מעכבת.

מהא דאמר זכאים נ"ה א' דהיקשא דקרבנות
הנזיר זל"ז אינטריך להא דאם גילח על אחד
משלשתן יא, נראה מוכרח דכחך מהני קרבנות
מצוה דקרא דאם גילח עליו לחוד יא, ומקשינן
איך קרבנות לו, והיינו ע"כ שלמים כמו שפרש"י
שם, ומצוה דאע"ג דקרא מתפרש שהשלמים בא
באחרונה, מ"מ מהא דכתיב וגלח הנזיר פתח אהל
מועד, והיינו דיגלח כשהביא השלמים דכתיב ביה
פתח אהל מועד כדמפרשין בגמ', שמעינן דגילוח
בשלמים תליא ומשהביא השלמים רשאי לגלח, אף
אם הביאו בראשונה, וכש"כ לפי תו' דלר' יהודה
דמתניתין לעולם מביא השלמים בראשונה.

והנה הדבר מתבאר בגמ' דרך אגב כדבר פשוט
דאם גילח על שלמים יא, וע"כ דקרא הכי
מתפרש, וכיון דלא מלאנו בזה חולק, מהיכי תיתי
נימא דר"א דדריש ואחר ישתה הנזיר יין דהיינו
אחר המעשים כולן, יחלוק בזה ויסבור דאין מגלח
אלא על שלשתן, וכדנקטו התו' מ"ז א', הרי
בלא"ה מצות תגלחת היא קודם שהותר ביין לר"א,
דהא תנופה מעכבת, ותגלחת מפורש דקרא דהיא
קודם תנופה, וא"כ מנלן לחדש דר"א פליג אסתמא
דגמ' וס"ל דלא הותרה תגלחת בשלמים לחוד, בזמן
דמהא דדריש אחר כל המעשים כולן אין שום
הכרח לחלוק על זה, ובפרט דמתני' קתני דאם
גילח על א' משלשתן יא ובסיפא קתני דהותר ביין
אחר כל המעשים, ולא פירשו בגמ' דריש רבנן
וסיפא ר"א, ועי' בספר מרן זללה"ה סי' קמ"א
סק"ד שגם דעתו ז"ל לקיים הא דגילח על אחד
משלשתן יא גם לר"א עיי"ש.

וכן נראה דר"ש דסבירא ליה אחר מעשה יחידי
ומשנזרק עליו אחד מן הדמים הותר ליטמא
למחיס וביין, מ"מ אין מזה ראייה דגילח על אחד
משלשתן יא, דיש מקום לומר דהכחוש קבע את
הגילוח על השלמים, לכך גם לדידיה אינטריך
היקשא דזכאים נ"ה א' לומר דגילח על אחד
משלשתן יא, והיינו דבערכין כ"א א' הוצרכו
להביא גם הא דגילח על א' משלשתן יא וגם הא
דנזרק אחד מן הדמים הותר הנזיר לשמות יין
ולהטמא למחיס, דמחד מייביהו אכתי לא שמעינן
שהותר בכל איסורי נזיר, דמהא דר"ש לא שמעינן

דאף דלענין יין וטומאה הו' מכשיר קבוע, מ"מ
שייך שיבואו כעין נדבה לאחר מיתה, (א"נ כיון
דתנופה מעכבת לטומאה ויין כדאמר מ"ו א'
אע"ג שאינה מעכבת בהכשר הקרבן, ש"מ דענין
מיוחד הוא דעד שיגמור כל מצותיו עדיין אסור
בטומאה ויין, ולאו שריך להכשר הקרבן, והלכך
משום טומאה ויין לא חשיבי העולה והשלמים
כמכשירין, ורק משום תגלחת חשיבי מכשירין, וכיון
דגילח על אחד משלשתן יא הו"ל מכשיר שאינו
קבוע, ועוד י"ל דלענין טומאה ויין לא חשיבי
הקרבנות כמכשירין כיון דגם תגלחת מעכבת לרבנן
דר"ש, ומיהו הרי משמע בגמ' דאם לא היה מגלח
אלא על שלשתן דהו' חשיבי כולהו כמכשירין, וכן
אשם נזיר חשבינן כמכשיר אף דגם החטאת מעכבת,
לר"י בנו של ריב"ז, והרי לר"ש דגילח על שלמי
נדבה יא כדאמר מ"ו ב', ודאי אין סבירא להחשיב
העולה והשלמים כמכשיר, וה"נ לרבנן, וגם הרי
אשכחן דיכול לקבל נזירות על מאה עולות ומשמע
במצ"ן בפירוש התורה דאז כולם מעכבים בהיתר
היין, והאם יחשבו כולם כמכשירין כה"ג, והיינו
דמוכחינן דמהא דאין מכשיר קבוע בתגלחת מוכח
דאין לחשבנן בכלל כמכשירין אלא כדורון בהשלמת
הנזירות, וזה דלא כדנקטו בתו' מ"ז א' ד"ה
ונטמא דלר"א אם גילח על אחד משלשתן לא יא,
ועי' מש"כ להלן, ועי' ערכין כ"א א'.

ובעת ראיתי צירושלמי פ"ד ה"ה דאיכא מ"ד
דמוקי למתני' כ"ח א' דנזרק עליה אחד
מן הדמים אינו יכול להפר אף כר"א דאינו מותר
ביין אלא אחר כל המעשים כולן, ודלא כדאמרין
בתלמודן שם, ומפרש טעמא משום דנייתק מל"ת
לעשה דואחר ישתה הנזיר יין, הנה מפורש כמש"כ
דאיסורי נזיר גם לר"א הותרו משנזרק אחד מן
הדמים, ומיהו בפשוטו אינו מובן מאי נפ"מ איזה
איסור, סו"ס יש כאן עדיין עיניו נפש כיון דעדיין
אסורה ביין ולמה לא יפר, ואפשר דאיסור זה
דואחר ישתה הוא משום דיש עליו מצות הקרבנות,
ואינו מאיסורי נזיר, ולא ניתן להפרה, וצ"ע.

ואפשר דבגילח על אחת משלשתן כבר הותר
בתגלחת, ולא קאמר ר"א אחר כל
המעשים כולן אלא לענין טומאה ויוצא מן הגפן,
דלא מסתבר דלאחר שגילח במצות גילוח עדיין

שם א"ה גזירה שוה ל"ל, אע"ג דאיכא למימר דגזירה שוה אחי לומר דתנופה לא מעכבא, י"ל דא"כ לא ליכתוב ואחר ולא גזירה שוה, ומסבירא לא הוי אמרינן דתנופה מעכב כיון שאינה מעכבת בקרבן, שו"ר שכבר כ"כ צפי' הרא"ש.

שם א"ר תנופה בנזיר מעכבת, לפ"ז מביא שלמי נזיר אחרים כדי לקיים תנופה ולהתירו בטומאה ויין, ואשכחן דכוותיה באשם מזורע שלא נתן מדמו ע"ג זהונות דמביא אשם אחר להכשירו כדאמר יומא ס"א ז', ואף לר"ח דס"ל ההם דאין לו תקנה שאני ההם דכתיב אחו.

מ"ו ב' ומי מעכבא והתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו כפס כו' ואלא הא דתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו שער כו', יעוי' בתו', ולכאורה אפשר לפרש הכ' דרשא דזאת תורת הנזיר בין שיש לו כו' בתרי אנפי, חדא דה"ק דהנזיר אחי לרצויי דאף מי שאינו יכול לקיים מצות תנופה וגילוח יכול לקבל נזירות ולסיימה, ועוד דה"ק דזאת תורת הנזיר שיעשה תנופה וגילוח ואף מי שאין לו כפס או שער לא יטור עד שיעשה תנופה וגילוח ומתפרש דאם לא שייך תנופה שלא בידיו ולא שייך גילוח בדליכא שער, לא יהא לו היתר עולמית, ומעיקרא מפרשינן בין שיש לו כפס ובין שאין לו כפס דאף שאינו יכול להניף מ"מ תורת נזיר עליו וניתר בטומאה ויין בהצאת השלמים אף שאינו מניף, וסתמא אית לן למימר דאף ר"א מודה בהך דרשא, וצתו' כחצו דלרבנן מאחר אחר נפקא, אבל י"ל דס"ד דכל שאינו ראוי לתנופה תנופה מעכבת זו, ושפיר איצטריך קרא אף לרבנן, דלית לן למישווי פלוגתא במה דלא מצינו, ודחינן דאיכא לפרושי דאדרבה אחי למימר דגם אין לו כפס חייב לנהוג בזאת תורת הנזיר שכולל גם תנופה, וכיון שאינו יכול להניף ישאר באיסורו, וכדחזינן בדרשא דבין שיש לו שער ובין שאין לו שער דלצ"ש מתפרשא דאין לו תקנה ולצ"ה מתפרשא שצריך להעביר תער על מורטו, הא בלא"ה אין לו תקנה, אלמא דדרשא דזאת תורת הנזיר מתפרשא דצריך גילוח לעיכובא ואף באין לו שער, ואם נפשך לומר דתנופה צשאר איבריו לא גרע מתער על מורטו, שפיר י"ל כן, אבל עכ"פ בלא תנופה לא מישתרי וכרב, ואף אם לרבנן דמשתרי בלאחד מן הדמים אין מקום לאסור אין

שהותר בחגלחת ומהא דגילח על אחד משלשתן לא שמעינן שהותר בטומאה ויין.

ובנדרים ד' ב' דאמרינן דס"ד דלא יהא כל תאחר בקרבנות נזיר כיון דגילח על אחד משלשתן יא, ולא מיייתין הא דנזרק עליו אחד מן הדמים, משום דבהא דנזרק עליו אחד מן הדמים לא אשכחן זהו קולא, דכך הוא מחלת הדין דאחר מעשה יחידי ניתר ביין וטומאה, ומה מקום להקל משום כך לענין כל תאחר, הרי גם קרבנות דאין מתירין כלום נמי יש בהן משום כל תאחר, אבל הא דאם גילח על אחד משלשתן יא יש בו קולא דלכתחלה מצוה לגלח על שלשתן, ובדיעבד סגי על אחד מהן, וכבר כתבנו לעיל דמכאן משמע דאינו שוחט את השלמים תחלה, דאם לא כן לא מצאנו קולא בחטאת ועולה, אלא אדרבה חומרא דמצי מגלח עלייהו, ועי"ש שכתבנו ליישב.

הא דבמנחות ה' א' הביאו הא דגילח על אחד משלשתן יא, ולא הביאו הא דנזרק אחד מן הדמים כו', הוא משום דאם תגלחת לא הוי שרי אלא על השלמים, הרי היה השלמים הכשר קבוע, והלכך הוצרך להביא דגם החטאת מתיר תגלחת, וסמך על ממני' דנזרק אחד מן הדמים דבכלל זה אף טומאה ויין.

מ"ו א' מה ההם אחר מעשה יחידי כו', הדבר צריך פירוש היכי דרשינן כה"ג גזירה שוה לאפוקי לקרא מפשטיה, ונראה דכוליה קרא דואחר ישתה הנזיר יין מיותר, דבלא"ה משמעותיה דקרא דעם גמר הקרבנות השלמים ותנופתו נשלם ענין נזירותו, וכש"כ דואחר מיותר, דהו"מ למיכתב ושתה הנזיר יין, והלכך ר"א דריש ליה דואחר אחי לאשמועינן דתנופה מעכבת בהיתר היין אף שאינה מעכבת בקרבן, ורבנן מפרשי דהוא מעין קרא צפ"ע דלאחר יהא מותר ביין ולא פירש לאחר מה, וע"כ למידרש גזירה שוה לפרושי ואחר מה קאמר, ודרשינן דמתפרש דאחר מעשה יחידי, דכל דאפשר לומר עליו אחר הרי הוא בכלל ואחר דקרא, דאחר לעולם מתיחס בדרך כלל למעשה יחידי הנזכר אחריו, ולשון ואחר מתפרש כמו אחר כן, ומתיחס לדברים שקדמו, וכאן ילפינן גזירה שוה דואחר מתפרש כמו אחר, וממילא קאי אמעשה יחידי, כמו אחר התגלחו דקאי אגילוח.

לו כפיים אף שלא היה ראוי לתנופה, מ"מ לר"א שפיר תנופה מעכבת.

ולפ"ז יתכן דהא דקיס ליה לרב דתנופה מעכבת לטומאה ויין אע"ג דלענין כפרה שירי מנזה היא, דהיינו מנחת תורת הנזיר דמתפרשא לעיכובא שיעשה כחורה, וניחא הא דאמרינן מנחות י"ט א' והרי נזיר דלא כתיבא ביה אלא תורה ואמר רב תנופה בנזיר מעכבת, דאלמא דטעמא דרב משום דתורה עיכובא הוא, אבל מואחר ישתה הנזיר יין ליכא למילף כדאמרינן דכיון דלענין כפרה שירי מנזה היא ה"נ לא תעכב בטומאה ויין, ואף דבסוגיין נקטו לה רק כס"ד היינו מקמי דקיס לן דרשא דזאת תורת לעיכובא, ומש"כ בתו' לפרש דהתם במנחות מפרשינן דתנופה מעכבת השלמים אף שאינה מעכבת היין קשה דהא בקרבן לכו"ע תנופה שירי מנזה היא, ולאחר שהוכשר מה מקום שיפסל מחמת חוסר תנופה, הרי קודם תנופה כבר אפשר להקטיר האומורין ולאכול הבשר, וגם כיון דבסוגיין פשיטא דרב לענין טומאה ויין קאמר, לית לן לחדש דסוגיא דהתם פליגא בזה.

ורל"ב משמע בתו' וברא"ש דנמי קושטא הוא דרב אליבא דר"א קאמר ומשום דס"ד דכיון דלכפרה שירי מנזה היא אימא דלטומאה ויין נמי לא מעכבא וכמו לל"ק, אלא דגמ' לא שבקיה לאסוקי למילתיה, ופריך דגם לרבנן משמע דתנופה מעכבא מהא דתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו כפיים ובין שאין לו, ומתפרש דתנופה מעכב ואף באין לו כפיים אינו נותר בלא תנופה, ודחי דבין שאין לו שער לא מתפרש דאין לו תקנה דלכ"ש אין צריך תקנה ולכ"ה אית ליה תקנה, וע"כ דה"ק דאף באין לו שער נוהג מזירות ואף שא"א לו לגלח, ודכוותה בתנופה נמי ולא מעכבא, ור' אבינא דחי דאפשר לפרושי לכ"ה דצריך ואין לו תקנה, ויחפרש בין שאין לו שער דג"כ תגלחת מעכבת ואין לו תקנה, ומ"מ אף דלפ"ז אפשר לפרש דבין שאין לו שער דלעיכובא קאמר דצריך תגלחת, מ"מ אפשר נמי לפרש דבין שאין לו שער נמי נוהג צו מזירות אף שאינו יכול לגלח, וככ"ש, והלכך הא דאין לו כפיים לרבנן שפיר אפשר לפרש דבא לומר דאין תנופה מעכבת, [ולפי' תו' הנידון אם יכול להניף צורוע ע"ש], וכדפרכינן דק"ו מתגלחת, והא דרב אליבא דר"א וכמו לל"ק.

בתוספתא ספ"א תניא מזירות נוהגת בארץ ובחו"ל בין שיש לו שער בין שאין לו שער אע"פ שנאמר ולקח את שער ראש מזרו בין שיש לו כפיים ובין שאין לו כפיים אע"פ שנאמר ונתן על כפי הנזיר, ומשמע דקולא אחי לאשמועינן דאין גילות ותנופה מעכבין, ואף באין ראוי מתחלה, ובתור הכי קמני המורט בש"א צריך להעביר תער על כל צשרו [לכאורה צרוב ראשו סגי, ויש מקום לומר דליסגי בשטח של שתי שערות למ"ש הרא"ש ס"א א' דסגי אם השאיר צ' שערות למנזות גילות, ואף אם אינו ראוי לעשות כן, אבל בגמרא ראשו ונשארו צ' שערות שפיר סגי בהכי למנזות גילות וה"נ לענין העברת תער על מורטין], בה"א אין צריך וכן במצורע וכן בלויים, והיינו כגירסא דיומא ס"א צ'.

בנזיר טמא לא מנאחי מבואר דין ממורט, אבל לאחר שנתרבה ממורט לזירות [מקדוש יהיה בספרין], סתמא לכל דיני מזירות נתרבה, וכי היכי דבתגלחת הטהרה א"צ להעביר תער על מורטו לפמ"ש הרמב"ם ככ"ה, ה"ה בתגלחת הטומאה, ואף דתגלחת הטומאה מעכבת.

שם דתניא אין לו צהן כו', בסנהדרין מ"ה צ' תנאי היא דתנן אין לו צהן יד כו', יש לעי' דבפשוטו כל הנידון אי צעינן קרא כדכתיב, היינו דדברים שאינם עיקר המנזה, וגם אינם מנזה נוספת בפ"ע, [כמו סמיכה ותנופה בקרבנות, וקריאה בצבורים ובחליצה וכיו"צ, דהני שייכי בנידון אי צעינן שנה עליו הכתוב לעכב, עי' זבחים ד' צ' תוד"ה אימא, ועי' בספר מנן זללה"ה לנגעים ס"צ סק"כ כ"ו], אלא הוא פרט וסדר בעיקר המנזה, כמו יד העדים במיתה, דעיקר המנזה היא המיתה, וזכור בכחוב סדר הדבר ציד העדים בראשונה, וכן בגוה"ד, וכן צנן סורר נזכרה המנזה בתפישת והוצאת אציו ואמו, וכן בעיה"נ נזכרה מנזותה ברחוב, ושייך לדון אם זה לעיכובא בכל המנזה, דלא מפרשינן דואת כל שללה הוא כעין מנזה נוספת, אלא הכל חדא מנזה, [והרי הוקלו מסקילה לסייף משום דממונן אצד, עי' סנהדרין נ' א'], וכן ציד העדים ואינך, אבל הכא במצורע דכתיב שיתן על הצהן, מה זה שייך לקרא כדכתיב, הרי זה עיקר מנזתו, וכמו בקרבן אם לא יזרוק הדם על המזבח, האם שייך בזה לדון משום קרא

התם דלרין שהדס והשמן יגיעו לזהונומיו ושפיר י"ל דבאין לו צהן אין לו תקנה, וגם אפשר לומר דנותן על מקומו, אבל גילוח אינו אלא להעביר השער, ובממורט לא שייך ענין זה, ומיהו היה מקום לומר דממורט כיון דאינו ראוי לנאות גדל פרע, שלא יוכל לקבל מזירות כלל, [וזה ילפינן בספרי מדכתיב קדוש יהיה לרבות ממורט ע"ש, וגם אפשר דילפינן מזה תורת הנזיר בין שיש לו שער ובין שאין לו שער כדאמר נזיר מ"ו ב'], אבל כל שנתרצה לקבלת מזירות, לא שייך להזכיר בו גילוח.

ובכבר כתב בעין משפט כאן שזו דעת הרמב"ם בפ"ח מהלכות מזירות ה"ה שפסק דממורט א"צ העצרת תער וכז"ה דסוגיין, דאחיה כגירסא דידן במתניתין דנגעים דלר"א נותן על מקומו, וכ"ה ג"כ בסנהדרין מ"ה ב', ואחיה שפיר אף לרבנן דבאין לו צהן אין לו טהרה, וא"צ למה שנחקו בז"מ ולח"מ שם.

מ"ו ב' מתני' גילח על הזבח ונמצא פסול כו', מש"פ תו' שנשפך דמו או יא, קשה דא"כ גילח לפני זריקה, ומאי איריא שנמצא פסול, אפילו נמצא כשר אם גילח לפני זריקה תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו, כמבואר במתני' כ"ח א' דנשחטה אחת מן הבהמות עדיין יכול להפר אם לא משום הפסד קדשים, דדוקא נזרק אחד מן הדמים הותר לתגלחתו וטומאה ויין, ושם כונתם דנשפך דמה על הרצפה ואספו וזרקו, וכן ביא' ונטמא וזרקו, ובאמת בעיקרא דמתניתין יש מקום לדקדק דלא הו"ל למיתני אלא גילח ואח"כ הביא קרבנותיו תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו, ומה יתרון בזבח פסול, ואפשר דמתני' לר"ש איכטריך דגילח על שלמי נדבה יא, והיה מקום לומר דה"ה על זבח שהוקרב והוא צדין אם עלה לא ירד דנמי יחשב כדורון ותהא תגלחתו כשירה, קמ"ל דתגלחתו פסולה, והיינו לישגא דגילח על הזבח ונמצא פסול, דמתפרש שהזבח הוקרב ככל משפטו, וגילח עליו, ועכשיו נמצא שהיה פסול, ומתפרש כסתם פסולין שהם צדין אם עלו לא ירדו.

שם וזבחיו לא עלו לו, לא קתני פסולים, דעולה ושלמים כשרים, דאף שלמי נזיר שהקריבין לפני זמנם כשרים כשלמים דעלמא, כמבואר וזכיר קי"ד ב' דחייבין עליהן בחוץ, ובסמוך גבי עולה

כדכתיב, ואפשר דבאמת מחכמים דסברי דאין לו טהרה עולמית אין ראיה דבעלמא נמי צעו קרא כדכתיב, ד"ל דהכא שאני שזו עיקר מזהו, אבל מר"א ור"ש דסברי דגם צהן נותן על מקומו או על של שמאל, שפיר איכא למישמע דכש"כ דלא צעו קרא כדכתיב, וע"כ דאינהו סברי מסבירא או מגמרא דמקום המתנות אינם עיקר המזבח, והם צמשיקל קרא כדכתיב, וע"כ בספר מרן זללה"ה שם, וז"ע.

ולמש"כ דטעמא דחכמים דאין לו טהרה עולמית י"ל דהוא משום שזו עיקר מזהו ואף אי לא צעי קרא כדכתיב, לפ"ז אין טעם לומר דבאין לו צהן קודם שמוקד לטומאה יוכל לתת על מקומו אף לרבנן, וז"ע דדברי החו', וגם בל"ז ל"ד לגידמין מעיקרא דהתם איכא קרא וכמש"כ לעיל, וגם בסבירא יש לחלק, וגם סתימת המשנה אין לו צהן, דחוק לפרש דצנקטעה אח"כ איירי, וגם אם צקטוע מעיקרו מודים חכמים היה ראוי לפרש כזה"ג אם ס"ל כר"א או כר"ש, (וגם רהיטת הגמ' יומא ס"א ב' נזיר מ"ו ב' דלרבנן לא אשכחן דנותן על מקומו, דגם נזיר ממורט דמשוין להו התם משמע דאין חילוק בין ממורט מעיקרא לנמרט אח"כ, מדלא משנינן הכי צהן דפרכינן התם ולא הא דתניא זאת תורת הנזיר בין שיש לו שער ובין שאין לו שער, וז"ע.

ביומא ס"א ב' וא"ר אבינא כשאומרים צ"ש צריך צריך ואין לו תקנה, נראה דס"ל לר' אבינא מסבירא דאין ענין בהעצרת תער על ראש ממורט, דאינו כלל מעין דגילוח, והלכך פשיטא ליה דאף אי צ"ש כר"א ס"ל דבאין לו צהן נותן על מקומו, מ"מ דממורט לא שייך העצרת תער במקומו, ולכך ע"כ דלרין ואין לו תקנה קאמר, אף שהלשון דחוק כדחויין דפרכינן ותני תנא צריך ואין לו תקנה, ובאמת דקשה להצין טעמיה דרבי פדת, דהיכי מיקיימא וגלח בהעצרת תער על ראש ממורט, והגע עצמך אם היה הדין דגם במספרים כעין תער הוי סגי בנזיר, מי הוי שייך העצרת מספרים בראש ממורט, וה"נ גלות צתער אין הענין אלא בתלישת השער, ומה ענין בהעצרת התער במקום ממורט.

ובראיה דצ"ה מזו סברי בין כרבנן ובין כר"א צהן דאין לו צהן יד וצהן רגל, דשאני

קרצנותיו, הרי הקריצם כדינו צטהרה, ומה צק שעכשיו נטמא, ימתין עד שיטהר ויציא שאר קרצנותיו, או יגלת, אם כבר הציא כולם ע"י לעיל י"ד ז', אבל מנלן דהקרצנות שהקריצ בהכשר נפסלים וצריך להציא אחרים, וכבר כתבנו במקו"א דמזה משמע דאף לאחר מלאת אם נטמא מציא קרבן טומאה, דלפי זה ניחא דכיון דמגלח תגלחת טומאה בעודו אסור בתגלחת, שפיר צריכים קרצנות אחרים לתגלחת הטהרה, ואין יכולים לשמש בקרצנות שהציא מקודם, וכ"מ ברא"ש כ"ח א' וכמש"כ לעיל שם.

ובן משמע קצת במתני' דלקמן ר"פ כה"ג דקאמר ר"א יטמא כהן שאינו מציא קרבן על טומאתו ואל יטמא נזיר שמציא קרבן על טומאתו, ואם אינא דלאחר מלאת אף שהוא באיסורו להטמאות מ"מ אינו מציא קרבן טומאה, היה ראוי לפרש דאל יטמא נזיר בזמן שמציא קרבן על טומאתו, אבל אחר מלאת שאינו מציא קרבן באמת יטמא נזיר שאין קדושתו קדושת עולם ואל יטמא כהן שקדושתו קדושת עולם, וגם יש מקום לומר דאם אשכחן נזיר שאינו מציא קרבן טומאה דינא ללמוד מזה דגם כשמציא קרבן טומאה לא עדיף מכהן, דאין לנו לחלק מחמת הקרצנות בזמן שחומר האיסור שזה בדליכא קרבן כמו בדליכא קרבן.

תוד"ה ונטמא והואיל ונטמא קודם שהקריצ כולם כו', משמע דאם נטמא לאחר שהקריצ כולם עד שלא גלה אינו סותר לר"א, וצ"ע דלעיל י"ד ז' אמרינן דכיון דסבירא ליה לר"א דתגלחת מעכצת תוך מלאת הוא וליסחור, ומשמע דאף לאחר שהקריצ כולם אם נטמא קודם תגלחת סותר לר"א.

ביצה י"ט ב' לא צריכא דאע"ג דפריש כו', לפירוש תו' דהדבר תלוי בלשון נדרו, ושפיר יכול להתחייב תודה שיכול ללאת זה ידי חגיגה, קשה דא"כ מאי פסקה דברייתא למיתני דאין יוצא זה משום חגיגה, הרי באמת יכול להתחייב שיצא זה ידי חגיגה, ורק אם אמר בלשון ואצא זה לא סגי בהכי, ונראה דהיינו טעמיה דהרמב"ם דכתב בפ"צ מחגיגה הי"ד דאף באמר שאצא זה ידי חגיגה נמי לא מהני, וכן

או שלמים שלא לשמה נקט נמי וחציו לא עלו לו, משום העולה או השלמים, אע"ג דהחטאת פסולה. שם גילח על החטאת שלא לשמה כו', אגב דבעי למיתני פלוגתא דר"ש ורבנן בעולה ושלמים הקדים דחטאת לכו"ע תגלחתו פסולה, אע"ג דמרישא שמעינן לה.

שם רש"א אותו הזבח לא עלה לו כו', אע"ג דלר"ש גם על שלמי נדבה יצא כדאמרינן בגמ', מ"מ נקט לה בשלא לשמה לרבותא דרבנן, דאע"ג דהוא בכל דיני שלמי נזיר מ"מ כיון שלא עלה לשם חובה הרי תגלחתו פסולה, א"נ יש מקום לומר דשלא לשמה גרע משלמי נדבה, דהתם דורון הוא שהציא, אבל שלא לשמה, ע"י קלקול נעשה הקרבן, ולא חשיב כדורון, קמ"ל.

יש להסתפק לר"ש אם דוקא קרבן נדבה קאמר, או דאף עולת חובה או חטאת ואשם שהציאם לאחר מלאת יכול לגלח עליהם, ומסתברא דדוקא קרבן נדבה, דכל שהציא דורון אחר נזירותו שפיר מגלח, אבל קרבן חובה לא, ואפשר דקרבן חובה שעשאו שלא לשמה נמי לא יוכל לגלח עליו, דלא מיקרי דורון, ועי' בירושלמי דעל שלמי חגיגה מגלח לר"ש, ואפשר דשלמי חגיגה עיקרם מעין דורון, וצ"ע. — נראה דדוקא על זבח מגלח ולא על עוף.

יש להסתפק לר"ש אם שלמי נדבה מחירין נמי בטומאה ויין, וקודם גילוח מסתברא דלא, דלא קרינא ביה אחר מעשה יחידי, דאכתי לא עבד שום מעשה מחובת הנזירות, כי תיבעי לך לאחר תגלחת, וצ"ע.

שם ואם גילח על שלשתן ונמצא אחד מהן כשר כו', היינו מתני' מ"ה א' אם גילח על אחד משלשתן יצא, וצ"ע למאי הילכתא הדר תני לה הכא, ושמא לומר דר"א דבחר הכי נמי מודה בהא, וכמש"כ לעיל מ"ה א' בדעת תו' מנחות ודלא כמש"כ מ"ז א', וצ"ע.

מ"ז א' מתני' מי שזרק עליו אחד מן הדמים ונטמא ר"א אומר סותר את הכל, נראה דאף לר"א אם הבשר קיים הרי הוא נאכל, דלא מצינו קרבן שיפסל לאחר שכבר הוכשר כדאמר זבחים כ"ט א', והרי בשעה שקרב קרב כדינו, ויש לעי' מנין קים ליה לר"א דסותר

שהוא בעל קרי, דאין חשיבותו נגרעת ע"ז, אלא ר"ל שעבר ועדיין הוא ראוי וכשר לעבודה, או שיוכשר לאחר זמן, ומשכח"ל שעבר מחמת חולי או חשיבות, ובכחאי גוונא זה שנכנס תחתיו, יש לו דין כהן המשמש לענין פר יוהכ"פ ועשירית האופה, ואיירי שנכנס תחתיו משגגו שמן המשחה ולכך הו"ל רק מרובה בגדים, והא דאמרין בסוגיין דמשוח שעבר לאו בר עבודה הוא, היינו בלמעשה שאינו עובד, אבל ברא"ש כאן ובהוריות שם וכן בתו' כאן, כנראה משמע להו דמשיח שעבר לאו בר עבודה הוא היינו שאינו ראוי לעבוד ולכך דחקו לאוקמי היכי משכח"ל. (הוריות י"ג).

שם היו מהלכין בדרך ומלאו מת מזה יטמא משוח מלחמה ואל יטמא הסגן, בהוריות י"ג א' תניא מוטב שיטמא משוח מלחמה כו' שאם יארע זו פסול בכה"ג נכנס הסגן כו', ומשמע דלאו משוח שמעלת הסגן גדולה ממעלת המשוח מלחמה, אלא משוח הנורף שמא יארע פסול בכה"ג, ולפ"ז סגן אין זו שום מעליותא כלפי משוח מלחמה, ואדרבה משוח מלחמה עדיף מיניה וכדחזינן שהוא קודם להחיותו, דסגן הוא ככהן הדיוט לכל מילי, ולפ"ז נראה דסגן שעבר אין צינו לכהן הדיוט ולא כלום. (סע).

מ"ח ב' ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו כו' אמרת לא יטמא כו', בצרכות י"ט ז' פרש"י ותו' משוח דפסח ומילה יש בהן כרת, ולכאורה צדין עוסק במזוה דפטור מן המזוה לא מלאנו חילוק אם המזוה שעוסק זה קלה או חמורה, והרי גם מי שקיים פריה ורביה שנשא בתולה פטור מק"ש משוח שעוסק בטיירדא דמזוה, וההולך לקרא ק"ש ושמע שמת לו מת לא חשיב כעוסק בק"ש, ומיפטור מקריאת שמע מחמת טירדא דמתו, וא"כ ה"נ ההולך לשחוט פסחו ולמול בנו ושמע שמת לו מת ראוי לפוטרו מפסחו וממילה, אלא דמ"מ י"ל דכרת חמיר טפי, אבל לפירוש השר מקוצי שם יתא דתנא אדרשא דולאחותו סמיך, דכיון דולאחותו אתי למימר דלאחותו הוא דאינו מטמא הא למת מזוה מיטמא, ממילא שמעינן דאינו מיטמא לקרוביו משוח פסח ומילה, וכמש"פ בתו' שם. (צרכות י"ט ז').

בפ"ח מנזירות הי"ד כתב דאפי' אמר על מנת שאגלה ממעות מעשר נמי מגלה מן החולין, והיינו משום דפשטא דגמ' מתפרש דליכא גוונא שיתחייב ויוכל לזאת ידי חובתו מן החגיגה או מן המעשר, אבל בסברא קשה לנטות מדברי התו' דלמה זה לא יוכל אדם להתחייב תודה שינא זה ידי חגיגה, או מירות שיוכל לגלה ממעות מעשר, וכמו שיכול להתחייב תודה היא ולחמה מן המעשר כדחנן מנחות פ"ז א', וגם ממה שקבעו בגמ' להך עובדא דד' מאה זווי ולנסיב צרתי הכא משמע דכי הדדי נינהו וכמ"ש במלחמות, ואפשר דלשון מציא אדם תודתו משמע שהוא חייב תודה אף אם לא תהא מלות חגיגה בעולם, ואעפ"כ דיינינן שיוכל לזאת זה ידי חגיגה, וזה לא יתכן, דאם הקדים ע"מ שאנא ידי חגיגה הרי עלי תודה כלשון תו', אין לחייבו להציא תודה אלא מתי שיכול לזאת זה ידי חגיגה, וכל עוד שלא הגיע הרגל לא נתחייב, ואם מת עד שלא נתחייב בחגיגה י"ל דאין היורשים מציאין אותה, אף אי שעבודא דאורייתא, ובעלמא מציאין אף כשלא הפריש, ולשון הברייתא משמע דחייב תודתו בכל גווי, ובאופן זה אינו יכול לזאת זה ידי חגיגה, דכיון דחייבו מוחלט הרי אינו צא אלא מן החולין, ודכוותה בנזיר, וז"ע.

יעויין ברמב"ן בפרשת נזיר דמרבינן מקרא כפי נדרו שאם קיבל נזירות על מנת להציא מאה שלמים דכולם צדין שלמי נזיר, ויש לעי' אם הנוספים יכול להציא מן המעשר אם פירש, ולכאורה היינו הך דכיון דנתחייב בהם בתורת נזירות אינן צדין אלא מן החולין, כיון שלא התנה בתנאי גמור.

בהן גדול

מתני' היו מהלכין בדרך ומלאו מת מזוה כו', עי' מש"כ בזה לעיל מ"ד א'.

שם יטמא נזיר שאין קדושתו קדושת עולם, צירושלמי ה"א נזיר עולם ונזיר מאה יטמא נזיר מאה, ועי' מש"כ בזה לעיל ד' א'.

מ"ז ב' משוח שעבר ומרובה בגדים כו', בהוריות י"ג א' מרובה בגדים קודם למשיח שעבר מחמת קריו, ונראה דאין ר"ל ציוס

בק"א היינו רק בטב"י, אבל בטמא מטמא הכל, כונתו בכלי שיוצק לחוכה כמ"כ שמטמא כל מה שצבלי, וז"ע בחו"ט שנתקשה דדבריו דהא נזוק אינו חיבור, ומיהו למש"כ הא"ר הרי גם הנזוק יתטמא, ועי' רש"ש בטב"י שם.

עי' בסוגיא נזיר נ' ב', ולכאורה נראה לפרש, וכ"מ ברמב"ם פ"ז מטו"א ה"ד, דדבש הויפין והפחת אית להו רירי, ושאר מיני אוכלין לית להו רירי, ומיבעיא ליה אם טעמא דרבנן דפליגי אב"ש הוא משום דלית להו טעמא דסולדת לאחריה, והוא טעמא דסמיכי, ורק משום רירי הוא דס"ל דניזוק דדבש הויפין חיבור, והוא משום דרירי יש בהם כדי לעשות הכל גוש אחד, ולפ"ז אין ניזוק לאוכלין, וכדפליגי נמי אב"ש במקפה של גריסין ושל פול, או דגם לרבנן טעמא משום שסולדת לאחריה, ולפ"ז שפיר משכח"ל גם באוכלין שיהא ניזוק חיבור אם הוא יהיה סמיך דומיא דדבש הויפין, ולא פליגי אב"ש אלא משום דמקפה של גריסין ושל פול לא סמיך כ"כ, וז"ע בחו' ותו' הרא"ש שם שלא פירשו כן.

לכאורה טעמא דסולדת לאחריה, הוא דמשום כך חששו לטהר הניזוק, דזימנין שכבר נטמא הניזוק שכבר היה בכלי הטמא ואח"כ יחזור ויסלוד לאחריו ויטהרוהו, ומשום כך גזרו לטמא ניזוק במידי דסמיכי בכל גווני, דפשטא דמתני' דדבש הויפין ניזוק חיבור ואפי' ידעין שלא סלד לאחריו כלום, ולפ"ז אינו אלא מדרבנן, אבל אי טעמא משום רירי, י"ל דהוא חשיב כגוש אחד מחמת הרירי ומתטמא מדאוריתא.

הפמ"ג בפתיחה בהנהגת או"ה סדר שני אות ל"ז והוצא בפ"ת יו"ד סי' ז"ב סק"ו כתב דברמב"ם פ"ז מטו"א ה"ד מבואר דהא דזיעת קדירה חמה אוסרת היינו דוקא ממשקין, אבל זיעת אוכלין כגון חלב מהותך אין זיעתו כמוהו, והדבר חימא דלא נזכר ברמב"ם כלל מדין זיעה, ודברי הרמב"ם הם העתק סוגית הגמ' נזיר נ' ב' דאין ניזוק לאוכלין, ומבואר בגמ' שם דחלב מהותך ג"כ צדין הזה, והיינו לענין שיהא ניזוק חיבור לטומאה דומיא דדבש הויפין, ולא איירי כלל בחם ולא בזיעה, ומה שסיים הרמב"ם שם וכן שאר כל המשקין אין הניזוק שלהם חיבור אלא"כ עירה מזון לחם כמו שביארנו, היינו מתני' פ"ה מ"ג,

נ' ב' צעי רמב"ח יש נזוק לאוכלין או אין נזוק לאוכלין כו', א"ה ראיתי להעתיק בכאן מ"ש בזה בחו"ב מכשירין, מכשירין פ"ה מ"ט כל הנזוק טהור חוץ מדבש הויפין והפחת כו', נראה דאע"ג דמיבעיא לן נזיר נ' ב' אם יש ניזוק לאוכלין, מ"מ דבש הויפין עד שלא ריסקו, אע"ג דתורת אוכל עליו כדתנן שלהי עוקצין דרק משיירסק מטמא משום משקה, ותניא ב"ב פ' ב' דבש בכורו מטמא טומאת אוכלין שלא במחשבה, מ"מ יש לו ניזוק, דבין אי טעמא משום רירי ובין אי טעמא משום סמיכי, הרי אית ביה, ובזה ניחא דאף בטמא בחולין איכא נפקותא בהאי חיבור דניזוק, אע"ג דמשקה מטמא משקה להיות תחלה לעולם, ואף אי ניזוק אינו חיבור יטמא הכל להיות תחלה דכל טיפה וטיפה נוגעת בחזירתה, וכמ"ש בא"ר סופ"ח דטהרות, [ובני י"א נ"י העיר דהראב"ד והוצא ג"כ במאירי ע"ז ע"ב הק' כן על הא דתנן דמשקה טופח אינו חיבור, דמ"מ טמא כל טיפה את חזירתה, ולא הק' כן על נזוק וקטפרס, ושםא גם הגר"א לא אמרו אלא על משקה טופח, והשומע העתיקו על קטפרס, אבל מ"מ בסברא גם צנזוק וקטפרס יש לזה מקום, והדבר צריך הכרע], ופירש דנפ"מ רק לענין טב"י, והק' מרן זללה"ה בס"ה סק"ט דהא דבש דזורים לא משכח"ל ביה תרומה ואינו נפסל בטב"י, ולמש"כ ניחא דנפ"מ בטמא ובחולין ועד שלא נעשה משקה, דמדין ניזוק חיבור נטמא הכל אף שהוא אוכל, ועוד י"ל דנפ"מ כשמקצת הדבש נפסל מאכילה דלדעת הרמב"ם פ"ב מטו"א הי"ד והכ"א אינו מתטמא, ומ"מ י"ל דאם ניזוק חיבור חשיב הכל גוש אחד ולא גרע מידות ונטמא הכל, אבל אם ניזוק אינו חיבור אינו מתטמא, ואם אין משקה מטמא משקה אלא ברביעית ניחא בפשוטו כשאין רביעית בדבש, אלא דל"מ כן, עי' תו' פסחים י"ד א' ע"ז ל"א ב' ובש"ד, גם י"ל דנפ"מ אי טומאת משקין דאוריתא, דאי ניזוק חיבור נטמא כולו מדאוריתא, אבל אם ניזוק אינו חיבור לא נטמא אלא מדרבנן, דהא דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה אינו אלא מדרבנן, אלא"כ נימא דהא דנזוק דדבש הויפין חיבור ג"כ אינו אלא מדרבנן ועי' להלן. — דברי הר"ש בפ"ב דטב"י מ"ז שכתב דהא דתנן דעלה

והרי מסתבר דנבלה שטחנה עדיין מטמאה דהא ראיה לכלב וזימנין גס לגר, וא"כ כש"כ מת שיטמא גס כשנטחן, וז"ל דאיידי שע"י הטחינה הוא נעשה בתכונת רקב, וכ"ה לשון הרמב"ם בפ"ג מטו"מ ה"ו טחן המת עד שנעשה רקב אינו מטמא עד שירקב מאליו, ועי' בפיה"מ כאן דרקב היינו כשכלה הלחות כולה, וזכה"ג דנבלה אינה מטמאה, ואשמועינן דגם במת אין לו טומאת רקב, ומ"מ בחזר והרקב מייבש לא, וז"ע.

שם נקצר בכסותו בארון של עץ או ע"ג רפפה של לבנים זהו מת שאין לו רקב, באהלות פ"ב מ"ב חנן מלא תרוד רקב ועוד עפר קצרות טמא, ובתו' והראשונים נדה כ"ו ב' נדחקו לפרש מתני' בארון של שיש ויש בו מעט סיד וכרגיל הסיד נושר רק לאחר שכבר נעשה רקב, אבל ברמב"ם פ"ג מטו"מ ה"ח כתב שטומאה זו מדברי סופרים, ולפ"ז אפשר לפרש מתני' כפשוטה בקצר רגיל ומדאורייתא באמת אין לו דין רקב, ובמלא תרוד צממוס טהור גס מדרבנן, אבל במלא תרוד ועוד גזרו רבנן שיטמא אטו ארון של שיש, ולא גזרו במלא תרוד צממוס שהרי איירי בשיש גס עפר, ועי' בא"ר באהלות שם, ובמה שחמה בזה מרן זללה"ה באהלות סכ"א סק"ב.

שם אמר עולא אין רקב אלא הבא מן הבשר ומן הגידים ומן העצמות, למאי דאמר לקמן ב' דאין רקב למת חסר, יש לפרש דכשהיה מת שלם ונקרב ממנו מלא תרוד, הרי המלא תרוד הזה מטמא בדין רקב, וכן מצויר בסמוך בזה דארכיב חד אבר וקאחי דרך עקב, דבלא אחי דרך עקב פשיטא דמטמא, ואשמועינן דלריך שיהא הרקב הזה מן הבשר ומן הגידים ומן העצמות, אי"ג שמה כשנרקב בשר וגידין ועצמות, הרי גס אם נטל מלא תרוד מן הבשר לצד יהא ג"כ טמא, ורק אם לא נרקב רק בשר בזה ליכא דין רקב, וכ"כ מרן זללה"ה באהלות סכ"ב סק"מ.

שם ארשב"א א"ר יוחנן שני מתים שקצבן זה עם זה נעשו גלגלין זל"ז, יש לפרש למש"כ לעיל דלריך שמהא סבת הרקבון במת עצמו, וכאן כל רקבון של אחד גורמת לרקבון של השני.

שם מתיב ר"נ רקב הבא משני מתים טמא אמר רבא שקצבו זה בפ"ע כו', לכאורה קשה דקארי לה מאי קארי לה, וי"ל דהול"ל מלא תרוד

ואין חילוק בין אם מערה למשקין חמין או לחלב מהותך חס, דלעולם הויעה כמשקין, ולפי שהקדים שיש משקין כמו דבש הזיפין שהניחוק שלהם חיבור לכך סיים דבאובלין ושאר כל המשקין אין הניחוק חיבור, אלא במערה לחס, ולכן נראה דאין לעשות שום סניף מדברי הפמ"ג הללו, ועי' ביו"ד סי' נ"ב ס"ח וסימן ק"ח ס"א בהגה"ה ובזהגר"א שם ס"ק י"ח, ובתו"ח כלל ל"ו ובאו"ח סימן תנ"א במ"א סק"ל ובפמ"ג שם. (מכשירין ס"ה סק"ח).

שם חלב המת שהוא שלם והתיכו כו', עי' מש"כ במעילה י"ז א'.

תוד"ה ת"ש כיון שחיבור זה בא ע"י אדם ואע"ג דרביעיית דם כו', עי' מש"כ בזה לקמן נ"ג ב'.

בא"ד וי"ל היינו דוקא בטומאת מת כו', עי' מש"כ בכוונתם בחו"ב עוקצין ס"א סק"ו דיש לחלק בין טומאת מת ונבלה לטומאת אוכלין, דטומאת מת ונבלה הרי טומאתן מחמת ברייתן מן העצר, וכשנתפרדו לחתיכות פחות מכזית א"א להחזירן לכמות שהיו, וחיבורי אדם אינם חיבור, ולכך אינם חוזרים לטמאות, משא"כ טומאת אוכלין דכל שעכשיו הוא משמש כאוכל הרי הוא מטמא טומאת אוכלין, וכשם שחלת עשיית האוכל שפיר דמי ע"י חיבורי אדם כעושה עיסה וכיו"ב, ה"ג כשחוזר ומחבר שפיר חשיב חיבור והו"ל כביצה אוכלין.

נ"א א' ת"ר איזהו מת שיש לו רקב מת שנקצר ערוס בארון של שיש כו', נראה דרקב גרע מנפסל מאכילת כלב, והלכך אף אי טומאה חמורה עד לכלב, דין הוא דרקב המת יהיה טהור, וכדאמרו בירושלמי פ"ז ה"ב אין רקב לנבלה, ומשמע דאף אי יש נלל לבהמה עי' נ' א', ונחמדה הלכה למשה מסיני לטמאות רקב במת, ואין לך בו אלא חידושו בזמן שהרקב על טהרת המת ללא שום תערובת, והרקבון כולו רק מחמת המת.

וצ"ע בזה דאמר לקמן ב' מת שטחנו אין לו רקב, והיינו שהטחינה אינה גורמת לו להיות בדין רקב, [עי' נדה נ"ו א' אבל טמא טומאת רקב], דבהרקב לאחר שנטחן הרי מייבש לא בחר הכי, ואין הטחינה תגרום לדין רקב,

אלא בשערו העומד להגזו, אצל המחזר שאינו עומד להגזו פשיטא שאינו עושה גלגליו, כש"כ עור אף למ"ד דטהור מן התורה בחולין קכ"ב, ונראה דע"כ נריך לפרש דנחלש מקצת עור וקצרו עמו ומיצעיא ליה אם עושה גלגליו, בין למ"ד דטהור מה"ת ובין למ"ד דטמא, אצל צעודו מחזר פשיטא דעושה רקב, ושלקו במי טבירא יש לפרש לענין שאר מילי לפירשו וכיחו וניעו ושערו, אצל ז"ע דבפי' הרא"ש כתב דשלקו במי טבירא להעביר עורו, וגם שלקו לא מסתבר לענין דברים שחזן לגופו, וז"ע.

שם אמר אביי נקטינן מת שטחנו אין לו רקב איציעא להו טחנו וחזר והרקב מהו כו', עי' מש"כ בזה לעיל א' ד"ה וז"ע.

שם או"ד כבדייתו צעינן וליכא חיקו, נראה דהיינו משום שהטחינה גורמת להקדים הרקבון, ואין רקב זה מחמת המת הטבעי.

שם מני עולא בר חנינא מת שחסר אין לו רקב ולא תפוסה ולא שכונת קצרות, אם נפרש מת שחסר ממנו לאחר מיתה, יש להצין הטעם דאין לו רקב, דחסרונו משותף בסיבת הרקבון, ואין צעינן שהרקבון יהיה רק מחמת המת, אצל מהא דכיל ליה בזהי הא דאין לו תפוסה ושכונת קצרות מבואר דאיירי שמנאיהו חסר, וא"כ א"א לדעת אם נחסר ממנו בחייו או לאחר מיתה, וכשנחסר מחיים והצריא אין שום טעם שלא יהא לו רקב, והרי הרוג שאין לו רקב פרש"י ותו' נדה כ"ז ב' משום שנחסר דמו, ואטו אדם שהקץ דם בחייו מי לא יהא לו רקב, וה"נ בכל חסרון, ומיהו לענין תפוסה ושכונת קצרות כתב הרמב"ם בפ"ט מה' טו"מ ה"ה דהיינו כשחסר אבר שאם ינטל מן החי ימות, ושמה חסרון כזה סתמא אינו מצריא מחיים ולעולם דינו כנחסר לאחר מיתה, וצירושלמי דמכילתין פ"ז ה"ב איתא גם לענין רקב דשיעור חסרון הוא כדי שינטל מן החי וימות, וז"ע, ובהא דאין לו תפוסה ולא שכונת קצרות כבר נתקשו בחו' בטעמא דמילתא.

בעיקר הדבר שפירשו רש"י ותו' וכן ברמב"ם פ"ז מניירות ה"ג טעמא דהרוג אין לו רקב משום שנחסר דמו, וכ"כ תו' לקמן ס"ה א', לו"ד ז"ל היה נראה דחסרון דם לאו שמי' חסרון, אף אם לא צעינן אבר שינטל מן החי וימות, וכ"מ

רקב משני מחים מצטרף, ובה נמי ניחא דמפרש לה שעמדו על מלא תרוד רקב, והיינו שלא נשאר משניהם אלא מלא תרוד, וע"כ מוכח כן מלישנא דברייתא מדפשיט מינה בסמוך לדין רקב הבא מן העקב, וקשה היכי מוכח כן, ולמש"כ דהול"ל מלא תרוד משני מחים מצטרף, ניחא, דמדלל קאמר לה בזהאי לישנא, ש"מ דאיירי דמכל השני מחים לא נשאר אלא תרקב, ומתפרש רקב הבא משני מחים שלמים טמא.

שם לא גזו מיצע ליה, עי' בחו' לקמן ב' ד"ה וסכיא דגם בשערו שאינו עומד להגזו מיצע ליה דשמא הוי גלגליו, אע"ג דטמאין בשעת חיבורן, ומ"מ נראה דשיינס ונפורן המחזר לבשר פשיטא דלא הוי גלגליו, דלא אישחמיט למיתני דאין רקב אלא למת שעקרו לו כל שיניו ונפרטיו, ועי' מש"כ לקמן ב' בצעיא דעורו.

שם צעי ר' ירמיה רקב הבא מן העקב מהו כו' אי דאירקב כוליה מת וקאחי דרק עקב ה"נ כו' כגון דאירקב חד אבר כו', הא פשיטא דבשר שצקב הוא כבשר המת לכל מילי, אלא דבעי שיהא הרקבון רקב שכל בשר המת נרקב בו, אצל רקבון שמקדים לבא בבשר העקב לפי שאין בו חיות כ"כ מיצע ליה אם תורת רקב עליו, והלכך כשכבר נרקב כל המת ועמו בשר העקב פשיטא שרקבון שצקב הוא רקבון של כל המת ושפיר הוי צדין רקב, אצל כשלא נרקב אלא בשר הסמוך לעקב, ואין תרוד אלא צירוף בשר העקב, בזה מיצעיא ליה דשמא רקבון העקב שהוא מחמת תכונתו המיוחדת, שמה אינו צדין רקב, ואפשר דהא דאמרינן אי דאירקב כוליה מת לאו דוקא, וכל שהרקב כמלא תרוד סמוך לעקב מלבד בשר העקב, כבר ידעינן שזה רקבון המת, ומצטרף גם רקב העקב, ורק צדליכא רקב שיעור תרוד אלא צירוף העקב בזה הוא דמיצע ליה.

נ"א ב' צעי רב אחא צריה דרב איקא עורו מהו, אם הנידון צעור המחזר, הדבר תימא לחדש דאין רקב למת אא"כ הופשט עורו, שהוא דבר שאינו צהוב כלל, ועוד דלא יתכן להפשיט העור מבלי שיצא דם והו"ל חסר לפמ"ש רש"י ותו' נדה כ"ז ב' דהיינו טעמא דאין רקב להרוג משום שנחסר דמו, ובשטמ"ק בשם הרא"ש כתב דהו"מ למיפשט מהא דלא איציעא לן לעיל

למת אה"כ הרקיצ כולו, עי' פ"ב הי"א, ועי' בספר מרן זללה"ה אהלות סכ"ב סק"מ.

תוד"ה וסכיא ונראה דלא סברא הך סוגיא כו' ושמא ס"ל כרבה כו', עי' מש"כ בזה לעיל א' ד"ה שם לא.

נ"ב א' איבעיא להו שדרה וגולגולת תנן או"ד או שדרה או גולגולת, יתכן דלישנא דמתני' מיבעיא ליה היכי תנן דאי תנן ועל השדרה ועל הגולגולת, מתפרש או או דומיא דכולהו, ואי תנן על השדרה בלא וי"ו כמו שהוא לפנינו, משמע דשדרה וגולגולת חד, וכש"כ אי גרסין על השדרה והגולגולת כמו שזיינו בגמ' כאן השדרה והגולגולת, ובתו' לעיל מ"ט ב' הגירסא ועל השדרה ועל הגולגולת, ומשמע דגם לפי גירסא זו איכא למיבעיא אי בעינן תרוייהו.

נ"ב ב' ע"ס כשעורה שנחלק לשנים, א"ה ראיתי להעתיק בכאן מ"ש בזה בחו"ב אהלות, אהלות פ"ב מ"ז ע"ס כשעורה שנחלק לשנים כו', מדלא עריב האי דינא בזהדי הא דפ"ג מ"א אי מטטרפין שני חלאי זיתים למגע ולמשא ולאהל, וגם מדלא הזכיר כאן אם הנידון לענין נגיעה או משא, מבואר דלאו חד נידון הוא, ובאמת לר"ש דמטטרפין אף ברובע ע"כ דין מיוחד הוא, דהא צירוף עצמות לענין רובע הוא הלכה למשה מסיני, וע"כ דפחות מכשעורה כאילו פקעה טומאתו לגמרי, ואף אי שני חלאי זיתים מטטרפים, מ"מ ע"ס פחות מכשעורה לאו כלום הוא.

ונראה דריב"ז נמי מצי סבר דשני חלאי זיתים מטטרפים, ומ"מ ע"ס פחות מכשעורה אינו מטטרף, ואף דלענין רובע משמע דכרצנן ס"ל, היינו דוקא לענין רובע דנאמרה הלכה, אבל לענין כשעורה כיון שלא נאמרה הלכה בעצמות כשעורה כמו שנאמרה לענין רובע, ש"מ דוקא ע"ס, אבל עצמות אין מטטרפין, ולא דמי לבשר, דאף אם נאמרה הלכה על בשר כזית, לא שייך לדקדק דהו"ל למינקט בשרים דאף ב' חמיכות בשר מיקרו, משא"כ עצמות, א"נ בעצמות כיון שנאמרה הלכה דמטטרפין לרובע אם אימא דאף לכשעורה מטטרפין הו"ל עצמות כשעורה, משא"כ בבשר, והשתא ניחא הא דנקט הנידון בע"ס כשעורה שנחלק, ולא הזכיר הנוגע בכשני עצמות כחצי

מהא דדיינינן זממ שטחנו, ופשוטו כל טחינה בהכרח שיאל דס', ודוחק לומר כשכנס כל דמו ולא נאצדה טפה, והא דאין לו רקב היינו טעמא משום דדס המטפטף מחמת הריגה נעשה גלגילין וגם המכה גורמת לרקבון, ואין בעינן שיהא הרקבון רק מחמת הממ זמיתתו, ולא סיבות נוספות, והרי טחן והרקיצ מיבעיא ליה משום דכברייחו בעינן.

שם ה"ד דארקיצ חד אבר כו', לכאורה הו"מ לפרושי דמת שלם שנקב ממנו כדי תרווד טמא, ואילו חי שלם שנקב ממנו כדי תרווד, [דהא גם בחי שייך שירקב כדאמרין בסמוך], הרי הוא טהור, וצ"ל דכיון דהנידון באבר מן החי שכבר פירש מן החי, משמע דכחותה אבר שפירש מן הממ עושה רקב, והיינו דקשיא ליה.

שם עי' רבא הרקיצ כשהוא חי כו' או"ד השתא מיהא הא מיית כו', אם פירש מן החי החלק שהרקיצ, נראה דפשיטא דאף אם ירפנו עס החי לאחר מיתתו דלאו כלום הוא, וגם יעשה גלגילין, וכל הנידון אם מיתת החי בעוד הרקב מחובר בו, אם מועילה המיתה גם להרקב לקצו דדין רקב של מת.

הרמב"ם בפ"ג מטו"מ ה"ז העתיק הך בעיא דרבא בהרקיצ מקצתו כשהוא חי ומת והרקיצ כולו הר"ו ספק ואם נטמא למלא חפנים מרקב זה הר"ו טמא בספק עכ"ל, וצ"ע למה לא נקט כשלא הרקיצ אלא המקצת שהרקיצ בעודו חי ומיבעיא ליה אם מטמא כשמת, ונראה דלרבותא נקט, דאם הרקיצ חי אינו צדין רקב, הרי הוא צדין גלגילין, ואף אם ירקיצ כולו לא יטמא, א"נ הוא צדין מת שחסר דהנרקב מחיים כנחסק חשיב, א"נ שמא ס"ל להרמב"ם דרקבון של חי פשיטא שלא יטמא גם כשהוא מת, דסו"ס אין זה אלא רקבון של חי, ולא קמיבעיא ליה אלא כשהיה הרקב בכדי שהמת הרקיצ, די"ל דעכשיו גם ברקב שהרקיצ כשהוא חי נוסף גם כח רקבון של מת, ומפני זה כתב שהרקיצ כולו דהשתא ודאי שגם הרקב שהרקיצ מחיים היה מרקיצ לאחר מיתה, אבל בהרקיצ מקצתו לאחר מיתה מאן יימר דהחלק שהרקיצ מחיים כבר שלט בו כח הרקבון של מת, שאם לא היה מרקיצ מחיים היה מרקיצ לאחר מיתה, שמא הוא בכה של החלק שלא הרקיצ, [אבל אין נראה לחדש דס"ל להרמב"ם שאין דין רקב

לכל רובע עצמות ורביעית דם לא לכל, האי לא לכל מתפרש כמו לכל לא, דאל"כ היינו צ"ד שלאחריהם, ומ"מ משמע דאיכא ענין מסויים ברובע הקב וברביעית דם, דאל"כ אין מה להזכירם, וגם ממה שמקצתן אמרו אף רובע עצמות ורביעית דם לכל, משמע דמקצתן הראשונים נמי אית להו ענין ברביעית דאל"כ לא הול"ל אלא מקצתן היו אומרים רובע עצמות ורביעית דם לכל, מדנקט אף רובע עצמות משמע דמקצתן מודו שיש בזה דינים, ואפשר דמודו דמדרבנן מטמאים דומיא דסככות ופרעות ואיך דחיינו להו בהדי נ"ד א'.

שם אצל לא לזיר ועושה פסח מכדי אין הכרעת שליטת מכרעת כו', בעלמא דאמרין אין הכרעת שליטת מכרעת היינו אין הלכה בזה כדברי המכריע, כיון דדעה שליטת היא, עי' פסחים כ"א א' צ"ק קט"ז א', ולא נקרא מכריע כיון דהחולקים לא איירו בהאי חילוקא, ולפ"ז יש לעי' מאי פרכינן לה הכי, אימא אה"נ דלא תהא הלכה כצ"ד של אחריהם, אצל אינהו שפיר אמרו דעתם, וי"ל דחילוק בין תרומה וקדשים לזיר ועושה פסח לא יתכן לחדשו מסבא, וכיון דהראשונים לא הזכירו חילוק בזה לא יתכן דצ"ד שלאחריהם יחדשו מסבא לחלק בזה, והיינו דפרכינן דלא יתכן בזה הכרעה שליטת, ומשני דלאו מסבא אמרו כן, אלא מפי השמועה מהלכה למשה מסיני.

לענין נזיר מתפרש דניתנה הלכה דברובע ורביעית אינו סותר את הקודמין ואינו עולה, לפום פשטא דמילתא דטומאת רובע ורביעית מן התורה, [ועי' מש"כ מרן זללה"ה בדעת הרמב"ם בזה בכלים ס"י א' סק"ט ובאהלות ס"י סק"ח וסק"א], אצל לענין פסח הדבר מחודש לומר דטומא מן התורה ואסור בתרומה וקדשים, שיהא מציא פסחו ואוכלו, [ומיהו מרן זללה"ה בכלים ס"א סק"ק י"ב צידד דיהא רשאי לאכול קדשים לכתחלה], ויתכן לפרש דרק לענין דיעבד קאמר שאם הביא פסחו ונודע שהיה טמא ברובע או ברביעית, דאין צריך להביא פסח אחר, דומיא דטומאת התהום פסחים פ' ב', אצל אינו אוכלו בטומאה, וגם אם נודע לו קודם שחיטה אינו מציאו בטומאה, ועי' ברמב"ם פ"ו מהלכות ק"פ ה"ב שפירש הא דעושה פסח בשביעי שלו דטומאת חצי קב וחצי לוג אין שוחטין וזורקין עליו אף שראוי לערב, משא"כ ברובע ורביעית, אצל

שעורה, או נושאן, דהכא נידון אחר הוא אי חצי שעורה כחצי שיעור, או דגרע.

ברם צדר"ע יש מקום לדון, אי טעמיה כאילו נאמר בהלכה עצמות כשעורה, ומשום דליף מרובע, דכי היכי דהתם הם מנטרפים לרובע, ה"נ הכא מנטרפים לכשעורה, והלכך אף לר' דוסא בן הרכינס דאין שני חלאי זיתים מנטרפין למגע ולמשא, מ"מ עמם שנחלק עדיף, או דר"ע לא מטמא אלא דומיא דשני חלאי זיתים, ותליא בפלוגתא דר"ד בן הרכינס וחכמים.

והרמב"ם צפ"ד ה"ד כתב דמטמא במשא, ונראה דאין כונתו למעט מגע, דהא בהי"ד פסק דהנוגע בשני חלאי זיתים צ"א טומא דמגע ומגע מנטרף, וא"כ ה"נ בעמם כשעורה שנחלק, אלא דלצורך הקיטור נקט משא, דבמגע צריך לפרש שנגע בשניהם כאחד, ואילו במשא הדבר מובן מאליו, דבנושא שניהם קאמר, ולא רצה לסתום מטמא כלשון המשנה, דהיה מקום לטעות דכל חלק מטמא בפני עצמו, ובכ"מ כתב דבמגע מודה ר"ע ודקדק בן ממ"ש בה"ה כוית מן המת שחתכו לחלקים ורדדו ודבקו מטמא באהל ובמשא ואינו מטמא במגע קצתו אע"פ שחברו שאין חיבורי אדם חיבור, והדברים נריכים תלמוד דהא גם בכאן דקדק הרמב"ם לכתוב שאינו מטמא במגע קצתו הא במגע כולו מטמא, דטעמא רק משום שאין חיבורי אדם חיבור לחשוב הנוגע במקצתו כנוגע בכולו, אצל ודאי הנוגע בכולו הוא צדין מגע ומגע דמנטרף כמ"ש בהי"ד, ושיעור דברי רבנו בה"ה הם דאף שרדדו ודבקו אינו מטמא אלא במשא ובאהל ולא במגע קצתו דאין חיבורי אדם חיבור, וא"כ דכוותה בעמם כשעורה שנחלק נמי ראוי שיטמא במגע כולו, ולפי מה שפירשנו דהרמב"ם ל"ד נקט משא, א"כ אין הכרע מדברי רבנו אם דוקא אליבא דרבנן דר"ד בן הרכינס מטמאין, או דגם ר"ד מודה בהא, [ועי' רמב"ם פ"א מאה"ט הי"ב וכנראה דמחלק בין נבילה למת דהא בהי"ד וכן בה"ד לא הזכיר שיהיו מרודדין ודבוקין, אצל קשה דהא משא במת בק"ו מנבילה הוא דילפינן לה כמ"ש צפ"א ה"ב, וז"ע].

(אהלות ס"ב סק"ו).

נ"ג א' אר"א זקנים הראשונים מקצתן היו אומרים חצי קב עצמות וחצי לוג דם

האהיל רק על אחד מהן, דהא בחזי זית בשר וחזי זית בשר שמנטרפין היינו רק בנגע צ"א בשחיהן או שהאהיל על שחיהן כדחנן רפ"ג דאהלות ובחולין קכ"ד, אבל נגע באחד מהן אפילו כשהן נוגעין ז"ז אין מנטרפין דאין חבורי אדם חבור כמבואר בחולין שם, ואילו בדם משנגעו שני החלצין ז"ז הרי נטרפו כאחד לטמא אפילו אם ידעין שעדיין לא נכללו והוא נגע או האהיל רק באחד מהם, ועוד דאף בנחתערו הרי אף בהחך שני חלצי חלב מן המת תניא נזיר נ' ב' שאין מנטרפין משום דחשיב חבורי אדם, וא"כ אף כשנחתערו שני החלצי רביעית נמי דין הוא דליהוי כחבורי אדם, [ומיהו ז"ע כשנחתערו הרי בכל נגיעה הוא נוגע בשניהם ולמה יגרע מנוגע בשני חלצי זיתים דקיי"ל יש נוגע וחוזר ונוגע ומנטרפין, ולא משמע לומר דההיא נזיר איירי רק בשלא נחתערו ע"י ההיתוך, ושמה לא מהני סברא דיש צילה לחשוב כאילו כל חלק מחובר כבתחלה וכל נגיעה חשיבא נגיעה בשניהם, וז"ע], ושפיר אינטריך קרא דמנטרפין, ולפי' הר"ש בפ"ג דאהלות מ"ג צהא דאמרינן בסוגיין רביעית דם שהגיס בה טהורה, מבואר דע"י הגסה לחוד כבר חשיב כחבורי אדם דאינו חיבור ע"י מש"כ מרן זללה"ה בעוקצין סימן א' ס"ק י"ד ובאהלות סי' כ"א סק"ט, וכש"כ כשצאו משני מתים. (מעילה י"ו).

שם על פני השדה זה המאהיל על פני המת, ע"י מש"כ באהלות ס"ב סק"ו.

שם חרב ה"ו כחלל, נחבאר באהלות סי' א'.

שם או בקבר זה קבר סמוך דאמר מר טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת, אין לזה פירוש כמש"כ תו' דהא קבר סמוך מטמא כל סביביו ואף שלא כנגד הטומאה, ולדעת הראב"ד פ"ז מטו"מ ה"ד יתכן אולי לפרש דפשיטא ליה דקרא בליכא טפח פנוי איירי וה"ק על כרחך בסמוך איירי דבפתוח הרי אמר מר טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת, וע"כ דקרא דמטמא הנוגע בקבר אף שלא כנגד הטומאה בקבר סמוך איירי, דקרא באין טפח אויר איירי, דזהו עיקר דין קבר סמוך דמטמא אף באוירו ואף במגע, לדעת הראב"ד, א"נ ה"ק או בקבר זה חידוש דין טומאה דקבר סמוך, דכלא חידוש דין קבר סמוך הא אמר מר טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואינה

דברנו הם לדעת תו' ע"י בספר מרן זללה"ה אה"ע סי' קמ"ג סק"א צ' ג', ועי' לעיל מ"ב צ'.

נ"ג ב' אלא דאקמח אקמוחי, ע"י בחו' ומבואר דמטמא במשא, ואע"ג דאמר עולא חולין קכ"ד צ' דבעינן נושא והוא דנישא צ"א, אפשר לחלק בין נבלה למת, אע"ג דטומאת משא במת ילפינן מנבלה ע"י רמב"ם פ"א מטו"מ ה"ב, ועי' בספר מרן זללה"ה אהלות סכ"א סק"ו, ויותר נראה דיש לחלק במת בין בשר לעצמות, דבשר מת דאיפרך ואקמח טהור כדאמר נדה נ"ה א', ואילו בעצמות היינו עיקר ההלכה דרובע עצמות כדמפרשין הכא, וכן מלא תרווד רקב מטמא במשא אע"ג שאינו ניטל כאחד, והשיעור שנאמר בהלכה עשאן כגוף אחד בשיעור הזה, ולא קאימנא בעיון בזה ונרשם מקופיא.

שם אי לאו רובע עצמות כו', ע"י בלקוטי הגר"א שנדפס בסוף המסכת בסוגיא זו.

שם לאפוקי מדר"ע דאמר ר"ע רביעית דם הבא משני מתים מטמא צאהל, בסנהדרין ד' א' כתבו תו' דהא דרבנן מטהרי רביעית דם הבאה משני מתים הוא משום דיש אם למסורת ונפשת כתיב, אבל בלא קרא כיון דשיעורן שוה דין הוא דלינטרפו, ורהיטת הגמ' ל"מ כן, דכיון דקרי נפשות לית לן למעט מה דפשוט מסברא בלא קרא דמנטרף, וזיזמא פ"א א' נדחקו לפרש דכי אינטריך קרא לדם נפלים שאין באחד מהם רביעית בכולו, ומלכד שזה דוחק, גם קשה דר"ע גופיה ס"ל בפ"ב דאהלות מ"ב דם קטן שיצא כולו אין צריך רביעית, וא"כ דין הוא דלינטרפו, ואפשר דכיון דטומאת הדם ילפינן מקרא דהנוגע במת בנפש האדם איזהו נפש של אדם שמטמא הוי אומר זו רביעית דם כדאמר חולין ע"ב א', שפיר י"ל דאין שייך לצרף שתי נפשות, וגדולה מזו כתב הראב"ד בפ"ד מטו"מ ה"ג דרביעית דם שחלקו אפי' האהיל על כולו טהור, דלא מיקרי נפש אא"כ הוא מחובר, [ומיהו דבריו ז"ע מסוגיין דתניא בהדיא דאף בקטפרס אם האהיל על כולו טמא, אף דדינו כנחלק כיון שאין קטפרס חיבור], וכן בפ"ב באהלות מ"ו נקט לרביעית דם הבאה מב' מתים בהדי שדרה וגולגולת או רוב עצמות מב' מתים, והיינו משום שזה מתיחס לכל המת, א"נ אינטריך שמנטרפין לטמא אפילו אם נגע או

מטמאה מן הצדדין, מדין טומאת מת דעלמא, ועל כרחק דהוא חידוש דין טומאה דקבר סתום, ופי' זה יתכן לקיים אף שלא לדעת הראב"ד, דאף דקבר סתום שלא ברצוה איירי, מ"מ שפיר מוכיח דין קבר סתום דאל"כ אף אי ברצוה איירי אכתי אין מטמא מן הצדדין אלא בזקעת ועולה, וכש"כ אי שלא ברצוה איירי, וע"כ לחדש דין קבר סתום, ואף דפשטא משמע דהא דאמר מר טומאה בזקעת כו' אקבר סתום קאי, כבר כתבו מו' דלשון נזיר משונה. (אהלות ס"ב ס"ק י"א ועי"ש).

תוד"ה חרב אס לא שכל הצדדים סתומים כו', עי' מש"כ בזהלות ס"ב סק"ב.

נ"ד א' איבעיא להו הא דקמני עד שיטהר בשביעי קאי עד דעביד הערב שמש כו' מ"ש מדקמני ספא מתחיל ומונה מיד כו', נראה דהא פשיטא לגמ' דעד שיטהר לא יתכן לפרש עד שיזה שביעי ויטבול, דאינו מתחיל למנות עד שיטהר משמע שצא לאחר את הזמן שמתחיל למנות, ואם מונה בעודו טבול"י הרי זה הזמן היותר מוקדם דמקמי הכי פשיטא שאינו מונה, ואף אי מפרשינן דיום ההוא דקרא דאשביעי קאמר, מ"מ פשיטא דהיינו רק לאחר הזאה וטבילה, ולא בעודו טמא, והלכך אס בשביעי קאי ע"כ עד שיעריב שמשו קאמר, [ולפי' ראוי לגרוס ורבי היא, וכמ"ש הגרע"א ז"ל בשם הגר"א, וכמ"ש בגליון לעיל י"ח ז', או דנימא דמתחיל ומונה מיד דר"א שם היינו נמי בשמיני עי"ש במו' ובמ"ש הגרע"א ז"ל שם], ויש לעי' דהא לא מצינו אלא פלוגתא דרבי וריב"ז אס דיום ההוא בשביעי קאמר או בשמיני, אבל לכו"ע אס בשביעי לא בעי הערב שמש, וא"כ למה נקט התנא הערב שמש על הכונה דבשמיני, ומי סני ליה למיתני ואינו מתחיל למנות עד השמיני, וז"ל דבעי לאשמועינן דמתחיל למנות מליל שמיני דלילה לאו מחוסר זמן, לכך נקט הערב שמש. — ובמו' משמע דלא הו גרסי עד דעביד הערב שמש, ופירשו דמיעביא ליה אס משביעי קאמר דמונה בעודו טבול"י, וז"ע דא"כ מאי אינו מתחיל למנות עד שיטהר, אטו ס"ד דבעודו בטומאתו מונה, ומתחיל ומונה מיד הו"ל למיתני.

והא דפשיטא מסיפא דמתחיל ומונה מיד, אע"ג דהתם ודאי מתפרש דמונה משביעי קודם

הערב שמש, דהא מודה רבי דטמא שזור שביעי שלו עולה לו מן המנין כדאמר י"ח א', ובסיפא נמי כיון דליכא קרבן טומאה הר"ז כטמא שזור דשביעי שלו עולה לו מן המנין, ואכתי אפשר דעד שיטהר דרישא היינו עד שיעריב שמשו, וכבר הק' כן הגרע"א ז"ל, נראה דלשון מתחיל ומונה מיד אין זו הכרע אס בשביעי קאמר או בשמיני, (וכמו שצאמת נסתפקו בלשון זה במו' לעיל י"ח ז'), אבל יש זו משמעות שאין צריך מעשה אלא שבהגיע הזמן מתחיל למנות, וכן מתפרש לשון זה בצרייתא לעיל שם לומר שא"צ קרבנות, והלכך אס עד שיטהר דרישא היינו הבאת קרבנות, שפיר נקט התנא לשון מתחיל ומונה מיד לומר שא"צ קרבנות וכדמסיים וקרבן אין לו, וממילא מתפרש שמתחיל בשביעי דרק מחמת הקרבנות איחרוהו לשמיני, וגם לשון מיד משמע להקדים, [ומה שצריך הזאה וטבילה לא חשיב כמעשה, שאינו מעשה לשם התחלת נזירות טהרה כקרבנות, אלא שהוא חובת האדם להטהר מטומאתו], אבל אס עד שיטהר דרישא היינו הערב שמש, הרי אין בלשון מתחיל ומונה מיד לאפוקי מזה, דשפיר מתפרש מתחיל ומונה מיד משמיני.

שם ומני רבנן היא דאמרי נזירות דטהרה עד שמיני לא חיילא, ר"ל ובשמיני קאי וקאמר עד שיטהר דהיינו עד שיצא קרבנותיו.

נ"ד ב' ה"נ מסתברא מדקמני וכלים הנוגעים במת הני כלים בני הזאה אינון, פירשו במו' דהכא מפרשינן לה בכלי שטף, ואה"נ דהו"מ לשנויי דכלי מתכת קאמר [ולפי מה שהביאו מו' בשם ר"ח כהן דאין הנזיר מגלח על כלים שנגעו במת כדאימא במוספתא], אלא דכיון דקושטא הוא דלא קאי אכולהו דהא קמני ימי ספרו וגמרו לפיכך שתקו בגמ', אבל כלי מתכת חרב הרי הוא כחלל וטעון הזאה שלישי ושביעי, וצאמת צפ' מטות כתיב כל הרג נפש וכל נוגע בחלל תחטאו דיום השלישי ודיום השביעי, והורג נפש היינו אפילו לא נגע במת אלא ע"י החרב, דהא בספרי והוצא ברי"ש ריש אהלות ילפינן מוכבסותם בגדיכס דכתיב בהורג מדין דכלים ואדם וכלים טמאים טומאת ז', הרי דמפרש להורג נפש דהיינו צנגיעת אדם בכלים, וא"כ הרי מפורש דאדם בכלים צריך הזאה ג' וז', ומיהו שם יש לחלק בין בחיבורין לשלא בחיבורין,

אבל באמת החס לכלים ואדם וכלים משמע דילפינן אף שלא בחיבורין, עי' ר"ש ריש אהלות, ואולי חיבורי כלים צמת לכו"ע לאו דאורייתא וכמש"כ באהלות ס"א סק"ג בשם הרמב"ן, וגם הכא קמני כלים הנוגעים צמת ומשמע אף בעודם מחוברים למת וא"כ ודאי לא יתכן בכלי מתכת.

והרמב"ן בפירוש התורה צפ' חוקת כתב דאף דחרב הרי הוא כחלל, מ"מ הנוגע בו אינו צריך הזהה, ולמדו זה מן הכתוב והזה על הנוגע בעצם או כחלל ולא הזכיר שם חלל חרב, ועוד כתב שאין החרב מטמא באוהל, [וכתב שאם היה החרב מטמא באוהל היו הכהנים אסורים בכל הצמים, אבל באמת לפי מה שסיים שאין צריך הזהה ואין הנזיר מגלח ואין הכהן מוזהר על מגעו, ליתא לזה, שהרי מותרין הכהנים באהל החרב כמו שמוותרין בנגיעתו], וכ"כ בפרק לא יחפור, הנה למדנו שהרמב"ן ז"ל מפרש סוגיין אף בכלי מתכת, [וה"נ מסתברא שלעולם כד נקיט כלים היינו לחומר שיש בהן יותר מבאדם, ואם הכונה לכלי שטף הרי הו"מ נקיט אדם], ואף שחרב הרי הוא כחלל מ"מ אינו צריך הזהה, ויש לעי' דהא קרא כתיב בהורגי מדין תחטטאו ציום השלישי אף דהתם כתיב כל הרג נפש והיינו בנגיעת חרב וכמשנ"ט מספרי, וצריך לומר דסוגיין לא מפרש לה הכי אלא כל הרג נפש היינו שנטמא בהיסט וכמש"כ הרמב"ן בפרשת מטות בפירוש דברי ר"מ שבספרי, ואע"ג דקיי"ל כסתם מתניתין דריש אהלות דכלים ואדם וכלים טמאים טומאת ז', צ"ל דילפינן לה מסברא דכיון דאדם וכלים טמאים ז' כדכתיב וכצסתם בגדיכם, ה"ה לכלים ואדם וכלים, דחרב הרי הוא כחלל לכל מילי, [בר ממאי דמיעט קרא והיינו הזהה ג' וז' ואהל לפמש"כ הרמב"ן צפ' חוקת], אבל בהורגי מדין לא איירי אלא באדם צמת ולא באדם בכלים.

ובכן דעת הרז"ה חולין ע"א צ' דאע"ג דחרב הרי הוא כחלל מ"מ אין הנוגע בו צריך הזהה, ודייק לה ממתניתין דשלהי מקואות דקמני דבלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה, וע"כ בטבעת שנגעה צמת איירי דהא עיקר רבותא דטומאה בלועה אינה מטמאה במשא, וטבעת שלא נגעה צמת הא בלא"ה אינה מטמאה במשא, כדחנן ריש כלים וטמא מת כו' ואינם מטמאין במשא, אלא

ודאי בנגעה צמת איירי, ואפ"ה לא הזכיר בו אלא טבילה, וצרישא דההיא מתניתין דבלע טבעת טהורה ונכנס לאוהל המת קמני בזהדיא הזאת שלישי ושביעי, הרי מבואר דהנוגע בחרב אינו צריך הזהה.

ולפי זה נתיישב גם לפי ר"י מקימפונ"ט דס"ל דכל כלים דינס כחלל ואפילו אינם של מתכת, דמ"מ שפיר קאמרין הכא דלאו צר הזהה הוא, דאף שהאדם הנוגע בהם אינו מ"מ א"ס הזהה.

אבל הרמב"ם פירש דהא דילפינן כלים ואדם וכלים מוכצסתם בגדיכם היינו משום דהורג נפש היינו הנוגע בחרב וכמש"כ בזהדיא צפ"ה מטו"מ ה"ג, וא"כ הרי למדנו בקרא דאף הנוגע בחרב טעון הזהה כדכתיב תחטטאו ציום השלישי וציום השביעי, והרמב"ם סבירא ליה דבכל הכלים אמרינן חרב הרי הוא כחלל וכמש"כ שם, וא"כ נמצא מה שאמרו בסוגיין שכלים הנוגעים צמת אין הנוגע בהן צריך הזהה סותר למה דכתיב תחטטאו ציום השלישי וציום השביעי, ולפיכך כתב צפ"ז מהלכות נזירות ה"ח לחלק בין נזיר לשאר כל אדם, אבל זה ז"ע טובא בסברא וכמש"כ בכ"מ שם. (אהלות ס"א סק"ד ועי' עוד בסק"ו).

נ"ה א' מר סבר אהל זרוק שמייה אהל ומר סבר לא שמייה אהל, נראה דכשהאדם והטומאה בתוך האהל, אע"פ שהאהל זרוק באויר דחשיב אהל לגבי נפשיה, ועי' בראשונים שבת ק"א ב', וז"ע.

נ"ו ב' מתני' וכשבאתי והרציתי דברים לפני ר' יהושע אמר לי יפה אמרת אלא כן אמרו הלכה, עי' בא"ר פ"ג ידיים מ"ב שכתב לפרש דר' יהושע סבר דדנים ק"ו מהלכה, אלא דכאן נאמרה הלכה למשה מסיני שאין מגלח אלא על חצי לוג, ולשון המשנה נאות יותר לפירוש זה מפירוש הרמב"ם והרע"ב דר"י נמי צא לומר שאין דנין ק"ו מהלכה, ובאמת בעיקר הדבר קשה וכי ס"ד דר"ע דמסברא אמרו שצריך חצי לוג לנזיר, הרי פשיטא שזה בכלל שיעורים דהלכה למשה מסיני דמהיכן ימציאו חכמים שיעור חצי לוג, לאחר דרביעית מטמאה מה"ת, שוב ראיתי בתו' הגרע"א ז"ל די"ל דר"ע פריך דנוקמא להלכה דחצי לוג

לענין אהל אצל למגע ומשא נילף מק"ו, ור"א אהדר ליה דאין דיין ק"ו מהלכה, ור' יהושע לפי הגר"א זא לומר דמפורש נאמרה ההלכה גם לטומאת מגע ומשא.

ובמתני' דלעיל דכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלה עליה אין חייבין עלי' על זיאת מקדש, נמי נראה דע"כ הלכה למשה מסיני היא, דמקבצא לית לן למדש כן, ומה"ט זאמת לא חששו חכמים למה שאמר ר"מ דלא תהא קלה מן השרץ, והרמב"ם זצ"ג מטו"מ ה"ג כתב דכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלה עליה אינה דין תורה, וכבר תמה מרן זללה"ה זכלים ס"א סק"ט דא"כ מאי קאמר ר"מ שלא תהא קלה מן השרץ.

שני נזירים

נ"ז א' מתני' שני נזירים כו' מגלחין ומציאין קרבן טומאה וקרבן טהרה כו', נראה דהכי קאמר מגלחין ומציאין קרבן טומאה וקרבן טהרה כמזנות, ולא איירי כאן בסדר הדברים מה קודם למה, דודאי תחלה מציא קרבן נזיר טהור כדי להתיר גילוח לטהור, וכמבואר במתני' נ"ט ז' דמציא חטאת העוף ועולת זבחה, והיינו כדי להתיר הגילוח לטהור, דגילח על אחת משלשתן יא, ולעולם נזכר עיקר מצות הנזירות בתגלחת ולכך הקדים מגלחין, ויותר נראה דהכי מתפרש מגלחין כמזנות, ואח"כ זא לפרש מה שזריכים להתנות והזכיר שמציאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואומרים כו', ולפ"ז הרי בכלל מגלחין דמתני' גם תגלחת טומאה וגם תגלחת טהרה, דמגלחין כמזנות מתפרש, והיינו דפרכינן לקמן ז' דילמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה, ובפשוטו תמוה דהא גילוח ראשון מותר ממ"ג, דלטהור הוא תגלחת טהרה ולטמא הוא תגלחת טומאה, דהא מגלח אחר העולה, ולאחר שלשים יום לא נזכר במתני', ואימא דזאמת אינם מגלחים מספק, ותגלחת טהרה אינה מעכבת, וכבר הקשה כן הגרע"א ז"ל בתוספותיו, אצל למש"כ דמגלחין דמתני' הוא דין כללי דמגלחין כמזנות, ואח"כ לא הוצרך התנא להזכיר אלא ההתנאה שבקרבנות, שפיר פריך על הגילוח שבסוף השלשים הנוספות דכ"ז עביד הקפה מספק, וכן הדבר מוכח במתני' נ"ט ז' שלא הזכיר התם

מגלחין וקמחי רק וסופרין שלשים יום ומציאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואומרים כו', ואם היה מגלחין בסדר המעשים, היה ראוי גם שם לשנות ומגלחין, אצל לפמש"פ דמגלחין הוא דין כללי שעושין כמזנות, שפיר לא הוצרך לחזור ולשנות שם, ולא הזכיר אלא הזאת הקרבנות משום התנאים שהוצרך להתנות בהן.

חידושא דמתניתין דגם חטאת ואשם דנזיר טמא וגם חטאת דנזיר טהור אין זריכים ידיעה ויכולין להציא בתנאי זין שניהם, אע"ג דכל חטאת ואשם אין שנים מציאין ומתנין דתנן כריתות כ"ג א', מלכד חטאת דמחו"כ כדאמר שם ז' ז', ואשמועינן דהני דינס דדין חטאת דמחו"כ וזאין בלא ידיעה ובתנאי.

ועוד אשמועינן דאע"ג דכל אחד מהן טמא בזדאי דדין ספק טומאה זרה"י, אפ"ה אין מציאין קרבן טומאה אלא אחד על שניהם, עי' בתו', ובירושלמי בסוגיין.

ועוד אשמועינן דאע"ג שהוא טמא מדין ס"ט זרה"י, מ"מ כשהציא עולת נזיר טהור הותר בתגלחת טהרה אם האמת שהוא טהור, ולא דיינינן ליה כהציא עולת נזיר טהור בזמן שהוא טמא וחייב בתגלחת טומאה, דאפשר דלא עלתה לו, ומשכח"ל כשאמר הריני נזיר כשיהיה לי זין ונזיר ונולד לו זין ביום ל"א ואח"כ נטמא והציא קרבנות טהרה דנזירותו עד שלא גילח תגלחת טומאה.

גמ' ואמאי כל ספק טומאה זרשות היחיד מהיכא ילפינן לה מסוטה כו', ע"כ ז"ל דאיכא סברא להקל זרשות הרבים בספק טפי מזרשות היחיד, דאל"ה לא שייך לומר מה סוטה רשות היחיד, ועי' בתו' סוטה כ"ח ז' שהציאו מירושלמי דטעמא דטהור זרשות הרבים שכן מצינו שזכור עושין את הפסח בטומאה, ועוד הציאו שאפשר לישאל ליחיד ואי אפשר לישאל לרבים, ואפשר דהענין דספק זרשות היחיד חשיב כעין ספק של חסרון ידיעה דהו"ל למידע, וכן זיש זו דעת לישאל, ולכך גריעי.

(סוטה כ"ח ז').

בפשוטו ז"ע היכי ילפינן מסוטה לספק טומאה דעלמא, הרי בסוטה חידשה תורה דסוג זה של ספק יש זו כדי לאסור, והיינו סמירה זתר קיניו, אצל סמירה לחוד לא, וה"ה שאר ספיקות

אין לנו לאסור מן הספק, וזה בכלל קושית תו' סוטה כ"ח א' דשאני סוטה דרגלים לדבר, גם הא דילפינן מסוטה לחלק בין רשות היחיד לרשות הרבים קשה דשאני סוטה דאין ייחוד ברשות הרבים ואין ספק שנטמאה, ואפשר דכוליה קרא דוקנא את אשתו והיא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא לא נטמאה מייחר, דהוי סגי למיכתב איש איש כי יקנא לאשתו ונסתרה והשקה את המים וגו', והוי ידעינן דעד שתשתה היא אסורה, דכל משמעות הפרשה מתפרש כן, ולכן מפרשין דהאי קרא אחי לאשמועינן דבספק אסורה, אף בלא טעמא דרגלים לדבר, וכיון דעיקרו לאשמועינן דיני ספק טומאה, שפיר מפרשין דאחי נמי לאורויי בספק טומאה דעלמא, ודוקא דכוותה ברשות היחיד ויש בו דעת לישראל, ולנריכותא דסוטה כ"ט א' עיקר קרא דסוטה אחי לטהר ברשות הרבים, ועי' מש"כ שם להכריח דהאי קרא מייחר להכי וכמש"כ. (סוטה כ"ח א').

תוד"ה באומר וי"ל דלא גמירי מסוטה אלא דבר שאפשר להיות כסוטה דאפשר שנטמאה אבל הכא לא אפשר לטמאות שניהם דודאי אחד טהור, ז"ע דלא אשכחן בדאורייתא ענין בבאוי לישאל צ"א, ועוד דלקמן נ"ט ב' תנן נמי כה"ג במת אחד מהן, ואין סברא לחלק מדאורייתא בין היו שנים ומת אחד, להיה מתחלתו אחד, וגם בכלל מת אחד מהן גם אם מת עד שלא העיד העד, ובעיקר קושייתם כתבנו בכריתות ס"ב סק"ה (והועתק לפיניו) דאמתניתין ל"ק דשפיר עבדינן תקנתא למיפק מספק, אבל אמתני' דלקמן קשיא להו, דאמאי לא יציא קרבן טומאה לחוד ויהא נאכל, ומיהו גם אמתני' יש לשאול דהא לא שרינן להו לגלח ולהציא קרבן טומאה עד שימלאו ל' יום לנזירותם, ואם ספק טומאה ברשות היחיד כודאי טמא יגלחו מיד, והיה מקום לומר דאין נזיר מגלח על ספק טומאה ברשות היחיד ולפיכך ע"כ לדון כדן ספק, אבל בירושלמי בסוגיין נחלקו בזה אמוראים, [ועי' בתו' שבעות י"ט א' דחייבין על ציאת מקדש בספק טומאה ברשות היחיד, וגילוח נזיר וציאת מקדש כי הדדי נינהו במתני' נ"ו ב', [אבל בירושלמי משמע דלכו"ע אין חייבין על צ"מ בספק טומאה ברשות היחיד, ור"י שם מוכיח מזה דאף אינו מגלח, דלעולם כי הדדי נינהו עי"ש],

וכן בר"ש ורא"ש פי"ב דפרה מ"ד מבואר דחייבין על ציאת מקדש בספק טומאה ברשות היחיד, אבל ברמב"ם פי"א משגגות ה"ו משמע דאין חייבין על ציאת מקדש בספק טומאה ברשות היחיד, וכמו שרמז המל"מ שם, דטעם מפני שהוא ספק שכתב הרמב"ם שם אין לפרשו על ספק טומאה ברשות הרבים דא"כ אף לכתחלה מותר בציאת מקדש, וע"כ דמתני' דלקמן דקחני דקרבן טומאה בספק אין ראיה לדין זה, ויתכן לומר דמ"ד שם דנזיר מגלח על ספק טומאה ברשות היחיד, היינו דמגלח בספק וכמתני', ומ"ד אינו מגלח יפרש דשאני מתני' דהוי שנים וע"כ לחייב אחד מהן, וכבר נקבע דינם ואף במת נשאר בחיובו, [וכן בשני שצילין וצאו לישאל צ"א אין מועיל מת אחד מהן עי' בתוספתא פ"ו דטהרות דאין מועיל נאכלו או אצדו טהרות ראשונות אלא עד שלא נעשו שניות, ועי' במל"מ פי"ט מה' אה"ט], או דמ"ד מגלח היינו בתורת ודאי, ושאי הכא שהיו שנים, וא"א לחייב כל אחד מהן כמ"ש תו', וכיון דיש לחייב שניהם בשותפות, תו לא נשתנה דינם במת אחד מהן, והרי הקרבן ספק, ולמ"ד אינו מגלח, י"ל דשאני הכא שכבר נתחייבו, א"נ דלעולם אינו מגלח דודאי אבל מגלח בספק, [ועי' ברי"ט אלגזי בכורות פ"ה סימן מ"ב שהאריך בדברי הירושלמי].

בא"ד וא"ת א"כ יציא כל אחד כו' וי"ל דלא גמירי מסוטה כו', לכאורה אם באנו לדון כשהציאו קרבנותיהן בשותפות והתנו אי סגי בכך, י"ל בפשוטו דחשיב כנחבצר הספק לענין זה כיון שממנ"פ יצאו ידי חובתן, ואף אי ספק טומאה ברשות היחיד חשיב כודאי טומאה, סגי בכך, שהרי אם נודע הספק ודאי מהני לטהר, וזה כנודע הספק חשיב, ואף אם דיינינן לענין לכתחלה מה ראוי לעשות נמי אין כאן קושיא אם מורין להו להציא יחד דכיון דאפשר בענין זה לזרר הספק שפיר יש לעשות כן, אבל קושייתם קיימת במתני' דלקמן נ"ט ב' במת אחד מהם, דהתם הוי לן להחזיק את החי כודאי טמא כדן ספק טומאה ברשות היחיד, ולזרר ע"י שיתוף השני א"א כיון שמת, ולכאורה היה אפשר לומר דנהי דספק טומאה ברשות היחיד טמא וכודאי טמא חשבינן ליה, היינו דוקא לענין הלכות שלא קבעה בהן מורה הלכות ספק, והרי אנו דנין כיצד יש לנהוג

משמע דלא מיייתו אלא עולת העוף אחת בין שניהם. (כריתות ס"ב סק"ה).

רמב"ם פ"ט מה' נזירות ה"ו ואין אחד משניהם מגלח תגלחת טומאה, אלא"כ היו קטנים או נשים, שאין אלו מקיפין פאת ראשם מספק, ז"ע הרי שניהם מגלחים תגלחת טומאה ממ"נ שהרי מציאין קרבן טהרה בכלות ימי נזירותם, ומגלחין ממ"נ או שזה גילוח טהרה או גילוח טומאה, ואח"כ מציאין קרבן טומאה, וסופרין עוד ל' יום ומציאין קרבן טהרה, וזוה אין להם לגלח משום ספק דוה שהיה טהור כבר יצא יד"ח בגילוח ראשון, ואסור להקיף, ונמצא דאין מגלחין תגלחת טהרה אצל תגלחת טומאה מגלחין, ואולי הוא ט"ס ונ"ל ואין אחד משניהם מגלח תגלחת טהרה, אח"כ ראיתי בלקוטי הלכות שכבר נתקשה בדברי רבנו, א"נ תגלחת טומאה לאו דוקא ור"ל שאין אחד משניהם מגלח תגלחת נוספת בגלל הטומאה, א"נ שאין אחד משניהם מחשב תגלחת ראשונה כתגלחת טומאה כדי שיחזור ויגלח, אצל אין ספק שמגלחין בראשונה בכלות נזירותם ממ"נ, ומה"ט מציא עולת בהמה צמת אחד מהן, וכמ"ש בלח"מ בשם תו', וכן הביא בלקוטי הלכות בשם המאירי.

גם תגלחת טומאה מעכבת ואינו מציא קרבנות טומאה ולא מתחיל נזירות טהרה עד שיגלח תגלחת טומאה, וכדאיתא בספרי נשא דאם הביא קרבנות טומאה קודם תגלחת טומאה לא יצא, וכן הוכיח מרן זללה"ה בסימן קל"ח סק"א מהא דתנן מ"ד ב' ואם גילח בשמיני מציא קרבנותיו זו ביום א"ל ר"ט מה בין זה למזורע כו', ואם אין תגלחת אלא למזורע מ"ט דר"ט, מהיכי תיתי שלא יציא קרבנותיו ביום תגלחתו, וכן אמרו ס"ד ב' מודינא לך בנזיר שמחוסר תגלחת, וכן י"ח א' וקדש את ראשו כו' ביום תגלחתו.

ועדיין צריך יישוב מש"כ רבנו צפ"י ה"ט בספק מזורע ספק נזיר טמא שאין מגלח ד' תגלחות אלא באשה וקטן, אצל האיש אינו מגלח אלא תגלחת טהרה בלבד שאין ד' תגלחות אלו לעכב אלא למזורע, ובפשוטו תגלחת טהרה היינו בכלות ד' שנים, ומשמע דמונה נזירות טהרה אף שלא גילח תגלחת טומאה, גם ז"ע למה לא יגלח בסוף שנה שלישיית ממ"נ או שזו תגלחת טומאה

בספק זוה אמרינן דספק טומאה ברשות היחיד יש לנהוג זו כודאי טמא, אצל לענין חטאת העוף שחידשה תורה שאפשר להציאו בספק וכדנפקא לן מקרא לעיל כ"ט א', הרי כל הספיקות בכלל, ואף ספק טומאה ברשות היחיד, דסו"ס ספק הוא, ואילו מתזרר שהוא טהור הרי הוא טהור, אצל לא סגי בזה כדי ליישב סוגיין, דהא פרכינן לקמן ב' ודילמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה, ואם איתא דכודאי טמאין חשיבי מאי קושיא שפיר יש להם לגלח, אלא ודאי משמע דלכל מיילי כספק טמאין חשיבי, וגם בלא זה כיון דחטאת העוף הבא על הספק הוא כחטאת העוף ודאי בכל מעשיו, (ורק הוצרכנו לחידוש הכחוש שאפשר להציאו בספק), א"כ אם איתא דלכל מיילי כודאי טמא חשיבין ליה, גם לענין חטאת העוף היה לן להחשיבו כודאי, [ורק לענין א"ת אי הוי משכח"ל שיהא תלוי בס"ט ברשות היחיד היה מקום לדון במש"כ שהוא ענין מחודש על הספק].

ולתירוץ התו' נראה דכל שהיו שעה אחת משותפים כבר נקבע דינם לעולם בספק, שהרי מבואר לקמן צמתני' שם דאף צמת אחד מהן עדיין השני בספק קאי, וכן נראה דאף צבאו לישראל בזה אחר זה הדרינן דינא ומחזקינן בספק אף לקמא, דצדאורייתא לית לן לחלק בין צאו צב"א לצאו בזה אחר זה.

הקשה מרן זללה"ה בנגעים סי' י"ג סק"י לדעת הרמב"ם דרבנן פליגי אר"י כריתות ז' ב' וס"ל דאף בששתיהן לפנינו מורינן להו להביא כל אחת חטאת העוף הבא על הספק, א"כ ה"נ הכא למה משתפינן להו ולא מחייבינן להו להביא כל אחד בספק, ולמש"כ תו' י"ל דהכא אם לא נשתפס הרי צריך כל אחד להביא חטאת העוף ודאי ותאכל וזה א"א כיון שאחד ודאי טהור ולכך ע"כ לשתפס ויציאו רק אחד, ואין לנו לשתפס ויציאו שנים בספק, וגם בלא"ה י"ל דהכא לא מיחלף בחטאת העוף ספק דעלמא [עי' כריתות ס"ב סק"א] דהכא כל נזירותם וקרבנותיהם בין דטהרה בין דטומאה בספק ומיפרסמא מילתא טובא שהם משותפים בספק זה, וגם בגמ' מוכח לחלק דהא התם בכריתות אמרינן דאף לר' יוסי מיייתא כל חדא עולת העוף ודאי וכמס"כ רש"י ואילו הכא

או שזו תגלחת טהרה, ובסוף שנה ד' לא יגלח דתגלחת טהרה אינה מעכבת, גם תגלחת מלורע משמע במתני' מ"ד ב' דמעכבת טהרתו, וכבר נתקשה בכ"ז מרן זללה"ה בנגעים סי"ג ס"ק בג"ד עי"ש שכתב לפרש כונת רבנו דבספק אין כל אלו מעכבין, וז"ע.

נ"ז ב' מר זוטרא מתני לה להא שמעתא דשמואל אסיפא כו' והא קעביד הקפה כו', לגי' תו' והא קא עביד השחתה ניחא הא דמתני לה אסיפא משום דסבר הקפת כל הראש לא שמה הקפה, אבל לגי' והא קעביד הקפה קשה מאי אולמא דסיפא מרישא, ושמא גם לגי' זו עיקרו אהשחתה פריך, א"נ במתני' לא נזכר שמגלח לבסוף, אבל התם קתני ד' תגלחות, א"נ שמא ס"ל דספק טומאה ברשות היחיד מגלחין עלי' אף באמר לאחד משנים.

שם אר"ה המקיף את הקטן הרי הוא חייב, אם המקיף לאשה ולעכו"ם פטור, כמ"ש ביו"ד סי' קפ"א ס"ה בהגה"ה, א"כ ע"כ יש ענין בפאות הקטן, ונריך טעם לפ"ז למה באמת הסכים ר"ה דחוצה תקפינהו, ואף דיש לפרש דאיידי בקטנים שלא הגיעו לחינוך, מ"מ כיון דחייב רחמנא לגדול המקיפם ש"מ שיש ענין בפאותיהם, דהא לעכו"ם ולאשה שרי להקיף, אבל אם נימא דגם לאשה ולעכו"ם אסור להקיף, וכמו שנסתפקו בתו', א"כ אין ראוי שיש ענין בפאות הקטן, והרי האיסור רק במעשה המקיף, ושפיר שרי לאשה, אבל לא מסתבר לומר דבהכי פליגי ר"ה וראב"א.

נ"ח א' כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה, עי' מש"כ ביבמות ד' א'.

נ"ח ב' והא רב נמי בתער קאמר כו', עי' מש"כ לעיל ד' א'.

נ"ט ב' מתני' מת אחד מהן אר"י יבקש אחד מן השוק כו' א"ל בן זומא ומי שומע לו שידור כו', עדיפותא דידור כנגדו היא שיצא קרבנותיו כסדרן ולא יקדים העולה, ויגלח על שלשתן לא על העולה לבד, עי' גדרים י"ט ב'

בר"ן דלכתחלה נריך לגלח על שלשתן והיינו ספיקו חמור מודאו דאמרין התם, וגריעותא דידור כנגדו היא דכל קרבנות טהרה קריבין בספק של מי הם, וגם נריכים שניהם להניף מספק, וגם טוב אשר לא תדור כמ"ש תו' מנחות פ"א א' דרק משום תקוני גברא שרינן הכא, וק"ק מאי תקוני גברא הוא, הרי העדיפותא היא רק שיגלח על כולם, והדבר דחוק דמשום ריוח מועט זה של הלכתחלה נימא לחצריה חטא ונדור, ושמא יש לדייק מכאן דאמירות לא אמרינן טוב אשר לא תדור, וז"ע, ולכאורה ההפסק מרובה על הריוח, והיה נראה מזה לפרש דהא דאמרין לא אמר ר' יהושע אלא לחדד בה את התלמידים, דמתפרש כמו בעלמא דלימרו פירכא עלה [עי' תו' עירובין י"ג א'], שאין ראוי לבקש אחר שידור כנגדו, אבל לישנא דבן זומא ומי שומע לו שידור כנגדו בנזיר, משמע דאם יש שומע לו הכי עדיף, וכן משמע מהא דאבל הודו לו חכמים לבן זומא, דמתפרש שאין נריך לטרוח אחר תקנתא דר"י, אבל יש בה עדיפותא, וגם לכאורה ראייתא הגמ' דהא דאמר ר' יהושע נמצא זה מציא קרבנותיו לחצאין אמרה לחדד בה את התלמידים, שישאלו מה צריך ולייתי, ונבאמת בזה דחצאין אין שום גריעותא, ורק מה שיגלח על אחד היינו הגריעותא, אבל עיקר מילתיה דר' יהושע שיבקש אחד מן השוק שידור כנגדו בנזיר לקושטא דמילתא אמר לה, ושמעין מזה דמה שאין ידוע קרבנו של מי הוא אין בזה שום גריעותא, וכן מה שנודר בנזיר לא קרינא ביה טוב אשר לא תדור, וממילא נשאר רק הריוח דמגלח על שלשתן.

הא דמבקש אחד מן השוק שידור, וכן זומא קאמר ומי שומע לו, ולא אמרינן שידיר את בנו, למ"ד הלכה היא בנזיר, י"ל דזימנין דלית ליה בן, או שימחה או שימחו קרוביו, וגם אין להדיר אלא בן שידוע שיזהר כראוי, א"נ שמא בכל גווני אינו ענין לכתחלה, אלא בבן כר"ס כ"ט ב', וכיו"ב.

אם נטמא אחד מהן, הרי דינו של השני כאילו מת אחד מהן, דזה שנטמא יצא מן הספק ומציא קרבן טומאה וקרבן טהרה כדיו, וחצירו הוא בדין המשנה, והכי איתא צירושלמי נטמא באותן הימים מה הן א"ל כמי שחצירו מבקש לו מאחד מן השוק.

מזורע גם לתגלחת נזיר טמא כמבואר במתני' אי רק לעצורי שער טמא הוא, משום דימי לרעתו אף אינם עולים לו לימי מזירות טומאה, וגמ' לא ניתא ליה בהא, והיינו דפשיט רבא מהא דלא סלקא תגלחת דלרעתו גם למזירות טומאה, וצדין הוא דליפשוט ממתני' דקתני דמותר ציין וטומאה רק לאחר ק"כ יום ולא לאחר ז', אלא דאידי דרמב"ח נקט הני ארבע תגלחות לכך אייתי ברייתא דארבע תגלחות, והיינו הך, דר"ל דסגי בשלש וממילא היינו צ"י יום.

עיקר הדבר דנזיר טמא שסך נשא או שגילה שלא לשם מצות גילוח נזיר טמא, לאחר שנטהר, עדיין הוא צדין נזיר טמא, וצריך לגדל שער בזמן טהרתו ולגלחו צדין תגלחת טומאה, כדמוכח בסוגיין, לא נחפרש מנין קים להו לחז"ל, והרי שער טמא כבר אין כאן, ולכאורה צנעשה ממורט לאחר שנטהר ראוי שיוכל להתחיל מזירות טהרה מיד כיון שכבר נטהר מטומאתו, [ועי' בתו' צ"ק ק"ה א'], וצ"ע.

הבותים

גמ' עוצד כוכבים יורש את אביו דצר תורה כו', הדבר תימא קצת לומר דאי לאו קרא הוי אמרינן דכל גוי שמת הרי כל נכסיו הפקר, ונראה דבכלל דינים שנצטוו היה גם לתקן ירושה, ואם לא היו יורשים דצר תורה, היו יורשים מצד תקנתם בדינים.

ברמב"ם פ"ו מנחלות ה"ט כתב דרק הבן יורש מן התורה ושאר היורשים משאירים להם כפי מנהגם, וכתב המ"מ הטעם משום דלא מצינו סדר נחלות אלא בישראל, ויש לסייע לזה מהא דאיתא בירושלמי שלהי שביעית והוצא ברי"ש שם דאם אין יורש אלא אמו והחזיר לה רוח חכמים נוחה הימנו, ובפשוטו בגר קאי וכן פירש הר"א פולדא, ומשמע דגם אמו צירושא, מה דליתא בסדר נחלות דידן, ואין לומר דהירושלמי אתא כריצר"ש צב"צ קי"ד ב' דהאס יורשת את בנה, והיינו בשאציו גר ומת דליכא משפחת אב עי"ש בתו', דא"כ היה חייב להחזיר לאמה, ועי' ציד רמה שם ובתרומת הדשן סימן שנ"צ דלא קיי"ל כריצר"ש. **שם** והאמר רב חייא בר אבין א"ר יוחנן עוצד כוכבים יורש את אביו דצר תורה שנאמר כי

שם הרי אתה נזיר מיד כו' הרי אתה נזיר אחר שלשים יום כו', לכאורה כיון דע"כ שישמור מזירות שלשים יום, היה ראוי שיאמר אם טמא הייתי הרי אתה נזיר שלשים יום, ואם טהור הייתי הרי אתה נזיר שלשים יום, ומשמע דעדיף למעט בנדרי מזירות.

שם ומציאין קרבן טומאה וקרבן טהרה כו', לאו דוקא קרבן טומאה דאין מציאין אלא חטאת העוף כמו בסיפא, ואידי דנקט קרבן טהרה נקט קרבן טומאה, וסידרא דהקרבנות לא נחפרש במשנה, אצל לעולם מקדים קרבנות טהרה כדי שיוכל לגלח. — בתו' כתבו דמציא נמי עולת העוף, ואם נימא דמתני' כרבנן לעיל י"ח ב' דאינו מתחיל למנות מזירות טהרה עד שיציא חטאתו, א"כ אין ראוי דמחייבין ליה להציא קרבנות מספק, וחטאת העוף שאני דע"כ צריך להציא כדי שיוכל להתחיל מזירות טהרה, ותנן כריתות ח' א' ואין השאר עלי' חובה, ולפ"ז י"ל דלא מחייבין להציא עוה"ע, [ועי' מש"כ כריתות ס"ב סק"ו], וכ"ה בתו' ס' א' ד"ה תגלחת.

שם אלא מציא חטאת העוף כו', א"ה, צדצרי הרש"ש כאן, עיין מש"כ בתו' צ כריתות ח' א'. גמ' אר"נ מאי ליעצד ליה ר' יהושע לדקי' דלא ליסרו, בתו' פירשו דהקפידא על מה שיהיה צורך להמתין לשתי תגלחות, וצ"ע דאטו א"א לגלח שניהם כאחד ע"י שני מגלחין, ועוד דאין התנופה אלא ציחד עם הזרוע בשלה כמ"ש הרמב"ם פ"ט ממע"ק ה"ט, וא"כ יש שהות הרבה עד שיתבשל הזרוע ויגם מסתמא מקדימין למלחו שינא דמון, וע"כ דרק העיכוז שע"י שתי התנופות קאמר דצריך ששניהם יניפו זא"ז, וכמוצן דאינו אלא רגע, ונראה דעיקרא דמילתא אחי ר"נ לומר דלר"י הקרבנות משותפין בספק ולא ידעינן דמאן נינהו, וגם זה גריעותא מסוימת, וכש"כ דנמצא דעושה תנופה גם מי שאינו בעלים, ולכן אין להדר שימצא מי שידור כנגדו בנזיר, ונקט לה בהאי לישנא.

ס"א א' צעי רמב"ח הני ארבע תגלחות דקאמר משום מצוה כו', ע"כ לפרש כפי' תו' דמצינא ליה בנזיר טמא אם תגלחתו מצוה או לאעצורי שער טמא, וכדדייקינן לעיל מ' א' אמתני' דשלשה מגלחין ותגלחתן מצוה, ונראה לפרש דס"ד דרמב"ח ד"ל דהא דלא סלקא תגלחת

וְלִימַד עַל זֶה, וְנִרְאָה דּוּוּ כּוֹנֵן מו' צְנוּר שֶׁ, וְלִכְךָ חִידָשׁוּ דְקָרָא דְלַעוּלָה אֲחִי לְמַעַט שְׁאִין הֶעֱכוּ"ס יְכוּלִים לְהַקְדִישׁ קֶרֶבֶן לְכַפֶּרֶת יִשְׂרָאֵל נזיר, דְּמִקְרָבֵן נזיר אִימַעְטוּ דֹּאף זְכוּת מִקְדִישׁ אִין לֹהֶם, אֲבָל קֶשֶׁה דֵּהָ לִר"ע שְׁנַתְמַעְטוּ מִשְׁלָמִים מ"מ זְכוּת מִקְדִישׁ יֵשׁ לֹהֶם כְּדֻמוּקֵי רִצָּא לְצִרְיָתָא לְעִיל דַּע"מ שִׁתְכַפֵּר יִשְׂרָאֵל קְאָמֵר, וְהֵינּוּ שִׁישׁ לְעִכּוּ"ס זְכוּת מִקְדִישׁ, וְא"כּ מֵהֵיכִי חִתִּי דִלְרִיָּה"ג שְׁנַתְמַעְט רַק קֶרֶבֶן נזיר שִׁיחָא הַמֵּיטוּ גַם מִזְכוּת מִקְדִישׁ, וְאִע"ג דְּמַכָּה יִתְּנוּ אֲמֵרִין לֵה, דְּמִנְזִירוֹת כְּבֵר נִתְמַעַט, מ"מ אִין סְבָרָא לְאֻקְמֵי קֶרָא צִהֲכִי, וְאִע"ג דֹּאשְׁכַחֵן צִתְמוּרָה י' א' דֹּאֵי לֹאֵו קֶרָא דְּמִלְצָד אֲשֶׁר תִּשְׁגִּי יְדוּ הִיָּה הָדִין דְּגַם יִשְׂרָאֵל אִינוּ יְכוּל לְהַקְדִישׁ קֶרֶבֶן לְכַפֶּרֶת נזיר חֲצִירוֹ, הֵינּוּ מִשּׁוּם דֹּאֵו הוּא דְרִשִּׁין לְדָרִיךְ שִׁיחָא הַקֶּרֶבֶן מִשְׁלֹו, וְלֹאֵו מִחֲמַת חֲסִירוֹן הָאֲחִירִים, וּמִמִּילָא לְבַחַר דְּמִרְצִינֵן אֲחִירִים, דֵּהֵינּוּ שִׁא"צ שִׁיחָא מִשְׁלֹו, מו' אִין לַחֲלֹק צִין יִשְׂרָאֵל לְעִכּוּ"ס.

וְלִכְךָ נִרְאָה דְּמֵיטוּטָא דְּצִנִי יִשְׂרָאֵל אֲחִי דֹּאף שְׁקִיבְלוּ עַל עֲלָמָם נִזִּירוֹת אִין הֶם חִיבִים לְנִהוּג, דְּסָד"א הִר"ז כְּמוֹ נִדֵּר וְנִדְבָה שְׁנַתְרָבֹו, קִמ"ל, וְאֲכַתִּי הִיָּה מִקּוֹם לִומֵר דַּע"מ אִם נִהוּג רְשׁוּת בִּידָם לְהַצִּיא שְׁלָמִי נזיר, לִכְךָ אִינְטֵרִיךְ מֵיטוּטָא דְּעוּלָה פִּרְט לְנִזִּירוֹת, וְאִפְשָׁר דְּגַם לְחַטָּאת נזיר אִינְטֵרִיךְ הֵאֵי מֵיטוּטָא, דְּסָד"א דְרִשׁוֹת אִיכָא לְכָל מְנוֹת נִזִּירוֹת, וּמֵיחֵו עוֹלָת נזיר י"ל דְּשַׁפִּיר מִצִּיא דְּכַסְתָּם עוֹלָת נִדְבָה חֲשִׁיבָא [אֲבָל בְּרַמְצ"ס ל"מ כֵּן וְכַמ"ש בְּסַמּוּךְ], וְלִר"ע דֵּלָא אִיחֵתֵר קֶרָא לְמַעַט נִזִּירוֹת, אִפְשָׁר דְּמִסְבָּרָא ס"ל דְּצִנִי יִשְׂרָאֵל מֵיטְעִינֵהוּ גַם מִרְשׁוֹת, א"כּ חֲטָאת פְּשִׁיטָא דֹּאִינוּ מִצִּיא, וְרַק לְשִׁלְמִי נזיר אִינְטֵרִיךְ מֵיטוּטָא, וְכִיּוֹן דִּלְר"ע נִתְמַעְטוּ גַם מִשְׁלָמִי נִדְבָה, פְּשִׁיטָא דְּכַס"כ דְּנִתְמַעְטוּ מִשְׁלָמִי נזיר, וְרַק לְרִיָּה"ג אִינְטֵרִיךְ לְמֵיטְעִינֵהוּ מִשְׁלָמִי נזיר.

וְהִרְמַב"ם צִפ"ג מִמַּעַה"ק ה"ב כְּתִב שְׁאִין מִקְבְּלִין מִן הֶעֱכוּ"ס עוֹלוֹת שְׁאִין בָּאוֹת צִנְדֵּר וְנִדְבָה כְּגוֹן עוֹלָת יוֹלֶדֶת וְכִי"ב, וְכִנְרָאָה מִקּוּרֹו מִמַּתְנִי דְּפ"ק דְּשִׁקְלִים דֹּאִין מִקְבְּלִין מֵהֵן קִינִי זִצִין חֲצוֹת וְיוֹלֶדוֹת, זֶה הִכְלָל כֹּל שֶׁהוּא נִידֵר וְנִידֵב מִקְבְּלִין מִידֵן וְכֹל שְׁאִינוּ לֹא נִידֵר וְלֹא נִידֵב אִין מִקְבְּלִין מִידֵן, וּמִפְרָשׁ דְּקֹאֵי גַם אֲעִכּוּ"ס וְלֹא רַק אֲכוּתִים, וְאִשְׁמוּעִינֵן שְׁאִין מִקְבְּלִין מֵהֵן אִף לֹא הָעוֹלוֹת שְׁבָקָן, וְקֹרִי לֵהוּ שְׁאִינוּ נִידֵר וְנִידֵב, דְּחַטָּאוֹת פְּשִׁיטָא כִּיּוֹן דִּלְאֹו צִנִי חִיּוּבָא נִינְהוּ, וְכֵן

יְרוּשָׁה לְעֵשׂו נִתְחִי אֶת הָר שְׁעִיר, קֶרָא אִיירִי צִנִי עֵשׂו וּמִפְרָשׁ טַעְמָא דֵּלָא לִיתְגוּר צִהוּ מִשּׁוּם שֶׁהָר שְׁעִיר נִתֵּן לְעֵשׂו, וּמִצְוָרָא דְּצִנִי עֵשׂו יוֹרְשִׁים אֶת עֵשׂו, וְכֵן מִצְוָרָא צִפ"ה הִרָא"ש, מִשְׁא"כּ בְּקֶרְאֵי דְּצִנִי לֹט בְּמוֹצָא וְצִנִי עִמּוֹן הִיָּה מִקּוֹם לְפִרָשׁ שֶׁה' נִתְנָם לְצִנִי לֹט, אֲלֹא לְשׁוֹן יְרוּשָׁה דְּכַתִּיב מִשְׁמַע שֶׁהֶם יִרְשׁוּ, ע"י לְהִלָּן.

בְּקִדּוּשֵׁין י"ח א' דְּחִינֵן וְדִלְמָא יִשְׂרָאֵל מוֹמֵר שְׁאִין אֲלֹא מֵהֵכָא כִּי לְצִנִי לֹט נִתְחִי אֶת עַר יְרוּשָׁה, וְנִרְאָה דֹּאִין לְפִרָשׁ דְּחַשְׁבִּינֵן לְעֵשׂו כִּי־יִשְׂרָאֵל גְּמוּר, דֹּא"כּ לֹא הִיוּ מִתְיַחֲסִים צִנִי אֲחִירִין, דֵּהָ נִשְׂו נִכְרִיּוֹת הִיוּ וְאִין בְּנֵךְ הַבָּא מִן הַנְּכִרִית קִרְוִי בְּנֵךְ אֲלֹא צִנִי, וְעוֹד דֹּאֵי יִשְׂרָאֵל גְּמוּר הוּא אֲמֵאֵי אֲמֵרִין וְדִלְמָא, הֵא קוּשְׁטָא הוּא דִּישְׂרָאֵל יוֹרֵשׁ אֶת אֲבִיו הַמוֹמֵר, ע"י רִא"ש, אֲלֹא יֵשׁ לְפִרָשׁ דֹּאֵע"ג דֹּאִין לוֹ דִּין יִשְׂרָאֵל גְּמוּר מ"מ שְׁמָא חִידָשׁ צוּ הַכְּתוּב שְׁצִנִי יוֹרְשִׁים אֲוֹתוֹ אִף אִי אִין גּוֹי יוֹרֵשׁ אֶת אֲבִיו, וְדְחִינֵן דַּע"מ מִצִּנִי לֹט מוֹכַחִי קֶרְאֵי דְּגוֹי יוֹרֵשׁ אֶת אֲבִיו, וְתוֹ רֹאִי לִומֵר דְּמֵה שְׁעֵשׂו הוֹרִישׁ לְצִנִי נְמִי מִדִּין זֶה, וְלֹא שְׁנַתְחַדֵּשׁ צוּ דִּין מִיּוֹחַד, וְלִכְךָ נִקְטַר ר"י קֶרָא דְּעֵשׂו כְּמַש"כּ לְעִיל דְּכֹאֵן מִפּוֹרֶשׁ טְפִי דְּצִנִי עֵשׂו יִרְשׁוּ אֶת עֵשׂו, וְגַם מִפְרָשׁ דְּסַמּוּךְ ר"י אֲקֶרְאֵי דְּלֹט דֵּלָא לִידְחֵי יִשְׂרָאֵל מוֹמֵר שְׁאִין, דַּע"מ מִלְשׁוֹן יְרוּשָׁה דְּכַתִּיב צִנִי לֹט מִצְוָרָא דְּגוֹי יוֹרֵשׁ אֶת אֲבִיו, וְע"י מַג"א סִימָן תַּקצ"א סָק"ו.

ס"א ב' יְכוּל אִף לֹא יֵהוּ נִזִּירִין כֹּל כו', יַעֲוִי צִתוּד"ה א"ה, וְרִאֲחִי לְהַעֲתִיק כֹּאֵן מ"ש צִהוּ בְּסַפֵּר מִנְחוֹת. מִנְחוֹת ע"ג צ' אִי מֵהֶתֶם הו"א קֶרֶבֶן הוּא דֵּלָא לִיִּתִי כו', רִש"י פִּירֵשׁ אִי מֵהֶתֶם הֵינּוּ מִקְרָא דְּלַעוּלָה, אֲבָל קֶשֶׁה דֹּא"כּ כִּיּוֹן דְּכַתִּיב צִנִי יִשְׂרָאֵל לְמַעַט שְׁאִין עִכּוּ"ס נִזִּירִין כֹּל, א"כּ ל"ל לְמַעוּטִינֵהוּ מִקְרָבֵן נִזִּירוֹת, אֲבָל בְּגַמ' נזיר ס"א צ' אֲמֵרִין דֹּאֵי לֹאֵו קֶרָא דְּלַעוּלָה הוּא מוֹקְמִין לְמֵיטוּטָא דְּצִנִי יִשְׂרָאֵל שְׁאִין מִצִּיאִין קֶרֶבֶן נִזִּירוֹת, וְרַק לְבַחַר שְׁנַתְמַעְטוּ מִקְרָבֵן נִזִּירוֹת מִקְרָא דְּלַעוּלָה, יַדְעִין לְמִידְרָשׁ מִצִּנִי יִשְׂרָאֵל שְׁאִין נִזִּירִין כֹּל, וְלִפ"ז יֵשׁ לְפִרָשׁ אִי מֵהֶתֶם כְּפִשְׁטִי דֹּאֲקֶרָא דְּצִנִי יִשְׂרָאֵל קְאָמֵר, אֲלֹא דֹּאֲכַתִּי קֶשֶׁה דְּכִיּוֹן דְּקוּשְׁטָא שְׁנַתְמַעְטוּ מִנְזִירוֹת כֹּל, א"כּ לֹא מִשְׁכַּח"ל שִׁיחָא לֹאֵו לְמַעוּטִינֵהוּ מִקְרָבֵן נִזִּירוֹת, וְכַעֲנִין דְּפִרְסִין קְדוּשִׁין ד' א' צִיָּיאָה דְּבִגְרוֹת, דְּכֵה"ג לֹא אֲמֵרִין צֹא זֶה

שאין צו עינוי נפש ואין קפידא לאדון צוה, דכל שמיחה בזמירותו וכפהו לשמות יין או להטמאות, הרי חיוב זמירותו נדחה לכשיסכים האדון או לכשישתחרר, דאם איתא דאינו מותר אלא בדברים שהאדון כופהו הו"ל למתני' לאשמועינן הך חילוק ולמיתני הפר לעצדו אינו מופר ואינו ראוי לעצור על זמירותו אלא במה שהאדון כופהו, ומדמחלק דבאשתו הפר עולמית ובעצדו לא הפר לכשישתחרר משמע דבעודו תחתיו שוין הן.

אבל ברמז"ס פ"ב הי"ז י"ח כתב שהאדון יכול לכופו לשמות יין ולהטמא למתים אבל בדברים שאין בהם עינוי ולא עיכוב מלאכה אינו יכול לכופו, ואף שכתב דין זה גבי דיני נדרים שאין צריך לכופו, מ"מ ממש"כ לשון אינו יכול לכופו ולא הזכיר כפייה אלא גבי זמירות משמע דאזמירות קאי, ולפ"ז משמע לכאורה דאף בכפהו לדברים שיש בהם עינוי או עיכוב מלאכה אכתי אסור בשאר דברים שאין בהם עינוי או עיכוב מלאכה, ולפ"ז ניחא דלא הוי מצי הרמז"ס לקיים גירסת הראב"ד במתני' דלא יאז לחירות ע"י ההפרה, אלא דאם יאז לחירות משלים זמירותו, דא"כ אף קודם שיאז לחירות אינו דומה לאשה, אבל לגירסתו ניחא דאחי התנא להשמיענו דע"י הפרה משתחרר ומתחייב בכל דיני זמירות, [ע"י לקמן דהדרי מזה, ולמ"ש לקמן דאם הביא קרבנותיו בזמן כפייה לא יאז משמע דבשעת כפייה הוא מופקע לגמרי מזמירות וראוי שיהא מותר אף בדברים שאין בהם עינוי או ציטול מלאכה, ויש לפרש כונת הרמז"ס על נדרים ולא על זמירות, וכמ"ש להלן].

ולדעת הרמז"ס מתפרשא שפיר רישא דמתני' דקתני שהוא מפר נדרי אשתו ואינו מפר נדרי עצדו, דר"ל שאם הפר נדרי עצדו לא חלה ההפרה, והרי הוא בחיובי זמירות, ואינו ראוי אלא בדברים שהרצ כופהו בהם, והיינו בדברים שיש בהם עינוי נפש או ציטול מלאכה, אבל התו' דס"ל דבמיחה בעצדו הרי כל הזמירות בטלה, באמת קשיא להו מאי האי דקתני רישא ואינו מפר נדרי עצדו, דע"כ עד שלא נשתחרר קאמר דא"כ היינו סיפא, וכמבואר בתו' הרא"ש, ולכך הוצרכו לפרש דר"ל שאם חזר צו ונתן רשות לעצד לנהוג זמירות, הרי שפיר נוהג, דהפרתו לא ציטלה את הזמירות, משא"כ באשתו דאם הפר כבר נצטלה זמירותה

כל שאר קרבנות שאין באין בנדבה, ואע"ג שאין חילוק בין עולות היולדות ועולות הנדבה, מ"מ כשהעכו"ם מכיין לענין חובת היולדת לא מקבלינן מיניה, אף שהוא יודע שאינו חייב בכך ואינו אלא נדבה, ואע"ג דשלמי העכו"ם נקרבין לעולות משום דלצו לשמים ולא משגחין במה שהוא נתכוין לשלמים וכמש"כ לעיל, יש לחלק דהתם לדורון בעלמא איכוין וכך לי עולה כמו שלמים, אבל כשמכוין לענין שיטנו בחורה לישראל, לא מקבלינן מיניה, ולפ"ז אפשר גם לפרש דכשנהג העכו"ם זמירות בחורת נדבה אף שידע שאינו במצות זמירות, וחפץ להקריב עולת זמר, וכן שלמי זמר לריה"ג, לכך אינטריך מיעוטא דלא מקבלינן מיניה, ומיהו הרמז"ס הרי פסק כר"ע ולדידיה ליכא קרא למעט זמירות, דקרא דעולה למעט שלמים קאחי, וע"כ דמסבא ידעינן למעט עולת חובה, וא"כ לריה"ג נמי לא אינטריך קרא להכי, ולכן יש לפרש כמש"כ דאף שנתמעטו מחובה אכתי אינטריך למעטינהו גם מרשות. (עד כאן).

ס"ב א' לאחוי מופלא סמוך לאיש, עיין מש"כ בנדריס ס"א סק"ו.

שם אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה להיתר, יעויין בפרש"י בחגיגה, ולו"ד ז"ל היה אפשר לפרש דהפלאה יש צו שני שמושים סותרים, דמתפרש לשון נעלם כמו כי יפלא ממך דבר, וכמו לא נפלאה היא ממך, ומתפרש לשון צירור כמו מופלא שבצ"ד וכמו לא ניתנה זמירות אלא להפלאה, [וכנראה שניהם מלשון פלא], ודרשינן אחת הפלאה לאיסור כפשטיה דקרא דכי יפליא לנדור היינו מלשון מפורש וצירור, ומפרשינן נמי דהוא לשון נעלם כאילו נדר בשוגג ובטעות וילפינן מזה להחיר בפחת, א"כ יש לפרש דהפלאה הוא לשון שינוי והצדלה והפרשה מן הנשאר, ודרשינן הפלאה לאיסור שנשתנה להיות נאסר, ודרשינן הפלאה להיתר שנשתנה מכל האיסורים להיות ניתר. (חגיגה י"א א').

ס"ב ב' מתני' חומר בעבדים מבגדים כו' הפר לאשתו הפר עולמית הפר לעצדו יאז לחירות ומשלים זמירותו, לפי' תו', וכן גירסת הראב"ד בפ"ב הי"ח ויאז לחירות משלים זמירותו, יש לדקדק מכאן דבעוד העצד תחתיו אין צינו ולאשה ולא כלום, ומוכח דאף לגלח מותר אע"פ

משום מדת חסידות על האדון שלא לכופו, ואי פלוגתא דעבר מכנגד פניו איירי גם כשלא מיחה על שלא עבר, א"כ משמע קצת דאין כאן מדת חסידות מדכבר ר' יוסי ישמה, וז"ע.

ובירושלמי בסוגיין איתא כפפו רבו לדבר אחד מהו שיכוף אותו לכל הדברים באנו למחלוקת ר"מ ור"י כו', ולכאורה הנידון כשכפהו רבו לדבר שיש בו עינוי או עיכוב מלאכה, אם עי"ז הותר כבר גם לעשות דברים שאין בהם עינוי ועיכוב מלאכה, וכמו שנקטנו הדבר במחלוקת תו' והרמב"ם, אבל לא נתפרש הא דתלי לה בפלוגתא ר"מ ור"י בעבר מכנגד פניו, ונהי דמוקי לה בעבר מכנגד פניו לאחר שכבר כפהו, אבל הרי הנידון בצרת מאי ניחא ליה לאדון כדמוקמינן בתלמודן, ומשמע דהירושלמי מפרש עבר מכנגד פניו לאו בצרת אלא כשהוא ציון לציין עזמו אם מותר, וממש כבעיא דירושלמי, ומפרש דבהכי פליגי, ומבואר בירושלמי דהדבר תלוי בדעת האדון, דאם אמר לו שלא יסתה שלא בפניו, אינו רשאי, ואם אמר לו שיסתה אף שלא בפניו רשאי וצטתם פליגי, אבל ז"ע דהא בעיין לאו לענין שתייה היא, אלא לענין דברים שאין בהם עינוי נפש ועיכוב מלאכה, דהא מיבעיא ליה אם האדון יכול לכופו לדברים אחרים, וצטתיה וכיו"צ הרי פשיטא דהאדון יכול לכופו, וא"כ מאי ראייה מדברים שיכול לכופו דחשבינן כאילו כופהו שלא בפניו, לדברים שאינו יכול לכופו, וזה מספק לן לפרש דגם הבעיא מהו שיכוף אותו לכל הדברים, היינו אם חשיב כאילו כפהו לכל הדברים שצידו לכופו, ובכלל זה גם באותו הדבר שכפהו אם רשאי לשנות בו, והיינו דפשיט, וז"ע. — לפי מאי דמוקי בירושלמי פלוגתא דר"מ ור"י כשמהה האדון, א"כ משמע דכלא מחה לכו"ע לא ישמה, וניחא בזה מש"פ כן הרמב"ם בפ"צ הי"ט, ונתיישבה השגת הראב"ד דהו"ל למיפסק כר"י, דהא בזה לא פליגי, אלא דאכתי ז"ע אמאי לא הביא דין מחה ואח"כ עבר מכנגד פניו, דהיינו עיקר פלוגתאן במתני', וז"ע.

שם הפר לעצדו יצא לחירות ומשלים נזירותו, לא מנאחי לשון משלים אלא על צירוף, וכדתנן י"ג ב' ואח"כ משלים את שלו, ולפ"ז יש לפרש דימים שמנה לנזירותו עד שהאדון הפר דהיינו שמיחה, עולין לו לנזירותו ומשלים עליהם

לגמרי, ואף אם חוזר בו אח"כ ומסכים שתנהוג נזירות, כבר אין כאן נזירות.

ברם מאי דמשמע בלשון תו' שאם מיחה האדון וחוזר ונתרצה שוב אינו יכול למחות, יש לדעת מניין קיים להו ז"ל כן, הרי מתני' שפיר מתפרשא גם אם יכול לחזור ולמחות, דמ"מ כ"ז שלא חזר ומחה הרי העבד נוהג נזירות, משא"כ באשה דכבר נתבטלה הנזירות, ומנלן דריצוי האדון חשיב מעין קיום ואינו יכול לחזור בו, ובתו' הרא"ש לא כתב אלא דאם לאחר שמיחה חזר ונתרצה חייב העבד לנהוג נזירות, ולא הזכיר כלל אם חזר וחפץ למחות מהו, ואפשר דס"ל דהענין שאין לעבד לקבל נזירות ללא רשות האדון, והרי קבלתו נזירות כאילו אמר הריני נזיר לכשירצה האדון או לכשאשתחרר, והלכך בשעה שנתרצה האדון חיילא נזירותו ומפקעת מידי שעבוד, ותו לאו כל כמיניה דאדון למחות, ומ"מ שפיר אינטריך קרא דואמרת אליהם לומר דעבדים נזירין, דהא העבד אמר הריני נזיר, ולא הריני נזיר לכשאשתחרר או לכשירצה האדון, וכיון דלא חיילא עכשיו היה מקום לומר דלא חיילא כלל, ועוד דאף באמר הריני נזיר לכשאשתחרר י"ל דבעי קרא, דכיון דהשתא לאו צר נזירות הוא, מאן יימר דיכול לקבל נזירות לעתיד, וגם אין הדבר צידו.

במצינו למידין דלפי' תו' כשכפהו האדון לשתות יין, נתבטלה נזירותו לגמרי, ורשאי לגלח אפילו שאין האדון מנאחו, וכן ליטמא למתים, ולהוסיף לשתות, דכאילו עדיין לא התחילה נזירותו, וכ"נ לפי גירסת הראב"ד, אבל ברמב"ם משמע דנעשה נזיר מיד אלא דרשות ציד האדון לכופו בדברים שיש בהם עינוי נפש, אבל בשאר הדברים הרי הוא נוהג נזירות, ומ"מ כל שכפהו אין הימים עולין לו למנין נזירותו, ואפילו לא כפהו אלא על יין ויין הרי אינו סותר, דכיון דע"י כפייתו הותר ביין, אין נזירות בהיתר יין, [שוב הדרי צי ונראה דגם דעת הרמב"ם דע"י כפייה נתבטלה כל הנזירות, דהא כתב דאם לא כפהו נוהג נזירות מכלל דכפהו אינו נוהג נזירות כלל, ומ"ש שאין כופהו בדברים שאין בהם עינוי וציטול מלאכה אנדרים קאי ולא אנזירות, וכמ"ש לקמן דבשעת כפייה הרי הוא מופקע לגמרי מתורת נזירות]. — יש מקום להסתפק לדעת הרמב"ם אם איכא

בטומאה, בראצ"ד פ"צ הי"ט מצואר דמפרש דה"ק כשכפפו רבו לאחר שנטמא אכן קיימין, והלכך אינו יכול להציא קרבן טומאה בעודו תחת רבו, דכיון דכופהו הרי זה כנצטלה המזירות עכשיו וא"ל להציא קרבן טומאה אלא בעודו מזר, אף כשהנידון על טומאה שאירעה בהיותו מזר, דמ"מ גם בשעת הקרבת קרבן טומאה נריך שיהא נזיר וסד"ל דאף כשנשתחרר אינו חוזר עכשיו להתחייב קרבן על טומאתו, כיון שנפסקה המזירות באמצע ע"י כפיית האדון, קמ"ל דמונה עכשיו למזירות בטומאה ומציא קרבן טומאה.

רמב"ם פ"צ מזירות הי"ט אצל אס נדר ולא גלח ויצא לחירות לא יצא ידי נדרו, הוא בתוספתא שלהי מכלתין כמ"ש ב"מ, אצל הדברים נריכין פירוש דאס כשלא כפהו האדון כלל איירי א"כ דין הוא שיציא עכשיו קרבנותיו ויגלה, ומאי לא יצא ידי נדרו, הרי לא ס"ד שיצא ידי נדרו בלא קרבנות, ובקרבנות אמנם יצא, ומשום כך פירש הראצ"ד דר"ל דאס נדר ויגלה ואח"כ כפהו האדון יצא ידי"ח ואפי" כשיצא לחירות אין נריך לנהוג מזירות, אצל אס נדר ועד שלא גלח כפהו האדון, אפילו הציא קרבנותיו לא יצא, דבשעה שכפהו הרי נצטלה מזירות ואס הציא קרבנותיו באותה שעה לא יצא, ונריך לכשישתחרר לחזור ולהציא קרבנותיו, וכך מתפרשין דברי הראצ"ד אין ליה שרש אלא בשכפאו רבו עד שלא גלח, כלומר ואז אפילו הציא קרבנותיו באותה שעה ואח"כ יצא לחירות לא יצא ונריך לחזור ולהציא קרבנותיו ולגלח.

והא דתניא בתוספתא נטמא ואח"כ יצא לחירות מונה משעה שנטמא, ר"ל דסתר הימים שעד הטומאה ומונה משעה שנטמא ומציא קרבן טומאה ואח"כ מתחיל למנות מזירות בטומאה, ומוקים לה הראצ"ד בשכפפו רבו לאחר שנטמא וכמ"ש לעיל בפירוש הירושלמי, ואשמועינן דחייב בקרבן טומאה לכשיצא לחירות וכן דסתר הימים שעד הטומאה.

במציענו למידין, א. עבד שאין רבו כופהו הר"ז נוהג מזירות ומציא קרבנותיו ויוצא ידי"ח, ואס נטמא בתוך ימי מזירותו סותר הקודמין ומציא קרבן טומאה וחוזר ומונה מזירות טהרה ככל אדם, וכשישתחרר אין נריך כלום, ב. ואס נהג מזירות

לכשישתחרר, והרי אס השלים מזירותו עד שלא כפהו האדון יצא ידי"ח דתניא בתוספתא שלהי מכלתין ופסקה הרמב"ם בפ"צ הי"ט, וא"כ בתחלה עד שכפהו האדון עלו לו הימים, ואין כפיית האדון עוקרתם למפרע, וגם יין אינו סותר, [ועי' להלן דזומן כפייה גם טומאה אינו סותר], ושפיר משלים עליהם, ומ"ש הראצ"ד שס הי"ח דאס כפהו לשמות ולא שמה ויצא לחירות משלים, דמשמע דאס שמה אינו משלים, נראה דהיינו דיוס זה ששמה אינו עולה לו מן המניין אצל שאר הימים שעד הכפייה שפיר עולין לו, ומ"ש הראצ"ד שס בחר הכי דציא לחירות משלים דהר"ז כאמר הריני נזיר לכשאצא לחירות, לאו למימר דמתחיל מתחלה כשיצא לחירות, אלא דהר"ז כאילו אמר הריני נזיר עד שהאדון יכפני ואשלים כשאצא לחירות.

וגדולה מזו מצואר בירושלמי בסוגיין והציאו הראצ"ד שס הי"ט דכפהו האדון שיטמא ונטמא נמי אינו סותר הימים שעד הטומאה, דזמן שהאדון כופהו כאילו הוא חוץ ממזירותו, ועכ"פ חזינן דימים שנהג בהן מזירות עד שכפהו האדון עולין לו למזירותו.

ירושלמי פ"ט ה"א כפפו רבו ונטמא מהו שיציא קרבן טומאה וכי נזיר הוא לא את הוא שגזרתה עליו שיטמא כו', כלומר דכיון דדין הוא שיטמא כשכפפו כופהו, ע"כ דבאותה שעה כאילו אינו נזיר דיינינן ליה ופשיטא שאינו מציא קרבן טומאה, וכן מסיק נמי לענין סתירה דאינו סותר כיון דכאילו לאו נזיר הוא דיינינן ליה.

שם פשיטא דא מילתא נטמא ואח"כ יצא לחירות מציא קרבן טומאה, מהו בשכפפו רבו או בשלא כפפו רבו אין תימר בשכפפו מציא קרבן טומאה, כלומר בתמיה אס כשכפפו רבו להטמאות איך מציא קרבן טומאה, והיינו כדלעיל וכי נזיר הוא כו', אין תימר בשלא כפפו רבו ישלם כל זמן שהוא תחתיו, כלומר אס בשלא כפפו רבו מאי איריא דיצא לחירות מציא קרבן טומאה, הרי גם כשהוא תחתיו כל שלא כפהו דין הוא שיציא קרבן טומאה.

שם אר"י כשכפפו רבו אכן קיימין שלא תאמר הואיל ויצא לחירות תפקע ממנו מזירות בטומאה לפוס כן נריך מימר מונה למזירות

חל כלל רק בזמירות אם נשתחרר משלים מזירותו, שוב הערני בני אי"ש נ"י דנהי דבאמר קונס יין עלי מחלקינן דנגדר לא חל כלל ואף לכשישתחרר שרי, ואילו בזמירות מיתסר לכשישתחרר, מ"מ משכח"ל גם בנגדר שיתחייב להשלים כשישתחרר כגון שאמר קונס ידי עושין מלאכה לפלוני, דצעודו עבד אם רבו כופהו לעשות מלאכה לפלוני שרי, אבל לכשישתחרר אסור, ואפשר לפרש כונת הרמב"ן והריטב"א והנמו"י בכה"ג וכו"ז דצוה גם בנגדר חייב להשלים כשישתחרר.

בא"ד ופי' הר"י משום דאמר בפ"ק דמזירות חל ואפי' על דבר שאין הרשות בידי כו' לאסור יין מזה כיין הרשות כו', ז"ע דנדרים נמי חלין על דבר מזה כדתנן נדרים ט"ז א' וצבועות כ"ה א' ועי"ש במו' דנדרים ומזירות כי הדדי נינהו בזה, [ועי' לעיל ג' ז' פירשנו דכל הילפותא דמזירות חלה על יין מזה, הוא משום דלישנא דקרא מיין ושכר יזיר משמע דהוא מעין איסור חפצא כנדרים, ונדרים חלין על דבר מזה], ובפשוטו היה ראוי לומר דמזירות איסורי מואמרת אליהם כדלעיל ס"א א' וכ"כ הרמב"ן והרא"ש בסוף פ"י דנדרים, ונראה דכונתם לפרושי טעמא דקרא, דמזירות אע"ג שהוא איסור גזר חייב נמי על דבר מזה, משום דהוא ענין קדושה כללי אלא שיש פרטים צו שנפגשים בסמירה עם יין מזה או עם רשות האדון, והלכך מרבינן דחל הענין בכללותו, וממילא יאסר ביין מזה, ויחול גם על העבד, ומ"מ דרשינן לאסור אסר על נפשו מי שנפשו קנויה לו להחיר לאדון לכופו, משא"כ צבועות ונדרים שהם נידון פרטי כנגד צעלות האדון לכך אינם חלין כלל.

ס"ג א' מתני' נזיר שגילה ונודע לו שהוא טמא אם טומאה ידועה סותר ואם טומאת תהום אינו סותר אם עד שלא גילה כו', ההלכה דטומאת התהום מסתברא דהיא כעין נודע שהוא בן גרושה דדיעבד עבודתו כשירה כדילפינן קדושין ס"ו ז' מקרא דאפילו חללים שבו תרצה, [ומש"כ הרמב"ם פ"ו מצ"מ ה"י דאף לאחר שנודע עבודתו כשירה דדיעבד קשה טובא דא"כ מאי פליגי מכות י"א ז' אם מתה כהונה או בטלה כהונה, הרי צמילתיה קאי, ועוד דעד כאן לא פליג ר"י עלי' דר"א אלא בעבודה דקודם שנודע אבל

מקצת ימים ואח"כ כפהו רבו ואח"כ נשתחרר הר"י משלים על מקצת הימים שקודם הכפייה ומציא קרבנותיו ומגלה, ג. נהג מקצת ימים מזירות ואח"כ כפהו רבו להטמאות, אינו סותר ואינו מציא קרבן טומאה, ולכשיטהר וישתחרר ישלים על מקצת הימים ויציא קרבנות טהרה ויגלה, ד. נהג מקצת ימים מזירות תחת רבו ונטמא הר"י סותר וחייב בקרבנות טומאה, ואם עד שלא הציא קרבנותיו כפהו רבו אינו יכול להציא הקרבנות עד שישתחרר, ואם הציא לא יצא, ולכשישתחרר צריך להציא קרבנות טומאה ולהתחיל מזירות טהרה, ה. וכן בהשלים מזירות טהרה ואח"כ כפהו האדון, אינו יכול להציא קרבנות טהרה בזמן הכפייה דכאילו אינו נזיר דיינינן ליה וצריך שיהא בזמירותו צענת הקרבנות, ואם הציא לא יצא ולכשישתחרר יחזור ויציא, ו. בכל מקום שכתבנו נשתחרר, ה"ה אם לא נשתחרר והאדון הסכים שינהוג מזירותו.

תוד"ה יצא ולכן לנדרים אפי' בלא מחאת הרב לא חל הנדר כלל כו', היינו דאפי' לכשישתחרר לא יצטרך לקיימו, וכ"ה בהדיא בטור סימן רל"ד, וכ"ה פשטא דסוגיא, ויש לתמוה דברמב"ן בהלכות נדרים שלהי פ"י כחז לאחר שהציא כולה סוגיין והא דאצי, ושמעינן ממתני' ומגמ' דילה שהאיש צריך להפר נדרי אשתו כו' וצעדדים כל שאר נדרים חוץ מזמירות אם היה בהן עיגוי נפש ואצ"ל שיש בהן ציטול מלאכה לרב אין הנדר חל עליו כלל אלא הוא עצמו אוכל ושותה ועושה מלאכה כבתחלה דהרעת אחרים היא כי היכי דלא לכחוש ואם יצא לחירות משלים את נדרו עכ"ל, והדבר תימא דהא רק בזמירות אמרינן דכשיצא חייב להשלים, ונראה דהושמטו כאן דיני מזירות וכך ז"ל כי היכי דלא לכחוש, אבל אם הזיר חל עליו מזירות אלא שרבו כופהו לשמות יין ולהטמא למתים ואם יצא לחירות משלים את נדרו, וכן מוכח מתחלת דבריו שהתחיל וצעדדים כל שאר נדרים חוץ מזמירות כו' ולפ"ז היה ראוי שיסיים דיני מזירות ג"כ, וכן לשון משלים את נדרו אינו נופל אלא על מזירות, דבנדרים הול"ל חייב לקיים את נדרו, ועיין בלשון הנמו"י שם ונראה דגם איהו דחיק ומוקי אנפשיה דרק בזמירות קאמר דמשלים, ועי' ברא"ש פ"י דנדרים ס"י דנראה כסובב הולך על דברי הרמב"ן ושם פירש בהדיא דבנדרים לא

הדם, ומתבארו הדברים בזבחים ס"ד סק"ו, והיינו משום די"ל דרך בקרבן שהוכשר על ידו אמרינן דאפילו חללים שבו תרצה, ולא בקרבן שעדיין לא הוכשר.

וכן יש להסתפק בזמירות מרובה ונטמא בתוך מלאת ונודע לו ביום מלאת, אם סותר ל' לר"א או שסותר הכל, [אף אם נודע אחר מלאת היינו אומרים דאינו סותר], מי אמרינן דכיון דלא אהני הלכתא דטומאת התהום להכשיר הזמירות דהא ל' ודאי סותר, תו לא נאמרה ההלכה דטומאת התהום ככאן והרי הוא סותר הכל, או דמ"מ גם כזה אהני הלכתא דטומאת התהום ואינו סותר אלא ל'.

ובפשוטו היינו נמי בכלל צעיר דרמז"ח בנטמא בטומאת התהום תוך מלאת ונודע לו אחר מלאת אם סותר ז' כדין נטמא אחר מלאת, ואף לרבנן בנודע לו ביום ל"ב, [לדעת תו' דבנטמא ביום ל"ב אינו סותר לרבנן ע"י מש"כ לעיל ט"ז א'], או דכיון דע"כ לסתור, הרי שוב אין כאן קולא דהלכה דטומאת התהום, ודינו כטומאה ידועה וסותר הכל, ומה שפירשו תו' דאף בטומאה ידועה קמבעיא ליה לא זכינו לכונס ז"ל דהא בטומאה ידועה לא נאמרו שום הלכות, ופשיטא דנטמא בתוך מלאת סותר הכל, ואף בנודע לאחר שגילת, וכמו שתמה בתו' הרא"ש, ומירוצו ז"ל לא נתיישב, וכבר תמה בזה מרן זללה"ה בסי' קל"ט סק"י י"ב.

ובתו' פירשו דפשטינן דאינו סותר אלא ז' מדקתני סתמא אם עד שלא גילת בין כך ובין כך סותר, ולא קמפליג בין נטמא עד שלא גילת דהיינו אחר מלאת לבין נטמא בתוך מלאת, וזה יתכן לפי פירוש ז"ל דאף בטומאה ידועה קמבעיא לן, אבל לפוס פשטא דמילתא דלא מיבעיא לן אלא בטומאת התהום, ראוי לפרש איפכא דפשיטא ליה דסותר הכל, מדכיל טומאה ידועה צהדי טומאת התהום, ובטומאה ידועה פשיטא דסותר הכל, ומשמע דה"ה טומאת התהום נמי סותר הכל, וכן פסק הרמז"ח בפ"ו הי"ו.

שם ירד להקדושה, פירשו בתו' ונודע לו לאחר שגילת, והיינו טומאת התהום דרישא, וז"ע דלשון טהור להבא משמע כדאמר פסחים פ"א ב', ולא יתכן לומר דנודע לו בין שחיטה לזריקה וזרק לבתחלה, דהא מתני' כר"א דתגלחת מעבדת, ולענין

לא משנודע, וכבר הארכנו בזה והבאנו דעת החולקים בזבחים ס"ד סק"ו, ועי"ש בב"מ ובמל"מ], דבדברים שההעלם בהם מצוי הקילה תורה להכשיר הקרבנות צדיעבד, וה"נ בטומאת התהום בזה ההלכה להכשיר קרבנות הפסח והזמירות, ובפסחים פ' ב' הוכירו בזה צמתני' רי"זי זיך, ולפ"ז למ"ד יומא ו' דאין עודהו על מנחו אינו מרצה צריך שיהא על מנחו בשעת הקרבת הקרבנות, ומיהו בזמירות אהני הילכתא דטומאת התהום לענין שאינו סותר ושימי הטומאה עולין לו לזמירות טהרה, ואפשר דכיון שהכשירה תורה הקרבנות טהרה הרי בכלל זה דהימי טומאה עולין לזמירות טהרה, דכל שהשלים זמירותו בקרבנות טהרה קיים מזותו, אלא דלעולם הטומאה אינה מאפשרת הקרבת קרבנות הטהרה כיון שהטומאה סותרת, וגם א"א להביא קרבנות טהרה בטומאה, אבל בטומאת התהום שנתחדשה הלכה שהקרבנות עולין לקרבנות טהרה, הרי זה קיום הזמירות.

פשטא דמתני' שנודע לו אחר גילוח שצשעת גילוח היה טמא בטומאת התהום, והיינו אף כשנטמא לאחר הבאת קרבנותיו קודם גילוח, ומבואר דגם בזה נאמרה ההלכה דטומאת התהום, אע"ג שאין שייך רי"זי זיך על תגלחת כמ"ש בתוד"ה מאן.

מש"כ תו' בד"ה אם דכי גמירי הלכה דטומאת התהום דוקא כשנודע לו אחר שגילת, ז"ע בנודע קודם שגילת אין זה טומאת התהום, דאין טומאת התהום אלא בזמן שאינה ידועה, אבל משנודעה טומאת התהום הרי דינה כטומאה ידועה, וז"ל דה"נ קאמרי דכי גמירי דין טומאת התהום דוקא כ"ז שלא נודע, וממילא הנידון רק בנודע אחר שגילת.

ויש להסתפק הרי שפיגל הכהן בפסחו או בקרבן זמירותו של הטמא בטומאת התהום, אם גם בזה נאמרה ההלכה דטומאת התהום דכטהור חשבינן ליה, וממילא חייבין על קרבנו משום פיגול, או דלא נאמרה ההלכה אלא להכשיר הקרבנות ולא לקובען בפיגול, וכן יש להסתפק בחלל שזרק ופיגול ונודע שהוא חלל אם גם בזה אמרינן ופעל ידיו תרצה דגם חללים שבו תרצה, [ועי' צירושלמי תרומות פ"ח ה"א והוריות פ"ג ה"ב דדנו אם נודע שהוא חלל בין קבלה לזריקה אם זורקין את

לפרש דנקט לה התנא זכה"ג לרבותא דאף
בטומאת התהום שאינה אלא מחמת ספק טומאה
ברשות היחיד נמי לא מקילינן אס נטמא זה כשהוא
טמא.

והרמב"ם זצ"ל מה"נ ה"כ לאחר שכתב שנטמא
בטומאת התהום כשהוא בחזקת
טומאה הר"ז סותר וכתב כגוונא דמתני' דירד
לטבול ליטהר מטומאת המת, כתב ירד להקר הר"ז
טהור עד שידע שנגע, ולא נתפרשה כוונתו ז"ל
דהא אף בידוע שנגע מטהרינן אס לא נודע לו עד
שהביא קרבנותיו, ואס טהור מכאן ולהבא קאמר
משום דאיידי ברשות הרבים וס"ט טהור, א"כ כי
הוי בחזקת טומאה מאי הוי, והיכן מצינו דטמא
מתטמא בס"ט ברשות הרבים, [עי' בפ' הרא"ש
נדה י"ט א'], וז"ל דעד שידע שנגע קודם שהביא
קרבנותיו קאמר, ואף שהלשון דחוק וכן ממה
שסיים נמצא המת ק"פ כו' שחזקתו שנגע בזה שהוא
ק"פ, ל"מ כן, מ"מ אינו דחיק ומוקי אנפשיה.

ויש מקום לומר דירד להקר טהור דמתני'
מתפרש כפשוטו אף מכאן ולהבא, ונתחדשה
הלכה דספק טומאת התהום ברשות היחיד טהור,
[עי' תו' סוטה כ"ח א' ד"ה אינו, אבל נראה
דכוונתם לסתם טומאת התהום וקרו ליה ספק
משום שאינו ידוע], ומיהו דוקא בדליכא חזקת
טומאה, דומיא דטומאת התהום דנזיר ופסח, וכייל
התנא גם לדין זה דטומאת התהום זכאן, וכן
מבואר ברמב"ם פ"ו מק"פ הי"א דכל שיש ספק
רחוק שלא נטמא בטומאת התהום אע"ג דלתרומה
הוא טמא עי' פ"ח מאה"ט ה"ג, מ"מ לפסח
ונזיר טהור אף מכאן ולהבא עד שידע בודאי
שנטמא בו, ודכוותה יש לפרש נמי הא דירד להקר
דאע"ג דבטומאה ידועה טמא זכה"ג, מ"מ
בטומאת התהום לנזיר מטהרינן עד שידע בודאי
שנגע, אבל בנ"פ חשיב כודאי נגע וכמו רכוז זה'
ק"פ שס, והלכך אף אס היה טומאת התהום היה
טמא זכה"ג, וכן מתפרשים דברי הרמב"ם זצ"ל
מה' נזירות ה"כ שמתלה כתב דבהחזק לטומאה
ליכא לקולות דטומאת התהום והלכך צנתצרר שהיה
מת שקוע בשעה שטבול מטו"מ הרי סתר הכל אף
שהוא טומאת התהום וגם שהוא ק"ת ספק וצירד
להקר טהור עד שידע שנגע והיינו דינא דטומאת
התהום דמקילינן בספק כל דהו, וטהור לענין נזיר

תגלחת אין סברא שיעיל להחיר לגלח לכתחלה,
דהא נטמא קודם תגלחת סותר הקרבנות לר"א
דחתן מ"ז א', ונודע הר"ז כנטמא, ורק בפסח
מהני מה שנשחט בטומאת התהום להחיר לזרוק
לכתחלה, כמ"ש בתוד"ה מאן וצפסחיס שס, ודוחק
לומר דהך סיפא דלא כר"א וצנודע צין שחיטה
לזריקה קאמר דהוי טהור לענין לזרוק לכתחלה,
אס נטמא דגם צנזיר זורק לכתחלה, ונראה דדוקא
התם צצרייתא דקתני סתמא לתרומה טמא לנזיר
ועושה פסח טהור מתפרש דלהבא קאמר, אבל
במתני' דקתני ברש"א סותר ואינו סותר ומסיים
כי"ד הרי הדבר מוצן דטמא וטהור לענין סתירה
קאמר ולא לענין להבא, והלכך לא חש התנא
למיתני טהור.

ובראה לכאורה להוכיח ממתני' דטמא מת שהזהר
עליו שלישי ושביעי וחזר ונטמא בשביעי
וטבול דנטהר מטומאתו הראשונה ואינו טמא אלא
מחמת השנייה, ונפ"מ לענין טומאת מקדש דבעי
ידיעה בתחלה וידע בראשונה ולא ידע בשנייה, [ועי'
ירושלמי שבעות פ"ב ה"א ירד לטבול מטומאה
חמורה כו' שאס טבול ונכנס למקדש כו', ובא"ו ש
פ"א משגגות], דהא במתני' אף כשטבול מטומאת
מת ועדיין לא גילח ונטמא בטומאת התהום סותר
כמבואר לקמן ס"ד ז' מודינא לך צנזיר שמחוסר
תגלחת, וא"כ אס איתא דצירד ליטהר מטומאת
מת ונטמא בטומאת התהום לא עלתה לו טבילה
לטומאה ראשונה הרי נמצא דהוא נשאר טמא
בטומאה ידועה, ואמאי נקט תנא זכה"ג, ולא נקט
בגוונא דבאמת אינו טמא אלא בטומאת התהום
כגון שכבר טבול לטומאה ראשונה ועדיין לא גילח,
דאף זכה"ג לא נאמרה ההלכה דטומאת התהום,
אלא ודאי דאף צירד לטבול נמי פקעה טומאה
ראשונה, ואין כאן אלא טומאת התהום, ולא חש
התנא למיתני במחוסר רק תגלחת, ועדיין ז"ע בזה,
[וכן איכא נפ"מ צמ"כ צנטמא בטומאה שהנזיר
מגלח עליה דמוזהר עליה על ציאת מקדש, ובשביעי
או בתוך ז' חזר ונטמא בטומאה דאורייתא שאין
הנזיר מגלח עליה וטבול בו' לראשונה, אס יהיה
מוזהר על ציאת מקדש].

ומבואר בתו' דמתני' מתפרש בגוונא שהוא
ספק אס נטמא צמת צטבילתו, ומשום
ספק טומאה ברשות היחיד הוא דאחינן עלה, ויש

הרמב"ם פירש דברים כפשוטן דגם אינה יכולה לשלוח, ונראה דלאחר שהגירסא שלפנינו מתוקנת בפירושה, יש לקובעה כעיקר, שאילו נודמנה לרמב"ם היה קובעה להלכה, והלכך אין לנו לדינא חלל כדעת הראב"ד. (זב"ס ס"ה).

ס"ה ב' מתני' כל ספק נגעים בתחלה טהור כו', בר"ש פ"ה דנגעים מ"ד הביא דתורת כהנים יליף לה מקרא וטמא הכהן אתו נגע היא את הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק, ולכאורה אם כל ספק מן התורה לקולא מהיכי תיתי שיטמא את הספק דאיטריך קרא למעוטי, ואפשר דבא לומר דאם טימאו מספק ואח"כ הוצרך דהיה ראוי באמת לטמאותו, דמ"מ הוא טהור, דמספק א"ל לטמאות, א"נ דבא לומר דמטהרו מטומאת הסגר, דהא קרא במוסגר איירי, והוי ס"ד דנהי דאינו מטמאו מספק, אבל גם לא יטהרו וישאר בדין מוסגר, קמ"ל דאינו מטמא את הספק כאילו ודאי א"ל לטמאותו וממילא יטהרו מדין מוסגר.

וקרא דאת הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק, אשמועינן דהכהן משאירו בטומאת ודאי ואינו מטהרו מספק, וכל שלא טהרו הכהן הרי הוא בטומאתו בתורת ודאי, ואף בשנים שאחד מהם ודאי טהור נמי אין מועיל טהרתו מספק וכגוונא דמתניתין בנזקק לטומאה.

מתני' בשצעה דרכים בודקין את הזב כו', יש לעי' נהי דממעטינן מקרא דמבשרו ולא מחמת אונסו, מ"מ הרי לעולם לא ניתן לדעת בצירור אם האונס גרם או שזו זיבה, וא"כ יהא ספק זב, וקרא שפיר איטריך לטהר כשהוא מחמת אונס, אבל למעשה יהא לעולם ספק, ואפשר דאה"נ דלעולם ספק הוי, אלא דבספק מוקמינן ליה אחזקה שהוא טהור, אבל יש מקום עיון אם צריעותא כי האי שהזיבה קמן אם מוקמינן ליה אחזקה טהרה, כיון שעי"ז אנו צריכים לקבוע, שכל העוסק בשצעה דרכים הללו, לעולם לא יהא זב, ואפשר דכיון דלעולם הדבר ספק, הלכך ראוי לפרש דקרא דמבשרו ולא מחמת אונסו צא לומר דכל דאיכא אונס הרי הוא טהור בודאי, דלא מסתבר לפרש דאחי קרא לומר שיהא ספק זב.

שם משנזקק לזיבה אין בודקין אותו אונסו וספיקו וש"ז טמאים שרגלים לדבר, אונסו היינו ראיה

גם מכאן ולהבא, ואח"כ כתב דנזק טמא משום שחוקתו שנגע, והיינו דאף לענין טומאת התהום לא הוי חשיב ספק כה"ג, ומתני' נמי הכי מתפרש דתחלה שנה התנא דנזק חשיב כודאי נגע וטמא בכל ענין, ויהא דנקט לה צירד לטבול ולא צירד להקר שדקדקו בזה בתו', אפשר דצירד להקר יתכן שלא טבול ובכה"ג י"ל דגם נזק לא חשיב כודאי נגע דשפיר יכול להזהר, ורק בטבול מחשבינן ליה כודאי נגע, ובתו' הכי שנה במשוקע צירד להקר טהור והיינו דינא דטומאת התהום בספק כל דהו, ובתו' הכי שנה דבחזקת טמא ליכא לקולות דטומאת התהום וטמא בכל גוונא, ואכתי לא נתפרש מש"כ בפ"ט מנזירות הי"ח דאף בטומאה ידועה מקילינן בספק כל דהו וקרי לה ס"ט צרשות הרבים, ובה' ק"פ פ"ו הי"א לא התיר אלא בטומאת התהום, ומרזייהו בהך צרייתא דמת מושבצ לרוחצ הדרך, וגם מה שכתב דכהן שנודע לו שהוא טמא בטומאת התהום וזרק הורגה בפ"ד מצ"מ ה"ו לא נתפרש מה מקום להקל בכהן לאחר שנודע, וכבר נתקשה בזה מרן זללה"ה בס"י קל"ט ע"ש.

ס"ד א' ת"ר כל הניטלין והנגרדין כו', עי' מש"כ בזה בחו"ב טהרות ס"ד סק"ג.

ס"ד ב' דתניא יום מלאת תביא כו', סוגיין מתפרשא בהפילה בתוך מלאת לראשונה וחזרה והפילה תוך מלאת לשניה דכולן מתכפרות בקרבן אחד, וא"ל להקריבו עד לאחר מלאת דשלישית, עי"ש בתו'.

דברי הרמב"ם והראב"ד פ"א ממחור"כ ה"ה, מתפרשים צדין אם ילדה אחר מלאת דראשונה, דחייבת בשני קרבנות לכו"ע, אם יכולה להביא הקרבן הראשון צעוד היא תוך מלאת לשניה, וכמ"ש מרן זללה"ה בכריתות סימן ל"ו, והדבר פשוט כדעת הראב"ד דלמה לא תוכל מחוסרת כפורים לשלוח קרבנות שהיא חייבת, וכמפורש נמי בתו"כ שהביא הכ"מ, וכנראה דהרמב"ם היתה לו גירסא אחרת כמ"ש צ"מ, וכ"ה בפ"י הר"ש לתו"כ בשם ר' הלל דגרס כגי' שכתב הכ"מ, אבל שם פירש לענין שהיא עצמה אינה יכולה להביא קרבנה, אבל לשלוח פשיטא דשפיר דמי, אבל

מחמת השבעה דברים נמי טמאה זודאי אפי' זידוע שה' דברים גרמו, כמש"כ הר"ש דמקרא ילפינן לה דרואיה שלישית הוקשה לזבה דמטמאה באונס, וטעמא דרגלים לדבר לא קאי אהא, וספיקו מפרשין בגמ' ס"ו א' דהיינו זודאי חזא ספק מחמת ש"ז ספק מחמת ראי', ומתפרש שמאל ש"ז וזכות ספק ראי' קדמה ספק ש"ז קדם, אי רואה קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת גם משנוקק לזיבה, וע"ז קאי טעמא דרגלים לדבר, לומר דלא חשיב כספק השקול, ומ"מ צריך טעם למה, ועוד הוכיח הר"ש בזכר וכן בתו' לקמן ס"ו א' לפרש דספק אם הזיבות באה עם הש"ז וסותר רק יום, וזה נ"ע דלא אמרו כן אלא בצמחא זיבה שאינם ניכרים, אבל לא בזיבה הניכרת.

שם המכה את חבירו ואמדהו למיתה והקל ממה שהיה לאחר מכאן הכביד ומת חייב ר' נחמיה אומר פטור שרגלים לדבר, הנה כל הנידון זידוע שמת מחמת ההכאה, ואין זוה ספק, דאם היה ספק בזה, לא הוי מחייבי רבנן, וכן הדבר בזהו דאף כשהיקל ממה שהיה ואמדהו לחיים מ"מ מצוי שחזור ומכביד, שכן דרך המכה, ויש לעי' לפ"ז מאי האי דקאמר ר"נ שרגלים לדבר ופרש"י בסנהדרין ע"ח א' שלא מת מחמת מכה זו שהרי היקל, ועוד דא"כ ל"ל קרא להכי פשיטא דמספיקא לא קטלינן, אטו קרא אשמועינן שרגלים לדבר, ודוחק לומר שאינו אלא כעין מיעוט לתלות שלא מת מחמת המכה, ומסבירא הוי אזלינן בתר רובא כה"ג, וכמו דלא חיישינן שמה טריפה הוי כדאמר מכות ז' א', ואשמועינן קרא דניחוש למיעוטא, ונראה דבאמת משום כך אמרו צירושלמי בסנהדרין כיני מתניתא ר"נ פטור וחכמים מחייבין שרגלים לדבר, והיינו דחכמים קאמרי ליה שיש להחזיק שמחמת המכה מת אע"פ שהיקל, וכ"ה ברמב"ם פ"ד מה' רוצח ה"ה, וכ"ה בריב"ש ס' של"ח, ומבואר דס"ל ז"ל דגם לתלמודן הכי מתפרש אע"ג שסתמו בגמ', ועי' רש"י סנהדרין ע"ח ב' ד"ה לחיים דפירש נמי באמדהו לחיים באומד ראשון דמיפטר משום שי"א מצ"ד זכאי, דאמרינן דמחמת חולי אחר מת, וצריך לפרש לפ"ז שרגלים לדבר שאפשר לחוש שמה מת מחמת ד"א, אבל בתוספתא דצ"ק פ"ט איתא דבדרי חכמים דאומדין אותו אם

מחמת מכה הראשונה מת חייב ורנ"א אפי' מת מחמת מכה ראשונה פטור, ונ"ע. (סנהדרין ע"ח א').

ס"ו א' אמר רבא לא תימא ספק חזא כו', לא זכינו ליישב הסוגיא על הלכ, ורהיטות הדברים דספיקו נשאר למסקנא כמו דפירש רבא ספק מחמת ש"ז ספק מחמת ראי', והיינו כשאין ידוע אם הזיבה קדמה או הש"ז קדם, ואם הש"ז קדם אין הזיבה מטמאה תוך מעת לעת אפי' משנוקק לזיבה, ומספק טמא שרגלים לדבר, והא דש"ז טמאה פירש ראב"א דהיינו לומר דמשנוקק לטומאה אם ראה קרי ואח"כ זיבה, הרי הזיבה טמאה ולא תלינן בקרי, [ולפ"ז נצטרך לפרש ספיקו כפי' תו' דהיינו ספק שזא עם הש"ז וסותר רק יום, כיון דגם אם בא אח"כ סותר הכל והוא צדין זיבה לראב"א, וא"כ אין נפ"מ אם הזיבה קדמה או הש"ז], ופרכינן עליה דאם יש חילוק צדין ראה קרי ואח"כ זיבה צין אם נזקק לטומאה או לא, א"כ היה ראוי לקיים ד"ז גם בעכו"ס שראה קרי ונחגייר שלא יטמא בזיבה מעת לעת, [ואף אם ראייה ראשונה מטמאה באונס, ואזל עכו"ס הר"ז ראייה ראשונה, מ"מ ודאי מתני' מתפרשא דגם אם העכו"ס יראה כמה ראיות ביום שנחגייר דכולן יהיו צדין זיבה], דכיון דמחלקינן צין נזקק לזיבה או לא ש"מ דטעמא משום חולשא, וא"כ עכו"ס נמי, אלא ודאי דינא הוא בישראל דרואה קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת, וא"כ משנוקק לזיבה נמי, והדרינן לפרש הא דש"ז טמאה דמטמאה במשא, ואשכחן תנא דתלי לה בזיבה שקדמה, ומתפרש משנוקק לזיבה והוא תוך מעת לעת ש"ז מטמאה במשא, ולא אחיא כר' יהושע דלעולם מטמאה במשא, וכן לא כמתני' דכלים דמטמאה במשא כדין רוקו של זב, אלא כר' יוסי או ת"ק דילי'.

הרע"ב פירש דספיקו וש"ז טמאה חדא הוא דספיקו שמחמת ש"ז טמא, והיינו כראב"א דמשנוקק לזיבה גם אם ראה קרי מטמא בזיבה תוך מעת לעת, ונראה דהכריחו לכך כדי לקיים סתמא דמתני' עם סתמא דריש כלים דש"ז של זב לעולם מטמא במשא מדין רוקו, כדאמר צ"ק כ"ה, אבל פירש ז"ל דטעמא משום דגם באונס מטמא, וקשה לפ"ז א"כ למה הוצרך לטעמא דרגלים לדבר, הרי גם אם באמת הראיה

מחמת הש"ז נמי מטמאה, כמ"ש הר"ש, גם הרי משמע בגמ' דמהא דעכו"ס שראה קרי ונתגייר דמטמא בזיבה מיד, מוכח דלאו משום אונס הוא, אבל יתכן לפרש כפי' תו' דהספק מי קדס ויתפרש ספיקו דמחמת ש"ז והיינו דלא ידעינן מי קדס, טמאים, דרגלים לדבר לתלות שהזיבות קדמה, ועדיין ז"ע, א"נ שמא י"ל דראצ"א לא הדר ביה מחמת קושיא דעכו"ס, ולמאי דדייקינן בב"ק שם ממחנני דכלים דלעולם ש"ז של זב מטמא במשא, אם באנו להשוות המשניות ע"כ כראצ"א.

ובעת ראיתי בא"ר שכתב להגיה ולגרוס אלא לאו תנאי היא דתנן הרואה קרי אינו מטמא בזיבה מעת לעת ורי"א יומו, והיינו כראצ"א אלא דמפרש דטעמיה לאו משום חולשא אלא גזירת הכתוב דנפקא מלפנות ערב דדחי רחמנא טבילתו עד לפנות ערב משום דעלול לשזב ולראות קרי, והלכך אינו צדין שיטמא בזיבה, ולפ"ז אחיא סוגיא שפיר כאוקימתא דראצ"א, ואלא תנאי היא דמפרש אלא טעמא כהני תנאי וכדילפי טעמייהו בספרי מקרא דשמואל, ולא משום חולשא.

ובמיהו אכתי צריך יישוב הא דאמרינן דספיקא היינו ודאי חזא ספק מחמת ש"ז ספק

מחמת ראייה, והא אמרינן דלא תלינן בש"ז, ולחלק דבראה ביחד שאני כמ"ש תו', הוא דחוק טובא, דעד כאן לא אמרינן דשכבת זרע סותר יום אחד אלא בדלא ניכר זיבה כלל, ורק משום דאמרינן אי אפשר בלא נחלוצי זיבה, וזוה חשיב כאילו הש"ז סותר, אבל בזיבה הניכרת ראוי שתהא כדין זיבה גמורה כיון שאין תולין בקרי משזוקק לזיבה, ובני אי"ש נ"י העיר דאפשר שיש לפרש כאילו הוי קתני ודאי חזא ספק ש"ז ספק זיבה, כגון שראה ונתקנה מבלי שצדק מה הוא, ולפי דמסת ש"ז בא דהרגשה לפיכך נקט לשון מחמת ש"ז כלומר שהוא ספק שצא מחמת ש"ז אף שלא הרגיש בו, ואפילו הכי טמא, כיון שזוקק לטומאה, ולא איירי כלל בראה קרי, ולשון מזיר משונה, שו"ר בלקוטי הלכות שהביא שכן הוא צירושלמי, א"נ אפשר לקיים לשון מחמת כפשוטו, ואע"ג דמסקינן דמשזוקק לזיבה וראה קרי מטמא אחר כך בזיבה ולא תלינן בקרי, היינו בסתמא, אבל שפיר משכחת לה גוויי שיש להסתפק דשמא בא מש"ז, וכגון שהיה בהרגשה או שהיה מעורב בו גם ש"ז, ובכהאי גוונא יש מקום להסתפק שצא מחמת ש"ז, ואפילו הכי משזוקק לזיבה ספיקו טמא, (ואולי אפשר לפרש כן בזונת תו') וז"ע.

(זבים ס"ב סק"ב, ועיי"ש עוד בסק"ה).

ברוך רחמנא דסייען

ענינים שנתבארו

על סדר הדפים

הא דכהן הדיוט מסתפר אחת לל' יום היינו כשמסתפר כעין תער אבל אם שייר מקצת צריך להקדים ולהסתפר כשיעור ששייר. וכסום יכסמו לא קאי אלא אכה"ג. לר' נהוראי דנזיר עולם מגלח אחת לל' יום אם הוא ביום ל' או ביום ל"א. בדין נזירות חלה על נזירות בסוגיא דנדרים י"ז ח וברשב"א ור"ן שם, בקיבל שתי נזירות בבת אחת ובאמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום. אמר הריני נזיר היום ונזיר ביום ל"א ונשאל על הראשונה אם עלתה לשניה. למ"ד איסור חל על איסור אם לוקה שתיים בקיבל שתי נזירות. ובקיבל בבת אחת למאי דקיי"ל דבבת אחת איסור חל על איסור. לענין להטמאות למת מצוה אם מי שנזר סתם יטמא קודם למי שנזיר שתיים. בנדרים נמי משכח"ל נדר על נדר אף אי אין איסור חל על איסור. אם נזיר עולם חל על נזיר עולם ואם נשאל על הראשונה בנזירות הוי כמו בשבועה. נזירות הוי חובת גברא ולא כהרי זו, מי שנזר שתי נזירות מתי חלה נזירות שניה, ואם מותר לשתות יין בין נזירות לנזירות, ואם מותר לעכב התגלחת עד אחר נזירות השניה. אם מצורע יכול לקבל נזירות. קידש שער בדם ונטמא אם חלה נזירות שניה עד שלא נטהר, ובתוספתא סופ"ד בנטמא עד שלא גילח.

ז. בטעמא דהאומר הריני נזיר יום אחד הוי נזיר שלשים.

ח. האומר הריני נזיר כשער ראשי אם חשיב כעובר על נדרו באונס כשמת. כשמגלח כל ל' יום צריך לחזור ולקבל נזירות, וכן בקיבל שתי נזירות בזא"ז. מתי אמרינן ספק נזירות להקל, ובספק נזיר סתם ספק נזיר עולם. בית

ב. האומר אהא כשנזיר עובר לפניו אי חשיב התפסה. האומר הריני כזה כסבור שהעובר לפניו הוא נזיר ונתברר שלא היה נזיר. ובעברה נזירה לפניו ואמר הריני כזו ואח"כ הפר לה בעלה.

ד. בהא דנדרים חלין גם על דבר איסור. נזיר עולם שהכביד שערו ועדיין לא מלאו הימים. בהיקל על אחד מהן אם השאר עליו חובה. ואם חייב להקל כשהכביד. ואם גילח בתער אם לוקה. ואם שרי להקל במספרים. בגמ' נ"ח ב' משמע דמיקל בתער היינו גילוח ממש, וא"כ אף בנזיר עולם מתפרש כן. וכן צידד מרן זללה"ה בדעת הרמב"ם. נזיר עולם שקיבל נזירותו כשכבר היה שערו של יב"ח ושהה מלהקל עד עבור יב"ח. בירושלמי ה"ב בנזיר עולם שהביא קרבנותיו ושהה מלגלח עד כמה ימים אם מותר לגלח גם השער שלא קידש בדם, ומשמע דמגלח ממש ולא רק מיקל, ולפ"ז הותר הקפה אף שהבאת קרבנותיו וגילוחו רשות. והענין שנתחדש דגם נזיר עולם יכול לעשות כסיום נזירות ביב"ח. ולפ"ז אם הביא קרבנותיו הרי הגילוח חובה. נזיר עולם שנטמא ומעכב טהרתו עובר בבל יחל. בדברי הירושלמי רפ"ז בנזיר עולם ונזיר לזמן מי יטמא, ובדברי הרמב"ם כזה. נזיר עולם שנטמא אם סותר את הראשונים, ואם משלח תחת הדוד כשמיקל. מהיכן קים לגמ' דאיכא נזיר שמשון לדורות. פר השני דגדעון אם חשיב דבר הנדור. אם בבכור איכא איסור כל יחל לאחר שהקדישו בעליו. בדברי הירושלמי דנזירות שמשון אינה תורה. תגלחת מצוה מותרת בנזירות שמשון. בהא דחלה נזירות לעולם אף שאינו עתיד להביא קרבנות.

ה. אם רק אבשלום היה מגלח מערב שבת לערב שבת משום דגם בז' ימים הכביד שערו.

שאינן בו דא על ד"א אין האורח משלים לרוחב לענין מזוזה,

ט. לב"ש דאין שאלה בנזירות מ"מ לענין הפרת האב והבעל מודו, ובנדרי עינוי נפש.

יא. בדין מתנה על מה שכתוב בתורה בע"מ ובחוק. המקדיש למשכן בשעת היתר כמות אם יצא בכמה. האומר הרי עלי עולה שלא אתחייב באחריותה וטורח הקרבתה. תוספתא האומר הרי עלי עולה לשחטה בעבר הירדן. האומר רגלה של זו עולה דפשטה בכולה ונשאל רק על הרגל, וכן בנזיר שנשאל רק על יום אחד, ובאמר הריני נזיר יום אחד ונשאל רק על שאר הימים. נזיר שלא הביא קרבנותיו אם עובר בבל יחל. בתמורה י' א' דילפינן מקרא דמתכפר בשל אחרים, אמר הרי עלי לגלח נזיר והריני נזיר אם מגלח את עצמו. האומר הרי עלי לגלח נזיר רשאי לבקש דמים מן הנזיר. ואם יצא יד"ח בהפרשה. האומר חטאתו של פלוני עלי ואין פלוני חפץ בכך. האומר הרי עלי עולה אם יכול להתכפר בשל חברו. האומר הריני נזיר ל' יום ונזיר ק' יום ושמע חברו ואמר ואני.

יב. האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם דאסור בכל הנשים שבעולם, כשהקרובות של זו שחפץ לקחתה אומרות שלא נתקדשו, בפלוגתת תו' והרמב"ן בזה, כשהשליח קמן ואומר שקידש פלונית והיא מכחישתו מה דין המשלח. בדברי הריב"ש דהמשלח אסור מדין הימניה. בדין האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה אם שייך לומר שהאשה בטילה ברוב, שהרי היא יודעת והעדים יודעים, בפלוגתת תו' והרמב"ן אם אסור בכל הנשים שבעולם מעיקר הדין, ואם הוא מדאוריתא. מי שנדר לחלק סך מסוים לצדקה בשנה זו ועברה השנה.

יג. אמר הריני נזיר לכשיהיה לי בן אינו יכול להפריש קרבנותיו לפני שנולד. אם יכול

להתנות בשעת קבלת הנזירות שיוכל לקבל נזירות אחרת שתפסיק באמצע הנזירות. אם אפשר לקבל שתי נזירות ולגלח ולהביא קרבנות שניהם בסוף. נזיר שהפריש קרבנותיו ומת בתוך ל' ימי נזירותו אין הקרבנות יוצאים לחולין.

יד. בנזירות על נזירות אי לוקה על השניה כשאין מלקות על הראשונה. הא דטומאה סותרת אין הטעם משום דבעינן ימים רצופין.

טו. בביאור הנידון דמקצת היום ככולו בזבה ובנזיר. ובהא דלא אמרינן הכי באמצע היום. ועוד כמה פרטי דינים בזה. ענין נזירות אינו קדושת הגוף אלא יש עליו מצות נזירות כהרי עלי.

טז. בנטמא אחר מלאת אי איכא קרבן טומאה. טמא שנזר אי עביד מצוה או עבירה. מי שנזר והוא בבית הקברות אם יכול להפריש קרבנותיו בעודו טמא. ובאשה שהפר לה בעלה בעודה טמאה. ולענין בל תאחר.

יז. בדעת הרמב"ם בטומאות שאין הנזיר מגלח עליהן. ובדין מצורע שנזר. זבין במחנה לוייה ומצורעין במחנה ישראל אי בעו שהייה. אמר הריני נזיר לכשאטמא ונזיר מעכשיו הוי כנזיר בקבר.

יח. בהא דמצורע ויולדת ושפחה וסוטה ונזיר מביאין קרבן אחד על טומאות הרבה. בנטמא וחזר ונטמא אי בעינן ימים ראשונים לר"א גם בטומאה השניה.

כא. נזיר שנשאל לחכם והתירו אי מיקרי חוטא לר"א הקפד. בתו' כ"ד א' בהפר לה בעלה והפרישה עולתה דאינה קריבה.

כב. בדין יש קרבן לחצי נזירות. בדין קיום לשעבר כגון שחפץ בנדרה עד שעת שמיעה וכששמע מפירו. אשה שנדרה ושמע בעלה ואמר ואני אם יכול להפר את שלה.

כד. כה. כו. הפריש מעות לכמה קרבנות ביחד והתנה שיוכל גם להביא מכולן רק קרבן

לב. בדין תמורה שנשאל על ההקדש הראשון ויצאה לחולין.

לו. לז. בדין טעם כעיקר אי ההיתר נהפך לאיסור, בדברי הרמב"ן דצריך טעם כזית. בשרה חצי זית ענבים ושתה המים ואכל הענבים. בתערובת לח בלח לא שייך לחייב בפחות מכזית איסור, שרה פתו ביין אי שיעורו בכזית או ברביעית.

לט. נזיר ששתה סם הגורם לנשירת השער אם עובר בלאו ואם סותר.

מב. נזיר שהיה שותה יין כל היום והוא חבר שא"צ התראה, אימתי מתחלק לחטאות. נזיר שהיה שותה יין ובשעה ששתה הרביעית הראשון אמרו לו אל תשתה אם הוא התראה לחייבו על הרביעית השני. ובהתרו בו בתחילה שיתחייב על כל רביעית. בדין טומאה בחיבורין כשהוסיף ליגע גם בידו השניה.

מד. נזיר שאי אפשר לו לקבור מת מצוה אלא א"כ ישתה יין אסור לשתות. בדברי תו' ברכות כ' דכל לאו שאינו שוה בכל נדחה מפני מת מצוה, קבורת מת מצוה בכהן ונזיר אי הוה דחוייה או הותרה. גידול שער היא מצוה בקום ועשה ממצוות הנזיר. בהא דסגי בגידול שער של ל' יום גם בקיבל נזירות של מאה יום.

מה. בפלוגתת תו' והרמב"ם בתגלחת הטהרה אי חטאת ראשונה או שלמים.

מו. לר"ש דגילח על שלמי נדבה יצא אם גם בקרבן חובה מגלח. ואם נותר גם בטומאה ויין.

מז. אם יש קרבן טומאה בנטמא אחר מלאת.

נ. בדין ניצוק חיבור, ובאוכל שהזיע אם זיעתו כמוהו.

נא. דין רקב המת אינו אלא בזמן שהוא על טהרת המת ללא שום תערובת, ובמת שטחנו, ומת שחסר, ובטעמא דהרוג אין לו רקב.

אחד, ובשלא התנה, ואי תליא בדין ברירה, במה שנתחדש בקנין קדושה מיוחדת בתערובת. ואי גם בנזיר כן. בקדושת מעות סתומין. למה במעות סתומין של נזירות יכול לפרשן אח"כ ובמעות סתומין של קנין אינו יכול. בתו"י וברא"ש יומא מ"א א' דה"ה בכל הקרבנות אין ביד הבעלים לפרש מעות סתומין. ביומא ס"ב ב' דחייבין על שני שעירים בחוץ קודם הגרלה משום דראויין לשעיר הנעשה בחוץ. בתוספתא פ"ב דכריתות הפריש חטאת אחת על שני חטאים, ובהפריש שתי חטאות על שני חטאים ולא פירש.

כח. בנדרה שלא לשתות יין כמה רגעים אי חשיב עינוי נפש. אם אפשר להביא קרבנות טומאה אחרי שהשלים נזירות טהרה וקרבנות טהרה. אשה שנזרה והפר לה בעלה קודם זריקה אין זורקין את הדם. ובהפר לר"מ קודם תגלחת אם מביא שאר קרבנותיו. אם האיש מדיר את בנו בנזירות שמשון ונזיר עולם אף שיפקעו כשיגדיל.

כט. באיזה מצוות אשה חייבת לחנך את בנה והאב חייב לחנך את בתו.

ל. בהפריש מעות סתומין והקריב החטאת ומת אם יכול בנו לגלח עליהם. ובהקריב הבן אחד מן הקרבנות ואח"כ מת אביו, אם נזיר יכול לשנות ולהביא קרבנות טהרה ממעות שהפריש לקרבנות טומאה. ובהפריש אביו מעות לקרבנות טומאה אם בנו יכול לשמש בהם לעצמו. מי שזכה חמץ בפסח כסבור שהוא מותר לא קנה, דטעות בדין הוי מקח טעות. נתכוין לומר עולה ואמר שלמים איזה נתפס.

לא. המוכר לחבירו שור שחור שיצא מביתו ראשון ולא יצא שחור ראשון אין לו כלום. נתכוין להמיר על בהמה קטנה וטעה ואמר על הגדולה אם גם בזה מרבינן שוגג כמזיד או דלא נתכוין לעין יפה.

מפתחות

עד

נח היה גם לתקן ירושה, ואם רק הבן יורש מן התורה ושאר היורשים לא. בדין עכו"ם בקרבנות נזיר ועולת יולדת.

סב. עבד שנזר אם איכא מדת חסידות על האדון שלא לכופו. באיזה נדרים חייב עבד להשלים כשישתחרר. טמא מת שנטמא בשביעי שלו וטבל נטהר מטומאתו הראשונה ואינו טמא מעתה אלא מחמת השניה, ונפ"מ כשלא היתה לו ידיעה בשניה. (המפתחות נערכו ע"י המסדר).

נג. נטמא ברובע ורביעית אם עושה פסח. **נד.** בדין חרב הרי הוא כחלל לענין הזאה ולענין טומאת אהל.

נה. אדם וטומאה בתוך אהל שנזרק באויר אם חשוב אהל לגבי נפשיה.

נז. קרבנות נזיר לא בעו ידיעה. ספק טומאה ברשות היחיד אי חשיב כודאי טמא לענין קרבנות נזיר וביאת מקדש.

סא. נזיר טמא שסך נשא או שגילח שלא לשם מצות גילוח צריך לחזור ולגדל שער לתגלחת טומאה. אם בכלל דינים שנצטוו בני

מפתחות על פדר הש"ס

<p>תמורה</p> <p>י' א' מלבד אשר תשיג ידו, י"א ב'.</p>	<p>שם האומר לשלוחו כו', וברמב"ן, י"ב א'.</p>	<p>ברכות</p> <p>כ' א' שוא"ת שאני, וברש"י ותו', מ"ד א'.</p>
<p>שם האומר רגלה של זו כו', י"א ב'.</p>	<p>קדושין</p> <p>ס"ו א' אי מהימן לך כבי תרי, י"ב א'.</p>	<p>תרומות</p> <p>פ"ג מ"ח, ובירושלמי, ל' ב'.</p>
<p>י"ז א' כסבור שהוא מותר כו', ל' ב'.</p>	<p>שבועות</p> <p>כ"ז ב' תוד"ה הכי, ה' א'.</p>	<p>פסחים</p> <p>פ' ב' נטמא טוה"ת, ס"ג א'.</p>
<p>שם כסבור לומר תמורת כו', ל' ב'.</p>	<p>זבחים</p> <p>נ"ה א' שאם גלח על אחד כו', מ"ה א'.</p>	<p>פ"א א' תוד"ה אי, ט"ו א'.</p>
<p>שם באומר תצא זו כו', ל' ב'.</p>	<p>מנחות</p> <p>ק"ב ב' ואם הקריבן בבמה פטור, י"א א'.</p>	<p>יומא</p> <p>מ"א א' אין הקנין כו', ובתו"י, כ"ו ב'.</p>
<p>כריתות</p> <p>ח' א' ליתנייה גבי חמשה מביאין כו', י"ח א'.</p>	<p>ק"ז ב' ונזירות ישרות נינהו, י"א א' ב'.</p>	<p>ס"א ב' כשאומרים ב"ש צריך כו', מ"ו ב'.</p>
<p>שם לדברי האומר מחוסר זמן, י"ח ב'.</p>	<p>מנחות</p> <p>ד' ב' רש"י ד"ה לא נהנין ובשטמ"ק אות י"ח, ד' ב'.</p>	<p>ס"ב ב' הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוק, כ"ו ב'.</p>
<p>ט' ב' נזיר שנטמא כו', ובשטמ"ק, י"ח א'.</p>	<p>ה' א' דאמר מר גילח כו', מ"ה א'.</p>	<p>סוכה</p> <p>מ"ב א' קטן היודע כו', כ"ט א'.</p>
<p>כ"ח א' בשטמ"ק אות י"ב, כ"ו ב'.</p>	<p>תוד"ה גילח, מ"ה א'.</p>	<p>תענית</p> <p>י"ג א' תוד"ה הכביד, ד' א'.</p>
<p>נדה</p> <p>כ"ז ב' מלא תרווד ועוד כו', ובראשונים, נ"א א', נ"א ב'.</p>	<p>י"ט א' והרי נזיר דלא כתיבא כו', מ"ו ב'.</p>	<p>מגילה</p> <p>י"ז ב' מיקל בתער, ד' א'.</p>
<p>ס"ב א' לא עשה ולא כלום, ל"ט ב'.</p>	<p>פ"א א' תוד"ה התורה, נ"ט ב'.</p>	<p>חגיגה</p> <p>ט' א' נטמא ביום, י"ח ב'.</p>
<p>ידיים</p> <p>פ"ג מ"ב, נ"ו ב'.</p>	<p>חולין</p> <p>מ"א ב' תוד"ה ור"ש, י"א א'.</p>	<p>כתובות</p> <p>נ"ו א' תוד"ה הרי, י"א א'.</p>
<p>פ"ד מ"ז, כ"ט א'.</p>	<p>ערכין</p> <p>כ"א א' בחטאת נזיר כו', מ"ה א'.</p>	<p>גיטין</p> <p>ס"ד א' דהא הימניה, י"ב א'.</p>

ירושלמי נזיר

פרק א' ה"ב בסתם חלוקין כו' כמנין שערות ראשי כו', ח' א'.	שם ולא מתניתא היא לאחר שבעים כו', ט"ו א'.	שם כיון שקדש שלמה נזרו בדם כו', ל"ט ב'.
שם מנה ששה חדשים ונטמא, ד' א'.	שם השלים נזירותו ולא הספיק כו', י"ג ב'.	שם את אמר בנזיר טהור רוב ראשו כו', מ"ב א'.
שם השלים נזירותו ולא הספיק כו', ד' א'.	פרק ג' ה"ב נזיר שבטל מחציתו כו', ה' א'.	שם ה"ד היו לפניו צלוחיות שתים, מ"ב א'.
שם הריני נזיר לאחר עשרים יום כו', ד' א'.	שם שנייא היא שעומד בנזירותו, ה' א'.	שם ה"י מהו על שלמי חגיגה כו', מ"ו ב'.
שם הריני נזיר לאחר ל' יום נזיר שמשון כו', ד' ב'.	שם ה"ה אם כשנולד בנו היום כו', ט"ו א'.	פרק ז' ה"א נזיר עולם ונזיר נזירות כו', ד' א'.
שם יצאה נזירות שמשון שאינה תורה, ד' ב'.	פרק ד' ה"ה דברי הכל היא משניתק מל"ת כו', מ"ה א'.	ה"ב כדי שינטל כו', נ"א ב'.
ה"ד מטילין אותו לחומרין, ח' א'.	שם ה"ו הוא נזיר אחת ובנו כו', ל' ב'.	פרק ט' ה"א כפפו רבו ונטמא כו', ס"ב ב'.
פרק ב' ה"ה אם גילח לעצמו יצא, י"א ב'.	פרק ה' ה"א ע"ד דר' יוסי דברי הכל, ל' ב'.	שם מהו בשכפפו רבו כו', ס"ב ב'.
שם ה"ט לעולם אין נזירות בנו חלה כו', ה' א'.	פרק ו' ה"א מתני' מסייעא לר"ז כזית יין שנפל כו', ל"ו א'.	שם בשכפפו רבו אנן קיימין כו', ס"ב ב'.
שם והתרו בו משום נזירותו, ה' א', י"ד א'.	שם והוא דשרייה בכזית יין, ל"ו א'.	שם כפפו רבו לדבר אחד כו', ס"ב ב'.
שם ותקדם נזירותו לנזירות בנו, ה' א', ט"ו א'.	שם ה"ג שאינו סותר בו אלא תער, ל"ט ב'.	ה"ב השלים לנזירותו כו', י"ג ב'.

רמב"ם

הלכות פסולי המוקדשין	הי"ח, זבים ס"א סק"ה.	הלכות מזוזה
פ"ה הי"ב י"ג, כ"ו א'.	ה"כ, ס"ג א'.	פ"ו ה"ב, ח' ב'.
הלכות מעילה	פ"ז ה"ג, נ"א ב'.	הלכות נזירות
פ"ד ה"ג, כ"ו ב'.	ה"ח, אהלות ס"א סק"ו.	פ"א הי"ג, י"א א'.
הלכות קרבן פסח	הי"ד, ד' א'.	הי"ד ט"ו, י"א ב'.
פ"ו ה"ב, נ"ג א'.	פ"ח ה"ב, מ"ה א'.	פ"ב ה"ד, במל"מ, כ"ב ב'.
פ"ו הי"א, ס"ג א'.	ה"ה, מ"ו ב'.	ה"ה, י"ג א'.
הלכות תמורה	הי"ד, מ"ז א'.	ה"ח, ל"ב ב', נדרים י"ט ב'.
פ"א ה"ב, ל' ב'.	פ"ט ה"א - ז', כ"ו ב'.	הי"ז י"ח י"ט, ס"ב ב'.
הלכות שגגות	הי"א, כ"ב א'.	פ"ג ה"ט, סנהדרין ס"ז ס"ק י"א.
פ"ג ה"ד, כ"ו ב'.	הי"ג, מעילה י"ב א'.	הי"ג, ד' ב'.
פי"א ה"ו, נ"ז א'.	הט"ו, נ"ז א'.	הי"ז, ח' א'.
הלכות טומאת מת	הי"ח, ס"ג א'.	הי"ח, ה' א', ח' א'.
פ"ג ה"ג, י"ז א', נ"ו ב'.	פ"י ה"ט, נ"ז א'.	במל"מ, ד' א', ח' ב'.
ה"ז, נ"א ב'.	הלכות כלי המקדש	פ"ד ה"א ב', ט"ז א'.
ה"ח, נ"א א'.	פ"ה ה"ו, ה' א'.	ה"ג ד' ה', י"ג ב', ט"ו א'.
פ"ט ה"ה, נ"א ב'.	הלכות ביאת מקדש	ה"ז ד' י', י"ד א'.
הלכות נחלות	פ"א הי"א, ה' א'.	פ"ה ה"ב, שבת ע"ז א'.
פ"ו ה"ט, ס"א א'.	פ"ד ה"ו, ס"ג א'.	ה"ה, ל"ו א'.
	הלכות איסורי מזבח	ה"י י"ג, מ"ב א'.
	פ"א ה"ג, ל' ב'.	פ"ו ה"ו, י"ח ב', י"ט ב'.
		ה"ח ט' י', י"ז א'.
		הי"ב ט"ז, י"ח ב'.

שלחן ערוך

סימן קפ"א ס"ה, נ"ז ב'.	יורה דעה	אורח חיים
סימן רל"ד סל"ט בטור, ס"ב ב'.	סימן ק"י בחו"ד סק"ג, ובפמ"ג	סימן שמ"ג במג"א, כ"ט א'.
סימן רפ"ו סי"ג, ח' ב'.	סק"י"ד, י"ב א'.	סימן תרל"ד בט"ז, ח' ב'.
סימן שע"ט ש"ך סק"ט, י"ג א'.		

מפתחות הענינים לפי סדר הסימנים שבמהדורה קמא

סימן א

בנזיר שמשון ונזיר עולם

א. ד' ב' רש"א האומר נזיר שמשון כו', אם ר"ש לית ליה נזיר שמשון כלל. ומהיכן קים לגמ' דאיכא נזיר שמשון לדורות. פר השני דגדעון אם חשיב דבר הנדור. במה שפסק הרמב"ם כר"י בנזיר שמשון אע"פ שפסק שאין מתפיסין בו. אם בבכור איכא איסור בל יחל לאחר שהקדישו בעליו. בדברי הירושלמי פ"א ה"ב דנזירות שמשון אינה תורה. תגלחת מצוה מותרת בנזירות שמשון. ד' א' הריני כשמשון כו' בדעת הרמב"ם בזה. ב. ד' ב' ונזיר עולם היכא כתיב, בהא דחלה נזירות לעולם אף שאינו עתיד להביא קרבנות. ה' א' מגלח מע"ש לע"ש, אם רק אבשלום היה נוהג כן משום דגם בו' ימים הכביד שער. בהכביד שער ועדיין לא מלאו הימים. בדברי הירושלמי מנה ו' חדשים ונטמא אם מונה עוד ששה או עוד י"ב. ד' א' מתני' הכביד שער מיקל בתער ומביא ג' בהמות. אמאי לא קתני מביא ג' בהמות ומיקל בתער. בהיקל על אחד מהן אם השאר עליו חובה. ואם חייב להקל כשהכביד. ואם גילח בתער אם לוקה. נזיר עולם שנטמא אם סותר את הראשונים. אם משלח תחת הדוד כשמיקל. אם שרי להקל במספרים. ג. נדרים י"ט ב' הריני נזיר עולם מאי. בגמ' נ"ח ב' משמע דמיקל בתער היינו גילוח ממש. וא"כ אף בנזיר עולם מתפרש כן. וכן צידד מרן זללה"ה בדעת הרמב"ם. ד. נזיר עולם שנטמא ומעכב טהרתו. בדברי הירושלמי רפ"ז בנזיר עולם ונזיר לזמן מי יטמא, ובדברי הרמב"ם בזה. ה. סנהדרין כ"ב ב' כהן הדיוט אחד לל' יום, היינו בגילוח בתער או כעין תער. וכסום יכסמו לא קאי אלא אכה"ג. שם בגמ' אימא לא לירבו כלל כו', ואם אפשר לקיים סוגיין גם לב"פ דנזירות כ"ט יום. לר' נהוראי ה'

א' דנזיר עולם מגלח אחת לל' יום אם הוא ביום ל' או ביום ל"א. ו. נזיר עולם שקיבל נזירותו כשכבר היה שער של יב"ח ושהה מלהקל עד עבור יב"ח. ז. בירושלמי ה"ב בנזיר עולם שהביא קרבנותיו ושהה מלגלח עד כמה ימים אם מותר לגלח גם השער שלא קידש בדם. ומשמע דמגלח ממש ולא רק מיקל. ולפ"ז הותר הקפה אף שהבאת קרבנותיו וגילוחו רשות. והענין שנתחדש דגם נזיר עולם יכול לעשות כסיום נזירות ביב"ח. ולפ"ז אם הביא קרבנותיו הרי הגילוח חובה. עוד שם בירושלמי הריני נזיר עולם לאחר ל' ונזיר מעכשיו. ח. ח' א' הריני נזיר כשער ראשי כו' ובאומר הריני נזיר כשערות אצבעותי. בין לרבי בין לרבנן בכשער ראשי אם חשיב כעובר על נדרו באונס כשמת. כשמגלח כל ל' יום צריך לחזור ולקבל נזירות. בדברי התו' דמגלח ביום ל' וברא"ש שמגלח ביום ל"א. בדברי הרא"ש דלרבי הו"ל נזיר לעולם ואינו מגלח לעולם, בירושלמי דמגלח אחת ליב"ח. בדברי הרמב"ם בכשער ראשי וכמלא הקופה, ובירושלמי בזה. ח' ב' הריני נזיר כמנין ימות החמה.

סימן ב

א. ז' א' הריני נזיר ויום אחד, בטעמא דאומר הריני נזיר יום אחד הוי נזיר שלשים. נדרים ד' א' ועוד האי חידוש לחומרא הוא. ב. באומר רגלה של זו עולה דפשה בכולה ונשאל רק על הרגל, וכן בנזיר שנשאל רק על יום אחד, ובאמר הריני נזיר יום אחד ונשאל רק על שאר הימים. י"א ב' סיפא דנזר מכולהו ואיתשיל מחדא, טעמא דנזיר מן החרצנים הוי נזיר לכל. ג. ג' ב' מתני' הריני נזיר מן החרצנים כו' וכל דקדוקי נזירות עליו, בתו' בזה. שם בגמ' לאסור יין מצוה כיון הרשות היינו דלישנא

והפריש קרבן וחזרה וילדה כו' בפ' תו' בטעם הספק. במה ששינה הרמב"ם וכתב והפריש קרבן והפילה אשתו. שם תוד"ה לר"י באמר הריני נזיר לכשירדו גשמים דחשיב הפלאה לר"ט. ל"ב ב' בהרתיע לאחוריו אם אח"כ מצאו ונתברר מי היה מהו. וכן בכרי שנגנב והוחזר מהו. י. שם גמ' הריני נזיר לכשיהיה לי בן ושמע חבירו ואמר ואני, בדעת הרמב"ם והראב"ד בזה.

סימן ג

א. ה' א' בפלוגתא דבר פדא ורב מתנא, עיקר פלוגתתם במשמעותא דמתני' ט"ו א', בסוגיא ובתו' שם. נטמא יום ל' או ק"א אי סותר מדאורייתא או מדרבנן. ב. ובפלוגתת תו' והרמב"ם. ובסוגיא ל"ט ב' ר"א יליף מתגלחת טומאה. ג. ירושלמי פ"ג ה"ה והוא שיהא לו מהיכן להפיל. ובתוספתא סופ"ד מי שנזיר שתי נזירות כו' נטמא עד שלא גילח כו'. ד. מ"ז א' לר"א אי סותר קרבנותיו מ"מ הזבח קיים ושפיר נאכל. בנטמא לאחר שהקריב כל הקרבנות ובתו' שם. ה. י"ד א' נטמא בימי בנו, בטעמא דטומאה סותרת אם הוא משום דבעינן רצופין, בטעמא דר"ל. לר"י בנטמא בימי בנו אם מביא שתי קרבנות טומאה. נטמא בימי בנו טומאה שא"ל לסתור נזירות בנו אי סותרת נזירות דידי'. ו. י"ז ב' ימי חלוטו מנין ובתו' ובהגרע"א שם. י"ד ב' נטמא בימי צרעתו, אם נטמא בטומאה שאין הנזיר מגלח וחזר ונטמא בטומאה שהנזיר מגלח. בדברי מרן ז"ל בנטהר מצרעתו ולא נטהר מטומאתו אם סותר. ז. שם בגמ' נטמא ביום גידול שער, אי ימי טומאה כשרים לגידול שער. טומאה שאין הנזיר מגלח אם עולה לגידול שער. בגלחוהו אחר מלאה. אם גם בימי גידול שער אלו פליגי רב ושמואל. בדברי הרא"ש ביום גידול שער. בפ' תו' דיום ל"א סותר בלא"ה רק הנידון אם סותר מדאורייתא, ובדעת הרמב"ם ביום גידול שער. י"ד ב' הכל מודים שאם קידש שער בדם, מכאן

משמע דאיסור חפצא הוא ואיסור חפצא חייל על דבר מצוה. ד' ב' אבע"א ר"ש לית ליה איסור חפצא. בהא דנדרים חלין גם על דבר איסור. ד. י"א א' האי ע"מ כחוץ דמי כו'. שם במשנה יודע אני שיש נזירות אבל אני יודע שהנזיר אסור ביין כו', ובאוקימתא דטעמא משום נדרי אונסין. וברמב"ם ובראב"ד בזה. ה. מנחות ק"ט א' הרי עלי עולה כו' ואם הקריבו בבית חונו לא יצא, במקדיש למשכן בשעת היתר במות אם יצא בבמה. שם הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חונו. בדין האומר הרי עלי עולה שלא אתחייב באחריותה וטורח הקרביתה. תוספתא האומר הרי עלי עולה לשחטה בעבר הירדן. שם במשנה שאגלח בבית חונו כו'. נזיר י"ז א' תוד"ה דהוי. ו. י"א ב' הריני נזיר ועלי לגלח נזיר כו', נזיר שלא הביא קרבנותיו אם עבר בכל יחל. בתמורה י"א א' דילפינן מקרא דמתכפר בשל אחרים. אמר הרי עלי לגלח נזיר והריני נזיר אם מגלח את עצמו. שם במשנה אם היו פקחים מגלחין זא"ז, אם רשאים להתנות זה עם זה. באומר חטאתו של פלוני עלי ואין פלוני חפץ בכך. באומר הרי עלי עולה אם יכול להתכפר בשל חבירו. עוד בגמ' שם. ז. י"ב א' אסור בכל הנשים שבעולם כו'. בפלוגתת תו' והרמב"ן כשהקרבנות אומרות שלא נתקדשו. כשהשליח קמן ואומר שקידש פלונית והיא מכחישתו מה דין המשלח. בדברי הריב"ש דהמשלח אסור מדין הימני. עוד בסוגיא שם. ובמי שנדר לחלק סך מסוים לצדקה בשנה זו ועברה השנה. שם ב' טעמא דאמר רחמנא אישה יקימנו כו' דילמא משתלינא כו'. ח. י"ב ב' במשנה הרי עלי לגלח חצי נזיר כו', בטעמא דפלוגתתן. ט. שם מתני' הריני נזיר לכשיהיה לי בן כו', גם לר"י מתחיל נזירות מיד כשנולד אע"פ שהוא עדיין ספק נפל ואם נטמא מגלח ועביד הקפה. שם נולד לו בת טומטום כו' ובנקרע ונמצא זכר. י"ג א' והפילה אשתו

בדרשא דוטמא ראש נזרו לר"א. עוד בסוגיא שם. ט. י"ט ב' א"ל ר"פ לאב"י כו' דנפק חד ומתחילין תרין כו'. י. י"ט א' אמר עולא לא אמר ר"א אלא בטמא שנזר כו'. עוד בסוגיא שם, ובמה שפסק הרמב"ם כר"א. יא. ט"ו א' אמר רב יום שבעים עולה לכאן ולכאן, ואם הדבר תלוי בדין מקצת היום ככולו דעלמא. בנטמא ביום הראשון לר"א דאינו סותר והיום עולה אם הוא מדין מקצת היום ככולו. למאי דאיתותב רב אם היום עולה לבנו או לא. אי בר פדא ו' ב' מצי סבר כרב. בירושלמי בסוגיא שם. בנולד לו בן ביום ק', ועוד כמה פרטי דינים, ואם אמצע היום לחוד נמי עולה. יב. י"ד א' נטמא בימי בנו כו' נזירות אריכתא היא כו', והיכי ילפינן דאפשר להפסיק נזירותו ע"י נזירות בנו. יג. עוד בסוגיא שם ובמתני' ט"ו א' עד שבעים לא הפסיד כו' ובגמ' שם. יד. ירושלמי פ"ב ה"ט ותקדם נזירותו לנזירות בנו כו' ה"ז עולה לאחר ל' כו', ומסיק דנזירות כהרי עלי דמי. ירושלמי פ"ג ה"ה יום אחד לנזירותו ויום אחד לנזירות בנו מהו שיצטרפו. טו. ט"ז א' מתני' הריני נזיר שלשים יום נטמא יום שלשים סותר את הכל כו'. שם במתני' הריני נזיר שלשים יום אם גילח יום שלשים לא יצא. ו' א' אנא נמי אהא סמכי. טז. י"ט ב' מעשה בהילני המלכה כו' ובסוגיא שם.

סימן ה

א. כ"א א' איבעיא להו חד בחבריה מיתפס כו'. כשמתכוין למיתפס בחבריה, בשנים שאמרו הריני נזיר והשלישי אמר ואני. ב. ב' א' האומר אהא כו' הריני כזה כו' ובהותר העובר לפניו. ג. כ"א ב' אי מתשיל אהקמתי מצי מיפר כו', בדין אם ישאל רק על הואני או רק על ההקמה. כ"ב ב' הריני נזירה בעיקבך, בפ"י תו' שם. שם בגמ' הריני נזירה ואת כו' בפ"י תו' שם ובמש"כ דכשמיפר נדרה חשיב כמיפר נדרי עצמו בזמן שאמר ואני.

משמע דלרב נטמא ביום גידול שער אינו מביא קרבן טומאה ועולה לגידול שער. בנטמא בטומאה שאין הנזיר מגלח אם יש לו תקנה. ח. נדרים י"ז י"ח בסוגיא דנזירות חל על נזירות ובר"ן וברשב"א שם. אם נזיר עולם חל על נזיר עולם. ירושלמי נזיר פ"ב ה"ט דפריך שלא תחול נזירות בנו כיון שכבר נזיר. ט. ט"ז א' מי שנזר שתי נזירות כו', מתי חלה נזירות שניה. בקידש שער בדם ונטמא אי חלה נזירות שניה עד שלא נטהר, ובתוספתא ספ"ד בנטמא עד שלא גילח. י. י"ג ב' מתני' ואח"כ משלים את שלו, בשיטת תו' והרמב"ם והרא"ש בזה, בדברי הירושלמי שלהי פ"ב בהשלים נזירותו ולא הספיק לגלח עד שנולד הבן מגלח תגלחת אחת לשניהם. יא. בסוגיא י"ג ב' י"ד א'. שם אמר כמה בשבעה באדר מאי, וברמב"ם שם.

סימן ד

א. ט"ז ב' מי שנזר והוא בביה"ק כו' אין עולין לו מן המנין כו', ובטמא שנזר אי עבד מצוה או עבירה. שם יצא ונכנס כו'. ב. שם גמ' ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו. הא דחשבינן בל תאחר דנזירות משמע דיש חלות מסוימת של נזירות, וכמה נפ"מ בזה. י"ז א' הב"ע ביוצא ונכנס, בסוגיא שם. ג. בדעת הרמב"ם דביה"ק דמתני' היינו טומאה שאין הנזיר מגלח, ואם לפי' תו' אפשר לקיים דינים אלו מסברא. ד. י"ט א' אלא נכנס כו'. ה. י"ח א' אין בין טמא שנזר כו' לנזיר שנטמא טומאות הרבה כו', ובדברי השטמ"ק כריתות ט' מהיכן ילפינן לה דסגי בקרבן אחד. שם בגמ' וחזר ונטמא בשביעי, ובקו' הגרע"א שם. ו. נ"ד א' איבעיא להו הא דקתני עד שיטהר כו'. ז. י"ח ב' נטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי כו' ובתו' שם דאף בטומאה שניה בעינן ימים ראשונים. במה שפסק הרמב"ם כחכמים אע"ג דחזקי' ור"י חגיגה ט' כרבי או כריבר"י. ח. י"ז ב' בעי ר"א נזר והוא בביה"ק טעון גילוח כו',

לחובתי לאמר לקרבנות נזירותי. כ"ו ב' אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי, אם איירי במעות שכבר קדם להפרישן כסתומין. למה במעות סתומין של נזירות יכול לפרשן אח"כ ובמעות סתומין של קניין אינו יכול. ג. בתו"י וברא"ש יומא מ"א א' דה"ה בכל הקרבנות אין ביד הבעלים לפרש מעות סתומין. ובהא דיומא ס"ב ב' דחייבין על שני שעירים בחוץ קודם הגרלה משום דראויין לשעיר הנעשה בחוץ. ד. בסוגיא כ"ו ב' בדין בהמה ונסכא וסואר של קורות. בתוספתא סופ"ב דכריתות דהפריש תורים והעשיר ימותו. ה. ובדברי הרמב"ם פ"ט מה' נזירות ה"ב ד' ה' ו' ז', ובפ"ד מה' מעילה ה"ג. ו. כ"ז ב' מאי לאו אפי' בע"מ כו'. ז. בתוספתא פ"ב דכריתות בהפריש חטאת אחת על שני חטאים, וברמב"ם בזה. הפריש שתי חטאות על שני חטאים ולא פירש. ח. כ"ו ב' אבל בהמה הרי היא כמפורשת, ובמשה"ק תו' מההיא דרשב"ג. ט. ל' א' האיש מגלח על נזירות אביו. בירושלמי נזיר אחת ולא נזיר שתיים. בנפלה דמי חטאת מביניהם אם גם מגלח עליה. ובכל הסוגיא שם. י. כ"ח ב' האיש מדיר את בנו בנזיר, אם מדירו גם בנזיר שמשון ונזיר עולם אף שיפקעו כשיגדיל. בגילח או שגלחוהו קרובים. כ"ט א' כדי לחנכו במצוות, מה ראו חכמים על ככה. שם אין האשה חייבת לחנך את בנה כו' בתו אינו חייב לחנכה כו', ובאיזה חינוך מיירי ובמג"א בזה.

סימן ז

בפרק בית שמאי

א. תמורה י"ז א' כסבור שהוא מותר להמיר. מבואר דטעות בדין עושה מקח טעות. והא דילפי ב"ש מזה דהקדש טעות הוה הקדש. שם כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים. וברמב"ם דלוקה בזה. שם בגמ' באומר תצא זו ותכנס זו. ב. נזיר ל' ב' בש"א הקדש טעות הקדש, אף לאוקימתא דר"פ קושטא הוא

ומשה"ק עליהם המל"מ. ד. נדרים ע' א' קיים ליכי שעה ומופר ליכי לאחר שעה כו' היינו למאי דמסקינן דמיגז גיזו. כשחפץ בנדרה עד שעת שמיעתה וכששמע מפירו אי שפיר דמי. בנדרים שם כמאן דאמר קיים ליכי לעולם דמי. ה. בסוגיא דאין נזירות לחצאין ואין קרבן לחצי נזירות נדרים פ"ג א'. ו. כ"א ב' בעל מיעקר עקר או"ד מיגז גיזו כו' ואי ס"ד בעל מיעקר עקר תיפוק לחולין. הנשאל לחכם והותר אם ג"כ מביא חטה"ע לר"א הקפר ובתו' בזה. בתו' כ"ד א' אם גם בהפרישה עולתה אינה קריבה. כ"ב א' הא מני ר"א הקפר כו', ע"כ מדאורייתא הוא שיש ענין להביא חטאת העוף, ובטעמא דמילתא. שם ש"מ בעל מיגז גיזו. במה שלא פי' בגמ' ליישב הא דאיך ברייתא משמע דמיעקר עקר. לענין הלכה בדין יש קרבן לחצי נזירות. ז. כ"ח ב' משום הפסד קדשים, מבואר שאם הפר לאחר מלאת קודם זריקה אין זורקין את הדם, ובטעמא דמילתא. בהפר לר"מ קודם תגלחת אם מביא שאר קרבנותיו. כ"ח א' מתני' בד"א בתגלחת הטהרה, אם אפשר להביא קרבנות הטומאה אחר קרבנות הטהרה.

סימן ו

בדין מעות סתומין

א. כ"ו א' מי שהיה מחויב חטאת ואמר הרי עלי עולה כו', עיקר הנידון בכה"ג אי נתקדשו המעות חציין לחטאת וחציין לעולה, ועיקר החידוש במעות סתומין שקדושין במוחלט. ובקינין כה"ג. ובדברי הרמב"ם בסוגיין ובראב"ד שם. במה שחילק הרמב"ם באמר לחובתי בין נזירות לקניין. בדעת הרמב"ם והראב"ד דעיקר דין סתומין תלוי באם יכול להביא בכל המעות קרבן אחד, ודלא כדעת תו'. ב. שם בסוגיא אלא אפי' אמר אלו לחובתי הרי אלו כמפורשין, עוד שם בסוגיא בנפלה דמי חטאת מביניהם. כ"ה א' והלא דמי חטאת מעורבין בהן, ובמה שחידשו תו' לחלק בין אמר

נזרק א' מן הדמים הותר ביין מוכרח לסבור
דגלח על א' משלשתן יצא. בנדרים ד' ב' גלח
על אחת משלשתן יצא. כ"ח א' נזרק עליה
א' מן הדמים א"י להפר, ובתו' ורא"ש שם.
שם ב' כגון ששחט חטאת ברישא כו' כדתנן
גלח ע"א משלשתן יצא. בגז"ש דאחר מעשה
יחידי מ"ו א'. ו. בדין ממורט יומא ס"א ב'.
בדעת הרמב"ם בזה, ובסוגיא נזיר מ"ו ב' בזה,
בדין ממורט בנזיר טמא. בדין תנופה בנזיר
מעכבת. ז. מ"ו ב' גלח על הזבח ונמצא פסול
בתו' שם. אי שלמי נדבה לר"ש מתירין גם
ביין.

סימן ט

א. מ"ד א' בעינן גידול שער כו', בהא
דסגי בגידול שער של ל' יום גם בנזירות
מרובה. ב. ל"ט א' א"א מלעיל רבי מאי
דאקדיש הא קאי, בטעמא דמילתא. ג. ל"ט א'
גילח או שגלחוהו ליסטים, מאי רבותא
דלסטים. שם ב' תלש מירט כו', בשתה סם
הגורם לנשירת השער אם עבר בלאו ואם סותר.
ד. מ' א' ואינו סותר אלא ברוב ראשו כו'.
בירושלמי שלשה מגלחין ותגלחתן מצוה כו',
בנזיר טמא איירי. בלשון לא עשה ולא כלום,
בתו' הגרע"א נדה פ"ט מ"ז, עוד בסוגיא שם
מ' א'. ה. ס"א א' הני ארבע תגלחיות דקאמר
משום מצוה. נזיר טמא שסך נשא צריך לחזור
ולגדל שער לתגלחת טומאה. ו. מ"ב א' רובו
ככולו מדאורייתא כו'. נזיר שגלח ושייר ב'
שערות כו' ובירושלמי בזה. ז. לענין טומאת
התהום ס"ג א', אי גם לענין קרבן פיגול
נאמרה ההלכה דטומאת התהום. בבעיא
דרמב"ח שם. ח. ס"ג א' במשנה ירד להקר
טהור, בדין טמא מת שחזר ונטמא בשביעי
וטבל אם נטהר מטומאתו הראשונה. בירושלמי
שבועות פ"ב בזה. ובדעת הרמב"ם בטומאת
התהום.

דסברי ב"ש הקדש טעות הקדש. במתני' דאחד
בא כנגדן דכולן נזירין לב"ש, ואמאי לא חשיב
כנזר בתנאי דמודו ב"ש דלא חשיב הקדש
טעות. ובדברי הירושלמי דמודו ב"ש למתני'
דתרומות פ"ג דנתכוין לומר תרומה ואמר מעשר
כו'. בדברי הרמב"ם בפיה"מ דפי' דכל אחד
קיבל נזירות אם אין האמת כדבריו. ג. בסוגיא
ל"א א' בהא דמוכחין דהקדש טעות לא הוי
הקדש מהא דנשאל לחכם תצא ותרעה בעדר
אע"ג דגם במזיד א"א להפריש קרבנות נזיר מי
שאינו נזיר. שם ב' כי מקדיש בעין רעה
מקדיש, ובתמורה כה"ג. ד. ל"ב א' מדב"ש
נשמע לב"ה, מה מקום להא דתהא התמורה
קדושה כשנתברר שהקרבן היה חולין.
ה. ובמ"ש תו' ל"ב ב' דכנגבה בהמתו מודו
ב"ש. ואם אשכחן לב"ש שאלה בהקדש.
ו. ל"ב ב' הריני נזיר שאחד מכם כו' שאין
אחד מכם כו', בפ"י תו' והרא"ש שם הרתיע
לאחוריו, וכשיכול לברר. ל"ג א' אביי אמר כגון
דאמר א"נ לאו פלוני כו'. ז. ל"ד א' ראה את
הכוי כו' ובסוגיא שם.

סימן ח

א. מ"ד א' שהיוצא מן הגפן לא הותר
מכללו כו', משמע שאם היה צריך לשתות יין
כדי לקבור את המת מצוה היה אסור. ובדברי
התו' ברכות כ' א' דכל לאו שאינו שוה בכל
או שישנו בשאלה נדחה מפני מת מצוה.
ובדברי רש"י והרמב"ן שם. ב. מ"ז א' מי
שנזרק עליו א' מן הדמים ונטמא, בטעמא
דר"א דסותר קרבנותיו, ואם יש קרבן טומאה
בנטמא אחר מלאת. ג. מ"ה א' תגלחת הטהרה
כיצד כו' ושוחט את השלמים כו', בפלוגתת
תו' והרמב"ם אי חטאת ראשונה או שלמים
ראשונה. ד. בתו' מנחות ה' א' ד"ה גילח.
בדברי הירושלמי דלאחר מעשה יחידי גם
לר"א נפיק ליה מלאו לעשה. ה. אי לר"א
גילח על א' משלשתן יצא. ואי ר"ש דס"ל

